MÜZEKKİ'N NÜFUS

TAŞAVVUF EHLİNİN EL KİTABI

Nefislerin Terbiyesi

EŞREFOĞLU RÛMİ

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

MÜZEKKİ'N NÜFUS (NEFİSLERİN TERBİYESİ), Anadolu evliyasının büyüklerinden EŞREFOĞLU RÛMÎ Hazretlerinin duru bir Türkçeyle kaleme aldığı, bir nevi Müslüman şahsiyet eğitimi denilebilecek nefis terbiyesini bütün kavramlarıyla ele alan, seyr ü sülûk yollarında rehberlik eden pratik bir İslam ahlak kitabı.

Tasavvuf ehlinin ahlakını tüm halkın anlayabileceği şekilde anlatan, İslâm ahlakını pratik bir şekilde öğreten el kitabı.

Yazıldığı 15. yüzyıldan bu yana, asırlar ve nesiller boyu hem âşıkların, âriflerin hem de geniş halk kitlelerinin irfanını besleyen, Türk toplumunun iman ve ahlak

anlayışına tesir eden Müzekki'n-Nüfus, günümüz insanının derunî açmazlarına da manevî merhem sunmaya devam ediyor. *Dosta gidenin yolu gönüller içre geçer,* diyen Eşrefoğlu Rûmî Hazretleri, okurlarına Ezelî ve Ebedî olanın rızasını kazanma yolunda rehberlik ediyor.

Müzekkin-nüfus; islâm tasavvufunun esaslarını ve inceliklerini, açık ve samimî bir üslûp ve ifade ve seçkin kıssalarla açıklayan bir irfan ve ahlâk ilkeleridir. O nedenle kitabı derlerken bu samimi üslûbu korumaya özen gösterdik.

Müzekkin-nüfus; İslâm Ahlâk ve faziletlerinin özü ve özetidir.

Müzekkin-nüfus; insan olmak, insan gibi yaşamak, taklitten kurtulmak ve tahkike kavuşmak isteyenlerin rehberidir.

Müzekkin-nüfus; Kur'an-ı azim-ü Bürhanın emirlerini ve nehiylerini, Resul-üs-sakaleynin sünnet-i seniyyelerini ve Ehlullahın üstün ahlâk ve siyretlerini anlatan ve öğreten ve bu sebeple 500 ü aşkın yıldan beri Allâh Rızasına talip olan hakikat ehli tarafından daima aranan ve okunan bir şaheserdir.

Kitabın sonuna EVRÂD-I KADİRÎYYE ile şerhi de ilave edilmiştir.

MÜZEKKİN-NÜFUS MÜELLİFİ EŞREFOGLU RÛMÎ (K.S) HAZRETLERİNİN HAYAT BİYOGRAFİSİ

Memleketimizde (EŞREFOGLU RÛMİ) (EŞREF ZADE) (EŞREF RÛMÎ) olarak tanınan ve anılan müşarünileyhin asıl adı, eserinin 25. sahifesinde ABDULLAH BÎN MUHAMMEMD-MISRI-î RUMİ-î KADİRİ ve 358. sahifede ŞEYH ABDULLAH BUN EŞREF BİN MUHAMMED-İL-MISRİ olarak açıklanmaktadır.

Tasavvuf âleminde EŞREF ZADE ŞEYH ABDULLAH-İR-RUMÎ

Künyesi ile şöhret bulan ve Kadiri tarikatının PİRİ-SÂNİ'si addolunan Eşrefoğlu Rûmi kuddise sırruh-us-sâmi hazretleri, Mısır'dan Türkiye'ye hicret ederek Bursa'nın kuzey doğusunda kâin İZNİK kasabasında yerleşen MUHAMMED adında bir zatın torunudur. Babasının adı EŞREF tir. Doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Kendisine RÛMÎ denilmesinin sebebi de şudur: Bilindiği gibi, Doğu Roma'nın hudutları içinde oturanlara Romalı denilirdi. Bu kelime, arapçada Rûmi olarak ifade ediliyordu. Sonradan, Bizans imparatorluğunu yıkarak bu ülkeye sahip olan Osmanlı hükümdarlarına Rum padişahı, ülkeye Diyâr-ı Rum ve Anadolu Türklerine de Rûmi demek âdet oldu.

Nitekim, Hazret-i Mevlânâ'ya MEVLÂNA CELÂLÜDDİN-Î-RÜMÎ denildiği gibi, İstanbul'da Cihangir'den Tophane'ye İnen Kadiriler yokuşundaki Kadirhane'de türbesi bulunan ÎSMAÎL RÛMÎ hazretleri de bu nam ile anılmaktadır. Eşrefoğlu Rûmi hazretleri, gayet ciddî bir tahsil görmüştür. İlk tahsilini İznik'te tamamladıktan sonra Bursa'ya giderek Çelebi Sultan Mehmed Han medresesinde tahsiline devam etmiş, dânişmend (Sahn medreselerinde oda sahibi talebe) olarak girdiği bu medreseden

mu'id (Müderris yardımcısı) olarak çıkmış ve birçok medreselerde ders vermeğe başlamıştır.

Bu arada, Bursa'da Ehlullah' tan ABDAL MUHAMMED adında bir veli ile tanışmış ve bu zatın telkinleri ile zahir ilminin kâfi olduğunu anlayarak tasavvuf yoluna girmiş ve bu yolda nasibini aramağa başlamıştır. Bir müddet sonra, EMİR SULTAN adıyla anılan Halveti meşâyihinden Muhammed Şemsüddin hazretleriyle de tanışmak şerefine nail olmuş ve bu zatın tavsiyesiyle Ankara'ya giderek Bayramiye tarikatı Piri Şeyh Hacı Bayram-ı, Veli kuddise sirrahul-celi hazretlerine intisap etmiş, seyr-ü sülûkü orada ikmal etmiştir. Daha önce Akşemseddin hazretleri ile, Muhammediyye sahibi Yazıcı Zadenin ve bu arada Eşrefoğlu Rûmi hazretlerinin seyr-ü sülûküne merkez olan bu çilehane Hacı Bayram-ı Veli cami -i-Şerif inin altında bugün hala mevcuttur. Şeyhinin takdir ve teveccühüne mazhar olan Eşrefoğlu, Hacı Bayram-ı Veli hazretlerinin kızı Hayr-ün-nisâ hanımla evlenerek zâhiren ve batınen pirine evlât olmuştur.

Ancak, Hacı Bayram-ı Veli hazretleri, müridi ve damadı olan Eşrefoğlu Rûmî hazretlerinin ezeli nasibinin Kadiri tarikatında ve o tarihte Suriye'nin kuzeyinde ve Asi nehrinin kuzey sahilinde kâin Hama şehrinde bulunan Gavsül-â'zam Hz. Abdülkadir Geylâni'nin torunlarından olan Şeyh Seyyid Hüseyin Hamavi'nin irşâdında olduğunu keşfen anladığından, kendisini Hama şehrine göndermişlerdir.

Bu suretle Bayramiye müridi olarak Hama'ya giden Eşrefoğlu Rûmi hazretleri, oradan kâmil bir Kadiri şeyhi, yani Şeyh Abdullah-ir-Rûmi-i- Kadiri olarak doğum yeri olan İznik'e dönmüşler ve Kadiri tarikatının **EŞREFIYYE** kolunu te'sis buyurarak **PÎR-Î-SÂNİ'** liğe yükselmişlerdir.

Âlem-i cemale intikal buyurdukları Hicrî- 874 (Milâdî- 1469) tarihine kadar, İznik'te Pınarbaşı deresi civarında yaptırdıkları tekkede, binlerce kişiye feyiz ve irşâdı ile ışık tutmuş, pek çok meşayih yetiştirmiş gerek İstanbul'da ve gerekse bu havalide birçok tekkeler kendisine bağlanmışlardır.

Müzekkin-nüfus adındaki eserinin 358. sahifesinde tarikat silsilesini bizzat şu şekilde açıklamaktadırlar:

— Şeyh Abdullah bin Eşref bin Muhammed-îl-Mısri (Şeyh Abdullah-ir-Rûmi'nin tövbesi ve telkini ve tâcı ve hırka ve seccadesi ve ameli ve terbiyesi ve icazeti Şeyh Seyyid Hüseyin Hamavi)

— Mürşidi, ehl-i tarikat ve erbab-ı hakikat atası Seyyid Şehabeddin Ahmed

— Bahr-il-esrar atası Seyyid şeyh Hüsameddin

— Mâ'den-ir-rümuz ve mû'ciz-il-künuz atası Şemsüddin Muhammed

— Sultan-ir-Rabbani ve kutb-us-Samedani atası Şeyh Muhyiddin Abdulkadir-i Geylânî'dir. (Bunlar İmam-ı Hüseyin oğullaırındandır.)

— Kâşif-il-esrâr Şeyh Ebû Said bin Aliyyü-Mahrusi'den dır.

— Hâris-il-Evliyâ Şeyh Eb-ül-Hasan bin Yusuf Kureşi-i- lilkâri'dendir.

— Kutb-u devâ'ir-î-Evliyâ-i vel-asfiyâ Şeyh Ebul-Faruk Abdulvahid bin Abdül aziz 'dendir.

— Lisan-il-kuds fi beyan-iş-şems Şeyh Şibli'dendir.

— Seyyid-il-tavâ'if-i vel-âfak Şeyh Eb-til-Kasım Cüneyd-i Bağdadi'dendir.

— Sultan-il mürşidiyn-i fil-âlemiyn Serri-i Sakati'dendir.

— Şeyh Mâ'ruf-u Kerhi'dendir.

— Dâvud-u Tâ'idendir.

— Şeyh Habib-i Â'cemi'dendir.

— Şeyh Hasan Basri'dendir.

— Emir-el-mü'miniyn Ali bin Ebi-Tâlib radıyAllâhu anhtandır.

— Hâtem-en-Nebiyyin ve îmam-el-mürseliyn Resulü Rabbü-âlemiyn Hz. Muhammed Mustafa sallAllâhu teâlâ aleyhi ve sellem efendimizdendİr.

— Emin-i vahy-i ilâhi Cebrail aleyhisselâmdandır.

—Mâlik-il-mülk zül-celâl-i vel-ikram hazretindendir.

Eşref zade azm-i cihan eyledi mısrası, âlem-i cemale intikalinin tarihi olan 874 hicrî yılını göstermektedir.

Tecelli şevki didânın beni mest eyledi hayran,

Enel-hak sırrını camdan anınçün laimazam pinhân.

Matla' ı ile başlayan meşhur ilâhisi, birçok arifler tarafından şerh edilmiş bulunan Eşrefoğlu Rûmi hazretlerinin, pek çoğu ilâhi olmak üzere sufiyane şiirleri de vardır ki, divanı birçok defalar basılmıştır.

En son hicrî 1291 tarihinde basılmış olan Müzekkin-nüfus adındaki eserim hicrî-852 tarihinde te'lif buyurmuşlardır ve 523 yıldan beri birçok defalar basılmış olduğu anlaşılmaktadır.

Basılmamış olan ve bazı kütüphanelerimiz de yazma nüshaları bulunan diğer eserleri de şunlardır:

Tarikatnâme- îbaretnâme- Mâ’zeretnâme- Delâ'il-ün-Nübüvve-Fütüvvetnâme-Elestnâme- Hayretnâme- Münacatnâme- Nasihatnâme- Esrar-tit-tâlibiyn- Tâcnâme.

Aziz ruhuna Fatihalar ithaf ederken, O'nun bir dörtlüğü ile bu bahse son veriyoruz:

Bu şöhretten geç Eşref oğlu Rûmi,

Ki âşıklara şöhret tuzak oldu;

Elin çek, fariğ ol cümle cihandan;

Sana çün bu cihan bir uğrak oldu.

1- NEFSİ EMMÂRE

Hamd-ü-senâ ve salât-ü-selâmdan sonra bilmiş olunuz ki, Âdemoğullarının nefisleri Dört kısımdır:

Nefsin birinci kısmı **EMMÂRE**'lik üzeredir.

Nefsin İkinci kısmı **LEVVÂME**'lik üzeredir.

Nefsin üçüncü kısmı **MÜLHİME** 'lik üzeredir.

Nefsin dördüncü kısmı **MUTMAİNNE** lik üzeredir.

Hak teâlâ hazretlerinin huzur-u izzetine çağırılan **MUTMAÎNNE** nefistir.

Hak teâlâ hazretlerinin huzuru ilâhisinden reddolunan ve kovulan **EMMÂRE** nefistir.

Amma, Hak teâlâ hazretleri, lütuf ve keremiyle mürşid-i kâmillere o kadar ilim ve o kadar kudret vermiştir ki, nefs-i- emmâreyi terbiye ederek, emmârelikten levvâmeliğe, mülhimeliğe ve mutmainneliğe döndürürler, **İRCÎ'IY** hitabına **("Rabbin senden, sende ondan razı olarak rabbine dön" (Fecr Suresi 28)**

Kabiliyet kazandırırlar, Allahu teâlâ hazretlerine gerçek kul ve Resûl hazretine ümmet ederler, huzur-u-İlâhiden redolunmaktan ve kovulmaktan kurtarırlar.

Şu hâlde, önce sana emmâre nefis nasıl olur, mülhime nefs nice olur, mutmainne nefs nice olur, huzuru izzete çağrılmak nice olur, bunları anlatayım; mertebelerini ve sıfatlarını' bir bir anlatıvereyim ve kendi nefsini de sana bildireyim. Fakat, sen de gaflet pamuğunu çıkar ve kulağını biraz benden yana tut ki, söyleyeceklerimi iyice duyup anlayabilesin.

Nefs-i-emmâre sahipleri, üç bölük tâifedir:

1-Biri FÂSIK lardır. (Açıkça günah işlemekten çekinmeyen mü'min)

2-Biri MÜNAFIK lardır.

3-Biri KÂFİR lerdir.

Hak teâlâ Kuranda buyurur:

"Ben, nefsimi temize çıkarmıyorum. Zira, nefis gerçekten kötülüğü şiddetle emredicidir." Yusuf sûresi: 53

Yani, demek olur ki nefs-i-emmâreden beri olun. Çünkü, nefs-i-emmâre sizi benden azdırıcıdır. Böyle olduğuna göre, Allah'tan azan ve âsi olan, itikadına göre ya kâfir olur ya münafık olur veya fâsık olur. Kâfir nicedir, münafık nicedir, fâsık nicedir diyeyim de var sen de kendini şeyhe ulaştır, nefsini terbiye ederek emmârelikten kurtar ve mutmainneliğe kavuştur. Zira, bu nefis dedikleri süt emen bir çocuğa benzer. Bırakırsın anasının memesini emer, fakat eme durduğu sütten keserek güzel yiyeceklere alıştırırsan, onu da öğrenir ve onu ister. Öyle ise, şunlar ki nefs-i-emmâre zulmetinden günah felâketine müptelâ olmuşlardır ve lâkin gönülleri imânı ve islâmı kabul etmiştir. Yani, Allah'ın birliğine, ezelî ve ebedî olduğuna, Resûlullah sallallahu

aleyhi ve sellemin gerçekliğine, haşre ve neşre, kitaplara, meleklere, peygamberlere, Hak teâlânın buyurduklarının hak olduğuna, Resûl aleyhisselâmın buyurduklarının da hak ve gerçek olduğuna inanmış ve itikat etmişlerdir. Ne var ki, nefisleri emmârelikten kurtulamamıştır, işte, böyle olan kişilerin adları, nefs-i-emmârenin sıfatları ile sıfatlandıklarından ötürü **FÂSIK**'lardır.

Nefs-i-emmârenin sıfatları nedir dersen, onu da aşağıda söyleyeceğim, duyar öğrenirsin. Şimdi, bu dediğim tâife ki fâsıklardır, eğer tövbe ederek emmâreye uymaktan vazgeçerlerse, Allahu teâlâ onları kabul eyler ve günahlarını yüzlerine vurarak azap etmez. Zira, tövbelerinden dolayı o günahı işlememiş gibi olurlar. Nitekim, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz: Günahına tövbe eden, o günahı hiç işlememiş gibidir, buyurmuşlardır. Eğer, fâsıklar tövbesiz olarak ve fakat imânla ölürlerse, günahlarının cezasını görürler ve cehenneme girerler. Hak teâlânın dilediği kadar yandıktan sonra, nihayet cehennemden çıkarılır ve cennete gönderilirler.

La ilahe illallah demelerinin nuru ve: Muhammed' ün Resûlullah demelerinin şefaati onları cehennemde ebedî koymaz, çıkarır." **Resûl aleyhisselâmın**: "Kalbinde zerre miktar imân bulunan, ateşten çıkarılır", buyurmaları bunlara işarettir.

Yine, Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz buyururlar ki:

— Bir kavim vardır ki, cehennemde kara kömür gibi yanar ve alazlanır. Onları alır ve hayat nehri adındaki ırmakta yıkarlar, derileri yeniden biter, yüzleri ayın on dördü gibi olur: Allahu teâlâ, bunları ateşten azat eyledi, denilir.

Fâsıkların hallerini anlattıktan sonra, şimdi de kâfirlerin ve münafıkların hallerini bildireyim:

Bunlar hakkında nice âyet ve Hadis gelmiştir ki, kâfirler ve münafıklar cehennemin en alt tabakasına girerler ve orada ebedî olarak kalırlar. Nitekim, Kur'an-ı-azim-üş-şânda:

"Allahu teâlâ, münafıkları ve kâfirleri cehennemde bir araya toplayacaktır." Nisâ sûresi: **buyurulmuştur.**

Bir diğer âyet-i kerimede de:

"Şüphesiz, münafıklar cehennemin en aşağı katındadırlar." Nisâ sûresi. Buyurulmaktadır.

Kâfirlerin ne tâife olduklarını elbette bilirsin: Putperestlerdir ve Allâh'ın kelâmını ve Resulünü inkâr edenlerdir. Amma, bir kâfir daha vardır ki, küfür kelime söyler ve o söylediği küfürden dönüp tövbe ve istiğfar etmez, küfür kelimesinin üzerinde ısrar eder — Ne'ûzü billah— dünyadan imânsız gider. Onlar da kâfirlerdir.

Fakat, **münafıklar** iki türlüdür:

Münafıkın biri o kimselerdir ki, halk içinde namaz kılar, oruç tutar görünür ama kafalarına ve inançlarına denk kişilerle buluşunca birbirlerine küfürlerini açıklarlar ve küfür kelimeleri söyleşirler. Onlar kimlerdir? Cebri'ler, Kaderi'ler, Hurufi'ler, îbahi'ler, Hulûli'lerdir ve daha bunlara benzer kimselerdir. Bunların sözlerini söylemek yaramaz.

Nitekim, Hak teâlâ buyurur:

“O ateşe ancak Hakkı yalanlayan, peygamberleri inkâr eden, imân ve tâ'atten yüz çeviren bahtsız kafirler girer.” Leyl sûresi: 15- 16

Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri de bu gibiler hakkında:

“Üç haslet kimde varsa, o münafıktır,” buyurmuşlardır. Her kimde, bu üç hasletten birisi bulunur ve bunu terk ederek tövbe etmezse münafıklıktan kurtulamaz, ne kadar namaz kılar, oruç tutar ve kendisini müslüman sanırsa da müslüman olamaz.

Bu üç haslet şunlardır:

- Söz söylerse, yalan söyler.
- Söz verirse, sözünde durmaz.
- Emanet edilirse, hıyanet eder.

Bir rivayete göre de iki haslet daha vardır ki, o da nifaktandır:

Ne zaman ahdeylerse, ahdini bozar. Bir kimse ile çekişince, ona kötü sözler söyler, yani söver.

Müslüman olan kimselerin, bu sıfatlardan sakınmaları gerekir. Şunu da iyi bilmelidir ki, nefsi emmârelikten döndürmeyince şakilikten (günahkarlıktan) kurtulmaz, kurtulması da mümkün değildir. Zira, **NEFSİ EMMÂRE** denilen nefis, sahibini hayra iletmez. Daima, şekavete ve nifaka götürür. Fıska ve fücura yöneltir. Çünkü, EMMÂRE'nin mânası EMİR yani BUYURUCU demektir ve buyurduğunu yaptırıcı demek olur. Böyle olduğu için, her kimin ki, nefs-i-emmâresi bedeni şehrine emir olur ve emirlerini geçirirse, iyi bilmelidir ki o kişi —Allah korusun— ya fâsık ya münafık veya kâfirdir. Zira, nefs-i-emmârenin sıfatları bunlardır, bunlara benzer huylardır.

Öyle ise azizim: İnsanda kemal odur ki, nefsini bilmeli, kötü huylarını ve çirkin ahlâkını görmeli, güzel ahlâk ile ahlâklanmalı ve nefsine **İRCI'IY** hitabına kabiliyet kazandırmalı ve mâ'rifet-i-hak (Allah’ı tanımak, bilmek) hasıl olmalıdır. İnsan olmaktan maksat, Hakkın mâ'rifetini hasıl etmektir. Nitekim, Hak tealâ bir hadisi Kutside şöyle buyurur:

“Ben gizli bir hazineydim. Bilinip, tanınmayı diledim. Bu yüzden insanları yarattım.”

Demek oluyor ki, bütün yaratılanlar marifet için, yani Hakkı bilmek için yaratılmışlardır. Allahu Teâlâ’yı bilmeyen ve onun birliğine şehadet etmeyen yoktur. Herkesin halli halince marifeti ve marifetten nasibi vardır: Kâinatta bulunan her şey, O'nun birliğinin delilidir.

Fakat, o marifet ki hakikattir, yani Hak teâlânın zatına ve sıfatına mahsus bir ilimdir, işte o insandan başkasında bulunmaz. Ne var ki, her insanda da bulunmaz. İnsanlar içinde bir taife vardır, onlar **HASSÜL-HAS**'tır. Bu

Konuda söylenecek söz çoktur. HASSÜL-HAS derler ki, hakiki marifet onlarda olur. Demek ki, her kim hakiki mârifet hasıl ettiyse, o HASSÜL-HAS'tır. Evet, bunda söz çoktur, lâtif bahisler ve sualler vardır, inşa'allahu tealâ bunun şerhi daha aşağıda yapılacaktır.

2- MÂ’RIFETULLAH (Allah'ı bilmek)

Mârifetullah, üç mertebe üzeredir:

Biri **MÂ'RÎFET-Î UMÛMİ**'dir. Bunda bütün mahlûkatın hepsi müşterektir.

Biri **MA'RIFET-Î-HAS**'tır.

Birisi de **MÂ'RÎFET-Î-HASSÜL-HAS**'tır.

Mâ'rifet-i-hassül-hassa belirli kişiler ulaştığı için buna **HAKÎKİ MARİFET** denir.

Ancak bununla da gelişme tamamlanmaz, zira kişi nefsinde fani olmayınca mahbup tecelli etmez. Kişi bütünü ile fani olmayınca ve tâlipte mahbup tecelli etmeyince inkişâf tamamlanmış olmaz. Bu acayip bir sözdür, inşa’allahu tealâ aşağıda HALVET faslında şerhi yapılacaktır.

Şimdilik şunu iyi bil ki, mâ'rifetullah üç mertebe üzerine olduğu gibi, iman dahi üç mertebe üzerine dir. Çünkü, kişinin imanı mârifetine ve mârifeti de imanına göre olur.

Bu konuda da söylenecek çok söz vardır. Söylersem söz uzar, maksattan uzaklaşılır. Şimdi ben sana bu üç mertebe imanı da söyleyeyim ki, bu kitapta müşkiller kalmasın. Sen de bu mertebeler üzerine isen, ümit olunur ki bunları öğrendikten sonra taklit imandan kurtulur, imanını avamın imanından Hassül-hassa eriştirir ve bu fakir müellifi de hayır duadan unutmazsın.

3- İMAN DA ÜÇ MERTEBEDİR

Bilmiş olunuz ki, imân da üç mertebedir:

Biri avamın imanıdır ve esfele sâfilindir ki, ondan aşağı iman yoktur. Bundan ileri iman da yoktur, zira, bunsuz iman tamam olmaz. Fakat, bundan aşağı iman yoktur denilmesinin sebebi, bundan aşağısı ile cehenneme gidilir mânasına dır. Zira, imanın temeli ve aslıdır. Avamın imanı hakkında yukarıda bazı şerhler yapmış ve demiştik ki, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz: şöyle buyurmuşlardır.

Avamın imanı TAKRÎRÜN BÎL-LÎSAN VE TASDÎKUN BÎL-CENÂN'dır. Yani, dil ile söylemek ve kalp ile tasdik etmektir.

Server-i kâinat aleyhi ve âlihi efdal-üt-tahiyyat efendimiz hazretleri:

“İman; Allahu teâlâya, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, öldükten sonra tekrar dirileceğine, cennete ve cehenneme, hayır ve şerrin Allahu teâlânın takdiri ile olduğuna dil ile ikrar etmen ve gönül ile inanmandır.” Buyurmuşlardır.

İşte, bu mertebe iman **avamındır.** Bundan aşağı iman yoktur. Bunları inkâr eden, kâfirdir demek olur.

Bundan yukarı bir mertebe has’ lardır ki, ona **İMAN-I HAS** derler. Hasların imanı da bunları ikrar ve itikat edip avamın imanını bildikten sonra amelde, kavilde ve fiilde ve ibadette: *(Allahu teâlâ beni görür.)* diye işlerler. Bunlar her ne yaparlar ve her ne

işlerlerse, Allahu teâlânın kendilerini gördüğünü bilirler Buna, havassın imanı denildiği gibi **ÎMAN-I-ÎHSAN** da denilir. Zira, Hz. Resûl aleyhisselâmdan sorulduk ta:

-En büyük ihsan, Allahu Teâlâ'yı görür gibi ibadet etmendir. Sen, onu görmesen bile, o seni görür, buyurmuşlardır.

Aleyhissalâtü vesselâm efendimiz böyle buyurduklarına göre, bu mertebe imana İMAN-I-İHSAN dense olur.

Bundan da açıkça anlaşılıyor ki, havassın imânı ibadet ve tâ'atte Allahu tealâyı görür gibi olmaktır. Her türlü işlerinde, sözlerinde, zahirde ve bâtında (dışlarında ve içlerinde) böyle düşünür ve hazır görürler. Allahu teâlânın ululuğunu öyle fikrederler ki, gönüllerine Allahu tealâ'dan başka hiçbir şey gelmez. Allahu tealâyı zikretmekten başka, hiçbir şeyle sefaları olmaz.

Oturmaları, kalkmaları, yürümeleri edep ve hudû içinde olur. O kadar ki, sağlarından sollarından haberleri bile olmaz. Yanlarında erkek mi, kadın mı, hayırlı mı, şerli mi, kim var bilmezler. Huzurları da amelleri de bu dereceye varır ve imanları o derece yakin olur.

Fakat, bunlardan yukarı bir mertebe daha vardır ki ona da **HASSÜL-HAS** derler. Onların imanı, ihlâsı ve ameli o mertebede bulunur ki, gönülleri Allahtan başkasının hayalinden pâk olup arınır, basiret gözleri açılır. Hak teâlâ, onların ruhuna sıfatlardan bir sıfat ile tecelli eder. Onlar da o tecelliyi basiret gözü ile görürler. O tecelliye iman getirirler. Bütün uzuvları ile yani elleri, ayakları, gözleri, kulakları ile, zahir ve bâtın ile hatta saçının ve sakalının her kılı ile Hakka iman ederler. Bu mertebede olan Hassül-Has'lar, yukarıda sözü geçen Has'lardan yukarıdadır. Bu konuda da söz çoktur.

Havas talibler kendilerinden fâni olur mu, olmaz mı? Onu da sırası gelince inşa'allahu tealâ bildireceğiz.

4- FENA ve FÂNİLİK

Fena veya fânilik de birkaç mertebe üzerinedir. **FENAY-I-SURET ve FENÂY-I-RUH** vardır. Bu tariktir, dervişlikte öyle yerler ve haller vardır ki, söz ve yazı ile anlatılamaz, harfler ve seslerle ifade olunamaz. Bunlar, dil ile denir ve kulakla işitilir. Bazan görülür, işitmekle olmaz. Bazan da görmekle ve işitmekle de olmaz. Tatmak gerekir: Tadmayan bilmez.

Ey aziz kardeşim:

Elimizin erdiği, dilimizin döndüğü kadar avamın ve havasın imanlarını anlatmaya çalıştık. Şimdi de Hassül-Hassın imanını bildirmeye gayret edelim. Gerçi, Hassül-hassın imanını kimse sözle ve yazı ile anlatamaz, tamamı tamamına şerh olunamaz. Meşayihin ulularının söylediklerinden anlaşılabildiği kadar anlaşılır ve kalanı da bunlardan anlaşılır. Biz de bunlardan faydalı bir işaret ile birkaç söz söyleyelim ki, kalanı da anlaşılabilsin.

Hassül-has imanının nihayeti, sınırı yoktur. Bunların, sülûkünün (yolculuğunun) sonu da yoktur. Şu kadarını bil ki, Hak teâlânın rahmeti, kullarının üzerine üç mertebedir:

Biri **RAHMET-Î-UMÛMİ**’dir.

Biri **RAHMET-Î-HAS**'tır.

Birisi de **RAHMET-Î-HASSÜL-HAS** ' tır.

Bu sonuncusunun şerhi, inşa'allahu tealâ kitabımızın sonunda yapılacaktır.

İlki, rahmet-i-umumi’ dir yani genele mahsus rahmettir demiştik. Dünyada kâfir ve müslüman, avam ve havvas, ins ve cin, yırtıcı hayvanlar ve kuşlar ve bütün mahlûklar bu umumi rahmetten istifade eder.

İkincisi rahmet-i-has'tır ki, Hak tealâ onu âhirette mü'min kullarına vaat etmiştir, mertebelerine göre rahmet etse gerekir.

Ey aziz:

Bunları demekten maksadım şudur. (Ben, Lâ ilâhe illallah Muhammed’ ün Resûlullah derim, namaz kılarım, oruç tutarım, hacca giderim, zekât veririm, tövbe ederim...) diye kendine güvenmeyesin. Bunların, yalnız dış görünüşlerine kanaat etmeyip, ibadet ve tâ'at yolunda daha çok çalışarak bu mertebelere ulaşasın, yoksa nefsin emmârelik üzerinde durdukça bu devletlerden ıraksın. İnsanlık menziline erişmiş değilsin. O halde, çalışmayı elden bırakmamak gerektir. Bu da yalnız zâhiri ibadetlerle olmaz. Hak tealâ Kur'anda buyurur:

“İnsan için, kendi çalışmasından başka bir şey yoktur.” Necm sûresi: 39

Bundan da anlaşılıyor ki, ibadet ve tâ'at yolunda durup dinlenmeden çok çalışmak lâzımdır.

Ey aziz:

Yalnız zâhiri ibadetlerle olmaz demem sana tuhaf gelmesin. Çünkü, Hak tealâ Kur'anda buyurur ki:

“Kim, Rabbine kavuşmayı dilerse, onun rızasını isteyerek salih bir amel işlesin ve Rabbinin ibadetine kimseyi ortak etmesin.”

— Salih amel nedir? Şöyle cevap verdiler:

— Salih amel, iki nevidir. Biri zâhiri ve sûret, diğeri batini ve manevidir. Zâhiri salih ameller, bütün farzları, sünnetleri ve edepleri ile şeriatin emirlerini yerine getirip, Allahu Teâlâ’nın yarattıklarından hiç kimseyi incitmememektir. Mahlûkatın nefsine ve malına ziyan ve fesat yerecek hallerden ve fiillerden sakınmak ve kaçınmaktır. Bâtınî ve mânevî salih ameller ise, kalbi nefsin fesadından kurtarıp salâha götürmek, nefsi emmârelikten mutmainneliğe döndürmektir. *Demek oluyor ki, yalnız zâhiri salih amellerle olmaz, bâtınî ve mâ'nevî salih ameller de lâzımdır.*

Her ne hal ise, sözü uzattık ve maksattan uzaklaştık. Bütün bunların şerhi aşağıda ikinci bölümde inşa'allahu tealâ uzun uzun anlatılacaktır.

Biz, yine maksada dönelim:

Buraya kadar, nefs-i emmâreyi ve onun ehlinin fâsıklar, münafıklar ve kâfirler olduğunu ve bunların amel ve itikatları ile dünya ve ahiretteki mertebelerini belirtmeğe çalıştık. Şimdi de nefs-i-levvâmeyi, mülhemeyi ve mutmainneyi

Açıklayalım:

5- NEFSİ LEVVAME

Bilmiş ol ki, levvâme olan nefis zâlimdir ve mülhime olan nefis maksuttur. Bunların ikisinin de sahipleri cennet ehlidir ve mertebeleri birinin birinden a'lâ (yüksek) ve ednâdır (aşağı). Bunlardan birinin mertebesinin diğerinden a'lâ olduğuna sebep nedir? Şimdi onu da anlatayım duy, öğren ve sıkı bir cehd ile nefsini bu dünya hayatın da iken emmârelikten levvâmeliğe ve mutmainneliğe eriştir, erkenden işini bitir, kendini Allahu tealâya ısmarla, ibadet ve tâ'at üzerine ol ve öyle yürü ki, yarın gam ve tasa günlerinde gamsız ve ferah olasın.

Zira, dünyada yaşarken her kişiye nefsini bilmek ve terbiyesi ile meşgul olmak elbette lâzımdır. Amellerini de görmek ve bilmek, yaramazını değiştirip iyisini getirmek ve nefs-i- emmârenin afetlerinden sakınmak da elbette lâzımdır. Çünkü, kişinin ameli, dünyadan ahirete götüreceği malıdır. Bu sebeple, burada iken bu malın işe yaramazını bırakmalı ve iyilerini o âleme iletmelidir, ki yarın Hazret-i Hakka arz olununca yüzüne vurulmasın. Zira, kişi ahirete gidince, amelleri Hak tealâ hazretine arz olunur, terazide tartılır ve arasat meydanında ortaya getirilir. Bunu düşünmeli, daima göz önünde bulundurmalı ve ona göre hazırlanmalıdır. Yoksa, yarın pişman olursun ama o pişmanlık fayda etmez, illâ nedamet ve hasret hasıl olur. Demek ki, kişiye son pişmanlık fayda vermez.

Ey aziz kişi:

Bu dünya evinde amellerine mukayyet olmayan, iyisini kötüsünü bilmeyen neye benzer bilirmisin? Bir tüccar bir vilâyete varıp birçok bağlı yükler alıp sattı. İbrişim yüküdür, dediler ama yükün ağzını açıp içinde ne olduğunu bakıp görmeden, bilmeden aldı başka bir vilâyete götürdü ve yükleri açtı ki ne görsün? İbrişim diye görmeden, bilmeden aldığı şeyler, hiçbir değeri olmayan eski abalar değil miymiş? İşte, o zaman bu yüklerin sahibi olan tüccar nasıl mahcup olur, utanır ve hem itibarı sarsılır hem de büyük bir zarara uğrarsa; dünyada iken nefsinin amellerinin iyisine, kötüsüne bakmayan ve onları salâha götürmeyen kişi de o amel yükünü dünyadan ahirete, kıyamet meydanına iletip, Hak tealâ hazretine arz edince, öylece yüzüne vururlar, zarara uğrar ve mahzun olur.

Şimdi ey aziz: Vücut amellerinin yükünü burada iken aç bak! İyisini, kötüsünü seç ve hepsini birer birer gör! NEFS-İ EMMÂRE' den hasıl olan amellerinin hepsini bırak! Çünkü, bu gibi ameller Hak tealâ hazretlerinin sevmediği, beğenmediği amellerdir. O ameller ki, nefs-i levvâmeden ve mülhimeden hasıl olmuştur, onları da iyice bir gözden geçir ve yokla ki, aralarına dünyadan bir şey karışmış olmasın. Eğer, nefs-i emmâreden karışmış bir kusur varsa bu kabirde sana yakın ve yoldaş, kıyamette azap olur.

Şunu da bil ki, iyiyi kötüyü ayrıt edebilmek de ancak mürşide arz etmekle mümkündür. Kötüleri ve kötülükleri bırakmalı, bunlardan rücu etmeli ve meşayih elinde tövbe etmeli ve onun amelini işlemelidir.

O ameller ki, nefs-i mutma'inne den hasıl olur, sırf iyi amellerdir, hepsi padişaha lâyıktır. Bunun içinde, sebat etmeli ve çok çalışarak nefs-i emmârelikten, levvâmelikten ve mülhemelikten mutma'inneliğe yetişmelidir. Çünkü, nefsi mutma'inne lik makamına varınca Hazrete lâyık olur ve Hak teâlâ hazretlerinin huzuruna çağırılır:

"Ey emin ve mutma'in olan nefis! Ondan razı olarak ve rızasını kazanmış bulunarak Rabbine dön." Fecr sûresi: 27—28

Denilir. Hal böyle olunca, kişi kendi nefsini bilmek ve onun islâhı ile meşgul olmak elbette lâzımdır. Amellerinin iyisini ve kötüsünü görmek gerektir. Yaramaz olanlarını bırakmak ve iyilerini de âfetlerden korumak zaruridir. Zira, onları bütün ayıplarından arındırıp kurtarmayınca, Rabbini bilmek hasıl olmaz.

Nitekim:

- Kim ki, nefsini bilir; Rabbini de bilir.

Bunun sırrı çok iyi düşün. Hepsini söylersek söz uzar ama bazısını diyeyim, çünkü münasip düştü:

Söz, sözü açar.

Meselâ, kişi evvelâ nefsini bilmelidir. Sonra da nefsin mânasını bilmelidir. Nefsin mânası bilinmeyince, mâ'rifet-i Hak yani Rabbini bilmek de hasıl olmaz.

Meşayihe göre insanın nefsini bilmesi üç mertebede olur.

- Birincisi Sureti nefsi bilmektir.
- İkincisi Sıfatı nefsi bilmektir.
- Üçüncüsü Zatı Nefsi bilmektir.

Nefsin manası bilinmeden Hakkın manası bilinmez.

Nefsin terbiyesi ile meşgul olarak riyazet ve mücahede ile ve zikrullah ile meşgul olunca, sıfat-ı insan, mânayı insana ulaşır ve sıfat-ı Hak mânayı insanda tecelli edip görününce marifeti nefs, nefsin bilinmesi gerçekleşir.

Onun için, nefsini bilmek gerektir. Zira, nefsin hakikatine ulaşıldığında o zaman mânayı insan sadece Hak olarak görünür. *Onun için, tâlip kendi mânasından hakkı temyiz etmesi gerekir*. Kendi mânasına hak derse, hakkı bilmemiş olur.- MEN AREFE NEFSEHU (KİM NEFSİNİ BİLİRSE MAKAMINA) makamına ermemiş olur. FEKAD AREFE RABBEHU (RABBİNİ BİLİR) mertebesine nasıl ulaşır?

Birçokları, bu yüzden yanıldılar. Nefsin mânasını hak tasavvur ettiler. Sıfat-ı hak onda zâhir olduğundan **ENEL-HAK** dâvasına düştüler. Nitekim, Şeyh Bayezid-i Bestami rahmetullahi aleyh der ki:

— Otuz yıl, türlü mücahedeler ve riyazetlerle, türlü horluklarla talep kapısında oturdum. Matlup, Bâri tealâdır yetişeyim dedim. Otuz yıl sonra, dostla benim aramda olan perdeyi kaldırdılar. Gördüm ki, Perdenin ardından çıkan Beyazit oldu, Bayezid perde arasında zâhir oldu.

Yani demek olur ki, Bayezid Bayezid'de tecelli etti. O zaman anladım ki, istediğim yine ben imişim. Çünkü gördüm, görünen Bayezid imiş ve mânayı Bayezid'de görünen Hak sıfâtı imiş, mânayı Bayezid'i bildim.

Demek ki:

Kim ki, nefsini bilir; Rabbini de bilir gerçekleşti

Öyle ise, bir kimse kendi mânasını bilip, ondan hakkı bilmese «Bana mâ'rifet-i nefs hasıl oldu.» demesi doğru olmaz.

Kim ki, nefsini bilir; Rabbini de bilir.

Demenin bir sırrı da budur. **Yani, kim ki kendi mânasını bilirse, o Rabbini de bilir, demek olur.** O kimse ki, kendinin niteliğini bilmez, o Hakkı da bilmez, gayrisini hiç bilmez, ondan dolayı hakkı dahi hiç bilmez. Demişlerdir ki:

Kendi niteliğini bilmeyen ve söyleyemeyen kişi, nasıl olurda o Gâni Cebbar'ın nice olduğunu ne bilir?

İyi bil ki, nefis emmârelikte veya levvâmelikte yahut mülhemeliktedir, bu mertebelere erişerek mârifet-i Hak hasıl edemez. Tâ ki onda tasfiye tamam olup Mutma'inneliğe varıncaya kadar bu böyledir. Demek ki, Hazret-i Hak çağırmayınca, kimse hazrete varamaz. Çağırılmak ise, ancak mutma'inneliğe mahsustur. Nitekim Hak tealâ buyurur:

"Ey emin ve mutma'in olan nefis! Ondan razı olarak ve rızasını kazanmış bulunarak Rabbine dön..." Fecr sûresi: 27—28

Öyle ise, Hakka tâlip olana lâzımdır ki, evvelâ nefsin suretini bilmeli, sıfattan manaya yetişmelidir ki, ondan mârifet-i Hak hasıl olsun, Vallahu â'lem.

Sözü uzattık, yine maksada gelelim: Bu bahsin geri kalanı aşağıda ayrıca ele alınacaktır. Evet, sözümüz nefsi mülhime'nin, nefs-i levvâmeden yukarı olmasının sebebini bildirmekte idi. Dinle şimdi ki, mülhime nefsin levvâmeden yukarı olmasının sebebi şudur:

NEFSİ LEVVAME, bir zamanlar NEFSİ EMMÂRE ye uymuş idi, âhiret amellerini bırakıp, kitabı ve sünneti terk edip, şeytan yoluna girerek cehennem yolunda yürümüş, büyük veya küçük birçok günahlar işlemiş idi. Amma, Hakkın inayeti yetişti ve nefis emmârelikten ayrıldı, cennet yolunu istedi, cennet amelleri ile meşgul oldu, nefs-i emmâreden yüz çevirdi, vardı bir mürşit kapısına düştü ve mürşidi de onu terbiye ederek, nefs-i levvâmeyi nefs-i mülhimeye döndürdü. Zira, nefs-i levvâmenin iki yüzü vardır. Birisi, nefs-i emmâreye ve diğeri nefs-i mülhime dönüktür. Nefs-i mülhime'nin de iki yüzü vardır. Bir yüzü levvâmeye ve bir yüzü de mutma'inneye dönüktür.

Nefs-i mutma'innenin iki sıfatı vardır. **Birisi sıfat-ı râdıyye** ve diğeri **sıfat-ı merdiyye** dir. Aşağıda, kitabımızın ikinci bölümünde inşa'allahu tealâ bunlardan söz edilecektir.

Evet, nefs-i levvâme gerçi bir yandan nefs-i emmâreden yüz çevirip, mürşid-î kâmil önünde artık nefs-i emmâreye dönmeyeceğine dair tövbe edilse de. Tekrar emmâre liğe meyletmesin den korkulur.

Bu nedenle tövbeyi bozmadan levvâme lik te sabit kalmak gerekir. Bunlar, öldüklerinde cennete girerler ve Allah'ın Fazlı, Resulün şefaati ve Meşayihin yardımı ile herhalde cehenneme gitmezler. Zira, kişi hangi yol üzere yaşıyorsa, ahirete varınca da kadar o yol üzere gider. İyi hal üzere bulunanların yolu cennet yoludur. Fısk ve fücur yolu da cehennem yoludur, öyle ise, bu nefs-i levvâme yolunda olanlar, nefs-i emmâre yolunda olanlardan ayrılarak, tövbe ederler iyilik ve fazilet ile meşgul olarak ölünce Cennete giderler. Amma, nefs-i levvâmeye onun için zalim denildi ki, sahibine zulmetmesi yüzündendir. Hak tealâ, levvâmeye:

"İçlerinden bir kısmı, Kur'anla amel etmek hususundaki kusurları yüzünden nefislerine zulmedicidir." Fatır sûresi: 32

Buyurdu.

Her kim, nefs-i emmâresine uyarsa o zalim olur. Tövbe edip rücû ederse, bütün günahları affolunur. Belki, bütün günahları kadar Hak teâlâ sevaplar da verir. Nitekim, Kur'anda:

"Allahu tealâ, onların günahlarını sevaba çevirir ve tövbeleri sayesinde günahlarını affeder." Furkan sûresi: 70

Vârid olmuştur. Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz de:

"Günahına tövbe eden, o günahı hiç işlememiş gibidir." Buyurmuşlardır.

Cehennemin: (Ey mümin! Tez geç ki, çünkü nurun ateşimi söndürür.) diye hitap ettiği kişiler nefs-i levvâme makamındaki kişilerdir. Çünkü bunlar yaptıkları işin hatalı olduğunu, bâtıl olduğunu bilip, hatalarından çarçabuk vazgeçerler. Tövbe-i Nasuh edip bir daha günaha dönmez, gerçek anlamda tövbe edenlerden olur.

"Allahu tealâ, günahlarından tövbe edenleri sever ve fenalık ve kirlilikten temizlenenleri de sever." Bakara sûresi: 222

Ayetinde bahsedilenlerden olurlar. Demek oluyor ki, nefs-i levvâme sahipleri sıratı yıldırım gibi geçerler, Allah dostlarından olup kendilerini günah varlığından arındırdılar ve bu sebeple âhiret saadetlerine eriştiler. Lâkin, dünyada iken keşif ve keramet bunlara hasıl olmaz ve ilhamların zevkini asla bilmezler.

Nasıl bilsinler ilham zevkini ki, levvâme keşif ve keramet mahalli değildir. Amma, öyle müminler vardır ki, avamın hâsları oldular Allahu â'lem.

İşte, nefs-i levvâmenin mertebesi yoktur dedim, işittin. Şimdide, nefs-i mülhemeyi beyan edeyim, onun mertebesi nereye kadardır, hali ve dirliği nedir işitesin.

6- NEFSİ MÜLHİME

Bilmelisin ki, nefs-i mülhime'nin nefs-i levvâmeden çok ileri ve yüksek olmasının sebebi şudur:

Bu nefs-i mülhime makamı sahipleri, her ne kadar günah işleseler de işlemeseler de o günahlara tövbe ederek rücû ettikten sonra, görürler ki nefs-i levvâme levvâmelikte durdukça, emmâreye dönmesinden korkulur. Şu hâlde, ne yapıp yapmalı bu korkudan kurtulmalıdır, işte, bunun için de kendilerini nefsi mülhimeye uydururlar ve bir yandan da riyazet ve mücahede ile meşgul olarak, mürşit eşiğine düşerler, korku uyarısını başlarına vururlar, şeriat ve tarikat yükünü arkalarına yüklenirler, kalplerini ve kalıplarını arındırırlar ve böylece mülhime makamına erişirler. Yani, Rabbani ilham ile müşerref ve münevver olurlar, her şeyin hakikatini Rabbani ilham ile bilirler, ibadet ve tâ'at lezzetini canları damağına tattırırlar, hayrı ve şerri seçerler. Yoksa, nefis levvâmelikte kalırsa tekrar emmâreliğe kadar düşmesinden ve Ne'ûzü-billah cehennem ehli olmasından korkulur. Nefsi mülhimelik ten düşüp döndüğünde, levvâmeliğe dahil olup orada durur. Yeniden çalışırsa tekrar mülhimeliğe erişir, ibadet ve tâatini, riyazet ve mücahedesini artırır ve Mürşit huzurundan ayrılmazsa yeniden terakki edip tekrar mülhimeliğe oradan da mutma'inneliğe erişir ve sonunda Hakkın huzuruna çağırılır. Görülüyor ki, **nefs-i levvâme** ehlinin makamından **nefs-i mülhime** ehlinin makamı daha yüksektir. Bunları sana söylemekten maksadım, nefs-i levvâme makamına yetiştim diye durmayasın, Cennet ehli oldum diye çalışmaktan vazgeçmeyesin! Nefs-i levvâmenin çok tehlikeli olduğunu bilesin ve nefs-i mülhime'nin onun da üstünde olduğunu anlayasın, bu ikisini birbirlerinden fark edip anlayınca, gayret edip mülhemelikten de mutmainneliğe gidesin! Zira, makam-ı aşk ondadır, çok yüksek bir makamdır.

Nefs-i mülhime'nin, nefs-i levvâmeden üstün olduğunun sebebini ve farkını bir başka türlü daha beyan edelim, iyi dinle! Bu söyleyeceklerim, kadın veya erkek her mü'min için gereklidir.

Aziz:

Bu nefs-i mülhime sahipleri, çok mücahede ve riyazet etmekle, gece- gündüz, durmadan dinlenmeden zikrullah ile meşgul olmakla bir yandan nefislerini kötü ve çirkin sıfatlardan kurtarırlarken bir yandan da beşeriyet hicabını, basiret gözünden sıyırıp gayb âleminden gelen ilhamların türlü türlü zevklerini yaşayıp, her iyilik ve kötülüğü bu ilhamla bilirler, hakkı ve bâtılı fark ederek durmazlar ve hakka uyarlar, bâtıldan uzaklaşırlar ve bu suretle nefs-i mutma'innenin güzel huyları ile huylanırlar ve mutmainne lik makamına erişirler.

Nefs-i mutma'innenin güzel huyları şunlardır:

Hayâ- Sehâ (eli açıklık) – Sehavet (cömertlik) -Şeca'at (cesaret)- Tevazû- Hilm (yumuşak başlılık)- Mürüvvet (mükemmel insanlık)- Sabır- Şükür.

Nefs-i emmârenin huyları olan şu çirkin huylardan da kurtulurlar.

Hevâ (nefsani istekler)- Gazap- Şehvet- Hırs- U'cub (kendini ve amellerini beğenmek)- Kibir – Riyâ (iki yüzlülük).

Nefs-i levvâmenin de altı yaramaz sıfatları varsa da bazı iyi sıfatları da vardır. O iyi sıfatların bazıları ile ahlaklanıp, bazıları ile de ahlaklanmadan öyle kalırlar. Bunlar, nefs-i levvâme ehlidir, sadece sûfilerdir, ehl-i muhabbet değillerdir. Kim ki ehl-i muhabbet değildir, o kurudur. Onlar, şuna benzer ki ölmeden evvel ölmediler, haşirden evvel dirilmediler. Eğer o makamın zevkini bulabilselerdi, mülhimeliğe ve mutma'inneliğe terakki ederlerdi.

Bu nefs-i mülhime ehli, nefs-i emmârenin yaramaz sıfatlarından kurtuldular, yani o yaramaz huyları riyazet ateşinde yaktılar ve mücahede kalıbına sızdırdılar, iyi huylarla ahlâktandılar, ibadet ve tâ'at ve zikrullah nuruyla münevver oldular ve yine dirildiler. Bu ölmekten **(Fenâ)** murat, kötü ve çirkin sıfatlardan kurtulmaktır ki, *nefs-i emmâreyi öldürmektir.* Yine dirilmekten **(Bekâ)** murat, *iyi ve güzel sıfatlarla ahlaklanmak ve onunla müzeyyen ve müşerref olmaktır.* Zira, nefs-i emmâre ne zaman yaramaz sıfatlardan ayrılırsa, hemen ölür. Makam ve mevki sahiplerini, başkanlık hevesin de olanları görmez misin? Makam ve mevkilerinden ayrılınca hemen ölüyorlar.

Şimdi aziz: Bu ölmek de birkaç nevidir. Bir ölmek de budur:

Mutû kable en temutû **(ölmeden önce ölünüz.)**

Onun başka bir açıklaması da budur. Nitekim, ashab-ı güzin riyazet ve mücahede ile nefislerini öldürdüler, yani o yaramaz sıfatlarından nefislerini kurtardılar, haşirden evvel yine dirildiler, yani bütün iyi huylarla ahlaklandılar. Basiret gözünden, beşeriyet perdesini kaldırdılar, hakkın cemalini ayn-ı basiretle müşahede eylediler. Nitekim Hazret-i Ömer radıyallahu anh:

“Kalbim, Rabbimi gördü”, buyurdu.

Hazret-i Ali kerremallahu vechehu ve radıyallahu anh da:

“Ben, görmediğim Rabbime ibadet etmem”, buyurdu.

Ey aziz kardeş:

Bu sözlerim sana acayip gelmesin. Bu, ayn-ı basiretle müşahede olunur.

“Kim, bu dünyada kör olursa, o âhirette de kördür.” İsrâ sûresi: 72

Âyet-i celilesinden murat, gönül gözünün kör olmasıdır. Suret, yani baş gözünün kör olması demek değildir. Kim ki, dünyada basiret tahsil edemediyse, âhirette de ona kalp basireti hasıl olmaz demek olur. Bu, zahiren gözü olmaması değildir. Eğer, âhiret diyarında gözün görmesi olmasa kıyamette vatan edinilecek yerlerin hallerini düşünmezdi. Demek oluyor ki, körden maksat basiret körlüğüdür ve Allahu Teâlâ'ya davet olunmanın basireti dir. Nitekim, Hak teâlâ Kur'an'da şöyle buyurur:

“Ya Muhammed! De ki, işte benim yolum. Ben, insanları Basiret üzere yakîne ve burhana dayanarak Allah'a davet ediyorum.” Yusuf sûresi: 108

Her kim ki, dünyada Hak Teâlâ'yı basiret gözü ile görmediyse âhirette de göremeyecektir Allahu â'lem.

Bu konuda da söz çoktur. Hepsi söylenirse hem kitap uzun olur hem de maksattan uzaklaşılır. Her biri yerinde denilse gerektir ki, inşâ'allahu tealâ kitapta müşkül kalmaya.

Zira müşkül olan bu sözler, yerli yerinde tekrar olunmayınca anlaşılamaz. Biz, yine maksadımıza ve mevzu'umuza dönelim:

Evet, maksat nefs-i emmârenin yaramaz huylarından kurtulmak olduğu malûm olduysa, o yaramaz huylardan kurtulamayan, nefs-i emmâreliğinden de kurtulamamış demektir. Nefs-i mülhime'nin makamı da bütün iyi huylarla ahlaklanmak, basiret gözü açılmak ve basiret gözü ile hakkı görmek ve bâtın kulağı açılıp ilham-ı Rabbaniyi işitmek imiş. Şunu da işit ki, nefis levvâme lik mertebesinde kalırsa canlı ölü gibi olur. Bunları bildikten sonra, bunu da bilmek gerektir ki nefs-i mülhime taifesi haktan gelen ilhamların zevklerini bilirler. Her ne eğlence ve her ne halde olurlarsa olsunlar, eğlence ve hareketleri haktan yana olur.

Meselâ, bir ses işitseler veya bir beyit dinleseler, o ses ister insandan ister hayvandan, isterse cansız bir şeyden olsun, hemen ELEST BEZMİNDE Kİ hitap gibi zevk alırlar. Hatta, kapı gıcırtısı dahi olsa, derhal sema'ya kalkarlar, Mevlâna Celâlüddin (KS) Mesnevi'de buyurur:

Dinle neyden kim hikâyet etmede,
Ayrılıklardan şikâyet etmede,
Şerha şerha eylesin Sinem firak,
Eyleyem tâ şerh-i derd-i iştiyak.

Mevlâna hazretleri, demircilerin çekiçlerinin sesini duyunca, birden sıçrar ve sema' ederdi. Bunun için, nefs-i mülheme ELEST hitabının zevkini aldığından bir ses veya beyit işittiği zaman elinde olmaksızın doğrulur, kalbi ve kalıbı coşar ve döner durur. Aşk kazanı altına od vurdular, taştı döne döne kaynadı. Nefs-i mülhime nereden bir ses işitirse, elbette ondan dost hitabını işitir. Bu nefs-i mülhime kavminin misali şuna benzer: Bu ehl-i sefa, şahine benzer ki, av yerine getirip, başından börkünü alarak avını gösterirler ve şahini ardınca salarlar. O şahin de avını arkasından kovalar tutmadan dönmez. Tıpkı bunun gibi bu ehl-i sefanın nefs-i mülheme sahipleri, ne zaman bir ses veya beyit işitse, derhal ELEST hitabının zevkini alır, doğrulur vecd ve sema' edip ıztıraba düşerler. Bu kalıbı, öylesine harekete getirirler ki, ta maksuda erişemeyince durmazlar.

Amma, şunu da bil ki bunlar işittikleri her sesi ten kulağı ile değil, belki can ve gönül kulağı ile dinlerler. Onun için iradeleri ellerinden gider, değirmen taşı gibi durmadan dönerler. Zira, onların kalplerine eren varidat sırf Rabbani değildir. Sırf şeytani de değildir. O halde, hakka tâlip olup nefsini islâh etmek isteyen kimselere, elbette

bunları bilmek gerektir. Tâ ki kendisinin zevkini, vecdini ve Sema'sını ve başkalarının da vecdini, Sema'sını ve halini bilsin, rahmani midir yoksa şeytani midir anlasın. Eğer, rahmani ise ona göre uysun ve eğer şeytani ise ondan sakınsın.

-Bilmiş ol ki, bu ilhamlar beş nevidir:

- Biri şeytanidir,
- Biri nefsanidir,
- Biri meleklidir,
- Biri kalbidir ve
- Biri de rabbanidir.

Nefsani ilham, sırf vesvesedir, ondan taliplerin çok sakınmaları lâzımdır, zira taliplere çok zararı vardır.

Şeytani ilhamlardan da sakınmalıdır, zira o da sırf fesattır ve hiç hayır yoktur. Şeytanın ilkasıyla talibi durmadan fısk ve fücura iletir. Eğer, beceremezse döner başka bir suretle iletmeye yeltenir ve kendisine uydurana kadar uğraşır.

Kalbi ilham, hayırdır ve tâlibi daima hakka, amele, mârifete ve hikmete iletir. Nitekim, meşayihten birisine sordular, sağ tarafına teveccüh etti, sol tarafına teveccüh etti bir müddet derin derin düşündü, en sonunda gönül tarafına teveccüh etti ve derhal sorulan sorunun cevabını verdi. Kendisinden sordular:

— Hikmet ne idi ki; sağa teveccüh ettiniz, cevap vermediniz. Sonra sola teveccüh ettiniz, cevap vermediniz. Nihayet, önünüze teveccüh ettiniz, cevap verdiniz?

Şeyh, kendilerine şöyle cevap verdi:

— Sorduğunuz sorunun cevabını, sağ tarafımda ki meleğe sordum, bilmediğini söyledi. Sol yanımdaki meleğe sordum, o da bilmediğini söyledi. Döndüm, gönlüme sordum cevap verdi ve ben de onun söylediklerini bildirdim.

Şeyh efendinin kendisine sorulan soruya verdiği cevap Kalbi İlhamdır. Yakîn ilhamdır, gerçek ve haktır. Böyle olduğundan bu ilhamın verdiği haberde gerçek ve haktır. Rabbani ilhamın gerçek olduğuna dair aykırı görüş ve hilâf yoktur. Şu hâlde, tâlibe nefsani ilhamla, şeytani ilhamı bilmek elbette lâzımdır. Kalan ilhamlar mürşit katında oldukça, mürşidin bildiği yeter. Bu ilhamlar vaki olunca, mürşide arz etmeli dir. Nefis muradına koşup şerre dönmekten sakınmalıdır.

Nefsani ve şeytani ilhamlardan da biraz bahsedelim ve onların alâmetlerini de bildirelim ki, öğrenip gerek nefsine gerekse şeytana uymayasın, doğru yoluna gidesin, maksud-u hakikiye ulaşasın ve bu müellifi de hayır duadan unutmayasın.

7- NEFSANİ, ŞEYTANİ VE RABBANİ İLHAMLAR

Bilmiş ol ki, nefsani ilhamın alâmeti şudur:

Tâlibe vesvese verip çeşitli şeylere teşvik edip onu kışkırtır. Kışkırtıp teşvik ettiği şeylerde acele ettirerek, vesvesesini yerine getirtir. Kötü maksadını böyle acele acele yaptırmak istemesi, birini yerine getirdikten sonra başka bir suretle ikincisine teşvik edip kışkırtır. Böylece bir muradı olduktan sonra bir ikincisi, bir üçüncüsünü hazırlar. Amma, bir muradı yerine getirilmezse, yüz yıl ömrü olsa, başka bir murada daha başlamaz.

Nitekim, Şeyh Malik bin Dinar rahmetullahi aleyh, nefsine yıllarca sıcak paça ilham eyledi, fakat nefsinin o muradını vermedi. Fakat nefsi de o muradını terk etmedi. Beş on yıl Şeyh Malik'in nefsi sıcak paça tiridin den vazgeçmedi, daima kışkırttı ve isteklendirdi. Beş on yıl sonra, Şeyh Malik pazara gitti, sıcak paçayı bir beze sararak cübbesinin altına sakladı ve yoluna devam etti. Pazar yerinden çıkarken, bir oğlancığın ağladığını gördü ve aralarında şöyle bir konuşma oldu:

— Çocuk ne ağlıyorsun? Sen kimin oğlusun?

— Filân kişinin oğluyum.

— Ey çocuk senin baban benim dostumdu, al şu paçayı ye, dedi ve yürüdü. Şeyh Malik'in nefsi feryada başladı:

—Beni mahrum eyledin.

Hazret, ona da cevabı verdi:

— Sabret ki, bundan sonra ben sana paça verir değilim.

Maksudun ile bu kadar yakın bulundun ve kokusunu aldın, daha ne istersin?

Yine Şeyh Malik bin Dinar'ın nefsi, onu incir yemeğe kışkırttı. Yedi sekiz yıl devamlı surette onu isteklendirdi ve hiç huzur bırakmadı. Şeyh Malik nefsine:

— Ey bedbaht nefis, dedi. Gel, pazara varalım, görsen bile sana yeter. Pazara gitti ve gördü ki bir kişi incir satıyor.

Nefsi yalvardı:

— Bi-izzetillah şu yaş incirden alıver, yoksa can veririm. Malik ona cevap verdi:

— Ey nefis, nasıl alayım ki bende bir metelik bile yoktur.

Nefsi diretti:

— Paran yoksa, ayağından nalınını çıkar ver. Bir iki gün yalınayak yürü ne olur?

Şeyh Malik ayağından nalınını çıkardı, eline aldı ve incir satan adamın yanına giderek:

— Şunu al da bana birkaç incir ver, dedi.

İncir satan, kendisine uzatılan nalını kaptığı gibi fırlattı:

— Bu neye değer ve neye yarar? dedi.

Şeyh Malik, nalınını aldı ve yürüdü. İncir satan adama birisi yaklaşarak:

— Şu nalınını fırlatıp attığının kim olduğunu biliyor musun?

— Hayır bilmiyorum.

— Ona şeyh Malik bin Dinar derler.

İncir satan adam:

— Eyvah, ben bana ne etmişim, diyerek acele kölesini çağırdı:

— Hemen bir tabağa biraz incir koy ve şu dervişin arkasından yetiştir. Eğer, kabul eder ve götürdüğün incirden yerse seni azad ettim, dedi. Köle, derhal bir tabağa incir doldurdu ve şeyhe yetişti:

— Ey şeyhî Al bu inciri ki benim bunda azatlığım vardır.

Şeyh Malik, köleye şu cevabı verdi:

— Bu incirde senin azatlığın varsa, benim de esirliğim vardır. Ben, Mevlâma karşı suçluyum ki, nefsimin dilediğini vermeye niyetlendim, dedi ve bu olaydan sonra ömrünün sonuna kadar asla incir yemedi.

İşte, nefsanî ilham bundan malûm oldu. Nefse külliyen uymanın zararı vardır ve bu zevat kat'iyyen uymadıklarından ve nefislerinin isteklerinden geçtiklerinden Mevlâ'ya erişmişlerdir. Hem, şu âyet-i kerime de gösteriyor ki, daima nefsimize muhalefette bulunmamız ve ona her zaman karşı koymamız lâzımdır:

Fakat kim de Allahu Teâlânın huzurunda suçlu durmaktan korkar ve nefsini süfli heveslerden alıkoyarsa, elbette onun da menzili Cennettir.

Nâzi'at sûresi: 40 -41 ayetlerinde nefsimize muhalefet etmemiz gerektiğini bildirmektedir.

- Nefsanî ilhamları öğrendik. Gel, şimdi de **şeytani ilhamların alâmetleri** nelerdir, onları öğrenelim:

Şeytan, gönlüne vesvese verir, ona uymazsan bırakır bir başka vesvese verir. Yılmadan, yorulmadan bu telkinlerini tekrarlar fakat yine de muradı ilk yaptırmak istediği şeydir.

Eğer, bin kere men' etsen, bin türlü şekle sokar ve yaptırana kadar uğraşır. Şer suretinde başaramazsa, isteğini hayır suretine sokar. İlk yaptırmak istediği şeyi yerine getirebilmek için o kadar cehd eder ki, onu türlü türlü şekle sokar ve yaptırmaya çalışır. Başaramazsa dahi arkasını bırakmaz ve terk edip gitmez, pusuda bekler fırsat bulduğunda da seni azdırır, çoğunlukla öfkeli vakitlerini gözler. Yavuz ve haşarı bir köpekten kurtulmak isteyen kişinin, onun sahibine sığınması gerektiği gibi, şeytanî ilhamlardan korunmak için de Hak Teâlâ'ya sığınmak gerekir.

Yalnız, şeytanî ilhamla nefsanî ilhamın bir farkı vardır.

Nefsanî ilham, hemen bir türlü vesvese verir ve kötü maksadını türlü türlü şekillere koyarak aldatmak bilmez. Şu var ki acelecidir ve istediğini almadan terk etmez. Malik bin Dinar, yirmi yıl yaş hurma yemedi. Şeyh Bayezid-i Bestamî (Rahmetullahi aleyh) tâlib-i Hak olduktan sonra ömrü boyunca bir hırkadan başka bir şey giymedi. Evvel âhir hemen bir hırka giydi. Nefsinin isteği olduğu için, yeni bir elbise de giymedi.

Halbuki, şeytan ilhamını türlü türlü suretlere koyarak tâlib-i hak olanlara arz ettiğinden, taliplerin bundan kurtulması gayet zor olur. Ancak, Allahu teâlânın lütfu

ve Meşayihin yardımı ile kurtulmak mümkün olabilir. Şeytan, kişiyi tâ'ate ve hayra yönlendirmez, bunu yapıyorsa yalandır ve inanmamak gerekir, Şeytanın mutlaka bir hesabı vardır. Yoksa, bala zehir katan gibi öyle oyunlar oynar ki, hayra şerri katar, şerri saklar ve önce hayrı gösterir. Maksadı, talibi kendisine uydurmak ve dünyadan imânsız gitmesine sebep olmaktır.

Bundan dolayı meşayih:

— Dileğimizle Cennete gidemeyiz. Amma, hak dileği ile Cehenneme gideriz, buyurmuşlardır.

Bu konuda da söz çoktur. İnşallah ikinci bölümde bahsedilecektir.

Tâlip, nefsanî ve şeytanî ilhamları böylece bildikten sonra, bunların şerlerinden emin olmak için daima riyazet ve mücahede ile meşgul olmalıdır.

Sultan-ül-ârifiyn Beyâzidi Bîstami (KS)der ki:

— Şeytan, bir günde yetmiş türlü şekilde, yetmiş kere hacca davet etti.

Çünkü, murat nefistir. Terk etmek hayırlıdır. Zira, kişiyi nefsinin istekleri haktan uzaklaştırır.

Seni haktan ırağ eden zebanı tut yahut gılman,

Geri koyan adüvdür, eğer küfür, eğer imân.

Nefsanî ve şeytanî ilhamlar böylece bilindikten sonra, melekî ve kalbî ilhamlardan korku ve tehlike yoktur. Meğer, nefis işe karışmazsa.

İlham-ı Rabbaniden de alâmetçik diyeyim, işit ta ki o alâmet ilhamın ne olduğunu sana bildirsin ve daha fazla tafsilâta ihtiyaç kalmasın. Amma, bu sözleri anlayabilmek için, nefs-i mülhime makamına erişmiş, buna rağbet edecek bir hüner ehli gerçek tâlip gerektir. Yoksa, her hayvan tabiatı olan nefs-i emmâresini hayvani otluklarda ve sularda güderse, bu sözlerden ne anlasın? Ne zevk etsin? Şekerin kıymetini dudu kuşu bilir. Karga şekeri ne bilsin? Kargaya şeker verirsen, yüzüne bile bakmaz, gagasını batırmak için leş ister. Ondan sonra da bir ağacın dalına konar, gagasını temizler, kanatlarını ve tüylerini düzeltir ve iki yanına bakarak kendisini şahin zanneder ve ucupla (Kendini beğenmek) oturur.

Şimdi, bilmiş ol ki Rabbani İlham nefs-i mülhimeye üç halde gelir. Her biri, diğerinden daha yüksek makamda gelir. Birine **MUTLAK İLHAM** derler, birine **HİTAP** derler ve birisine de **İŞARET** derler.

Amma, üçü de ilham-ı Rabbanidir. Her birine bir ad koymuşlardır, ilham-ı Rabbani, nefs-i mülhimeye işaret dahi gelir. Nefsi Mülhime makamının başlarında Mutlak İlham, ortalarına doğru İŞARET, sona doğru varıp mutma'inneliğe erişeceği zaman da HİTAP gelir ki ona HİTAB-I SARİH derler. Bu hitap tâlibe gelince, tâlip onu şeksiz ve şüphesiz kimseye demeden bilir ve haktan olduğunu anlar. İŞARET denilen de tâlibe gelince, tâlip onun da haktan geldiğini anlar ama bilene arz etmeden açıklayamaz. Ancak bir bilene arz ederek ânlar ki, buna da İŞARET-İ RABBANİ dahi

derler. Bazıları da ilham-ı Rabbani demişlerdir ki, Meşayihin burada ihtilâfı vardır. Bu ihtilâflardan bazılarını diyeyim de işit, bunları bilmen faydasız değildir.

Şeyh Cüneyd-i Bağdadî rahmetullahi aleyh: (işaret gizlidir ehli hafinin nasibidir ve ehl-i hafi işarete müptelâdır.) buyurmuştur.

Şeyh Ebül-Gıyas rahmetullahi aleyh: (Muvahhidlerin helâklığı, işaret-i hafidedir) buyurmuştur.

Şeyh Şibli rahmetullahi aleyh de: (İşaret hiledir der ama işaretin Mevla'nın nuru olduğunu da söyler)

Şimdi, Meşayihin ıstılâhı yoktur (herkesçe anlaşılamayan). Ama şu kadar ki, tâlip onu fehmedebilir (anlayabilir) diyelimde tâlibe fayda versin.

Şunu da bil ki, o ilham-ı Rabbani dedikleri haktan gelen ve nefs-i mülhimeye yetişen bir hitaptır ama o gönüle ki, nefs-i emmârenin yukarıda açıklanan kötü ve çirkin sıfatlarından selâmette ola. Öyle ise, ilham gelen kişi dinlesin ve görsün kendi nefsinin bu yedi yaramaz sıfatları varsa, nefsi daha mülhimelik makamına erişmemiştir, o gönüle gelen ilham-ı Rabbani değildir. Varsın, çalışsın ve nefsini bu murdar sıfatlardan kurtarsın, Nitekim, Hak teâlâ Kur'anda buyurur:

"Meğer ki Allahu teâlâya salim bir kalple gelmiş olsun." Şuarâ sûresi: 89

Bu âyet-i celilede, yukarıda açıklanan yedi kötü sıfattan kurtulmayan gönüle, ilham-ı Rabbani gelmeyeceğine işaret vardır. Tecrübenin birisi budur. Bir alâmeti de şudur:

İlham-ı Rabbani gönüle geldiğinde, tâlibin gönlünden Haktan başkasının tüm zevkini sürüp giderir. Yediği yemeğin ve içtiği suyun dahi zevkini bulamaz. Halk ile ülfet etmekten, gezmekten, sokağa çıkmaktan, almaktan, vermekten sözün kısası her şeyden zevki götürülür. Bütün nefsanî şeylerden kesilir. İlham-ı Rabbani gelen o gönüle, şeytanî ve nefsanî ilhamlar gayet acı gelir. Nefs-i mülhime makamına yetişen kimselere, ilham-ı Rabbani gelince zevklenir bir kaval sesinden veya diğer herhangi bir güzel sesten veya işittiği bir beyitten doğrularak sema ederse revadır, yani mübahtır. İlla nefis garazı ile olursa haramdır.

Bu alâmetler, ilham-ı Rabbaniyi bilmekle olur. Burada bu kadarı kifayet eder. Kalanını da inşallah aşağıda öğrenirsin.

Bu böylece malûm olduktan sonra, şunu da bilmelisin ki, HÎTAB-I SARİH dedikleri bütün töhmetlerden ve şekten uzaktır. Şu kadar ki, hitab-ı sarih taliplerin bazısına ses ve harf vasıta olmadan gelir. Bazısına da ses ve harf vasıtasıyla gönül kulağına gelir, söylenir. Fakat, iki dudak arasından çıkan söz gibi değildir. Mevlânâ Celâleddin-i Rumî, buna münasip olarak şöyle buyurmuştur:

Gönül penceresine can kulağımı koydum,

Dudak görmedim amma, konuşulanı duydum.

Bu hitab ı sarih denilen Rabbani ilham ne şekilde gelirse gelsin, ister harf veya ses ile isterse harfsiz ve sessiz gönüle erişince, talip onun haktan olduğunu bilir. Zira, bu âdemoğulları altı taraftır ve dört renktir. Ne vakit ki, bunlar nida işitirlerse

şevklerinden her taraflarından LEBBEYK vurarak çağrışırlar. Iztıraba düşerler ve nağmeler söylerler. Bunların ıstırabından talibe bir, ilim hâsıl olur ki, bütün müşkülleri hallolur. Amma, bu ilhamların ve bu hitapların nuru vardır. Zahirde de alâmetleri vardır. Hepsini bilmek isteyen, varsın bir mürşidin eşiğine kendisini bıraksın.

Bu yol kılavuzsuz olmaz. Bu konuda söz çoktur. Aşağıda şeyhin gerekli olduğunu ispat eden fasılda inşa'allahu teâlâ beyan olunacaktır.

Şimdilik şu kadarını bildirelim ki, bu Hitab-ı Sarih mülhime makamından mutmainne makamına gelineceği sırada olur ki, artık ona nefs-i mutmainne derler. Hazrete çağırılan nefis odur ve o mertebeye erişen nefse NEFS-Î-SABIKA derler. Zira, Hak tealâ Kur'anda:

"Bir kısmı da Allahu teâlânın izniyle Kur'anla amellerine, başkalarını talim etmeyi ve onları da amele irşat etmeyi katmak suretiyle, hayratta (sabıklar) ileri gidenlerdir." Fâtır sûresi: 32

İşte, bu âyet-i kerime nefs-i mutma'inneye işarettir. Nefs-i sabıkaya NEFS-Î-ÂŞIKA dahi derler. Bu noktada yaşayanlar manevi ilimlerde ilerlerler zira, hali sebat etmiş ve nefs-i mülhime mutma'inne lik makamına varmış ve Hitab-ı Sarih yetişerek cezbe-i ilâhi kemendi onun boynuna takılmıştır. Artık onun bu âleme ve bu âlem halkına aşinalığı kesilir, can ve gönül kuşu durmaz haktan yana çekilir.

Ey aziz kardeş:

Bu nefs-i mülhime ehli, daima ilham-ı Rabbani nuruna nazar ederler. Durmadan mutma'inneye yükselirler.

Nitekim: (*Mü'min, Allahu teâlânın nuruyla nazar eder*) buyurulmuştur.

Nefs-i mülhime kavmi, öyle bir kavimdir ki, yarın arasat meydanında bin bir ayak bir ayak üzerine iken, Muhammed ümmetinden nice binlerce âsileri, zebaniler elinde cehenneme giderken kurtarıp alacaklardır. Hak teâlânın desturuyla ve Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin yanı sıra Hz. Ebû- Bekir, Ömer, Osman ve Ali rıdvanullahi aleyhim ecmain ile ümmet-i Muhammed'i kurtarmak için seğirteceklerdir. Nefs-i levvâme ehli, yalnız kendi nefislerini kurtaracak ve sıratı yıldırım gibi geçerek cennete gireceklerdir. Bundan dolayıdır ki. Nefs-i levvâme ehlinden, nefs-i mülhime ehlinin mertebesi yüksek olmuştur.

Ey biçare:

Bu mertebelere hiç özenmez misin? Bu fâni dünyanın hoşluklarından usanmaz mısın? Ey biçare adam! Bu nefs-i emmârenin bağlarından kurtulmaya hiç gayretin yok mu?

O nefs-i emmâreye uyanların Hak teâlâ hazretinden horluklarını hiç düşünmez misin? Bu nefsi terbiye ederek, emmârelikten döndürenlerin ululuklarına hiç imrenmez misin? Ey bi-dert! Ne olur hakka bir dönsen, bu nefs-i emmârenin başını pişmanlık taşında biraz dövsen ve nefsinin hevâ ve heveslerini kırıp, onu incitmek yolunda birkaç adım yürüsen olmaz mı?

Ola ki, sana da Hak teâlânın inayeti cezbesi karşı gelir ve seni bu karışıklıktan kurtarır.

Ey kardeş:

Görüp durmaz mısın ki, bu nefs-i emmâreye muhalefet edenler nice saadetlere erişmişlerdir. Dünyada adlarını işitenler RAHMETULLAHÎ ALEYHİ derler. Niçin sen de nefs-i emmâreni döndürmezsin? Var git meşayih eşiğine yapış, o fâni kapılardan kurtul. Ey kardeş! Bu Meşayihin her biri zamanının bir Süleymanı'dır. Zira, nefis devlerini zincire vurmuş çekip dururlar. İşte bunlar da Süleymanlar dır.

Şimdi ey aziz:

Bilmiş ol ki, nefs-i emmâre ehlinin bazısı imânsız gidip cehennemde ebedî kalanlardandır. Bazısı da imânla gidip günahları kadar cehennemde yandıktan sonra çıkıp cennete girenlerden dir. Nefs-i levvâme ehli ise, cehenneme girmeyerek sırattan yıldırım gibi geçerek cennete girenlerdir.

Nefs-i mülhime ehli ise, nice bin âsileri cehennemden kurtaracaktır.

Ey aziz:

Bu sözüm sana acayip gelmesin. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: (Ümmetimin haslarından yetmiş bin kişi, sorgusuz hesapsız cennete girse gerek) buyurmuşlardır. Hz. Ömer radıyallahu anh sordu: (Sadece yetmiş bini mi yâ Resûlallah!) Resûl-ü zişân SAV (Bu yetmiş bin kişinin her biri ile yetmiş bin kişi daha Cennete girer) buyurmuşlardır. Resûl-ü zişânın ümmetimin haslarından buyurduğu nefs-i mülhime ehlidir.

Mutma'inne ehli ise **HASSÜL- HAS**'tır. Bilmiş ol ki, bunlardan da ileri bir kavim vardır ve onlar sabıklardır (hayırlarda önde gidenler) ve Hakka mukarreplerdir (Yakınlaştırılmış, Cennette dereceleri en yüksek olan). Nitekim, Hak teâlâ şöyle buyurur: “Hakka kullukta ve hayra koşmakta ileri geçerlerse Allah’a yakın olup Cennete ilk girenlerdir.”

8- NEFSİ MUTMAİNNE

Bu üç mertebede olan nefsin, yani nefs-i emmâre, nefs-i levvâme ve nefs-i mülhime’nin izahı burada tamam oldu. Şimdi de biraz nefs-i mutma'inne ve mutma'inne ehlinden bahsedelim ve söylene bildiği kadar söyleyelim. Olabilir ki, bu nefis sahipleri emmâreliği terk ederek mutma'inneliğe kadar uzanabilsinler.

Bilir misin ki, bu nefs-i mutma'inne ehline Hak teâlâ niçin **SABİKUN** buyurdu? Bunlar, nefs-i mülhime ehlinden üstün olmalarının sebepleri. Dünyaya itibar ederek aldanmazlar ve Cenneti arzulayıp ahirete güvenmezler. Hayatta iken, nefislerini kötü sıfatlardan temizleyip, dünya ve âhiret nimetlerinden vaz geçerler, gönüllerinde sadece Allah muhabbeti olur, gönüllerine bu muhabbeti yazarlar. Bunlar, mutma'inne nefiste karar kıldıktan sonra, bedenlerini da güzelliklerinden mahrum bırakırken, dünya lezzetlerini nefislerine haram ederler.

Hayvani sıfatlarla sıfatlanmadılar. Beşeriyet tozundan silkindiler, sildiler, süpürdüler ve canları aynasını bu zehirli suyla toprak kılıfından dışarı çıkardılar. Dost cemalinin müşahedesine müstagrak oldular. Ol şarab-ı lâ-yezaliden tatlı tatlı içerek mest ve hayran oldular ve âlemde yürüdüler. Çünkü, bu mestlerin halleri de bir türlüdür. Artık, bunların kendi vasıfları denilemez. Zira, külliyen kendilerinden fâni olup dururlar ve dost bekası ile beka bulurlar. Bunlarda nitelik kalmamıştır ki, kişi bunları vasfedebilsin. Amma, gücümüz yettiği kadar anlatmaya çalışalım ki, tâliplere faydası olsun ve şevkleri fazlalaşsın ve dost yolunda bahadırlık edebilsinler. Pervane gibi kendilerini aşk şem'ine vurarak fâni vücutlarını bâki eylesinler.

"Bir de hakka kullukta, imân ve tâ'atte, hayra koşmak ta ileri geçenler ki, ileri geçmişlerdir". Vakıa sûresi: 10

Ebû Talip Mekki der ki:

Hak teâlâ, Davud peygamber aleyhisselâma buyurdu:

— Yâ Davud! Cenneti nice anarsın da bana âşık olmayı unutursun. Davud aleyhisselâm niyazda bulundu:

— Yâ Rab! Sana âşık olanlar kimlerdir?

Hak teâlâ hazretleri buyurdu:

— Bana âşık olanlar onlardır ki, gönülleri her türlü bulanıklıklar dan saf olmuştur. Benim muhabbetimden yürekleri yanmıştır. Ben de onların gönüllerini nice dilersem döndürürüm. Hem ben aşıklarımın gönüllerini rızadan yarattım ve onların gönüllerinin yollarını benden gayrisin den kestim.

Hak Teâlânın aşıklarının nefisin istekleri giderilmiştir. Onlar insanların maksat edindikleri şeylerden uzaktırlar. Bunlar, iki cihanda da hiçbir şeyi murat ve maksut edinmezler, illâ Allahu teâlâ. Dünyada hiçbir şey ile eğlenmezler. İllâ O'nun adıyla.

"İyi bilin ki, kalpler ancak Allahu Teâlâ'nın zikriyle yatışır, huzur ve sükûn bulur." Ra'd sûresi: 28

Buna işarettir.

Zira bunlar cezbe aleminde kalmışlardır, sevgiliden başkasına meyilleri yoktur. Gerçi bunlar bu cihanda oturur, halk içinde bulunurlarsa da mânada iki cihandan öteye seyran ederler.

Bunlar daha öteye de yükselerek sülûk ederler, mâ'şukluk, mahbubluk ve Murat makamına erişirler, geri dönerek sohbete çıkarlar, oradan ayrılıp, beşeriyet âlemine gelirler. Bu Şeyhlik makamıdır. Zira, çıktıkları makamdan geri dönülmeden şeyhlik makamına erilmez. Onlar ki, hakkın dileği ile sohbete çıkar ve akla gelerek yine şeriat tahtına otururlar ve irşâd ederek halkı hakka iletmeye rehberlik ederler. Beşeriyet âlemine sırf bu maksatla çıkarlar. Onların zahirleri; tâatla, zikrullah ile ve en güzel ahlâk ile pür nurdur. Bâtınları dahi pür nurdur. Hakkın muhabbeti ile karar tutmuşlar, gönüllerine hakkın muhabbeti öyle dolmuştur ki, cihanın saadet veya şekavetin den el çekmişlerdir. Hak muhabbeti, gönüllerine öylesine dolmuştur ki, başka bir istek onların gönüllerine sığmaz. Bunların gönüllerine kalıb-i hak ederler ki, bu gibi gönüllerden Hak teâlâ haber verip buyurur:

“Yerlere, göklere ve arşa sığmadım. Takva sahibi, zahiren ve batınen arınmış mü'minler in kalplerine sığdım.”

Zira, bunların gönüllerinin genişliğinin nihayeti yoktur.

Onun için Hak teâlâ: (Yerlerim bana geniş olmadı. Göklerim de bana geniş olmadı. Arşım da bana geniş olmadı. O kulumun gönlü geniş oldu ki, o mü’min dir ve benden gayrısın dan arınmıştır.) Yani demek olur ki, ben onun gibi gönle sığarım, o gönül dünya ve âhiret isteklerinden arınmıştır. Hak teâlâ, gerçi mekândan münezzehtir amma, burada SIĞARIM buyurması: (O gönülde ki benim endişemden gayrı endişe olsa, o gönül safi olup benim cemalimi gösterici olmaz.) demektir. Bu konuda da söz çoktur amma yeri değildir. Zira, söz uzar ve maksattan uzaklaşılır. Burada, bu konuya ara vererek biz yine maksada dönelim:

IRCÎ'IY hitabı, nefs-i mutma'inneye hitab-ı sarihle (Açık Hitapla) gelir ve denir ki: (Ey benim rızamla, zikrimle ve ibadetimle karar tutmuş nefis! Ey gönlü bütün isteklerden kesilmiş ve bende karar tutmuş nefis! Ey zahiri benim sevdiğim güzel ahlâklarla bezenmiş nefis! Gel, Rabbine gel ki, ben seni o dünya zindanına zahirini ibadet nuruyla süslemen ve gönlünü de benden başkasına bağlamaman için gönderdim.

Muradımı yerine getirdin haydi huzurumuz a gel artık. Bundan sonra başka bir yere yakışmazsın. Biz seni Cemalimizin nuru ile şereflendirip süsleyelim.

Nefs-i mutma'inneye bu hitab-ı Rabbani gelince böyle denilir ve bundan da anlaşılır ki talip Hazret-i hakka çağırılmıştır, işte bundan sonra insan olmuştur, çünkü hazrete çağırılmıştır.

O gel dediği için ey kardeş, bu âşıkların canları hayatta iken bedenlerinden ayrılıp vasıl olur yine gelir. Bu hitap bazı âşıklara hal-i hayatında iken gelir ama kimse bu sırrı bildirmez. Ne var ki, dünyadan göçerlerken o hitap yine zâhir olur.

Nitekim, îbn-i Abbas radıyallahu anh vefat edince, bir mahbup kuş geldi ve İbn-i Abbas'ın cenazesine girdi. Onun gibi bir mahbup kuş yok idi ki, hiç kimse görmemişti. Bir saat kadar sonra o kuş yine çıktı ve gitti. Hikmeti neydi, kimse anlayamadı. Ne zaman ki, îbn-i Abbas'ı kabrine koydular:

“Ey huzura kavuşmuş insan sen ondan hoşnut oda senden hoşnut olarak Rabbine dön.”

Âyet-i kerimesi okundu. Okuyanın kim olduğunu bilemediler.

Nefs-i mutma'innenin iki sıfatı vardır:

Biri **RÂDIYYE** ve diğeri **MERDÎYYE.**

Cennetler de iki kısımdır:

Biri **CENNET-Î UMUM**, diğeri **CENNET-î-HAS.**

Cennet-i-umum da yemek, içmek ve şehvet vardır. Ona müstahak olan avam kullar içindir. (Emmâre, levvâme ve mülhime kavimleri gibi.)

Ama, cennet-i-has, Hak teâlânın didârına mensup olmuştur.

Ayeti Kerimede “**Cennetime gir**” Fecr sûresi: 27—28 denilen o has cennettir burası. Nefs-i mutma'inne kavmi olan has kulları içindir. Orada yemek ve içmek olmaz.

Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz:

— *“Dünya işleri için, namazı terk edenlerin kabirlerine, Allahu teâlâ cehennemden yetmiş kapı açar.”*

— Rivayet olunur ki, Allahu teâlâ Davud aleyhisselâma vahyetti:

(Yâ Davud! Zikrim, zâkirler yani beni zikredenler içindir. Cennetim, bana itaat edenler içindir. Kifayetim, bana tevekkül edenler içindir. Ziyade kılmam, bana şükredenler içindir. Rahmetim, iyilik yapanlar içindir. Ünsiyetim, bana âşık olanlar içindir. Ve ben, bilhassa muhsinler yani iyilik yapanlar içinim.)

Meşayih rahmetullahi aleyh demişlerdir ki:

— Bu dünya hayatında,

Îrciy’ıy ilâ Rabbiki (Rabbine dön!)

“Hitabını bilmeyen ve bunun zevkini duymayanlar, salih amel de işleyemez, ahirette de imanın zevkini ve nurunu bulamazlar demişlerdir.” Doğrusunu Allah bilir.

Bu kadarı, nefs-i mutma'inne kavminden anlayana yeter ve kalan meşayih de mutma'innenin haberini bundan ziyade söyleyememişler dir.

9- MÜZEEKİN NÜFUS ADI VE KİTABIN YAZILIŞ TARİHİ

Şimdi, zaman azdı ve kardeşlerin halleri döndü; haksızlık, azgınlık, serkeşlik ve münafıklık çoğaldı. Meşayih kalmadı. Beyler zalim oldular. Kadılar rüşvet yer oldular, ilme uymaz oldular, ilmi kendi havalarına çeker oldular, müderrisler fâsık oldular, tefsir ve hadis medreselerde okunmaz oldu, fakihler ve din ilmini bilen kişiler az kaldı, vâizler dünya için mescitlerde vazedip akçe toplarlar, ilimle beyler kapısında rağbet bulmayan dânişmendler şeyhlik tarikini tutup yüze gülerek halkın dünyasını alır oldular ve ağızdan Meşayihin o hale münasip sözlerini ezberleyerek meclislerde söylemeğe ve kendilerini halka ehl-i hal bildirmeye ve insanlara kendilerini sevdirmeye çalışır oldular, talip denilenler de ârifler donunu giyerek zikir meclislerinde susmaya ve riyakârlığa başladılar, halkın yemeğini gözetir oldular. Çok kişilerin halleri buralara kadar erişti. Gerçi, arada sükût hayırlıdır demişler. Nitekim, Cafer-i Sadık zamanında kendi müritlerinden ve sevdiklerinden çekilip tenha bir zaviyeye girip oturmuş. Müritleri ve muhipleri, bulunduğu mağara kapısına varmışlar ve:

— Yâ şeyh! Kerem buyur, yine bizim aramıza gel, bize nasihat eyle, mübarek nefesiniz bereketi ile ola ki bu bizim ölü gönüllerimiz dirilir. Bizim necatımıza sebep olursunuz, dediler.

O sultan şöyle cevap verdi:

— Bu zaman, ağız açmayıp dilsiz gibi olacak zamandır.

O zaman ki Cafer-i Sadık zamanı idi. Öyle olunca, bizim zamanımız şimdiki zamandır. Hicret-i Resûl aleyhisselâmın 852. Yılıdır (milâdi 1431). Ve bu mübarek Ramazan'ın son on günüdür. Yani, bu kitap o tarihte cem' oldu demek olur.

Bize de bu zamanda uzlet lâzımdır ve evde dilsiz gibi oturup halka karışmamak elbette lâzımdır. Bunun için, bu fakir dahi nazar ettim ve gördüm ki, bu bizim müritlerimizin ve kardeşlerimizin halleri de bir türlü oldu. Dünya muhabbeti

Üzerlerine galip geldi. Nefs-i emmârenin çirkin huyları ile huylanmaya başladılar. Gelin şimdi bu yaramaz huyları bırakın, Allah'tan korkun ve Resulden utanın ve Meşayihin sırrını hazır görün deyince, mihnet eder oldular. Bu toplumun hallerinin buraya eriştiğini gördüm, ben de bunların aralarından uzlet edip çıktım ve kendimi gurbete bıraktım. Bu gurbet içinde avam dilinden nice nice nükteler işittim. Cahiller elinden nice nice zehirler içtim. Nice kere, bu hallere düşen kardeşlerime şefkat gözü ile nazar ettim. Bunların necatlarına sebep olur ümidiyle bu kitabı tamamen Türkçe olarak toplayıp derledim ki, faydası umumi olsun. Bu kitapta tefsirlerden, hadislerden ve bazı sahabe-i kiram sözlerinden ve bazı kibar-ı meşayih menkıbelerinden ve kendi ahvalimden münasip düşenleri söyledim.

Ümit ederim ki, bu hallere tutulan kardeşler ve o nefs-i emmârenin bendine esir olan biçareler bu kitabı okuyalar veya okutup dinleyeler ve kendilerinin huylarının cehennem huyları olduğunu bu kitapta görüp işiteler ve bileler. İnsaf edip Allahtan korkalar ve Resul'den utanalar ve Meşayihin sırrını hazır görerek o yaramaz huyları terk edeler. Nefis emmâreliğinden kurtularak kendilerini mutma'inne lik makamına eriştireler, Allah'ın rahmetine ve Resul'ün şefaatine ve Meşayihin himmetine lâyık olalar ve bu hakir müellif ki ABDULLAH BÎN MUHAMMED-ÎL-MISRIYYIR-RUMÎYYÎL- KADİRİ'yi duadan unutmayalar, inşa'allahu teâlâ.

Bi-avnillah cem'olan bu kitap, insanı terbiye ederek emmârelikten mutma'inneliğe döndürmek ve IRCÎ'IY hitabına kabiliyet kazandırmak için faydalı olması temenni ve ümidi ile, iki bölüm halinde tertip olunmuştur. Bu kitaba MÜZEKKÎN-NÜFUS adı verilmiştir. Her kim ki bu kitabı okur veya okutarak dinler ve bu kitabın içinde bulunan nasihatleri kabul ederek onunla amel ederse, şüphesiz nefs-i emmâreliğinden kurtularak mutma'innelikte karar tutacak ve IRCI'IY hitabı yukarıda anlatıldığı veçhile kendisine de gelecektir. Her gerçek mürit, sadık, muhip ve âşık bu kitabı sıdk ile ve ihlâsla okur veya okutarak dinlerse, elbette onun gönlüne bu tarik-i meşayihten ve netice-i aşktan bir nur hâsıl olacaktır ki, o nurla durumlarının muhasebesini yaparak kendilerinin ne sıfat üzere bulunduğunu da göreceklerdir. O nur, kendilerine delil olacak ve gönülleri yüzünü iki cihan muradından bi-avnillah hakka teveccüh ettirecektir.

Bu kitap, iki bölüm üzerine tertip olunmuştur. Birinci bölümünde dünya muhabbetini ve bu muhabbetin sebeplerini, dünyayı sevmenin ziyanlarını, bu sevgiyi terk etmenin faydalarını, dünyanın misalinin neye benzediğini, dünyaya muhabbet ederek dünyalık toplayanların misalinin de neye benzediğini ve nefs-i emmârenin sıfatları bildirilecektir.

İkinci bölümde, nefs-i emmârenin nasıl terbiye olunacağı, şeyhlik mertebesinin ne olduğunu ve makamı, müritlik makamı ile şartları ve edepleri, zikrullah ile meşgul olmak, çile ve halvet çıkarmak nasıl olacağı ve hazrete çağrılmak meselelerini beyan edecektir. Ve billah-it-Tevfik.

10- MÜELLİFİN MÜNÂCATI

Şimdi ey aziz kardeş! Din yolunda bana yoldaş!

Hak teâlâ sana tevfik versin. Benim de sana vasiyetim budur ki, her ne zaman bu garip kitabı eline alırsan, aman aman buna rağbet et. Buna, El-hak nazarıyla bak ki, bu kitap seni yüceden yüceye eriştirmeye sebeptir. Bunun içindeki incileri, can kulağına itikatla sok ki, o inciler vahdet deryasından çıkarılmıştır. Bu kitabın içinde söylenen her söz; Kur'an, Hadis ve ashab-ı Resûlullah sözleri ile ve meşayih-i kibar haberleri ile söylenmiştir. Ve lâkin, bazı sözler de rümuz ile söylenmiştir. Rümuz ile anlatılmaya çalışılmıştır, değme kişi onu anlayamaz.

Bu kitaba itikat edesin ki, senin necatına sebeptir. Ne zaman ki bu kitabın içinde bulunan sözlere itikat eder ve bu sözlerle amel eylersen, nefs-i emmâreden kurtulur ve mutma'inne nefiste karar tutarsın. Sana da ÎRCÎ'IY hitabı gelir, erişir. Âşıklardan olursun, âşıklar içinde velilerden olursun, veliler içinde sultanlardan olursun, her ne dilersen Hak teâlâ onu sana asân eder ve verir, dilersen hastaları iyi edersin, ölü gönüller senin duanla dirilir, kara yüzler muhabbetinden ağarır, nice açlar senin sofranda doyarlar, iksir-i hakikî olup nice bakırları altın edersin, nice kırık gönülleri bütünlersin, nice kalpleri gıllü-gıştan (kararsız, şüphe içindeki) arındırır pâk edersin. Dilersen bir adımda doğuya veya batıya, Mekke'ye ve Medine'ye varır gelirsin. Yeryüzünde halk ile yürürsün ama bâtında arştan yukarı ve lâ-mekânda (mekânsız) seyredersin. Dünyada da merteben daha bunun gibi nice yücelir, Hak teâlâ sana kerametler ihsan eder. Âhirette de nice boynu zincirlenmişleri zebanilerin elinden alır, kurtarırsın. Hak teâlâ, sana gözler görmedik, kulaklar işitmedik ve gönüllere gelmedik daha nice mertebeler ihsan ve inayet buyurur.

Nitekim, Allah Hâdisi Kudsîde şöyle buyurur:

“Salih kullarıma, gözlerin görmediği, kulakların işitmediği ve insan kalbinin düşünemediği nimetleri hazırladım.”

Ey aziz tâlip ve gerçek dertli âşık!

Sana, emanetim olsun ki, bu kitabı kötüleyenler den, ayıplayıp kınayacaklar dan sakın. Zira, kötüleyenlerle eğri bakanlar ve lanet edenler bu kitaba lâyık değildir. Her kişinin aklı buna yetişmez. Hem olabilir ki, bir sözü anlayamayan bir kişi, inkâr cihetine sapmak suretiyle küfre veya nifaka yahut günaha ve Allah korusun islâm tarikinden düşmesine sebep olur. Bu kitap, olur olmaz herkese verilmez. Anlayamadığından dolayı bir sözü inkâr ederse, Allah korusun islâm tarikinden düşer.

Ey aziz:

Bir söz ki, Allah'tan veya Resulünden yahut ashaptan ya da meşayihten söylenirse sen ona inan İnanmak, kişiyi saadete götürür. İnkârı bırak ki, inkâr eden kişiler, bu kitabın saadetinden mahrum kalırlar.

HİKÂYE

Şeyh **Bayezid-i Bestamî** rahmetullahi aleyh, bir gün Bağdat şehrinde müritleri ile bir yere gidiyordu. Şat ırmağının köprüsü üzerinde birkaç oğlan çocuğunun oynadıklarını gördü. Çocuklar, mini mini bebekler yapmışlar, birine Muhammed ve birisine de Ayşe adı vermişler, düğün ediyorlardı. Çocuklar, şeyhi görünce hemen önüne çıktılar ve:

— Ya şeyh! dediler. Bizim düğünümüze buyur. Hazreti Muhammed'i evlendiriyoruz. İşte, bu Muhammed'dir bu da Ayşe.

Hazret-i şeyh, çocukların bu oyunlarını beğenmedi. Resûlullah ile Ayşe validemizin mübarek isimlerinin böyle bebeklere verilmesi ona kerih geldi ve asasının ucuyla her iki bebeği de köprünün kenarından aşağı suya attı ve müritleriyle yoluna devam etti. Evine vardı, halvet hanesine girdi, oturdu ve murakabeye daldı. Murakabesinde, Resûl aleyhisselâmın gelip geçtiğini gördü, davrandı ayağını öpmek istedi. Resûl-ü zişân, şeyhe hiç bakmadı. Bayezid-i Bestamî, niyazda bulundu:

— Ey iki gözüm nuru Resûlullah... Ben kulunuza hiç nazar buyurmazsınız. Hâtırı şerifiniz bana melûl mudur?

Fahr-i kâinat aleyhi ve âlihi efdal-üt-tahiyyat saadetle şöyle buyurdu:

— Beni oğlancıkların elinden aldın, hiç itibar etme den asanın ucuyla suya attın. Şimdi, benden itibar mı istersin? Bilemedin mi ki, adıma hürmet, bana hürmettir. Sünnetime hürmet, bana hürmettir.

Şeyh Bayezid-i Bestamî, büyük bir hata işlemiş bulunduğunu anladı ve derhal çocukların oynadıkları yere giderek, onlara hediyeler vermek suretiyle gönüllerini aldı.

HİKÂYE

Hazreti Ömer radıyallahu anh, kölelerinden hangisinin Namaz kıldığını görürse onu azat ederdi. Onun bu huyunu bilen köleleri de namaz kılar ve cemaate gider ve Hz. Ömer de bu hallerini görünce hemen kendilerini azat eylerdi. Halbuki, bu köleler azat olduktan sonra asla namaz kılmazlardı. Maksatları, Hz. Ömer görsün ve azat etsin idi. Hz. Ömer de bu hali gayet iyi bildiği halde bu âdetinden asla vazgeçmezdi. Bir gün, yakınları kendisine:

— Yâ Ömer! Kölelerin seni aldatıyorlar. Azat olunmak için namaz kılıyorlar, dediler. Hz. Ömer radıyallahu anh şöyle buyurdu:

— Aldanırsam, Allâh ile aldanayım. Aldatırlarsa, beni Allâh ile aldatsınlar. Dostla aldanan aldanmaz.

HİKÂYE

İmam-ı Eb-ül-Leys rahmetullahi aleyh hikâye etmiştir:

Bağdat şehrinin hali vakti yerinde olanları hacca gitmeye karar vermişlerdi. Bunların hazırlandıklarını gören bir fakir ve salih dokumacı, kendi kendine:

— Varayım, şunlarla ben de hacca gideyim. Onların malları varsa benim de Mevlâm var, beni besler ve bana ihsanını eksik etmez, ben de Mevlâma sığınır birlikte giderim, dedi. O da hazırlığını yaptı ve hac kafilesinin Bağdat'tan hareket ettiği gün, peşlerinden yola koyuldu. Şehrin ileri gelenleri, hac yolcularını uğurladılar. Fakir dokumacının da uzaktan kendilerini takip ettiğini gören komşularından bir hoca katırını tepti ve ona yetişerek sordu:

— Hayrola komşu, sen de hacca mı gidiyorsun?

Dokumacı, safiyetle cevap verdi:

— Evet, ben de varayım. Rabbimin evini ziyaret edeyim Allah nasip ederse, dedi. Hoca, onunla eğlendi:

— Bineğin yok, azığın yok, bari birkaç bin akçacığın var mı?

Dokumacı, düşünmeden tekrar cevap verdi:

— Rabbim beni besler. Allahu teâlâ Rezzak-ı âlemdir. Hepimiz onun hazinesinden yemiyor muyuz?

Hoca, onun bu sözlerine güldü ve birbirlerinden ayrıldılar, dokumacı bir daha hoca komşusuna görünmedi. Mekke-i mükerremeye vardılar, Kâbe-i muazzamayı tavaf ettiler, Arafat'ta vakfeye durdular, döndüler veda tavafını da yaptıktan sonra, ülkelerine avdet etmek üzere Mekke şehrinden çıktılar. Hoca baktı ki, dokumacı da hac farizasını ifa etmiş, geri dönüyor, yaklaştı ve sordu:

— Komşu vardın beyti tavaf ettin mi?

— Şükür Allahu teâlâya ki, benim yüzümün karasına bakmadı ve bana o şerif makamı nasip etti, geldim sağlıkla tavaf ettim, şimdi de memlekete dönüyorum.

Hoca, onunla alay etmek istedi:

— Komşu, sana da hüccet verdiler mi? Beratını aldın mı?

— Nasıl hüccet verirler?

— Allah evine varana, cehennemden azad olduğuna dair hüccet verirler. İşte bizim hüccetimiz var, deyince biçare dokumacı bu söze aldandı ve ağlayarak hemen geri döndü ve Mekke-i mükerremeye doğru hızla uzaklaştı.

Hoca, yaptıklarını yol arkadaşlarına anlattı, hepsi dokumacının haline gülüştüler ve onlar da yollarına devam ettiler.

Dokumacı, o hızla Harem-i şerife girdi ve Beyt-i muazzamın kapısına başını koydu, yüzünü yerlere sürerek ağlamağa başladı ve niyazda bulundu:

— Ey âlemlerin Rabbi olan Allahım. Ey sultan-ı kadim-i bizeval. Sen kadirsin, gani padişahsın ve ihsanın bütün kullarına şamildir. O kullarına, yarın cehennemden azad olacaklarına dair hüccet vermişsin. Ben kuluna hüccet verilmedi.

Yoksa, ben azad olunmadım mı?

Bir yandan yalvarıyor, bir yandan da gözlerinden sel gibi yaşlar akıtıyordu. Öyle bir ân geldi ki, yorgun ve bitap düştü ve kendinden geçti. Gördü ki, bir kişi geldi ve:

— Kaldır başını yâ miskin. Al hüccetini var yoldaşlarına yetiş, dedi. Dokumacı, dehşet içinde kaldı ve baktı ki hakikaten elinde öyle bir berat var ki, kâğıdı dünya kâğıtlarına benzemez. Kokusundan canı mest oldu, beratı öptü başına koydu, yüzüne ve gözüne sürdü, itina ile koynuna yerleştirdi ve tekrar yola koyuldu. Bir müddet sonra da hemşehrilerine yetişti. Onlar, hâlâ işin alayında idiler ve aralarında garip dokumacıyı aldattıkları için gülüşüyorlardı. Yanlarına yaklaşınca sordular:

— Hüccetini aldın mı?

— Evet aldım.

Komşusu olan hoca ileri vardı ve:

— Görelim şunu, dedi. Dokumacı, ihtiram ile koynundan çıkardığı hüccetini hocaya uzatırken:

— Seninki ile bir arada dursun, demeyi de unutmadı.

Hoca, komşusunun uzattığı beratı aldı ve baktı ki ne görsün? Kâğıdı yeşil, yazısı ak nurdan, kokusu canları mest eyler. Hoca bunu görünce bir sayha vurdu ve kendisini katırından aşağı attı. Aklı başından gitti, bir müddet sonra kendine geldi, dokumacının hüccetini yüzüne gözüne sürdü:

— Yazık yazık benim geçen ömrüme, yok yere çürütmüşüm, diye ah edip ağlamaya başladı. Ah ne olaydı şu dokumacı komşum gibi fakir ve sadık olsaydım diyordu. Beni de Allah ile aldatsaydılar, tek onun eriştiği bu saadete ben de erişseydim.

Fakir dokumacı, sıdk-u sadakati bereketi ile ne mertebeye erişmiş ti. Onun fakirliği ile alay edenler ve hacca giderken alay yollu: (Bari birkaç bin akçen var mı?) diyenler, bütün servetlerini feda etseler böyle bir saadete nail olabilirler miydi?

Her ne hal ise, hacılar Bağdat'a döndüler. Dokumacı, hocaya:

— Hüccetim sende kalsın, dedi. Öldüğüm zaman kefenimin arasına koyar ve beni öyle defnedersiniz.

Hoca da bu vasiyet üzerine hücceti sandığına koydu ve kilitledi ve ticaretle meşgul olduğundan bir başka şehre gitti. Onun Bağdat'ta bulunmadığı sırada, dokumacı vefat etti. Cenazesini kaldırdılar. Bir müddet sonra hoca dönünce, komşusunun ölümünü öğrenerek feryat etmeğe başladı:

— Eyvah. Bende emaneti vardı. Vasiyetini yerine getiremedim, emanete hıyanet ettim, o ahirete gitti hücceti bende kaldı, diye ağlayarak gelip sandığı açtı ki, hüccet yerinde yok. Ne yapacağını şaşırmış bir halde:

— Varayım, kabrini açıp bakayım. Olur ki, birisi hücceti almış ve ona vermiştir, diyerek dokumacının kabrine gitti ve kabri açmaya teşebbüs edince, bir nida geldi:

— Bırak, kabrini açma! Biz ona hücceti veririz de sonra yabanda mı bırakırız. Hüccet yerini ve sahibini buldu, denildi.

Hoca, bu nida üzerine kendinden geçti ve olduğu yere yığıldı, kaldı. Bir de baktı ki, komşusu dokumacı karşıdan geliyor ve ona şöyle diyordu:

— Ey Hoca! Allah senden razı olsun ve sana selâm eylesin ki o hüccet bana geldi, münkir-nekire gösterdim bana bir şey demediler. Amma ben hücceti senin sayende aldım. Eğer sen bana: (Git, hüccetini al demeseydin, ben hüccetsiz gitmiştim.)

Hoca, evine döndü. Dokumacı komşusunun ruhu için hatimler okuttu, yemekler pişirtip dağıttı, fakirlere sadakalar verdi, bir çek hayır ve hasenatta bulundu.

Şimdi ey iş bilmez biçare:

Düğünlerde, derneklerde hokkabazlara, türlü maskaralık yapanlara bol bol akçeler verirsin. Hiç demez misin, hayır mı var, şer mi? Hak yoluna gelince* aldanırım diye korkarsın.

Bilmez misin ki:

Mü'mini salâh yoluna yöneltmek vaciptir. Hak teâlânın buyurduğu şu ayeti de hiç işitmedin mi?

"Fakat olur ki, hoşlanmadığınız bir şey hakkınızda hayırlı olur. Sevdiğiniz şey de olur ki, şer olur." Bakara süresi: 216

Demek ki, öyle şeyler vardır ki sen onu hayır sanırsın, halbuki o senin için şerdir, öyle şeyler de vardır ki, sen onu şer sanırsın, halbuki o senin için hayırdır. Şu hâlde, özellikle

Enbiyâ ve Evliya sözlerini inkâr etmek iyi değildir. Nitekim, Mevlânâ Celâlüddin hazretleri buyurur:

"Senin sıdkın (içten bağlılık), senin kılavuzundur."

Hak teâlâ, Hadis-i Kudsîde:

(Ben, kulumun zannındayım) buyurdu.

Bu kitapta meşayih sözlerine ne çok yer verilmiş olduğu sorulacak olursa, cevap verir ve deriz ki:

Meşayih, yeryüzünde Allahu teâlânın askerleridir. Allahu teâlayı isteyen tâliplere yardım ve imdat etmek ve onları nefis, şeytan ve hevâları elinden kurtarmak için memur edilmişlerdir. Taliplerin gönüllerine şeytan tarafından bir vesvese veya nefisleri cihetinden bir telâş ve rahatsızlık gelse, Meşayihin menkıbelerini dinlemekle onu defederler. Tâlip, riyazet ve perhize boyun vermekten korkunca, meşayih sözünü dinlemek bu ürkmelerini ve korkularını da giderir. Bunun için:

Meşayihin kelimeleri, yeryüzünde Allahın askerleridir. Denilmiştir.

Hem de meşayih sözlerini dinlemek, kişiye muhabbet getirir ve gönlünden Allahu teâlâ muhabbetinden gayrı muhabbeti götürür. Zira, muhabbet denilen şey gönüllere ya gözden veya kulaktan girer. Kişi, görmek veya işitmekle âşık olur. Özellikle, Hak teâlâya âşık olmak böyle olur. Nitekim, Allahu teâlâ Kur'anda buna münasip olarak şöyle buyurur:

“Ey Rabbimiz! Biz, Rabbiniz celle şâneye imân edin diye insanları imâna davet eden bir münâdi işittik ona icabetle imâna geldik.”

Nitekim, ELEST hitabını işittikleri zaman, bazı canlar bu hitaptan sarhoş gibi âşık oldular. Bu âlemde de yine o taraftan bir haber can kulağına erişirse, hemen gönül yüzünü o yana döndürürler, bütün sevdaları terk ederler.

Şu var ki, meşayih sözlerini sıdk ile içtenlikle dinlemek, onlara muhabbet etmek ve muhip olmak, değme kişiye müyesser değildir. Zira, Meşayihe muhabbet ezeli saadettir. Gör şimdi, bu muhabbet, nice muhabbettir. Onun için bu muhabbet, değme gönüle konulmadı. *Her kim meşayihi severse, bilsin ki onda Hak Teâlâ’nın muhabbeti eseri vardır.* Zira, meşayihi seven, Allah için sever. Meşayihten ÜNS kokusu gelir. Bütün halk onları sever. Hemen cehd etmelidir ki, o muhabbeti zuhura getirebilsin ve ondan kemale erişsin. Zuhur bulmak gerektir ki, ondan kemâl bulunabilsin. Görmez misin ki, bir tohum yerin altında ne kadar yatsa, hiçbir zaman kemâl hâsıl olmaz. Ne zaman ki, kendisini yerin altından dışarı çıkarırsa, zuhur bulur, günden güne kemale erişir. Çünkü, aydan, güneşten ve havadan terbiye alır. Hem de ondan bir nice taneler hasıl olur. Bunu da zuhura getirmek, meşayih eşiğine düşmekle mümkündür, Meşayihe hizmet etmekle kabildir, meşayihten terbiye ve himmet almakla gerçekleşir. Zira, gerçek meşayih güneş gibi olurlar, müritlerinin gönüllerini terbiye ederler.

Nitekim, Şeyh sultan **Ebû Süleyman Dârani'**den (Rahmetullahi aleyh) sordular:

— Bu mertebeye nasıl eriştin?

Hazret-i şeyh cevap verdi:

— Erenlere hizmet edip, onların himmetlerini almakla eriştim.

Sadece Mürşidi Kamilin kapısında bekleyip hizmet etmekle kemale erişilebilir mi, diye sorulacak olursa; cevap budur ki, mücerret huzurunu beklemek ve eli altında bulunmak yeter. Meşayihin, cemali güneşine karşı, durmak, hamları hemen olgunlaştırır. Görmez misin ki, kaplumbağa yumurtasının üzerine hiç yatmaz. Yumurtalarının karşısına geçer ve kırk gün nazarını o yumurtalardan ayırmaz. Kırkıncı gün, yumurtaya baka baka yavru olur, canlanır. Meşayih nazarından da tâlibin gönlü yumurta misali dirilir ve hayat bulur. Allahu â’lem.

Kitabın başlangıcında sözü böyle uzatmaktan maksadın ne olduğu sorulacak olursa, cevabımız şudur ki, sadık müritler ve akıllı muhipler, bu önsözden işin önemini anlasınlar ve kitabı okurken zahmet ve meşakkate uğramasınlar ve asıl maksadın ne olduğunu peşinen öğrensinler diye böyle uzun bir başlangıca lüzum hasıl olmuştur.

İlâha pâdişâha bi-niyaza

Yüce dergahına geldim hudâya

Benim hacâtla gönlüm doludur

Veli nidem bu nefsim bed-hulûdur

Günah yükünü arkama urundum

Aciz toprağına yüzüm süründüm

Tevazu birle el sana getürdüm.

Kapma yüz karasını götürdüm

Bilirim padişah-ı bi-niyazsın

Sana yalvaranı mahrum komazsın

Verirsin kullarına istediğin

Bilirsin her kulunun ne dediğin

Yer-ü gök ehli hep senden umarlar

Kamusu hazretine yalvarırlar

Benim dahi günahım çok elim dar

Kapına geldim ey settar-ü gaffar

Getürürem şefi Mustafa'yı

Nebiler serveri kân-ı vefayı

Sen onunla olan dostluk hakkıyçün

O dostunla olan mesttik hakkıyçün

Dilerim hazretine ire âhım

İşitip affedersin her günahım

İnayet gözüyle bir gez bakasın

Beni hâşâ ki odlara yakasın

Bu imân hil'atin âhir nefeste

Çıkarıp kılmayasın beni haste

Beni uryan-ü rüsvay etmeyesin

Götürü beni oda atmayasın

Zebaniler eline vermeyesin

Kapından horluk ile sürmeyesin

Şuna kim sen imân ihsan edesin

Anı andan nice geri alasın

Göçücek canımız işbu bedenden

Ayırma gil bizi ey hak imândan

Bu EŞREFOĞLU mücrim RUMÎ miskin

Kapına geldim açu yalın algin

Seni senden eder ol şey'en lillah

Ayırma anı didârından Allah

Ki sendendir sana ermeğe çare

Senin derdinden oldu uş âvâre

Visalinin lengerîyle durgır anı

Didârın şerbetiyle kandır anı

Ümit sensin iki âlemde ancak

Bilürem sensin ol mâ'bud-ü mutlak

Duamı kıl kabul eyle beni şâd

Bi-hakkı Ahmed-ü Mahmud-ü Muhammed.

BİRİNCİ BÖLÜM

11- DÜNYA VE DÜNYA MUHABBETİ, YARARLARI VE ZARARLARI, MİSALLERİ İLE NEFS-İ-EMMARE'NİN SIFATLARI

Ey aziz:

Bilmiş ol ki, bu dünya dedikleri **LÂ-ŞEY**'dir. Yani, **HÎÇ**'tir. Hiç olması, sonunda hiç olmasındandır. Fudeyl îbn-i Iyaz rahimehullahü teâlâ der ki:

Hak Teâlâ'dan bana erişti ki; kıyamet gününde dünya bütün ziynet ve güzellikleri ile süslenmiş olarak gelir ve:

— Yâ ilâhi! Beni şu, ednâ kullarına dâr eyle, yani kullarına duracak yer eyle, der.

Hak teâlâ buyurur:

— Ben senden razı değilim. Sen, benim düşmanımsın. Lâ şey, hebâ-i mensur ol!

Dünya, bir ânda hebâ-i mensur yani toz oluverir ve belirsiz hale gelir.

Demek ki, **HİÇ** yine **HİÇ** olur. Hiçe gönül veren ve onun yolunda ömür çürüten de hiç olur. Hiçi isteyen de hiçtir. *Amma, hiçi hiçe sayan âriftir.*

Şunu da muhakkak olarak bil ki, kişiyi Hak teâlâ yolundan uzaklaştıran ve nefs-i emmârenin yaramaz huyları ile ahlâklandıran da yine dünyadır. Dünya muhabbetine sebep, onun süsü ve ululuğudur, öğünmesidir, öğütmesidir.

Şunu da muhakkak olarak bil ki, Hak teâlâ dünyayı yaratalı dan beri, dünyaya bir kez bile inayet nazarı ile nazar etmemiş ve dünyayı düşman tutmuştur. Dünyaya muhabbet edenleri de düşman tutmuştur. Allahu Teâlâ'nın düşman tuttuğunu sen nasıl dost edinir ve ona muhabbet edersin? Evet. Allahu teâlâ dünyayı ve dünya ehlini düşman tutar. Hak Teâlâ'nın dünyayı düşman tutmasının sebebini bilir misin? Taliplerin yollarını keserek, onları mahrum bıraktığı ve zarara uğrattığı için düşman

edinmiştir. Dünyayı, Enbiyâ da düşman edinmişlerdir. Zira, dünya onların da yollarını vurmuştur.

Dünya, kâfirlerin ve fâsıkların da düşmanıdır. Şu bakımdan onların da düşmanıdır ki, onları **mekir ve hilesi** ile tuzağına düşürmüş ve **istidracla** (sihirle) inandırmıştır. Onlar da bunu gerçek sanmışlar ve muratlarına eriştiklerini, keramete yetiştiklerini sanmışlar ve ferahlanmışlardır. Bu yüzden de âsi ve kâfir olarak mağrur, mahrum ve müflis cehenneme gitmişlerdir. Oysa, helâlden ve haramdan topladıkları malları ve mülkleri, davarları ve koyunları karılarına ve çocuklarına veya hiç sevmedikleri başkalarına kaldı, mirasını yiyenler güler, hükmeder oldular. Kendileri ise, toprak altında yatar ve şöyle çığrışırlar:

"Yâ rab! Beni, dünyaya döndür. Belki o bıraktığımla (terk ettiğim servetimle) salih bir amel işlerim." Mü'minûn sûresi: 99

Onlara şöyle cevap verilecektir:

— Dünyada bunca ömür geçirdiniz. Dünyanın muhabbetine ömrünüzü yele verdiniz. Size verilen o günlerin kıymetini bilmediniz. Varın, bu sözü artık söylemeyiniz.

Çünkü, bilirler ki bu hal onların başına hep dünyadan ve dünya sevgisinden geldiğini anlarlar, o zaman dünyaya düşman olurlar ama fayda vermez.

Ey aziz:

Her kim, bu dünyaya gönül verir ve mal toplamakla meşgul olursa, sonunda pişmanlık taşıyla başını çok döver. Ne yazık ki, son pişmanlık fayda etmez. Bugün fırsat elde iken, ömür seninle yâr iken azim et gör. Gönlünü, bu murdardan ayır, bundan kurtul. Dünya mekruhlarını toplayarak, dünya uğruna ömür çürütenleri gör ki, onların sonları nereye ve neye varır? Topladıkları mallar, darmadağın olur ve miras yiyicilere kalır. Kendisi de. Azabını ve hesabını görür.

Aziz:

Sen, o sultanları gör ki, dünyaya geldiler ve lâkin dünyaya hiç itibar gözüyle bakmadılar. Dünyanın ardına düşerek, azmedip mal toplamakla meşgul olmadılar. Ahiret amelleri ile meşgul oldular. Gördüler ki, bu dünya âhiret yolunun üzerinde bir uğrak imiş, buna aldanmak neye gerektir, dediler. Yol tedarikinde bulundular, kafileden ayrılmadılar, bu dünyaya gönül verip aldanmadılar. Bu dünyaya itibar etmeyenlerin misalini sana söyleye vereyim ve dünya ile dünya ehlini temsilde sana anlatayım da sen de halini buna göre bilesin. Yolda kalanlardan mısın, yoksa menzile erenlerden misin?

Bir kafile, bir memleketten Mekke-i mükerreme'ye gitmek, Beytullah'ı ziyaret ve tavaf etmek, hacı olmak ve yine vatanlarına dönmek maksadıyla yola çıktılar. Yolları Bağdat şehrine uğradı. Kafilede bulunanlar: (Şehirde bizim işimiz yoktur. Şehir dışında bir yerde konaklarız, dinlenir ve yol hazırlıklarımızı görürüz, yine kalkar yolumuza devam ederiz.)

Dediler ve şehir dışında konakladılar. İçlerinden birisi:

— Vallahi Bağdat şehri dillerde söylenir bir şehirdir. Ben de sizinle konak yerinde konaklarım ama, buraya kadar gelmişken, varır Bağdat şehrini de gezerim, dedi. Kafiledeki yoldaşları:

— Gel gitme. Orada, nefsinin hevâsının hoşuna giden şeyler bulur, onunla oyalanır kalırsın. Biz yola çıkarız, gelir bizi bulamazsın. Çok kalacak değiliz, hemen yola çıkacağız, vazgeç gitme bizimle kal, dedilerse de dinlemedi ve tek başına Bağdat şehrini görmek maksadıyla arkadaşların dan ayrıldı.

Şehre girdi, yolu Bağdat'ın viraneleri ne düşer. Bakar ki, çengiler oynamakta, şarkılar söylenmekte, kahkahalar sokaklara taşıyor. Biraz duraklayıp bunları dinledi, bu eğlence ve sefahat âlemi kendisine hoş geldi, nefsi kuvvetlendi, gürledi ve baş kaldırdı. Birkaç adım daha yürüdü ve gördü ki bir kadın bir kapıdan başını çıkarmış, gelene geçene bakıyor. Göz göze geldiler, kadın kendisini hemen içeriye çekti. Ne yaptığını bilmez halde nefsinin esiri olarak kadının peşinden gitti. Kadın kendisine:

— Ey yiğit, dedi. Peşim sıra gelirsin, benden ne istersin?

— Seni pek sevdim, kendime sevgili edindim, cevabını verdi.

Kadın nazlandı:

— Beni sevdiğini söylüyorsun ama sen benden murat alamazsın. Bütün malını ve sermayeni bana vermeyince sana boyun eğemem, dedi. Biçare adam:

— Benim varım yoğum ne varsa hepsi şehir dışındaki kafilede ve arkadaşlarımın yanındadır. Burada garip bir misafir kişiyim, diye yalvardı. Bu defa kadın:

— Mademki bir şeyim yok diyorsun, gel benimle içki iç ki, benden murat alabilesin, teklifinde bulundu.

Bizim hac yolcusunun aklı başından gitmiş ve gözü dönmüştü. O kadından başkasını gözleri görmüyordu. Bu teklifi dc kabul ederek içki içmeye razı oldu. Karşılıklı bir hayli içtiler. Artık iyice sarhoş olmuş ve kendinden geçmişti. Derhal soyundu. Belinden, içinde paraları bulunan kemerini ve üstünde nesi varsa hepsini kadının önüne koydu. Biraz daha içtiler, iyice sarhoş oldu ve sonrada birlikte olup yattılar.

Sabah oldu, müezzinler sabah ezanı okumaya başladılar, uyandı kendine geldi, etrafına bakındı, yanında yatan kadına gözü ilişti. Ne görsün? İçkinin tesiriyle gözüne dünya güzeli gibi görünen o kadın, gayet çirkin bir şey değil mi? Gözlerinden çapaklar akar, ağzı gayet kötü kokar, hasılı murdar bir şey. Hemen kalktı ve giyindi, dört yanını aradı ne kemeri var ne paracıkları? Bütün varı yoğu elden gitmiş! Hızla sokağa fırladı ve arkadaşlarının kondukları yere vardı ki, kafile çoktan hareket etmiş. Kendisi, hilekâr ve yüze gülücü bir aşiftenin cazibesine kapılmış ve bütün sermayeyi kaptırmış müflis ve biçare ortalıkta kalakalmıştı. Ne yapacağını şaşırmış? Bağdat şehrini bilmez, orada kimseyi tanımaz. Nereye varsa kabul etmez kovarlar. Sonunda, işsiz güçsüz, aç ve perişan o avarelikle Ne'ûzü billâhi teâlâ cehenneme gitti...

Kıssadan hissemizi alalım:

Ehli dünya kimselerde ruhlar aleminden seçilmişlerden olan bir kafile ile yola çıktılar. Hak Teâlâ'nın Kâbe'sini görüp Allah'ın rızasını almak istiyorlardı. Yolları, Bağdat gibi olan bu dünyaya uğrar. İçlerinden birçokları, dünyaya meylederek gönül vermediler. Bu fâni dünyaya hiç karışmadılar. Bunlardan birisi, dünya Bağdat'ına geldi, gaflet içkisinden içti ve sarhoş oldu. *Hilekâr ve büyüleyici kadın görünümündeki dünya,* kendisine gönül verip, ömür sermayesini ve iman kazancını dünya yoluna harcayan o kişiyi baştan çıkardı. Bu halde iken ömrünün sonuna geldi ve Azrail aleyhisselâmın tekbir sesini işitti. Bu gafletten uyandı ve gördü ki, din ve iman sermayesi dünya yolunda harcanmış, kendisi çaresiz, ortada kalmış. Ne yapacağını bileme den, koşup kafileye yetişmek istedi, kafile de hareket edip yoluna gitmiş, bu acınacak halde iken Azrail geldi ve dinsiz, imansız müflislikle canını aldı. Ne'ûzü billah.

Şu hâlde, bu dünyaya gönül verip aldananlar, sonunda zarara uğrayıp mahrum ve mahzun ortada kalırlar. Misali buna benzer.

Ey aziz:

Mademki bu dünyaya geldin, saf ve pâk canların dünya karşısından nasıl davrandıklarını da gör? Onlar, aldatıcı dünyaya gönül vererek aldanmazlar. Hak teâlâ, onlara dünyadan ne verdiyse, kendi nefislerinden kesip Allah için fakirlere tasadduk eylediler. Kendileri yemeyip fakirlere yedirdiler, açları doyurdular, çıplakları giydirdiler, düşmanlarına el uzattılar, muhtaçların yardımına koştular, kapılarına gelenleri mahrum göndermediler. Daralmış gönülleri onardılar, hacetler bitirdiler ve şu Hadis-i şerifle amel ettiler:

"Her kim, bir mü'min kardeşinin bir hacetini giderirse, Hak teâlâ âhirette onun yetmiş hacetini giderir."

Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem buyurmuştur ki:

— **"Bir kimse, sizden bir hâcetini istese, siz o istediğini verin. Ertesi günü muhtaç olacağınızı bilseniz dahi verin, kardeşinizin hâcetini giderin."**

Allah dostları bu Hadis-i şerifle de amel ederler. Kendileri için gayet gerekli olanı dahi verirler. Kendileri kanaat ederler, eksikliğe sabrederler, Hak teâlâ da onları yüce mertebelere eriştirir.

Ey aziz:

Senin de aklın varsa, bu dünyada üç şeyle meşgul ol ki, yarın halka sıkıntı gelince sana bayram olsun:

1) Dünya seni terk etmeden, sen dünyayı terket.

2) Kabre varmadan, kabrini imar et.

3) Rabbin ile buluşmadan, Rabbini razı et.

Ey aziz:

Bu üç şeyi uygulaman gerekir. Elbette dünyayı terk edeceksin, Kabre girecek ve Allah'ın huzuruna çıkacaksın. Bu üç şey, mutlaka başına gelecek. Sana, kabrin nasıl

imar edileceğini, Allahu Teâlâ'nın nasıl razı kılınacağını da birer birer anlatıvereyim inşâ'allahu teâlâ.

12- DÜNYA NASIL TERK EDİLİR?

Şimdi, Önce dünya nasıl terkedilir ve dünyanın terki nasıl olur onu anlatalım:

Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz hazretleri buyurmuşlardır ki:

"Ed-dünya Mezra'at-ül-âhireti (Dünya, âhiretin tarlasıdır.)"

Mu' az bin Cebel radıyallahu anh, bu Hadis-i şerifi yorumlarken:

— Bu dünya, insan oğullarının tarlasıdır. Azrail aleyhisselâm biçicisidir, mezarlar desteleridir, kıyamet harman yeridir, cennet ve cehennem ambarlarıdır. Cennet ehlini cennete, cehennem ehlini de cehenneme bırakırlar. Nitekim Hak Teâlâ buyurur:

"Onlardan bir kısmı (Muvahhid ve muti olanlar) cennette ve bir kısmı (kâfirler) cehennemdedirler." Şûra sûresi: 7

Bu dünya bir ekinlik, Azrail aleyhisselâm da biçici olduğuna göre, ekin de senin vücudundur. O halde, neden mağrur olup gafil olursun? Bu mağrurlukla kendini koyup salıverdin. Bir gün Azrail aleyhisselâm ölüm orağını alır, gelir seni de biçer, bırakır gider. Seni iletirler, o desteleri döğdükleri yerde bir çukura bırakırlar, amelinle kalırsın.

Şimdi ey azizim:

Bu hal başına gelmeden, bunun hazırlığını görüp, o günler için tedbirli ve tedarikli olman gerek. İbn-i Abbas radıyallahu anh buyurur ki:

— Yarın, kıyamet gününde Hak teâlâ dünyayı bir kadın şeklinde getirmelerini emreder. Gayet çirkin suratlı, saçları ağarmış ve karmakarışık, gök gözlü, dişleri sararmış, boğazı hırıldar, ağzından irinler akar ve gayet pis kokar. Yüzüne bakanlar, korkarlar ve iğrenirler. Acayip bir şeydir ki, ehl-i dünya onun hakikatini ancak o zaman görebilirler. Fakat, dünyada iken bilmediklerinden onun ardınca can verirler. Evliya ise, onun bu hakikatini görüp bildiklerinden ondan kaçarlar. Gözünü kaydırmaz, ona hiç gönül gözüyle bakmaz ve itibar etmezler ve pis kokularını duyarlar, onunla sohbet etmezler.

Eğer, Ehlullah'a dünyayı verince neden alırlar diye soracak olursan, cevaben deriz ki, onu sevdikleri için almazlar, bir muhtaca vermek amacıyla alırlar. Hem verene hem de kendilerine sevap olur.

Bazı Meşayihe sordular:

Bu dünyayı çekiştirirsiniz ama, verince de yok demez hemen alırsınız. Onlar da cevaben buyurdular ki:

— Biz onu cehennemden alır ve cennete harcarız. Almazsak nekes (cimri) oluruz.

Oysa, ehl-i dünya onun çirkin kokusunu duymazlar. Onun için ona münasip olurlar. Debbağları ve kirişçileri görmez misin? Dışarıdan gelenler, dükkânlarında bir an

durabilirler mi? Ama, kendileri gece ve gündüz içeride dururlar da hiç kokusunu duymazlar. Zira, burunları alışmıştır.

Hatta, sorarsan:

— Kötü kokmuyor, derler.

Ey aziz:

Âdem atamız ile, Havva anamız cennetten yeryüzüne düştükleri vakit, bu dünyanın çirkin kokularını duydular. Akılları başlarından gitti ve kırk gün baygın kaldılar. Gönülleri döndü ve kustular. Her ne hal ise, İbn-i Abbas radıyallahu anh'ın anlattıklarına kulak verelim:

Mahşer halkı, dünyayı yukarıda tarif edildiği gibi çirkin bir kadın şeklinde görünce feryada başlarlar:

— Şu yalancı murdar kadın ki, leşten fena kokar. Vah bizlere ki bizim zahmetimiz bize yeter. Bu hepsinden fazla oldu, diyerek ağlaşırlar. Melekler derler ki:

— Bu kaçtığınız çirkin kadın kimdir, bilir misiniz?

Mahşer halkı cevap verir:

— Ne'ûzü billah, bilmeyiz!

Melekler tanıtırlar:

— Bu kadın, sizin çok sevdiğiniz ve uğruna ömrünüzü çürüttüğünüz dünyadır. Bunun hatırı için hatırlar yıktınız, gönüller incittiniz. Bununla öğünür ve sefa sürer diniz. Bunun uğruna gece ve gündüz demez koşup, dağlar, taşlar aşardınız. Şimdi, bunun hakikatini öğrenince neden kaçıyorsunuz?

Bir rivayete göre, Hak teâlâ dünyanın cehenneme atılmasını irade buyurur. Zebaniler hamle edip tutmak ve zincire vurarak cehenneme götürmek isterlerken, dünya da feryada başlar:

— Bugün adalet günüdür. Sen kimseye zulmetmezsin: Bana da zulmetme, adl eyle, niyazında bulunur. Hak teâlâ kereminden buyurur:

— Dileğin nedir?

Dünya niyaz eyler:

— Yâ Rab! Benim ehlimi bana ver. Hak tealâ, müsaade buyurur:

— Var sen ehlini çağır. Kim ki, dünyada sana ve senin muhabbetine müptelâ idi, şimdi yine sana gelir.

Bu müsaade üzerine, dünya hırlar gibi bir bağırır. Bütün mahşer halkına bir korkudur düşer. Yalnız âşıklar bu sesi duymazlar. Zira onlar hayatta iken onun mekrine ve hilesine kapılmamışlar, tuzağına düşmemişler ve birkaç günlük fâni lezzetine aldanmamışlardır. Dünya haykırmağa ve sevgililerini çağırmağa devam eder:

— Hani benim o sevgili âşıklarım. Nerede beni çok sevenler. Ne oldu benim endişemle gecesini gündüzüne katanlar. Hani benim derdimden öleceğini ve sonra tekrar dirileceğini akıllarına getirmeyerek dünü güne, günü yarına katıp çalışanlar

nerede? Beni arzuladıkları için dağlar, tepeler, dereler, denizler ve yerler aşarak ana, ata, oğul, kız, kardeşlerini ortaya dökenler, başlar kestirenler, kanlar döktürenler. Hani benim için sıcak soğuk demeyerek uykuyu rahatı kendilerine haram edenler. Hani benim için ana-baba hatırı yıkanlar, komşularını incitip gücendirenler, benim için birbirlerini aldatanlar, gelsinler bana ulaşsınlar, diye avaz avaz haykırır.

Bütün dünya ehli, yani dünya sevgisiyle mal, mülk yığanlar, fakir hakkı yiyenler, zekât vermeyenler, hacca gitmeyenler, fakirlere sadaka vermeyenler, dökülen hazan yaprakları gibi yelin önüne katılmışçasına iradesizce dünyadan yana koştururlar, dünyanın üstüne düşerler.

Hak tealâ, bunların hepsini dünya ile birlikte cehenneme sürmelerini irade buyurur. Ne'ûzü billâhi tealâ.

Ey aziz:

Kıyamet günü, öyle bir gündür ki kişinin iradesi kendi elinde olmaz. Yalnız, o kimselerin iradeleri ellerinde olur ki. Bunlar dünyada iken iradelerini nefs-i emmârenin elinden alıp hakka teslim etmiş, bedenini ibadet ve tâ'at yolunda eskitmişlerdir. Hak tealâ da kıyamet günü onların iradelerini ellerine vererek:

— Gidin cennetin kapısına, dilediğiniz yerin sakini olun, diye onları taltif buyurur.

Kıyamet, o korkulu gündür ki, Hak tealâ İbrahim peygamber aleyhisselâma nida edip buyurur ki:

— Yâ İbrahim! Hiç senin evlâdın oldu mu? Senin belinden zürriyet geldi mi? Zürriyetinin adları nedir, bilir misin?

İbrahim aleyhisselâm, bu ilâhi soru üzerine düşünceye dalar. Başını önüne eğerek bin yıl kadar hiç kaldırmaksızın hesap eder. O kadar dalar ki, sayıların içinde belirsiz olur ve azmedip oğullarının adlarını aklına getiremez, ki Allahu azim-üş-şâna cevap verebilsin. Bundan da kıyas etmek gerektir ki, ne korkulu gündür. Hak tealâ tekrar sual ederek buyurur:

— Yâ kulum! Ben, seni dünyaya gönderdim. Senin için peygamber gönderdim. Kur'an gönderdim ve o kitabımın içinde nelerden sakınman ve nelere devam etmen gerektiğini açık açık bildirdim. Sen, yapma dediğimi yaptın.

İşte, o zaman insan inat ile inkâr edip:

— Yâ Rab! Ben, senin buyurmadığın yerlere varmadım, senin buyurmadığın işleri asla işlemedim, diye inkâra ve inada yeltenir. Nitekim, Hak tealâ buyurur:

“Muhakkak ki insan Rabbinin nimetleri ne karşı pek nankördür.” Âdiyat sûresi: 6

Halbuki, azalarımızın hepsi dile gelerek tanıklık edecek ve: (EVET. BÎZ İŞLEDİK YA RAB!) diyeceklerdir. Elimiz dile gelip: (Ben haram tuttum. Haksız yere vurdum.) diyecektir. Gözümüz: (Harama baktım.) diyecektir. Kulaklarımız: (Haram dinledim.) diyecektir. Karnımız: (Haramlar yedim.) diyecektir. Ayağımız: (Haram olan yerlere, günah meclislerine, yalan tanıklıklara, çalgılı düğünlere vardım.) diyecektir. Edep yerimiz: (Zina ve livatalar ettim.) diyecektir. Dilimiz: (Haram ile söyleştim.) diyecektir.

O halde, bunlar hep dile gelip aleyhimize tanıklık edince, o gün acaba biz ne diyebiliriz? Nitekim, Hak teâlâ azalarımızın tanıklık edeceklerini şu âyet-i celile ile beyan buyurmaktadır:

"Kulakları (işittiklerine) gözleri (Gördüklerine) ve derileri (İşlediklerine) aleyhlerine şahitlik edeceklerdir." Fussilet sûresi: 20

Fudeyl İbn-i Iyaz rahimehullah buyurur ki:

— Dünyanın ve âhiretin şerrini hep devşirdiler. Dünyayı sevmeye koydular. Her kim, dünyayı dost edinirse, iki cihanın şerrini başına almış olur. Dünyayı terk edenler ise iki cihanın mutluluk ve rahatını devşirmiş olur.

Ey azizim:

Aklını başına devşir. Bu dünyanın kötülüğüne nazar eyle. Bunun hiçliğine bak. Ahiretteki rüsvalığı düşün. Bu dünyadan sakın. Senden önce gidenler den ibret al. Gör ve anla ki, bu dünyayı sevmekle ahiretlerini haraba ve ziyana verdiler. Nihayet dünya da ellerinden çıktı, dünyada ki muradlarına bile yetişemediler. Üstelik âhiretten de mahrum oldular.

Kaldı ki, dünyayı sevmek ahireti ziyan eder. Âhireti sevmek dünyayı ziyan eder. Nitekim, Resûl aleyhisselâm buyurur:

"Her kim, dünyayı severse âhiretine ziyan verir. Her kim, âhiretini severse dünyasına ziyan verir."

Şu hâlde, dünya seven âhiret ziyanına katlanır. Âhireti seven de dünya ziyanına katlanır. Şu var ki, bu dünyanın ziyanı dünyadadır. Âhiretin ziyanı ise gayet zordur. Zira, ebedî ziyandır. Dünyanın bekası yoktur, fânidir. Akıbet, ziyana varsa gerektir. Onun için, akıllı olanlar dünya için kederlenmezler.

Hadis-i şerifte de böyle buyurulmaktadır:

"Dünya isteyene âhiret haramdır. Âhiret isteyene de dünya haramdır. Allahu Teâlâ'yı isteyene, her ikisi de haramdır."

Yani, dünyayı isteyenler âhiret zararını önemsemezler. Âhireti isteyenler de dünya zararını önemsemezler. Allahû Teâlâ'yı isteyenlere ise hem dünya hem âhiret haram olur. Allahu Teâlâ'yı isteyenlere, Allah'tan başka murat olmaz.

Bir kişinin, bu dünyanın fâni ve âhiretin bâki olduğunu bildiği halde, bâkiyi bırakıp fâniye tâlip olması elbette iyi alâmet değildir. Bunun sonu, Allah korusun imanın yitirilmesi dir.

Arifler demişlerdir ki:

Dünya fahişe kadın gibidir, kim olursa olsun evine gider ve koynuna girer, yüzüne güler ama hiç kimseye vefası yoktur. O halde, böyle bir kadına gönül vermek akıl işi değildir. Böylesi bir kadına gönül verenler alçak, namert ve haindir.

Bir Hadis-i şerifte de şöyle Buyurulmaktadır:

"Allahu teâlâ, dünyayı üçe ayırdı. Bir kısmını müminlere verdi. Bir kısmını münafıklara verdi ve bir kısmını da kâfirlere verdi. Mü'minler, dünyada âhiret

azıklarını hazırlarlar. Münafıklar, dünyanın süsleriyle süslenirler. Kâfirler ise, gece gündüz yer, içer ve âhiret amellerini terk ederek dünya zevkleri ile meşgul olurlar.”

13- PEYGAMBERLERİN DÜNYA HAYATINA BAKIŞLARI

Ey aziz kardeşim:

Bizden önce bu dünyadan peygamberler de geçti acaba onlar nasıl yaşadı, nasıl hareket ettiler diye soracak olursan cevaben deriz ki, peygamberler gerçi dünyaya mâlik oldular ama kabul etmediler, saklayıp gönül vermediler. Nimetlerinden faydalanmadılar. Allahu tealâ her ne verdiyse, onlar da hak yoluna verdiler ve kendileri arpa ekmeği yediler ve aba giyin diler. Peygamberlerin hikâyelerini işitmedin mi? Halil İbrahim peygamber aleyhisselâm, bir kere (Allah senden razı olsun!) diyene bir deve verdi. Kâbe’yi yaptı, konuklarına çeşit çeşit yemekler yedirir, kendisi arpa ekmeği yerdi. Süleyman peygamber aleyhisselâm kaftan kafa hükmederdi. Bütün cihanın padişahı idi. İnsanlar, cinniler, vahşi hayvanlar ve kuşlar onun eli altında olmasına rağmen kendisi, zembil örer geçimini onunla kazanır, Aba giyerdi. Gerçi bu peygamberlere dünya verildi ama, dirliklerinde böyle idiler.

Süleyman Nebi aleyhisselâm, bir gün saltanat ve azametle havada tahtına oturup rüzgâr onu taşırken. Bir fakir kişi de bir ağaç altında ibadet ederdi. Süleyman aleyhisselâm, bunun bulunduğu yerden geçerken o âbid zat kendisine baktı ve azametini görünce:

— Yâ Süleyman! dedi. Hak tealâ sana ne büyük bir azamet vermiş ki, tahtını havada kuşlar gibi yürütüyorsun der.

Süleyman aleyhisselâm, bu kişinin yanına iner ve aralarında şöyle bir konuşma geçer:

— Ey Allah'ın kulu. Sana bir şey söyleyeyim mi?

— Buyur yâ Süleyman.

— Sen ne zaman kalbinden sıdk ile aşk ile bir kere **SÜBHANALLAH** desen ve bu Allah indinde kabul olsa, benim bütün saltanatımdan daha âlâdır. Benim sultanlığımın zevali vardır, fânidir. Hâlbuki, senin o tesbihinin ecri bâkidir, asla fâni olmaz ve âhirette hazır bulursun.

Ahiret hayırlı (Nimetleri daim) ve bâkidir.

Hz. Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz, onca gazadan birçok ganimet malı getirdi, hepsini fakirlere dağıtırdı, öyle zaman olurdu ki, dokuz günde bir arpa ekmeği yerdi. İleride, peygamberlerin ve velilerin cömertliği inşa'allahu tealâ beyan olunacaktır. Hele biz şimdi dünyayı söylüyoruz.

Demek ki, peygamberlerin itikadı böyle idi. Sen, bir akçeden ötürü bir kere **SÜBHANALLAH** demeyi terk eder, bu ömrü yok yere çürütürsün. Kur'an dan bir sûreyi yarım veya bir akçeye okursun. Bunun sonu pişmanlıktır. Sonradan pişman olacağına,

şimdiden pişman ol. Bu murdar dünyanın muhabbetini gönlünden gider, çünkü senin helâk olman, dünya kaygısından olsa gerektir. Bu dünyanın endişesini gideremezsen, kendisini terk et, bırak elinden gitsin. Bunun çaresi budur. Elde bulunanın endişesi, gönüle girer. Zira, her ne dünya arzusu varsa, şeytan ona musallat olur. Her zaman ister ki, kişiye dünyayı sevdirsin. Bilir ki, dünyayı sevdiği için, dünyadan ahirete perişan gidecektir.

Hasan Basri hazretlerinin müridleri şikâyet ettiler:

— Yâ şeyhî dediler. Şeytandan gayet incindik. Hep bizi yaramaz işlere kışkırtıyor. Elinize geçen dünyayı sıkı tutun, size lâzım olacak diyor ve bizi hayırdan menediyor.

Hazret-t şeyh, gülümsedi:

— Şimdi burada idi, o da sizden şikâyet etti. Dedi ki:

«Şu âdemoğullarına nasihat eyle de benim hakkıma tamah etmesinler. Kendi haklarına razı olsunlar. Ne zaman ki, Hak teâlâ beni huzurundan kovdu, dünya ve cehennemi bana mülk eyledi. Cenneti ve kanaati onlara verdi. Şimdi, bunlar kendi haklarını bıraktılar, benim mülküme tamah ediyorlar. Ben de onların imanlarını almayınca dünyayı kendilerine vermiyorum.» Müritleri, başlarını önlerine eğerek huzurundan çıktılar.

Şimdi, siz de şeytanın mekrinden emin olmak isterseniz, varın dünyayı terk edin ve endişesini gönülleriniz den çıkarın.

Bir gün, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimizi üzerinden bir şeyi def etmeye çalışırken gördüler. Bu arada (Defol. Benden uzak ol) buyuruyorlardı. Sordular:

— **Yâ Resûlallah!** Mübarek nefsinizden neyi def ediyorsunuz?

Saadetle buyurdular:

— Dünya, bana temessül ederek kendisini arz ediyor. Ben de onu kendimden defediyorum, uzak ol dediğim odur.

Onun gibi bir sultan-ül-enbiyâ, kendisinden dünyayı def eyledi. Bize de terk i lâzım oldu.

Bir gün yine Resûl-ü zişân aleyhi ve âlihi salâvatullah-il Mennân efendimiz, Ebû-Hureyre radıyallahu anha buyurdu:

— **Yâ Ebû-Hureyre!** Gel sana dünyanın misalini göstereyim.

Sonra, Ebû-Hureyre'nin elinden tutarak onu mezbele ile dolu bir dereye götürdü ve saadetle buyurdu:

— Bu dereye bak yâ Ebû-Hureyre!

O derede birbirine karışmış bir sürü insan kafası ve birçok pislikler vardır, Resul aleyhisselâm buyurdu:

— Yâ Ebû-Hureyre! Bu gördüğün kuru kafaların sahipleri kimi yiğit, kimi kocamış. Kimi kadın, kimi çocuk başları ve kemikleridir. Evvelce bunlar da bizim gibi insan idiler. Bunların da hırsları vardı, bunlar da yemek yer ve nefis elbiseler giyerlerdi,

inerlerdi, binerlerdi, dört yana çırpınırlardı, şimdi kuru kuru kemik olup yatıyorlar Etleri ve derileri çürümüş, toprak olmuş, o türlü nefis yiyecekler yiyen ağızları çenelerinden ayrılmış. Bunların içlerinde öyle kişiler vardı ki, haram- helâl demezler boyuna mal devşirirler, para biriktirirlerdi. Kaim döşeklerde yatar ve saraylarda otururlardı. Şimdi, görüyorsun ki, bu mezbelelikte birer leş olarak yatıyorlar. Gelen geçen üzerlerine basıyor, çoğu bunlardan iğreniyor ama, aklı başında olanlar bundan ibret alırlar. Şu çöplükte gördüğün rüzgârın savurup dağıttığı paçavraların kimisi sof, kimisi ipek, kimisi yünlü idi. Bu iskeletlerini gördüğün kimseler onları giyer ve öğünürlerdi. Görüyorsun ya, onları da yel savurup çürütmüş. Sonra şu koyun kemiklerine de bak; aralarında at, katır, deve ve merkep kemikleri de var. Bunlar da bu kuru kafaların malları idi. Kimisine biner, kimisinin sütünü içerlerdi, işte, onlar da perişan bu çöplüğe atılmış, bir zamanlar hepsi ayrı ayrı birer güzellik gibi görünen şu insanlar, şu hayvanlar ve şu kumaşlar, sonunda bir çöplükte buluşup karışmışlar. İşte, dünyanın misali de budur. Dünyanın da önünde sonunda olacağı budur.

Yâ Ebû-Hureyre! Sen de ben de bundan ibret almalıyız, böyle olacağını anlamalıyız. Bugün, elimizde bulunanların hiç birisi bizim değildir. Bizden önce her birinin birer sahibi vardı, bizden sonra da yine her birinin birer sahibi olacaktır.

Sen, onları şimdi kendinin sanırsın. Yâ Ebû-Hureyre! Var şimdi ölmeden önce bu dünyayı terk et, bu dünyadan gönlünü arındır. *Dünya seni terk etmeden, sen dünyayı terk eyle.* Elinde bulunandan fakirlere ver. Yoksa, sen de yarın böyle olursun. Bu dünyaya aldanma ve bunun rahatına mağrur olma! Bu dünyada kim güldüyse sonunda ağladı. Bu dünyada kim rahat oldu ki, ona mihnet bulaşmadı. Yüzünü dünyaya çevirip şenlik edenler, sonunda gam ve tasa ile tanışır.

Ey aziz:

Bu dünyada hiç tasasız insan gördün mü? Herkesin kendisine göre bir tasası var. Her birinin, kendisine göre bir kavgası vardır.

Sultan İbrahim bin Ethem, onun için sultanlığı terk edip dervişliği tercih etti. Kendisini mürşit eşiğine bırakarak cihanın tasasından kurtuldu.

Lokman hekim, oğluna vasiyet ederdi:

— *Aman oğul! Dünyayı ver, âhireti satın al. Sakın, âhireti dünyaya verenlerden olma.*

Ey aziz:

Bu dünyanın sana birkaç misalini söyledim. Birkaçını daha diyeyim, iyi dinle ola ki bunun fâniliğini anlayarak, gönlünü bundan geçirir, kanaat cübbesine bürünüp hakka teveccüh ederek oturursun. Elinde olandan da fakirlere tasadduk edersin.

Dünya gölgeye benzer, duruyor sanırken o yürüyüp gidiyor Lâkin, sen yürüdüğünü göremezsin. Bir süre sonra bakarsın ki, gitmiş. İnanma bu gölgeye, bunun yok olması tezdir. Onun için, Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurur:

"Dünya hayatı bir saattir onu da tâat ve ibâdetle geçiriniz."

Bu dünyanın lâtif bir misalini daha anlatayım:

Meselâ, bir kimse bir gece rüyasında sultan olur, tahta çıkar oturur. Sağında ve solunda vezirleri, bir izzet, bir ikram ona kulluk ederler, hürmet gösterirler. Kapıcılar, hizmetçiler, çeşit çeşit hizmetkarlar görür ve sanır ki, bütün bu gördükleri gerçektir. Bu hal kendisine gerçekten vaki olmuştur. Bu halde iken, gözlerini açar ve uyanır ki, yatağında yatmış ve uyumuş ve bütün gördükleri rüyadan ibaretmiş. Ne beylik var ne sultanlık? Ne vezir var ne kapıcı ne hüküm ne hükümet? Bu kişi, o zaman nasıl melûl ve meyus olur ve nasıl tasalanır.

Şimdi, bu dünyanın en büyük hoşluğu padişahlıktır. Oysa, oda bir gün ölür ve kabre götürülür, bırakır giderler. Sen de bir gün olur uyanırsın ki, üryan püryan bir beze sarmış ve bir çukura yatırıvermişler ve seni de bırakıp gitmişler. Bütün dünya saltanatı, o hay ve huy bir yalan rüya gelir geçer. O zamanki hasreti gör, eğer salih amelleri olmazsa, **nefs-i emmârenin** o çirkin sıfatlarının hepsi korkunç bir canavar şeklinde gelir ve o daracık çukurda onun üzerine saldırırlar. Üstelik, o çukurun içinde de yılan, çıyan, sıçan, kurbağa ve saire gibi hayvanlar da türlü nimetlerle beslenmiş ve semirmiş o nazik vücudu kemirmek için harekete geçerler. O nefs-i emmâre sahibinin üstüne, bir taraftan o sıfatının korkulu canavarları ve diğer taraftan da yılan, çıyan türü hayvanlar üşüşüp kendisine azap ederler. Kabirde, nazik tenini dünya canavarları yiyip dururken, o hayıflar eder, pişman olur, ömrünü yok yerlere harcadığını anlar. Meğer, o eğlence sandığı şeylerin hepsi birer gam imiş. O rahat dediği mihnet imiş.

Sen öyle zannedersin ki, bugün sen âlemde padişahsın veya vezirsin veya izzetli ve hürmetli bir kulsun. O kuruntuları bırak! Bütün bunlar sana bir rüya gibidir, tez uyanır ve gerçeği anlarsın. Şimdi, lâyık olan odur ki, insaf edesin, önünü ve sonunu düşüne sin. Evvelini sorarsan, sidik yolundan gelmiş bir katre meni idin. Sonunu sorarsan, çürümeye mahkûm bir murdar gövdesin. En sevgili dostlarımızı, analarımızı, babalarımızı, ciğerpare yavrularımızı öldükten sonra bir gün yanımızda alı koyabiliyor muyuz? Acele götürüp toprağa sokmuyor muyuz? Bir iki gün ölüsü kalsa, kokusundan kimse yanma varamıyor.

Evet; evvelin bir katre su idi ki, o su donuna bulaşsa onunla namaz bile kılamıyordun. Sonun da kokmağa ve çürümeye, yılan ve çıyanlar a yem olmağa mahkûm murdar bir gövde olduğuna göre, bu iki murdarın ortasında bu ululanmak niye? Bu hükme ve hükümete, bu izzet ve devlete, bu geçici rahat ve saadete aldanıp itibar ederek âhiret tedarikini terk etmek nedendir bilir misin? Çünkü, nefs-i emmârenin o çirkin ve kötü huyları ile huylandın, sana kibir, ucub, mal sevgisi, makam sevgisi, hırs ve hased üstün geldi. Oysa, buna benzer kötü ve çirkin sıfatları kendilerine huy edinenler, bu sıfatların yarın korkunç birer canavar şeklinde kendisine refik olacaklarını nasıl unutabilir? Hiç düşünmez misin ki ululukta, hükümde ve hükümette rahat bile olsan, sonunda Azrail elinde zelil ve hakir kalacaksın.

14- DÜNYA SEVGİSİ HÜSRANLA BİTER

Ey aziz:

Vücut sultanlarının ve dünya ulularının dünya ile halini ve misallerini anlattım, işittin, artık kalanını da ona göre kıyas eyle.

Gel, şimdi bu kez salihlerin ve fakirlerin dünya ile halini ve misalini işit ki, nicedir. Salihlerin ve fakirlerin misali de şudur: Bir kişi uyurken bir rüya görür. Kendisini, türlü mihnetler içinde hapsetmişler, azığını bile vermezler. Âciz kalmıştır, ne yapacağını bilemez. Birden uyanır ki, kendisi yumuşak döşekte, evinde ve barkında dır. O gördüğü belâ ve mihnetin rüya olduğunu anlayınca sevinir ve: (El-hamdülillah ki, rüya imiş.) der. Bu fakir ve salihler de şunun gibidir ki, ölünce kabirlerine koyarlar. Canı, yine gelir ve bedenine girer. Uykudan uyanır gibi uyanır ki, ne görsün? Bir lâtif makamda, hoş döşekler döşenmiş, güller açmış, bülbüller öter, bir bahçede kendisi padişahlara lâyık bir şekilde oturmaktadır. Yanında güzel yüzlü cariyeler, karşısında el pençe divan dururlar. Bu fakir şöyle şâd olup sevinir ve der ki:

— O benim zahmetim ve mihnetim dünyada imiş. Elhamdülillah, o dünya mihnetinden kurtuldum.

Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz:

“Kabir, ya cennet bahçelerinden bir bahçe veya cehennem çukurlarından bir çukurdur.” Buyurmuşlardır.

Ey aziz:

Bu dünyada nefsine hoşluk verenler ve tasasız yürüyenler, ölünce öyle bir mihnet ve tasaya düşerler ki, kurtulmaları kolay olmaz, belki de hiç kurtulamaz. Ama, dünyada zahmet çekenler, fakirlik ve miskinlik ile bağrı pişenler, doyuncaya kadar yemek, gereği kadar giyinmek bulamayanlar, öyle bir hoşluğa ve rahatlığa, öyle bir sultanlığa ulaşırlar ki, hiçbir zaman tükenmez.

Ey aziz:

Bu dünya, bir karışık rüyaya benzer, fâni lezzetine aldanıp, mağrur olma.

İki cihan fahri Hz. Muhammed Mustafa sallallahu tealâ aleyhi ve sellem efendimiz:

“Bu dünya ile benim münasebetim, şu atlı yolcuya benzer, çok sıcak bir günde, yol üstünde bir ağaç gölgesinde biraz gölgelendikten sonra atına binip yoluna devam eder.” buyurmuşlardır.

Aklı başında olan kimseler, bu fâni dünyanın biraz gölgelenecek bir yer olduğunu bilir ve herhalde onun fâni lezzetine meyletmezler. Açlığım, tokluğum, evim, barkım, oğlum, kızım, davarım, bağım bahçem demez, dünya yüzünde bir kara taşın bile kendisine ait olamayacağını bilir, bugünlük ve yarınlık ömür için âhireti terk ederek nefis isteklerine bağlanmazlar. Her zaman şunu düşünürler. Önünde sonunda bu mülkten göçeriz, kabre varırız, nice yıllar toprak olur yatarız, haşr oluncaya kadar orada kalırız, o halde orada ne lâzımsa onun hazırlığında olmamız gerek, derler.

' Nitekim, Hz. İsa aleyhisselâm buyurur:

“Bu dünya bir köprüdür. Bu köprüden geçin, fakat asla onu imar eylemeyin”.

Evet, bu dünya bir köprüdür. Ondan ahirete geçilir. Bu köprüye ayak basanlar, öteki ucunun kabir olduğunu bilmelidirler. Sen, köprüye adımını attığın ân, öteki ucunda bir başkası kabre ulaşır. Oysa, sen o menzili uzak zannedersin.

Şunu iyice bilmek gerektir ki, köprüye ayak basar basmaz, varacağı yer görünür. Bu dünya köprüsünün üzerine birçokları kibirle saraylar ve köşkler yaptırdılar. Ecel yeli esip hepsini tarumar etti. Şimdi, hiçbirisinin izi ve tozu bile kalmadı. Birçokları da geldi (BENÎM) dâvasında bulundu, sonunda yalan çıktı, kendisinin olduğunu ispat edemedi.

Süleyman mülkü Süleyman'a erişti. O mülk bu yalancı fâni dünyadır. Mülk, bu mülktür. Süleyman nerede?

Ey gafil biçare:

Filân hasta olmuş, falan zayıf düşmüş, feşmekân ölmüş diyorsun da o günlerin senin de başına geleceğini neden düşünmüyorsun? Er geç Azrail elinde hor ve zelil olacağını neden aklına getirmiyorsun? Ey dertsiz: Nasıl olurda, bu fâni cihana ve bu vefasız ömre kibirlenirsin? Meşayih eşiğine var, o fâni kapılardan ümidini kes. Reva mıdır ki, Hazreti hakka yüzü kara varasın? Sen, burada bu dünya âleminde bir aziz, hürmetli ve vakarlı kişi olup ta, yarın kıyamet gününde namusun kırılsın ve zebanilerin topuzları altında cehenneme sürülesin bu lâyık mıdır? *Var şimdi bu fâni dünya için karışıklığa düşme, kimsenin hatırını kırma, kimseyi aldatma, elinde olandan fakirlere ver ki, bu kirli dünyanın gamı içinden çıksın.*

Çünkü, bu kirli dünyanın haram endişesi haramdır. O haram endişelerle Allahın huzuruna varıp, el bağlayıp durduğunda acaba Allâh' tan utanmaz mısın? **Şunu bilmez misin ki, bir kişi elini bağlayıp namaza durunca, gönlü bir başka endişeye kapılsa, iki kıbleye tapmış gibi olur. Biri, namaz kılarken yüzünü döndüğü kıbledir ve diğeri de aklına gelen o endişedir, ondan iki kıbleye tapmış gibi olur**. Böyle namaz kılan kişilerin, yarın huzuru hakka çağrıldıklarında yüzleri enselerine dönmüş olacaktır. Melekler derler ki:

— Yâ Rab! Bu kulun neden senden yüzünü çevirir?

Hitab-ı ilâhi gelir:

— Bu kulum, namaz kılarken yüzünü kıbleye döndürdü ama, gönlünü başkasına çevirdi, onun için şimdi yüzü benden döndü.

Bazı meşayih buyururlar ki:

— Namaz kılarken, gönüllerini Allahu tealâ'dan ayıranların, kabirlerine bir melek gelir ve yüzlerini kıbleden döndürür. Ondan sonra münkir-nekir gelir ve o kişiye türlü azap ederler, Allahu â'lem.

Bir gün Hz, Yakup aleyhisselâm namaz kılıyordu. Yusuf aleyhisselâm da kundağının içinde yanı başında yatıyordu. Yakup aleyhisselâm namaz kılarken, göz ucuyla oğlu Yusuf aleyhisselâma baktı. Hak tealâ, derhal Yakup aleyhisselâma buyurdu:

— Ey Yakup! Bana ibadet ederken, oğlun Yusuf'u gönlüne getirip göz ucuyla ona bakarsın, izzetim hakkı için, sana âhirette edeceğimi, dünyada edeceğim ve benden

başkasına nazar eden gözlerini, baktığının ayrılığı ile ağlamaktan kör olacak. Benden başkasına meyleden gönlünü de meylettiğinin gamı ile dolduracağım.

Yakup aleyhisselâm, işte bu sebepten oğlu Yusuf aleyhisselâmı kaybetti, ağlamaktan gözleri görmez oldu, Yusuf'a kavuşuncaya kadar gönlünün gamı gitmedi, uyku dahi uyuyamadı.

Aziz:

Hz. Yakup aleyhisselâm, suret gözüyle bütün ömründe bir kere Yusuf'a nazar ettiği için bu muamelelere maruz kaldı, ya daima namaza durduğu zaman gönüllerine fesat endişeleri girenlere ne denilir?

Aziz: *Bu dünyadan kişinin gönlü ne hal ile giderse, kıyamet gününde o hal üzere olur. Zira, mahşer gününde âdemoğullarının içini dışına döndürürler.* Şu hâlde, o zaman insanın gönlü sureti olacaktır. Şimdi, bu kavmin bazılarının gönülleri de dönmüştür. Hazret-i haktan başkasına teveccüh etmiştir ve bazılarının gönülleri de büsbütün hayvan suretine değiştirilmiştir. Bazı insanların ahlâk çirkinlikleri ondandır. Nitekim, Mevlâna Celâlüddin hazretleri buyurur:

"Çirkinleşme bedeni, dünyada bu ümmetin;

Gönül çirkinleşmesin, varsa akl-ü himmetin."

Ey Aziz:

Ceht eyle, gönül yüzünü Haktan döndürme! Yoksa, yarın o suret üzere yaratılır sın. Bu musibet, büyük musibettir. Birçoklarına bu musibet dünya derdine düşmekten vâki olur. Bu zarar, büyük zarardır, başka zararlara benzemez. İnsan olsun da ölünce çirkin bir canavar suretine dönsün, Ne'ûzü billâhi tealâ.

Bu dünya hayatında iken gönül yüzlerini Allahu tealâ'dan başkasına döndürenler, Allah dostları olamazlar. Bir kısım insanlar da vardır ki, gönül yüzlerini Allahu tealâ'dan başkasına döndürüp dururlar. Zira, onların gönülleri dünya muhabbetine müptelâ olmuştur. Dünya sevgisi gönüllerini almış ve canlarını helâk etmiştir. Bunun sonu, Allahu â'lem imanın zevalidir.

Görmez misin, Karun'a ne eyledi? Karun'u malı ile yere geçirdi. Hak tealâ celle ve âlânın hışmına uğradı ve cehennemi boyladı.

15- DÜNYA MALI

Eğer, dünya nedir diye sorulacak olursa, cevap odur ki, bu dünyanın malıdır. Onun için, Hak tealâ dünya metaını bu âyette beyan edip buyurdu ki:

"İnsanlara kadınlar, oğullar, yığın yığın biriktirilmiş altın ve gümüş, salma ve güzel atlar, deve, sığır, koyun, keçi gibi hayvanlar, ekinler kabilinden şehevat sevgisi bezendi. Fakat, bunlar dünya hayatının geçici meta'ıdır. Nihayet, varılacak yerin bütün güzelliği Allahu tealâ yanındadır." Âli İmran sûresi: 14

Demek ki, dünya malı bunlardır. Allah azze ve celle hazretleri bunları birer birer beyan buyurduktan sonra:

"Ey iman edenler! Mallarınız ve evlâtlarınız sizi, Allah'ı anmaktan alıkoymasın. Kim böyle yaparsa, işte onlar hüsrana uğrayanlardır.'' Münâfikun sûresi: 9

Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz de:

"Mal ve şeref sevgisi, suyun baklayı yetiştirdiği gibi, nifakı besler ve yetiştirir." buyurmuşlardır.

Bu âyet-i kerimeler ve Hadis-i şerifler ile Ashab-ı Resul aleyhisselâm sözlerinden ve meşayih menkıbelerinden muhakkak olarak anlaşılmaktadır ki, dünyayı sevmekte ve dünya malı edinmekte hayır yoktur. Zira, bu dünyanın özelliği odur ki, kim dünya ile meşgul olursa, ölümü unutur, ölümü uzak sanır yani **TUL-Î-EMEL** sahibi olur ve gönlü kararır.

Gönlü kararan kişi de Allah'ı bırakır, hatta unutur.

Ey Aziz: Allah'ı unutur demem sana acayip gelmesin. Hiç Allâh unutulur mu diye hayret etme! Allah'ı dil ile anmak onu dil ile zikretmek kolaydır. **Allah'ı anmak**; her türlü kötülüğü yapıp, gaflet içinde Allah'ı anmak zikir değildir. Bilakis, onun buyurduklarına tamamen uymak ve cânı gönülden Allah'ı anmak, zikretmek esastır; yoksa, YA ALLAH demesi kolay olur her dile...

Bunun için Hak teâlâ buyurur:

— Ya kulum! Sen, Allahu Teâlâ'yı unutursan, Allahu tealâ da seni unutur. Nitekim:

"Onlar, Allahu tealâyı unuttular. Allahu' tealâ da onları unuttu." Tevbe sûresi: 67 **buyurulmuştur.**

Gerçi, Allahu tealâ unutmaktan münezzehtir. Allah'ın unutması nasıl olur, inşâ'allahu tealâ bu husus aşağıda bildirilecektir, oradan öğrenirsin. Şimdi dünyayı ve dünya malını anlatıyoruz, onu tamamlayalım. Mal, kişiye ölümü unutturur, demiştik. İşte, sana delilini veriyorum, anlayabildiğin kadar anla!

HİKÂYE

Bir kişi, Fahr-i kâ'inat aleyhi efdal-üt-tahiyyat efendimize geldi ve:

— Yâ Resûlallah! Benim gönlüm hiç ölümü anmaz arz etsem de kabul etmez dedi.

Efendimiz saadetle buyurdular:

— Malın var mıdır?

— Evet, çok malım vardır yâ Resûlallah!

— Git şimdi, o mallarını kendinden önce ahirete gönder. Çünkü, sana ölümü unutturan, hep o mallarının şerri dir. Eğer, Hak tealâ yoluna vermezsen, sonra hasrete düşersin.

O kimse, Resûl-ü zişânın bu öğüdü üzerine bütün mallarını fakirlere dağıttı, Hak yoluna onlardan fariğ oldu.

Sual — Bu malın hepsi yaramaz mıdır? Yoksa, iyisi ve hayırlısı da var mıdır?

Cevap — Mal iki türlüdür: Salih mal ve fâsık mal.

Fâsık mal, şerli maldır. **Salih mal**, hayırlı maldır. Meselâ; hayırlı mal, İbrahim, peygamber aleyhisselâmın malıdır ki, onunla Kâbe'yi yaptı, konuksuz ekmek yemedi. Ne zaman önüne yemek getirilse, konuk gelmesini bekler, biraz ertelerdi. Eğer, konuk gelmezse kalkar bir mil kadar yürür konuk arardı. Bulamazsa, biraz oturup yine kalkardı, etrafı araştırırdı. Tâ ki konuk buluncaya kadar yemek yemezdi.

HİKÂYE

Bir gün, İbrahim aleyhisselâmın kapısına bir derviş geldi, Allah rızası için sadaka istedi. İbrahim aleyhisselâm, ona bir şeyler verdi. Derviş, bir komşusunun kapısına gitti. Halilullah düşündü:

— Eğer, o tarafa da kapım olsaydı, bu derviş oraya da gelirdi, dedi ve o tarafa da bir kapı açtı, ki Allah adıyla birisi gelir bir şey isterse, o taraftan da verebilsin.

Ey Aziz:

Senin evin dört köşedir, bir kapısı vardır. Ona da kapıcıları koyarsın ki, kimse gelip seni rahatsız etmesin. Ey biçare! Aklını başına al, bugün fırsat elde iken vermek gerekir. Kendinden önce ahirete bir şeyler göndermek gerekir. Yoksa, sen gidince bu malın alınır ve hiç sevmediğin birisine verilir. Son pişmanlık fayda vermez.

Resûlallah efendimiz şöyle buyurmuştur:

"Salih insanlar için helalden kazanılmış mal ne iyidir."

Yani, ne güzel maldır o mal ki, sahibi salih kişidir, demektir. Bundan da anlaşılıyor ki, **mal hayırlı değildir, ancak hayra sarf edilen mal hayırlıdır**. Şerre harcanan mal da şerlidir, ki sahibini cehenneme iletir. Sözün kısası; şöhretlere, oyunlara, sabaş denilen yerlere, rüşvetlere, şehvetlere verilen ve fakirlerden esirgenen mal şerli maldır. Sahibini cehenneme götüren mallar bunlardır. Mal ona denir ki, sahibini cennete iletir.

Ey Aziz: Bu mal, bir merdivene benzer. İnsan vardır, o merdivenle kuyuya iner. İnsan vardır, aynı merdivenle köşklere çıkar. Onun için, malı hayırlı yerlere sarf etmelidir. Mescitler, köprüler yaptırmalı, açları doyurmak, çıplakları giydirmek, borçluları borçlarından kurtarmalıdır. Mal böyle yapanları ahirette yüce mertebelere ve âli makamlara eriştirir ama fakirlerden esirgenir, ödünç ve dileğe verilmezse aşağıya, cehennem derelerinden bir dereye eriştirir. Ne'ûzü billâhi tealâ.

16- MALIN HAYIRLISI VE ŞERLİSİ

Ey aziz:

Sana, lâtif bir misal daha söyleyeyim, işit ve öğren ki, dünyada mal sahibine nasıl zararlı olur, nasıl hayırlı olur. Bu dünyada mal isteyenin misali şuna benzer. Bu dünya,

derin bir suya, dünya ehli de gemiye benzer. Gemi, suyun içinde bulundukça su ne kadar fazla olursa olsun gemiye asla zarar vermez, her tarafa yürür ve maksuda ulaşır. Fakat, geminin içine su dolacak olursa, derhal batar. Şu hâlde, bu dünya da kişinin dışarısında bulunursa, ne kadar çok olursa olsun, ziyan etmez. Fakirlere verilerek, hayırlar ihsan edilerek âhirette onca mertebeler hasıl olur. **Eğer, dünya gönüle girer ve sevgisini içeri doldurursa, elbette sahibini büyük bir tehlikeye maruz bırakır.** Firavun, Şeddâd, Nemrud, Karun ve Takyanos gibi niceleri dünyayı sevdiler ve dünyalık toplamakla meşgul oldular, ötesini unuttular ve neticede dünyadan imansız gittiler. Zira çoğunlukla dünyayı seven ve dünya malı toplayanlar, onun elinden kurtulamazlar. Onun için:

Suç ve günahın başı, dünya sevgisidir. Gönüller sultanı Allah dostları **"dünya malı toplamaya dikkat etmelidir."** buyurmuşlardır. Onlar dünyaya ehli ile yol arkadaşı olmadılar. Zira, dünya ve ehl-i dünya ile yol arkadaşı olmak, ateşle arkadaş olmak gibidir. Ateşten nasıl sakınılırsa, dünyadan ve dünya ehlinden de sakınmalıdır. Unutmamalıdır ki, küçücük bir kıvılcım, bir şehri yakar ve kül eder. Dünyanın zerre kadar muhabbeti de tıpkı bunun gibi gönül şehrini fesada verir, iman nurunu söndürür.

Dünya malı toplayanların birisi de Karun idi. Biliyorsun, nasıl malı ile birlikte yere geçti. Birisi de Firavun idi. Oda, askeri ile birlikte denizde boğuldu. Şimdi, dünya malı toplayıp Tanrılık dâvası ettiği için nice oldu, sana birkaç kıssasını anlatayım ki, dünya yavaş yavaş kişiye nasıl tesir edermiş bil.

17- FİRAVUN'UN HİKÂYESİ

Firavun dedikleri kimsenin adı KÂBUS idi. Kâbus, Mu'-sab'ın oğlu Mu'sab da Reyyân'ın oğludur. Bunun kıssası, A'raf sûre-i celilesinin tefsirinde beyân olunmuştur. Kâbus, Mısır'a sultan olduğundan dolayı adı FÎRVAUN oldu. Mısır ülkesinde padişah olanlara FÎRAVUN derler, İran ülkesinde padişah olanlara KÎSRA, Rum ülkesinde padişah olanlara KAYSER, Çin ülkesinde padişah olanlara FAĞFUR derler.

Bu sebeple, Firavuna da Firavun dediler. Bu firavun dedikleri, önceleri karpuz satan cimri bir kişi idi. Pazarda dilim dilim karpuz keser: (Bir dilimi bir pula) diye bağırarak satardı. Topladığı karpuz çekirdekleri ile damlar doldurmuştu. Ondan sonra, Mısır'da birkaç yıl karpuz yetişmedi, kıtlık oldu. Kâbus, bir kaşık dolusu karpuz çekirdeğini bir akçeye sattı, çok mal topladı. Sonunda, o mal gibi aşağılık bir sebeple Mısır'a sultan oldu. 400 yıl yaşadı. Gayet yüksek bir köşk yaptırdı. O köşke, atla çıkar ve inerdi. Yokuşu çıkarken, atının arka ayakları, inerken de ön ayakları uzardı. Bu sebeple:

"Ben, sizin benden gayrı ilâhınız olduğunu bilmiyorum." Kasas sûresi: 38

Diyerek övündü. Kırk yıl sonra da: Ben, sizin yüce Rabbinizim demeye başladı.

Âlemlerin gerçek Rabbi ve mürebbisi ve mâliki olan Allah azze ve celle hazretlerinin kullarına lûtfu ve keremi çoktur. Buyurur ki:

— Eğer, Firavun ENE RABBÜKÜM-ÜL-Â'LÂ (Ben sizin yüce Rabbinizim) yerine bir kere Sübhane Rabbiyel-â'lâ deseydi, izzetim hakkı için onun bütün hatalarını affeder ve cennetime koyardım.

İmam-ı Gazali rahimehullah buyurur:

— Her nefsi emmârede, bu kibirlilik dâvası gizlidir ama Firavun bunu açıkladı.

Kibirliliği terk etmek gerektir ki, kibirlinin yeri cehennemdir. Nitekim, Hak teâlâ Hadisi Kudsi de şöyle buyurur:

"Büyüklük ve ululuk bana hastır. Kim onlardan birisini kuşanırsa onu cehenneme atarım."

Firavun, kibri yüzünden Musa olabilir diye yetmiş iki bin oğlan çocuğunu katletti. Firavunun sakalı sekiz karış ve yeşil, boyu da yedi karış idi. Mısır'da Nil ırmağına:

Bu nehirler, benim altımdan akar görmüyor musunuz derdi.

Ey Aziz: Buna istidrac derler ve bu gibi şeyler insanı Allahu Teâlâ'nın cezasına uğratır. *Bu hal dervişlerde de meydana gelir,* Her neye emredip hükmetse öyle olacağı zannı gelir. Fakat, dervişler buna itibar etmezler zira; bu hale nefsin karışması ihtimali vardır. **Nefis karışınca bu istidrac olur**. Bu kitabın daha sonraki bahislerinde istidrac neye derler, keramet neye derler, velâyet neye derler, inşâ'allahu tealâ açıklanacaktır.

Evet, Firavun bu istidraca inandı. Nefsi neyi arzulasa yerine geldiğini gördü ve dünyaya a çok hırslandı. Hırsı arttıkça da Allahu Teâlâ istidracını arttırdı, daha fazlasını verdi. İstidracı büyüdükçe uğrayacağı felaket ve musibetin derecesi ve cezası büyüdü. Firavun istidracına güvenip ilahlık davasın da bulunmaya başladı.

Yukarıda, dünya Allâh'ın düşmanı, Nebilerin, velilerin düşmanı olduğu gibi kâfirlerin de düşmanıdır demiştik. Zira, kâfirler istidraca aldanır ve sonunda imansız ahirete giderler.

Bu dünya dedikleri bir zehirli yılandır. Her kim, ona yakın olursa, sonunda onu sokar ve zehirler. O halde, akıllı olan kimseler bu dünyanın azından ve çoğundan geçerler ve bilirler ki, bu dünya ile başa çıkmak o ifrit yılanla başa çıkmak gibidir. Yılanın birisinin koynuna girdiği halde ona zarar vermediği pek nadirdir. Meğer ki, yılancı olsun da sokar sokmaz ilâç ile tedavi eylesin. Dünyada insana saldırıp muhabbet zehrini bırakmak istediği zaman ilâcı onu fakirlere dağıtmaktır, ikisini bir araya getirmemek tir.

18- RABİA HATUNUN HÎKAYESİ

Hasan-ı Basri rahmetullahi aleyh buyurur:

Bir gün yolda giderken, Rabia hatun ile karşılaştım, iki avucunu yummuş gidiyordu. Kendisine sordum:

— Yâ hatun, avuçlarında ne var? Bana dedi ki:

— İpliğimi iki akçeye sattım, o iki akçeyi iki avucuma aldım, gidiyorum.

Lâtife ettim:

— Ey âhiret hatunu. İkisini bir avucuna alsan da bir elinle tesbih çekip Allah Allah desen olmaz mı?

Bana şu cevabı verdi:

— Yâ şeyh! Bunların ikisi bir araya gelince fitne çıkarırlar, kişiye Allahu Teâlâ'yı unuttururlar. Onun için, ikisini bir araya getirmekten korkarım ki, gönlüme yol bulmasınlar ve gönlümden Allah muhabbetini çıkarmasınlar. Bana fitne ve hile edeceklerini bildiğim için, ben bunların ikisini asla bir araya getirmem.

Gördün mü irfanı?

İşte, bunun içindir ki Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz, bu korkudan ashabını, evlâdını, eş ve gelmiş gelecek ümmetini haberdar etmiş ve dünyanın azından ve çoğundan uzak kalınmasını ihtar buyurmuştur.

Meşayih de müritlerini dünyanın muhabbet ve fitnesinden korumak için dünya malının çokluğundan yıldırmışlardır. O halde, bize de müritlerimizi, muhiplerimizi ve evlâtlarımızı dünyadan ve dünyanın hoşluğundan ve çokluğundan vazgeçirmek için mümkün olabileni yapmak düşer. Tâ ki, Allahu Teâlâ'ya tevekkül etsinler ve dünyanın fitnesinden emin olsunlar.

Enes bin Malik radıyallahu anh buyurur ki:

Hazret-i Fahr-i kâ'inat aleyhi Efdal-üt tahiyyat efendimiz bir gün hane-i sadetlerinden çıktılar ve Ebû-Zer'in elinden tutarak buyurdular:

Yâ Ebâ-Zer! önümüzde gayet sarp bir yokuş vardır. Oradan, yükü hafif olanlardan gayrı hiç kimse geçemez.

Ebâ-Zer radıyallahu anh sordu:

— Yâ Resûlallah! Acaba, ben o yükü hafif olanlardan mıyım?

— Evinde bugünkü yiyeceğin var mıdır?

— Vardır.

- Yarınki yiyeceğin de var mıdır?

— Yoktur yâ Resûlallah!

— Yâ Ebâ-Zer! Eğer, yarın ki yiyeceğin de olsaydı, sen yükü ağır olanlardan sayılırdın.

Bundan da anlaşılıyor ki, bu dünyada bizim gibi zayıflara yeteri kadarı kâfidir. Fazlası bizi zahmete bırakırmış.

Rivayet olunur ki; Selman-ı Fârisi radıyallahu anh hastalanmıştı. Saad bin ebi Vakkas radıyallahu anh, kendisini görmeye gitti ve Selman-ı Fârisi hazretlerinin ağladığını gördü ve sordu:

— Yâ Selman! Niçin ağlıyorsun, Resûl-ü zişân senden razı olduğu halde âlem-i cemale intikal buyurdu. Yoksa, ölümün aklına geldi de onun için mi ağlıyorsun?

— Yâ Saad! Ben ne öleceğim ne de dünyaya haris olduğum için ağlamıyorum. Aleyhissalâtü vesselâm efendimiz buyurdular ki, sizden birinizin azığı bir binici azığı kadar olsun. Halbuki, benim çevre yanımda bu kadar eşya var, halim nice olur, onun için ağlıyorum, dedi.

Saad bin ebi Vakkas, buyuruyorlar ki, dört yanıma bakındım ve Selman-ı Fârisi'nin odasında bir ağaç çanakla bir su tulumundan başka bir şey göremedim. Meraklanarak sordum:

— Yâ Selman Burada ne var ki ağlıyorsun?

İçini çekerek bana şu cevabı verdi:

— Yâ Saad! Allahu tealâ'dan utanıyorum.

Demek oluyor ki, Resûl-ü zişânın ashabı dünyadan bu derece korkarlardı. Oysa, sen dünya malı ile keseler doldurursun ve onun muhabbetiyle gönlünü öldürürsün üstelik, hiçte kaygılanmazsın. Malûm oldu ki, sende din derdi yokmuş.

Aziz:

Kişinin Hak tealâ'dan korkusu ne kadarsa, dinden nasibi de o kadar olur. Allahu tealâ, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimizi mi'râca dâvet buyurduğu zaman, sekiz cenneti bütün süsleri ile, hurileri ile, gılmanları ile, rıdvanları ile sağ yanma getirdi. Dünyayı da bütün süsleri ve ihtişamı ile sol yanına getirdi. İki cihanın fahri, Hak Teâlâ'nın habibi ve bütün peygamberlerin sultanı Hz. Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem, ikisine de nazar etmedi.

Fakat, dünyayı çok azarladı:

— Ey hilekâr ey, vefasız, ey acı ve tatlı gösterici, ey buğday gösterip kepek satıcı, ey düşmanla dostu bir tutucu, ey hayız görmez, yıkanır arınmaz, ey ahdinde durmaz ve andın tutmaz gadredici, aldatıcı ve büyüleyici, ey veliler aldatıcı, ey kâfirleri pâyimal (kafirlerin ayakları altında kalmış) edici. Benim kardeşlerim sana nikâh kıyarken mihr-i müeccel verdiler fakat çabucak seni üç talâk ile boşadılar. Ben, seni asla dilemedim ve mihr-i müeccel de vermedim ki, seni boşayayım. Var git, yanıma gelme. Gözüm seni görmesin. Sen, beni ve benim aslanlarımı kendine uyduramazsın, benim gerçek yiğitlerim hiçbir zaman sana meyledip gönül vermezler ve senin hilelerine aldanmazlar, buyurarak dünyayı kovdu.

Resûl aleyhisselâmın, o gün dünyaya daha neler dediğini yazmaya kalksam, bu kitap çok uzun olur. Maksat, dünyanın kötülüğünü ve çirkinliğini bildirmektir.

Daha sonra, Habib-i Kibriyâ efendimiz dönüp cennetlere bir kere nazar etmedi. Hak tealâ, Resulüne hitap ederek buyurdu:

— Habibim Ahmed ve Resulüm yâ Muhammed Sekiz cennet, senin âşıkındır. Seni sevenlerin yeridir. Niçin bakmıyorsun?

Aleyhissalâtü vesselâm efendimiz niyazda bulundu:

— İlâhi! Ben, senin evini görmeye istekli değilim. Benim arzum, ancak senin hazretin dir. Ben, seni isterim. Senin tecellin için sakladığım şu gözlerimi, neye cennete baktırayım?

Hitab-ı ilâhi şeref-sâdır oldu:

— Ey Habibim! Kuş kanadı ile, er himmetiyle erer neye ererse! Eğer, sen cennetime aldansaydın, seni cennetime koyardım. Madem ki cennete aldanmadın ve dünyaya da hiç meyletmedin, gel sen benim didârıma lâyıksın.

Ey aziz:

Sen de gerçek ümmet isen, ol hazretin yürüdüğü yoldan yürü. Ol server-i Enbiyâ, iki cihanın muradına aldanmadı. Sen ne oldun ki, dünya muradına bulaştın? Şimdi, gel himmetinin kanatlarını aç, iki cihandan öteye uç, Hakkın cemalini görmeye can gözünü aç.

Ey kardeş:

Eğer, didâra müştak ve hakka tâlip isen, sana lâzım olan odur ki, Allahu tealâ'dan korkasın. Zira, korku kişiyi şevke yetiştirir. Şevk, aşka yetiştirir. Aşk da Allahu Teâlâ'ya ulaştırır.

Nitekim, **Şeyh Zünnûn-ü Mısri'** ye sordular:

— Allahu Teâlâ'ya ne ile eriştin?

Şu cevabı verdi:

— Korku ile hasta oldum. Şevk ile yandım. Aşk ile öldüm ve Allahu tealâ ile dirildim.

Demek ki, mertebeye erişmek için kişiye korku gerektir. Kişinin korkuyu kendisine âdet edinmesi gerektir. Zira, kişide korku olmayınca, dünyayı terk edemez.

Nitekim, Hak tealâ Kurânında buyurur:

"Benden korkanlar, şirk ve mâ'siyyetlerden sakınanlarsa, muhakkak ki âhirette âfet ve intikalden emin bir makamdadırlar." Duhân sûresi: 51

Bu korku denilen şey de birkaç mertebedir. Peygamberler korkusu, başkalarının korkusu var. Bunların hepsi, aşağıda korku bahsinde inşâ'allahu tealâ beyân olunacaktır.

Biz, şimdi burada Resûl-ü zişânın ve gelip geçmiş diğer peygamberân-ı izâmın ve Hak velilerinin dünyadan nasıl tedirgin olduklarını anlatacağız:

19- DÜNYA VAR İKEN YOK OLUR

Hz. Ömer-ül-Faruk radıyallahu anh, bir gün huzur-u Resûlullah'a girdi. Resûl-ü ekrem efendimizin bir hasır üzerinde yatmakta bulunduklarını gördü. Mübarek tenine hasırın değdiği yerler çukur çukur iz bırakmıştı. Hz. Ömer radıyallahu anh bu hali görünce ağlamaya başladı. Aleyhissalâtü vesselam efendimiz sordu:

. — Yâ Ömer! Niçin ağlıyorsun?

— Yâ Resûlallah! Nasıl ağlamayım ki, Kisrâ ile Kayser'in bunca nimetleri vardır, kaim ve yumuşak döşekleri vardır, üzerinde yatarlar. Onlar Allahın düşmanları iken bu rahat ve saadete nail oluyorlar da sen ki Allahın dostu ve sevgilisisin, mübarek yanını hasır yol yol etmiş. Ne var yâ Resûlallah! Bıraksan da altına bir abacık olsun döşesek.

Hâtem-ül-enbiyâ efendimiz saadetle buyurdu:

— Yâ Ömer! Onlar öyle bir kavimdir ki, bu yerin rahatlığı için âhiret rahatlarını terk eylediler. Biz, öyle bir kavimiz ki, dünya rahatlarını terk edip, âhiret rahatlarını kabul eyledik. Yâ Ömer! Bu dünya, ahirete nispetle şuna benzer: Bir kişi, bir denize serçe parmağını soksa, ne kadar yaş kalırsa, dünyada ahirete nispetle odur. Bu dünyanın sebatı şuna benzer ki, var iken yok olur. Yazık yazık o kişiye ki, böylesine bir hayale aldanır. Yâ Ömer! Kişi, dünyada ne kadar hoşluk sürerse, ahiretteki nasipsizliğinden dir. Bu dünyayı zahmet ile geçirelim ki, âhiret günü rahatlıklarını bulalım.

Şimdi ey aziz:

Eğer, ben bu dünyayı sevmem dersen, dünyadan kaçmalı ve kaçınmalısın. Çünkü, kişi sevmediğin den kaçar. Yalnız kendin kaçman ve kaçınman kâfi değildir. Oğlunu ve kızını da kaçırmalı, kaçındırmalısın. *Oysa, eline geçen dünyayı çocuklarına bağışlar ve artsın diye uğraşırsın, sonra da:* (Benim hiçbir şeyim yok.) diye ağlarsın ama gece gündüz dünyayı maksut edinir ve onunla meşgul olursun. Bundan da malûm oldu ki, seversin. Zira, sevilmeyen istenilmez. Ey biçare: Bir fakire bir şey verdiğin zaman, canından keser gibi verirsin. Öyle ki, verdiğin ne ona yarar ne de sana yarar. En büyük bağış ve ihsanın budur. Ama kendi nefsin için olmayacak yerlere harcarsın, on bin mi, yirmi bin mi, belki de daha ziyade nefsine hoş gelen şeylere verirsin, gelir yerler diye malını çürütürsün. Demek ki, senin malın salih mal değildir. Salih mal ona derler ki, çoğu hak yoluna harcanır. Evvelce de söyledik. Tıpkı Hz. İbrahim aleyhisselâmın malı gibi. Kendisi aba giyerdi ama fakirlere verdiği vakit bin bin akçeler verirdi. Kendisi arpa ekmeği yerdi, fakirlere türlü türlü nimetler yedirirdi. Sen, fakirlere sofra artıklarını verirsin. Bu zamanın zenginleri, bir meteliği iki fakire vermek isterler. Evlerinde pişirip yedikleri yemeklerin kokusundan, fakirlerin aklı gider, komşularına bile bir lokma tattırmazlar ama söze gelince SÂLÎHLERDEN geçinirler, malımız da salih maldır derler. Bilmezler ki, kendileri cimrinin âlâsıdır. Resûl-ü zişân fakirlere akçe verdiği zaman, yıkar ve miskler öyle verirdi. (FAKİRLERİN ELİ, ALLAHU TEALÂ'NIN ELİDİR) buyururdu.

Aziz:

Sana cimrilik ettirip, **malını hak yoluna verdirmeyen bilmiş ol ki şeytandır.** Zira, şeytanın âdeti budur. Bir kişi, bir fakire bir şey verecek olsa, şeytan hemen gelir ve men eder. (Malını yok yere çürütme! Kimseye verme! Bilinmez ki; sonunda kötürüm mü olursun, ihtiyarlar pir-i fâni mi olursun! O zaman sana lâzım olur. Elinde varken neden çürütesin de fakir olasın! Yarın sen fakir düşer, nâmerde muhtaç olursun!) der ve fakire vermeye bırakmaz. Şeytanın telkini budur. Eğer, sana bunları söyleyen bir insan

dahi olsa, bil ki o insan şeklinde bir şeytandır. Nitekim, Hak tealâ Kur'an aziminde buyurur:

"Şeytan, sizi fakirlikle korkutur. (Der ki, malını elinde tut, Sadaka verirsen kendin fakir olursun.) Size cimriliği ve zekât vermemeyi emreder. Hak tealâ ise, (Sadaka ve zekât vermekle) size mağfiret ve fazlı kerem vaz ediyor.'' Bakara sûresi: 268

O halde, bu dünya bir gölge gibidir, ister, Allahu Teâlâ'nın sözünü tut ve âhiret yoluna doğru yürü; istersen şeytanın sözünü tut ve cehennem yoluna doğru yürü! Cehennem yolu odur ki, Hak Teâlâ'nın verdiği malı fakirlerden esirger ve kıskanırsın; nefsine, oğluna, kızma ve ehl-i beytine harcarsın. Artanını da sandığa koyup kilit vurursun. Cennet yolu da odur ki, nefsinden, ehlinden ve ıyalinden kısıp, fakirlere doyurur kalanı çoluk çocuğuna ve kendine ayırır. Nitekim, Hz. Hasan ve Hüseyin radıyallahu anhüma, nefislerinden kısıp fakirlere yedirirlerdi. Bazan, kendileri üç gün, üç gece hiçbir şey yemezlerdi.

Fahr-i kâ'inat sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz, âlem-i cemale intikal buyurduktan sonra, Hz. Zübeyir radıyallahu anh, Ayşe validemize yirmi bin dirhem gümüş getirdi. Ayşe anamız, o paranın hepsini fakirlere bölüştürdü. Akşam olunca, cariyesine:

— Orucumu bozacak bir şey var mı? diye sordu.

Cariye bir tabak içinde, birkaç zeytin tanesi getirerek:

— Evde bundan başka yiyecek bir şey yok, dedi.

Bugün, o kadar parayı fakirlere dağıttın. Ne olurdu, şunun içinden birkaç akçe de bana verseydin de et alıp yemek yapsaydım.

Ayşe validemiz, cariyesine şu cevabı verdi:

— O Allah'ın, Nebilerin, velilerin ve benim düşmanım olan akçeler evimize girince, korkumdan seni unuttum, buyurdu.

Bu kıssa, Hadis kitaplarından rivayet olunmuştur.

Bu dünyayı sevmediklerini söyleyen kişiler, ne gariptir ki, mallarını keselere koyar ve sandıklarda saklarlar ve sabahlara kadar onun hırs ve telâşından gözlerine uyku girmez. Lâf sırasına gelince: (Biz, bu dünyayı ve dünya malını sevmeyiz.) derler. Bunlar, bu sözü ya bilmediklerinden veya insanları aldatmak maksadıyla söylerler. Amma, yarın huzuru hakka varınca ne diyeceklerdir?

— Senin muhabbetin için yarattığın bu gönlü, dünya muhabbeti ile doldurarak getirdik mi diyeceklerdir? Yoksa bize söyledikleri gibi mi söyleyeceklerdir, bilinmez.

Ey aziz:

Bu fâni mülk ne gönül verilecek yerdir ne de aklanacak yerdir. Bu zindan şuna benzer ki, Aleyhissalâtü vesselâm efendimiz böyle buyurmuşlardır:

— Bu dünya bir leştir. Onun talibi, ancak itlerdir.

Bu sebeple, hakka tâlip olanlar ondan ibret alır ve dönüp yan gözle bile bakmazlar.

Dünya ehlinin misali şuna benzer: Bir kişi, bir dağ başında bir ejderha yavrusu buldu, pek beğendi: «Ne güzel şey olur şu» dedi, koynuna koydu, evine götürdü, besledi, büyüttü. Fakat, bir gün birdenbire o ejderha o kişiyi yuttu veya sokarak öldürdü.

Ne'ûzü billâhi tealâ min. şer'rid-dünya ve mâ fiyhâ.

FAKİR MÜELLİFTEN BEYİTLER

Bu dünya ejderhadır yutar ıssın,
Bu ejderhayı sen niçin seversin?
Bu dünya zehirli bir yılandır,
Cefası çok, sefası hep yalandır.
Bunun ağusunu şeker sanırlar,
Onun içindir ki, buna aldanırlar.
Kime kim parmağıyla bal verdi,
Oda tas ile sonra zehir verdi.
Kim kim yüzüne şu'le bıraktı,
Oda sihriyle sonra oda yaktı.
Kime kim bir saat yoldaşlık etti,
Anı gör gel ki sonra nice yuttu.
Buna gönül verenler oldu mahzul,
Bunu terk eyleyenler oldu makbul.
Buna çün leş dedi fahr-i âlem,
Niçin aldana buna âkil âdem,
Bu dünya leşdir, çirkin kokulu;
Hezâran mekr-ü hile içi dolu.
Bunun kokusunu burnun duyaydı,
Damağında dimağın söküleydi,
Veli mezkûm olupsun duymazsın,
Anınçün dünyaya sen doymazsın.
Götür at dünyayı dünya itine,
Ne aldandın bunun sen lezzetine.
Çü derdin var, yürü dermanın iste,
Ki dünya hubbu canın kıldı haste.
Eğer haste değilmiş şeydi canın,

Îşiteydi bu sözleri kulağın.

Ey aziz:

Sana yukarıda bir kere daha demiştim. Âdem ata ile Havva ana, yere indiklerinde bu dünyanın çirkin kokularını duyar duymaz, akılları başlarından gitti, kırk gün baygın yattılar. Zamanla, burunları o kokuya alıştı da kendilerine geldiler. Senin de burnun bu kokulara alışmasaydı, bu leşi gönlün kabul etmezdi. Nitekim, debbağlar ve Kirişçiler de dükkânlarındaki çirkin kokulara alışmışlardır. Sen girsen bir an duramazsın, amma onlara hoş gelir, içinde otururlar, çalışırlar, yemek yerler ve hiç incinmezler.

Bu dünyanın murdarlığı ve çirkin koktuğu da Nebilere ve Velilere muhakkaktır. Yahya bin Mâ' az rahmetullahi aleyh buyurur ki:

— Hikmet, göklerden iner ve gönüllerde karar eder. Fakat, içinde bir zerre dünya kokusu bulunan gönülde kalıcı olmaz. Öyle ise bu murdarın muhabbetini gönlünden sür çıkar, cömertliği kendine âdet et ki, yarın huzuru hakka varınca:

— Ya kulum, benim sana verdiğim dünyayı ne eyledin? Gel hesabını ver, buyurulduğu vakit utanmayasın.

"Allahu Teâlâ'n, verdiği bütün nimetlerin hesabını soracağı mutlak ve muhakkaktır. Nitekim, Kur'an-ı kerimde buyurur:

"Sonra da yemin ederim o gün o (Sizi meşgul eden) nimetlerden elbette sorulacaksınız." Tekâsür sûresi: 8

Fakat, Hasan Basri rahmetullahi aleyh der ki:

— Hak teâlâ, fakirler ile yenen nimetten sual eylemez. Vallahu â'lem...

20- CÖMERTLİK ve CİMRİLİK

Şimdi ey aziz:

Dünyanın yaramazlığını ve Allahu tealâ katındaki horluğunu işittin ve öğrendin. Bu dünyanın fâni olduğunu, buna gönül verenlerin cefasını da anladın. Dünyanın misalini, dünya malının salihini ve fâsıkını, hayırlısını ve şerlisini, dünyaya haris olup gönül verenlerin dünyadan nasıl gittiklerini de gördün. Şimdi de sana dünyayı hak yoluna verenleri ve cimrilik ederek vermeyenleri de söyleyeyim, işit var sen de ona göre hareket et.

Ey aziz:

Bilmiş ol ki, cömertlik âdemoğlunun cennete girmesine sebeptir. Cimrilik de cehenneme girmesine sebeptir. Zira, cimrilik şeytandandır ve cömertlik Rahmandandır. Vaktaki, bir kişi cömertlik etmek dilese ve elinde olandan hak yoluna vermek istese, şeytan gelir ve ona der ki:

— Elinde olan dünyayı sıkı tut, dağıtma! Yoksa, yarın fakir olabilirsin. Halk içinde senin izzetin dünya iledir. Dünyan gidince, kimse yüzüne bakmaz. İhtiyar olursun, kötürüm olursun, hasta olursun ve daha kim bilir başına neler gelir? Dünya malını dağıtırsın, yarın kendin o mala muhtaç olursun. Onun için, dünyalığını dağıtma.

Şeytan aleyh-il-lâ'ne, işte bu ve bunun gibi fitnelerle halkı cömert olmaktan soğutur ve bunu başarabilmek için de her türlü hileye başvurur. Zira, şeytanın muradı seni

Cimri etmek ve cehenneme sürükleyerek kendisine eş edinmektir. Bilir ki, nekes olanlar asla cennete giremezler. Resul aleyhisselâm:

"Cimri, zahit dahi olsa cennete giremez, buyurmuştur."

Cimrilik, nefs-i emmârenin çirkin sıfatlarındandır. Şu hâlde, sana lâzım olan, şeytanın bu gibi sözlerine ve telkinlerine uymamak ve bahadırlık ederek fakirlikten korkmamaktır. Böyle yaparsan, şeytanı kahredersin. Onun için, daima hak yoluna vermeli, fakirlerin gönüllerine girmeli, yemek mi, harçlık mı ne gerekiyorsa, muhtaç olanlardan esirge memelidir. Zira, Hak tealâ sana verdiği malı sakla diye buyurmadı, ölüm sana ulaşmadan malından ver, doyur buyurdu. Cömert ol diye emreyledi. Resûl aleyhisselâm da müjdeledi:

"Cennet, cömertlerin evidir."

Bahusus, Hak tealâ buyurur:

— Ey kulum! O malı fakire verirsin, öyle bil ki sanki bana vermiş olursun, ben de sizin mallarınıza bereket ihsan ederim, bir verdiniz se on ihsan eylerim.

Nitekim, Kur'an-ı aziminde de buyurur:

"Bir hayır amelle gelen kimse için, onun on misli ecir vardır." En'am sûresi: 160

Bir diğer âyeti kerimede de şöyle buyrulmaktadır:

"Her neyi ki, hayra sarf ederseniz, Allahu tealâ karşılığını (Dünyada ve âhirette) verir." Sebe' sûresi: 39

Şu hâlde, siz hakkın emrine muhalefet etmeyin, verin. Eğer, malınızdan verirseniz, iki yüz dirhem den beş dirhem veriniz. Eğer, ektiğiniz mahsulünüzden verirseniz, onda birini veriniz. Borçlu gelirse, borcunu ödeyiniz. Düşmüşler, çaresizler gelirse ellerinden tutunuz ve yardım ediniz, ki yarın Hak tealâ da sizin elinizden tutsun ve yardımda bulunsun. Fakirler için verdiğinize minnet etmeyiniz (başa kakmayın). O size minnet ederse (o iyiliğinize teşekkür ederse) revadır. Zira, azığınızı ahirete iletmiş olursunuz. Fakirlere minnet edince, bütün verdikleriniz bâtıl olur. Yani, âhirette verilecek olan şey size verilmez. Nitekim, Hak tealâ:

"Sadakalarınızın ecrini, başa kakarak ve eziyet ederek iptal etmeyiniz". Bakara Sûresi: 26

Buyurmuştur.

Kişi, verdiğini unutup Allah'a ısmarlamalı ve fakat günahını unutmamalıdır. O günah için, bir gün ah edip pişmanlıkla gözyaşı dökünce, Hak tealâ kereminden günahları affeder. Çünkü, fakirlere vermek Allahu Teâlâ'ya vermektir. Fakirlerin eli, Allahu Teâlâ'nın elidir. Minnet etmek hatadır.

Şimdi ey aziz:

Ne vakit fakirlere azdan veya çoktan Allahu Teâlâ'nın verdiğinden bir şeycik verilince, onu unutmak gerektir. Yarın, Hak teâlâ onu ortaya getirecektir. Ecri ne ise verecektir. Cimri olmamak gerektir. Mal elde iken, mala mâlik olmak gerektir. Yoksa, bir gün o malı bırakır, gidersin ve malların başkalarına kalır. O malın sahibi de âhirette azabını görür. Mala mâlik olmak demek, onu hak yoluna vermek ve kişinin elinin bağlanmaması demektir. Hak yolundan esirgenen az veya çok ne olursa, Allahu tealâ onu kıyamet gününde bir yılan şekline sokar, o yılan kovalaya kovalayarak mal sahibini yakalar ve onun boynuna dolanır. Başını kaldırarak, sahibinin tam tepesinden sokar. Onun acısı geçmeden bir daha, bir daha sokar. Melekler de o mal sahibine derler ki:

— Bu; senin çok sevdiğin, cimrilik edip fakirlerden kıskandığın malındır. Sonunda seni kovalaya kovalaya yakalayan, seni ağlatıp inciten odur. Ne kadar ağlasan ve yalvarsan, kimse senin imdadına gelmez. Eğer, sen dünyada iken fakirlere verseydin, o verdiklerin bugün burak olur, cennet hülleleri halinde sana ikram olunurdu. Sen cimrilik ettin, fakirlere vermedin, göreceğin azap budur, dünyada fakirlerin feryadına yetişenlerin, âhirette feryadına yetişirler.

Hak Teâlâ'nın:

"O cimrilik ettikleri şey, kıyamet gününde boyunlarına ateşten halka olur." Âli-İmran sûresi: 180

Buyurması buna işarettir.

Demek oluyor ki, kişiye malından fayda ve hayır yoktur. Meğer ki, kendi eliyle vermiş bulunsun. Nitekim Hak tealâ buyurur:

"O gün ne mal ne evlât fayda verir. Meğer ki, Allahu Teâlâ'ya (Küfür ve mâ'siyyetten) sâlim bir kalple gelmiş olsun." Şuarâ sûresi: 88-89

Zira, kişinin geride bıraktığı vârislerindir. Mirasçıları, onun mallarını hemen aralarında taksim ederek paylaşırlar ve afiyetle yerler, o malı vebaliyle toplayan da yerin altında azap görür.

Ey aziz:

Görüyorsun ki; mal fâni, ömür fâni, dünyanın hoşluğu ve rahatlığı da fâni. Eğer, bana inanmazsan şöyle bir etrafına bak! Hani, senden önce gelenler neredeler? Hepsi fâni oldular. Demek ki, fâniyi bakiye değiştirmek hayırlıdır. Bunu iyi bil ve bu cihanın malını öteki cihan için bol bol ver ki, bu günler ticaret günleridir. Bu kadar sözden aklını başına devşir. Ey canımın canı! Eğer ahirete inanıyorsan, eğer cimri değilsen, elinde olandan fakirlere ver, fakirlerden dünya malını kıskanma, senden yardım isteyenlerin hacetlerini hemen gör, onları azarlayıp kovma ki, kovmak ve azarlamak şeytandandır. Dilersen cimri ol hem haktan hem halktan ırak ve cehenneme yakın ol. Bak, iki cihan serveri ne buyuruyor:

— "Cimri, Allahu tealâ'dan ıraktır. Halktan da ıraktır ama ateşe yakındır. Cömert kimseye ise, Allahu tealâ yakındır, halk da yakındır ama ateş uzaktır"

Biri, kendi malını fakirlere vermeye kıyamaz. Birisi de hem kendi kıyamaz hem de başkalarının hak yoluna vermelerine engel olur. Bunlar, kendi malını vermeye kıyamayanlardan daha şerlidirler. Zira, Hak tealâ bu gibiler için:

“İnsanları imân, infak ve salih amellerden men edenler.” Kalem sûresi: 12

Buyurmuştur.

21- FİRAVUN İLE ŞEYTANIN HİKAYESİ

Firavun ile şeytan, bir gün hamamda oturuyorlardı. Kurnanın bir yanında firavun, diğer yanında da şeytan yer almışlardı. Şeytan, Firavun ile eğlenmek istedi, sihir yaptı ve hamamın suyunu dondurdu. Firavun su almak istedi, tası kurnaya uzattı. Su buz haline geldiğinden tas çarptı, su alamadı, bir daha, bir daha denedi. Buzu kırarak su almaya muvaffak olamayınca Şeytan sordu,

— Neye kızdın?

— Baksana su birdenbire dondu, su alamıyorum»

— Haydi, göster kendini suyu tekrar sıcak hale getir bakalım.

— Bunu nasıl yapayım?

— Demek âciz kaldın.

— Evet, âciz kaldım.

— Hani sen milletine: (Ben, sizin yüce Rabbinizim.) diyordun. Hem İlâhlık dâvası güdüp hem de âciz kalmak olur mu?

Firavun, işi anlamıştı. Şeytana çıkıştı:

— Bu işleri başıma getiren hep sensin. Şimdi de karşıma geçmiş gülüyorsun.

Bu söz üzerine şeytan sihiri bozdu ve su sıcak akmaya başladı. Firavun, şeytana sordu.

— Acaba, Allah'ın seninle benden başka şerli kulu var mıdır?

. — Vardır.

— Kimdir?

— İyilik etmek isteyeni bu iyiliğinden men eden, iyiliğe engel olan, senden de benden de şerlidir.

Ey aziz:

İlahlık dâvası edenden, cimri daha yaramaz ve şerli olunca, sen niçin cimri olasın? Cömertlik iyi huy ve cimrilik kötü huy olduğu için Hak tealâ kullarını cimrilikten men edip cömertliğe teşvik eder:

“Şeytan, sizi fakirlikle korkutur. (Der ki: Malını tut, sadaka verirsen fakir olursun.) Size, cimriliği ve zekâtı vermemeyi emreder. Hak teâlâ ise, {Sadaka ve zekât Vermekle) size mağfiret ve lütuf vaad eder, Allâh her şeyi kuşatan ve her şeyi bilendir.’’ Bakara sûresi: 268

Şu hâlde, cömertlik Rahmandan oldu ve cömert kişiler Rahmani oldular. Cimrilik şeytandan oldu ve cimriler şeytanî oldular.

Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz:

"Mallarınızı zekât ile temizleyip arındırınız, hastalarınızı hayır ve sadaka ile tedavi ediniz, belâları dua ile karşılayınız." diye tavsiye ederken, Allahu Teâlâ şöyle buyurmuştur:

"Sevdiğiniz şeylerden infak etmedikçe, asla iyilik ve hayra (yahut cennete) nail olamazsınız." Âli İmran sûresi: 92

Server-i Enbiyâ aleyhi ekmel-üt-teâlâ efendimiz buyurur:

"Namaz, dinin direğidir. Cihad, amelin zirvesidir. Sadaka, acayip şeydir. Sadaka, acayip şeydir. Sadaka, acayip şeydir. (Üç kere tekrar buyurmuşlardır.)"

Bir diğer Hadis-i şerifi de Hz. Ayşe radıyallahu anha validemiz rivayet buyurmuşlardır:

"Cömertlik, kökü cennette ve dalları dünyaya sarkmış bir ağaçtır. Her kim, o dallara yapışırsa onu cennete çeker. Cimrilik, kökü cehennemde ve dalları dünyaya sarkmış bir ağaçtır. Her kim, o dallara yapışırsa onu cehenneme çeker."

HİKÂYE

Resûlullah (SAV) efendimiz, bir gün Kâbe-i muazzamayı ziyaret ederken, İlâhi bu ev hürmeti için beni bağışla diye dua eden birini gördü.

Efendimiz, kendisini ikaz buyurdular:

— Böyle deme!

— Ya ne diyeyim?

— hürmetimin hakkı için beni bağışla de. Zira, Mü'minin hürmeti, bu evin hürmetinden fazladır.

*Yâ Resûlullah! Ben günahkâr bir insanım, çok büyük günahlarım vardır. Malım ve davarım çoktur. Fakat, ne zaman birisi gelse ve benden bir şey istese, hemen yüreğimden sıcak bir ateş çıkar, son derece öfkelenirim, benden bir şey istediği için o kimseye kızarım ve ona hiçbir şey veremem.

İki cihan serveri, o adamın bu itiraf ı üzerine:

— Irak ol benden yâ fâsık! buyurdular. Irak ol ve beni de ateşinle yakma! Nefsim kudret elinde bulunan Allahu azim üş-şâna yemin ederim ki, eğer bin yıl ömrün olsa, gündüzlerini oruçla ve gecelerini sabahlara kadar namaz kılmakla geçirsen, cimri olduğun için kıyamet gününde seni yüzü üzerine cehenneme atacaklar dır.

Evet, cimrilik küfürdendir, küfür cehennemdendir. Cömertlik, imandandır ve imân cennettendir. Onun için, cimrilerin yerleri cehennemdir.

Cimrilik, nefs-i emmârenin çirkin ve kötü sıfatlarındandır. Cömertlik ise, nefs-i mutma'innenin sıfatlarından bir sıfattır. Allahu teâlâ katında sevgilidir.

Cimrilik eder ve malını fakirlerden esirgersen, bu âyet ve Hadislere göre yerin cehennemdir. Eğer, cömert olur ve malını Allah yolunda fakirlerden esirgemezsen, yine bu âyet ve Hadislere göre, yerin cennettir.

Fakat, cömertlik de birkaç mertebedir. Zekâtını çıkarıp verene de cömert derler. Abdullah ibn-i Zübeyir, Resûl aleyhisselâmın âlem-i cemâle intikalinden sonra Ayşe anamıza yüz seksen bin akçe hediye verdi. İşte, Allah yolunda cömertlik böyle olur: Yoksa, zamanımızın zenginleri gibi, en çok verdiği zaman bir fakire 40 akçe verir, onu da daima yanına gelip giden ve yüzüne gülenlere verir veya kendisine yaramayan eski ve işe yaramaz şeyleri verir.

Keşşâf'tan rivayetle nakil olunmuştur:

Hak teâlâ hazretleri, meleklere buyurur:

— Dünyada beyler veya yardımcıları ile beraber olmak için veya bunlara bir hacetlerini iletmek maksadı ile verilenleri getirin. Melekler, bu ilâhi emir üzerine bu eşyaları getirirler. Bunlar, hâlis kan bedevi atlas, nefis kumaşlardan dikilmiş elbiseler, yünlü ve ipekli nefis kumaşlardır;

Hak teâlâ hazretleri, tekrar irade buyurur: '

— Getirin o mallan ki, dünyada benim rızam için fakirlere verilmiştir.

Melekler, bu eşyaları da getirirler. Bunlarda, parça parça ekmekler, bakır akçeler, bir pul, iki pul, eski ve yamalı gömlekler, eski takkeler, gayet zayıf koyunlar, sığırlar ve keçilerdir.

Herkes, verdiği hayır ile huzuru hakka getirilir. Bazı kimselerin sadakaları iyi ve güzel iseler de bazılarınınki yukarıda tarif olunduğu gibi eski püskü şeyler, zayıf koyunlar, keçilerdir.

— Ey miskin Âdemoğlu! Reva mıdır ki, Allah rızası için şunlar gibi eski püskü, işe yaramaz şeyler verdin de abes yerlere, şöhretlere, şehvetlere, fesatlara, riyâlara, dalkavuklara bunlar gibi nefis şeyler verdin. Varın gidin ey hayâsızlar, azarlaması ile layık oldukları yerlere gönderirler.

Kişinin hayrat ve hasenatı yarın kıyamette Hak teâlâ hazretlerine arz olunduğun dan ötürü, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz, fakirlere verdiği akçeleri yıkar, temizler öyle verirdi.

Ey aziz:

Sakın, sana verilen bu mal artık sorulmaz zannetme! Bu mallan kendinin de sanma! Mal, o vakit senin olur ki, sen ölmeden evvel onu ahirete göndermiş olasın ve orada hazır bulasın.

Aziz: Şu mallan ki, Hak teâlâ sana verdi ve sen de onları ya kendini övenlere veya şöhretlere yahut Şeddâd gibi yüksek yapılara ve Firavun gibi yemelere, içmelere, sözün kısası olmayacak bâtıl yerlere harcadıysan, mutlaka cezasını göreceksin. Zira, mal kişiye eğreti olarak verilmiştir, alınır ve bir başkasına verilir. Nitekim, senden önce de bir başkasında idi, ondan sana geldi. Çevrende daima görüp durursun ki,

Bunca zahmetlerle biriktirilen birçok mallar başkalarına miras kalır. Mirasçıları o malları âfiyetle yerlerken, o malı toplayanlar da azabını ve hesabını görürler. Acaba, bunlardan neden ibret almazsın? Neden kendine gelmezsin ey gafil adam? İnsanım, marifetim vardır dersin, dâva edersin.

Ey kardeş: Bir dağ canavarını bir okla nasıl vurup düşürürler. Sana, Allâh ve peygamber oklarını vururlar, hiç tesir etmez. Çünkü, bu okları şeytan senden defeder. Daha önce gelip geçenleri görmez misin ki, bir söz ile nasıl uslandılar ve nasıl dünyayı terk ederek ahirete teveccüh ettiler. Senin ise, talebin ve himmetin ancak dünyaya dır. Âhireti âdeta inkâr ediyorsun. Onun için, bu sözler sana tesir etmiyor. Ey biçare: Ne olur, şu derdine bir deva ve çare arasan, nefsanî hevâlardan vazgeçip, fâni kapılardan uzak olsan. Şu meşhur hikâyeyi işitmedin mi?

22- İBRAHİM BİN ETHEM'İN HİKAYESİ

Sultan İbrahim bin Edhem, Belh şehrinin padişahı idi. Kırk veziri vardı. Günde 4000 koyun boğazlanır ve sarayı halkına yemek hazırlanırdı. Bir söz ile aklı başına geldi, tövbe etti ve bu fâni padişahlığı terk ederek bâki mülkte sultan oldu.

Onun tövbesinin sebebi şudur: Bir gün, evinden dışarı çıkmış, divanda oturuyordu. Bir arap, bir deve katarını çekerek saray kapısından içeri girdi. Hiç kimse, onu önleyemediler. Kapıcılar ve çavuşlar ve sair halk, ne kadar uğraştılarsa da onu dışarı çıkaramadılar. Sultan, bu hali görünce kendisi kalktı ve devecinin karşısına dikilerek:

— Ey kişi! dedi, nereden gelip nereye gidiyorsun?

— Bir deveciyim, bu kervansaraya konmaya geldim.

— Ne acep söylersin? Burası kervansaray değil, padişah sarayıdır.

— Pekâlâ, şimdi bu saray senin midir?

— Benim mülkündür.

— Senden evvel kimindi?

—Babamındı.

— Ondan evvel kimindi?

— Dedemindi.

— Peki, şimdi onlar nerede?

— Onlar öldüler, gittiler. Şimdi, bu saray benimdir.

— Yâ İbrahim! Ben, sana demedim mi? Bu saray değil, kervansaray imiş. Onlar konmuş ve göçmüş, sen de göç ben konayım.

İbrahim Edhem hazretleri, hikmeti hemen anlayıp bir gün, kendisinin de ölüp toprak olacağını bildi; kendisinin de padişahlığının da fâni olduğunu anladı. Bir kere ah eyledi ve padişahlığı hemen terk etti. O tacı, tahtı, sultanlığı, rahatı, refahı ve saadeti

döktü gitti ve yokluğu kabul etti. Bir eski aba giydi, vardı Mekke-i mükerremede mücavir oldu.

Ey hakikatli Nefs gözünü aç, gücün yetiyorsa dervişliği talep et.

İbrahim Edhem kuddise sirruhu, sırtında odun taşıp pazarda satardı. Taşıdığı yükünü yarım paraya satar, yarısını kendi nefsine harcar, diğer yarısını da Mekke-i mükerremedeki mücavirlere sadaka eylerdi. Yedi yıl bu yolda nefsiyle mücahede etti.

Yatsı abdestiyle, her gece sabah namazını kılardı.

Adam olan işte böyle olur. Derhal bir okla düşer ama, senin bilmem ki halin nedir? Bunca oklar, yalnız oklar da değil, bunca kılıçlar, mızraklar sana vurur, yine de hiç tesir etmez.

Aziz: Bazı kişiler görürsün ki, kendi mallarından sadaka vermek şöyle dursun, halktan gelen sadaka-i müslimine dâhi kıyamazlar: (Bizim hakkımızdır!) der, alırlar bir yana koyarak biriktirirler. O para ile güzel cariyeler alırlar, kızlarına altınlar, inciler ve birçok kıymetli eşya alırlar, sözün kısası nefsanî zevklerle meşgul olurlar. (5- 10 Kölem ve Cariyem oldu. Akçem ve altınım birkaç bini buldu. Bunlar, bana ölünceye kadar yeter. Varın şunu da bir fakire verin.) demezler, ölünceye kadar mal ve toplaralar ama yine de: (Biz, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile ashabının yolları üzerindeyiz. Biz âlimlerdeniz. Biz şeyhlerdeniz,) derler.

Resûl-u zişân aleyhi salâvatullah-ü-Mennân efendimiz böyle mi yaptı? Ashabı kiram böyle mi yaptı? Ashabı kiramdan birisine bir baş şeker hediye ettiler, almadı ve

— Falan kardeş benden müstahaktır, dedi.

Ona götürdüler, o da almadı ve bir başkasına gönderdi. Böylece yedi kişi hep birbirlerine gönderdiler. Nihayet, o şeker ilk defa hediye edilen ashabın evine geldi. Bunun üzerine,

Allahu teâlâ Cebrail aleyhisselâm vasıtası ile bu âyet-i kerimeyi gönderdi:

“Kendilerinin muhtaç oldukları şeyi dahi, onlara cömertlikle ikram ederler.” Haşr sûresi: 9

23- HASAN BASRÎ’ NİN HİKÂYESİ

Hasan Basrî hazretleri buyurur ki:

Ashaptan bir zat oruç tutardı. Akşam olunca, evinde yiyecek hiçbir şeyi bulunmadığından, orucunu su ile bozardı. Ertesi gün, yine oruç tutardı. Böylece, üç gün hiçbir şey yememiş ve açlıktan zayıf düşmüştü. Ensar’dan bir zat, onun bu haline vâkıf oldu ve kendisini evine yemeğe çağırdı. Ensar’dan olan o zatın evinde oğlancıkları vardı. Karısına:

— Evde bir konuk doyuracak bir şey var mı? diye sordu.

Kadın

— Ancak bir konuğa yeter, dedi. Ensar:

— öyle ise, onu konuğumuza yedirelim ve biz sabredelim, dedi. Kadın, analık duygusu ile:

— Oğlancıkları ne edelim? diye sordu. Ensar:

— Onları akşam olmadan uyutalım, sonra da yemeği konuğun önüne getirelim, bir bahane ile mumu söndürelim, biz de birlikte sofraya oturalım ama elimiz gitsin gelsin bir şey yemeyelim, konuk bizi de yer sansın, yemeğin hepsini konuk yesin, dedi.

Akşam oldu, yemeği konuğun önüne getirdiler, mumu düzeltir gibi yaparak söndürdüler. Sofraya oturdular ve ev sahipleri güya yermiş gibi gidip geldiler ama ağızlarına bir lokma almadılar. Yemeğin hepsini konuk yedi ve kendileri çocukları ile birlikte aç yattılar.

Neyse, sabah oldu. Ansar, sabah namazını kılmak üzere mescide geldi ve fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimizle karşılaştı. Efendimiz, kendisine:

Allahu teâlâ, sizin işlediğiniz işten razı oldu. (Beğendi), buyurduktan sonra, şu âyet-i kerimeyi okudu:

"Kendilerinin muhtaç oldukları şeyi dahi, onlara cömertlikle ikram ederler." Haşr sûresi: 9

İşte, ashabı kiramın hali ve dirliği buydu. Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimizin, dokuz günde bir yediği meşhur ve o yediği de arpa ekmeği idi. Onu da doyuncaya kadar yemezlerdi. Yalın ayak yürürler ve eyersiz merkebe binerler eski aba giyerlerdi ki, bunlar malûm ve muhakkaktır. Demek ki, onların fakirliği irade edip ellerinde bir şey olunca, fakirlere vermek âdetleri idi.

Ey kardeş:

Sen de kıyamet günü onlarla birlikte olmak istersen, cömert ol ve cömertliği âdet edin. Fakirlikten korkma, elinde olanı fakirlerden esirgeme. Evlât, zevce ve mal çokluğu, kıyamette sana fayda etmez ve seni azaptan kurtarmaz. Nitekim, Hak teâlâ kelâm-ı kadiminde buyurur:

"O gün ne mal ne evlât fayda verir. Meğer ki, Allahu teâlâya (küfür ve mâ'siyyetten) salim bir kalple gelmiş olsan." Şuarâ sûresi: 88 — 89

- Eğer, malını karına bırakacak olursan, senden sonra başka bir kocaya varır. Kızına bırakırsan, o da bir kocaya gider ve ona yedirir. Oğluna bırakırsan, abes yerlerde çürütür, sen vebalde kalırsın. Eğer, mal kadınınsa ve kocasına kalırsa, koca bir başka kadın alır, onunla yer içer ve hiçbir faydası olmaz. Demek ki, kişinin ardından kalan mal, hayırlı mal değildir. Birçok defalar tekrar edildiği gibi, elinle fakirlere verdiğin mal, hayırlı maldır. Nitekim, Hak teâlâ buyurur:

"Sizin indinizde olanlar fânidir, tükenir. Fakat, Allahu teâlâ indindeki (Rahmet hazineleri) daim ve hâkidir." Nahl sûresi: 96

Yani, sizin sadakalarınız ve hayırlarınız hep katımızdadır. Benim katımda olan, âhirette sizin mâlınızdır. Fakat, fâni olan bu dünya evinde sizin elinizde bulunan, sonunda fena bulup gitse gerektir.

Aziz:

Sana söyleyecek bir haberim var. Bir kişi, bir fakire sadaka verse ve o sadaka Allâh katında kabul görse, o sadaka varıp veren o kişiye dua eder ve der ki: (Ben, fâni idim, sen beni bâki eyledin. Allahu teâlâ da seni cennette baki eylesin.) Sadakanın bu duasını işiten melekler de (Âmin) derler. Hak teâlâ hazretleri de buyurur ki:

— Ey benim meleklerim! Sizler tanık olunuz ki, o kulumun sadakasını kabul eyledim ve onun sahibini bağışladım.

Eğer, Allah için verilmeyerek, sadakalar ambarlarda yitirilse veya koyunlara verilse yahut kölelere, cariyelere, bağlara ve bahçelere bağışlanarak onlara bakıp övünürse, o mal durduğu yerden sahibine der ki:

— Sen, beni hapsettin, Allahu teâlâ da seni cehennemde hapis eylesin. Sen, beni fakirlerden esirgedin, Allahu teâlâ da senden rahmetini esirgesin.

Demek oluyor ki, fakirlik zenginlikten iyi imiş.

Haberlerde gelmiştir ki; Musa aleyhisselâm bir gün münâcattan sonra vatanına gelmeyi diledi. Hak teâlâ buyurdu:

— Yâ Musa! Falan kuluma var benden selâm et: Onun ömründen, benim katımda daha kırk yıl vardır. Fakat, bu kırk yıllık ömrünün yirmi yılını zenginlik, yirmi yılını da fakirlik ile geçirse gerektir. Var imdi o kuluma sor. Hangisini seçer? önce yirmi yıl fakirlik mi olsun, yoksa yirmi yıl zenginlik mi? O kuluma danış.

Hz. Musa aleyhisselâm, vardı gitti ve o kişiyi buldu ve kendisine Allahu teâlânın selâmını ve fermanını bildirdi O kimse:

— Varayım hatunuma danışayım göreyim hatunum ne der? dedi ve karısına giderek meseleyi anlattı:

— Kadınım, dedi. Benim ömrümden 40 yıl varmış. Bunun 20 yılını fakirlikle ve 20 yılını da zenginlikle geçirecekmişim. Hak teâlâ kereminden Musa peygamber ile haber göndermiş, fakirliği mi önce vereyim, zenginliği mi diye soruyor.

Kadıncağız, düşündü taşındı ve sonra:

— Bana kalırsa önce yirmi yıl fakirliği kabul edelim. Zira, ihtiyarlıkta yoksulluk zor olur. Gücün kuvvetin gider, rençberlik edemez, çalışamazsın. O zaman zengin olur sak âhir ömrümüzde rahat ederiz, dedi.

Adam, karısının yanından ayrıldıktan sonra, kendi kendisine: (Kadınların fikri salih olmaz, önce zenginlik gelsin, sonra fakirliğe razı olalım,) diye düşündü ve Musa peygambere vararak:

— Yâ Nebiyallah! dedi. Fakirlik gayet iyi bir şeydir. Fakirlerin gönüllerinin kırıklığı hiçbir zaman gitmez, Ne olaydı, daim fakir olaydım. Sen peygambersin, kelimullah sın, fakirsin. Firavun, zengin olduğu için kibre, düştü, sana uymaz. Mademki Hak teâlâ böyle takdir buyurmuş, bana önce zenginliği ihsan buyursun, sonraki fakirliğe de razıyım. Hiç olmazsa ömrümün sonunda fakir olayım ve Allahu teâlânın huzuruna fakir olarak varayım.

Hz. Musa aleyhisselâm, bu kişinin sözlerini Hak teâlâya arz etti. Allahu teâlâ da bu dileği kabul buyurdu ve o saatte o kişi öyle zengin oldu ki, o memlekette ona gelen dünya malı, hiç kimseye verilmemiş ti. Gün olurdu ki, bin kırmızı altın gelirdi ve o kişi geleni ertesi güne bırakmaz, hak yoluna dağıtırdı. Köprüler, mescitler yaptırır, açlar doyurur, çıplakları giydirir, borçluları borçlarından kurtarırdı. Yirmi yılı tamamı tamamına bu şekilde geçirdi. Zenginlik süresi dolunca bu kişinin karısı:

— Ey kişi, yirmi yıldır bunca zenginlik içindesin. Gün oldu evimize bin kırmızı altın girdi. Ama, senin ne yoksulluğun bilindi ne zenginliğin. Yediğin yine arpa ekmeği ve arpa bulamacı oldu. Çocuklarının giydikleri de yine eski abadır. Getir görelim elinde ne kaldı? dedi.

Adam, karısına cevap verdi:

— Elimde buçuk pulum kaldı, şimdi onu da bir fakire veririm.

Bu sırada, Hz. Musa aleyhisselâm yine münacatta bulunuyordu. Hak teâlâ buyurdu:

— Yâ Musa! O kulumun halini bilir misin?

— Yâ ilâhi! Kullarının halini yine sen bilirsin.

— Yâ Musa! Bugün, o kuluma verdiğim yirmi yıl zenginliğin müddeti tamam oldu. Var o kuluma sor bakalım verdiğim malı ve parayı ne yapmış ve nerelere harcamış?

Musa aleyhisselâm geldi, o kişinin kapısını vurdu. Kapı açılınca, kendisinin ve oğlancıklarının eski abalar içinde, başlarında birer eski takke ile dolaşıp durduklarını gördü ve sordu:

— Hak teâlâ beni sana gönderdi ve var sor bakalım, o kulum benim verdiklerimi yirmi yıldan beri nerelere harcamış buyurdu, dedi.

Adamcağız, başını önüne eğerek:

— Yâ Nebiyallah! Hak teâlânın izzeti için, o dünya malı bana geleli den beri bir gece yatıp rahat uyku uyuyamadım. Beni kendisine meylettirmesinden korktum, Allahu teâlânın hışmına uğramaktan çekindim. Elhamdülillah ki, şimdi geldim fakirlik devresine eriştim. Şimdiden sonra ölsem de gam değil.

Hz. Musa aleyhisselâm, bu işe şaştı, vardı yine Tur dağına çıktı. Hak teâlâya niyazda bulundu:

— Yâ Rab! O kulun ne acayip kuldur. Kendisine bunca mal verdin, şimdi elinde bir pul yok. Kendisinin ve çocuklarının sırtlarında birer eski aba, evlerinde ve barklarında hiçbir şeyler yok. Verdiğin dünya malından hiçbir eser göremedim. Her ne ki ihsan buyurmuşsan, hepsini fakirlere dağıtmış.

Hak teâlâ hazretleri buyurdu:

— Yâ Musa! İzzetim hakkı için, madem ki o benim verdiğim malı bu dünyada kendi nefsine vermedi ve benim yoluma verdi ben de fakirlikle geçireceği yirmi yılı da zenginlikle geçirmesini ihsan eyledim. Yâ Musa! Var o kuluma söyle.

Fakirlikle geçirmesi gereken bu yirmi yılı da zenginlikle geçirecektir.

Hz. Musa aleyhisselâm, bu haberi o kişiye bildirdi. Son yirmi yılı da yine zenginlik ile geçirdi ve eline geçen bütün dünya malını durmadan hak yoluna verdi.

Bundan da anlaşılıyor ki, Allah için fakirlere verilen kesilmezmiş.

“Ey Huda rahmettüğün hergiz melâmet görmedi.

Kakıyup hışmettiğün, âlemde rahat bulmadı.”

24- FAKİRLİĞİN FAZİLETLERİ

Ey Aziz:

Cömertliğin bazı fayda ve faziletlerini anlattım, şimdi biraz da fakirliğin fayda ve faziletlerinden söz edelim de fakirlik mi iyi, yoksa zenginlik mi iyi ayırt edebilesin.

Gerçi, cömertliğin faziletleri bundan ibaret değildir ve sayılamayacak kadar çoktur ama, bir ambar buğdayın çeşnisi, bir avuç buğdayda da olur, kalanı da ona göre kıyas olunur.

Şimdi ey aziz:

Hak teâlâ, senin kalbini bütün gamlardan, tasalardan, hırs ve vesveselerden ve cismini karanlıklardan temyiz eylesin.

Eğer, baki olan hayırlar nedir, bu fakirlik dedikleri nedir, sorulacak olursa, bu fakirlik dedikleri bir gizli padişahlıktır ki, hiç kimse onun lezzetini bilmez, ancak fakirler bilir.

Sultan **İbrahim Edhem** rahmetullahi aleyhi buyurur ki:

— Eğer, **fakirlerin ettikleri zevk ve sefa, zorla alınmak mümkün olsaydı**, dünya sultanları asker gönderip onu fakirlerin ellerinden alırlardı. Bu fakirler, cennet içinde birer padişah olsalar gerektir.

Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz de şöyle buyurmuşlardır:

— **Miraç gecesi, bana cenneti arz ettiler. Halkının çoğunluğunun fakirlerden olduğunu gördüm. Cehennemi arz ettiler, halkının çoğunluğunun kadınlardan olduğunu gördüm.**

Fakirlere SULTAN denilmesinin mânası ve sebebi şudur ki, bunlar dünyada şeytana kul olmaktan kurtulmuş ve hür olmuşlardır. Şeytandan azat olmuşlardır. Zenginler ise, şeytanın kullarıdırlar. Zira, şeytan zenginleri yedi türlü bağla bağlamıştır, âdeta onları esir etmiştir. Nitekim, Hak teâlâ o yedi tuzağı Kuranda beyan buyurmuştur:

“Kadınlar, oğullar, yığın yığın biriktirilmiş altın ve gümüş ve güzel atlar, deve, sığır, koyun, keçi gibi hayvanlar, ekinler kabilinden nefsin şiddetle arzuladığı şeyler insanlara süslü gösterildi. Fakat, bunlar dünya hayatının geçici mallarıdır. Nihayet, varılacak yerin bütün güzelliği Allahu teâlâ yanındadır.” Âli İmran sûresi: 14

Şeytan bu yedi bağ ile bunları evlât edinmiş, dünyanın bu malları ile meşgul etmiştir. Artık, onları koyu vermez. Bunlara, bu bağlardan kurtulmak müyesser değildir. Meğer ki, Hz. Ebû-Bekir radıyallahu anha ve diğer azizlere olduğu gibi hakkın

inayeti ola. Onlar, bütün mallarını hak yoluna verdiler ve Hak teâlânın rızasına erdiler. Hz. Ebû-Bekir radıyallahu anh, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimize getirip seksen bin nakit altın takdim etti. Efendimiz de aldılar ve fakirlere dağıttılar.

Aziz: Fakirlik yaramaz ve hor bir şey olsaydı, seyyid-i kâinat ve mefhar-i mevcudat Hz. Muhammed Mustafa sallallahu teâlâ aleyhi ve sellem, fakirliği ihtiyar buyurmazlardı. *Eğer, zenginlik iyi bir şey olsaydı, Allah azze ve celle hazretleri, kâfirlere yiyecek ekmek vermezdi.* Şu hâlde, aklı başında olan kimseler, bundan fakirliğin ulu bir saadet olduğunu anlarlar. Hz. Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve sellemin sıfatı olduğunu bilirler. Bunun içindir ki, Allâh dostları bütün mallarını fakirlere dağıtmış ve fakirliği seçmişlerdir.

Hak teâlâ, yarın kıyamet gününde fakir kullarını çağırarak

— Ey benim kullarım! Ben, dünyada size dünyalık vermedim ve sizi fakir eyledim. Bu vermeyişim, sizleri sevmediğimden değil, belki sevdiğimden idi. Sizleri o kadar sevdim ki, sevgilim Muhammedimin sıfatı ile sıfatlandırdım. Bugün Resulümün ümmeti olabilesiniz diye. Ey benim fakir kullarım! Eğer, ben sizlere dünyada çok mal verseydim, bugün hesabı da sizlere zor ve çetin olurdu. Benim sevgili kullarım kıyamet gününün sıkıntısını çekmesinler istedim. Görün şimdi hesap nice olur. Eğer, sizler de zengin olsaydınız, size de böyle hesap sorulacaktı. Şimdi ey benim fakir kullarım! Eğer, sizleri dünyada fakir eyledimse, bugün zengin eyleyeyim, bütün eksikliklerinizi bitireyim. İşte, cennet sizler içindir, istediğinize girin.

Ey biçare! Veyl kendisini şeytana ve dünyaya esir etmiş zavallı! İşte, o gün zarara uğrayanlardan olacaksın. Eğer, bir kişinin bin yıl ömrü olsa, o bin yılı da açlıkla ve çıplaklıkla geçirse şu zikrolunan mertebeye göre henüz azdır. Arifler, bu mertebeleri bildikleri için, padişahlığı terk ederek fakir oldular.

25- ÂDEM ALEYHİSSELÂMIN İLK PARAYI BASMASI

O zaman ki, Âdem peygamber aleyhisselâm, topraktan altını çıkarıp sikke yapınca şeytan derhal eline aldı ve dedi ki:

Seni sevenler, benim kulumdur.

Altın ve gümüşü seven hırslı fakirlerde, cimri zenginler hükmündedir. Bahis edilen fazilet fakirlere mahsus olup, fakirliğe razı olanlaradır. Fakirim veya dervişim diye kapılarda şikâyet etmeyenlere, beylerden ve ululardan bir şey ummayanlara, yalnız Allahu Teâlâ’dan umanlara mahsustur. Onlar Tıpkı, ashab-ı sûffa gibidirler, onlar fakirliği ve muhtaçlığı sevmişlerdir. Ashab-ı sûffanın, İşleri gece ve gündüz Allahu teâlâya ibadet ve tâ'at idi, ticaret ve kazanç la uğraşmazlardı, hiçbir alışverişte bulunmazlardı, Medine-i münevvere de mücavir olup dilsiz gibi otururlardı. Ne kavim ve kabile ne de oğul kız gibi dertleri olmamış hepsinden el çekmişler, ümitlerini kesmişler, mescid-i Küba'da geceleri sabahlara kadar Kur'an okurlardı, zikrullah ile meşgul olurlardı. Resûl-ü zişân gazaya gidince, birlikte giderlerdi. Bir gün,

Aleyhissalâtü vesselâm efendimiz, bunların üzerine geldi ve gördü ki, bunların hepsi sabır içinde kanaati ihtiyar etmişler, benizleri sarı, tenleri arık ve lâkin gönülleri sevinç ve sürur doluydu.

Bunu görünce, efendimiz saadetle şöyle buyurdular:

— Ey ashab-ı sûffa! Sizlere müjdeler olsun. Ümmetimden hangi kişi bu halde olursa, cennette benim refikim olacaktır.

Rivayet olunur ki; Cebrail ve Mikâil aleyhimüsselâm bahse girmişlerdi. Cebrail aleyhisselâm:

—Hak teâlâ hazretlerinin katında; sabırlı fakir, şükreden zenginden sevgilidir, diyordu.

Mikâil aleyhisselâm ise:

— Hayır, Allahu teâlâ hazretlerinin katında şükreden zengin, sabreden fakirden sevgilidir, diyordu.

Hitab-ı izzet geldi:

— Varın, arş-ı Rahmanda kubbe-i sahranın altındaki nura sorun, o size cevabını versin, buyuruldu. Vardılar, o nura sordular. O nur bunlara cevap verip dedi ki:

—Sabreden fakir, şükreden zenginden efdal dir.

Zira, Hz. Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem, fakirliği ihtiyar etti. Süleyman peygamber aleyhisselâm, şükreden zenginlerden idi, Cebrail ve Mikâil aleyhimüsselâm tekrar sordular:

— Sen kimsin? Adın nedir?

O nur cevap verdi:

— Ben, o nurum ki, Nu'mân bin Sâbit benden yaratıldı.

(Yani, imam-ı â'zam Ebû-Hanife-i Kıfî rahmetullahi aleyh)

Böyle olduğuna göre, fakirlik —hâşâ— horluk değildir.

Ne zaman ki, fakir hakka niyaz ederek: (Yâ ilâhi! Hacetimi sen ver.) dese, fakirin yalnız bu münâcatı; zenginlerin yüz bin akçe sadaka vermesinden üstündür.

Musa aleyhisselâm, Hak teâlâya niyazda bulundu:

— Yâ ilâhi! Ben garibim. İlâhi! Ben hastayım. İlâhi Fakirim diye yalvarır.

Hak teâlâ hazretleri buyurdu:

— Benim Mevlâsı olduğum fakir midir? Benim tabibi olduğum hasta mıdır? Benim yanında olduğum garip midir? Yâ Musa! Ben, o kulumu severim ki, elinde bir şeyi olmadığı zaman, tıpkı anasından ekmek isteyen çocuk gibi hacetini benden ister. Yâ Musa! Sen de yemeğinin tuzunu ve nalınının tasmasını benden dile ki, bu bana hoş gelir.

Allahu azim-üş-şân, Habib-i Kibriyâ efendimize buyurdu:

— Habibim Ahmed Resulüm yâ Muhammed! Senin için, Mekke derelerini kızıl altınla doldurayım nereye gidersen, yanın sıra yürüsün ve hacetin oldukça al harca.

Server-i Enbiyâ efendimiz niyazda bulundu:

Bir gün tok ve bir gün aç olayım. Doyunca, sana şükredeyim. Acıkınca, sana yalvarıp yakarayım.

Fakirlik, Hak teâlâ katında sevgili olduğu için, o iki cihan fahri, fakirliği ihtiyar etti, zenginlik istemedi.

İblis, bir gün Süleyman aleyhisselâmın huzuruna bir ihtiyar adam şeklinde gelir. Süleyman aleyhisselâm, İblise sorar:

— Ey şeytan, İsa peygamber ümmetine ne yapacaksın der.

Şeytan cevap verdi:

— Onları, Allâh' tan ayrı bir Allah'a davet ederim ki, onu Allâh sanırlar, putlar ve sanemler düzerler ve ona Allâh diye taparlar (Ne'ûzü billahi teâlâ).

Süleyman peygamber, tekrar sordu:

— Muhammed ümmetine ne etsen gerektir?

Şeytan, bu soruyu da şöyle cevaplandırdı:

— Onları da altın ve gümüş ile öyle aldıracağım ki, Lâ ilâhe illallah demekten çok altın ve gümüşü seveceklerdir, lâ ilâhe illallah demeyi terk edeceklerdir, altın ve gümüş toplamakla meşgul olacaklardır.

Demek oluyor ki, altın ve gümüş toplamakla meşgul olup, gönül verenler şeytana uymuş olurlar. Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz, daima bu duayı ederdi.

"Allahım Her kim beni severse, ona iffet ve kanaat ihsan buyur. Her kim, bana düşmanlık ederse, onun malını ve evladını çoğalt.''

İbn-i Abbas radıyallahu anhtan rivayet olunan bir Hadis-i şerife göre:

"Bütün ümmetlerin bir fitnesi vardır. Benim ümmetimin fitnesi de maldır, buyrulmuştur."

Kaç defadır tekrar ediyoruz: Fakirler, Allahu teâlânın kullarıdırlar. Zenginler, şeytanın kullarıdırlar. Zenginler, dünyayı diledikleri gibi kullandıklarını sanırlar ama mânada baksan dünya bunların arkalarına binmiştir ve onları günden güne cehennem yoluna sürmektedir.

Sabırlı fakirlere, Allahu teâlâ üç haslet verir. Zenginler, salih dahi olsalar, onlara bu hasletler verilmez:

Birisi budur ki, her fakire cennette kızıl yakuttan bir köşk ihsan buyurur, öyle yüksektir ki, cennet ehli onları gökteki yıldızlar gibi görür ve sorarlar:

— Bu köşkler kimlerindir? Cevap gelir ki:

— Bu köşklerin sahipleri fakirlerdir. Sizler, onların zevklerine ve sefalarına eremezsiniz. Nitekim, onlar da dünyada sizin fâni zevk ve sefalarınıza erememişler dir.

Sizler, bu köşkleri ancak uzaktan görebilirsiniz. Nitekim, siz dünyada onların hallerini bilmediniz, hatta dünyada iken onlardan kaçardınız, denir.

Birisi de budur ki, fakirler cennete zenginlerden 500 yıl birisi de budur ki, fakirler bir kere ihlâs ile:

Sübhanallahi vel-hamdü lillahi ve lâ ilahe illallahu vallahu ekber

(Allahu te âlâyı teşbih ve takdis ederim. Hamd-ü sena ona mahsustur. Hak mâ'bud yoktur, ancak Allahu teâlâ vardır. Allahu teâlâ çok büyüktür.)

Derlerse, Allahu Teâlâ indinde aynı duayı okuyan zenginin okumasından daha kıymetlidir. Dünya padişahları gözünde, altın ile gümüşün ve toprağın farkı nasılsa, Allahu teâlâ indinde de zenginlerin amelleriyle fakirlerin amellerinin itibarı aynen öyledir.

Fakirlerin ameli altın gibidir. Zenginlerin ise gümüş gibidir. (Hatta, bazı zenginlerin amelleri kara pul gibidir.)

Fakirler vardır ki, amelleri cevher gibidir. Lâ ilâhe illallah demeleri iki cihandan daha kıymetlidir

Bir fakirin bir akçe sadakası, zenginin yüz bin akçelik sadakasından üstündür. Nitekim, Resûl aleyhisselâm buyurur:

"Fakirin sadakası, zenginin yüz bin dirhem sadakasından hayırlıdır."

Dahhâk radıyallahu anh der ki:

Fakir pazara varsa, bir şey görse ve canı istese de gücü yetip alamasa ve sabretse, sevabı zenginin yüz bin akçe sadaka vermesinden fazladır. Fakat, almaya gücü yetse de nefsine karşı gelmek için almasa yani nefsinin istediğini verme se, sevabı daha da fazla olur.

Ey azizim:

Fakirlerin canları, zenginlerin canları gibi olmaz. Zenginlerin canları zorla alınır. Fakirlerin canları, lütuf ile ve danışılarak alınır. Resûl aleyhisselâm buyurur:

— Fakir olanlara nefis rahatlığı kalp feragati ve hesap hafifliği vardır. Zenginlere ise, nefis tedirginliği, kalp vesvesesi ve azap şiddeti vardır.

Yarın, kıyamet gününde zenginler fakirleri görünce:

— Ah ne olaydı, bizde fakir olaydık. Eğer, dünyada iken fakirliğin mertebesini bilseydik, bütün malımızı hak yoluna verir ve kendimize bir öğün ekmek alı koyardık, biz de fakir olurduk, diye hasret ve nedamet edeceklerdir.

Fakirlerde, zenginleri hesapta zebaniler elinde mahcup ve perişan götürülürken görünce, yüksek sesle:

— Şükür yâ ilâhi ki, bizi fakir eylemişsin. Eğer, biz de zengin olsaydık, şimdi bu zahmetleri çekecektik, diyeceklerdir.

Hâtem Zâhid der ki:

— Her kim, Allahu Teâlâ'dan cennet umarsa, varsın fakirlerle bölüşsün. Bunlar, cennetin beyleridir.

Nitekim, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz de buyurmuşlardır ki, meâl-i münifi şöyledir:

Allahu teâlâ, kereminden öyle ihsan eder ki: "Varın, dünyada her kim size iyilik ettiyse, su, yemek veya elbise verdiyse, onların ellerinden tutun, alın ve cennete iletin, buyuracaktır. Zira, bunlar devlet erbabıdırlar. Her kim, bunlarla dünyada iyi geçindi ise ve hatırlarına riayet ettiyse, elinden tutar ve cennete götürürler. Hiç kimse, bunlara karşı gelip mâni olamaz."

Selmân-ı Farisi, Cüheyb ibn-i Sinan-ı Rûmî, Bilâl beni Hammâr-ı Habeşi ve diğer ashab-ı Resulün çoğu eskiler giyer, fakirlerden idiler. Aybe't-ü ibn-i Hasıyn derler bir arap beyleri vardı. Huzur-u Resûlullah'a gelerek:

— Yâ Resûlallah! Biz senin sohbetine geleceğiz. Fakat şu eski giyinenleri aradan çıkar. Zira, biz onların kokularını duymak istemeyiz, rahatsız oluyoruz. Bir meclis bizimle, bir meclis de onlarla buluş dedi.

Hak teâlâ, fakirleri sevdiği için bu âyeti gönderdi:

"Sabah-akşam, Rableri celle şâneye itaat ve dua ederek, rızasını kazanmaya çalışanlarla beraber sabret. Dünya hayatının ziynetine kapılıp ta gözlerini onlardan ayırma ve kalbini zikrimizden gafil kıldığımız, heveslerine uymuş, işinde haddi aşmış kimselere itaat etme.'' Kehf sûresi: 28

Allahu azim-üş-şân, Nebisine ve Habibine böyle buyurunca, acaba fakirleri görünce yüzünü çeviren ve fakirler hakkında olur olmaz sözler söyleyenlere ne buyuracaktır?

26- EBU DERDÂ'NIN HİKAYESİ

Ashab-ı Resûlullah dan Eba-Derdâ, önceleri tacir idi. Oldukça zengindi, malını hak yoluna verdi, kendisine ve karısına hiçbir şey bırakmadı. O kadar ki, karısıyla kendisinin bir tek gömlekleri vardı. Dışarı çıkarken, o gömleği Eba-Derdâ radıyallahu anh giyerdi, kadın tandıra girerdi ve zikirle meşgul olurdu. Bir gün, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimize:

— Eba-Derdâ, gayet âbid ve zâhit kişidir. Fakat, sabah namazlarına biraz seyrek geliyor. Bazan, namazdan sonra geliyor ve tek başına kılıyor, bazen bir rekâta erişiyor, dediler. Aleyhissalâtü vesselam efendimiz, Eba-Derya'nın çağrılmasını irade buyurdular. Eba-Derdâ geldi ve efendimiz kendisinden sordu:

— Yâ Eba-Derdâ! Ben, senin halini bilirim. Fakat, bunların günahkâr olmalarını istemiyorum. Sabah namazlarına neden seyrek veya geç geliyorsun? Söyle de anlasınlar.

Eba-Derdâ radıyallahu anh hazretleri, ağlamaya başladı:

— Yâ Resûlallah dedi. Ben, isterdim ki bu gizli sırrım açılıp, dile düşmeyeyim. Mademki emir buyurdunuz, söyleyeyim. Hatunum ile ikimizin bir gömleğimiz vardır. Sabah namazı vakti girince, hatunum o gömleği giyer ve namazını kılar. O zaman, ben tandırın içine girerim. O namazını kılınca tandıra girer, bu defa da gömleği ben giyer buraya gelirim. Vakit olur ki, imamla kılmaya yetişirim, bazen da yetişemem.

Efendimiz, kendisine şefkatle baktılar:

— Yâ Eba-Derdâ! Buyurdular. Hak teâlâ hazretlerine senin için niyazda bulunayım, senin için dünya dileyeyim, var kendine ve ehline elbise al.

Eba-Derdâ cevap verdi:

— Yâ Resûlallah! Ben ne elbise ne de dünya nimeti istemem ama müsaade buyur, varayım bir kere hatunuma danışayım. Eğer, hatunum dünyalık dilerse, gelir size arz ederim, dedi ve evine giderek karışma olup bitenleri anlattıktan sonra:

— Resûl aleyhisselâm, Allahu Teâlâ'dan bizim için dünyalık dilemek ister, ne dersin? diye sordu.

O âhiret hatunu şu cevabı verdi:

— Yâ Eba-Derdâ! Hâşâ ki, ben sultanlığı kulluğa değişmem. Rahman kulu iken, şeytan kulu olmam. Eğer, sen elbet bana dünya gerek dersen, beni bırak, ondan sonra var dünya dile. Evvelce, dünyan çok iken fakirlik isterdin. Fakir olsam derdin. Fakir, âhiret sultanı olur derdin. Şimdi, fakir oldun fakirliğin kadrini bilmezsin. Allah tan da mı utanmazsın ki zenginlik istersin? Vallahi, bana dünya gerekmez. Var git, Resûl hazretine söyle ki, bizim için dünya dilemesin ama şunu dilesin ki Allahu teâlâ seni ve beni dünya afetinden saklasın, dedi ve ağlayıp feryat eyledi.

Eba-Derdâ radıyallahu anh, karısının sözlerini aynen efendimize arz etti. Resûlü zişân:

— Bari birinize bir gömlek edinelim, buyurdu.

Eba-Derdâ radıyallahu anh, buna da itiraz etti:

— Yâ Resûlallah, ikimiz bir gömleğe muhtaç olmayınca, ibadet lezzetini ve imân halâvetini bulamadık dedi. Ben, ticaret yaparken ibadetten zevk almaya çok çalıştım ama başaramadım. Mecburen ticareti terk ettim ve ibadeti sıkı sıkı tuttum. Muhakkak olarak bildim ki, âhiret isteyene dünya haram imiş, dünya isteyene âhiret haram imiş. Dünya ve ahiret bir arada bulunmazmış, Âhiret isteyene, dünyayı bırakmak gerekmiş ki, dünya fethedilmiş olsun.

Eba-Derdâ radıyallahu anh, henüz bu sözü tamamlamıştı ki, Cebrail aleyhisselâm geldi:

— Yâ Muhammed Allahu teâlâ, sana selâm ediyor, dedi. Buyurdular ki, her kim cennet ehlini görmek dilerse, Eba- Derdâ'yı görsün.

Şimdi, ey akıllıyım diyen kişi:

Eğer, bu kıssadan bir şeyler anladınsa akıllısın. Eğer, anlamadıysan gafilsin.

Kendi isteğiyle fakirliği seçenler den birisi de **Hz. Ebû-Bekir-is-Sıddıyk** radıyallahu anh idi. Ebû-Bekir hazretleri, gayet zengin idi. Varını hak yoluna verdi ve kendisini bilerek ve dileyerek fakirliğe terk etti. Bu dünyanın bir leş olduğunu ve bu leşe rağbet ederek haktan uzak düşmenin doğru olmayacağını anladı ve tüm malını, varını yoğunu hak yoluna feda etti. Resûl-ü zişân efendimize, kırk bini aşikâr ve kırk bini gizli olarak seksen bin altın verdi. Bununla da yetinmedi, kalanını da dört yana öylesine dağıttı ki, dünyada bir şeyi kalmadı hatta, elbise olarak bir eski kilime büründü. Bu kilimin deliklerinden mübarek gövdesi görünürdü. Evine çekildi sabır ve şükür ederek oturdu. Bu yüzden, Resûl aleyhisselâmın sohbetlerine dahi devam edemez oldu. Fatıma't-üz-Zehra radıyallahu anha validemiz, onun çıplaklığından dolayı babasının sohbetlerine iştirak edemediğini sezdi ve bir başka kilim göndererek:

— Varın şunu götürün, babamın sohbetine gelsin, diye haber gönderdi. Kilimi, cariyenin elinden alınca, öpüp başına koyan Hz. Ebû-Bekir radıyallahu anh, tâ'zim ile arkasına aldı ve yavaş yavaş Allah dostunun huzuruna varmak üzere yola çıktı.

Resûl-ü ekrem sallallahu teâlâ aleyhi ve sellem efendimiz, bu sırada bahçede hurma ağaçları arasında geziniyorlardı ki, Cebrail aleyhisselâm bir kilime bürünmüş olduğu halde huzur-u Resûlullah'a geldi. Resûl-ü zişân, Cebrail aleyhisselâmın selâmını aldıktan sonra onun kilime bürünmüş olmasına şaşarak sordu:

— Yâ Cebrail! Seni bu şekilde hiç görmemiştim. Ne oldu?

Bugün bir kilime bürünmüşsün.

Cebrail aleyhisselâm cevap verdi:

— Yâ Resûlallah! Ebû-Bekir-is-Sıddıyk kilime büründüğü için, bugün yalnız ben değil, göklerdeki bütün melekler kilime büründüler. Hak teâlâ, sana selâm ederek buyurdu: (Habibim sorsun, Ebû-Bekir benden razı mıdır? Ben ondan razı oldum.)

İşte bu haslet ve Hak teâlânın rızasına mazhar olmak, Ebû-Bekir hazretlerine dünyayı terk ederek fakirliği irade etmesinin mükâfatı idi. Bundan da anlaşılıyor ki, fakirlik Hak teâlânın rızasını kazanmaya sebeptir. Şu var ki, Allah rızası her kula müyesser olmaz. Hak teâlânın rızası için, dünyayı terk etmek gerektir.

Azizim: Bir insan dünyayı terk edince, işte böyle terk etmeli ve Allah rızasını bulmalıdır. Yoksa, hak yoluna diye verir, sonra da verdiğin kişinin başına kakar san, o hiç olur. Nitekim, Hak teâlâ buyurur:

"Sadakalarınızı, minnet ve eziyet ederek boşa çıkarmayınız."

O, Ebû-Bekir idi diyecek olursan; evet o Ebû-Bekir-is-Sıddıyk idi ama erenlerden ve hatunlardan daha nice kimseler vardır ki, kendi istekleriyle fakir olup, bütün varlıklarını hak yoluna verdikten başka, canlarını dahi feda etmişlerdir. Eğer, onların mübarek isimlerini sayacak olsam kitap pek uzun olur. Erenlerden örnek isterseniz? Ebû-Bekir hazretleri yeter. Hatunlara da örnek olarak Hatice't-ül-Kübrâ validemizi söylemek yeter. Allah onlardan razı olsun. Basra'nın sultanı Neşvâne hatun, Şeyh Mansur'a irade götürüp, elini aldıktan ve tövbe ettikten sonra canlarını dahi feda ettiler. Kitabın ikinci babında, onların hak yoluna nasıl can verdiklerinin hikâyesi de

anlatılacaktır. O zamandan bu zamana kadar, daha niceleri dünyayı terk ettiler ve daha niceleri de eder dururlar. Hak yolunda baş, can ve mal terk edenlerin hepsini demeğe kalksak, söz uzar. Aklı olana bu kadarı da yeter. Bizim maksadımız, İnsan nefsini emmârelikten kurtaramayınca ve gönlünden dünya muhabbetini çıkarmayınca, bu mertebelere erişilemeyeceğini anlatmaktır. Demek isteriz ki,

Dünyayı elden çıkarmayınca ve muhabbetinden vazgeçmeyince, dünya insanı felâkete götürür.

Zira, bu nefs-i emmâre dedikleri yedi başlı bir ejderha gibidir. Azmedip bir başını kesersin, bir başı daha çıkar. Fakat, asıl büyük bir başı vardır ki, diğer başları hep ona tâbidir. İşte, o başı kesilirse, kalan başlarının hepsi kurur, gider. Bilmiş ol ki, nefsi emmârenin en büyük başı **DÜNYA SEVGİSİ**' dir. Eğer, dünyanın sevgisini ve tasasını gönlünden külliyen kesebilirsen, kalanını da azmedip başarırsın ve kısa zamanda nefsin emmâreliğinden kurtulursun. Fakat dünya muhabbeti gönül de zerre kadar bulundukça, ömrünü bu yolda çürütsen, nefsin çirkin ve kötü sıfatlarından birisini bile gideremezsin. Nerede kaldı ki, hepsi giderilebilsin.

O halde, nefsini emmâreliğinden döndürüp mutma'inneliğe eriştirmek istersen, evvelâ onu dünyadan iğrendirmelisin. Kişi, dünyadan ne zaman iğrenir, onu da sana söyleyivereyim ve inşâ'allahu teâlâ bunun kolay yolunu da sana göstereyim.

Fakat, sen de bana dikkatte kulak ver ve dinlemeye, anlamağa çalış!

Bilmiş ol ki, **insanın bu dünyadan iğrenmesinin en önemli sebebi, ölümü hatırlamaktır.** Nefis, dünyaya meyil ettikçe, ölümü gözüne getiriver. Ona, dünyada ölüm olduğunu bildir.

Daha evvel dünyaya gelenlerin hepsinin dünya malı topladıklarını ve sonra hepsini yüzüstü bırakıp gittiklerini düşün.

Allahu Teâlâ'yı isteyen âşıkların, dünyayı nasıl terk ettiklerini ve bu suretle Allahın rızasını ve visalini bulduklarını göz önüne getir. Muhakkak olarak şunu da iyice bil ki, nefsi emmârelik üzere bulunduğu müddetçe kimse haktan yana bir adım varamaz.

Zira, Şeyh Bayezid-i Bestamî

Hak teâlâ hazretlerine niyaz etti ve:

İlâhi! Sana ulaşmak nasıl olur? dedi. Hak teâlâ, Bayezid-i Bestamî' ye buyurdu ki:

"Nefsinden ayrıl, bana öyle gel!"

(**Nefsinden ayrıl**) tabirinden murat, **nefs-i emmâreden** dir ki, kötü ve çirkin sıfatlardan kurtulmak için de sık sık ölümü hatırlamalıdır, özellikle, dünyayı sevmek sıfatını öldürmelidir. Kişiyi dünyadan iğrendirecek şekilde ölümü hatırlamanın da nasıl olacağını sana söyleyeyim. Nefs-i emmâre, ara sıra baş kaldırıp dünyaya meyl ettikçe, ölümü hatırlamak çomağı ile başını döversin. Yukarıda, bu ejderhanın en büyük başı dünya sevgisidir demiştik, işte o başı öyle döversin ki, artık takatten kesilir ve dünyaya meyletmez olur.

27- NEFS-İ-EMMÂRENİN İLACI: HASTALARI YOKLAMAK, CENAZE NAMAZI KILMAK VE KABİR ZİYARETİNDE BULUNMAK

Bir gün, Ashab-ı kiramdan Eba-Derdâ radıyallahu anha bir kişi geldi ve ondan yardım istedi:

— Yâ Ebâ-Derdâ! Benim, büyük bir hastalığım var. Bana, bu hastalığı mı iyi edecek bir ilâç salık ver.

— Hastalığın nedir?

— Benim gönlümde muhakkak dünya muhabbeti vardır. Gönlüm âdeta kararmıştır. Abdestimin ve namazımın nurundan eser göremiyorum. Zikirden, teşbihten ve ibadetten zevk alamıyorum.

— Bu senin hastalığın, hastalıkların en büyüğü ve kötüsüdür. Eğer, vaktinde tedavi etmez sen, bunun sonunda imansız gitme tehlikesi vardır.

— Aman yâ Eba-Derdâ! Lütfet söyle, ne yapayım?

— **Sık sık hastaları yoklamaya git, cenaze namazı kıl ve kabir ziyaretlerinde bulun.** Bu üç şeyi muntazaman yaparsan, bu hastalık hemen senden def 'olur, gider. Senden, dünya muhabbet ve meşguliyeti zail olur. Bu dediklerimi yapacak olursan, gönlün nurlanır ve basiret gözün açılır.

O kişi, bu üç şeye devam etti, fakat hastalığı geçmedi. Tekrar Eba-Derdâ radıyallahu anha geldi ve:

— Söylediklerini yaptım, ama dünya muhabbeti benden gitmedi, dedi.

Eba-Derdâ hazretleri sordu:

— Hastaları yokladın mı? Cenaze namazı kıldın mı? Kabir ziyaretine gidip uzun uzun oturdun mu?

— Yâ Eba-Derdâ! Günlerden beri hep bunlarla meşgulüm.

— Öyle ise, sen bir hayvan ölüsüne gider gibi gitmişsin. Şimdi söyleyeceklerimi iyi dinle: Hasta yoklamaya gittiğin zaman, farz et ki, bir gün sen de onun gibi zayıf ve hasta düşmüşsün, döşeğine uzanmış yatıyorsun, bir yudum suyu bile zorla içiyorsun, işin sonunda böyle olacağına göre bu kavga ve telâş niye ki? Mademki sonunda tıpkı o hasta gibi yataklara düşecek, halsiz ve mecalsiz kalacaksın, boğazından bir yudum su, bir lokma yiyecek geçmeyecek. Nefsine ihtar et ve: (Şunun haline bak ibret al, senin de sonun budur, o halde şu dünya muhabbetinden el çek) deyiver.

Cenaze namazı kılmaya gittiğin zaman, tanıdığın veya tanımadığın kim olursa olsun, kaba tahtadan bir tabutun içine yatırmışlar ve musallaya bırakmışlar. Dört kişi sırtlarına alır ve o ebedî yolculuğa doğru hızla götürür, giderler. Bu cenazeyi görünce nefsine de ki: (Ey nefis! Şu cenaze farz et ki sensin. Bütün sevdiklerini, malını, mülkünü, evini, barkını bırakmış gidiyorsun. Zira, bu tabut denilen şey öyle bir binektir ki, ona herkes binse gerektir: Tabut; öyle bir binektir ki, her insan ona

binecektir. Önünde sonunda sen de bu bineğe bineceksin. Kişinin başına gelecek şeyi, gelmişe saymak hayırlıdır. Çünkü:

Her gelecek yakındır.

Biriktirdiğin bu mallar, bu davarlar hepsi ortaya dökülüp kalacaktır, öyle ise gel ölmeden âhiret tedarikinde ve hazırlığında olalım. Bu fâni şeye gönül vermeyelim. Bak, bu cenazeyi görüyorsun ya; evinden, barkından, oğlundan, kızından, kavminden, kabilesinden nasıl yüz çevirmiş? Bütün sevdiklerini ve sevdiği malları nasıl terk etmiş? Bütün malını arkada bırakmış da yanına bir yudum su ve bir öğünlük ekmek bile almamış. Baş açık, yalın ayak, çırılçıplak olmuş, hepsini bırakmış gidiyor. Kimse bilmez ki, hali nice olacaktır? Bir gün, sen de bunun gibi olacaksın, şimdiden buna hazır ve hazırlıklı ol! dersin.

Mezarlığa varınca, kabirlerde yatanları gözünün önüne getir ve onların hallerini düşün. Düşün ki, nasıl harap olup giderler. Gelen, geçen üzerlerine basar, ayaklar altında kalmışlar, o nazik tenleri çürümüş, o güzel ağızlar çenelerinden ayrılmış, o yakışıklı başlar gövdelerinden kopmuş, o elâ gözleri yılanlar, çıyanlar yemiş. Gece gündüz Kur'an okuyan, zikreden o bülbül diller, kim bilir hangi böceklere yem olmuş, kemikleri birbirinden ayrılmış, öyle yatıyorlar. Dünyada 40- 50- 80- 100 yıl ömür sürenlerin ömürleri hebâ-i mensur olmuş, gitmiş. Nefs-i emmârenin kötü ve çirkin sıfatları ile türlü türlü azaplara duçar olmuşlar, nefs-i emmârenin Hak teâlâ tarafından sevilmeyen ve reddedilen sıfatları, birer canavar şeklinde cesetlerine üşüşmüş, azap ediyorlar. İşte, mezarlığa gidince bütün bunları göz önüne getirirsin. Onların hallerine ibret gözüyle bakarsın ve dönüşünde nefsine dersin ki:

— Ey nefs! Hâlâ imâna gelmez misin? Bu murdar dünyanın muhabbetinden usanmaz mısın? Mevlâ muhabbetine hâlâ gönül vermez misin? Senin de sonunun onlar gibi olacağını düşünmez misin? Başına gelecekleri hiç aklına getirmez misin? O mezarlıkta yatanların hepsi de senin gibi izzetli ve hürmetli insanlar idiler. Onlar da bu dünyada yer, içer, güler, eğlenir, alır, verirlerdi. Hüküm ve hükümet ederlerdi. Yıkanır, paklanır, temiz ve nefis elbiseler giyerlerdi. Üzerlerine toz kondurmazlardı. Gördün ya, şimdi kara topraklara karışmış yatıyorlar. Evlerini, barklarını, mal ve mülklerini, evlât ve iyallerini bırakıp gitmişler, her biri bir çukurda yapayalnız ve belirsiz yatıyorlar. Ey nefs! Bir gün sen de tıpkı onlar gibi, tek ve tenha, amellerinle baş başa yatacaksın. Gel, bu dünyadan gönlünü geçir, biraz salih amel kazan, bu karanlık çukura düşmeden, yılan çıyan başına üşüşme den gel hazırlık görelim, o günlere hazır olalım, dersin.

Eğer, hasta yoklamaya gittiğin zaman söylediğim gibi düşünür, cenaze namazı kıldığın zaman söylediklerimi hatırlar ve mezarlığa gidince orada yatanların hallerini göz önüne alarak aklını başına devşirir irsen, dünya muhabbeti kısa zamanda senden gider, gönlün nurlanır ve ibadetten zevk alırsın.

O kişi, Eba-Derdâ radıyallahu anh'ın dediği gibi yaptı ve gerçekten kısa zamanda dünya muhabbeti hastalığından kurtuldu, dünyadan iğrenmeye ve tiksinmeye başladı, gönlü nurlandı ve basiret gözleri açıldı, hakkı bâtıldan seçti, elinde olanları fakirlere

dağıttı ve sırtına bir aba giyerek bir mescit köşesine sığındı ve ömrünün sonuna kadar ibadet ve tâ'at ve Eba-Derdâ radıyallahu anha dua ile meşgul oldu. Her zaman:

— Ey Eba-Derdâ! Allahu teâlâ senden razı olsun. Benim, ölü gönlümü dirilttin, derdi.

Şimdi ey aziz:

Ölümü sık sık anmak, birçok saadetlere sebeptir. Evvelâ, ölümü sık sık ananlar, dünyadan iğrenir ve tiksinirler. Sonra, dünyayı kendilerine uzak sanır ve gönül vermezler, öleceklerini ve ölüm sonrası hallerinin başına geleceğini, günahlarının çoğalacağını düşünerek sık sık tövbe ve istiğfar ederler.

28- ÖLÜMÜN TÂRÎFİ

Ölüm, zan edildiği kadar kolay bir iş değildir. Bir kişi, ölürken birçok azaplar çeker ve öldükten sonra da birçok azaplar çeker, sonuna kalanların halleri türlü türlü olur.

Ölüm, öyle bir şeydir ki, mâmurları harap eder, cemaatleri dağıtır, lezzetleri giderir, gözlerden yaşlar akıtır, yürekleri yakar, başları açık ve bedenleri çırılçıplak bırakır; anaları, babaları, kardeşleri, evlâtları ve bütün sevenleri yakalarını yırtarak gözyaşları arasında halkın ortasına götürür.

Ölüm, öyle bir şeydir ki; o zarif ve nefis kumaşlardan dikilmiş elbiseler soyulur, çıkarılır, meşâyihane kisveler burada bırakılır.

Ölüm, öyle bir şeydir ki, birisine 300 kılıç darbesi vurulduğu zaman nasıl zahmet çekerse, ölüm ânında da o kadar zahmet ve meşakkat çekilir.

Nitekim, Fahr-i kâinat aleyhi ekmel-üt-tahiyyat efendimiz buyurmuşlardır ki:

“Ölümün şiddet ve acısı, müminlere üç yüz kılıç darbesinin şiddet ve acısı gibidir.”

Hz. Ömer-ül-Faruk radıyallahu anh da buyurur ki:

— Ölüm, şuna benzer. Dikeni gayet çok bir ağaç, bir insanın boğazından içeri sokulsa, her dikeni bir damara saplansa ve sıkı sıkıya oraya takılsa, sonra o çalıyı çok kuvvetli bir kişi tutup kuvvetle çekse, bütün damarları nasıl kopar ve o insan nasıl acı duyarsa, ölümün acısı da aynen böyledir.

Aziz: Şimdi de sana can acısından, ölüm halinde ve öldükten sonra başına geleceklerden bazı haberler vereyim de durumunu ona göre ayarla.

Abdullah îbn-i As derler bir kişi vardı. Bu zat diyor ki, benim babam:

— Acaba, ölenler ölümü nasıl vasıf ederler? derdi. Biz de:

— Deli olurlar, onun için vasıf edemezler, cevabını verirdik. Nihayet, ölüm geldi babama da erişti. Babam:

— Ey oğul! dedi. Vallahi, bu ölüm dedikleri çok büyük bir şeymiş ve gerçekten dille anlatılması mümkün değilmiş ama ben sana şimdiki halimden biraz anlatayım, bildiğim kadarını söyleyeyim. Şimdi, benim halim şuna benzer. Bağrımın üzerine koca

koca dağları koydular. Canım, iğne deliğinden çekilir gibi çekiliyor. Sanki, yer ile gök birbirlerine sıkışmış da ben aralarında kalmışa döndüm.

Gerçekten, bu ölüm dedikleri şeyin, dille söylenmesi kolaydır ama başa gelince anlaşılıyor ki, pek yaman ve pek zor bir meseledir.

Azizler buyurmuşlardır ki, üç şeyi dille vasıf etmek mümkün değildir: ÖLÜM- CENNET- CEHENNEM.

Bu fakir müellif diler ki; ölümden, cennet ve cehennem den bu kitapta biraz bahsetsin de işitenlere fayda olsun.

Ey aziz:

Ölenlerin hallerinden zerre miktarı, dünya halkının üzerlerine verilmiş olsaydı, takat getirmez ve hepsi helâk olurlardı, yeryüzünde bir tek kişi diri kalmazdı.

Aleyhissalâtü vesselam efendimiz buyurur:

"Eğer, hayvanlar ölümün ne olduğunu bilmiş olsalardı, semiz et yiyemezdiniz."

HİKÂYE

Meşayihten birisi, bir gün müritleri ile giderken, bir sürü koyuna rastladılar. Şeyh dedi ki:

— Ey dervişler. Bu kadar zamandan beri size ölümden haber veririm, hiçbirinizi bu fâni, yalancı, aldatıcı, gadredici dünyadan vazgeçiremedim. Bir türlü, nefislerinizin kötü huylarını terk etmediniz. Bari, şu koyunlara ölüm var olduğunu söyleyeyim bakalım, bunlar da sizin gibi aldırmazlar mı, yoksa halleri başka türlü olur mu?

Hazret-i şeyh, bu sözleri söyledikten sonra, koyunların üzerlerine doğru yürüdü ve onlara;

"Her nefis, ölümü tadıcıdır." ayetini okur

Bütün koyunlar, hemen bir araya toplandılar ve meleşerek bağırmaya başladılar, öyle ki bir çoğu helak oldu. Bazıları da bir daha ot yemediler, inleye inleye ölüp, gittiler. Hasılı, o sürüden hiçbir koyun kalmadı.

Şimdi ey aziz:

İnsanoğlu, hayvandan efdal, hatta meleklerin efdalinden ve ekreminden de efdal ve ekrem iken ve makamı âlâyı illiyyin iken, ne zorun var ki, kendini esfele sâfiliyne bıraktın da hayvandan da aşağı oldun? Peygamberlerle haşr olacak, Firdevs-i âlâda türlü türlü nimetler bulacak iken, şeytanla cehenneme gitmeye ve zincirlere vurulmaya lâyık ve razı oldun?

Neden, o kötü nefsine uydun da Allah'a ve peygambere uymadın? Sana, bunca öğütler verilir, kabul etmezsin, nice sözler söylenir, işitmezsin. Acaba, nefsinin sonunu inkârı mı ediyorsun? Ey biçare: Ne olur, şu derdine bir çare arasan, şu kibiri ve inadı bırakıp, nefsini götürsen bir mürşit kapısına teslim etsen olmaz mı?

HİKÂYE

İsa peygamber aleyhisselâma dediler ki:

— Yâ İsa! Senin diriltiğin ölülerin hepsi yeni ölenlerdir. Bunda mutlaka bir illet vardır. Eğer, gerçek isen eskiden kalmış bir ölüyü dirilt de görelim.

İsa aleyhisselâm:

— Seçin, dedi. Kimi isterseniz onu kaldırayım.

Teklifte bulunanlar, civarda çok eskiden kalma bir mezarlık olduğunu biliyorlardı. Atadan, dededen kalma bir mezarlıktı amma, kimler oldukları belli değildi. İsa aleyhisselâmı o mezarlığa götürdüler ve bir kabir gösterdiler:

— İşte, bu mezarda yatanı kaldır bakalım.

İsa aleyhisselâm, iki rekât namaz kıldı, dua etti ve sonra:

— Kum bi-iznillah (Allahu teâlânın izniyle kalk!) dedi.

Kabir ortadan yarıldı ve içinden saçı sakalı bembeyaz birisi çıktı. İsa aleyhisselâm sordu:

— Kimsin, adın nedir?

Kabirden kalkan cevap verdi:

— Bana Sam derler. Nuh aleyhisselâm oğullarındanım.

İsa aleyhisselâm tekrar sordu:

— Saçın ve sakalın neden ağardı? Senin zamanında saç ve sakal ağarmazdı ki, senin saçın ve sakalın ak olsun.

Sam cevap verdi:

— Bir ses işittim, kıyamet koptuğunu zannettim, o korkudan saç ve sakalım böyle ağardı, ölüm sarhoşluğu da hâlâ başımdan gitmedi:

İsa aleyhisselâm ile aralarında şöyle bir konuşma oldu:

— Ölüp toprak olalı kaç yıl oldu?

— Ya Ruhûllah! Dört bin yıldan beri kara toprakta yatıyorum. Henüz ölüm acısı üzerimden gitmedi.

Şimdi ey aklım var diyen biçare:

Bir acı ki, dört bin yılda gitmezse, var kıyas eyle o acı nasıl acıdır? Bir kişiye dünyada ne kadar zahmet etseler ve acı verseler, onun acısı bir yıla kalmaz, gider. Sen, böyle dünya acılarından korkuyorsun. Ya şu dört bin yıldan beri bitmeyen acıyı hiç düşünmüyor ve ondan korkmuyor musun?

Ey kardeş: Şayet, korkuyorum dersen yalandır. Eğer, korksan insafa gelirdin, kötü huylarını terk ederdin, elin le ve dilin le kimseyi incitmezdin.

Îbn-i Abbas radıyallahu anh buyurur ki:

— Melek-ül-mevtin bir mızrağı vardır. Büyüklüğü doğu ile batı arası kadardır. Bu dünyada yürür, âdemoğullarının yüzlerine bakar, her kimin eceli gelmişse bilir, mızrağı ile bir kere vurur ve der ki:

— Bilmiş ol ki, varacağın yer bir ulular meclisidir. Bu dünya Süleyman'a kalmadı. Sana mı kalır sanırsın?

Ölümü hemen onun karşısına getirir ve o kimse hemen can verir.

29- DÜNYADA RAHAT YOKTUR

Süleyman Nebi aleyhisselâm, bir gün ashabına dedi ki:

— Benim canım öyle bir halvet gün ister ki, o gün bana hiç gam ve tasa gelmesin.

Yaranları ve vezirleri hemen teklif ettiler:

— O gün, yarından sonraki gün olsun efendim.

Ertesi gün oldu, kapıları kapadılar. Kendisi, hemen asasını eline alarak köşküne çıktı ve bir müddet telâşsız, gürültüsüz, patırtısız başını dinlemek istedi. Birdenbire, beyaz elbiseler giymiş bir yiğidin köşkün bir köşesinden çıkıp geldiğini gördü. Kimliği bilinmeyen bu beklenmedik misafir:

— Esselâmü aleyke yâ Nebiyallah, dedi. Süleyman aleyhisselâm:

— Aleyküm selâm ey yiğit, sen kimsin? diye sordu. O yiğit:

— Yâ Süleyman! Ben, o kişiyim ki kapıcılar beni men edemezler. Beylerden, sultanlardan korkmam. Benim girdiğim saraylar sahipsiz kalır. Benim girdiğim evlerde izzet ve ikram ile beslenen nazik bedenler hemen kara toprak olur.

Süleyman aleyhisselâm, bu meçhul misafiri tanımıştı:

— Yâ Azrail! dedi. Ruhumu kabz etmeye mi geldin, yoksa ziyarete mi?

Azrail cevap verdi:

— Ruhunu kabz etmeye geldim.

Süleyman aleyhisselâm sitem etti:

— Ey melek-ül-mevt! Gamsız, tasasız bir gün istedim, bir halvet yerde oturdum. Böyle tasalı bir haber işitmeyeyim, dedi. Azrail:

— Senin o istediğin gibi bir gün, dünya günlerinden bir gün olmamıştır. Olmadık bir gün istemişsin. Allâh'ın kazasına razı ol, dedi ve Süleyman aleyh is selâmın ruhunu kabz eyledi. Süleyman peygamber asasına dayandı kaldı. Sonunda asasına kurt düştü, devler Beytül makdisi inşa ediyorlardı. Süleyman aleyhisselâmın öldüğünü anladılar ve hepsi dağılıp gittiler.

Niceler benim dedi ve gitti,

Birisi kılmadı sözünü ispat,

Toprak içinde zerre zerre yatır,

Muntazır ne vakit ola arasat.

Ey kardeş:

Şimdi gözün varsa nazar eyle. Senden evvel bu cihana gelip gidenlerin halleri, nasihat olarak sana yeter.

“Tabi uruldu, sarban kalktı, göçtü kârban;

Dur ahi dur, nice ya tursun eyâ gafil uyan.

Çevre yanın çığrışıp göçüp gider süren, süren;

Seli daha kendine gelmez sin eyâ nefse.”

HİKÂYE

Bir gün, bazı kimseler huzur-u Resûlullah’a geldiler ve:

— Yâ Resûlallah! Bize nasihat ver, dediler.

Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz saadetle buyurdular:

— Sizden hiçbirinin öldüğü olur mu?

— Yâ Resûlallah! Cihanda ölüm olmayan yer olur mu?

— öyle ise, nasihat olarak ölüm size yeter. Bu dünyaya gelen nasıl ölür gider? O gidenin hayırlısı var, şerlisi var. Sizler, onların hayırlı olanlarına uyun, şerli olanlardan sakının. Burada bırakacaklarınızla hiç mukayyet olmayın. Yerim, yurdum, evim, barkım, malım, mülküm dediğiniz her şey burada sahipsiz kalır, harap ve viran olur. Bugün elinizde bulunanların hepsi, sizden alınarak bir başkasına verilse gerekir, buyurdu.

Mademki basiret ehlindensin ve aklın da başındadır, işin sonunun buraya varacağını bilir, şimdiden kendi isteğinle malını hak yoluna tasadduk eder, gücün yettiği kadar hayır işlere harcarsın. Böyle yaparsan, ola ki Hak teâlâ hazreti katında bir mertebe hâsıl edersin. Bu mertebenin adı cömertliktir ki, faziletleri yukarıda uzun uzun anlatılmıştı. Eğer, sağlığında kendi isteğin le hak yoluna harcamazsan, burada sana hiçbir faydası olmadığı gibi, belki de azap olur. Bu işi asla gevşek tutmaya gelmez:

“Ölüm gelip çattı mı ne bir saat geri bırakılabilir ne de bir saat öne alınabilir.” Âraf Sûresi 34

Âyet-i kerimesini hiç duymadın mı? Ey gafil, bu gafletten ve bu tûl-i emelden ne çıkar? Senden önce niceleri, bu tûl-i emelle göçtüler, onlara ne hayrı oldu? ölüm, bir ejderha gibi durmadan bizleri yutup duruyor. Bâri teâlâ, bizi yoktan var eyledi, yine yok olsak gerektir. Burada ne yaptık ne işledikse hepsini önümüzde bulsak gerektir. Burada bizimle dost olan, bir gün olur ayrılır. O halde, işi akla çıkarmak gerekir. Bugün yarın diyerek gaflete düşmek olmaz. Çünkü ölüm geldiğinde kimseye aman vermez.

HİKÂYE

Davut peygamber aleyhisselâm, evinde taht gibi yüksekçe bir yer yaptırmıştı. Dört ayak merdivenle çıkarak orada ibadet ederdi. Bir gün, abdest aldı ve o taht gibi yere çıkarak namaz kılmak ve münacatta bulunmak istedi. Merdivenin birinci basamağına çıktı, ikinci basamağına ayak basarken, Melek-ül-mevt ruhunu kabzetmek üzere geldi yetişti. Davut aleyhisselâm, ölüm meleğine ricada bulundu:

— Yâ Azrail! Bana mühlet ver, yukarıya çıkıp başımı secdeye koyayım, başım secdede iken ruhumu kabzeyle.

Azrail aleyhisselâm, kendisine iki merdiveni çıkacak ve başını secdeye koyacak kadar mühlet vermedi ve oracıkta ruhunu kabz eyledi.

Şimdi, bir düşün! Melekül-mevt, Davut peygamber aleyhisselâm gibi bir Nebiye mühlet vermediğine göre, sana ve bana verir mi sanırsın?

Davut aleyhisselâma:

Yâ Davut! Bunca yaş yaşadın, bu dünyayı nasıl gördün, diye sordular, şu cevabı verdi:

— Nasıl, göreceğim? dedi. Bu dünya, iki kapılı bir kervansaraydır. Öbür kapısında yalın kılıç Azrail aleyhisselâm bekler.

Ey kardeş:

Sen de bundan ibret al. Göz ona derler ki, baktığından ibret alır. İbreti almayan gözü, gözden saymazlar çünkü, Hak teâlâ:

"Ey basiret sahipleri: İbret alın." Haşr suresi: 2

Buyurmuştur, ibret almayan gözde, hikmet de yoktur. O gözün sahibi hayvan gibidir. Bu dünyanın yalancı izzetine mağrur olma! Kişinin, âhireti. Unutması gerekir, ömrünün müddeti bitince, Azrail aleyhisselâm gelir, canını almadan ölüm hançeriyle vurur. Nefsinle, kalbinin arasında bir perde vardır. O zaman, o perde yırtılır. Kendini görürsün ki, âdem değil bir canavar imişsin.

Ey aziz: Şimdi insan şeklinde bulunduğuna itibar yoktur; İki cihanın fahri hazreti Muhammed aleyhisselâm hürmetine, bu gerçek suretler zahire dönmez, ama gönül yüzü döner. Ne zaman ki, kıyamet kopar o zaman bu gibi insanların içleri dışlarına döner. Gönül yüzü hangi canavar şekline döndürülürse, kıyamet gününde de o şekilde getirilecektir.

Bu beyit yukarıda da geçmişti:

Çirkinleşmez bedeni, dünyada bu ümmetin;

Gönül çirkinleşmesin, varsa akl-ı himmetin.

Kişiye, Azrail aleyhisselâm ruhunu kabz etmeye geldiği zaman, şekli ve sureti değişmiş ve bir başka suret almış olabileceği korkusu yetmez mi? Nitekim, bu hal Beni-İsrail kavmine vâki olmuştu ve zahirde yüzleri — Ne'ûzü billahi teâlâ— canavar suretine dönmüştü. O zaman, öyle feryat edersin ki mele-i âlâya yükselmez, esfele sâfiliyne inersin, şeytanla birlikte zincirlenirsin, o zincirlerin bir halkasının ağırlığı dünyada mevcut bütün demirlerin ağırlığı kadardır.

İşte, ölümü hatırlayan kişiler, bunları da hatırlamalıdırlar, ölürken ve öldükten sonra başına gelecekleri düşünmelidir.

Bir de Allahın dostları vardır ki, Azrail aleyhisselâm onların ruhlarını tâ'zim ile alır. Zira, Allâh dostlarının gönülleri, iki cihanın muradından arınmış bulunur. Hak teâlânın muhabbeti ile dolmuş bulunur. Bu gibi azizlerin ruhlarını, o kadar hürmetle alır ki, tasasından yerinde duramaz ve kaf dağının arkasına kaçar, nere de kaldı ki imanına kasd eylesin.

Müminlerin ve salihlerin ruhları birer yeşil kuş haline gelir ve nurdan kandiller içinde göklere giderek orada sâkin olurlar. Fakat, kâfirlerin ve münafıkların canları birer kara kuş olur ve yer altına giderler, cehennem derelerinde sâkin olurlar.

Kâfir ve münafıkın kimler oldukları, yukarıda kitabın başında izah edilmişti, insanın yüzüne bir türlü ve arkasından bir türlü konuşanlar da münafıklardır. Hz. Ebû-Hureyre radıyallahu anh, **Resûl-ü ekrem** sallallahu aleyhi ve sellem efendimizden rivayet ederek buyurur ki:

"Müminlerin ve salihlerin canları çıkarken, iki melek hazır bulunur. Onu alırlar ve göklere yükseltirler, götürürler, gök ehli karşılar bağrışarak dua ederler: (Bu, yeryüzünden gelen arınmış bir candır. Dünya muhabbet ve şöhretinden ve kibrinden temizlenmiştir ve salih amelleri çoktur,) derler. Sonra ilâve ederler. (Hak teâlâ, bedenine dahi rahmet eylesin. Çünkü, sen onu ibadet ve tâ'atle imar ettin.) derler ve onu alarak tâ'zim ile makamına götürürler."

Dünyadan imânsız giden kâfirlerin canları çıkınca da gök ehli şöyle çığrışırlar: (Bu bir habis ve murdardır ki, ibadeti yok, Hak teâlâ hazretlerine itaati yok, Allâh teâlâya ve Resulüne uyması yok, dünya muhabbet ve meşguliyeti ile imansız gitti. Bunu, göklere getirmeyin, götürün yer altında cehennem sıcağı kıyamete kadar buna değsin, nasıl olursa olsun,) derler.

Bu büyük bir geçittir, ölümden sonra daha nice geçitler vardır. Hepsini söylemeye kalksak, söz uzar ve kitap uzun olur. Bazılarını söyleyeyim, işit ve kalanını da buna göre kıyas eyle ve ölümü hatırladıkça bunları da düşün.

30- ÖLÜM NEDİR?

Sorulsa ki, bu ölüm ve yaşam yaratılmış mıdır? Evet, İkisi de canavar suretinde yaratılmıştır. Nitekim, Hak teâlâ kelâm-ı kadiminde buyurur: (ÖLÜMÜ VE DİRİLİĞİ BEN YARATTIM.) Fakat, yukarıda da belirtilmeye çalışıldığı gibi, bu ölüm denilen şey, gayet büyük bir şeydir. O kadar büyüktür ki, bütün yaratılmışlardan büyüktür, heybetlidir. Onu kim görürse, görür görmez ölür. Ölümden, söylenebilecek kadarını söyleyeyim ki, ölümü hatırlayınca nasıl büyük ve heybetli bir şey olduğunu da bil ve düşün ve nefsini onunla korkut. Bunun için de kulağını biraz benden yana tut ki, haber vereceğim mesele **ÖLÜM** dür.

Ey Aziz: Hak teâlâ, bu ölümü gayet büyük yarattı. O kadar ki, bütün insanlar sayısınca, yeryüzünde bulunan bütün canavarlar sayısınca, ay, güneş ve bütün yıldızlar sayısınca ölüme baş verdi. O başların her birinde ikişer göz, ağız ve kulaklar vardır ve bütün yaratılmışlar gibi elleri vardır. Bu heybet ve heyet içinde gayet ulu olur.

Hak teâlâ, ölümü bütün yaratılmışlardan önce yarattı. Bedenlerden dört bin yıl önce de ruhları yarattı. Nitekim, Resûl-ü zişân da böyle buyurmaktadır:

Allahu teâlâ, ruhları cesetlerden dört bin yıl Ruhlardan dört bin yıl önce de, yaratılmışların rızıklarını yarattı. Rızıklardan üç bin yıl önce de ölümü yarattı.

Ölüm, bütün ağızları ve dilleriyle bir kere bağırıp gürleyince, bu sesten bütün melekler sersemlediler ve korkuya düştüler. Nihayet, melekler niyaz eylediler:

— Yâ Rab! Bu gürültü ne gürültüdür ki hepimizi korkuya düşürdü ve tesbihimizi unutturdu.

Hak teâlâ buyurdu:

— Bu gürültüyü koparan ölümdür. Yerde ve gökte ne ki varsa, bu ölüm hepsini fani eylese gerektir:

"Her nefis, ölümü tadıcıdır." Âli İmran suresi: 185

Melekler yalvardılar:

— İlâhi! Ne olaydı biz onu göreydik.

Hak teâlâ buyurdu:

— Hazır olun, şimdi görürsünüz. Sonra, ölüme emretti:

— Ey ölüm. Bütün kanatlarını aç ve ağzınla gürle!

Ölüm, derhal harekete geçti ve uçtu ve meleklere kendisini gösterdi. Melekler, bu heybet ve azamette ölümü görüp, gürlemesini işitince her biri olduğu yerde baygın düştü. Bir yıl kadar baygın yattıktan sonra kendilerine geldi er ve dua ettiler;

İlâhi! Bu ölümden büyük ve heybetli bir şey yarattın mı?

Hak teâlâ buyurdu:

— Bütün mahlûkatım arasında, bundan büyük kimse yaratmadım.

Sonra, yine Hak teâlânın emriyle ölüm vardı ve yerinde sâkin oldu. Hak teâlâ, Melek-ül-mevte buyurdu:

— Ya Azrail! Var sen ölümün, üzerine müekkel (vekil) ol. Ne zaman ki kullarımın canını almayı sana emredersem, çek ölümü onun üzerine götür ki, ölümle fâni olsun ve ölümün tadını tatsın.

— Ey ölüm, dedi. Hak teâlâ, beni sana gönderdi. Hakkın kullarının canlarını alacağım zaman, seni o kimsenin üzerine götüreceğim, sen de bana itaat edeceksin.

Ölüm, kendisine cevap verdi:

— Hoş geldin, ben de sana Allahu teâlânın emriyle itaat ederim ama seni de Cebrail'i de İsrafil'i de Mikail'i de ve bütün gök halkını da öldürsem gerektir.

Bu suretle Azrail aleyhisselâma tâbi oldu. Azrail aleyhisselâm da ölümü Allahu teâlânın buyurduğu yere götürür, hem kimin eceli gelirse ölümü görür, fâni olur, toprağa karışarak toprak olur. Evet, bu ölümün vasfı kaleme gelmez. Bu kadar söylediklerimiz kifayet eder. Maksat, nefse ölümün heybetini bildirmek ve bir korku hâsıl etmektir. Nefsi, dünyadan iğrendirip tiksindirmektir. Âhiret amelleriyle meşgul olmasını temin etmektir. Onun için, bu kadarı yeter.

Fakat, şunu da haber verelim ki, ölümü de Hak teâlâ hazretlerinin emriyle, Yahya peygamber aleyhisselâm cennet ile cehennem arasında boğazlasa gerektir.

Ölümün vasfını öğrenmek istersen, ölülere sor ki, sana haber versinler. Şu ölmeden önce ölen kimseler var ya, onlar ölümle buluştular ve: Kanaat kuşağını kuşanıp, dünyanın bütün lezzetlerinden el çekerek ölmeden önce ölmüşlerdir. Onlar, fakir ve sabırlıdırlar. Bu konuda da söylenecek söz çoktur, inşa'allahu teâlâ şimdi işitirsin.

- KİŞİNİN ÖLÜMDEN SONRA BAŞINA GELECEKLER

Şimdi de bir kişi öldükten sonra başına neler gelir, onu söyleyelim. Öleni, yıkamak üzere teneşire yatırınca, kabre götürünce sual ve cevaplar vardır, sonra kabir azabı vardır, kabirde münker- nekirin suali ve cevabı vardır. Bunlar, ölümden sonraki büyük geçitlerdir. Daha sonra, toprak altında çürüyüp toprak oluncaya kadar nice azaplar vardır. Ondan sonra, kabirden kalkıp arasat meydanına hesap vermeye gitmek vardır. Bunlar da büyük geçitlerdir. Kabirden, insan suretinde mi, yoksa hayvan suretinde mi kalkacaktır? Arasat'ta bin bir ayak bir ayak üzere olacak, gözlerden yaşlar seller gibi boşanacak, ciğerler püryan olacak günler vardır. Allahu teâlâ, kadı olup sorular ve hesaplar yapılacak, Hak teâlânın adlî terazisi kurulacak, ameller tartılacak, boynuzsuz koyun boynuzludan hakkını alacak, kuvvetli karınca zayıf karıncayı ısırdığından dolayı sorulacaktır. Hak teâlâ, adaleti ile her zayıfın hakkını her kuvvetliden alacaktır. Bütün bunlar mahşer günü olacaktır.

Demek ki, en büyük geçit mahşer günüdür.

Hz. Ali kerremallahu vechehu ve radıyallahu anh buyurur ki:

— Hak teâlâ hazretlerinin, adaleti mahşer günü öylesine tecelli edecektir ki, sonbaharda ağaçlardan dökülen yapraklardan altta kalanlara üstlerine dökülenleri altlarına almalarını irade buyuracak ve o yaprak diğerinin üstünde ne kadar müddet bulunmuşsa, altta kalan da üsttekinin üzerinde o kadar müddet bulunacaktır.

Ey aziz:

Ölümü düşünen, bütün bunları da düşünmelidir. Ölümden sonra başına geleceklerin bir kısmını anlattım, bir daha tafsilâtı ile anlatayım ve seni âyet-i kerime ve Hadis-i şeriflerle inandırayım. Olur ki, nefsin insafa gelir ve bir gün bu fakire dua edersin.

Bilmiş ol ki, bir kişiyi ki öldükten sonra kabrine götürür ve gömerler. İşte o kabir denilen yer ya cennet bahçelerinden bir bahçe veya cehennem çukurlarından bir

çukurdur. Nitekim, Resûl-ü ekrem sallallahu teâlâ aleyhi ve sellem efendimiz buyurmuşlardır:

"Kabir, ya cennet bahçelerinden bir bahçe veya cehennem çukurlarından bir çukurdur."

Aziz: Kabir, bir karanlık, yalnızlık ve nedamet evidir ama nedamet ve mihnet ona girmekle değildir. Kabirde olacak işler, kişi suda boğulmuş, ateşte yanmış dahi olsa, hatta yerle gök arasında muallâkta bulunsa mutlaka yine başına gelecektir.

Şu var ki, imân ile giden müminler, kabir azabı görmeyecekler dir, denilmiştir.

31- KABİR AZABINDAN KAÇAN PADİŞAHIN HİKÂYESİ

Eski zamanlarda bir padişah vardı. Gayet ulu bir padişah idi. Bir gün hastalandı ve bütün saray halkını çağırarak vasiyet eyledi, dedi ki:

— Ey benim vezirlerim, dostlarım, oğullarım ve kullarım! Beni görün ve benim halime bakarak ibret alın. Bu fâni ve yalancı sultanlığa aldanmayın, bu fâni lezzetlere gönül vermeyin, varın ibadet ve âhiret ameller ile meşgul olun, fırsat elde iken hakka kulluk edin, yoksa benim gibi sizler de pişman olursunuz, ölüm, kişiye ansızın geliyor. İnsan, ölüm gelince bütün bildiklerini şaşırıyor. Sağ ve sıhhatte olduğum günlerde kendi kendime: (Yarın zulümden vazgeçeyim, artık âdil ve salih olayım. Mevlama miskinlikle varayım, yüzümü gözümü sürerek günahlarımın bağışlanmasını dileyeyim.) derdim.

Bugün, yarın derken ömrüm geçmiş haberim olmadı, işte şimdi ölüm aslanı geldi ve karşıma dikildi, beni pençesine aldı, mecal bırakmadı zebun oldum. Çaresiz dört yanıma bakar dururum. Sakın siz benim gibi olup sonra pişmanlığa düşmeyin, son pişmanlık fayda vermiyor. Tövbeyi dilden eksik etmeyin, her nefeste tövbe ve istiğfar edin.

Padişah bu öğütlerden sonra şunları söyledi:

— Öldüğüm zaman sakın beni kabre koymayınız, kabir azabından çok korkuyorum. Çok zulümler ettim, çok incittim. O sebeple beni mezara koymayınız.

Etrafındakiler sordular:

— Peki ne yapalım?

Padişah, üzgün bir sesle devam etti:

— Sarayımın odalarından birisini boşaltın. Beni, çok sağlam bir tabutun içine koyun ve tabutun kapağını da sıkı sıkı kapatın, içine su dahi girmesin ve tabutumu o odanın içinde zincirle tavana asın, dedi ve can verdi.

Dediklerini aynen yaptılar. Sağlam bir ceviz tahtasından tabut yaptırdılar, padişahın ölüsünü içine koydular, kapağını sıkı sıkı kapattılar, namazını kıldılar, sarayın odalarından birine koydular.

Akşam oldu, herkes uyudu. Evin içinde gayet korkunç bir ses duyuldu, herkes odalarından dışarı fırladı, baktılar ki, bu ses tabutun bulunduğu odadan geliyor. Hemen o tarafa koştular. Padişahın tabutunu indirip açtılar ki ne görsünler? Padişahın başını, büyük bir kara yılan yutmuş. Bu öyle bir yılan imiş ki, o güne kadar bir benzerini gören olmamış. Ölünün başını yılanın ağzından çıkarıp aldılar, yılanı öldürdüler ve tabutu yine yerine astılar.

Ertesi gece yine korkunç bir ses işitildi, yine koşuştular ve bu defa gördüler ki, yılan padişahın ölüsünü yarı beline kadar yutmuş. O ifrit yılanı öldürdüler, padişahın ölüsünü ağzından çıkardılar ve yine tabutu yerine astılar.

Daha sonraki gece, aynı korkunç ses duyuldu, tabutun bulunduğu odaya vardılar, tabutu açtılar ve gördüler ki, padişahın ölüsü kömür gibi kapkara olmuş.

Sabah olur, durumu alimlere danışırlar. Alimler der ki:

— O gördüğünüz kara yılan, padişahın amelidir. Her nerede olursa olsun onu bulur.

O zaman, saray halkı, olacak şeyin nerede olursa olsun olacağını anladılar, gidip bir kabir kazdılar ve padişahı oraya gömdüler. Hakkın emrine razı oldular.

32- KABİR AZABINDAN KURTULMAK İÇİN

Abdül Hamid bin Mahmud anlatıyor:

Bir gün, îbn-i Abbas radıyallahu anh hazretleri ile oturuyorduk. Bazı kimseler geldiler ve îbn-i Abbas'tan akıl danıştılar. Anlattıklarına göre, bunlar hacca gidiyorlarmış. Aralarından birisine ölüm erişmiş, gömmek üzere bir kabir kamışlar, içinden yılanlar çıkmış. Onu kapatıp başkasını açmışlar, yine yılanlar çıkmış. Üçüncü ve dördüncü mezarlardan da aynı şekilde yılan çılanca âciz kalmışlar, İbn-i Abbas hazretlerine akıl danışmağa gelmişler. İbn-i Abbas radıyallahu anh:

— Gördüğünüz yılanlar, o kimsenin amelleridirler. Varın gidin, o kişiyi o yılanların içine koyun.

Bu adamlar gittiler, tekrar bir mezar kazdılar. Onun içinden de yılanlar çıktı ve ölüyü oraya defnettiler.

— Ey aziz:

Var bundan kıyas eyle ki, **kabir azabı vardır ve yerini değiştirmekle, ölen kabir azabından kurtulamaz.** Kabre girmemekle de kurtulamaz. Kabirde olacak azap, nerede olursa olsun mutlaka olur. Bunları düşünerek sen de amellerini güzelleştirmeye bak, nefs-i emmârenin çirkin sıfatlarından kurtul ve nefs-i mutma'innenin güzel sıfatları ile huylanmaya çalış, ki kabrin sana cennet bahçelerinden bir bahçe olsun.

Şeyh Sâfi rahmetullahi aleyh:

— Bir kimse, tasfiye-i kalp niyeti ile gece ve gündüz **Lâ ilahe illallah** demekle meşgul olsa, daha tasfiye-i kalbe tamamıyla erişmeden ölürse, kabrine koydukları vakit zikrin

nuru gelir ve ona yakin olur, bütün korkuları def ve böcekleri mahveder ve o kişi selâmet bulur, buyurmuş ve şu beyti söylemiştir:

O, ne güzelliktir ki cilvesi yüz ve gönül hicabını yakar.

O, ne nurdur ki onun parıltısı iki cihanın karanlığını giderir.

İşte bu nur, zikir nurudur ki, gelir sana kabirde yakin

Ne zamanki bir kişi ölse, onu kabrine götürüp bırakır,

O ölü Allahu teâlânın emriyle dirilir, ruhu bedenine gelir.

Ey aziz:

Bu söz sana acayip gelmesin. Zira, Hak teâlâ Kur'an-ı keriminde buyurur:

"Ey Rabbimiz! Bizi, iki kere öldürdün ve iki kere dirilttin." Mü'min suresi: 11

Yani, bir kere öldürdün kabre geldik. Sonra, kabirde dirilttin mahşere geldik demektir. Bu cevap, kıyamet gününde olsa gerektir. Bu konuda da söz çoktur, inşa'allahu teâlâ kitabın dana sonraki bahislerinde söylenilecektir.

Bir ölüyü kabre koydukları zaman tekrar dirilir oturup bakar ki, karşısında güzel yüzlüler dolmuş, Bunlara sorar:

— Sizler kimlersiniz? Benden önce buraya gelmişsiniz, sizlere kimler derler ?

Onlar cevap verirler:

— Bizler, senin güzel amelleriniz. Onun için, senden önce geldik ki, sen burada korkmayasın.

Fakat, kabre girenin amelleri çirkin ise, gayet yüzlü, korkunç suratlı, pis kokulu mahlûklar o kabre dolar, oda bunlardan sorar:

Sizler kimlersiniz? Benden önce gelmiş, burasını doldurmuşsunuz?

Onlar da cevap verirler.

— Bizler, senin işlediğin kötü ve yaramaz amelleriz. Sen hayatın boyunca günah işler ve şeriata muhalefet ederdin, derler.

Daha sonra, münkir-nekir dedikleri gök yüzlü, dişleri yeri yarar, gök gürler gibi konuşan, gözlerinden yıldırım gibi ateşler çıkan melekler gelir ve sual sorarlar. Güzel cevap verirse:

Allahu teâlâ, seni gözüne sürur ve neşe veren nimetler versin derler ve göz açıp kapayıncaya kadar zaman içinde, o kabri süsler ve güzelleştirirler. Üzerine kokular saçarlar, cennet kumaşlarından örtüler örterler. Kur'an-ı kerimden bir âyet bilirse, onun nuru kabirdekine yeter. Bir şey bilmezse, Hak teâlâ ameline göre kereminden ve rahmet hazinesinden nur verir ve o ölü, ta kıyamete kadar gelin güvey gibi orada yatar ve uyur.

Eğer, ölen kişinin amelleri kötü olur ve münkir-nekirin suallerine güzel cevaplar veremezse, yani:

Rabbin kimdir? dedikleri vakit:

Bilmiyorum!

Derse:

Öğrenmedin mi! Derler, kabrini öyle dar ederler ki, kemikleri birbirine geçecek kadar daraltılır, ateşten topuzlu yılanları üzerine salıverirler ve onlar dev gibi bedenini yerler ve kemiklerinde et bırakmazlar. Gözsüz ve sağır olur. Melekler gelir ve demirden çekiçlerle döverler. Ölen, feryat eder, haykırır, imdat ister ama kimse onun sesini işitmez ve yardımına gelmez. Bu sesi, bütün yaratılmışlar duyarlar, yalnız insanlar ve cinniler işitmezler.

Şimdi ey aziz:

Bu kabir azabından emin olmak istersen, şu dört şeye devam et:

1) Beş vakit namazını, vaktinde ve cemaatle kıl, hiç kaçırma.

2) Bildiğin kadar Kur'an-ı kerim oku.

3) Devamlı olarak sadakayı eksik etme.

4) Salâvat-ı şerifeye devam et.

Sakınman gereken hususlar da şunlardır:

1) Yalan söyleme.

2) Bedenine meni ve sidik değdirme.

3) Emanete hıyanet etme.

4) Gıybet (Dedikodu) etme.

HİKÂYE

Süfyân-ı Sevri derler bir şeyh vardı. Onun yanında ölüm sözü edilince; öyle ağlardı ki, birkaç gün kendisinden kimseye hayır olmaz, öylece baygın yatardı. Birisi, kendisinden bir şey sorsa:

— Bilmem, derdi.

Çünkü, ölüm sözü edilince bütün bu olacakları hatırlar, öldükten sonra başına gelecekleri düşünür ve o yüzden kendinden geçerdi. İşte, ölümü böyle anmak gerektir ki, nefs-i emmâre islâh olabilsin ve emmâreliğini terk eylesin.

Ölüler derler ki:

— Yazık yazık bizlere ki, dünyaya dönmeye, iki rekât namaz kılmaya, bir kere Lâ ilâhe illallah veya bir kere Sübhânallah demeye destur bulamayız.

Diriler ise, ömürlerini gafletle geçirirler ve eninde sonunda kabre varacaklarını ve pişman olacaklarını düşünmez, boş yere geçen ömürleri için ah edip hasrete düşmezler.

Şimdi ey aziz:

Ömrünü zayi eyleme. Bu ömür denilen şey, büyük bir sermayedir. O sermayeyi, cehd ile bir hayırlı mala vermeli ve o mal ile itibar bulmalı ve mukarreblerden olmalıdır. Zira, bunun gibi amellerin nuru kişiden asla ayrılmaz. Ebediyete kadar beraber bulunur. Cennete lâyık olan amel, sahibini Hazreti Hakka götürür. Cehenneme lâyık olan amel — Ne'ûzü bil- lahit teâlâ— sahibini cehenneme götürür.

Meselâ; kibirli, cimri, kıskanç veya şehvete düşkün, hevâ ve hevesine zebun olan yani nefs-i emmârenin bu çirkin ve kötü huyları ile huylanan kişilerin yerleri cehennemdir. Zira, nefs-i emmârenin yedi sıfatını, Hak teâlâ yedi cehennemden almış ve nefs-i emmâreye vermiştir. İşte, bunun tafsilâtını inşa'allahu teâlâ aşağıda bildireceğiz.

Resûl-ü ekrem sallallahu teâlâ aleyhi ve sellem efendimiz:

— ***"Bir kişi, yüz yıl oruç tutsa ve geceleri sabahlara kadar namaz kılsa, onda bu çirkin huylar varsa yeri cehennemdir." Buyurur.***

Ey gafil!

Öyle bir gün geliyor ki, o gün bu güzel huylar, bu güzel sıfatlar ve bu güzel ameller sana çok lâzım olacaktır. Şimdi, senin onlara rağbetin yok, kadri kıymetlerini de bilmiyorsun ama yarın halini görürsün. Burada, hor olup miskin olanları horlama! Yarın, onlar aziz olup sultan olurlar. Miskin olmalarının ve salih ameller işlemelerinin mükâfatını görürler. Burada aziz olup sultan sanılanları ise, yarın orada hor ve zelil olarak görürsün.

33 -SALİH KULLARIN PEYGAMBERLERE YOLDAŞ OLMASI

Süleyman peygamber aleyhisselâm, Allahu teâlâya niyazda bulundu:

— Yâ Rab! Bu fakirlerin salihlerini bu kadar seviyorsun. Yarın âhirette bunlara ne mertebe vereceksin, bana bildir.

Allahu azim-üş-şân buyurdu:

Yâ Süleyman! Fakir ve salih kullarıma ne ihsan edeceğimi, neler ikram edeceğimi ben bilirim. Onların bazılarını, yarın cennetimde bazı peygamberlerime yoldaş edeceğim. Her fakir, bir Süleyman ile bir tahtta birlikte oturacak ve onunla yiyip içecektir.

Süleyman peygamber aleyhisselâm, tekrar niyazda bulundu:

— Yâ Rab! Bana cennetteki yoldaşımın kim olduğunu bildir.

Allahu sübhanehu ve teâlâ buyurdu:

Yâ Süleyman! Eğer, cennetteki yoldaşını bilmek istersen, ikindi vakti şehrin kuzey tarafına çık, orada rastlayacağın kişi senin cennette yoldaşın olacak kimsedir.

Süleyman aleyhisselâm, ikindi vakti o tarafa çıktı ve bir fakir ihtiyarın, sırtında odun yüklenmiş olarak gelmekte olduğunu gördü. Sırtında eski bir aba, başında eski bir

takke, belinde bir ip kuşanmıştı. Dinlenmek maksadı ille biraz oturdu. Süleyman aleyhisselâm bunun yanına gitti ve ihtiyara selâm verdi. İhtiyar zat:

— Ve Aleyküm selâm yâ Nebiyallah! diye selâmını aldı.

Aralarında şöyle bir konuşma oldu:

— Bu odun nedir?

— Ben bu odunu satar ve çocuklarıma nafaka ederim.

— Gel, bundan sonra seninle birlikte ömür geçirelim, aynı tahta oturalım, aynı sofrada yiyip içelim. Ben nasıl sultan isem, sen de benimle sultan ol. Bu ihtiyar çağında bu zahmet ve meşakkat ten kurtul.

— Ya Süleyman! Bu kavgadan ve bu saltanattan kişiye ne fayda olur? Allahu teâlâ, sana padişahlık ve Süleyman'lık vermiş ve başını kavgaya sokmuş. Bana da fakirlik ve feragat ihsan buyurmuş. Senin Süleyman' lığın sana mübarek olsun, benim fakirliğim bana yeter.

— Peki, madem ki saltanatımı paylaşmayı kabul etmedin. Elbiseler vereyim.

— Yâ Süleyman! Sen, işine ve ibadetine bak. Ben, fakirliğimden ötürü şükredenlerdenim.

İhtiyarın bu sözü üzerine Süleyman aleyhisselâm işi açıkladı:

— Ey aziz, dedi. Burada teklifimi kabul etmedin ama yarın cennette yoldaşımsın ve orada mutlaka benimle birlikte olacaksın, bunu hak ediyorsun.

Ey aziz:

Şu beğenmediğin ve hor gördüğün salih fakir kişi, ne bilirsin ki, yarın hangi peygambere yoldaş olacak ve senin gibi nicelerini ateşten kurtaracaktır. Sakın, zannetme ki seni şöyle kolayına koyarlar, bildiğin gibi yürürsün. Her kişinin ameli ister şer ister hayır elbette teftiş edilecektir. Meselâ, şimdi sen sofiyim deyip, hırka giyer ve taylasan (Başa sarılan sarığın omuzlar üzerine salınan ucuna denir.) takarsın. Unutma ki, bunlardan da sorulacaksın. Bu hırkayı kibirle mi giyersin, yoksa muradın dervişlik midir? derler. Zira, günah ehlinde de amel ehlinde de kibir vardır.

Aziz: öyle mi sanırsın ki, kibir yalnız büyük büyük saraylarda ve köşklerde oturanlarda, en kıymetli ve pahalı elbiseler giyenlerde, yemeğin en iyisini yiyenlerde bulunur?

Yamalı elbise giyenlerde ve kuru ekmek yiyenlerde de kibir olur. Onun için, kibirin ne olduğunu bilmek gerektir, ki kişi kendisini kibirlilikten koruyabilsin. Kibrin ne olduğu da kitabın aşağısında tafsilatıyla anlatılacaktır. Biz, şimdilik nefs-i emmârenin bazı çirkin ve kötü huylarından ve sıfatlarından söz ediyoruz.

Nefs-i emmâre de kötü ve çirkin huylar ve sıfatlar pek çoktur. Tecrübe edilmiştir, Allahu teâlânın reddettiği bin bir türlü sıfattır derler. Fakat, yukarıda bahsettiğimiz yedi sıfat, bu bin bir sıfatın aslı ve esasıdır. Diğerlerinin hepsi ona tâbidir. Şurası muhakkaktır ki, hepsinin de aslı ve esası, dünya sevgisidir. Nasıl ki, insanın başı

kesilince; göz, kulak, dil, dudak, el, ayak hepsi kurur gider. Dünya sevgisi de bu çirkin ve kötü sıfatların başı mesabesindedir. O kesilince, diğerleri kendiliğinden kurur.

34- ÖLÜYE, KAÇ YERDE SUAL SORULUR?

Aziz: Şunu muhakkak olarak bilmiş ol ki, bir kişi ölünce kabre girmeden önce birçok yerde sual olunsa gerektir. Evvelâ, ölen i yıkamak üzere, teneşire yatırdıkları zaman, Hak teâlâ azametiyle buyurur:

— Ey kulum! Ben, seni dünyaya gönderdim, ömür verdim, sağlık verdim. Bu ömrü yok yere çürüttün. Sağlığı sürdün, verdiğim rızkı yedin, kime taptın? Kime ibadet eyledin? Kimin kapısına devam ettin?

Bu sorunun cevabını hazırladın mı, ne diyeceksin? Bu soruya hazırlanmak, nefs hevâ ve heveslerinden uzak kalmak ve dost hevası üzerinde bu âlemde gezip dolaşmakla mümkündür.

Nitekim, Hak teâlâ Sâd sûresinin 26. âyet-i kerimesinde: (Nefsinin arzusuna tâbi olma ki o seni Allah yolundan saptırır)- buyurmuştur.

Aziz: Hevâ perest olmak, yani nefsinin arzularına uymak putperest olmaktan, ateşe tapmaktan buzağının başına tapmaktan, aya veya güneşe tapmaktan daha müşküldür. Zira, put insanı fitneye bırakmaz. Halbuki; hevâ-i nefs ki, kibir ve ucub ile veya hasetle insanı fitneye götürür. Bunu böylece bil ve düşün!

Kardeş: İnsanı şeytan azdırır dersin. Ya, şeytanı kim azdırdı? Şeytan, durup dururken ve kendi kendine azmadı. Nefs hevâsına tâbi oldu, kibirlendi, hased etti, ucub a düştü ve bu yüzden de Adem'e secde etmedi. Allahu teâlânın emrine karşı gelerek şeytan oldu. İşte, bunun içindir ki, Hak teâlâ **(Nefsinin hevâsına uyma ki o seni Allah yolundan alıkoyucudur)** buyurdu.

Aziz: Sen de nefs nevasını terket ve bak bakalım, şeytan seni azdırır mı, azdırmaz mı? Gerçek budur ki, azdıramaz. Gerçi, şeytan bütün yolları bilir ve insanın etiyle derisi arasındaki damarların içinde kan yürür gibi âdemoğlunu azdırır ama.

İşitmedin mi, Bel'am ibn-i Ba'uru isimli her duası kabul olunan, İsmi Âzamı bilen büyük alim. Bulunduğu şehrin valisi Belak, iki bin askeri ile şehre gelen Musa Aleyhisselâm şehre girmesin diye dua etmesini isteyip tehdit eder. Oda baskı ile ve Can korkusu ile «Üstüme Musa aleyhisselâm gelmesin!» diye dua eyledi. Böylece hevâ yolundan şeytan geldi ve bu yolla kandırıp, azdırdı ve iki bin askeri ile şehre giren Musa aleyhisselâm tarafından öldürülen Bel’am’ın dünyadan imansız gitmesine sebep oldu.

Duymadın mı ki, Barsamsa da hevâsına uydu, fitneye başladı ve sonunda o da dünyadan imânsız gitti.

Daha âlimlerden ve sâlihlerden ve şeyhlerden ve halktan birçoklarını şeytan hep hevâ yolundan azdırdı. Her kim:

— Ben, hevâ yâ uyarım. Şeytan beni azdıramaz, derse yalan söylemiş olur. Şu hâlde, her kim şeytanın mekrinden emin olmak dilerse, nefs arzusunu yani hevâyı terk etmelidir.

Nefsine haz ararsan, fena ender fenâ' dır;

Zevk-i safa makamı, beka ender beka' dır.

Ey iş bilmez biçare:

Mademki nefsinin arzularından vazgeçemiyorsun, hiç olmazsa nefsini götür meşayih kapısına teslim et, Meşayihin himmeti suyu ile susuz kalmış gönlünü sulamağa bak.

Evet, teneşire yatırıldığın zaman, Hak teâlânın sorularına ne cevap vereceksin? Senin verdiğin rızkı yedim, senden gayrı kimseye tapmadım, senin kapından gayrı kapıya varmadım, aç oldum, çıplak oldum, kanaat köşesinde, sabır cübbesine başımı soktum oturdum, senin kısmetine razı oldum, ibadet ve tâ'at üzerine işte can verdim mi, diyeceksin? Yoksa, korkundan durduğun yerde sinek gibi büzülüp, her kılının deliğinden çeşme gibi terler mi akıtacak, dilin damağına yapışacak, verecek cevap bulamayacak, yüzün kapkara mı olacak? Eğer böyle yaparsan o zaman derler ki:

— Bu yüzü kara, âsi ve günahkâr kulun senin verdiğin ömrü yele verdi, çürüttü; senin verdiğin rızkı yedi beylerin ve dünya ulularının kapılarına seğirtti, dünya muradı için âhireti terk etti, senin dileğini bırakıp, oğlunun ve kızının dilekleriyle uğraştı, şimdi kendisinden sorulunca utandı, yüzü kızardı ve ter dökmeye başladı.

Teneşirde başlayan bu sorular, kabre varıncaya kadar daha birçok yerlerde tekrarlanacaktır. Acaba, o zaman halinin nereye varacağını biliyor musun? Ne olacağını düşünüyor musun?

Aziz: Ne zaman ki, cenazeyi kabre götürürler ve mezara indirirler, derhal o iki melek gelir; Hani, yukarıda anlatmıştım. Gözleri gök, yüzleri kara, kulakları sağır, nefes alıp verdikçe gök gürler gibi burunları öter, gözlerinden yıldırım gibi ateşler çıkar o iki melek heybetle gelirler. Hak teâlânın desturu ile, ölü bunların gürültüsünden doğrulur, kabrin içine oturur ve onlara bakar. Onları görür görmez, aklı başından gider, ne yapacağını bilemez. Bu iki melek, kendisine yaklaşarak sorarlar:

— Rabbin kim? Peygamberin kim?

Eğer, hayatta ameli iyi ise yani ömrü boyunca tek endişesi hak ise, korkmaz ve derhal cevap verir:

— Rabbim Allahu azim-üş-şân ve peygamberim, âhir zaman peygamberi hazreti Muhammed Mustafa sallallahu teâlâ aleyhi ve sellem dir.

O zaman melekler, ölünün sol yanından cehennemi gösterip

— Sol yanına bak derler.

Ölü, sol yanma bakar ve cehennemi bütün dehşeti ile ve türlü türlü azap âletleri ile gürleyip dururken görür ve korkar. Melekler kendisini temin ederler:

— Korkma! Eğer, dünyada dünyanın izzet ve hürmetine ve ziynetine, yemeğine ve içmesine aldansaydın, salih amel işlemeseydin makamın şu gördüğün cehennem olurdu. Salih amellerin dolayısı ile, bize doğru cevaplar verdin. Bundan sonra sana korku yoktur. Zira, ömrün boyunca hastalık zahmetlerini, ölüm acılarını çektin durdun, soğuk kış günlerinde buz gibi su ile abdest alarak namaz kıldın, sıcak günlerde oruç tutup susuzluklara katlandın, şimdi artık yat ve dinlen, derler ve göz açıp kapayıncaya kadar kabrini güzelleştirir ve sağ yanından pencereler açarak cennet kokularını duyururlar, ölü, cennetteki makamını görür.

İsimleri münkir ve nekir olan o iki melek sağ yana doğru yürüyüverirler, ölü de onların arkalarından sağ yanına bakar, kalır. Bu sebeple, bazı ölülerin boyunları sağ tarafa dönük olarak bulunur, bu hayır alâmetidir.

Amelleri kötü olan kişilerin de münkir-nekir tarafından sorgulanmaları şöyle olur:

— Rabbin kimdir? Peygamberin kimdir? sorusuna bunlar:

— Allahım sizsiniz ve peygamberimde sizsiniz, cevabını verirler. Neylesinler ki, o korkulu ânı atlatabilmek kaygısı ile, yalan-gerçek demeyip, ağızlarına geleni söyleyiverirler.

Tıpkı, sağlıklarında dünya beylerinin eteklerini öperek yaltaklandıkları, onların her hareketlerini överek dalkavukluk etmeye alıştıkları ve her sözlerini (Sadak-al-emir) demeye dillerini alıştırdıkları için, orada da kurtulabilmek ümidiyle böyle konuşurlar?

Aziz: Kavlini ve fiilini hakkı ile hakka doğru eyle, ki orada da haberi doğru verebilesin.

HİKÂYE

Ahirete gönül vermiş hatunlarından Rabi'â tül Adevviye (Allahu teâlâ ondan razı olsan). Bu hatun öldü, götürüp kabrine koydular. Derken, münkir-nekir geldiler ve:

— Rabbin kim? Peygamberin kim? diye sordular. Rabi'â hatun:

— Bunca yıldır dünya yüzünde yaşadım. Rabbimi ve peygamberimi unutmadım. Şimdi, öldüm diye unuttum mu sanıyorsunuz? Benim Rabbim Allahu azim-üş-şandır ve peygamberim âhir zaman peygamberi hazret-i Muhammed Mustafa sallallâhu aleyhi ve sellem hazretleridir. Varın, onlardan sorun, onlar da beni kabul ederler mi? der demez, derhal hitab-ı izzet gelir:

— Bırakın o zayıf hatunu, o bizim yakın kullarımızdan dır.

Aziz: Diline doğru söylemeyi öğret! Yalancılığı ve iki türlü konuşmayı terk et! Çünkü, bunlar münafık sıfatlarıdır. Bu sıfatlarla sıfatlanmış olanın yeri cehennemdir.

35- KABİRDE YALAN BEYAN VE ÖVGÜ

Evet, bahsimize dönelim:

Amelleri kötü olan ölü, münkir ve nekirin heybetinden ve korkusundan aklını şaşırır ve esasen sağlığında da yalancılığı âdet edinmiş olduğundan, orada da yalan dolanla işi atlatacağını sanır ve kurtulmak ümidiyle: (Rabbim sizsiniz, peygamberim de sizsiniz.) der.

Melekler yanıldın yâ melun, diye haykırarak ellerindeki topuzla bir kere vurunca kendinden geçer ve feryada başlar, biçare kurdun peşine düştüğü hayvan gibi çaresizce bağırır, bağırdıkça, yeryüzünde bulunan bütün canlılar duyarlar, yalnız âdemoğulları ile cinniler gafletleri dolayısı ile onun feryadını işitmezler. Biraz kendisine gelip, doğrulmak istediği zaman hitab-ı izzet gelir:

— Vurun şu meluna ki, dünyada iken de beni daima unuturdu.

Melekler, bir daha vururlar. Bu vuruş, birinciye hiç benzemez. Biraz daha yatar ve kendisine gelir:

— Sağ yanına bak, derler.

Bakar ve cennetin lâtif makamlarını ve nimetlerini, hurilerini ve gılmanlarını görür. Melekler, kendisine:

— Ey bedbaht! derler. Eğer, dünyada salih ameller işleseydin, Rabbinin emirlerini yerine getirseydin senin makamın da şu gördüğün cennet makamı olurdu. Şimdi, bir de sol yanına bak bakalım, derler.

Ölü, sol yanma bakar cehennemin çirkin derelerini ve büyük azaplarını görerek korkmaya ve titremeye başlar. Melekler;

— Dünyada salih amel işlemedin, nefsinin hevâsma uydun, ömrünü boş yere çürüttün, gönlünü dünya muhabbetiyle kirlettin, nefs-i emmârenin çirkin ve kötü sıfatları ile huylandın. İlk gördüğün makam senin iken elinden kaçırdın. O çirkin amellerinin cezası olarak cehennemde göreceğin azabın birazı budur. Asıl azabı kıyamette göreceksin, derler ve onu kabrine sıkıştırırlar, öyle sıkıştırırlar ki, kemikleri birbirine geçer ve melekler sol yana doğru yürür ve giderler. El-iyâzü

Billâh, ölünün burnu da kıbleden döner ve o biçare ta kıyamete kadar azap içinde kalır, öyle ki, her günü bir yıla bedel olur.

Aziz:

Sakın dilinden kelime-i tevhidi eksik etme! Kabrinde, münkir-nekir gelip sorunca diline kelime-i tevhid kolayca gelsin. Daima kelime-i tevhid ile otur ve kalk ki, cevabın da kelime-i tevhid olsun. Her kim, sık sık **“Lâ İlâhe illallah”** derse onun akıbeti hayır olur. Canı, imânla çıkar, sekerât-ı mevti asan olur, münkir-nekire kolay cevap verir. “Lâ ilâhe illallah” demenin faydası çoktur. Aşağıda zikir bahsinde, Hak teâlânın inayetiyle bundan ayrıca söz edilecektir.

Fakir müellifin beytinden:

Baş verip tevhidi koma zinhar,

Can verip tevhidden ayrılma ey yâr.

Tevhid olur zira sermayen senin,

Can içindeki asıl mâyen senin.
Tevhidi zinhar terketme aziz,
Tevhid için gönlünü eyle temiz.
Her kimin ki tevhidi yok, canı yok;
Can mıdır ol can ki, anın imânı yok.
Tevhid eden dildir, ol yanılmayan;
Tevhid edendir tamuda kalmayan.
Tevhid eden dile Hak tanık ola,
Tevhid eden gözler uyanık ola.
Tevhid edeni od 'a yakmayalar,
Boynuna zincir anın tak mayalar.
Tevhid edenden kaçar şeytan-ı lâ'in,
Tevhid eden mekr-i şeytandan emin.
Tevhid ehlidir hakka doğru giden,
Tevhidi koyandır ol eğri giden.
Her amel kim İhlasın tevhid ile,
Zerresi ile tamam yer gök dola.
Tevhid olmazsa kamu olur
Tevhidi sen gaflet ile deme gel,
Can-ü gönül ile tevhid söyle gel.
Mü'minin tevhidi kaç yerde gerek,
Canda, gönülde ve hem dilde gerek.
Candan Öte tevhide vardır makam,
Has bilir anı veli, bilmez avam.
Tevhidini muhkem eyle canda sen,
Deme gel tevhidi dilde anca sen.
Muhkem olmak diler isen tevhidin,
Tevhidi can-ü gönülden berk idin.
Tevhidi muhkemdir ol azâd olan,
Tevhidi muhkemdir anda şâd olan.
Tevhidin muhkem İse buldun hakkı,
Tevhidin yoksa ebed oldun şaki,
Şanların ki dili söyler tevhidi,
Canı bilmez nicedir tevhid tadı,

Canı beha'imden dahi azgundurür,

Oyfe öğer sanki bir koz kondurur.

Oldur ol hak dediği gafu kişi,

Zira kim düşvâr olur anın işi.

Vardürür Kur'anda âyet bu söze,

Hak çalab BEL HUM ADAL dedi size,

Eşref oğlu Rumî'nin şen yâ Gani,

Can içinde muhkem et tevhidini.

Dili zâkir, gönlü âşık, canı mest;

Tevhidin ederdi olmadan ELEST,

Kamu yerde tevhidini söylesin,

Canı tevhidinden ayrı olmasın.

Şimdi aziz:

Dil, bu dünyada senin fermanın dır. Dilini, kelime-i tevhid üzere karar tuttur. Ola ki, o karanlık ve dar yerde yine lâ ilâhe illallah diye doğrulursun, münkir-nekir'in sorularına doğru cevap verirsin, tâ kıyamet gününe kadar kabir azabından emin olursun, kıyamet kopunca yerinden Lâ İlâhe illallah diye kalkarsın, mahşer yerine lâ ilâhe illallah diye varırsın, ebediyete kadar kelime-i tevhid senden ayrılmaz.

Aziz: cehd eyle, kıyamet günü gelmeden nefsini güzel huylarla süsle, nefs-i emmâreni bağlarından kurtuluver ki, küçük kıyamette, orta kıyamette ve büyük kıyamette işlerin rast gitsin, korkulardan emin olarak cennete gir ve zahmet çekme.

36- KIYAMET ÜÇ TÜRLÜDÜR

Kıyamet üç türlüdür:

1- Küçük kıyamet

2- Orta kıyamet

3- Büyük kıyamet

Küçük kıyamet: Azrail aleyhisselâm canını almaya gelince başlar. Allah korusun, o zaman yüzünün şekli değişir. Meselâ, köpek, domuz, maymun veya canavar yüzüne dönebilir. Allahu teâlâ, ümmet-i Muhammed'i bu gibi hallerden muhafaza buyursun, böyle haşrolmayı göstermesin. Çünkü, Azrail aleyhisselâm canını alırken ne yüze dönersen o yüzle kalır ve ebediyete kadar zarara uğramışlardan olursun. Bu öyle bir kıyamettir ki, insan suretinde yaratılmışken, maazallah hayvan şeklinde haşrolur ve cehenneme girersin.

Orta kıyamet dediğimiz de şudur: Kişi, öldükten sonra kabre varır. Münkir-nekire doğru cevap veremez ve onların dayağını yer, kabri daraltılır, büyük kıyamette olacak azapların çoğu kabirde iken başlar.

Büyük kıyamet, umumî kıyamettir. Mugiyre ibn-i Şû'be radıyallahu anh rivayet eder ki, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz şöyle buyurmuşlardır:

"Kim ölürse, kıyameti kopmuştur."

Bundan anlaşılıyor ki, muayene eder, yani cenneti ve cehennemi görür, melekleri görür, yani amel etmekten kalır.

Sonra, ömrü ne gibi bir amelle tamam olduysa, büyük kıyamette onunla haşrolur. Nitekim, Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz:

Temûtune kema ta'işune ve tuhşerune kema temûtune (Nasıl yaşarsanız, öyle ölürsünüz. Nasıl ölürseniz, öyle haşr olunursunuz,) buyurmuşlardır.

Devlet ve saadet o kişilerindir ki, ömürleri hayır ile tamam ola. Zira, amel kişiye âhirette gerektir ve itibar âhirettedir: Bütün ameller, sonuna göredir.

Ebû-Bekir Vâsıti der ki:

Devlet üçtür: Birinci devlet, kişinin sağlığındadır. İkinci devlet, ölümü halindedir. Üçüncü devlet, kıyamet günündedir.

Kişinin sağlığında olan devlet, kişinin bütün hayatını ibadet ve tâ'at ve zikrullah ile geçirmesidir, iyi ve güzel ahlâklı olmasıdır.

Kişinin ölümü halinde olan devlet, **LA İLAHE İLLALLAH MUHAMMEDÜN RESÛLULLAH** diyerek can vermesidir.

Kişinin kıyamet gününde olan devlet, kabrinden doğrulup kalktığı Zaman, meleklerin kendisine müjdeler getirmesidir.

Ey aziz:

Allahu teâlâ; seni ve halini islâh etsin!

Her kim, dünyada Rabbine muti olur, nefsini emmârelikten kurtarır ve mutmainne nefiste karar tutar ve dünyadan imânla göçerse, hiç şüphe yoktur ki, Allahu teâlâ kalan devletleri de ona bahş ve ihsan buyurur.

"Allahümme yessir lenâ bi-avn-i inayetike yâ Rabbel-âlemiyn. Ey âlemlerin Rabbi olan Allahım! İnayetinle bizim için kolaylıklar ihsan buyur."

Ey akıllı ve bilgili kişi:

Şu dünyanın haline bak da kendi halini düşün! Anan gitti, atan gitti oğlun ve kızın gitti, kardeşlerin, komşuların gitti. Eşin, dostun, yârin, yoldaşın hep gittiler. Kadın gitti, erkek gitti, senden önce gelenler, hatta senden sonra gelenler hep gittiler. Bir gün, elbette sen de gideceksin, bu fâni mülke aldanıp ne edersin ey gafil adam!

Çün gitti yârin, yoldaşın, bil kim gidersin sen dahi;

Et ki, terk etti bular hem terk edersin sen dahi.

Bu çerh elinden ağalar, nicesi kim tatta bular,

Kaçan ki peymânen dolar, şek yok tadarsın sen dahi.
Sermayeyi verme yele, bir faide getir ete;
Bir göç ki var Azrail'e, bir gün edersin sen dahi.
Ey gafil, ey miskin uyan; hâb-ı gaflete yok doyan;
Yağmaya verdi can-ü ten, nefsin güdersin sen dahi.
Bâtıl yola günden güne, cüst oldun aş döne döne;
Ayağını hak yoluna, süst Mersin sen dahi.'
Dünyayı benim diyeni, gözünle gördün sen anı;
Netti ettirdiğini, verip nidersin sen dahi.
Eşref duruş götür şeref, yeter geçer ömrün telef;
Yoksa bir gün harf nagah, görürsün sen dahi.

Her gelen gider imiş, aklı başında olan tedarikini görür imiş, sen bu fâni dünyada kalacağını mı sanırsın ki, bu zan ile kendini kapıp salıverdin, hiç öleceğini aklına getirmiyorsun.

Bunların gittiklerini görmek, ibret olarak sana yetmez mi? Bir gün olur, bu geniş dünya sana dar olur, zannettiklerinin hepsi masal olur. Anan, baban, oğlun, kızın ölüme çare bulamazlar. Bütün sevdiklerinden bir ânda uzaklaşır, beş on gün içinde de unutulursun. Seni gömer gömmez, gelir çekişirler, sen kara toprakta hasret içinde yatarsın. Bu dünyada akıllı insan ona derler ki, bütün bunları görür ve hepsinden birer öğüt alır. **Kişiye, ölümden daha iyi nasihatçi ve vaiz olamaz.**

Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimizin İbrahim adında bir oğlu vardı. 14 aylık veya 17 aylık iken vefat eyledi. Yıkadılar, kefenlediler, namazını kıldılar ve kabrine koydular. O iki melek hemen gelip sorulara başladılar:

— İlâhın kimdir? Peygamberin kimdir?

Ol şehzade-i âlişan cevap verdi:

— Rabbim Allah'tır, dedikten sonra (Peygamberim babamdır.) demeğe babasından utandı. Zira, muhterem babası kabrinin başında duruyordu. O iki cihanın fahrine, yavrusunun bu hali malûm oldu ve gözleri yaşla doldu ve buyurdu ki:

Ey oğul! Cevap ver ve de ki: «Peygamberim âhir zaman peygamberi Muhammed Mustafa'dır, benim babamdır.»

Şimdi kardeş:

Böyle bir sultanın, masum yavrusuna münkir-nekir gelip soru sorarsa, acaba seni ve beni bırakırlar mı sanırsın?

Neden bu işi akıllı, uslu düşünmez ve başına geleceklere gam yemezsin?

Gelin insafa ey nefse uyanlar,

Demidir ki, uyana uyuyanlar;
Döneler Hakka, nefsi terk edeler;
Bağışlanır bugün tövbe edenler.

37- BÜYÜK KIYAMETİN BAZI HALLERİ

Ey aziz:

Büyük kıyametin bazı ahvalinden de bahsedelim ki, sen de işini ona göre tut, derlen ve toparlan!

Kıyamet gününün evveli, İsrafil aleyhisselâmın sûru üflemesi, bütün mahlûkatın mezarlarından doğrulup kalkması ve mahşer yerinde haşrolmasıdır. Fakat, burada söz çoktur:

İsrafil aleyhisselâm, sûru ilk defa üfürünce, bütün ölüler dirilirler, bölük bölük olurlar, bir müddet baygın gibi dururlar. Bir zaman sonra, hallerini unutarak herkes işiyle meşgul olmaya başlarlar. Bunun üzerine sûr ikinci defa üfürülür ve bu sefer dirilenler tekrar ölürler ve üçüncü sûrda bütün ölüler yeniden dirilirler ve kabirlerinden doğrularak kalkarlar. Meşârik şerhinde, Ekmelüddin, bu üçüncü sûr konusunda çok söz söylemiştir. Bunun tafsilâtını öğrenmek isteyenler, Meşârik şerhinden istifade edebilirler. Bizim maksadımız, o günleri bildirmektir. Hak teâlânın korkulu günleri bulunduğunu hatırlatmaktır, ki okuyanlar nefislerini öğütlesinler, yaramaz huylarını bıraksınlar ve şeriata uyanlardan olsunlar.

Bütün ölülerin kabirlerinden doğrulup kalktıkları vakit, biz ne suratla kalkacağız, ondan hiç haberimiz yoktur. Şunu iyi bilmelidir ki, dünyadan ne sıfat ile gitmişsek, aynı sıfatla kalkacağız. Zira. **Mu' az ibn-i Cebel** radıyallahu anh, **Resûl-ü ekrem** sallallahu aleyhi ve sellem efendimizden sordu:

— Yâ Resûlallah! Haber ver o günden ki, İsrafil aleyhisselâm sûru üfler, ölenlerin hepsi mezarlarından doğrulup kalkarlar. Acaba bu hal o gün nice olacaktır?

Hâtem-en-Nebiyyin efendimiz hazretleri, saadetle buyurdular:

— Ne azim günden sordun yâ Mu' az!

Mübarek gözlerinden yaşlar akıtarak devam eylediler:

— Siz, o gün kabirlerinizden kalkıp muhtelif cemaatler halinde bir yere varırsınız ki, o yerin adı SAHİRE' dir. Benim ümmetim on bölük olur ve her biri bir suretle mahşer yerine gelirler. Kimi, dolunay gibi yüzü nurlu olur. Kimisi maymun, domuz suretinde bulunur. Bazıları, baş aşağı ve yüzleri yerlerde sürünerek gelirler. Bir kısmı, dillerini çiğneye çiğneye, göğüsleri üzerine sarkmış, ağızlarından irinler akarak gelir. Kimisi, elleri ve ayakları kesik, ateşten ağaçlara asılmış gibi ve köpek leşinden daha fena kokar halde gelir. Kimi sağır olarak, kimisi de katrandan cübbeler giymiş halde gelirler.

Ey aziz:

Bu suretlere dönen ve belâlara uğrayan insanlar da bizim gibi

Lâ ilahe illallah Muhammed' ün Resûlullah derlerdi. Günde beş vakit namaz kılarlardı. Yılda bir ay oruç tutarlardı. Cuma namazı ile yılda iki kere bayram namazlarını da kılarlardı. Gücü yeten hacca giderdi. Fakat, o kötü, çirkin ve yaramaz huyları, onların ibadet ve tâ'atlerini ve bütün güzel amellerini hiç etmiştir. Bunların ne sebeple böyle değişik şekillere döndükleri ve bu belâlara neden uğradıkları sorulacak olursa, onun cevabını da vereyim ve gerçeği sana bildireyim ki, var sen de ona göre davran ve bu gibi kötü huyların ve sıfatların varsa terk et, yoksa El-hamdü lillah de ki, Mevlâ seni bu kötü ve çirkin huylardan ve sıfatlardan korumuştur.

38- KIYAMETTE ÜMMETİ MÛHAMMEDİN NEDEN ON BÖLÜK OLACAKLARI?

- Bilmiş ol ki, yüzleri ayın on dördü gibi nurlu ve parlak olan, buraklara bindirilen, önlerinden ve arkalarından melekler koşuşturan, tekbir ve salâvat ile mahşer yerine getirilenler peygamberler, Hak velileri ve muhlisler dir. Yani, amellerini ihlâs ile yapanlar ve bu ihlâstan hiç ayrılmayanlardır.

- Maymun yüzüne dönmüş olarak getirilenler, dedikoducular yani bir kişiden işittiklerini, başka bir kişiye söyleyenlerdir.

- Domuz yüzüne dönmüş olarak getirilenler, haram yiyenler.

- Baş aşağı ve yüzleri yerlerde sürünerek getirilenler, parasını faize verenler, yani faiz yiyenlerdir.

- Gözleri kör olarak getirilenler, hükmünde zulmederek haksızlık edenlerdir. Haksızlık edenler, ister evlerinde bulunanlara haksızlık etmiş olsun, isterse kadı, naip veya bey olsun, madem ki hükmünde meyli haksızlıktır, o kimseler zalim muamelesi görürler.

- Kulakları sağır olarak getirilenler, yalnız kendi amellerini görüp beğenen ve kendisini iyi bir insan olarak tanıyan ve: (Benim gibi kişi nerede vardır?) diyenlerdir. Aleyhissalâtü vesselâm efendimiz hazretleri: *"İyi amellerde gururlanmaktan, Allahu teâlâya sığınırız."* buyurmuşlardır.

- Dillerini çiğneye çiğneye getirilenler, halka nasihat ettikleri halde kendileri tutmayanlar, sözleri işlerine uymayanlar, birine olan kin ve garezi üzerine yanlış fetva verenlerdir.

- Elleri kesik olarak getirilenler, komşularını incitenlerdir.

- Ateşten ağaçlara asılı halde getirilenler, halkı alaya alan ve herkesle eğlenenlerdir.

- Köpek leşi gibi kokarak getirilenler, nefislerine uyanlar ve nefislerinin muradını gözetenler; malının, koyununun ve sığırının zekâtını ve öşrünü vermeyenler dir.

- Katran cübbe giydirilerek getirilenler, kibirlilik edenlerdir.

Bunlar, bu saydığımız hallerle mahşer yerine getirildikten sonra, Hak celle ve âlâ, bunların her birinin cehennemin derekelerine (çukurlarına) sürülmelerini ve orada azap ve işkence görmelerini irade buyurur ve bu emri ilâhi derhal yerine getirilir.

Şeyh Sâfi rahmetullahi aleyh hazretlerine:

Abese Sûresinde "O gün insan kardeşinden, ana ve babasından kaçar." Buyurulmuştur. Halk, kıyamet gününde birbirinden neden kaçar? Diye sordular;

Hazret-i Şeyh buyurdu ki:

— Onların gönülleri, dünyada iken değişmiş her biri, bir türlü canavar sıfatı ile sıfatlanmışlardır. Sağlıklarında, çalışarak bu çirkin ve kötü sıfatları gidermediler. Nihayet, mahşer yerine bu suretle getirildiler, halk bunları korkulu birer canavar suretinde gördüğü için, onlardan kaçar.

Bazı Hadis-i şeriflerde de böyle buyurulduğuna göre, bu cevap gerçeğe uymaktadır.

İmam-ı Gazali rahmetullâhi aleyh de ÎHYA-Î ULÛM'un da şöyle buyurmuştur:

— Kıyamet gününde bu halk, yirmi bölük olacak ve her biri birer canavar suretinde görünecektir. Yalnız, bir bölük ay ve güneş gibi yüzleri nurlu ve parlak olarak haşrolacaktır.

Ey biçare:

İçini ve dışını arıtmaya bak! Suretin bir türlü, siyretin bir türlü olmasın ki, kaç keredir tekrarlıyorum, için dışına döner, gizlilerin aşikâr olup rezil olursun.

Şimdi ey aziz:

Yukarıda da geçti, duydun. Beni-İsrail zamanında birçoklarının suretleri değişti. Kimi maymun, kimi domuz gibi oldular. Eğer, senin suretin şimdilik değişmediyse, gönlünün sureti değişmiştir ama senin haberin yok, ileride haberin olacak ve çaresiz olacaksın

HİKÂYE

Beni-İsrail zamanında, birçoklarının suretleri sağlıkların da değişmişti. Haberlerde gelir ki, bir gün Musa peygamber aleyhisselâm bir yerden geçerken gördü ki, bir kâfir bir domuzun boynuna bir ip takmış, çekip götürüyor. Domuz, Musa aleyhisselâmı görünce yaklaşmaktan çekindi ve olduğu yerde kalakaldı. O kâfir, elindeki değnekle domuza birkaç kere vurdu ve evine götürmek istedi. Domuzun hali Musa aleyh is selâmın dikkatini çektiğinden seslendi:

— Yâ kâfir, bırakıver şu domuzu. Görelim neyler?

Kâfir, domuzu serbest bıraktı ve domuz geldi Musa aleyhisselâmın ayağına düştü ve gözlerinden yaşlar akıtarak yüzünü ayağına sürdü.

Kâfir dedi ki:

— Yâ Musa! Bilir misin bu kimdir? Bu, senin dostun idi ve sen onu çok severdin. Senin yakınlarından idi. Biraz önce, benimle konuşur ve bana nasihat ederken,

birdenbire şekli değişti ve bu hale geldi. Ben de tuttum, boğazına bir ip taktım götürüp keseceğim.

Musa aleyhisselâmın yüreği yandı ve derhal ellerini açarak hakka niyaz etti ki, onun suretini yine insana döndürsün.

Hitab-ı izzet geldi:

— Yâ Musa! Onun bu suretini değiştirmeyiz. Sen bilmiyorsun ama ben biliyorum. Onun gönlü, sana doğru değildi. Senden söz öğrenir, gider halka söylerdi, onunla nefsinin isteklerini temin ederdi O, daima senin ve benim sözlerimizi nefsine âlet ederdi. Senin yanma gelip gitmesi de nefsinin muradı içindi. Bunun için kendisine hışım ettim ve onun suretini döndürdüm. Bu suretle Ölsün, gitsin.

Şimdi ey aziz:

Bu kıssadan, ilmi nefislerine âlet eden âlimlere haylice korku vardır.

Ey biçare:

Senin de gönlünün yüzü dönmüştür. Zira, her işin ve her sözün, nefis muradı üzerinedir. Nefsinin muradı için: (Allahın kuluyum.) dersin. Nefsinin muradı için: (Velilere müridim ve muhibbim) dersin. Nefsinin muradı için, ya cennet ümit eder veya cehennemden korkarsın. Îhlâs ile olan amelde hiçbir karşılık ve menfaat beklenmez. Aşağıda, riyâ ile ihlâstan bahsedildiği zaman riyanın ve ihlâsın ne olduğunu anlar ve öğrenirsin.

Ey aziz:

Eğer, senin muradın da nefis için değil ve hak için ise, sen de hak yolunda nefsine hoş gelen şeylerden geçmelisin. Resûl aleyhisselâma gerçek ümmet olmak dilersen, onun sünnetlerine hakkı ile uymalısın. Bidatleri terk etmelisin. Gerçi, bid'at-i hasenedir dersin ama şunu hiç düşünmezsin ki, bidatlerin başlaması azgınlıktır. Karnın doyuncaya kadar yemek yemek bid'at değil mi? Bağırsaklarını doldurur, rahat nefes bile alamazsın. Firavun gibi giyinir, Ebû-Cehil gibi yer ve içer, Şeddâd gibi yüksek evlerde oturursun. Sert ve kibirli konuşursun. Ey acaba, senin sünnet üzere neyin vardır? insaf et, lâf sırasına gelince Bayezid-i Sâni kesilirsin ama sende fakirlerin renginden bir renk görünmez. Fakirlerin rengi, miskinliktir ve alçak gönüllülüktür, eksikliktir. Suret bağlarından geçmek, can ve dili terbiye etmek, bütün nefs isteklerini terk etmek ve bu âlemde dost hevası üzerinde yürümektir. Oysa, bunların hiçbirisi de sende yoktur. Demek ki, senin ettiğin bir kuru dâvadan ibarettir. Dâvadan ne çıkar? Manasız dâva bâtıldır. Her ne hal ise, bu söz burada bırakıp, biz yine kıyamet bahsine dönelim:

Kıyamet günü, dünyanın son günü olup çok ulu bir gündür. Kıyamet günleri, dünya yıllarının elli bin yılından daha uzundur. İşte o gün, iki cihan fahri Hz. Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem efendimizin sancağı dikilecektir. Meşayihin ve bütün imân ehlinin sancakları da kalkıp, bölük bölük o sancağın dibine gelecektir. O sancağın başı kırmızı yakuttan ve kabzası ak gümüştendir. Onun üç köşesi olsa gerektir.

Birinde: "La ilahe illallah Muhammed' ün Resûlullallah"

Diğerinde: ***"Bismillâhirrahmânirrahim El-Hamdü lillahi Rabbil-âlemin", yazılıdır.***

Her satırın uzunluğu yüz yıl kadardır. Şeyhlerin mürit ve sevenleri bu bayrağın altında hazır bulunur.

O gün, iki cihan serveri Hz. Muhammed Mustafa sallallâhu ve sellem hazretlerinin

Sancağının adı da **LİVÂ-ÜL-HAMD'** dir.

Habib-i Hûda, şefi-i rûz-i ceza Hz. Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz buyurur ki:

— Ben, kıyamet gününün efendisiyim. Fakat, bununla övünmem. O gün, livâ-ül-hamd elimde olur, bütün Nebiler ve veliler benim sancağımın altında toplanırlar. Bu sancağımın altında beş bin sancak bulunur. Her sancakta yetmiş bin melek saf durur. Her bir safta beş yüz bin melek Şehsuvar olur ve hepsi tesbih ve takdis ederler. Bütün imân ehli, sancağımın altında bulunurlar.

Rivayet olunur ki; ne zaman evvel ve sonrakilerin hepsi bir yere toplanırlar, Hak teâlâ Cebrail aleyhisselâma şöyle buyurur:

— "Yâ Cebrail! Git, cehennemi getir ki şimdi onun gelme vaktidir."

Ey aziz:

Evet, Cebrail aleyhisselâm varır ve cehenneme seslenir:

— Yâ Cehennem! Gel, seni Cebbâr-ı âlem ister, der. Cehennem, bu daveti duyunca titremeye başlar.

— Acaba, Cebbâr-ı âlem beni neye istiyor? Yoksa, bana azap mı edecek? diye sorar. Cebrail aleyhisselâm cevap verir:

— Yâ cehennem! Hak teâlâ, seni dünyada ihsan buyurduğu rızkı yedikleri halde başkalarına tapanları, peygamberlerine ve velilerine itaat etmeyenleri, nefsinin hevâsma uyanları azap etmek için yarattı. Bugün, hesap görülecek gündür, seni onun için ister, der.

Zebaniler, cehennemi çekmeye başlarlar. Yetmiş bin halkadan ibaret, yetmiş bin zinciri, yetmiş bin zebani tutar ve çeker. Cehennemin büyüklüğü hiçbir şekilde tasvir edilemez.

Zebaniler, cehennemi çeke dursunlar biz yine Livâ-ül-hamd'e gelelim:

Gayet sıcaktır yalnız, livâ-ül-hamd' in altında toplananlar, onun gölgesinde bu korkunç sıcağı hissetmezler.

O gün, gökler parça parça olup yıkılır, güneşin ve ayın nuru kaybolur ve her ikisi de kapkara olur. Yıldızlar, etrafa dökülür, saçılırlar. Birçoklarının boyunlarında zincirler vurulmuş bulunur. O Cehennem sıcağı gayet şiddetli olup ortalığı kaplar. Yer, yeniden döşenir ve mahşer halkı onun üstüne varırlar. Daha sonra, arşın altından bir parça bulut kopar ve o bulutun içinden halkın üzerine beratlar yağdırılır, bu beratlar sahiplerine verilir. Ancak, kimine sağından ve kimisine de solundan verilir. Bazılarının beratı ak ve bazılarının beratı da karadır. Herkes, elinde beratı olduğu halde terazinin

önüne gelir. Terazi de hemen kurulmuştur. Bir kefesinin büyüklüğü, bütün yerleri ve gökleri içine alacak büyüklüktedir. Terazinin tartıcısı Cebrail aleyhisselâm dır ve sahibi de Rabbilâlemiyn'dir. Bu terazinin varlığına muhakkak inanmak lâzımdır. Zira, Hak teâlâ Kur*anda buyurur:

"O gün, amellerin tartılması haktır." Âraf suresi 8

Bu âyet-i kerime, işte bu teraziye işarettir. Bu sebeple, bu teraziye inanmak haktır. Aleyhissalâtü vesselâm efendimiz de şöyle buyurur:

"Muhakkak o terazi kurulacaktır. O terazinin bir dili ve iki de gözü vardır. Ameller sahifeleri bu terazide tartılacaktır."

Terazi, insanlarla cinniler arasında bulunur ve orada amel defterleri tartılır. Hayır amelleri ağır gelenler, Cennete girerler. Şer amelleri ağır gelenler, Cehenneme gider.

Hak teâlâ, Kur'an-ı kerimin de buyurur:

"İşte, o gün kimin tartıları ağır gelirse, o hoşnut olacağı bir hayattadır. Fakat, kimin de tartıları hafif gelirse, mekânı Hâviye'dir. Hâviye'nin mahiyyetî nedir, bilirmisin o kızgın bir ateştir." Kâria sûresi: 6—11

39- İHLÂS İLE LÂ İLÂHE İLLALLAH DENİLDİĞİNDE GÜNAHLARININ BAĞIŞLANMASI:

Fahr-i kâinat aleyhi ekmel-üt-tahiyyat efendimiz buyururlar:

— Allâh kıyamet günü mizanın önünde ümmetimden birini seçip bütün mahlukatın önüne çıkarır. Bu kişinin önüne amellerinin kayıtlı bulunduğu doksan dokuz defter açılır. Her defterin büyüklük ve uzunluğu gözün alabildiği kadardır. Fakat, hiç birisinde bu kulun salih bir ameli görülmez. Bütün beratları günahlarla dopdoludur. Bu kişi, utanarak başını önüne eğer ve âciz bir şekilde öylece kalır.

Allâh Ey kulum! Bu defterlerde yazılı olan herhangi bir şeyi inkâr ediyor musun, sana bir haksızlık yapılmış mı diye sorar.

— Kişi titreyerek, hâşâ Yâ Rabbi, sen kuluna zulmetmezsin der.

—Hâk Teâlâ Benim kullarıma zulümüm yoktur. Senin benim katımda hüsn-ü itikadın vardır diye bir berat daha olacak der.

Derhal, O berat bulunur ve kulun eline sunulur. O berat ta da **LA ÎLÂHE İLLALLAH** yazılıdır. Hak teâlâ, ferman buyurur:

— Ey kulum! O günah beratlarını bir yana bırak, var şimdi bu beratı koysunlar.

O kişi, inleyerek teraziye gider, Hak teâlânın buyurduğu gibi bu berat da tartılır ve üzerinde LA ÎLÂHE İLLALLAH yazılı bulunan bu berat, diğer tüm günah beratlarından ağır gelir. Zira, o kul bir kere ihlâs ile LA ÎLÂHE İLLALLAH demiştir.

Şimdi, ihlâs ile Lâ ilâhe illallah demek ne vakit olur, onu da aşağıda zikrullah bahsinde inşa'allahu teâlâ beyan edeceğiz ki, kitabımızda eksik kalmasın.

Konumuza devam edelim. Hak teâlâ irade buyurur.

— Ey kulum! Bir kere ihlâs ile LA İLÂHE İLLALLAH demen sebebiyle, bütün günahlarını affettim. Yürü cennetime, ye, iç, rahat et.

Gelin zikredelim ol Zül-Celal'i,

Ki, gönülden süren oldur melali;

Veli zikrin haramından sakın kim,

Sefa vere sana anın helâli.

-GÜNAHLARI AĞIR GELENLER

O kişiler ki, günah beratları ağır gelir, onun varıp duracağı yer HÂVİYE 'dir. Hâviye denilen mekân, öyle bir yerdir ki, onun derinliği dille tasvir edilemez. Yetmiş bin yılda ancak onun dibine inilebilir.

Yukarıda da bir nebze belirttiğimiz gibi, kıyamet günü çok korkulu ve heybetli bir gündür. Onun korku ve heybetinden biraz daha bahsedelim ki, emmâre nefisler duysun ve insafa gelsinler.

Kıyamet günü, âsileri tutmaya gelen zebanilerin gözleri kör ve kulakları sağır olur. Feryadını işitmezler ki, haline merhamet etsin ve seni esirgesinler. Demek oluyor ki, o gün için çok korkmak ve çok tedarik görmek gerektir.

Herkesin amelleri terazide tartıldıktan sonra:

— Varın şimdi sırata, denilir.

-SIRAT VE CEHENNEM

Sırat da büyük bir geçittir. Bazı rivayetlere göre, sırat köprüsü bir meleğin kanadının tüyü olup, cehennemin üzerine gerilmiştir. Aşağısında, tabaka tabaka cehennemin katları bulunur. Sıratın uzunluğu, üç bin yıllık yoldur. Bin yıllık yolu yokuştur, bin yıllık yol ortasıdır ve bin yıllık yol da iniştir. Ne zaman ki, mü'minler ve Allahu teâlânın has kulları gelince, o melek kanadının tüyünün yassı tarafını döndürür, suçlular ve cehennemlikler gelince kanadını dikine tutar.

Resûl-ü zişân aleyhi salâvatullah-il-Mennân efendimiz:

"Ümmetim, sıratı geçerken birçoğu yağmur gibi cehenneme dökülür, buyurmuşlardır."

Asiler için olan cehennemin vasfı, söylenmek istense de asla söylenilemez. Bu sebeple, cehennemin heybetinden insanlar, cinler, avam ve havas Cehennemin heybetinden hep korkar. Zira, Hak teâlâ azze ve celle buyurur:

"Ahdim olsun, cehennemi cin ve insanların âsileri ile dolduracağım." Hûd sûresi: 119

Aleyhissalâtü vesselam efendimiz de:

“Dünyadaki ateş, cehennem ateşinin sıcaklığının yetmiş parçasından bir parçadır, buyurmuşlardır.”

Bundan dolayıdır ki, aşk ateşine yanan âşıkları,' Hak teâlâ hazretleri cehennem ateşine yakmaz.

Fahri âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz buyurur ki:

— Cebrail aleyhisselâma sordum. (Ey kardeşim Cebrail! Bana cehennem ateşinden haber ver,) dedim. Cebrail aleyhisselâm: (Yâ Muhammed! dedi. Cehennem ateşi, bu dünya ateşi gibi kırmızı değildir. Cehennemin ateşi karadır. Cehennem de karanlıktır. Hak teâlâ, buyruğunu tutmayan, nefs i emmâresine uyan ve âsi olanlar için cehennemi yarattı. Onu, bin yıl kızdırdılar, kıpkızıl oldu. Yine buyurdu, bin yıl daha kızdırdılar, beyaz oldu. Cebbâr-ı âlem yine buyurdu, cehennemi bin yıl daha yaktılar, kapkara oldu. Şimdi, çok sıcak ve kapkaranlıktır. Yâ Muhammed! Eğer, cehennemin ateşinden bir iğnenin deliğinden geçecek kadarı dünyaya salı verilse, yeryüzünde hiçbir şey kalmazdı, hepsi yanar kül olurdu. Eğer, cehennem elbiselerinden bir tanesi, yer ile gök arasında asılmış olsaydı, onun kötü kokusundan yeryüzünde canlı kimse kalmazdı. Eğer, cehennem ehlinin cehennemde yedikleri zakkumdan bir zerre kadarı yeryüzüne düşseydi, bütün dünya halkı yüzü koyun yere düşer ve artık ayağa kalkamaz, hepsi korkularından bulundukları yerlerde can verirlerdi. Eğer, cehennem ehlinin boyunlarına takılan zincirlerin bir halkası dünyaya düşseydi, yedi kat yeri geçer ve yine cehennemde karar ederdi. Cehennem zebanilerinden birisi dünyaya çıkıp yürüseydi, dünya halkı korkularından hemen ölürlerdi.)

Cebrail aleyhisselâm bunları anlatınca, Aleyhissalâtü vesselam efendimiz mübarek gözlerinden yaşlar akıtarak ağlamaya başladılar ve:

— Yeter, yâ Cebrail yeter! buyurdular ve kendilerini tutamayarak:

— Ümmetim, Ümmetim, diye üzüntülerini açıkladılar. Efendimizin bu hali karşısın da Cebrail aleyhisselâm da ağlamaya başladı.

Resûl aleyhisselâm, Cebrail'e dönerek buyurdu:

— Yâ Cebrail! Sen, neye ağlıyorsun? Senin, Hak teâlâ hazretlerinin katında önemli bir makamın vardır.

Cebrail aleyhisselâm cevap verdi:

— Yâ Resûlallah! dedi. Ben, korkudan bir türlü emin olamıyorum. Hârut, Mârut ve İblis müptelâ oldukları gibi, ben de müptelâ olurum diye korkuyorum.

Ey gafil:

Cebrail bu azametle korkup ağlayınca ve o iki cihanın fahri de böyle korkup ağlayınca, biz günahkârlar nasıl ağlamayız? Niçin, bunca bin yıl yanan ateşten korkmayız?

Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimizin buyurdukları şu Hadis-i şerifi, daima hatırımıza getirmeliyiz:

“Cehennem, bin yıl kızdırıldı kıpkırmızı oldu. Bin yıl daha kızdırıldı bembeyaz oldu. Bin yıl daha kızdırıldı kapkara oldu. Şimdi, kapkara ve karanlıktır.”

Şimdi, biraz da kıyametin başlangıcından haber vereyim:

Ne zaman ki, İsrafil aleyhisselâm sûru üfürür, yeryüzünde her kadar diri varsa hepsi helâk olduktan başka, vaktiyle Ad kavmini mahvı perişan eden yele Hak teâlâ irade buyurur. O yel, bir iğne deliğinden geçecek kadar çıkar ve dünya yüzüne doğru esmeye başlar. Dağları, taşları hep toz eder. Türlü türlü, renk renk, yeşil, kırmızı, ak, sarı, mavi ve kara renkli topraklar, gökyüzünde birbirine karışır. Sonra, o tozlar yine yatışır ve doğu ile batı arasını doldurur. Nihayet, Hak teâlâ dünyaya buyurur:

— Ey dünya! Hani, ziynetinle sevinenler? Nerede sana gönül verenler? Hani, onlar ki ortak koşar ve başkalarına taparlardı? Hani, o zalim beyler ki yeryüzünde fesatlar çıkarır, haksız yere kan döker, gözlerden yaşlar akıtırlardı?

Bu sorulara hiç cevap gelmez. Hak teâlâ buyurur:

“Evvel benim. Âhir de benim, vâhid-ül-kahhar yine benim. Bu mülk benimdir.”

Sonra, Sakar adındaki cehennemden Allahın emriyle bir kıvılcım çıkar ve yedi denizde bir damla su bırakmaz. Yeryüzünü kömür gibi yakar, gökleri zeytinyağı gibi eritir ve daha ne varsa hepsini yakmağa kast eylediği sırada Hak teâlâ onu durdurur:

— Fazlasını yapma ama âsi kullarım var ya, onlara ne yapılacağını sen ne bilirsin?

Düşün, cehennemin bir kıvılcımın dan bu kadar işler meydana gelirse, var kıyas et ona girenin Hali nice olur?

Şimdi kardeş:

Bildirdiğim bu vasıflar, bu kadar değildir. Bütün bu anlattıklarımla sana cehennemin, haşrın, kabir azabının ve ölümün bir zerresini bile söyleyebilmiş değilim. Çünkü hem söz uzar hem de kitap uzun olur, maksattan da uzaklaşılır. Bunun için, hepsinden biraz bahsettim. Bu anlattıklarımdan kıyas et ki, kıyamet günü ne gündür. Kıyamet, Hak teâlânın adalet günüdür ve Allahu Teâlâ’nın;

“Bugün (Ceza ve mükâfatta) asla haksızlık yoktur. Şüphesiz ki, Allahu teâlâ tez hesap görücüdür.’’ Mü’minûn Sûresi: 17

Dediği gündür. O gün Bütün mahlûkatın, mukarreblerin ve peygamberlerin, kendilerinden ümit kesecekleri gündür. İllâ, Hz. Muhammed Mustafa sallallahu teâlâ aleyhi ve sellem efendimizin, herkese şefaat makamında olacağı gündür.

O gün İbrahim peygamber aleyhisselâma, Hak sübhanehu ve teâlâ sual edip buyurur ki:

— Yâ İbrahim! Senin belinden zürriyet geldi mi? İbrahim aleyhisselâm cevap verdi:

— Evet yâ Rab!

— Zürriyetinin adı nedir?

- İbrahim aleyhisselâm, zürriyetinin adını hatırlayabilmek için çok çalışır başını önüne eğip, düşünür düşünür bulamaz. İşte, kıyamet böyle bir heybetli gündür:

“Ki, o gün cehennem de getirilmiştir.” Fecr sûresi: 23

Âyet-i kerimesi nâzil olduğu zaman, öyle rivayet ederler ki, Hazret-i Resulün mübarek renkleri değişti ve sarardı.

Şimdi ey aziz:

— Allâh bilen Allah’tan korkar. Allâh bilmeyen Allah’tan korkmaz. Ashab-ı kiram, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem in mübarek renginin değiştiğini görünce telâşa düştüler. Vardılar, Hz. Ali radıyallahu anh efendimize haber verdiler. Huzura geldi ve sordu;

—Yâ Resûlallah! Acaba ne oldu ki, mübarek renginiz değişmiş?

Resûl aleyhisselâm, bu âyeti okudurlar: (Ki, o gün cehennem de getirilmiştir.) Hz. Ali kerremallahu vechehu tekrar sordu:

— Yâ Resûlallah! Cehennemi nasıl getirirler?

Efendimiz buyurdu:

— Yetmiş bin melek ve zebaniler tutup getirirlerken, eğer ellerinden bırakıverseler, bütün mahşer halkını yakar ve hiç kimse kurtulmaz. Hem, hiç kimse ona gözünü doğrultup bakamaz, o kadar heybetlidir.

Kâ'ab-ül-ahbâr der ki:

— Cehennemi getirirlerken, yakına geldiği sırada meleklerin ellerinden kurtularak bütün mahşer halkını kuşatır. Bu hali gören Nebiler ve Sıddıklar, yüzleri üstüne düşerek, başka bir şey dilemezler, illâ nefislerini dilerler.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz, Hz. Ömer-ül-Faruk radıyallahu anh'a buyurdular ki:

— Yâ İbn-i Hattâb! öyle kıyas eyle ki, eğer yetmiş Nebinin ameli kadar amel in olsa, o günde kurtuluş bulmazsın.

Cehennemi getirirken ellerinden bırakıverirler ve bütün mahşer halkını tamimiyle kuşatır eder, çevrelerini kaplayarak sırat köprüsünden başka hiçbir yol kalmaz. Hiç kimse, gidip cehennemi tutmaya cesaret edemez. Yalnız, Hz. Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz, ileriye doğru yürür ve cehennemi zincirinden tutarak:

— Dön yâ cehennem! Buyurur. Senin ehlin nasıl olsa sana gelecektir.

Cehennem cevap verir:

— Bırak beni yâ Resûlallah! Der. Hak teâlâ, seni bana haram kılmıştır. Yâ Muhammed! Sen sâdık-ül-vâ'd-ül-eminsin ki, âlemlerin Rabbi sana Habibim diye buyurmuştur. Bırak beni, âsilere azap edeyim.

Bu sırada, arş-ı âlâdan bir nida gelir:

— Yâ cehennem! Habibim ne derse sözünü dinle.

Cehennem, bu emr-i ilâhi üzerine derhal arşın kuzeyine çekilip bekler.

Aziz: O gün, Hak teâlâ halkın seçilmesini irade buyurur. Kâfir ile Mümin, şirk ehli ve ihlâs ehlini birbirinden seçip ayırmalarını emreder. O gün, herkesin suçları meydana çıkar:

(Mahşerde o gün nida olunur:) «Ey mücrimler! Bugün onlardan ayrılın.» Yâ-Sin sûresi: 59

Bu emr-i sübhani üzerine, ihlâs Hak teâlâ hazretlerine secde eder. Allahu azim-üş-şân irade buyurur:

— Yâ ihlâs! Ehlini al ve cennete var.

Hak celle ve âlâ, şirke de ferman buyurur:

— Sen de ehlini al ve cehenneme var.

Zebaniler, derhal müşrikleri toplarlar ve şirk ehlini cehenneme gönderirler. Şeytan ve kâfirler zincirlere vururlar. Kâfirlerin yüzleri kapkara ve gözleri kör olur. Kâfirlerin ne acıklı durumda bulunduklarını belirtmek için bir misal verelim: Eğer, yer ile gök arası altınla dolsa ve bu altınlar bir kâfirin eline geçse, bir an olsun bu işkenceden kurtulabilmek için kâfir hepsini feda ederdi.

40- CEHENNEMİN NEREDE OLDUĞU

Sual — Cehennemin bu azamet ve sıcaklığı nerededir ki, onun bu sıcaklığı halka gelip yetişmez?

Cevap — Cehennem, şimdilik yedi kat yerden aşağıdadır. Daha birçok şeyler vardır ki, onun altındadır. Sana biraz da onlardan bahsedeyim ki, öğren ve işini ona göre tut.

Şimdi ey aziz:

Bu yerler ki, vardır yedi kattır. Yedi kat olduğuna delil de budur:

"O Allahu teâlâ ki, yedi kat göğü ve arzdan da bir o kadarını yaratandır." Tâlâk sûresi: 12

Aziz: Hak teâlâ, ne ki takdir buyurdu ise, hepsinin ecelini de takdir buyurmuştur. Ayı, güneşi, gökleri ve bütün mahlûkatı yarattı ve hepsinin ecellerini de takdir buyurdu.

Her birinin ömürlerinin müddeti dolunca, eceli gelir ve ölür. Ancak ölmeyen, yatmayan, uyumayan, bitmeyen, yitmeyen şeriki ve naziri bulunmayan ebedî, ezelî ve zevalsiz Allahu zül-celâl vel-kemal hazretleridir. Ondan gayrı her şeye zeval erişir. Nitekim, Hak teâlâ Kur'an-ı kerimde buyurur:

"Her şey helak olucudur, fânidir. Ancak, onun zâtı bâkidir." Kasas sûresi: 88

Bütün mahlûkat, ölümü tadacaklar dır. Nitekim, Hak teâlâ buyurur:

— "Her nefis, ölümü tadıcıdır." Âli İmran sûresi: 185

Ey aziz kardeş:

Bilmiş ol ki, Hak celle ve âlâ yeri, göğü, ayı, güneşi ve yıldızları yarattı, bir rivayete göre bunlara yetmiş bin yıl ömür verdi. Yetmiş bin yıl tamam olunca, ecelleri gelir ve

bunlar da helak olurlar. Ay, güneş ve diğerlerinin hepsi yerlere dökülür ve saçılırlar. Gökler yıkılır ve yerler bir hasır gibi serilir ve cehenneme atılır. Şimdi, bu yerin ve göğün, ayın ve güneşin ve yıldızların ömürlerinin altmış iki bin dokuz yüz altmış yılı geçince, Âdem peygamber aleyhisselâm yaratılmıştır. Ademoğulları da yeryüzünde tamam yedi bin yıl hüküm sürse gerektir, sonra kırk yıl canlılar olmadan ıssız yatsa gerektir, ki bununla yetmiş bin yıl tamam olur. (Doğrusunu Allâh bilir.)

Ondan sonra, ak gümüşten bir yer daha yaratılacaktır. Nitekim, Hak celle ve âlâ Kur'anda buyurur:

"Arz, başka bir arza ve gökler de başka göklere dönüştürüldüğü gün, insanlar muhasebe ve mücâzat için, bir ve kahhar olan Allâhu Teâlâ'nın huzuruna çıkacaklardır;" İbrahim Sûresi: 4

Meşâyih, bu kavli ittifak ettiler. Fakat, İmam Fahr-i Râzi rahmetullahi aleyh buyurur ki:

— Server-i Enbiyâ aleyhi efdal-üt-teâlâya efendimiz hazretleri, Mi'râc gecesi giderken melekler leşkerine uğradı. Melekler, durmadan geçip gidiyorlardı. Cebrail aleyhisselâma sordu:

— Ey kardeşim Cebrail! Bunlar, nereden gelir ve nereye giderler Cebrail aleyhisselâm cevap verdi:

— Yâ Resûlallah! Ben, yaratıldım yaratılalı bunları böyle görürüm. Amma, bir gördüğümü bir daha görmedim. Onun için, bunların ne evvellerini bilirim ne de sonlarını bilirim.

Aleyhissalâtü vesselam efendimiz, o meleklerden birisine sordu:

— Sen yaratılalı ne kadar yıl oldu?

O melek, kendilerine cevap verdi:

— Ömrümün evvelini ve sonunu bilmem. Ancak, şu kadarını bilirim ki, Hak teâlâ göklerde bir yıldız yaratmıştır. Bin yılda bir kere doğar. Ben yaratılan beri, Hak teâlâ onun gibi dört yüz bin yıldız daha yarattı.

Şimdi ister öyle ister böyle olsun, ittifak şunun üzerinedir ki, zamanın ahirinde âdemoğulları yedi bin yıl hükmetseler gerektir ve ondan sonra kıyamet kopacaktır.

41- CENNETE DAİR VE HAKKIN İKRAMLARI

Şimdi ey aziz kardeş:

Eğer, yukarıda bahsedilen ölüm korkularından, münkir nekir sualleri korkularından, kıyamet korkularından nefsin ibret alarak başına gelecekleri düşünmek suretiyle nefsin insafa gelmediyse, hâlâ dünyadan iğrenip emmâreliği terk etmediyse, gel sana şimdi Allahu teâlânın nefsi levvâmeye, nefsi mülhimeye ve nefsi

mutma'inneye edeceği lütuf ve keremlerden, dostlarına ve kendisine muti olanlara yapacağı ihsan ve ikramlardan bahsedeyim:

Hak teâlâ, kendisine tâbi olup, peygamberlerine uyan, velilerini seven ve âsi kulları düşman edinenlere, nefislerinin hevâsına uymayarak şeytana karşı gelenlere, kerem ve inayeti ile cennetler ve cennetler içinde huriler, gılmanlar, rıdvanlar, türlü türlü rahatlıklar ve hoşluklar, izzetler, hürmetler, Buraklar, saraylar ve nimetler verecektir.

Bir o korkuları, bir de bu nimet ve ikramları düşün ve eğer kahrı sıfatından korkmazsan, bu gibi lütuflarını düşün de artık hak ve gerçek olan yola dön. Eğer, Hak teâlâ hazretlerinin kahrından korkmaz ve lütfuna özenip bütün bunları düşünmezsen, nefsinin âhireti inkârı vardır ve o nefis şakidir. Şu hâlde, var git meşâyih eşiğine düş ve bu taklidi olan imanını tahkiki imana çevir ki, nefsinin kuşkuları gitsin. Yoksa, dünyadan, ahirete Allah korusun imânsız gidersin.

Şunu da asla unutma ki, her kim Allahu Teâlâ'dan korkmaz, Resulünden utanmaz, azabından sakınmaz ve cennete heves etmezse, o kimse gayet bedbaht bir kimsedir. Onun, yeryüzünde gezip yürüdüğünün hiçbir faydası yoktur. Zira, her yerde bir isyan işler, bir yanlış söz söyler ve bulunduğu yer dahi ona lanet eder. Yaşadığı ömür, geçirdiği vakit onun üstünden hayırla geçmez, ahirete hayırla göçmez. Bunun içindir ki; bu zayıf, fakir ve hakir müellif bu kitapta Hak teâlânın kahrı sıfatlarından bahsettim, nefs-i emmâreye Hak teâlânın hışmını hatırlattım ve korkulu yerlerden haber verdim. Şimdide, biraz lütuf ve kereminden bahsedelim de olur ki bu sayede nefs-i emmâreyi nefs-i levvâmeye, nefs-i mülhimeye ve nefs-i mutma'inneye döndürebiliriz. Nefs-i emmâre de bunlara özenerek belki emmâreliğini terk eder, dünya hırs ve muhabbetini bırakır ve baki zevk ve lezzetlere heves eder, o nuranî makamlara erişmeye çalışır. Zira, bu öyle bir zevktir ki, o sultanlığın zevali yoktur, onun zevk ve sefasının da akıllardan gitmesi mümkün değildir.

Ebû-Derdâ radıyallahu anh buyurur ki:

— Cennette, salihlerin içecekleri şaraba bir kişi parmağını batırsa ve o parmağını dünyaya getirerek şöyle uzaktan bir koklatsa, dünyada ne kadar canlı varsa hepsine o şarabın kokusu erişir, bütün canlılar koşturup bu kokuyu koklamak isterler ve o kokuyu elde edebilmek için birbirlerini kırar veya deli olurlardı.

Aziz; Dünyada öyle âşıklar vardır ki, onu bu dünyada iken içmişlerdir ve canlarını o şarapla sarhoş etmişlerdir. Gözlerini de o sarhoşlukla dost yüzüne dikmişler ve iki cihanı artlarına atmışlardır.

Mevlânâ Celâlüddin (KS) buyurur ki:

— Ey mü'min! Bir ân için kulağını benden yana tut ki, sana cennete varınca edeceğin zevklerden bahsedeyim ve seni o baki mekânına özendireyim.

Ey aziz:

Bilmiş ol ki, müminlerin cennette içecekleri suyun adı TESNİM dir. Tesnim, cennette akan bir pınardır. Bu suya tesnim denilmesinin sebebi, bu sudan bardaklara dökülür ve bütün bardaklar dolar, artık o bardaklar bir daha boşalmaz ve tekrar

doldurma gereği olmaz, onu yalnız mukarrebler içer, diğer cennet ehli de içerler ama şerbet ederek içerler. Zira, mukarrebler dünyada iken Allahu Teâlâ'dan başkasına gönül verip meşgul olmamışlardır. Şimdi Cennette, rıza kadehleri ile mârifet meclisinde, sevgili karşısında o şarabı dolu dolu içerler. Bu şarabın lezzetini anlatabilmek için de bir misal verelim: Bir iğneyi o şarabın içine soksalar ve çıkararak dünyada bulunan acı denizlere daldırsalar, hepsi şeker şerbetinden tatlı olur ve o denizlerde yaşayan canavarların hepsi de mest olurlardı.

Şimdi ey gafil: Eğer, o şaraba hevesin varsa, dünya şarabını terket!

Dünya şarabını terk etmeyince, âhiret t şarabı sana helâl olmaz. Terk etmek, tövbe etmektir ve ondan sonra bir daha içmemektir. Resûl-ü ekrem sallallâhu aleyhi ve sellem efendimiz:

"Dünyada şarap içen ve sonra tövbe etmeyenlere, Allahu teâlâ âhirette Kevser şarabını haram eder," buyurmuşlardır.

Bu Hadisi şerif, geneldir. Bunda hususiyet yoktur. Nasıl ki, içkinin bütün müminlere haram olduğunu beyan buyuran âyet-i kerime de umumîdir, Yani ister zengin ister fakir ister sultan ister kul olsun, içki içmek bütün insanlara haramdır.

Sırası gelmişken, biraz da dünyada şarap içenlerin hallerinden bahsedelim, şarabın dünyada ve ahiretteki zararlarını söyleyelim ki, içenler duysun ve öğrensinler de gayrete gelsin ve ahiretlerinden korkarak dünya şarabını bıraksınlar ve âhiret şarabından da mahrum kalmasınlar.

42- İÇKİNİN ZARARLARI

Hz. Ali kerremallahu veçhe ve radıyallahu anh hazretleri buyuruyorlar ki:

— Eğer, bir kuyuya bir damla şarap damlasa, zamanla o kuyunun suyu çekilse ve kuyu toprakla dolsa, üzerine minare yapsalar, ben o minareye çıkıp ezan okumazdım.

Hasan-ı Basri rahmetullahi aleyh de buyurmuşlardır ki:

— Bir kişi, bir kere içki içerse, onun gönlü kararır. Eğer, tövbe ederse ve bir daha içmezse yine ağarır. Tövbe edip ikinci defa içerse, melekler ondan rahatsız olurlar. Tekrar tövbe edip üçüncü defa içerse, Cebrail aleyhisselâm ondan rahatsız olur. Dördünce defa içerse, İsrafil aleyhisselâm ondan rahatsız olur. Beşinci defa içerse, Mikâil aleyhisselâm ondan rahatsız olur. Altıncı defa içerse, denizlerin içinde bulunan bütün haliklar ondan rahatsız olurlar. Tövbe edip yedinci defa tövbesini bozup içerse, gökler ondan rahatsız olurlar. Sekizinci içerse, yerler ondan rahatsız olurlar. Dokuzuncu defa içerse, yeryüzünde bulunan bütün yaratıklar ondan rahatsız olurlar. Onuncu defa yine içerse, cennet ondan rahatsız olur ve cennet kapıları onun yüzüne kapanır. On bir kere içerse, cehennem kapıları onun üzerine açılır. On iki kere içerse, arş ondan rahatsız olur. On üç kere içerse, kürsi ondan rahatsız olur. On dört kere

içerse, arşı taşıyan melekler ondan rahatsız olurlar. On beş defa tövbesini bozup tekrar içerse, Cebbâr'ı âlem olan Allâh celle celâlühu ondan rahatsız olur. Ne'ûzü billah.

Kıyamet gününde, Allahu Teâlâ'nın salih kulları, cennette şarab-ı tabur içerlerken, dünyada içki içenlere de cehennemin zebanileri ateş yerlerinden akan irinleri verirler ve onları yılanlar ve akrepler sokar. Onların üzerine bir cehennem meleği tayin ederler, tokmakla başına bir vurur ve cehennem ateşinin denizine düşürür, kırk yıl belirsiz olur kalır. Kırk yıl sonra, o ateşin alevi bunu tekrar yukarıya çıkarır ama bekleyen o melek tekrar başına vurur ve yine o ateş denizine düşürür. Bu suretle, dünyada içki içenlere azap olunur.

İmam **Ebul-Leys** de buyurur ki:

— İçki içenin başına on türlü musibet gelir. Bir kısmı deli olur, küçük çocuklar onun haline güler, alay eder ve eğlenirler. Akıllılar da onu görür ve horlarlar, buyurmuştur.

HİKÂYE

Yine İmam Ebul-Leys buyurur ki:

Bir gün, Bağdat kabristanında bir sarhoş gördüm. Kendisini bilmeyecek kadar sarhoştu ve bir yandan işiyor, bir yandan abdest aldığını sanıyor, bir yandan da abdest duaları okuyordu ki:

Şükür ve hamd islâmı bir nur ve temizleyici kılan Allah'a mahsustur. (Minet tevvâbiyn mütetahhirin.) Allahım, Beni tevbe edenlerden ve temizlenen kullarından kıl diyordu.

Bir başka gün, yolda düşmüş bir sarhoş daha gördüm. Bir köpek onun ağzını yalıyordu. Sarhoş da köpeğe (Ey benim efendim) diye iltifatta bulunuyordu.

İşte, sarhoşların hali böyle olur, Ne'ûzü billâh. Ne yaptıklarını ne söylediklerini bilmezler, güçleri yeterse adam öldürürler, türlü türlü rezillikler ederler ki, bunların hepsi akılları başlarından gittiği için bu çirkin ve kötü hallere düşerler.

Kardeş:

- Bir düşün, kişinin aklının başından gitmesi ne büyük musibettir. Bundan başka, içki içenler varlarını yoklarını bu uğurda harcar, mallarını israf ederek çürütür ve cimri olurlar ki, bu dahi büyük bir musibettir;

Hz. Ömer-ül-Faruk radıyallahu anh, içki içenler için şöyle buyurmuştur:

"İçki, malları telef eder ve aklı da kaybettirir".

- İçki içenlerin bir musibetleri de, kardeşleri ile düşman yapmasıdır. İçki, bu düşmanlığa sebeptir.

Nitekim, Hak teâlâ Kur'anda buyurur:

"Şeytan, şarap ve kumarla sırf aranıza düşmanlık ve kin salmak ve sizi Allahu teâlânın zikrinden ve namaz kılmaktan alıkoymak ister. Artık, vazgeçtiniz değilmi?" Mâide Suresi: 91

Bu âyet-i kerime nâzil olunca, Hz. Ömer îbn-ü-Hattâb radıyallahu anh, bu emr-i ilâhinin manasının ne olduğunu bilip anlar ve: **“Vaz geçtik Yâ Rabbi der.”**

● İçki içenlerin bir musibetleri de şudur: Bunlar, ne yaptıklarını bilemediklerinden zina suçunu da irtikâp ederler. Ağızlarından olmadık sözler çıkar ve karıları boş düşer.

Onun için, **Resûl-ü zişân** efendimiz:

“Kızını, içki içen birisiyle evlendiren, sanki ona cehennem ateşinin içine sevk etmiş gibidir,”

Buyurmuşlardır.

Bir musibet de içki her türlü kötülüğün, günahın ve şerrin de anahtarıdır. İçki içenler, gayet kolaylıkla günah işlerler. Zira, Allahu teâlâ hazretlerini unutmuşlardır. Onlardan, amellerini yazan melekler de incinirler.

● Bir musibet de içki içene seksen değnek vurulması emridir. Eğer bu emir dünya hayatında yerine getirilmezse, âhirette mutlaka infaz olunacak ve içki içenler bu dayaktan kurtulamayacaklar dır.

● Bir musibet de göklerin kapısı onların üzerine kapanır, kırk gün duaları kabul edilmez. Eğer, bir daha içmezlerse, kullarına karşı rahim ve şefik olan Allahu teâlâ olur ki, kabul eder.

● Bir musibet de ansızın eceli gelir ve tövbe etmek nasip olmaz.

Bu saydıklarımız; içki içenlerin dünyada uğrayacakları musibetlerdir. Ahiretteki musibetlerinden, Ne’ûzü billahi teâlâ, Allah Müslümanları saklasın ve esirgesin.

Fahr-i kâinat aleyhi efdal-üt-tahiyyât efendimiz buyurmuşlardır ki:

—İçki içenleri, kıyamet günü getirirler. Dünyada içki içtiği kap boynuna asılmış olur, Kadehi de elinde bulunur. Bunların etleriyle derileri arasına yılanlar, çıyanlar ve akrepler doldurulur. Ayaklarına da ateşten iki nalın giydirilmiş bulunur. Beyinleri güldür güldür kaynar. O halde mahşer yerine gelirler. Bunların, öldükleri zaman gömüldükleri kabri de cehennem çukurlarından bir çukur olur.

Îbn-i Mesut radıyallahu anh buyurmuşlardır ki:

— İsterse bir damla bile olsa, içki yüzünden on kişi melundur: Sıkan, sıktıran, içen, sunan, taşıyan, yükleyen, satan, sattıran, satın alan, parasını yiyen.

Mesâbih'teki şu Hadis-i şerif de ENES radıyallahu anh hazretleri tarafından rivayet olunmuştur:

Enes (R.A.) Resûlullah (S.A.V.) den şarap hakkında şöyle rivayet etmiştir:

«On kimse melundur: Onu sıkan, sıktıran, içen, taşıyan, taşıtan, dağıtan, satan, parasını yiyen, satın alan ve mâlik olan.»

Görülüyor ki, Hak teâlânın Resûlü ve habibi, bir damla içkiden on kişiye lanet etmiştir. Biri içendir ve kalanı içmeyendir.

Hz. Osman-ı Zinnûreyn radıyallahu anh da buyururlar ki:

— içkiden uzak durun ki, bütün günahların başıdır. Allahu teâlâya imân ile içki, bir gönülde asla birlikte olmaz. Yakın olunca, birbirlerini giderirler.

Abdullah bin Ömer radıyallahu anh da şöyle buyurmuştur:

— İçki içen kişiyi mahşer yerine götürürler. Gözlerinin rengi gök ve yüzleri kapkara olmuştur. Dilleri, göğüsleri üzerine sarkmış ağızlarından salyalar akar ve gayet kötü kokar, âdeta köpek ölüsü gibi kokar ki, kime yaklaşsa ondan iğrenir ve yüzüne tükürürler. Ona derler ki: (Ey bedbaht! Dünyadan tövbe ile gelmiş olsaydın, şimdi bu felâketlere uğramazdın.)

Şimdi, bilmiş olun ki; içki içenlere rastlarsanız, selâm vermeyiniz, hasta olurlarsa hatırlarını sormaya gitmeyiniz, ölseler namazlarını kılmayınız.

İçkinin, bazı kötülükleri daha vardır. Onları da bildirelim ki, kendiniz içki içmezseniz bile, içki içenlere söyleyiniz, olur da insafa gelirler:

Ey aziz:

Bu içki dedikleri şey, tıpkı tıpkısına pisliktir. Âlimler, eğer kişinin donuna içki bulaşırsa, onun namazı dürüst değildir diye ittifak etmişlerdir, meğer ki o bulaşan yer yıkanmış ve temizlenmiş olsun. İçki, içenin ağzını pislik gibi kokutur, aklının nurunu söndürür, damarlarını sertleştirir, damarları sertleştiğinden ötürü doğru yürüyemezler. İçki, hayayı ve gayreti giderir, içki içenlerin el ve ayakları titrek olur, dilleri ağızlarının içinde pelteleşir ve peltekleşir, doğru dürüst konuşamazlar, halk arasında hor ve hakir olurlar ve hınzır gibi horlaya horlaya ölür, giderler, ölmekle de kurtulamaz, ölümlerinden sonra da türlü türlü azaplara uğrarlar. El-iyâzü billah.

Yâ ilâhi:

Müslümanları, içki içmekten sen sakla ve içenlere sen tövbe ve tevfik ver.

Aziz: Eğer, fâsıklar derlerse ki:

— Biz içki içmeyiz, bizim içtiğimiz içki değildir, başka bir şeydir veya:

— İçeriz ama az içeriz ve sarhoş olmayız.

Sakın, bu sözlere inanma ve aldanma! İçki neye derler ki, o haram olmuştur, sana onu da söyleyeyim de ona göre işini bil.

Bilmiş ol ki, içki nedir ve neden olur? Bunu, Resûl-i ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz açıkça beyan buyurmuşlardır.

Hak teâlânın habibi, kıyamet gününün şef i' i, bizi anamız dan ve atamızdan fazla seven, bizi şerlerden sakınıp, hayırlara kılavuzluk eden Hz. Muhammed Mustafa Sallallahu aleyhi ve sellem, bu Hadis-i şeriflerinde buyururlar ki:

"Aklı gideren her şey içkidir ve bir damla bile olsa haramdır. Bir şeyin ki, çoğu sarhoşluk verirse, onun azı da çoğu da haramdır, içki, yaş veya kuru üzümden, buğdaydan, arpadan, darıdan ve baldan olur."

Hidâye'de denilir ki:

— Her kim, sarhoş edecek kadardan az olmak şartı ile, içki içmek helâldir derse, kâfir olur. Zira, Kur'an-ı azim-ül-burhandaki sarahati inkâr etmiş olur. Şu darı suyu ki, ona sarhoşluk verecek bir şey katarlar ve mayalayarak ona BOZA diye ad verirler, o dahi haramdır. Hemen, içki hükmündedir.

İmam Muhammed der ki:

— Her kim, bunlara helâl derse kâfir olur, karısı boş düşer. Zira, Aleyhissalâtü vesselâm efendimiz:

"İçki ona derler ki, İçeni sarhoş eder ve aklını giderir. İster üzümden isterse başka bir şeyden olsun fark etmez," buyurmuşlardır.

Câbir radıyallahu anh rivayet eder.

Yemen'den bir kişi huzur-u Resûlullah'a geldi ve sordu:

— Bazı fâsıklar, darıdan yaptıkları şaraba boza diyorlar. Acaba bunun içilip içilmeyeceği hakkında ne buyurursunuz?

"Sarhoşluk veriyor mu?

— Evet yâ Resûlallah! Sarhoşluk veriyor.

Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz, şöyle buyurdular:

— Haramdır ve onu içenlere Hak te âlâ hazretleri, cehennemde yanan kâfirlerin ve fâsıkların gövdelerinden akan kanları, irinleri ve sarı suları içirir.

Ebû Malik Eş'ari rivayet eder:

Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz buyurmuşlardır ki:

"Benim ümmetimden birçok kişiler içki içerler ama akılları sıra içkinin adını değiştirirler. Şıra, boza veya bal suya derler. Halbuki, mademki sarhoşluk veriyor ve aklı gideriyor, onun da azı veya çoğu haramdır."

Bunları bilip öğrendikten sonra, şunu da bilmiş ol ki; bazı yenecek şeyler de sarhoşluk verir ve aklı giderir, o şeyler de haramdır. Afyon vesaire gibi sarhoşluk veren bitkilerdir. Bunlar, fıkıh kitaplarında da zikr olunmuştur ve haram olduğunda ittifak edilmiştir. İmam-ı Mâlik, İmam-ı Muhammed ve îmam-ı Şafiî rahmetullahi aleyhim ecmain bunu açıkça beyan buyurmuşlardır. İmam-ı Azam Ebû-Hanife ve Ebû-Yusuf rahimehullah ve Hidâye'nin şerhi olan Nihâye'de içilecek şeyler konusunda:

Bu şaraplardan sarhoş olmak haramdır. Onun için, bazı bitkilerin tohumundan da sarhoş olmak haramdır. Bununla beraber, içilen şeylerden sarhoş olmak, yenilen şeylerden sarhoş olmaktan beterdir demişlerdir.

Câmi-üs-sagir şerhinde bu şekilde zikredilmiştir:

— Her kim, helâldir diye yese veya içse kâfir olur ve Hak teâlâ hazretlerinin huzuruna imânsız gider. Ne'ûzü billahi teâlâ.

Bu kitabın müellifi de der ki; afyon ve buna benzer nebatların tohumlarını veya suyunu, ki bunların haram olduğu yukarıda açıklanmıştır. İlâçların içine katarak tedavi bahanesiyle alsalar ve aklı bir müddet gitse, bu ilâç da haram olur. Bilhassa, şu

berş-i îsa dedikleri ki, şimdi halk ekseriya onu helâl diye yemektedir. O nasıl helâl olur ki, terkibindeki bazı maddeler sarhoşluk verici nebatlardandır. İçine afyon ve safran karıştırırlar ve öyle yerler amma, akılları başlarından gider. Şu hâlde diğerleri haram olduğu gibi bu dahi haram olur.

Şimdi ey aziz:

Sözün kısası, sarhoşluk verici şeyleri yiyen veya içen ve aklı gideren bu gibi şeylere helâl diyen kâfir olur.

43- HAK TEÂLÂ'NIN DÜŞMANLARI KİMLERDİR?

Hak teâlâ azze ve celle, kıyamet gününde ferman buyurur:

— Hani, benim düşmanlarım nerede? Getirin onları!

Cebrail aleyhisselâm niyaz eder:

— Yâ Rab! Senin düşmanların çok, hangilerini irade buyurursun?

Hitab-ı izzet vârid olur:

— Hani, o sokaklarda sarhoş olup yürüyenler ve tövbe etmeden ölenler. Hani, benim haram dediğim şeyleri işleyenler. Hani, kendilerine mahrem olmayan kadınlarla güzel vakitler geçirenler. Hani, benim salih kullarımı hor görüp incitenler. Hani, benim emreylediğim zekâtlarını vermeyenler, hani, benim farz kıldığım şeyleri terk edenler. Getirin hepsini ve cehenneme atın.

Şimdi ey aziz:

Aklını başına devşir. Birkaç günlük fâni zevk ve lezzetler için, kendini âhiret mihnetlerine uğratma. Mevlâ'nın buyurmadığı ve hoşlanmadığı yerlere varma. Mevlâ'nın buyurduğu ve sevdiği yerlerden yüz çevirme. Tâ ki, ebedî saadet ve selâmete erişe bilesin.

Yine sözü uzattık, maksada dönelim:

Evet, sözümüz cennet ehlinin içtikleri şarapta kalmıştı. Dünya şaraplarını içenler, tövbesiz ölürlerse cennet şaraplarını içemezler demiştik.

Cennet ehli, cennette ne zaman yemek isteseler, kuş etleri yerler. Eğer, cennet ehlinin orada yedikleri yemişler den bir tanesinin suyunu sıksalar ve bir damlasını dünya denizlerine damlatsalar, bütün o acı denizler şeker şerbetinden tatlı olurlardı. Aziz; Cennet nimetlerini kimse vasıf edemez. İnşâllahu teâlâ sen de gidince kendin görürsün.

Allahu azim-üş-şân, Kur'an-ı hâkiminde mü'min kullarını cennetine davet eder ve orada kendilerine ikram edeceği nimetleri sayar:

“Fakat, muttakiler için bir fevz mahalli, cehennem ateşinden necat vardır. Meyveli ağaçlarla dolu bahçeler, üzüm bağları, memeleri yumru yumru ve hepsi aynı yaşta kızlar ve içi şarap dolu kadehler vardır.” Nebe sûresi: 36

Ebû Tayyibe Selim'den rivayet eder:

Cennet ehlinin üzerlerine bir bulut gelir ve der ki: (Size ne yağdırayım?) Cennet ehli, o buluttan ne dilerlerse, Allahu teâlânın izniyle o yağar.

Hak teâlâ, cennet ehline edeceği ihsanları vasıf ederken:

Onlar, öyle nimetlerdir ki ne gözler görmüş ne kulaklar işitmiş ne de insanın kalbi düşünebilmiştir, buyurmaktadır.

Ey aziz:

Cennet kokuları, öyle kokulardır ki kırk yıllık yoldan cennet ehline karşı gelir. Oysa, dünyanın hangi türlü kokusu olsa, bir günlük yola varmaz. Bu dünyada ne kadar koku varsa toplasalar cennet kokularının zerresi değildir. Dünyada ne kadar hoşluklar ve lezzetler, zevk ve sefalar, içecekler varsa, cennet lezzetleri yanında bir sinek kanadı kadar bile değildir. Bu dünya, âhiret yanında bir çöplük gibidir. Zira, bu dünyanın her nesi varsa, hepsi fânidir, bir gün olur geçer, gider. Oysa, âhirette hepsi bakidir, verilenler asla geri alınmaz.

Zaman olur ki, imân ehlinden cehennemde kimse kalmaz, yani zerre miktarı imânı olanlar dahi cehennemden çıkarlar. Zerrece imân neye derler bilir misin? Bir kimsenin ancak, Allahu teâlâ ile kendisinin bildiği bir günahı olsa, fakat Allahu Teâlâ'dan korkarak o günahı terk etse ve bir daha işlemese, zerrece imân olur.

Meselâ, bir kimse karısını boşasa, fakat boşadığı duyulmadığı halde, bizzat kendisi onu boşadığını halka bildirse ve nefsini o kadından sakınsa, zerrece imandır veya bir kimseye bir miktar borcu olsa, alacaklısı bu alacağını unutsa yahut ölse gitse, borçlu olduğunu da hiç kimse bilmese ve fakat Allah korkusuyla o borcunu alacaklısına veya mirasçılarına ödese, zerrece imandır.

Hâsılı, kebâ'ir dediğimiz büyük günahları, insanlar görüp bilmedikleri halde, Allah korkusuyla terk edip işlemeyenler, zerrece imân hâsıl etmiş olurlar ve o zerrece imanları yüzünden de cehennemde ebedî olarak kalmaz, günahları miktarı yandıktan sonra cehennemden çıkarlar.

İllâ, bu gibi günahlarla ahirete gidenlerin, imânsız gitmelerinden korku vardır.

44- GÜNAH-I KEBAİR (BÜYÜK GÜNAHLAR)

Eğer, kebâ'ir günahlar nedir? diye sorarsan, bunlar pek çoktur. Hele birkaçını söyleyivereyim:

- Anaya- babaya âsi olmaktır,
- İçki içmek ve zinâ etmektir.
- Haram yemek, fâiz yemek ve gıybet (Dedikodu) etmektir.
- Namazı terk etmektir.

- Livatâ etmektir.
- Zekâtı vermemektir.
- Gücü yettiği halde, hacca gitmemek tir.
- Yılda bir ay oruç tutmamaktır.

Buna benzer ne varsa ki, Hak teâlâ işlenmesini veya işlenmemesini emretmiştir, âlimler bunların büyük günahlardan olduğunda ittifak etmişlerdir. Fakat, bu günahların içinde livatâ kebâ'irin, kebâ'iridir.

Aziz: Sırası gelmişken livatânın ulu günah olduğunu söyleyeyim, öğren ki faydası çoktur. Evvelâ, livatâ neye derler bilir misin? Erkeğin, erkekle çiftleşmesine livatâ derler.

Hak teâlâ, kelâm-ı kadiminde buyurur:

"Sizden evvel, âlemlerden hiçbirinin yapmadığı hayâsızlığı mı yapıyorsunuz?" Araf sûresi: 80

Malik bin Dinar rahmetullahi aleyh der ki:

— Erkeğin erkekle birlikte olması gibi kötü bir fiil önceki ümmetlerden hiç birisinde görülmedi bu sadece, Lût kavmi arasında vâki oldu. Onlara da şeytan aleyhil-lâ'ne geldi, talim eyledi ve öğretti. Maksadı, onları Hak teâlâ hazretlerinin hışmına ve gazabına uğratmaktı, nihayet uğrattı.

Bundan başka, Hak teâlâ haber verir ki:

"Kadınları bırakıp, şehvetle erkeklere mi yanaşıyorsunuz?" Âraf suresi 180

Halbuki, kadınlardan muvahhit kız veya erkek çocuklarınız olur ve insan nesli kıyamete kadar devam eder, denilmek istenilmiştir. Kaldı ki, Hak teâlâ insana şehveti bu hikmet için vermiştir. Siz, sadece şehvetlerinizin tatmini için bu hikmetten gafil oldunuz ve sadece şehvetlerinin tatmini için birleşen eşeklerden beter hale düştünüz. Bu kötü fiili işlemek, cahillik ve şekavettir,

Hak teâlâ buyuruyor ki;

"Siz, Allâhu teâlâya karşı haddi aştınız. Çünkü, helâli bırakıp harama yöneldiniz. Hak teâlânın hikmeti ve halk ettiği insan neslinin yolunu kestiniz, (insan tohumunu ziyan ettiniz.) Meclislerinizde, her çeşit kötülüğü yaptınız ve o murdar livatâ ile meşgul oldunuz." Ankebut suresi: 29

"Onlar, bu çirkin ve kötü fiili terk etmediler ve biz, bu kasaba ahalisi üzerine kötülükleri yüzünden gökten azap indirecek ve taş yağdıracağız." Ankebut sûresi: 34

Duyurulmuş ve gerçekten Cebrail aleyhisselâm gönderilerek bir kanat darbesiyle bu fesat ehli yedi kat yerin dibine sokulmuştur. Onların bu kötü fiili terk etmeyerek, Allahu teâlânın hışmına uğramalarına gök melekleri acıyarak ağlaştılar. Cebrail aleyhisselâm, dört yüz bin kişilik bu şehir halkını baş aşağı bırakıverdi. Hak teâlâ azap meleklerine ferman buyurdu, cehennemin sıcak ve ateşli taşlarından bunların üzerlerine yağdırdılar. Her taşın üzerinde Lût kavminden bir fâsıkın adı yazılı idi. Bunların hepsi helak oldular, şehirlerinin bulunduğu yerde katran gibi sular çıkarak büyük bir göl oldu.

Nitekim Hak teâlâ Kuranda buyurur:

“Vaktâ ki azap emrimiz geldi, şehirlerinin üstünü altına getirdik.” Hûd sûresi: 82

Yani, Cebrail aleyhisselâma livatâ edenlerin şehirlerini yukarı kaldırması ve sonra baş aşağı ederek aktarma emir olundu:

“Ve başlarına balçıktan pişirilmiş taşlar yağdırdık.’’

Bu âyet-i kerimede ki SİCCİL aslında SÎCCÎYN idi. (N) harfi (L) harfine tebdil olundu. Yani, o taşlar cehennemden yağmur damlaları dizilerek yağdı demektir.

“O taşlar, Rabbin celle şânenin indinde damgalanarak istif edilmişti.” Hûd süresi 82

Âyet-i kerimesinden murat, yani her bir taşın Üzerine fâsıklardan birisinin adı yazılmak suretiyle nişanlanmıştı, demektir.

“Bu taşlar bütün zalimlerden uzak değildir.”

Hasan Basri rahmetullahi aleyh buyuruyorlar ki:

— Bu âyette, ümmet-i Muhammed’den livatâ eden her fâsıka, o büyük azaptan korku vardır.

Bu sebepte, Resûl-ü ekrem sallallâhu aleyhi ve sellem efendimiz şöyle buyurmuşlardır:

“Cebrail aleyhisselâma bu zalimlerin kimler olduklarını sordum. Bana cevaben: Ümmetinden livatâ edenlerdir. Livatâ eden bütün zalimlerin başlarında, o çirkin fiili işlediği yerde o cehennem taşlarından birisi düşüp onu helak etmek üzere asılı durur.” dedi.

Hak teâlâ hazretleri buyurur:

“Yemin ederim, biz o kasabadan akıllarını kullanacak bir kavim için ibret olmak üzere apaçık bir nişane bıraktık.”

Bazı müfessirler buyururlar ki; Hak teâlâ hazretlerinin NÎŞAN olarak vasıf ettiği, Lût Kavminin üzerine yağdırılan cehennem taşları olabilir.

— **Kitaba ilaveten örnek olması amacı ile haricen eklenmiştir:** (Günümüz keşiflerine uygun olarak bu “Nişana” örnek olabilecek, “Pompei” halkının hazin sonlarını gösterebiliriz. Vezüv yanardağının ansızın patlamasıyla, sapıklıkta her türlü sınırı aşan 200.000 nüfuslu Pompei halkı bir anda lavların altında kalarak taşlaşmışlardır. Bu o kadar ani olmuştur ki herkes o an oldukları vaziyette kalakalmış ve taşlaşmışlardır. Pek çok çift sapkınlıkları esnasında taşlaşmıştır. 1748 yılında keşfedilen bu şehir, Allahın azabına nişane olabilecek şekilde herkes o an oldukları vaziyette taşlaşmış olduğu halde günümüze kadar aynen olduğu gibi kalan, herkesin gezip görebildiği ibretlik bir numune olması sebebi ile bahsedilen “nîşana” örnek olarak kitaba ilaveten haricen eklenmiştir.)

Bu ümmetin evveli, o taşları görmüşlerdir. Bazıları da buyururlar ki, helak edilen o şehrin bulunduğu yerde çıkan o kara sudur. Şimdi, orası gerçekten büyük ve kapkara görünüşlü, murdar bir göldür ve ona uzaktan bakan son derecede korkar, ki o denize Lût denizi derler. Musa aleyhisselâmın türbesine yakındır.

Bu hakir müellif, Musa aleyhisselâmın kabrini ziyaretine gittiğimde bu vesile ile Lût denizini de gördüm. Suyuna elimi soktum yağ gibi bir şey bulaştı. Gayet kötü kokuyordu. Kırk gün müddetle" o pis koku elimden çıkmadı, birçok ilâç ederek güçlükle giderdim. Böylece o murdar fiilin eserlerini de orada görmüş oldum.

Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz şöyle buyurur;

“Ümmetim üzerine korktuğum günahların en korkulusu, son derece çirkin ve kötü olan Lût kavmi amelidir.”

Yani, demek olur ki, bütün günahlar bir bir sayılsa, bundan korkunç ve büyük günah olmazdı.

Bir diğer Hadis-i şerifte de şöyle buyurmuşlardır:

“Lût kavmi amelini işleyen, Allâhu teâlânın rahmetinden mahrum ve uzak olmuştur.”

Bir diğer Hadis-i şerifte de şöyle buyurmuştur:

“Lût kavmi fiilini işleyen iki kişi görürseniz, tarafların rızası dahi olsa, her ikisini de tepeleyiniz.”

Bir diğer Hadis-i şerifte de şöyle buyurmuştur:

“Her kim, güzel yüzlü bir oğlana şehvet nazarı ile bakarsa, o haram şeye tövbe edinceye kadar kalbi düzelmez.”

Hz. Ali keremullâhi veçhe radıyallahu anh efendimiz de:

“Hangi erkek, şehvetini defetmek için bir başka erkeğe livatâ ederse, kıyamette ona büyük bir ateşe koyarlar ve öyle bir yere asarlar ki, bütün mahşer halkı görür ve o kimsenin dünyada o çirkin ve kötü işi işlediğini ve tövbe etmeden öldüğünü ve bu yüzden azaba düçar olduğuna anlar ve ona lânet ederler.”

Îbn-i Abbas radıyallahu anh hazretlerinden rivayet olunmuştur ki:

“Bir erkek, bir erkeğe binerek livatâ eylese, arş Hak teâlânın azameti ile titrer. Bu öyle büyük bir günahtır ki, Allâhu teâlânın gazabını çeker.”

Hidâye'de denilmiştir ki:

«Bir kimse, karısına arkadan yanaşsa veya bir erkeğe livatâ eylese, İmamı-ı Azam a göre; şiddetle cezalandırılması, çok pis bir yerde hapsedilmesi tövbe edinceye kadar oradan çıkarılmaması gerekir.» İyi bilinmelidir ki, genç çocuklar kadın hükmündedir, belki buna karşı olan şehvet daha fazladır. Hatta bazı âlimler ve fakihler MUHAZÂT meselesinde:

Yetişkin çocuklarla aynı safta namaza durulsa, o safta bulunanların namazları fasit olur, demişlerdir.

İmam Muhammed rahimehullah, bir gün hamama gitti. Ansızın, bir genç çocuk karşısına gelip oturdu. Îmam, o çocuğa bakarak kim olduğunu sordu, tellâk olduğunu öğrenince, talebelerini azarladı ve genç tellâğı dışarıya çıkartmıştır

Şunu da bilmelisiniz ki, bir başka oğlana livatâ etmenin günahı ne ise, kendi kölesine livatâ etmenin günahı da odur.

Her kim, kendi kölesine livatâ etmeyi helâl görürse Allâh korusun kafir olur.

Denilmiştir ki: Güzel oğlana, şehvetsiz dahi olsa bakmak haramdır. Zira şehvetle bakmaya yol açar.

Bazıları her ne kadar:

— Bende şehvet yoktur veya ben şehvet gözüyle bakmam, onun güzelliğine bakarım, derlerse de yanlıştır. Zira, Hak teâlâ güzel oğlana bakmayı mutlaka haram etmiştir.

Nitekim:

"Mümin erkeklere söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar ve namuslarını korusunlar." Nûr sûresi: 30

Âyet i kerimesinde yalnız kadınlara değil, genç çocuklara da bakmanın haram olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

Bu âyet-i kerimenin nüzulün de cereyan eden bir hâdiseyi, îbn-i Abbâs radıyallahu anh şöyle anlatmaktadır:

Meğer, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz zamanında münafıklardan birçoğu, güzel oğlanlara bakar ve derlermiş ki:

Biz, Hak teâlânın yaratıştaki mükemmelliğini ve kudretinin kemalini düşünmek için bakıyoruz, maksadımız, nefs şehveti değildir.

İşte, bu bozuk düşünce ve yönelişleri ortadan kaldırmak için

Allahu teâlâ şu âyet-i kerimeyi inzâl buyurdu:

"Onlar, devenin nasıl yaratıldığına, semanın nasıl yükseltildiğine, dağların nasıl dikildiğine, yerin nasıl yayıldığına hâlâ ibretle bakmazlar mı?"

Bu âyet-i kerime, her bakımdan gayet manalı ve münafıkları susturacak mahiyette idi. Hak teâlâ, yaratış ve kudretinin kemalini görmek bahanesiyle 'güzel çocuklara bakan münafıklara ihtar buyuruyor ve diyordu ki:

— Yâ Muhammed! Bunlar, develerine bakmazlar mı? O koskoca hayvan insanoğluna nasıl itaatkâr ve uysal olmuştur. O iri gövdesine rağmen, her ne hizmete götürseler gider ne yük vursalar taşır, mini mini bir çocuk yularından tutup dilediği yere gider. Eğer, onda yavuzluk, haşarılık ve serkeşlik olsaydı, bir deveyi acaba yirmi kişi zapt edebilirler miydi? işte, benim yaratış ve kudretim kemaliyle orada görülür.

Sonra, onlar göklere bakmazlar mı? Ne yüce ve ne engindir, direksiz, boşlukta durur. Dağlara bakmazlar mı? Nice yüz bin yıllardır, bulundukları yerlerde âdeta mıhlanıp kalmışlardır. Yerlere bakmazlar mı? Nasıl döşenmiş ve süslenmiştir. İnsanoğlu üzerinde otursun diye sessiz sedasız durur. İşte, ibret alınacak, hakkın yaratış ve kudretinin kemalini düşünecek şeyler bunlardır. Eğer, basiretleri varsa bunlara bakarlar.

HİKÂYE

İmam-ı A'zam Ebû-Hanife rahmetullahi aleyh, yıllarca İmam Muhammed'e ilim öğretti, bir kere bile yüzüne bakmadı. Zira, bu talebesi sakalsız idi. Bir gün, hazreti

İmama hediye olarak birkaç tarak getirdiler, o da bunları talebelerine dağıttı, fakat imam Muhammed'e vermedi. İmam Muhammed;

— Yâ imam-ül-müslimiyn! dedi. Ben kuluna tarak vermedin dedi.

İmam-ı A'zam hazretleri, yine yüzüne bakmadan cevap verdi:

— Senin tarağa ihtiyacın yoktur da onun için vermedim, dedi.

— Yâ imam! Benim sakalım gelmiştir, deyince başını kaldırdı ve talebesinin yüzüne ilk defa baktı, ona dua etti ve bir tarak hediye etti. Îmam Muhammed de hocasının ellerinden öptü, ona dua ve senâlar eyledi.

Var fikreyle ki, onların nazarlarından iyi nazar olur mu? Hatta, onların nefislerinden iyi nefs olur mu? O elinde büyüyen, kendisinden ilim öğrenen ve böylelikle ona her bakımdan oğul olan bir gencin yüzüne bakmamıştır, tâ ki sakalı geldiğini dahi fark etmemiştir. Demek ki, nefse inanmak olmaz ve “Benim nefsim islâh olmuştur kötü nazarla bakmam” demek yanlıştır. Görmez misin ki, Hak teâlâ haber verir **Yusuf peygamber** aleyhisselâmdan:

“Ben, nefsimi temize çıkarmıyorum. Zira, nefis gerçekten kötülüğü şiddetle emredicidir.” Yûsuf sûresi: 5

O koca bir peygamber olduğu halde böyle söylerse, gerisini sen düşün.

Sen, riyazet sarayında nefsi al ki bendine;

Fırsat bulup düşürmesin nefsin seni fendine.

Yoksa, benim nefsim temizdir. Ben, fena gözle bakmam diyerek genç çocuklara ve güzel kadınlara bakanlar, fâsıklardır. Eğer: (Bize bakmak helâldir.) derlerse Ne’ûzü billahi teâlâ— kâfir olurlar.

Bunun için, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem;

“Kendi karısı veya cariyesi olmayan yabancı güzel kadınlara bakmak, şeytanın zehirli oklarından zehirli bir oktur. Genç çocuğa bakmak, ondan da beterdir ki, kişinin dinine ve ameline ziyanı çoktur. Eğer, harama bakmaktan tövbe ederse, Hak teâlâ ona kâmil bir iman verir ve onun lezzetini gönlünde bulur, buyurmuşlardır.”

Süfyân-ı Sevri rahmetullahi aleyh hazretleri buyuruyorlar ki:

Ümmeti Muhammed’i Livatâ edicileri üç sınıftır:

- Bir kısmı gözle bakarak livatâ ederler. Nitekim, Resûl-ü zişân buyurmuştur: *“Gözler de dua edicidirler. Harama bakmak, gözlerin zinasıdır.”*
- Bir bölüğü de yapışmak zinası ederler. Yani, bazan okşar ve bazan da çimdiklerler ki, bu dahi livatâ hükmündedir.
- Bir bölüğü de doğrudan doğruya livatâ ederler ki, malûmdur.

Meşayih-i kiram buyururlar ki:

— Şehvetine düşkün bir kimse, şehvetle bir oğlanı öpse, Hak teâlâ kıyamet gününde ferman buyurur, bir melek cehennemden bir makas getirir, oğlanı öpen o kimsenin

dudaklarını kırpar. Tekrar dudak olur, tekrar kırpar ve bu birçok defa tekrarlanarak o kimseye azap olunur.

Eğer o oğlana daha ileri bir muamelede bulunursa:

“Kadınları bırakıp, şehvetle erkeklere mi yanaşıyorsunuz?” denir ve Hak tealâ buyurur, cehennemden bir köpek getirerek ona musallat ederler. O köpek, livatâ edeni yakalayıp yüzü koyun yere yatırır ve dübüründen başını sokarak bağırsaklarını makatından dışarı çıkarır, parça parça eder ve o kişi de böylece azap görür ve onun karnından ve bağırsaklarından öyle kötü ve pis bir koku gelir ki, bütün cehennem ehli feryat ederler:

— Elli bin yıl daha cehennemde kalalım, tek şunun pis kokusunu duymayalım, derler.

İşte, livatâ etmek böyle büyük bir günahtır, öyle ise, bu ve buna benzer büyük günahları terk etmek, zerrece imân hâsıl etmektir. Cehennemden kırk yıl önce çıkanlar, o zerrece imânı olanlardır. Bunlar da cehennemden çıktıktan sonra, ölümü bir alaca koç şeklinde getirir ve cennet ile cehennem arasında bir yerde boğazlarlar ve derler ki:

Ey cennet ehli! Artık, size hiç ölüm yoktur. Varın, ebedi olarak yiyip için zevkinize bakın.

Ey Cehennem ehli! Size de ölüm yoktur. Bu azaplardan kurtuluş da yoktur. Azaplar içinde, ebediyen kalınız.

Ondan sonra, cennet ehli cennette ve cehennem ehli de cehennemde kalırlar.

Hani, yukarıda ölümü alaca bir koç şeklinde getirir ve cennet ile cehennem arasında boğazlarlar demiştim ya; işte o koç cennetten yana dönerek nida eder. Ne kadar cennet ehli varsa, duyarlar ve sevinirler, hepsi de bu koça bakarlar. Koç bu defa da cehennemden yana dönerek nida eder. Ne kadar cehennem ehli varsa, duyarlar ve gayet melûl olurlar ve bu koça melâmetle bakarlar. Derken bir münadi seslenir:

— Bu koçun ne olduğunu bilir misiniz?

Gerek cennet ve gerekse cehennem ehli cevap verirler:

— Evet, biliriz ölümdür, derler.

Cennet ehli ilâve eder:

— Ne güzel hediyedir ki, bize Hak teâlâ tarafından ihsan buyurulmuştur. Bizim saadetimize ve beşaretimize sebeptir. Cennette kaldık ve ebediyen burada kalacağız.

Cehennem ehli ise:

— Ne kötü ve şerli şeydin, ki bize geldin, derler. Bizi, hoşluğumuzdan ve rahatımızdan aldın, bizi mihnetlere bıraktın. Gel, şimdi bizi bu mihnetlerden de kurtar bakalım.

Bu sırada, Yahya peygamber aleyhisselâm elinde bir bıçak olduğu halde gelir ve ölümü boğazlamaya hazırlanırken, Hak teâlâ tarafından bir nida gelir;

Ey cennet ehli! Artık, size hiç ölüm yoktur. Varın, ebedi yiyip içip, eğlenin.

Ey cehennem ehli! Size de ölüm yoktur. Buradan kurtuluş da yoktur. Azaplar içinde kalın. Daha sonra, cehennemin kapılarını kapatırlar ve kilitlerler. İnsanlarla şeytanlar birbirlerine karışırlar. Cehennemin kapıları kilitlenip mühürlendikten sonra, öyle karanlık olur ki, göz gözü görmez ve artık onlara hiç kimse çare ve medet olamaz, ebediyen bu azap içinde kalırlar.

İlâhi; Bütün ümmet-i Muhammed'i bu zorluklardan ve azaplardan emin eyle yâ Rabbel-âlemiyn.

45- CENNET NİMETLERİ

Ey miskin âdemoğlu:

Şu korkulardan hiç korkmaz mısın? Şu nimetlere hiç özenmez inisin? Hak teâlâ, her mümine cennette inciden birer saray verir. O sarayın, otuz kapısı bulunur. Her kapının birbirlerinden uzaklığı, 30 günlük yol kadar olur. Her kapısında otuz melek kapıcı bulunur. Her sarayın içinde, yetmiş bin köşk bulunur ve bir köşkün rengi, diğer köşkte bulunmaz. Güzellikte ve yücelikte, birbirinden üstün olur; O köşklerin içinde ırmaklar, çeşmeler, havuzlar, şadırvanlar akar. Kiminden süt, kiminden bal, kiminden şarap akar. Hak teâlâ, Kur'anda bunları bir bir över ve buyurur:

"Allah'a karşı gelmekten sakınanlara söz verilen cennetin durumu şöyledir: Orada bozulmayan su ırmakları, tadı değişmeyen süt ırmakları, içenlere zevk veren şarap ırmakları ve süzme bal ırmakları vardır. Orada onlar için meyvelerin her çeşidi vardır. Rablerinden de bağışlama vardır. Bu cennetliklerin durumu, ateşte temelli kalacak olan ve bağırsaklarını parça parça edecek kaynar su içirilen kimselerin durumu gibi olur mu?" Muhammed sûresi: 15

Orada akan sular, sütten ak ve şekerden tatlıdır, kardan da soğuktur. O köşklerin içleri huri ve gılmanlarla doludur. Her birisinin yüzü ayın on dördüne benzer. Eğer, o hurilerden birisi serçe parmağını bu dünyaya göstermiş olsaydı, bütün hevâ-perestler ona: (Bu Tanrı'dır.) diye taparlardı. Güzellikleri, ayın ve güneşin nurunu bastırırdı. O hurilerin ağızlarından bir damla dünya denizlerine akmış olsaydı, bütün denizler şeker şerbetinden tatlı olurlardı. O hurilerin güzellikleri hiçbir zaman geçmez, onlar hiçbir zaman kocamazlar, belki günden güne daha güzel olurlar. Erlerinden gayrı hiç kimsenin de yüzüne bakmazlar. O huriler, öyle naziktirler ki, erleri kendi yüzlerini, onların yüzlerinde görürler.

Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz buyururlar ki:

— Hak teâlâ hazretleri; cennet içinde, cennet ehlinden en aşağı mümine, böyle beş yüz huri ihsan buyurur.

Eğer, bunlara neden HUR-Î-AYN denildiği sorulacak olursa, cevap budur ki, bunlar kara gözlü ve ak yüzlü olduklarından HUR-Î-AYN denilmiştir. Bunların, tenlerinde hiç kılları yoktur. Gövdeleri gayet ak ve nurludur. Kaşları, gözleri, kirpikleri ve saçları karadır. Vücutlarının geri kalan yeri bir ak nurdur. Erlerinin karşısında, yetmiş türlü elbise giyerler. Her saatte yetmiş türlü elbise ile donanırlar ve dolanırlar. Bir

giydiklerini, bir daha giymezler. Gövdelerine bakınca, kemikleri ve kemiklerinin içinde ilikleri görünür. Dudaklarının tadı, şekerden de tatlıdır. Dudaklarının kırmızılığı, gül yaprağına benzer ve kokuları misk ve anberden de nazik kokar. Huriler, ne kadar çok olurlarsa da birbirlerini kıskanmaz ve hased etmezler.

Bunlardan gayrı çengi huriler dahi verse gerektir ki, bunların seslerini duyanlar hayran olurlar. Söylediğim bu vasıflar, cennetin zerresinin zerresi bile değildir.

Ey mü'minler:

İnşa’allahu teâlâ siz varır ve bunları gözlerinizle görürsünüz.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem efendimizden sordular:

— Yâ Resûlallah! Cennette semâ' olur mu?

Aleyhissalâtü vesselam efendimiz saadetle buyurdular:

— Bir ırmak vardır. O ırmağın kenarı kızlar, oğlanlar ve hurilerle doludur. Onların güzelliklerini hiç kimse tarif edemez. Bunların hepsi çalgıcıdırlar. Cennet içinde, bunlardan güzel sesli yoktur.

Ebû-Derdâ radıyallahu anh hazretlerine ravi sordu:

— Bunlar, çalıp söyledikleri vakit ne derler?

Ebû-Derdâ cevap verdi: . . .

— Tesbih ederler, tahmid ederler ve Hak tealâyı tevhid ve temcid ederler.

Fahr-i kâinat aleyhi ve âlini efdal-tit-tahiyyat efendimiz buyurdular ki:

— Hak teâlâ, cennet içinde kırmızı yakuttan yetmiş bin şehir yaratmıştır. Her şehirde, yetmiş bin ev yaratmıştır her biri ak incidendir. Her evin içinde, yeşil cevherden yetmiş bin taht yaratmıştır. Her tahtın üzerinde, ak nurdan bir huri kızı yaratmıştır. O hurinin yetmiş bin zülfü vardır ve her zülfüne kızıl yakut ile ak inci dizilmiştir. Sağ yanağına EBÜ-BEKÎR- İS-SIDDIYK (Radıyallahu anh) ismi yazılmıştır. Sol yanağına ÖMER-ÜL-FARUK (Radıyallahu anh) ismi yazılmıştır. Alnına OSMAN-I-ZİNNUREYN (Radıyallahu anh) ismi yazılmıştır. Çenesine ALiYYEL-MÜRTEZA (Radıyallahu anh) ismi yazılmıştır. Dudaklarının kenarına BISMÎLLAH-ÎR-RAHMAN-İR-RAHİYM yazılmıştır. Ay içindeki yıldızlar gibi, bu yazılar pırıl pırıl parıldarlar.

Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz, bunları tarif ederlerken sordular:

— Acaba bunlar kimlerin ola?

Efendimiz saadetle buyurdular:

— Bunlar, beş vakit namazı, abdest alıp daima cemaatle, imamla kılanlarındır.

Efendimizden tekrar sordular:

— Yâ Resûlallah! Bu hurileri, neyden yaratıldı?

Efendimiz saadetle cevap verdiler:

— Üç şeyden halk etti: Aşağı taraflarını miskten, orta taraflarını anberden ve yukarı taraflarını ak kâfurdan mü'minler için yarattı. Bu hurilerin saçları, kaşları, gözleri ve kirpikleri kara nurdan ve diğer azaları da ak nurdandır. Cennet ehlinin en aşağısındakine, en az verdiği zaman Hak te-âlâ bin köle verir ki, o kölelerin tenleri ak inciden dahi ak ve berrak olur. Birisinin hüneri, diğerinde bulunmaz. İki saf olup, o mü' minin karşısında dururlar.

Ey aziz.

Cehennem ehlinin, kabirlerinden doğrulup kalktıkları vakit, her birinin suratlarının başka türlü surata değiştirildiğini söylemiştik. Cennet ehli ise, İsrafil aleyhisselâmın sûrunu işitince, uykudan uyanır gibi uyanırlar ki, melekler ellerinde altından taçlar ve ipekten hülleler baş uçlarında onları beklemektedir. Buraklarını da hazırlamışlardır. Eğerleri nurdan ve yeleleri misk ve anberden dir. Melekler derler ki:

— Ey mü'minler! Geliniz ki, bugün mahşer günüdür işte taçlarınız, işte hülleleriniz ve işte bineklerinız olan Buraklarınız. Bunları giyinin, başınıza taçlarınızı takın, Buraklarınıza binin ve huzur-u ilâhiye varın. Bugün Allahu teâlâ kadı olmuştur. Hz. Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem, şefaatçi olmuştur. Allahu teâlânın adalet terazisi kurulmuştur. Cennet sağ yana ve cehennem sol yana konulmuştur. Sırat köprüsü, cehennemin üstüne gerilmiştir. Hz. Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem, alemini mahşer yerine dikmiştir. Mü'minler, o alemin altında toplanın, derler ve kabirlerinden kalkan müminleri buraklara bindirir ve yola koyulurlar. Mü'minlerin ardlarında, önlerinde, sağlarında ve sollarında binlerce melekler tekbir ve salâvat ile yürür ve onları mahşer yerine götürürler. Mahşer yerinde toplananlar, bunların gelişlerini görür ve birbirlerine sorarlar:

Bunlar kimlerdir?

Melekler cevap verirler:

— Bunlar, Hz. Muhammed aleyhisselâmın salih mü'min kavmidir. Bunlar, hayatlarında Allahu Teâlâ'm emirlerini sıkı sıkı tutmuş ve yasaklarından sakınmışlar dır. Dünyada iken bütün çalışmaları ve istekleri, Mevlâlarını kendilerinden hoşnut ve razı etmekti. Gece ve gündüz bunu sağlamaya çalışırlardı. Şimdi, işte gördüğünüz gibi Allahu azim-üş-şân kendilerinden hoşnut ve razı oldu ve bunlara bu ululuğu ve izzeti verdi. Daha büyük ululukları ve izzetleri cennettedir, derler.

Bunlar, mahşer yerinde sağ tarafta Nebilerin ve Hak velilerinin bulundukları mahalde durdurulurlar. Amelleri teraziye götürülür ve tartılır. Bir kere LA ÎLÂHE İLLALLAH demeleri bütün günahlarının bağışlanmasına sebep olur.

Ey kardeş:

İyi bil ki, onlar senin ve benim gibi gafletle LÂ İLAHE İLLALLAH demezlerdi ki, bu rütbeleri bulmasınlar. Bunların terazileri ağır gelince, Hak teâlâ cennete götürülmelerini irade buyurur. Gelir, sırattan da geçirilirler ve cennetteki makamlarına götürülürler.

O zaman ki, bunlar sıratın üzerine ayak basınca, cehennem seslenir:

— Tez geçin ey mü’minler. Nurlarınız ateşimi söndürür. Bunlar da sıratı yıldırım gibi geçer ve cennetteki saraylarına varır ve yerleşirler.

Bunlardan da ileri âşıklar ve Allâh dostları vardır ki, onlar kıyamet koptuğunu dahi bilmezler. Sûri hesap, azap ve ceza görmezler, İsrafil aleyhisselâm sûrunu üfleyince, kabirlerinden kalkarlar, yeşil kanatlı atlara binerler, kuş gibi uçarlar ve cennete varırlar. Mahşer yerine dahi uğramazlar. Melekler, yeşil atlı bir bölük kavmin, kuşlar gibi uçarak cennet yoluna girdiklerini, hesaba ve sırata hiç uğramadıklarını görerek sorarlar:

— Nereye gidiyorsunuz?

— Cennete!

— Dönün geriye ve mahşer yerine varın ki, sûri hesap vermek gerekir.

— Ne verdiniz bize ki, bizden hesap sorarsınız. Dünyada, neye mâlik olduysak, hepsini dost yoluna geri verdik. Dünyaya çıplak geldik ve dünyadan çıplak olarak çıktık. Sonumuza buçuk yol kalmadı.

— Kimsiniz? Hangi kavimdensiniz ki, böyle gidersiniz?

— Biz, Hz. Muhammed Mustafa sallallahu teâlâ aleyhi ve sellem ümmetindeniz. Şu bindiğimiz atlar, cennetten geldiler, işte bizi alıp cennete götürüyorlar.

Bu zevat ile melekler arasında bu konuşmalar olurken hitab-ı izzet gelir:

— Bırakın onları ki, dünyada benden gayrı hiçbir şeyle meşgul olmadılar.

Bu emr-i sübhani üzerine melekler:

— Varın gidin, cennet sizindir ve cennette didâr sizindir, derler.

Muhaddisler buyurmuşlardır ki, cennet sekizdir. Hepsinden âlâsı CENNET-l-ADN'dir. Oraya, herkes giremez, yalnız üç tâife girer:

Peygamberler, Veliler ve Şehitlerle Sıddıklar.

Bu Adn cennetinde bir ak dağ vardır, kâfurdandır. Hak teâlâ, cennet ehli müzminlere orada tecelli eder. Yarın, bütün ehl-i-imân ki, ehl-i cennettir, orada toplan salar gerektir ve Hak teâlânın Cemâlini görseler gerektir.

Bu mü'minler ve bu âşıklar, cennetlerindeki makamlarına vararak iyş-ü işrete (yemeye, içmeye) başladıktan sonra, Hak teâlâ fazl-u kereminden bunların her birisine otuz melek ile selâm gönderir, teselli eder ve tâ'zim için ellerine birer nurdan nâme verilir;

Nâmede “ölümsüz, zevalsiz, ebedî hayat ile diri sultan’a.” ibaresi yazılıdır. Bu otuz melek, her mümini makamlarında izzet ve hürmetle ziyaret eder ve bu nâmeleri kendilerine takdim ederler.

Şimdi, ey nefse zebun olmuş zavallı! Ey şeytana esir olmuş biçare! Ey dünyanın beş on günlük fâni zevk ve lezzetlerine aldanarak, o ebedî saadetlerden ve hoşluklardan mahrum kalmış akılsız! Senin misalin şu ite benzer ki, Daha önce başka köpekler tarafından kemirilmiş irice bir kemiği, ağzına almış kemirmeye çalışır ve kimseyi bu kemiğe yaklaştırmazsın evet, sen de bu dünya kemiğini öyle kemirir ve sanırsın ki,

senden önce kimseye verilmemiştir, yalnız sana verilmiştir ve hep sende kalacaktır. Oysa, o dünya kemiği senden önce gelip geçenlerden arta kalmıştır. Sen ise, o kemiği ağzına aldın ve öyle sevdin ve beğendin ki, Hak Teâlâ'yı dahi unuttun.

Ey gafil:

Bir gün Azrail aleyhisselâm gelir, ansızın ensene öyle bir sille vurur ki, o kemirdiğin kemik ağzından fırlar, gider. Alırlar o kemiği ve bir başkasına verirler. Sen bakakalırsın.

Seni de bir karanlık çukura bırakır ve giderler. Orada, amellerin le baş başa yalnız kalırsın, öyle ise, Azrail aleyhisselamın sillesi ensene inmeden, kemik kendiliğinden ağzından fırlamadan, o murdar kemiği kendin bırak, var git tâ'atle meşgul ol. Halka musibet gelince, sana düğün bayram olsun.

Hak teâlâ, bu izzet ve ikramlardan sonra cennet ehline buyurur:

— Ey mü'minler! Ben, sizlerden razı oldum. Sizler de benden razı oldunuz mu?

Nitekim, Ebû-Said radıyallahu anh, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimizden rivayet eder;

Bu Hadis-i şerifin meal-i münifi şöyledir:

Hak teâlâ, cennet ehline razı olduğuna bildirir ve zât-ı uluhiyetinden razı olup olmadıklarını sorar. Cennet ehli cevap verirler:

— Ey Rabbimiz! Bize ne oldu ki. Zât-ı ehadiyyetden razı olmayalım. Yâ Rab! Doğrusu, halktan kimseye vermediğin şeyleri bize ihsan ve in'am buyurdun.

Hak teâlâ buyurur:

— Sizlere bunlardan daha güzelini ve daha âlâsını da vereyim mi?

Cennet ehli cevap verirler:

— Yâ Rab! Hangi şey bundan daha güzel ve daha âlâ olabilir?

Hak teâlâ buyurur:

— Sizin üzerinize rızamı indireceğim ve artık ebede kadar onu üzerinizden eksik etmeyeceğim.

Bu tâ'zimler neden dolayıdır bilir misin? Onlar Allâhu teâlâya tabi olmuşlardır. Demek ki, bir kimse Hak teâlâya tabi olur, Resulüne uyar ve velisini severse, Hak Teâlâ'nın rahmetine lâyık olur.

Cehennem ehline de türlü türlü azaplar yapılmasının sebebi, Allahu teâlâya âsi olmuşlar, emirlerine karşı gelmişler, Resulüne uymamış ve velilerini inkâr etmişlerdir.

46- DÜNYANIN ZARARLARI

Şimdi, nefsini emmârelikten kurtarmak ve mutma'innelikte karar tutmak için daima ölümünü, öldükten sonra topraklar altında kalarak çürüyeceğini, unutulup

kalacağını, sonra mahşer yerine götürüleceğini ve yukarıda anlatılan cehennem azaplarına duçar olacağını düşün ve bunları hiç hatırından çıkarma! Evet, o azaplara âsiler uğrayacaktır. Bir böylesi var, bir de cennet ehlinin anlattığımız zevk ve sefası var. Bunları göz önüne getir, beğen beğendiğini al. Cehennem ehline olacak azaplardan korkarsan, nefsin o yaramaz huylarından, alışkanlıklarından, sırnaşıklıklarından kurtar. Cennet ehline olacak saadetleri elde etmek istersen, onlara özen ve Allahu teâlânın lütfuna müştak ol, var tövbe edip, gönlünü bu murdar dünyanın kaygılarından temizle, nefsini bu murdardan iğrendir ve fakirliği tercih et ki, bütün saadetlerin başı fakirliktir. Görmez misin ki, Hak teâlânın bütün zahmet ve mihnetleri, hep zenginlerin üzerindedir. O halde, zenginliğe heves etme, ondan kaç. Çünkü, mihnetlerin başı ekseriya zenginliktedir.,

Nitekim, Resul-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz:

— Miraç gecesi, cennete nazar ettim. Ekser halkın fakirlerden olduğunu gördüm. Cehenneme nazar eyledim, ekser halkını zenginlerden gördüm, buyurmuşlardır.

Şu hâlde, zenginlik isteme! Dünyada az şeyle kanaat et, Hâk teâlâya tevekkül et, Hak teâlâ tevekkül ehlini sever ve gönül ehline hiç ummadığı yerden rızık verir. Sen de bu dünyanın eksikliğine sabret ki, bütün Nebiler ve veliler sabretmişlerdir. Sen, dünyada hemen Allahu teâlânın buyurduğu şeyleri yaparsan bütün zorluklar sana kolaylaşır ve iki cihanda şu şöyle olsun demezsin.

Ey aziz: Bu dünyayı toplayıp, satıp, sakınıp, yığıp ne tasavvur edersin? Bu dünyada ne kadar yaşarsan ne kadar çok nimetler elde edersen, ne derece ululuk, izzet, hürmet ve hoşluk sürersen sür, önünde sonunda Azrail aleyhisselâmın mızrağı sana da dokunacaktır. Onun için, bütün bunları gözünden çık ar.

-HİKÂYE- BİR KÜP DOLUSU ÖLÜM ACISI

İsa aleyhisselâm, bir gün bir yere gidiyordu. Bir ırmak kenarına vardı, bir müddet dinlendi, abdest aldı, birkaç rekât namaz kıldı ve o ırmağın suyundan birkaç avuç su içti ve çok hoş ve tatlı bir su olduğunu anladı. Dört tarafına bakındı ve gördü ki, su ile dolu bir küp gömülmüş bulunduğunu gördü. O küpteki sudan da içti ve gayet acı olduğunu fark ederek bu işe şaştı. Zira, bu küpe su o ırmaktan geliyordu. Şu hâlde, ırmağın suyu neden gayet tatlı ve küpün suyu ise gayet acı idi? Hayretler içinde kaldı ve bir karara varamadı. İşte, tam bu sırada Cebrail aleyhisselâm geldi ve dedi ki:

— Yâ Nebiyallah! Hak teâlâ sana selâm etti ve küpe sorsun, küp suyunun neden acı olduğunu ona haber verecektir, buyurdu.

Bunun üzerine İsa aleyhisselâm, meseleyi küpe sordu ve küp Allâhu teâlânın desturu ile dile gelerek cevap verdi:

— Yâ Nebiyallah! dedi. Ben, bir ulu padişah idim. Dünyada 300 yıl ömür sürdüm. Peşim sıra üç yüz bin asker gelirdi. 300 ulu şehrim vardı. O, 300 şehirde 300 ulu sarayım vardı. Bu 300 sarayıma ara sıra gider ve zevk ederdim. Bu zevk ve safa da iken, bir gün ansızın bana hastalık geldi ve sonunda Azrail aleyhisselâmın mızrağını yedim,

can acısı çektim. Bütün o saltanat, devlet, hükümet, yeme içme, zevk ve temaşa hepsi hepsi bir ânda elimden çıkıverdi. Bunlardan hiçbirinden bana bir fayda ve çare olmadı. Bütün görüp geçirdiklerim bana bir gün bile gelmedi. Beni, bir yere gömdüler ve üzerime büyük bir türbe yaptılar. 300 yıl o türbede yattım ve çok ağlayıp feryat ettim ve lâkin hiç kimseden medet bulamadım. 300 yıl sonra bir zelzele oldu ve türbem yıkıldı ve 300 yıl kadar bütün o şehir bir harabe halinde kaldı. Sonra, o şehri tekrar imar ettiler. Benim, türbemin bulunduğu yere bir kiremitçi geldi, kiremit pişirerek satmaya başladı. Bir gün, o yerlerin padişahı da geldi ve o şehre büyük bir saray yaptırdı. O saray için kiremit ısmarlandı ve benim türbem olan yerden ve benim etim, kemiğim karışmış bulunan topraktan kazdılar, balçık yaptılar, kiremit döktüler ve o padişah sarayını bu kiremitlerle örttüler. Yıllarca, kiremit olup padişah sarayının damında durdum. Aradan yine zaman geçti, o padişaha da zeval erişti, öldü. Sarayı da yıkıldı ve kiremitleri kırıldı. Ondan sonra, o şehre bir küpçü geldi ve sarayın bulunduğu yeri kendisine imalâthane olarak seçti, benim etimden ve kemiğimden olma kiremitleri de dövdü, balçığa karıştırdı ve bir küp yaparak sattı. Bir zaman da evlerde ve yerlerde küp olarak durdum. Nihayet büyük bir sel geldi, beni bulunduğum yerden söktü çıkardı, buraya getirdi bıraktı. Yıllardan beri burada duruyorum.

İsa aleyhisselâm, küpe sordu:

— Hikâyeni anladım, ama benim asıl merak ettiğim şudur ki, şu ırmağın suyu gayet tatlı olduğu ve senin içine de o sudan dolduğu halde, senin suyun neden acıdır?

Küp, bu soruyu da şöyle cevaplandırdı:

— Yâ Nebiyallah! Ne zaman ki, Azrail aleyhisselâm mızrağını bana vurunca, ölüm acım benim bütün gövdeme yayıldı, etime ve kemiğime bu acı sindi. O acı hâlâ benden gitmemiştir. Benîm içimdeki suyu acılaştıran da işte o acıdır, dedi

Şimdi ey aziz:

Cefalarla dolu bu vefasız ve fâni dünyada, en büyük devlet ve saltanat süren bir padişahın dahi sonu ölümdür ve ölüm acım bütün ömrün zevk ve sefasını insanın burnundan getirir, onu tahtından ve tacından ayırır, yere vurur ve toprağa karıştırır. Bu topraktan bile ölüm acısı gitmez. Şu hâlde sakın gafil olma!

Ey lezzet alan iyş-i cihandan hazer et kim,
Nûşundan anın nişi ve zevkinde belâsı.
Devlet evi duvarına yaslanmaya gör kim,
Muhkem değil ey şah, bu bünyadın esası. -
Bu kubbeye kim girdi ki, çıkmadı kabadan;
Bu suffa kim geldi ki, gitme di sefası»
. Üryan şol emir oldu ki, atlastan eden fahr;
Sultan şundadır ki, libas etti palası..

Şimdi, hal böyle olunca, bu dünya endişesinden geçmek gerek. Riyaset, yani ululuk lezzetini nefs-i emmâre dimağından çıkarmak gerek, ölümü, ölüm acılarını, azapları ve cezaları daima düşünerek bütün nefs arzularından uzak durmak ve dost hevası üzere âlemde yürümek gerektir. Tâ ki, bu halk ölünce o dirilebilsin. Yoksa, dünya kaygı ve telâşına düşmek yavuz (zor, çetin) musibettir. Dünya kaygılarından bir kaygı ile bir gece yatana, Hak teâlâ yetmiş kaygı ve acı verir, birisini bile gidermekten âciz kalır. Ertesi gece, yetmiş kaygı ile yatar ve böyle böyle gönlüne dünya muhabbeti dolar, dünya muhabbeti doldukça, zikrullahı unutur, zikrullahı unutunca Hak teâlâ da o. kişiden inayetini keser, imân tadını onun gönlünden siler, giderir, yerine zulmet doldurur. Bu hale düşen, isterse her gün oruç tutsun ve geceleri sabaha kadar namaz kılsın, ister şehit olsun, isterse gazi olsun, hatta Mekke-i mükerreme ye giderek mücavir kalsın ve veli olsun; madem ki dünya muhabbeti gönlünde galiptir, ona hakkın inayeti yoktur, peygamberin şefaati yoktur, velilerin himmeti yoktur.

Bunun delili şudur:

Miraç gecesi, Hak teâlâ hasretleri ile Hz. Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem arasında doksan bin kelime konuşuldu. Hak teâlâ, Resulüne nice sırları vahyetti ki, onları hiçbir peygamberine bildirmemiştir. ESRÂR-I-VAHÎY adlı bir risale vardır. O risalede beyan olunmuştur ki, Resul aleyhisselâma buyurduğu sırlardan birisi de şu idi.

Yâ Muhammed! Bir kimse, yer ve gök ehli namazı kadar namaz kılsa, yer ve gök ehli orucu kadar oruç tutsa, melekler gibi yemek yemez olsa, sırtına ârifler gibi elbiseler giyse; ben onun bu ibadetlerine bakmam. Eğer, onun gönlünde zerre kadar dünya sevgisi, etrafına karşı övünmesi varmı veya halka ibadetini gösteriyor mu, buna bakarım. Bunlardan biri varsa kendime komşu etmem, bu kişiler muhabbetimin lezzetini alamazlar, onların gönüllerini karanlıkla doldururum, o kadar ki, beni unuturlar, uzak kalırlar.

Dikkatinizi çekerim: Bu Hadis-i şerifte dünyayı talep eden kişiler için çok korku vardır. Fakat, ne yazık ki dünyayı toplayanların birçoğu ellerinde sanki kurtuluş senedleri varmış gibi davranırlar. Sen de onlar gibi:

— *Ben dünyayı talep ederim, mal toplarım ama, ona muhabbetim yoktur, asla sevmem dersen, ben de sana derim ki;*

— Ey biçare! Hem dünyayı sevmem dersin hem de gece-gündüz demez, onun derdine düşer, peşi sıra koşturursun.

Neden başka bir şeye talip olmuyorsun? Neden başka bir şeyin peşi sıra koşturmuyorsun? Bundan da anlaşılıyor ki, sen dünyayı seversin. Zira, sevilmeyen istenilmez. İstenmeyen şey de ele geçince keselere doldurulup ağızları mühürlenerek sandıklara istif edilmez, bir fakir gelip isteyince: (Şimdi yok, hazır değil.) gibi sözlerle yalan söylenmez. Ey biçare: Diyelim ki, bugün cimrilik edip sadakanı ve zekâtını fakirlerden esirgedin. Peki, yarın Hakkın huzuruna ne yüzle varacaksın? Sonra da: (Ben dünyayı sevmem!) diye hüccet göstermeye kalkarsın. Şunu iyi bil ki, Hak teâlâ kullarının gönüllerine nazar eder, suretlerine nazar etmez:

Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz buyuruyor ki;

“Allahu teâlâ, sizlerin suretlerinize ve amellerinize bakmaz. Kalplerinize ve niyetlerinize bakar”

Fakat, bizim maksadımız hüccet değildir, belki âşıklara ve Allâh taliplerine nasihat edip, hak yolu göstermektir, onlara hallerini ve niteliklerini bildirmektir. Şu hâlde, sen de bu âyet-i kerimeleri, bu Hadis-i şerifleri ve bu öğütleri duy, öğren ve onlara doğru bir şekilde inan, Allah'tan kork, Resulünden utan ve insafa gelerek Allahu teâlâya dön ki; Hak teâlâ hazretlerine karşı yüzün ak olsun, yedi cehenneminden nefsin ırak bulunsun, bineğin burak ve cennet sana durak olsun.

Eğer: (Bana dünya gerektir, dünyada hoşluk gerektir, dost var düşman var, geleni-gideni var, kadın, kız ve oğlanlarım var, cariyelerim ve kölelerim var. Bunların her birinin masrafları var, dünya talebini bırakayım da fakir olayım ve elimde bulunan dünyalığım çürüsün, sonra ellere mi muhtaç olayım? Bugünü hoş geçireyim de yarın nasıl olursa olsun! dersen, yürü var, dünya sana mübarek olsun. Baştan ayağa kutlu olsun, dünyanın lezzetleri sana tatlı olsun. Fakat, unutma ki Allahu teâlâ senden kaçar, kıyamet gününde bütün peygamberler ve bütün hak velileri seni kovarlar, âvâre ve başıboş kalırsın, zebaniler seni tutar ve sürüyerek cehenneme atarlar, çok şiddetli azaplar çekersin, zahmet ve meşakkatler görürsün, cefalara ve mihnetlere uğrarsın. Bu murdar dünyayı burada bırakır gidersin, acaba oraya varınca ne yaparsın? Sevmediklerin, dilemediklerin dünyalığını aralarında paylaşırlar, sevmediklerine yedirirler döker, saçarlar. Sen, o karanlık ve dar yerde hesabını verir ve azabını çekersin.

Eğer; bana dünya gerekmez. Ben dünyadan uzağım, bana dünyada bir lokma ve bir hırka yeter:

Yeni gün, yeni rızık, Allahu teâlâya tevekkül eder ve onun vaadine inanırım, elimde olan malı fakirlere dağıtırım, bugün fırsat elimde iken, âhiret tedarikini görürüm, dersen, canına sağlık. Allahu teâlâ yardımcın, Resûl aleyhisselâm şefaatçin, meşâyih mürşidin, mü'minler duacın ve Hak cemâli ödülün olsun.

Şimdi ey aziz:

Nefsi emmârenin yedi başlı bir ejderha olduğunu öğrendin ve bu ejderhanın en büyük başının **dünya sevgisi** olduğunu, diğer bütün başlarının ona tâbi olduklarını da anladın, o büyükbaş kesilince diğer başların da kuruyup gideceklerine akıl erdirdin ve nefsi emmârenin büyük başını kesmenin, dünyayı terk etmek ve dünyadan iğrenmekle mümkün olacağını gördün ve bildin, dünyadan iğrenmenin de ölümü hatırlamakla kabil olacağını da fark ettin. Şu hâlde, şimdi şu söyleyeceklerimi de can kulağı ile dinle!

-DÜNYA SEVGİSİNE SEBEP OLAN ŞEYLER- TÛLİ EMEL

Şimdi de sana, dünya sevmenin sebeplerini ve bunun zararlarını, dünyayı terk etmenin faydalarını da anlatayım, ki kitapta müşkül kalmasın. Zira, bu kitabın Türkçe yazılmasının sebebi, herkesin kolaylıkla okuyup anlayabilmesini sağlamaktır.

Şimdi aziz:

Dünya sevmeye sebep, ölümü unutmaktır, ölümü unutmaya sebep, uzak emeller beslemektir buna **tûli emel** denir. Bir kimse: (Şunu şöyle edeyim, bunu böyle edeyim.) kaygısına düşerse, ölümü unutur, ölümü unutmak ise, kişiye dünya muhabbetini getirir. Zira, nefsi emmâre sahipleri olmayacak işler peşinde koşan, olmazı olur sanan, kaygılardan ve telâşlardan kurtulamayan kimselerdir. Bunların umdukları elli yılda bile hâsıl olmaz. Ne yazık ki, ertesi güne çıkacaklarını dahi bilmedikleri halde böyle uzak endişeler peşinden de ayrılmazlar.

Şunu iyi bil ki, âdemoğullarını aldatıp mağrur eden ve uzak endişeler, tûli emel peşinde koşturan üç şeydir:

1-Birisi emani'dir, yani kuruntudur:

"Sizi. Allâhu teâlânın emri (ölüm) gelinceye kadar kuruntular, tûli-emel ve arzularınız aldattı." Hadid sûresi

2-Birisi de dünyadır:

"O halde, sizi dünyanın hayat ve ziyneti aldatmasın." Lokman sûresi

3-Birisi de şeytandır:

"Ve şeytan sizi Allahu teâlâ ile mağrur etmesin." Lokman sûresi

Âdemoğullarını aldatan bu üç şey olduğuna, zikredilen âyet-i kerimeler delildir. Şimdi, bunları birer birer inceleyelim:

İlki **KURUNTU** dur, demiştik. Şeytan gelir ve insanı kandırır:

— Ne işlersen işle, Allah kerimdir, ümit olunur ki azap etmez ve cezalandırmaz. Sonra nasıl olsa tövbe edersin, der ve o kimseyi yoldan çıkarır. Bundan dolayı, aklı başında olan kimseler şeytanın bu gibi kandırıcı sözlerine aldanmazlar ve Hak teâlânın şu ihtarlarını asla unutmazlar:

"Zira, şeytan sizin (Eski) bir düşmanınızdır. Siz de (İnançlarınız da ve bütün işlerinizde) onu düşman bilin. (Her halinizde ondan sakının.)" Fâtır sûresi: 6

"Ey Âdemoğulları! Ben size şeytana kulluk etmeyin. Çünkü o sizin için apaçık bir düşmandır." Yâsin sûresi: 60

Evet, şeytan gerçekten eski bir düşmandır. Atadan dededen düşmanıdır. Ondan hayır uman, hayır bulmaz. Şu hâlde ona neden uyarsın? İşitmedin mi, Âdem ataya ve Havva anaya neler yaptı? Onların zürriyetinden de nicelerini imânsız âhirete gönderip imân harmanını, kibir ateşiyle yaktı, kül etti.

Çoğunu, ölümü uzak zan ettirerek gaflete düşürdü, sonunda ecel geldi onları o gafletleri içinde yakaladı, imanlarını gafletle şeytana kaptırdılar, yüzleri kara hak huzuruna vardılar. Mademki, gerçek budur ve hal böyledir. O halde, ne yapmak lâzımdır? Âsiler, Hak teâlânın keremine göz dikmeli, korku kamçısını ellerine almalı, nedamet atma binmeli ve şeriat yoluna düşmelidir. Böyle yapabilirlerse, varıp cennete girer ve didâra erişirler. Yoksa, kendini kapıp koyuvermekle olmaz. Şeriat yolunu bırakıp, bid'ate uymak — Ne'ûzü billah— azgınlıktır, öyle ise, kişiye korku ve ihtiyat gerektir.

Ey kardeş:

Nasıl korkmayalım ki, Kahhâr Allâhın zindanı cehennemdir. Orada aman bilmez ve aman vermez zebaniler vardır. Hak teâlâ, her âsi için bir cehennem yaratmaya kadirdir.

Sonra nasıl talep etmez ve ummazsın Allahu Teâlâ'm rahmetini ki, kendine uyanlarına, en az verdiği cennet, bu dünyanın on tanesine bedeldir. Allahu teâlâ, günah işleyen ve tövbesiz ölen âsilere cehennemi, sevap işleyip Rabbine tabi olanlara da cenneti vaad buyurdu.

Şimdi, sen de bu ilâhi vaade inanmaya mecbursun, gece gündüz ibadete koşmaya mecbursun. Nefsine tevekkülü talim etmeye mecbursun. Bu nasihatleri tutmak ve ibadetle meşgul olmak için de tevekkül gerektir. Allahu teâlâya tevekkül edip, rızkını Allahu te âlâdan beklemelisin. Zira, bütün mahlûkatın rızıklarını veren Hazret-i Allah'tır. Hepsinin rızıklarına da Allâhu teâlâ kefildir. Yeryüzünde, hiçbir yaratılmış yoktur ki, onun rızkı Allahu teâlânın üzerinde olmasın.

Nitekim, Kuranda buyurur:

"Yeryüzünde, bütün canlıların rızkı Allahu teâlânın üstündedir. Fazlından hepsinin rızıklarına kefil olmuştur." Hûd sûresi: 6

Onun için, Allahu Teâlâ'm vaadine inananlar, rızık için asla tasalanmazlar. Allâhu teâlâya tevekkül ederler ve Allah için rızkı başkalarına da yedirirler. Yedirmekle, başkalarına vermekle onların rızıklan tükenmez. Nitekim, Hak teâlâ Kuranda buyurur:

"Kim, Allahu teâlâya tevekkül ederse, Allâhu teâlâ ona yeter. (Başkalarına muhtaç olmaz.)" Talâk sûresi

Zira, âdemoğullarının rızıkları gökten iner. Nitekim buyurur:

"Rızkınız ve vaad olunduğunuz semadadır." Zariyat sûresi: 22

Vallahu â'lemü ve Resûlehu...

47- TEVEKKÜL

Ey aziz:

Gerek rızık konusunda ve gerekse diğer bütün işlerinde Allahu teâlâya tevekkül nasıl olur, onu da sana anlatayım:

Allahu teâlâ tevekkül edenlerden ve Allah'a inanıp ibadet ve tâ'atle uğraşanlardan birkaçını sana anlatayım ve tevekkülü de sana öğreteyim ki, sen de Allahu teâlâya tevekkül et, bütün işlerin rast gitsin.

Hak teâlâ buyurmuştur ki, bütün işlerin temeli ve imanın aslı tevekküldür:

"Eğer, müminlerden (Allâhu azim-üş-şânın vaadine imân edenlerden) iseniz, ancak ona tevekkül edin." Mâide sûresi

"Allâhu teâlâ, tevekkül edenleri sever." Âli İmran sûresi: 159

Allâhu teâlâ, kullarının rızıklarını ve ecellerini, nasıl takdir buyurur, evvelâ onu söyleyeyim:

Ey aziz: Bilmiş ol ki, MELEK-ÜL-ERHAM adında bir melek vardır. Ne zaman, baba sülbünden ana rahmine o bir damlacık su düşerse, Hak teâlâ o sudan insan yaratılmasını murat buyurur. O melek, niyazda bulunur:

Yâ Rab! Eceli ne kadar ve toprağı ne yerdendir?

Hak teâlâ, o meleğe irade buyurur:

— Var, Levhi Mahfuza bak!

Melek, gider bakar. Henüz, ana rahminde bir damla pıhtıdan ibaret olan o kişi nerede defnedilecekse, o yerden bir parça toprak alır ve o pıhtıya karıştırır, ondan ana rahminde bir nevi balçık yapar.

Her kişinin toprağı nereden dir ve nereye gömülecektir, bunu hiç kimse bilmez. Nitekim, Hak teâlâ Kur'anda buyurur:

"Ve hiç kimse (Zamanını bilmediği gibi) nerede öleceğini de bilmez." Lokman sûresi

O melek, ana rahminde balçık edip karıştırdığı o çocuğun dünyada ne kadar yaşayacağını, nerede öleceğini ve nereye defnolunacağını, zengin mi yoksa fakir mi olacağını, erkek veya dişi doğacağını, levhi mahfuzdan aldığı bilgilere göre yazar.

Allahu teâlânın emriyle o meleğin yazdığı bütün vukuat, o kişinin doğumundan ölümüne kadar başından geçecek her hâdise birer birer kayıt ve tespit olunur ve bu arada bütün yiyecek ve içecekleri de belli olur. Artık, o kişinin eceli ne bir saat öne ne bir saat geriye bırakılabilir ve rızkından da bir nar tanesi kadar bile artmaz ve eksilmez, bir yudum su dahi yazılmamışsa içemez. Takdir olunandan fazlası ve eksiği olamaz ve buna kimse muhalefette bulunamaz.

Ey aziz:

Her insan için gökte iki kapı vardır. Birinden ömrünün her günü ve diğerinden de rızkı iner. Ömrünün müddeti bitince, her iki kapı da kapanır ve artık rızkı inmez olur. Nitekim, Kur'an-ı hâkimde de böyle buyurulmaktadır:

"Rızkınız ve vaad olunduğunuz semadadır." Zâriyat sûresi: 22

Hâl ve hakikat böyle olduğuna göre, rızık için kaygıya ne gerek var? Gökteki rızkı, yerde istemekle bulmak istersin. Oysa, Allahu teâlâ sana vadettiği o rızkı nerede olursa olsun verir, sen istesen de istemesen de gelir sana erişir.

48- RIZIKIN DAĞITILMASI

Musa peygamber aleyhisselâm, Hak teâlâ hazretlerine niyaz etti:

— Yâ ilâhi! Ahmaklara rızkı çok verirsin, malı boş ve faydasız yerlere harcarlar. Ahiretlerini mamûr etmeyi düşünmezler. Akıllılara rızkı az verirsin, onu da senin yoluna harcarlar ve kendileri azlıkla geçinirler.

Hak teâlâ buyurdu:

— Yâ Musa! Ahmaklara rızkı onun için çok veririm ki, akıllı olanlar rızkın hile ile ele geçirilmediğini görür ve anlar. Zira, her kişiye rızkını veren benim. Rızık, her kişiye benim takdir ettiğim miktarda gelir. İşte, akıllı olanlar bunu böyle anlarlar, rızkın benden olduğunu bilirler ve varır ibadet ve tâ'atle meşgul olurlar. Risk için kaygıya düşmezler.

Şimdi, sen de mademki kendini Allahu teâlâya ısmarladın, artık kaygılanma, var ibadet ve tâatinle uğraş, Hak teâlâ sana rızkını hiç ummadığın yerlerden verir. Sana, kendilerini Allahu teâlâya ısmarlayanlar dan birkaçını deyi vereyim de gör bak Hak celle ve âlâ umulmadık yerlerden nasıl rızık verir.

-HİKÂYE – İBRAHİM (AS) PEYGAMBER VE KUM DOLU ÇUVALLARIN UN OLMASI

İbrahim peygamber aleyhisselâm zamanında, birkaç yıl kıtlık oldu. Buğday ve arpa, değme yerde bulunamıyordu. O devrin kâfirleri, İbrahim aleyhisselâma hiç aldırmazlar ve ona yardım da etmezlerdi. Oysa, müminler açlıktan çok bunalmışlardı. İbrahim aleyhisselâm:

— Bu kâfirler, bana tahıl aldırmazlar. Bari varayım bir başka şehirden tahıl alayım, dedi ve boş çuvalları develerine yükledi ve tahıl aramaya çıktı. Kâfirler, işittiler ve çevre yana haber salarak, her nereye ve hangi şehir ve kasabaya varsa, İbrahim aleyhisselâma tahıl sattırmadılar. İbrahim aleyhisselâm âciz kaldı, eli boş dönmek ve kâfirlere karşı mahcup olmak da istemiyordu. Kâfirlere karşı boş çuvallarla şehre dönmek gücüne gittiğinden, vardı bir tenha yerde boş çuvalları kumla doldurdu ve katar'ın önünde. Kâfirler, bütün develerin çuvallarının dolu olmasına şaşıp kaldılar ve kendi kendilerine:

Acaba bu kadar tahılı nereden buldu? diye söylenmeye başladılar ve çocuklarını göndererek çuvallarda ne olduğunu öğrenmek istediler. Kâfirlerin çocukları, gidip çuvalları yokladılar ve oynar gibi yaparak parmakları ile içindekileri anlamaya çalıştılar. Yumuşak kum tanelerini fark edemeyerek birbirlerine:

— Buğdayı un etmiş, dediler ve gidip büyüklerine haber verdiler.

İbrahim aleyhisselâm, çuvalların içinde kum olduğunu kimseye söyleyemedi ve hatta karısından bile gizledi. Akşama kadar sabretti ve hava karardıktan sonra karısına:

— Yâ Sâre! dedi. Bu çuvallarda kum vardır. Kafirlere karşı elim boş dönmek istemediğimden çuvallara kum doldurdum. Zira, gittiğim yerlerde kafirler bana tahıl satmadılar. Kalk, seninle gidelim kum çuvallarını kimse görmeden sahraya dökelim.

Birlikte çuvalların bulunduğu yere gittiler. Sâre hatun, çuvallardan birisini yokladı ve un olduğunu anladı. Diğer çuvalları da birer birer muayene etti, hepsi gayet nefis buğday unu haline gelmişlerdi. Kocasına seslendi:

— Yâ Halilallah! Kum dediğin hangi çuvaldır?

İbrahim aleyhisselâm, kendisine cevap verdi:

— Çuvalların hepsi kumla doludur.

Sâre hatun sevinçle haykırdı:

— Yâ Halilallah! Bunların hepsi hâlis buğday unu olmuş.

Gerçekten, tekrar çuvalları gözden geçirdiler. Hak teâlânın keremiyle un olduğunu gördüler ve tabiatıyla çok sevindiler ve hakka şükrettiler.

Aziz: Hak teâlânın gerçek kullarının gayreti, hak üzerine dir. Dilerse, kumu un eder, dilerse unu kum eder.

Şu âyet-i kerimeleri hiç okumadın mı? Bir okuyandan da duymadın mı?

"Allâhu azim-üş-şân, dilediğini yapar." İbrahim sûresi: 27

Şüphesiz, Allâhu teâlâ dilediğini hükmeder.

Beni-İsrail kavminin, tahılları çuvallar içinde ambarlarında ve unları teknelerinde hep taş oldu.

Ey biçare:

Kul olursan, Allahu teâlâya kul ol; nefsine kul olma! Varırsan, Allahu teâlânın kapısına var, bu fâni kapılara varma!

Tevekkül edersen, Allâhu teâlâya tevekkül et!

Îmam-ı Kuşeyri rahmetullahi aleyh ESMÂ-Î-HÜSNÂ şerhinde buyurur ki:

— Her kim, tevekkülünü sahih eylerse, o hâcetini yine Allahu Teâlâ'dan diler, başkasından dilemez ama tevekkül edenlerin öyle vakit olur ki, Allâh dan huşû ve tenezzül ile alçalarak dilerler; vakit olur açıkça tezellül ile aşırı bir tevazu ve nazla dilerler.

Sâlihlerden birisi der ki:

Beyt-ül-makdis mescidi içinde bir kişi gördüm. Abasına bürünmüş yatıp uyuyordu. Bir zaman sonra doğruldu ve:

— Çabuk bana yağlı ekmek, et yemeği ve helva ver. Yoksa, bu mescit içindeki kandillerini parça parça ederim dedi ve yine yattı.

Bir zaman sonra, mescide birisi geldi ve o kişinin istediği yemekleri getirdi, önüne koydu. O kimse, doğruldu ve getirilen yemekten biraz yedi, artanını yemeği getiren kişi aldı ve gitti. Ben, mescide yemek getiren kişinin peşinden gittim, onu yolda yakaladım ve bu işin nasıl olduğunu kendisinden sordum. Bana, şunları anlattı:

— Ben, hamallıkla geçinen bir adamım. Çocuklarım, ne zamandan beri benden bu yemekleri ister, dururlardı. Bugün, elime biraz fazlaca para geçti, lâzım gelen şeyleri aldım, evime getirdim. Karım, yemekleri pişire dursun, içime bir ağırlık geldi kendimden geçtim ve uyudum, uykum içinde bir ses duydum:

— Ey kişi, diyordu. Beytül makdiste bir velimiz yatıyor. Karnının pişirdiği o yemekleri bizden istedi, çabuk o yemekleri kendisine götür, yiyeceği kadar yesin, artanını da çocukların yerler.

Hemen uykudan uyandım ve hazır olan yemekleri bir tepsiye koyarak mescide götürdüm. Mesele bundan ibarettir, dedi.

Şeyh Ebû-Tâlib-i Mekki rahmetullahi aleyh KUVVET- ÜL-KULÜB adındaki kitabında şu Hadis-i şerifi nakleder:

"Kişinin yediğinin en tatlısı, kendi elleriyle kazandığıdır."

Bir diğer Hadis-i şerifte de:

"Kişinin yediğinin en iyisi, kendi elleriyle kazandığıdır."

Îmam Cafer-i Huldi rahmetullahi aleyh der ki:

— Bu hadis-i şeriften murat, kişi hâcetini, isteklerini ve nafakasını, Hak teâlâ hazretlerine arz ederek almasıdır.

Şeyh Şehabeddin Sühreverdi rahmetullahi aleyh de der ki:

— Kişinin, hâcetini hacet vaktinde Hak teâlâ hazretlerine el açarak arz etmesidir. Hak teâlâ, rızık verdiği zaman, o rızıktan helâl ve lâtif rızık olmaz. Şu var ki, tevekkül edenlerin bazıları, kendilerine lütfu ilâhi gelince bunu bilir, bazıları da bilmezler. Bir kısmı da lütfu ilâhi geleceğini bilir amma, Hak teâlâ destur vermeyince almaz. Bir kısmı da lütfu ilâhi gelince alır. Bunları bilmeye hacet yoktur. Zira, tevhid-i ef'ale (sebepleri aradan kaldırmak) vasıl olup, bütün kâinatta Hak teâlâ hazretlerinin fiiline nazar ederler ve Allahu teâlânın fiilinden gayrisini üzerlerinden düşürürler. İşte, bu mertebe ulu mertebedir. Onlar gibi olan kimselerin sohbetleri, Allahu teâlâ ile tamam olmuştur. Kendileri iradelerini, hakkın iradesinde eritmiş dururlar, hatta kendi hallerini bilmekten de uzak bulunurlar.

-HİKÂYE – ABDÜLKADİR GEYLÂNİ (KS) UN KISSASI

Şeyh Ebû-Mucib Sühreverdi, Şeyh Hammad'dan nakleder:

Şeyh Hammad, daima:

— Biz, fazla yemekten yeriz, derdi. Yani, lütfu ilâhiden yeriz demek isterdi. Zira, bazı kimseler Şeyh Hammadı rüyalarında görürler:

— Sen, yarın şeyhe şu kadar şey götür, denirdi. Şeyhe de rüyasında:

— Yarın, filân kişi sana şu kadar şey getirecek, denirdi.

Yani, senin yarınki rızkın, onun elindedir denilmek istenir ve gerçekten de öyle olurdu.

Şeyh Hammadın geçimi böyle olurdu. Kimin ki hali böyle olursa o kimse Allahu teâlâ ile ganî olur.

Fakat, Şeyh Vâsıti rahmetullahi aleyh der ki:

— Fakir olma, müridlerin hakkıdır, nicesinin âlâsıdır.

Şeyh Ebû-Said Harraz da der ki:

— Arifin tedbiri, Allahu teâlânın tedbirinde fâni olup durur. Lütfu ilâhiye nazar eden, Allahu teâlâ hazretlerine de nazar eder.

Şeyh **Şehabeddin Sühreverdi** der ki:

— İşittiğime göre, Şeyh **Abdülkadir Geylâni** bir gün müridine: (Filân kişiye git ve de ki, falan kişinin emaneti ve yiyeceği var imiş. Şeyh Abdülkadir e, o kişi şu kadar altın ve şu kadar taam verdi, sen de ver.) Mürit, gidip o kişiye bunları söyledi. O kişi gücendi ve: (Eğer, bu hususta ben şeyhten fetva isteseydim, başka bir kişinin emanetini tasarruf etmek caiz değildir, diye fetva verir di.) dedi. Mürit, ısrar etti ve: (Sen mutlaka ver. Şeyhin sözünü boş sanma sen.) dedi. O kişi, mecbur kaldı ve şeyhin istediği altını ve yiyeceği verdi. Mürit henüz ayrılmıştı ki, asıl emanet sahibi olan zat geldi ve: (Sende emanet olan altın ve taamdan şu kadarını Şeyh Abdülkadir'e ver.) dedi.

Adamcağız, o zaman işi anlar gibi oldu ve derhal Hazret-i Şeyhe koşarak özür diledi: (Yâ Şeyh! Günahımızı af eyleyin, bir küstahlık ettik,) dedi. Hazret-i şeyh, kendisini azarladı: (Ya sen şöyle mi sanırsın ki, bu fakirin işareti abes olsun, onun doğruluğunu bilmeden işaret ederler mi sanırsın?) buyurdu.

Sual — Bir kişiye deseler ki: (Gelin, her gün bizden şu kadar şey alın) yahut: (Şu vakitte bu kadar şey alın) veya: (Yemek alın.) Buna muhatap olan da alıp götürürse, bu yemeğin ve diğer şeylerin hali nice olur?

Cevap — Bunun gibi rızkı veya yemeği bir kişi vaktinde kendisi getirse veya gelin dese, varıp almalıdırlar. Bazı arifler buna ŞOM (UĞURSUZ) derler.

Fakat, Şeyh **Şehabeddin Sühreverdi** rahmetullahi aleyh, bu lütfu ilâhidir, şom (uğursuz) denmez. Zira, bizim vaktimizi Allahu teâlâ sâfi eylemiştir. Her şeyde onun fiilini müşahede eyleriz. Herhangi şeyi ki Allahu teâlâ bize nasip eyler, biz onu mübarek görürüz, şom görmeyiz, buyurmuştur.

Şeyh **Bayezid-i Bestamî** rahmetullahi aleyh hazretlerine sordular:

— Yâ şeyh! Biz, senin hiç kazanç sağladığını görmüyoruz. Senin rızkın neredendir?

Hazret-i şeyh cevap verdi:

— Hak teâlâ, bütün hayvanata sebepsiz rızık verir. Bayezid'e vermez mi sanırsın ki, sorarsın, buyurdu.

Bir kimseye sordular:

— Hayatını kazanmak için sebeplere hiç tutunmuyor, eşyayı korumuyorsun?

O kimse, bunlara şu cevabı verdi:

— Benim güzel bir sanatım vardı. Fakat, şeyhler bana dediler ki: (Sanatını bırak ve Allahu teâlâya tevekkül et. Lütfu ilâhiden yemek. Allâh dostlarına ve taliplerine daha güzeldir.) Ben de kendilerinden: (Bu sanatı terk edince, benim geçimim nereden olur?) diye soracak oldum, hatiften bir nida işittim: (Ne vakit ki, sen benim hazretime rücu edersen, ben de dervişlerim den birisini sana vekil tayin ederim veya düşmanlarımın birisini senin emrine veririm, o sana hizmetkâr gibi hizmet eder ve ihtiyacın ne ise hazırlar.)

İlâhi lütfa vakıf olan kişi, meleklerle beraberdir. Zira, sebepleri terk ederek ibadet ve tâ'atle meşgul olurlar.

-HİKÂYE – ŞEYHİN TORBASINDAKİ YONGALARIN UN OLMASI

Meşâyihten bir kişi vardı, rızık temini için uğraşmazdı. Şeyhin gayet huysuz bir karısı vardı. Bir gün karısı, şeyhe çıkıştı:

— Ey aziz, dedi. Bu kanaat ne zamana kadar devam edecek? Sen de herkes gibi bir işin ucundan tutsan, biraz para kazansan olmaz mı?

Şeyh, kadının dırıltısından kurtulmak için evden çıkmaya karar verdi ve kapıya yöneldiği sırada, karısı yetişti ve eline bir torba tutuşturarak:

— Şunu al, iki akçe var, iki akçe de sen kazan, şu torbayı unla doldur getir bakalım, dedi.

Şeyh, torbayı ve parayı alıp çıktı. Pazara vardı, bir çıkrıkçı ahbabı vardı, onun dükkânına girdi. Dükkân sahibi, şeyhin üzgün olduğunu derhal fark ederek sordu:

— Sizi üzüntülü görüyorum. Acaba neyiniz var?

Şeyh, karısının sözlerini anlattı ve:

— Ben ise, bu nazenin ömrü yabana harcamaya kıyamıyorum. Bu köpek nefsi beslemek için, bu habis dünyayı talep ederek ömrümü zayi etmek istemiyorum, dedi. Bunlar, böylece sohbet ederlerken, şeyh un pazarının dağıldığını ve bir avuç bile un kalmadığını gördü ve çıkrıkçıya:

— Şimdi bu boş torba ile eve nasıl gideyim? diye dert yandı.

Çıkrıkçı da ona:

— Torbana şu yongalar dan doldur, olsun bitsin, teklifinde bulundu ve şeyhin elinden torbayı alarak tıka basa yonga ile doldurdu. Şeyh, yonga dolu torbayı aldı, eve gitti ve kapıdan seslenerek:

— Alın şunu, dedi ve durmadan mescide giderek akşama kadar namaz kıldı, virdini okudu ve hava kararınca karısından çekine çekine eve gitti. Kapıdan girerken, evin içine sıcak ekmek kokusu yayılmış bulunduğunu fark etti ve kendi kendisine:

— Her halde komşulardan ödünç un almışlardır, yonga ile ekmek yapılmaz ya, diye düşündü. Selâm verdi ve oturdu. Karısı sofrayı kurdu ve taze sıcak sıcak ekmekleri önüne koydu. Şeyh, dayanamadı ve karışma sordu:

— Bu ekmeği ne ile yaptın?

Kadın, büyük bir memnuniyetle cevap verdi:

— Getirip kapıdan bıraktığın un ile yaptım.

Şeyh ağlamaya başladı ve itiraf etti:

— Ben un getirmedim ki, dedi. Torbanın içine yonga doldurmuştum. Hak teâlâ kereminden un eylemiş.

Şimdi ey aziz:

Ne vakit ki sen Allah'a tevekkül edersen, Allahu tebâreke ve teâlâ hazretleri sana hiç ummadığın yerlerden rızkını verir, seni telâş ve kaygılardan kurtarır. Ey kardeş: Görmez misin ki, kuşlar yazın ve hatta kışın kendilerine zahire edinirler mi? Sabah, karıncıkları aç olduğu halde yuvalarından kalkarlar, akşam karınları tok olduğu halde yuvalarına dönerler. Şu dağ başlarında yaşayan hayvanlara bir baksana; samanları yok, ahırları yok, ambarları yok. Hak teâlâ, hepsine ayrı ayrı rızıklarını verir. Hatta, evlerde beslenen hayvanlardan daha semiz olurlar.

Şunu iyice bilmek ve kesin olarak inanmak gerektir ki, insanlar, cinniler, vahşi hayvanlar, kuşlar ve bütün yerde ve gökte ne kadar yaratılmış varsa, Allâhu teâlânın kuludur ve Rezzâk-ı âlem hepsinin ayrı ayrı rızıklarını ihsan buyurur.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz, bir gün Medine-i münevvere' de Enes radıyallahu anh'ın elinden tuttu ve kendisini alıp şehirden dışarı çıkardı. Bir ağacın üstünde bir kuşun oturduğunu gördüler. Resûl-ü zişân efendimiz:

— Yâ Enes! Şu kuşcağızı gördün mü? Gözleri yoktur.

Enes radıyallahu anh baktı ve gerçekten kuşun kör olduğunu gördü. Kuş, başını kaldırdı ve bir kere öttü. Resul aleyhisselâm buyurdu:

— Yâ Enes! Bilir misin bu kuşcağız ne dedi.

— Bilmem yâ Resûlallah.

— O kuş diyor ki:

Allah'ım! Sen gerçekten âdilsin. Benim gözlerimi kapattın ama, acıktığım zaman bana yiyecek ihsan buyurursun. Kuşun bu feryadı üzerine bir çekirge geldi ve kuşun ağzına girdi, kör kuş o çekirgeyi yuttu ve bir daha öttü. Resûl-ü ekrem sordu:

— Şimdi ne dedi anladın mı?

— Anlayamadım yâ Resûlallah.

— Bu defa da dedi ki:

Tevekkül edene Allâh kâfi gelir ve kendisini zikredeni unutmaz.

Bu hali dikkat ve ibretle takip eden Enes anh, Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimizden tevekkülü bu suretle talim etmiş oldu.

Tevekkül, müminlere elbette gerektir. Allahu teâlânın vaatlerine inanmak gerekir. Zira, tevekkül Hak teâlâ tarafından sevilmeye sebeptir.

Hak teâlâ, tevekkülü talim için peygamberlerinden birisine buyurdu:

— Git, şu denizin en derin bir yerinden bir taş getir. O peygamber gitti, emir olunan taşı getirdi. Hak teâlâ, o taşın kırılmasını irade buyurdu, taş kırıldı ve içinden bir böcek çıktı ki, ağzında bir yeşil yaprak bulunuyordu. Hak teâlâ:

— Ey benim peygamberim. Şu böcek için dahi, denizin o derinliğinde ve o taşın içinde her gün bir taze yaprak ihsan ederim ve onun bu rızkını eksik etmem, öyle ise, sen de emrettiklerimi yerine getirmekle meşgul ol, bana tevekkül eyle, ben senin rızkını nerede olursa olsun yetiştiririm, buyurdu.

Şimdi, şunu muhakkak olarak bilmiş ol ki, kişide tevekkül olmayınca ibadetin lezzetini bulamaz. Ey biçare: Bir hayvan kadar da olamıyor musun? Ne sabrın var ne kanaatin! Allâhu Teâlâ'm Rezzâk-ı âlem olduğuna inanmalısın ki, tevekkül edebilesin. Şu baykuşu görmez misin? Bir zayıf kuştur ama gece sabahlara kadar Allah'ı zikreder, sabah olunca bir tenha köşeye çekilir, Allahu teâlâya tevekkül eder ve kendi haliyle meşgul olur. Rızık için hiç gam etmez. Çünkü, bilir ki Hak teâlâ ona rızkını mutlaka verecektir. Her gün üç kuş gelir ve kendilerini ona teslim ederler. Birisini alır ve yer, diğer ikisini azat eder. Ertesi günü aynı vakte kadar yine sabır ve kanaat eder. Hali, yaz ve kış daima böyledir. Oysa, sen insanlık dâva edersin, bir gün boğazından kesip bir fakire bir lokmanı veremezsin. Hep kendine ayırır, hep kendini düşünür (Birazdan yine yerim) dersin. O baykuş bile ömrünü kanaatle geçirir. Kanaat ehlinden olduğu için adı Baykuş oldu. Sabrı ve kanaati bereketiyle Hak teâlâ ayağına her gün üç kuş gönderir.

-HİKÂYE – SÜLEYMAN (AS) PEYGAMEBER VE TÜCARRIN KISSASI

Süleyman peygamber aleyhisselâm, bir gün tüccar bir kişiye nasihat etti ve:

— Rızık için hiç kaygı çekme, Hak teâlânın emirleriyle meşgul ol, rızık Allah'ın üstündedir, dedi. Tüccar, kendisine itiraz etti:

— Yâ Nebiyallah, dedi. Rızık için elbette talep gerektir. Durmakla Allahu teâlâ kimseye rızık vermez.

Süleyman aleyhisselâm, onu temin etmeye çalıştı:

— Hak teâlâ, kullarının rızıklarını vermeye kefil olmuştur. İstese de istemese de vaad olunan rızık gelir kişiye yetişir. Aşağı yukarı koşturup rızık talep edenler, sabırsızlıklarındandır. Sabredip bekleseler, rızıkları gelip onları bulur. Eğer, rızık çalışmakla elde edilse, birçokları rızık isterken, ellerindeki rızıkları yitirmezlerdi ve müflis olmazlardı. Şu baykuşu görmüyor musun, gece sabaha kadar zikreder ve sabah olunca bir kovuğa başını sokar oturur, rızık talebinde bulunmaz, Allahu teâlâ oturduğu yerde onun rızkını verir, dedi.

Tüccar kalktı, gitti. Dört yana haber saldı ve bir baykuş bulup getirmelerini istedi. Bir baykuş getirdiler, parasını verdi ve onu satın aldı ve o baykuşu evine götürdü, bir kutunun içine koydu, kutunun kapağını sıkı sıkı kapattı, kutuyu bir odaya koydu ve odanın kapısını da kilitledi, anahtarını cebine koydu ve kendi kendisine:

— Görelim bakalım, bu kilitli odada ve kapağı sıkı sıkı kapanmış bir kutu içinde bu baykuşun rızkı nereden ve nasıl gelirmiş? dedi.

Ticaret maksadı ile başka ülkelere gitti ve bir yıl dolaştı, döndü tekrar yurduna geldi, evine vardı ve odanın kapısını açtı, kutuyu aldı ve kapağını söktü ki ne görsün? Baykuş, o kutunun içinde kuş tüylerine gömülmüş bir halde mışıl mışıl uyuyor. Aklı başından gitti ve bayıldı, bir müddet sonra kendisine geldi ve kutuyu kaptığı gibi Süleyman aleyhisselâmın huzuruna vardı ve ağlayarak:

— Yâ Nebiyallah, dedi Geçen yıl sizin huzurunuzdan ayrılınca etrafa haber saldım ve bir baykuş satın aldım. Baykuşu bir kutunun içine koydum, kutunun kapağını sıkı sıkı kapattım. Sonra, o kutuyu bir odaya koydum, kapısını kilitledim ve anahtarını alarak ticaret amacı ile tam bir yıl başka ülkelerde gezdim, dolaştım. Yurduma ve evime dönünce odanın kapısını açtım, kutunun kapağını söktüm ve gördüm ki, baykuş kuş tüyleri arasında mışıl mışıl uyuyor. Sübhanallah, ben bu işe şaştım kaldım. Bu kadar kuş tüyü, kilitli bir odada, ağzı sıkı sıkı kapalı kutunun içine nasıl girmiş, bir türlü anlayamadım.

Süleyman aleyhisselâm kendisine cevap verdi:

— Allahu azim-üş-şân kadirdir ve vaadinde sadıktır. Kullarına nerede olursa olsun rızıklarını verir, dedi ve kutuyu açarak gerçekten baykuşun kuş tüyleri arasında yatmakta olduğunu gördü. Baykuşa sordu:

Baykuş cevap verdi:

— Yâ Nebiyallah. Rabbime şükür halim gayet hoştur. Hak teâlâ, bana' her gün üç kuş gönderdi, birisini yedim ve ikisini azat ettim. Eskisi gibi kerem-ü inayetiyle beni bu kutunun içinde bile mahrum etmedi. Karnım tok, Allahu teâlâya hamd-ü sena eder, bu emin ve tenha yerde yatarım.

Bezirgân, baykuşun bu sözlerini duyunca birçok zahmet ve meşakkatlere katlanarak, dağlar ve tepeler aşarak rızık peşinde koşmanın boş ve manasız olduğunu anladı, Allahu teâlâya tevekkül etti, bütün malını Allah yolunda fakirlere dağıttı ve o günden itibaren ibadet ve tâ'atle meşgul olmağa başladı.

Evliyâullahtan Hâtem Asam, tevekkül etmiş ve bir kenara çekilip oturmuştu. Rızık temini için hiç esbaba mukayyet olmazdı. Bir gün, bazı münafıklar kendisinden sordular:

— Yâ Hâtem, senin yemeğin nereden gelir? biz, senin hiç çalışıp kazandığını görmüyoruz.

Hâtem, cevap verdi:

— Ben, Rahman'dan yerim.

Münafıklar tekrar sordular:

— Senin rızkın gökten inermiş, doğru mu?

— Evet doğrudur, gerçek dersiniz. Benim rızkım semadan iner, dedi ve şu âyet-i kerimeyi okudu:

"Rızkınız ve vaad olunduğunuz semadadır." Zariyat sûresi: 22

Münafıklar, kendisiyle alay ettiler:

— Senin rızkın bacadan iniyor olmalı, aman sakın kimseye söyleme, sus ve otur, dediler.

Hâtem, ona da cevap verdi:

— Doğru, dedi. Dokuz ay anamın karnında iken de yine bacadan inerdi.

— öyle ise, git yüzükoyun yat, nasıl olsa rızkın gelir, yersin.

—Doğru söylüyorsunuz, dedi. İki yıl beşikte yüzükoyun yattım. Allahu teâlâ rızkımı eksik etmedi. O zamandan bu zamana, sebeplere hiç teşebbüs etmedim. Allah'a tevekkül edip oturdum, o da beni kendi hazinesinden besliyor dedi.

-HİKÂYE – MUSA (AS) İLE BİR KAFİRİN KISSASI

Musa aleyhisselâm, bir gün Tûr dağına münâcata gidiyordu. Yolda, karşısına bir Mecusi çıktı ve sordu:

— Yâ Musa! Nereye gidiyorsun?

— Rabbime münâcata gidiyorum.

— öyle ise, Rabbine de ki, ben ona tapmam. Eğer, elinden gelirse benim rızkımı kessin. Ben, onu Tanrı edinmem.

Musa aleyhisselâm, Tûr'a gitti. Münâcatta bulundu ve döneceği sırada Allahu sübhanehu ve teâlâ buyurdu:

— Yâ Musa! O Mecusi'nin söylediklerini neden bildirmedin?

— İlâhi! Gizli veya aşikâr her şeyi bilen sensin. Ben, bu gibi sözleri Rabbime arz etmeye hayâ ederim.

— Yâ Musa! Git o kuluma söyle, o bana kul olmaktan utansa bile, ben rububiyetimi terk etmem, bütün yarattıklarıma rızıklarını veririm. İster o kul bana ibadet etsin, isterse etmesin, rızıklarını eksik etmem.

Musa aleyhisselâm geri dönerken, yine o Mecusi ile karşılaştı ve Mecusi sordu:

— Yâ Musa! Söylediklerimi Rabbine bildirdin mi?

— Bildirdim ey kâfir;

— Rabbin ne cevap verdi?

— O, benim kulluğumdan utansa da ben Rezzaklığımı terk etmem. Bütün mahlûkat ister kâfir ister müslüman ister fâsık ister salih hepsini ben yarattım, rızıklarını da ben veririm ve kesmem, buyurdu.

Mecusi, bu sözleri işitince ağlamaya başladı ve parmağını kaldırarak:

— Lâ ilahe illallah Musa Kelimullah, diye imanını açıkladı. Oysa o zamana kadar;

lllel-lât der ve puta tapardı.

Şimdi aziz:

Bunları sana bir bir anlatmamın sebebi budur ki, Hak teâlâ muhakkak ki illel-lât diyenin bile rızkını kesmez:

Bunu böylece bil ve düşün ki, sıdk ile ihlâs ile ALLÂH diyenin rızkını vermez mi sanırsın? Onun nimetlerinin nihayeti yoktur. Onun kullarına ihsan ve ikramı çoktur. Bütün mahlukat onun emrindedir ve onun hanında karınlarını doyurur. Kâfir olsun, müslüman olsun hepsini karşılıksız olarak besler.

Gaip hazinelerinden lütfedersin ey Kerim!

Kâf ir-müşrik ayırd etmez, rızık verirsin bilumum;

Düşmanına bunca nimet bahşederken ey Rahim!

Dostlarını iki-cihanda elbet etmezsin mahrum.

Şu hâlde, rızık için kaygılanmak, ibadet ve tâat yolunu Bırakmak ve dünyaya dalarak haktan gafil olmak edepsizliktir. Demek ki, tevekkül etmek için sabretmek lâzımdır.

Sabrı olmayan tevekkül edemez, öyle ise, sana biraz da sabır hakkın da ve sabrın faziletleri hususunda nasihat edeyim ki, faydalanasın. Zira, nefes nefesten mübarektir, saat saatten kutludur. Gün günden devletlidir.

49- SABIR VE SABRIN NEVİLERİ

Ey aziz: Bilmiş ol ki, sabır sıfatı olan kişi, gayet bahtlı kişidir. Hak teâlâ hazretleri katında mertebesi gayet ulu kişidir. Onun için Hak teâlâ bunları över:

"Allâhu teâlâ, sabredenlerle beraberdir." Bakara sûresi: 155

Buyurur. Hem, bu sabır denilen şey, kişiyi hayvanlıktan insanlığa çıkarıcıdır. Bir maksat için sabredenler, elbette maksatlarına erişirler. Fakirliğe sabredenler, zenginliğe erişirler. Düşmanlarının zahmetlerine sabredenler, düşmanlarına karşı zafer bulurlar. Ayrılık zahmetlerine sabredenler, kavuşmanın mutluluğuna erişirler.

Sabır, sevincin anahtarıdır, buyurulmuştur. Sabır, birkaç türlüdür ve her birinin mertebesine göre Hak teâlâ katında ecirler vardır. Bunların her birini sana yerli yerinde anlatı vereyim, işit ve öğren de sabırlılardan ol ve inşa'allahu teâlâ bu fakir müellifi de duadan unutma.

Ey aziz: Sabır, üç mertebe üzerine dir:

BİRİNCİSİ: Şiddete ve musibete sabırdır.

İKİNCİSİ: İbadet ve tâat zahmette sabırdır.

ÜÇÜNCÜSÜ: Günah işlemeye sabırdır. (Yani, günah olacak şeylere sabredip, günah işlememektir.)

Şimdi, musibet nedir, onu söyleyeyim:

Aziz: **Musibet**, o iğrenç ve çirkin işe derler ki, nefs ondan incinir, tedirgin olur. **Yani, nefse güç gelen şeye musibet denir**. Az veya çok, musibet de mertebe mertebedir, türlü türlüdür. Meselâ, bir kişinin bir yakını ölse yahut davarları veya cariyesi ölse veya bir kimse hasta olsa, bu musibettir.

Dünyalığı telef olması, başına korkulu haller gelmesi, zalimlerden ve derebeylerinden korkması da musibettir. Kaşığı veya kalemi kırılması, ayağına taş veya diken batması, sürçmesi, atının ayağı sürçmesi, değneği veya çömleği kırılması

da musibettir. Bu ve bunlar gibi musibetlere uğrayan müminler sabretseler, metanet gösterseler, sızlanmasalar, Hak teâlâ her biri için cennette üç yüz derece verir ki, her derecenin aralığı yerle gök arası kadardır. Sabreden bazı kullarına da hesapsız ecirler ihsan buyurur.

Nitekim, Allahu teâlâ Kur'an-ı hakiminde musibeti ve musibetlere sabredenlere verdiği ecirleri beyan ederek buyurur:

"Sizleri; biraz korku, açlık, mal, can ve mahsul eksikliğiyle imtihan edeceğiz. (Tâ ki, itaat edeni isyan edenden ayrıd edelim, yoksa bilmediğimizi bilmek için değil) ki, bir musibete uğradıkları vakit İNNÂ LİLLÂHİ VE İNNÂ İLEYHİ RÂCi'UN, yani biz Allahu teâlânın kullarıyız, Allâhtan geldik ancak ona döneriz, musibetlerine razıyız, derler." Bakara sûresi: 155—156

Bu âyet-i kerimeden de anlaşılıyor ki, musibet kulları sınamak içindir. Zira VE LENEBLÜ VENNE KÜM BÎ-ŞEY İN, yani biz sizi sınarız buyurulmuştur. Onun için, düşmandan korkmaya sabır gerektir. Sabredenlerin, Hak teâlâ hazreti katındaki faziletini hatırlayarak sabretmek gerektir. Yahut sabırsızlık ederek darlanan ve sızlananların Hak teâlâ hazretleri, indindeki horluklarını düşünüp sabır etmek gerekir. Kişinin sabrı olsa da olmasa da Hak teâlâ dilediğini yapar. Böyle olunca, sabrederek sabırlılar dan olmak daha güzel ve hoştur.

İbn-i Mübarek rahmetullahi aleyh der ki:

— **Musibet birdir, sabır etmeyince iki olur**. Biri büyük musibet ve diğeri küçük musibettir. Büyük musibet, sabredenlere verilen sevabın elinden alınmasıdır. Sabır edilemeyen musibet ise küçük musibet olur.

Bu sebeple: (Ah, şu şöyle olmasaydı!) demek de musibettir. Allah rızasını isteyen kişilerin, ister rahat olsun, isterse mihnet olsun, nefse muhalif gelen yerlerde ve nefsleri incindikçe ona sabretmeleri ve darlanmamaları gerektir. Nefse hoş gelen yerlerde de yani rahata erişilince bu nimete şükretmelidir. Çünkü, rahatlık da bir nimettir. Böylece, mihnete sabır ve nimete şükredenler hem **SÂBÎR** hem **ŞÂKÎR** olurlar, Nitekim, Resûl-ü ekrem sallallahu teâlâ aleyhi ve sellem efendimiz:

"Varlıkta ve yoklukta hamd edenleri, Allahu teâlâ hamd edenlerin cennetine davet eder, buyurmuşlardır."

Her belâya sabretmek, Muhabbetullah alâmetidir. Zira, kişi sevdiğinin zahmetlerine sabredici olur. Hak teâlâ, dostlarına daima **iptilâ** (düşkünlük) taşlarını atar, dost olanlar bu iptilâ taşlarına, başlarını ve canlarını gönül birliği ile tutarlar. Nitekim, ol sultan-ül-Enbiyâ Hz. Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem buyurmuştur ki:

"Hak teâlâ kulunu sevince, ona belâlar gönderir. Bu belâlara sabreden kullarını da sever."

Öyle âşıklar vardır ki, haktan gelen rahat veya mihnet ne olursa olsun hiç ayırt etmezler.

Fakir, müelliften beyitler:

Gana cefa kıl ya vefa, senden o hem hoş hem bu hoş;

Ya dert gönder ya deva, senden o hem hoş hem bu hoş.

Hoştur bana senden gelen ya hilat yahut kefen;

Ger taze gül yahut diken, senden o hem hoş hem bu hoş.

Ger bag-ü ger bostan ola, ger bend-ü ger zindan ola;

Ger vasl-ü ger hicran ola, senden o hem hoş hem bu hoş.

Halimi bir dem soragel, diler isen bağrımı del;

Ey kahrı ve lütfü güzel, senden o hem hoş hem bu hoş.

Gelse celâlinden cefa yahut cemalinden vefa;

İkisi de cana safa, senden o hem hoş hem bu hoş.

Evet; âşıklar **rahatla mihneti** fark etmezler, bu rahattır, bu mihnettir demezler, Haktan her ne gelirse keyif alırlar. Hak teâlâ, halkın zahmetini, mihnetini töhmetini bunlara havale eder ve çektirir ki, hesapsız ecirler vermek içindir. Buna, birçok deliller vardır. Birçok Hadis-i şerif de vârid olmuştur. Bazılarını diyelim ki, tâlipler bilsin ve öğrensinler de Hak yolunda sabra alışsınlar ve Hak teâlâ katında yüce mertebelere ulaşsınlar.

Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz buyururlar ki:

"Belâ, Nebilere gönderilir. Sonra, velilere gönderilir. Sonra, benzerlerine ve benzerlerine gönderilir."

Bundan da anlaşılıyor ki, belâ Allahu Teâlâ'yı sevenlere gönderilirmiş, yani Hak teâlâ sevdiklerine gönderirmiş. Şu hâlde, belâya sabretmek gerektir ki, Allahu teâlânın

Levh-i mahfuzda yazdığı dostluk sabit olsun:

Ben, o Allâhu azim-üş-şânım ki, benden gayrı Hak mâ'bud yoktur. Hz. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem, benim Resûlüm ve Habibimdir. Her kim, benim kazalarıma muti olur (boyun eğerse) ve belâlarıma sabrederse, verdiğim nimetlere de şükrederse ben o kulumu Sıddıklar arasına yazarım ve Sıddıklarla haşr ederim. Her kim, benim belalarıma sabretmez ve nimetlerime şükür etmezse, kazama da razı olmazsa varsın o benden gayrı bir ilâh istesin, Buyurulmuştur.

Ey aziz:

Bu sözlerde, sabırsızlar için büyük korku vardır. Görünen ve görünmeyen, bilinen ve bilinmeyen âlemlerin Rabbi (Beni Hak mâ'bud edinmemiş olurlar) buyuruyor. Ne'ûzü billah, Hak Teâlâ'yı hak mâ'bud edinmeyen, putperest veya kâfir olur. Bu sözde kinâye vardır, yani (Sabretmeyen, şükretmeyen, kazama razı olmayan kâfir olur.) denilmek istenilmiştir.

Eğer bu inceliği anlayabilirsen, sabırsızlığın ne mühim ve ne müşkül bir iş olduğunu da idrak edersin.

KEŞŞÂF sahibi der ki: (Sıddık dan murat, Nebilerin ashabının ulularıdır.)

Hak teâlâ yolunda sabreylemek, nefse mücahede çektirmektir. Riyazet ve perhiz etmektir. Gerçi, bu âşıkların her zamanki özellikleridir. Zenginlerin fakirlerle oturup kalkması, onların ihtiyaçlarını gidermesi, ayrıca öfke halinde sabretmek de birer ulu sabırdır.

Ey aziz:

Allah yolunda sabredenlerin erkek veya kadınlarından birkaçının halini ve hikâyesini sana anlatayım da Hak teâlâ kullarına nasıl yardım edermiş, onları korkularından nasıl emin kılarmış öğren

HİKÂYE

Bir sâliha kadın vardı. (Allah ondan razı olsun.) Bir gün, ekmek pişirmek için tandır yaktı. Tandır, yanıp kızgın hale geldiğinde, öğle namazı vakti oldu. O kadıncağızın, henüz emzikte bir çocuğu vardı. Yavrusunu bir kenara koydu, gitti abdest aldı ve namaza durdu. Kadın, namaz kılarken, oğlan sürtüne sürtüne tandırın kenarına vardı. Kadın, gözünün ucuyla çocuğunun tandırın kenarına kadar geldiğini fark etti amma, namazda olduğu için ilgilenmedi, namazını bozarak yavrusunun yardımına koşmadı. Namazı kılıp bitirdiği zaman gördü ki, yavrusu tandıra düşmüş ve o kızgın tandırda ateşin tam orta yerinde kendi kendine oynayıp duruyor, bir kılına bile zarar gelmemiş. Aldı, bağrına bastı, ağladı ve Allah'a şükrederek evinin işleriyle uğraşmaya devam etti.

Gördün mü aziz? O kadıncağızın sabrı ve tevekkülü bereketiyle Hak teâlâ yavrusunu nasıl esirgedi ve ateşte yakmadı. Şu hâlde, sen de Allah kazasına sabret ki, rızasına ve nimetine erişebilesin. Zira, sabır kişiyi ferahlığa kavuşturan çok ulu bir sermayedir.

Eğer, çocuk o tandırdaki ateşte yanmış olsaydı, o kadın şöyle derdi “şüphesiz biz Allah’a aidiz ve şüphesiz ona döneceğiz.”

Ey aziz:

Ne zaman bir müminin çocuğu ölse, Hak Teâlâ bu çocuğun ruhunu alan meleklere şöyle buyurur;

— O kulumun gönlünün meyvesini aldınız mı?

— Yâ Rab! Buyurduğun gibi kabz ettik.

— O kulum ne dedi?

— Sana şükür etti ve başka bir şey söylemedi, gönlünü mahzun etmedi. ELHAMDÜLİLLAH, kendi verdi yine kendi aldı, dedi.

— O kulum için cennette bir ev yapın ve o eve DÂR-ÜL- HAMD adı verin.

Melekler, bu emr-i ilâhi üzerine o kul için cennette öyle bir saray yaparlar ki, o sarayın büyüklüğü bu dünyanın birkaç misli olur.

İşte, bu keramet o belâya ve musibete sabredenlerindir.

50- HZ. EYYÛB ALEYHİSSELAMIN SABRI

Belâya sabredenlerden birisi de Eyüp aleyhisselâm dır. Onun sabrı, âlemde meşhurdur. Eyüp aleyhisselâm, ne zaman namaza dursa, hiçbir şey onun gönlünü haktan ayırmazdı. Yani, onun gönlüne haktan gayrı bir şey gelmez ve girmezdi, İbadet ve tâat içinde, onun sabrı o kadar idi ki, Hak teâlâ onu meleklerine överdi. Sabrı ile yer ve gök doldu. Cebrail, Mikâil, İsrafil, Azrail aleyhümüsselâm ile arşı taşıyan melekler, Hak teâlâ hazretlerinden Eyüp aleyhisselâmı ziyaret edebilmek için izin istediler. Daha sonra, yerde ve gökte ne kadar melek varsa, hepsi saf saf ziyaretine geldiler.

Şeytan aleyh-ü-lâ'ne, bu şevket ve azameti görünce kandı ve Hak teâlâya niyazda bulundu:

Yâ Rab! Bu kuluna ne izzet ve ululuk vermişsin ki, bütün melekler azametle gelir ve onu ziyaret ederler.

Hak teâlâ buyurdu:

— Eyüp, benim sabırlı kulumdur. Sabırlı kullarıma bu yapılanlar dahi azdır.

Şeytan, tekrar niyazda bulundu:

— Yâ Rab! - Benim de senden bir dileğim var, müsaade buyur ben de gideyim ve o kulunu deneyeyim. Eğer, benim tecrübem de doğru çıkarsa senin o kulunun gerçekten sabırlı olup olmadığı belli olur, dedi.

Hak teâlâ, ferman buyurdu:

— Yâ mel'un, bir de sen tecrübe et.

Şeytan, Eyüp aleyhisselâmın bulunduğu yere geldi ve evvelâ onun malına kast etti. (Bundan anlaşılıyor ki, şeytan müminleri yoldan çıkarmak istediği zaman, önce mallarına el atarmış, sonra evlatlarına el atarmış ve nihayet bedeninden tutarmış. Nitekim, Resûl aleyhisselâm da böyle buyurmuşlardır.)

O yüzü ve bahtı kara şeytan, önce Eyüp aleyhisselâmın malına kast etti ki, malı ile onu yoldan çıkarabileceğini sandı. Eyüp aleyhisselâm ise, başını secdeye koymuş, Mevlâsına münâcat ediyordu. Melekler hisar gibi etrafını sarmışlardı, ta göklere kadar çevresi meleklerle dolmuştu. Bunun için, ona yaklaşıp nükteli söz söylemeye imkân bulamadı.

Fakat, şeytan mağlûbiyeti kolay kolay kabul eder mi?

Bir dağ başına çıktı ve gördü ki, Eyüp aleyhisselâmın davarları orada otluyorlar. Şeytan-ı lâin, bu dağın üzerinden öyle bir haykırdı ve ayağı ile dağı öyle bir sarstı ki, korkudan ovada bulunan hayvanların hepsi helâk oldu, bir tek canlı kalmadı. Şeytan, tekrar Eyüp aleyhisselâmın yanına döndü ve gördü ki, yine secdede bulunuyor ve etrafında da melekler oldukları gibi duruyorlar. Uzaktan seslendi:

— Yâ Eyüp! Başını secdeye koymuş yatıyorsun ama senin ibadet ve tâatinden Hak Teâlâ vazgeçti. Sana kızdı ve dağdaki bütün davarlarını kırıp geçirdi. Bir tane bile bırakmadı. Burada, başın secdede daha ne kadar yatacaksın?

Eyüp aleyhisselâm, şeytanın bu sözlerine aldırış bile etmedi. Namazını bitirdi, selâm verdi, hakka hamd-ü senâ eyledi ve sonra şeytana şunları söyledi:

— Davarların hepsi helâk oldu diyorsun. Onlarla benim ne ilgim var? Onlar benim neyimdir? Ben, âciz ve zayıf bir kulum, kulun nesi varsa efendisinin dir. Efendi, davarlarını kırmış, bana ne? Ben kulum ve kulluğumu bilirim, dedi ve tekrar secdeye vardı.

Mel'un şeytan mahcup ve perişan baka kaldı ve malını telef etmekle zafere ulaşamayacağını anlayarak; bu defa da çocuklarına kastetti. Kişinin oğlu ve kızı, gönlünün meyvesidir. Gitti, gece vaktine kadar bir tarafa sindi ve hava kararınca, tekrar Eyüp aleyhisselamın evine geldi. Eyüp aleyhisselâmın karısı ile kışlarının bir döşekte yattıklarını gördü. Eyüp aleyhisselâmın dokuz kızı vardı. Şeytan, o masum kızların üzerlerine elini koydu ve öyle bir haykırış haykırdı ki, yavrucukların hepsi korkularından helak oldular. Hemen;

Eyüp aleyhisselâmın yanına koştu ve gördü ki, yine namaza durmuş ve etrafını çepçevre melekler kuşatmışlar. (Meleklerin, onun etrafında böyle saf saf durmaları sana acayip gelmesin. Herhangi bir mümin, kalp huzuru ile el bağlayarak Hak teâlâ huzurunda durursa, bu ibadeti sırasında yerde ve gökte bulunan bütün melekler, ona hizmet etmeğe can atarlar. Zira, Allahu teâlâya ibadet edene hizmet etmek, Allâhu teâlâya hizmet etmek gibidir) evet, hikâyemize devam edelim:

Şeytan, bu defa da meleklerden Eyüp aleyhisselâma yaklaşmaya imkân bulamadı ve yine uzaktan seslendi:

— Yâ Eyüp! Bu senin yaptığın bütün ibadetler, Hak katında bir sinek kanadı kadar değersizdir. Allahu teâlâ, sana kızdı ve bütün kızlarını helâk etti. İnanmazsan git bak, hepsi bir döşek içinde cansız yatıyorlar, dedi.

Eyüp aleyhisselâm yine aldırmadı:

— Benimle ne ilgisi var? öldülerse. Hüküm, tek ve kahhar olan Allâhu Teâlâ'nındır. Yaratan ve can veren o idi, öldüren de yine odur, dilerse öldürür ve dilerse diriltir, bana ne? dedi ve yine secdeye vardı.

Şeytan, çok üzüldü ve Eyüp aleyhisselâmı baştan çıkaramadığına çok canı sıkıldı, vardı ve yine Hak teâlâ hazretlerine niyazda bulundu:

— Yâ Rab! dedi. O Eyüp kuluna ne yüce bir sabır vermişsin. Malını tamamıyla helâk ettim, gönlünü senden ayırmadı, evlâtlarını helâk ettim yine senden gönlünü ayırmadı. Müsaade buyur, gideyim onun bedeninden de tutayım, dedi.

Hak teâlâ:

— O kulum ki, kendisini bana ısmarladı ve benim tâatim de önde oldu. Sen, onu kandırmazsın. Şu gönül ki, benim kudretim elindedir, ona girmeye nasıl zafer bulabilirsin? Git, nasıl bilirsen öyle yap, buyurdu.

Nitekim, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurur!

"Her kim, Allah ile olsa; Allah da onunla olur."

Şeytan, döndü baktı ki Eyüp aleyhisselâm Rabi'sine niyaz ve Münâcatta bulunuyor ve melekler de kendisini zevkle dinliyorlar. (Aziz: Bir kul, Rabbine münâcat ve niyazda bulunursa, melekler onu dinlerler ve duası arasında ' ÂMİN derler.) Şeytan, yine azmetti, fakat Eyüp aleyhisselâma yaklaşmaya imkân bulamadı. Zira, melekler göklere kadar etrafını çepeçevre hisar gibi sarmışlardı. Yılmadı, bu defa aşağıya indi, yerin dibine kadar daldı ve yine meleklerin her tarafı sarmış bulunduklarını anladı. Âciz kaldı, bir türlü ona yaklaşamadı. Nihayet, o habis burnunu yere vurdu ve domuz yeri kazar gibi kazarak içine girdi ve Eyüp aleyhisselâmın secde ettiği yere kadar sokulmaya muvaffak oldu. Eyüp aleyhisselâmın yüzüne bir kere ÜF deyiverdi, Hazreti Eyüp öyle sandı ki bütün gövdesi eridi, doğruldu ve canının acısından başını tekrar secdeye koydu, âdeta kendinden geçmiş gibi yatarken bütün vücudu zehirli yılan sokmuşçasına şişti, yarıldı ve çatladı. Yaralarından irinler ve sarı sular aktı, zamanla kurt üşüştü. Hâsılı, o hale geldi ki, yaralarındaki her kurt bir hıyar kadar büyüdü. Fakat, Eyüp aleyhisselâm bir kere dahi inleyip, sızlanmadı.

Ey tâlib-i din kardeşim:

Gör ki, Hak teâlâ dostlarını nice sınar ve onların üzerlerine düşmanlarını nice havale eder. Bütün bunlara rağmen, Eyüp aleyhisselâm bu zahmetlerden incinerek bir gün olsun şikâyet etmedi. Şeytan da onu hiç boş bırakmaz, hekim gibi yanına gelir giderdi. Fakat, Eyüp aleyhisselâm asla tedavi istemez ve yaralarına bakılmasına ve ilâç vurulmasına izin vermezdi.

Bu zahmet ve mihnetler içinde aradan yedi yıl geçti. Eyüp aleyhisselâmın gövdesinde bir dirhem et kalmadı. Zira, Hak teâlâ kurtlara etini ve yağını yemelerini emretmişti. Yalnız, damarlarını ve sinirlerini yemekten sakınırlardı. Teni âdeta kalbura dönmüştü, güneş ışıkları üstüne vurduğu zaman, bir yanından bir yanına geçerdi. Kokusundan kimse yanına varamazdı. Fakat, tıpkı sağlığında ve sağlamlığında olduğu gibi daima ibadet ve tâ'atle meşgul olur, hiç tembellik ve gevşeklik etmezdi. Bütün bu zahmet ve mihnetlere, metanetle sabrederdi.

Eğer, Eyüp aleyhisselâmın ne dediğini merak edersen, onu da söyleyeyim O, daima:

"Şüphesiz ki ben derde uğradım, sen ise merhametlilerin en merhametlisisin" Enbiyâ sûresi: 83

Derdi, belâlara sabreder ve asla incinmez, sızlanmazdı.

MESSENNÎD-DURRU demesi, gerçi incinmek demek olur. Bu âyet-i kerimeyi tefsir ederken, müfessirler ve meşâyih başka başka mâna vermişlerdir. Bir mânası da budur:

Eyüp aleyhisselâm, bir gün güneşe karşı oturmuş, gövdesine üşüşen kurtları seyrediyordu. Kimi büyük, kimi küçük, kimi sarı, kimi ak, kiminin başı kara, hâsılı vücudunda beş bin türlü kurt vardı. İşte, bu kurtların girmesini, yemesini, çıkmasını ve çokluğunu seyrederken, kurtlardan birisi sıçradı ve yere düştü. Eyüp aleyhisselâmın, onun düşmesine gönlü razı olmadı ve onu alıp tekrar düştüğü yere koydu. O kurt, öyle sıkı tutundu ki, tenini kuvvetle ısırdı. O zamana kadar kurtlardan bu kadar acı duymamıştı. İşte bu sırada, Eyüp aleyhisselâm niyazda bulundu:

— İlâhi! Bu kurt yere düştü ve ben onu tekrar elimle düştüğü yere koydum. Halbuki, o beni şiddetle ısırdı ve çok canımı acıttı.

Hak teâlâ hazretleri buyurdu:

— Yâ Eyüp! Böyle acıması nedendir bilir misin?

— İlâhi! Ancak sen bilirsin.

— Şimdiye kadar böyle bir acı duymamanın sebebi, kurtların senin vücudunu yemeleri belâsı benim emrimle idi. Onun için acısını duymuyordun. Oysa, şimdi kurdu kendi elinle ve kendi dileğinle yaranın üstüne koydun, bu sebeple daha çok canın acıdı. İnsanların kendi dilekleriyle olan şeylerin sonu böyle pişmanlık ve acı olur.

Ey tâlip kardeş:

Bunda sır ve mecaz çoktur. Eğer, biraz kafanı yorarsan anlarsın. Eyüp aleyhisselâm, kendi dileği ile, kendiliğinden iş işlediğini bildi ve kendi böyle bir belâyı seçmesinden incinerek MESSENİD-DURRU (Bana hastalık ve zarar İsabet etti) dedi. Yoksa, belâdan ve zahmetten incinip, sabır etmeyerek böyle söylemedi.

MESSENNİD-DURRU tefsirinde Şeyh Mâ'ruf-u Kerhi rahmetullahi aleyh, şöyle buyurmaktadır. Hak teâlâ hazretlerine niyazda bulundum:

— Yâ Rab! Kur'an-ı azim-ül-bürhanda:

"Biz, Eyyüb'ü gerçekten (Nefsine, ehline ve malına erişen musibetlere) sabırlı bulduk. O, ne güzel kul idi. Daima Allâhu teâlâya döner, ona sığınırdı." Sa'd sûresi

Buyurdun. Şu hâlde Eyyub'un MESSENNİD-DURRU demesi ne idi?

Hâtıftan bir nida geldi:

— Yâ Mâ'ruf! Mihnetlere uğramış ve tenini kurtlar yerken, biz ona her sabah in'am ederdik. Tecelli kılar ve: (Es selâmü aleyk ey benim sabırlı kolum, nice sorayım seni.) derdik. Bu tecelli ve soruşumuz dolayısı ile, Eyyube mihnetleri rahat görünürdü, öyle ki, Eyüp hoşluğa döndü ve hoş olmak alâmetleri belirdi. O tecelli ve hatır soruşların kesilebileceği kaygısına düştü ve bu ayrılık korkusu ile inleyerek İNNÎY MESSENNÎD-DURRU dedi.

Şeyh **Bayezid-i Bestamî** rahmetullahi aleyh de bu ayetin tefsirinde buyurmuşlardır ki:

Ben, Eyüp aleyhisselâmın: Enbiya sûresi: 83. ayetinde inleyip bana hastalık isabet etti demesine hayret ettim Hazreti Eyüp aleyhisselamın ruhuna teveccüh edip secde ettim.

— Yâ Eyüp! Sen ki, övülmüş peygambersin. Allahu teâlânın verdiği belâdan niçin inlersin? dedim, secdeye vardım, teveccüh ettim ve hemen o demde Eyüp aleyhisselâmın ruhu ile buluştum. Kendisine selâm vermek ve bu inlemesinin sebebini sormak üzere ileriye vardım, Eyüp aleyhisselâm önüme geçti ve bana selâm verdi ve dedi ki:

— Yâ Bayezid'i O Hazret, öyle bir Hazrettir ki*, kişi neye güvenip dayanırsa, itimat ettiği şey Allâh ile arasında perde ve hicap olur.* Kişinin kendisine değil, Allahu

teâlânın fazlına dayanması gerektiğini anladım. Oğuldan, kızdan, hısımdan, kavimden, maldan, rızıktan, sağlıktan hiçbir fayda olmadığını da anladım. Yani, sabırdan başka dayanacak bir şeyim olmadığını da sezdim. **Ancak bu sabrında, benimle Mevlâm arasında bir perde olduğunu**, ulu bir dağ gibi dostumla aramı ayırdığını fark edince, hiçbir şeye sahip olmadan Allah'a varabilmek için bir kere ah ederek o sabır dağını da kül gibi savurup, hiç eyledim. **O Hazrete, işte böyle bir hiçlikle vardım.** Hazret, bana: (Sen kimsin?) buyurdu. Cevap verdim: (İlâhi! ben bir hiçim, bende kimlik kalmadı ki, bir haber verebileyim) Kulluk makamında hiç olduğum için, benim iflâsımı ve yokluğumu kabul ettiler ve beni zâtından ve efalinden sual olunmayan ol padişahın yanma ilettiler. Şimdi, biz onun, oda bizimdir Yâ Beyâzid.

Secdede bunları öğrenince bir nara atıp kendisine geldi ve: Peygamberim Hz. Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem, şeyhim Eyüp aleyhisselamdır, dedi.

Bazı müfessirler de Eyüp aleyhisselâmın inlemesini duyan şeytanın fevkalâde sevindiğini ve:

— Hah, Eyyub'u aldattım. Şimdi, bilinmişlik ten unutulmuşluğa çıkardım. Mevla'sından şikâyet ettirdim, diyerek memnuniyetini açıkladı. Bunun üzerine Hak teâlâ hazretlerinin, Eyüp aleyhisselâmı gayrete getirmek maksadı ile:

— Ben, şikâyet ehli miyim ki, benden şikâyet edersin? İzzetim hakkı için, bir daha ah edersen, muhabbetimin tadını senden alırım ve artık seni yakınıma bırakmam, buyurduğu için değil Eyüp aleyhisselâm yukarıda açıklanan sebep nedeni ile inleyip ah etmişti.

Ey gafil:

Senin, bir iki pulun gitse, nice minnet ve nice şikâyet edersin. Sabırsızlık yüzünden, bütün hayırların bozulur. Bir yakının ölse, öyle feryat ve figan edersin ki, bütün halka acı çöker, hakka da âsi otursun. Bir gün, biraz başın ağrısa, kapısını aşındırmadık tabip bırakmazsın, öyle sızlanırsın ki, feryadın göklere yükselir. Bütün mahalle halkı tedirgin olurlar. Ey acep senin halin ne olacak? Ne ibadet zahmetine sabrın var ne fakirliğe sabrın var ne hastalığa sabrın var.

51- HASTALIKLARA SABIR

Şunu bilmez misin ki, bir kul hasta olsa, Hak teâlâ ona iki melek verir ve buyurur ki:

— Varın, o hasta kulun yanında oturun, dinleyin hatırını sormaya gelenlere ne diyor? Benden şikâyet mi ediyor, yoksa şükür mü ediyor?

O melekler, gelir hastanın başucunda otururlar. Hatırını sormağa gelenlerin sorularına karşı eğer:

El-Hamdülillahi Rabbil-âlemiyn derse ve: (Sağlık veya hastalık, Mevlâ'dan gelene şükürler olsun, sağlam olduğumuz ve yiyip içtiğimiz, gezip yürüdüğümüz zamanlar hoş mu idi? Bu hale de şükür.) diyerek şikâyet etmezse, o melekler onun bu hamdini Hak teâlâya arz ederler:

— İlâhi O kulun sana şükrediyor. Gönlü hoş, hastalıktan hiç şikâyeti yok, derler. Hak teâlâ, buyurur:

— Ey melekler, siz tanık olun. Benim üzerime olsun, eğer o kulum ölürse, onu cennetime koyarım. Eğer, şifa verirsem evvelkinin iki misli et, evvelkinden iki misli kan verir ve şimdiye kadar olan bütün günahlarını da affederim. O hastalığı, kulumun şimdiye kadar olan günahlarına kefaret olur.

Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz de buyurur:

“Hastanın inlemesi tesbih, bağırması tehlil, nefes alıp vermesi sadaka, uykusu ibadet, bir yanından bir yanına dönmesi cihaddır. Sağlığındaki ibadetleri yapıyormuş gibi yine yazılır.”

Bir mü'min hasta olduğu zaman, o kişinin sol omuzun da oturan ve sağlığında işlediği kötü amellerini yazan meleğe, Hak teâlâ buyurur:

“O kulumdan kalemi kaldır. Doğrusu o benim bağımdır.”

Sağ omuzunda oturan ve hayırlı amellerini yazan meleğe de şöyle buyurur:

“Sağlığında işlediği güzel amellerini yaz.”

Ey keremi çok sultan. Kereminden sabırlı kullarına neler ihsan buyurur.

Aleyhissalâtü vesselâm efendimizin, yukarıdaki Hadis-i şeriflerinde buyurduğu hasta, hastalık zahmetlerine sabreden ve Allahu Teâlâ’dan gelen hastalığa şükreden hastaardır, yani sabır ve şükür eden hastalardır.

Selman-ı Fârisi radıyallahu anh buyururlar ki: Bir mümine sıtma gelince, o müminin ruhu ile konuşur. Müminin ruhu ona sorar:

— Ey sıtma, bu mü’ minin nefsinden ne istersin? Sıtma, ruha cevap verir:

— Ey temiz ruh, nefsin gayet temizdi. Günahlar onu kirletti. Ben onu günahlarından arındırmaya geldim.

Ruh, o zaman sıtmaya üç defa: Yakın ol der.

Fahr-i kâinat aleyhi efdal-üt-tahiyyat efendimiz de buyurur:

“Gerek sıtma ve gerekse diğer hastalıklar, mü'minin ahiretteki zahmetlerini giderir. Bir kişi, bir mü'minin hastalığını sormağa gitse veya öldüğü zaman cenaze namazını kılsa, Allâh yolunda yedi yüz oruç tutmuşçasına sevabı vardır.”

Nitekim: “Her kim, bir hastayı ziyaret ederse, Allah yolunda 700 gün oruç tutmuş gibidir, yani o kadar sevap alır.”

Hadis-i şerifi de bu sözümüzü doğrulamaktadır.

İşte aziz, hastalığa sabredenlere bu kadar ecirler vardır. Hasta sorana da bu kadar ecirler vardır. Cenaze namazı kılana da bu kadar ecirler vardır.

Ebû-Hureyre radıyallahu anh rivayet eder: Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimizden; sordular.

— Yâ Resûlallah! Belânın büyüğü ve zahmetlisi, dünyada kimleredir?

Efendimiz saadetle buyurdular:

— **“Peygamberlere ve onlara benzeyenlere dir.”** (Bu Hadis-î şerif, yukarıda zikrolunmuştu.)

Demek ki, belâ Nebiler ve veliler yoludur. Hz. Ayşe radıyallahu anha validemiz, Aleyhissalâtü vesselâm efendimizden rivayet ederek buyurur ki:

Bir diken batmasının zahmetini, Hak Teâlâ bir mü'minin bir günahının giderilmesine sebep kılar.

Yani, dikenin batması neticesinde hâsıl olan zahmet, onun bir günahını giderir. Şu hâlde, bir yerine bir diken battığından ötürü sızlanmayanın bir günahı affedilince, daha büyük zahmetlere katlanana ne gibi nimetler verilir bir düşün. Bunu ancak Allâhu teâlâ bilir,

Bir kişi, koynuna bir elma, bir nar veya bir akçe gibi bir şey saklasa ve o sakladığı şey çalınsa ve bulunamazsa, o kişi kaybının bulunmadığından dolayı darılmasa ve darlanmasa, sonra yine bulamasa, Hak teâlâ ona ecir verir.

Aziz: Hak teâlânın öyle dostları vardır ki, bir musibet veya belâ gelince:

— İlâhi! Bu keremi ve bu ihsanı, bana hangi amelimden ötürü verdin. Bilsem de daima o amelin üzerinde olsam, derler.

Aziz: Bunları anlattıktan sonra, bu büyük musibetlere sabredenlerden birkaçının hikâyelerini de söyleyeyim de din yolunda gerçekler neler eylemişler anla!

-HİKÂYE – PEYGAMBERİMİZ (SAV) VE CÂBİR (RA) IN KISSASI

Ashab-ı Resûlden Câbir Ensari radıyallahu anh’ın bir devesi vardı. Onu kesti ve Resûl-ü zişân efendimizi konuk olarak evine davet etti. Bu zatın, iki oğlu vardı. Birisi hocaya gidip ilim tahsil eder ve diğeri küçük olduğundan evde otururdu.

Câbir, deveyi kesip yüzerken, evde bulunan oğlu onu seyrediyordu. Neyse, işini bitirdi, eti parçaladı ve karısına:

— Sen bunları pişir, ben gidip biraz kuru odun getireyim, diyerek baltasını ve ipini aldı, gitti. Biraz sonra, mektepte okuyan çocuk da geldi, kan izlerini gördü ve kardeşine sordu:

— Bu kan izleri ne?

— Babam deveyi kesti.

— Nasıl kesti, anlatsana.

Evde bulunan ve devenin nasıl kesildiğini gören çocuk, içeriye gitti, annesi görmeden babasının deveyi kestiği bıçağı aldı, kardeşine:

— Yat aşağı, ellerini bağlayayım. Babanım deveyi nasıl kestiğini sana göstereyim.

Çocuk yattı, kardeşi onun ellerini bağladı ve kardeşini deve boğazlanır gibi kesti. Biraz sonra, anneleri dışarıya çıktı, çocuğunun gırtlağından kesilmiş, yerde yattığını gördü ve

— Kardeşini kim kesti?

— Ben kestim. Mektepten gelince, babam deveyi nasıl kesti bana göster dedi. Ben de onu yatırdım, ellerini bağladım ve göstereyim derken onu kestim, öldü.

Kadın, çocuğu yakalayıp dövmek istedi. Fakat, oğlan elinden kurtuldu ve damın üzerine çıktı. Annesi, onu yakalamak için peşinden çıktı. Çocuk, kaçmak isterken damdan aşağıya düştü ve o da öldü. Kadın, aşağıya inince onun da öldüğünü anladı ama hiç ses çıkarmadı, EL-HÜKMÜ LİLLAH dedi ve ikisini bir araya getirdi, yatırdı ve üzerlerini örttü, odanın kapısını da kilitledi.

Bir müddet sonra, Câbir radıyallahu anh da geldi, getirdiği kuru odun ile devenin etini pişirdiler. Kadın, kocasına çocuklarının akıbetini söylemedi. Derken, Resûl aleyhisselâm da teşrif ettiler. Sofra kuruldu ve o büyük misafir, buyur edildi, diğer ashaba kiram ile sofraya oturdular. Efendimiz, ev sahibine sordular:

— Hani, senin iki çocuğun vardı, nerede onlar?

— Yâ Resûlallah! Kim bilir nerede oyuna dalmışlardır.

— Olmaz, çağırın onlar da gelsinler, hep birlikte yiyelim.

Aleyhissalâtü vesselâm efendimizin bu emirlerini gitti karışma söyledi.

Kadıncağız:

— Ben onların paylarını ayırdım, efendimiz âfiyetle yesinler, dedi.

Câbir radıyallahu anh, karısının sözlerini aynen efendimize arz etti. Resûl-ü erham efendimiz:

— O iki çocuk gelip bizimle birlikte yemeyince, vallahi ben bu eti yemem, buyurdular. Câbir, tekrar karısının yanına giderek:

— Yâ hatun, Resûl aleyhisselâm çocuklar olmazsa yemem diye and içti. Var git bul şu oğlanları, deyince kadın daha fazla saklayamayacağını anladı.

— Gel sana göstereyim çocukların nerede olduklarını, diyerek kocasını çocukların cesetlerinin bulunduğu odaya götürdü ve olan biteni kendisine anlattı:

— Yâ Câbir, dedi, işte bunların hali böyle oldu, ben sabrettim, kimseye bir şey söylemediğim gibi, sana da söylemedim, İki cihan fahri Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem, kırk yılın başında evimize gelip şeref verdi, acımızı görmesin istedim.

Câbir radıyallahu anh, olup bitenleri arz etti. Resûl-ü zişân efendimiz, iki yavrunun huzurlarına getirilmelerini emrettiler. Câbir, gitti her ikisinin ölüsünü aldı ve huzur-u

Resûlullah'a bıraktı. Bunları, o halde görünce efendimiz çok üzüldü ve mübarek gözlerinden yaşlar aktı. O esnada, Cebrail aleyhisselâm geldi ve:

— Yâ Resûlallah! Hak teâlâ sana selâm etti ve buyurdu ki, Habibim dua etsin ve ashabı âmin desinler, o yavrucukları dirilteyim. Onların anaları olan hatun, benim Habibime hürmet etti ve yavrularının musibetine sabretti, bağırıp çağırmadı. Onun sabrı berekâtına ve senin hürmetine çocukları diriltirim, buyurdu.

Efendimiz, hamd-ü senâ etti, Hak teâlâya tevekkülle mübarek ellerini açarak dua eyledi ve ashabı âmin dediler. İki çocuk, uykudan uyanır gibi gözlerini ovarak doğruldular ve gittiler Aleyhissalâtü vesselâm efendimizin mübarek ellerinden öptüler. Sonra, Resûl aleyhisselâm ile sofraya oturarak eti afiyetle yediler. Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz ile, ashab-ı kiram, Câbir ve hatunu şâd oldular (neşelenip huzur buldular).

Ey aziz: Sabır, gayet güzel bir sıfattır ki kişiyi sevince iletir. Musibete sabredenleri, belâya sabredenleri öğrendikten sonra, Hak teâlâ yolunda nasıl can verdiler, onu da anlatayım:

-HİKÂYE – MÂŞİTE VE ASİYE HATUNLARIN SABRI

Firavunun hazinedarının Mâşite adında karısı vardı. Firavunun kızının dadısı idi. O Mâşite hatun, Musa peygamber aleyhisselâma imân etmişti. Allâhu Teâlâ'yı tevhid eder ve Musa aleyhisselâmı gerçek peygamber bilirdi. Bir gün, hamamda Mâşite hatun Firavunun kızının saçlarını tararken tarak elinden düştü. Eğilip tarağı alırken:

Bismillah! Allah'ı inkâr edene lanet olsun.

Yani: (Allah'a imân etmeyenler helak oldu.) dedi. Firavunun kızı, onun bu sözlerini duydu ve:

— Yâ Mâşite, dedi. Ne yaramaz bir söz söyledin. Benim babamdan başka Tanrı var mı ki, böyle dersin? Varayım, babama söyleyeyim de seni cezalandırsın.

Gerçekten, hamamdan çıkar çıkmaz meseleyi babasına anlattı. Firavun derhal Mâşite hatunu çağırttı ve azarlayarak sordu:

— Sen böyle bir söz söylemişsin.

— Evet, söyledim. Allâh birdir ve Musa aleyhisselâm hak peygamberdir.

Firavun, onu adamlarına yakalattırdı, türlü cezalar verdi ve bu sözünden dönmesini teklif etti, Mâşite hatun, dönmedi ve imanında ısrar edip bütün işkencelere tahammül etti.

Sonunda onu çarmıha gerdiler ve kızgın güneşin altına bıraktılar, su vermediler. Hepsine sabretti, sözünden dönmedi. Nihayet, iki yavrusunu getirdiler. Büyük olan kızını, annesinin gerildiği çarmıhın önünde ve kanları annesinin ağzına akacak şekilde boğazladılar.

— Gel, bu sözden dön kurtul, dediler. Kadıncağız, bu cefaya ve musibete de sabretti:

“Lâ ilahe illallah Musa Kelimullah” diye diretti. Bu defa henüz memede bulunan küçük kızını da getirdiler, anasının göğsü üzerine bastırdılar. Yavrucak, meme emmek için anasının kucağına aldığını sandı, iki minik elleriyle anası nın memesine yapışmak istedi, pembe dudaklarını uzattı. Tam bu sırada, şeytan-ı lâiyn geldi yetişti:

— Yâ Mâşite! Şu zavallı yavrun olsun kurtulsun, hem de tatlı canından olma! O sözden vazgeç, hiçbir şey lâzım gelmez, sen yine bildiğini yaparsın. Yeter ki, sen ve yavrun kurtulunuz, diyerek kadıncağızı o halinde imanından ayrılmağa zorladı. O âhiret hatunu ağladı, ağladı ve bir ân şeytanın hilesine kapılır gibi oldu ve: (Evet, ben sözümden döndüm) diyeceği sırada, Hak teâlâ keremiyle o mini mini yavruya dil verdi:

— Ey anacığım, diyordu o masum yavru. Sabret, inleyip ağlama! Hak teâlâ, senin için bir saray yaptırdı, o sarayda huriler ve gılmanlar sana müştaktır. Sabret ve Allah'ın rahmetine ulaş.

Mâşite hatun, yavrusunun bu ikaz ve ihtarı üzerine artık sesini çıkarmadı. O yavrucağı da anasının ağzında boğazladılar, kadını ve kocasını da içi su dolu bir kazana koydular ve altını ateşlediler. Su, fokur fokur kaynadı:

— Bu sözden vazgeçin, sizi kurtaralım. Yoksa, erir gidersiniz, dedilerse de ikisi de aldırmadılar. Lâ ilâhe illallah Musa Kelimullah diyerek imanlarını izhar ve ilân ettiler. Bunun üzerine, kazanı öyle kaynattılar ki, bunların ne eti kaldı ne derisi, hep su oldular, eriyip geçtiler ve vardılar Hak teâlâ hazretleri katında hesapsız ecir buldular. Nitekim Hazret-i Hak azze ve celle buyurur:

“Ancak; hicrete, mihnete ve tâat meşakkatine sabredenlerin ecri hesapsızdır.”

İş bu kadarla da kalmadı. Firavunun karısı Asiye de Hz. Musa aleyhisselâma imân etmişti. Dünyadan bâkire olarak gitti. Çünkü, Hak teâlâ cinnilerden birisini onun suretine koymuştu, tıpkı tıpkısına Asiye'ye benzer yaratılmıştı. Asıl Asiye ise Firavunun yanma hiç sokulmaz, Firavun karısı sanarak hep cin ile düşer kalkardı.

Asiye, Firavunun Mâşite hatuna, kocasına ve kızlarına yaptığı zulme çok yanmış, çok üzülmüştü. Din gayreti de galip gelmiş ve bu çirkin cinayetten sonra sarayına dönerek, büyük bir mâ'rifet yapmışçasına sedire yan gelen Firavuna:

— Ey bedbaht, demişti. Sen, bu halkın gerçekten en bedbahtı oldun Mâşite'yi, kocasını ve yavrularını feci şekilde öldürttün. Oysa, onların hepsi de günahsız ve masum idiler.

Firavun, kulaklarına inanamıyordu:

— Yâ Asiye! Sen de mi? diyordu. Sen de o din üzerine misin? Yoksa, aklını mı kaçırdın, deli mi oldun?

Artık, saklanacak ve gizlenecek bir tarafı kalmamıştı. Asiye, nefretle isyan etti:

— Ben deli değilim, dedi. Sen de ben de yerin ve göğün bütün yaratılmışları da hepimiz o tek olan Allâhın kullarıyız. Hepimizin Allâhı birdir, ondan başka ilah yoktur. Sen ve ben, âciz birer âdemoğluyuz. Ama, asıl deli sensin ki, Allâhdan korkmuyor, peygamberinden de utanmıyor ve Tanrılık dâvasına kalkışıyorsun.

Firavunun kan tepesine çıkmış, gözleri kan çanağı gibi olmuş ve sanki çılgına dönmüştü. Emir verdi ve Asiye'yi de yakalattı. Büyük bir tahta getirtti, Asiye'yi ellerinin ayaların dan ve ayaklarının ökçelerinden o tahtanın üzerine mıhladılar ve götürüp damda kızgın güneşin altına bıraktılar. Firavun, günde birkaç sefer gelir ve sözünden dönmesi için bazan yalvarır, bazan tehdit ederdi:

— Gel bu sözden dön, seni yine kabul edip, salıvereyim yine sarayımın sultanı ol, yoksa bu azap içinde kalırsın der.

Asiye, bütün bu zahmet ve meşakkatlere sabreder ve Rabbine şükrederdi. Nihayet, vücudunda yer yer yaralar peydah oldu, yaralarına kurtlar üşüştü, tenini yemeğe başladılar, güneş sıcağı ve susuzluk ciğerlerini kavurmağa başladı. Mukavemetinin gittikçe azaldığı bir sırada, Hak teâlâ gözlerinden hicabı kaldırdı ve ona cennetteki makamını gösterdi ve kendisine melekler göndererek selâmını bildirdi, hatırını sordurdu ve onu teselli etti. Melekler geldiler:

_ Hak teâlâ, sana selâm eyledi. O, benim için güneş altında bunca mihnet ve meşakkatlere katlandı, aç ve susuz zahmetler çekti hepsine sabretti ve imanından dönmedi. Bu şarabı içsin ve yüreği tazelensin, benim Hazretime gelsin ve kendisi için neler hazırladığımı görsün buyurdu, dediler.

Asiye Hatun da meleklerin elinden cennet şarabını içti ve ruhunu hakka teslim eyledi,

İbn-i Kisan der ki:

— O hatun, sabrı bereketiyle cennete dahil oldu, halen cennet yiyeceklerini yer ve şaraplarından içer. (Kevâşi tefsirinde böyle zîkr olunmuştur.)

Hem, o Asiye hatun âhirette Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerine hatun olacaktır.

Ey aziz:

Gör şimdi, Asiye hatun, sabrı bereketiyle ne mertebeye erişti? Kadın veya erkek, salih amel üzerine olur ve azmederse, Hak teâlâ hazretlerine yüzü ak olarak varıp bu mertebelere ulaşır. Bilmez misin, kıyamet gününde: (Erenler menziline kim geçer?) denildiğinde, Rabia hatun erenler menziline varsa gerektir. Nice erenler, amelleri olmadığından ötürü, kadından aşağı kalsalar gerektir. Bunları bildikten sonra, şunu da iyi bilmelisin ki, bu sabır denilen şey, kişinin elinde asası gibidir. Sarp yerlere ona dayanarak çıkar, ayağı sürçünce onunla düşmekten kurtulur. Bir düşman veya bir köpek saldırdığı zaman, kendisini onunla savunur ve korur. Sabırları olmayanlar, sanki ellerinde asası bulunmayanlar gibidirler.

Sabırlı olanlar, yani ellerinde asaları bulunanlar yollarına geçer gider ve er geç maksutlarına ulaşırlar. Sabrı olmayanlar yarı yolda kalır, düşer ve geçemez demek olur.

Şunu iyi bil ki, bir kişiye haktan bir şey geldiği zaman, nefs ondan incinir, kaşlarını çatar, yüzünü buruşturur ve üzülürse, buda bir tür sabırsızlıktır, incinmektir, şikâyettir.

Böyle yapanlarda SABR-I-CEMÎL olmaz. Yani, bu gibilere güzel sabırlı denilmez. Bunun içindir ki, Hak teâlâ buyurur:

"Güzel bir sabır ile sabret." Meâric sûresi

Sabırlı olmak isteyen kişinin, rahatta ve mihnette sabrı bir olmalıdır. Bundan dolayı demişlerdir ki, her kim sabır atma binerse, artık o kıyamete kadar sürçmez. Kıyamet günü de ona hesapsız ecir verilir.

Aziz: Sabır bahsinde bir asıl vardır ki, sabrın her nevi onda bulunur. Yukarıda da söylediğimiz gibi, nefse güç geleni ve nefse yaramayanı işlemek ve onun zahmetine katlanmak, ulu sabırdır. Nitekim, Resûl Aleyhissalâtü vesselam hazretleri buyurur:

Kendisine kerih gelen şeylere sabredenler, çok büyük hayırlara nail olurlar.

Beş vakit namazı yerli yerinde kılmak, tertibine riayet etmek, vakitlerini gözetip şaşırmamak, kış günlerinde soğuk su ile abdest almak, yaz günlerinde oruç tutmak ve susuzluğa katlanmak, akçesinden, devesinden sığırından, davarından, tahılından, pirincinden, üzümünden, pekmezinden, balından öşrünü ve zekâtını vermek, farz olan şeylerden ve özellikle öşrü farz olan şeylerden illetsiz öşrünü ve zekâtını gönül rızası ve rahatlığı ile vermek ve zahmetine sabretmek, müstahak olanlara ulaştırmak, hac farz olursa hacca gitmek, bütün kaideleri ve menâsiki ile hac farizasını yerine getirmek, her biri başlı başına birer nevi sabırdır. Yukarıda, sabır üç nevidir demiştik. Bunların hepsi bir kısımdır.

İbn-i Abbas radıyallahu anh buyurur ki:

— Musibete sabretmekte sabr-ı-cemil odur ki, musibet ehlinin halini soranlar, musibet ehlinin kim olduğunu bilmeyip ancak sorarak öğrensinler. Bu, ister küçük, isterse büyük bir musibet olsun, musibet ehlinin zahirinde ve bâtınında bir kınama, bir şikâyet görülmemelidir ki, onun musibete sabretmesi gerçek olsun ve kendisine hesapsız ecir verilebilsin.

Günah işlememek ve küfre sabretmek nasıl olur, yukarıda anlatmıştım. Münasip hikâyeler de söylemiştim. Duydun ve anladın ki, Asiye ve Mâşite hatunlar, din yolunda nice mihnet ve meşakkatlere katlandılar. Şu hâlde, sen de gerektir ki sabır edesin, günah olacak veya — Ne'ûzü billah— küfür sayılacak işleri işlemeyesin. Açlıktan veya hastalıktan korkarak, şöhret veya dünya tamahı veya nefsin hazzı için günah sayılan işleri işlemeyesin. Sonra, pişman olmayıp hesapsız ecirler bulasın. Elinde bulunan malı, manasız ve lüzumsuz yerlere, şöhretlere, hengâmelere, çalgılara, zalimlere harcamayasın ve sabır edesin ki, bu dahi ulu sabırdır.

Hâsılı, mü'min her belâya sabreder, razı olur ve darılmazsa, Allahu teâlâ da ondan razı olur ve ona darılmaz. Nitekim, Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz buyururlar:

"Bütün belâlara razı olanlardan, Allâhu teâlâ da razı olur."

Bu sebeple, haktan gelene razı olmak gerektir. Fakir düşünce (Ah, bir zengin olsam.) zenginleşince (Ah, bir fakir olsam.) sağ ve sıhhatte iken (Ah, bir hasta olsam.) hastalanınca (Ah, bir iyileşip sıhhatime kavuşsam.) sevinince (Ah, bir tasalı olsam.) ve

tasalanınca: (Ah, bir sevinebilsem.) dememeli, mihnette olunca rahat istememeli, rahatta olunca sıkıntı, mihnet aramamalı, sözün kısası haktan ne gelirse ona şükretmeli, haline razı olmalı, açlık veya tokluk kaygısına bile düşmemelidir. Zira, kul hayır ve fayda nerededir, bilmez:

Allahu Teâlâ'nın hayrı, dilediği yerdedir.

Bunları bildikten sonra şimdi de sana öfke ve sabrın faziletlerin den bahsedeyim, öfkelenildiği zaman sabredip öfkesini yenmenin sevabını ve faydalarını da sana bildireyim. Hak teâlâ hazretleri katında, öfkelerini yenenlerin ve sabredenlerin mertebelerini bildireyim, öfkelendiği zaman, öfkesine uyarak hatır yıkıp, gönül kırmanın ve gücü yettiği için intikam almanın ve halkı olur olmaz sebeplerle azarlamanın zararlarını da söyleyeyim. Azarlayan kişi, herkesi azarlarken ne mertebededir ne haldedir ve gazaba sebep nedir, bunları sana âyet-i kerimeler ve Hadis-i şeriflerle ispat edeyim ki, nefsini öfkeden sıyırabilesin, öfkelendiğin zaman sabretmenin kolayını da öğreteyim ki, inşa'allahu teâlâ bu zayıf ve fakir müellifi hayır duadan unutmayasın.

52- ÖFKEYE SABRETMENİN FAYDALARI

Ey kardeş ve ey din yolunda bana yoldaş:

Hak teâlâ, sana ve bana tevfik (uygun duruma getirsin) versin, dost ve yoldaş etsin. Bilmiş ol ki, bu öfke denilen şey öyle "bir ateştir ki, her kim bu ateşi ölçebilse, o ateşin cezasını görürdü. Bu ateş, nereye düşerse yakar helâk eder. Nasıl ki, şu ahşap evler de bir kıvılcımla yanar kül oluverirler. Bu ateş düşünce, hele rüzgâr da olursa nasıl bütün bir mahalleyi yakar yıkarsa, öfke ateşi de hava ile karışınca — Ne'ûzü billah— sahibini kâfir eder, adam öldürtür, kan döktürür; elinden geleni, gücünün yettiğini işletir.

Demek oluyor ki, öfke geldiği zaman, sabr-ı-cemil ile bu ateşi savurmak ve korku suyu ile söndürmek gerekir. Yani, o öfkeyi bastırmak ve yenerek men etmek gerekir. Tâ ki, bütün bir mahalleye, koca bir köye zararı dokunmasın ve öfkesini yendiğin den dolayı sahibi de Hak Teâlâ'nın hesapsız ecirlerine nail olsun:

"Ancak; hicrete, mihnete ve tâat meşakkatine sabredenlerin ecri hesapsızdır." Zümer sûresi: 10

Buyurulmuştur ki, bu husus ancak sabır ile vücut bulur.

Ey aziz: Öfkesini yenenleri, Hak teâlâ bak nasıl övüyor:

"Öfkelerini yenerler (Zarar gördükleri kimselere karşı güçleri yettiği halde intikam almaya kalkışmazlar) ve insanların suçlarını affeder, bağışlarlar.'' Âlî İmran sûresi: 134

Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz de buyurur:

"Her kim, öfkesini yense ve gücü yettiği halde öfkelendiği kimseden öç almağa ve böylelikle nefsini memnun etmeğe sabretse, Hak teâlâ onun gönlünü imânla doldurur."

Aleyhissalâtü vesselam efendimiz, buyurmuşlardır ki:

— “Cehennemde büyük bir kapı vardır, o kapıdan halka nefsi için öfkelenen kimseleri cehenneme atarlar. O kimseler ki, öfkelendikleri zaman sabrederler, kendilerini korurlar, kimsenin gönlünü yıkmazlar, kimseyi azarlamaz, kimseyi eliyle vurarak incitmez ve suçunu affederse, Hak teâlâ kıyamette onun suçlarını yüzüne vurmaz.”

Hz. Ömer-ül-Faruk radıyallahu anh buyurur ki:

Bir gün, huzur-u Resûlullah’a vardım ve:

— Yâ Resûlallah! Bana öyle bir amel söyle ki hem az olsun hem de gönlümü illetten kurtarsın.

Efendimiz, saadetle buyurdular:

— **Suçlunun suçunu affet, kimsenin onurunu kırma!** Bir kimse, suçlunun suçunu affetse ve onun onurunu kırıp küçük düşürmezse, Allahu teâlâ da mahşerde onun suçunu affeder ve halk arasında onurunu kırıp küçük düşürmez, suçunu yüzüne vurmaz, suçu ne kadar büyük olursa olsun affeder.

Tekrar sordum:

— Kim olursa olsun, herkese karşı öfkeye sabreyle, buyurdular.

Bir daha sordum:

— öfkeni yen! buyurdular.

Üçüncü defa sordum:

— Yâ Resûlallah! Beni, Hak teâlânın hışmından hangi şey korur?

O iki cihan fahri Hz. Muhammed Mustafa sallallâhu aleyhi ve sellem saadetle buyurdu:

— Yâ Ömer! öfkelendikleri zaman, Öfkelerini yenemeyerek karşısında bulunana vurmağa kasteden, kendisini cehenneme atmış gibidir, öfkelendiği insan olsun, hayvan olsun bu böyledir. Hele, o öfkelendiği ve hışım ettiği ve hatırını yıktığı sâlih bir kişi olursa — Ne'ûzü billah— öfkelenen kişiyi Hak teâlâ düşman tutar, cehennemine atar ve rahmetinden mahrum eder.

Aziz: Sonra teselli ederim diyerek öfkelenmek ve karşısındakinin hatırını kırmak olmaz. Zaman olur ki, teselli edemezsin, o kişinin hatırını yapamazsın, mahcup ve mahrum kalırsın. Zira, gönül denilen şeyi, Hak teâlâ kendi kudret eliyle yapmıştır. Ne lüzum var ki, Hak teâlânın yaptığını yıkıp, öfkenin ateşine yakasın? Demek oluyor ki, aklı başında olan kişiler, kimseye öfkelenmezler, öfkelendikleri zaman öfkelerini yenip sabrederler. Kimseye zarar vermez ve dokunmazlar.

ŞEYTANIN ALLAH'TAN TALEPLERİ

Aziz kardeş:

Öfkelenmek, müşkül iştir. Birazcık sabretmeyerek öfkesine uyarsa, öfkelendiği kimseyi helâk eder, ya kendisi de kâfir olur veya müşkül duruma düşer.

Şeytan aleyh-il-lâ'ne der ki;

— Ne vakit ki, Hak teâlâ beni huzurundan kovdu, niyaz ettim: (Yâ Rab! Ben de senden birkaç şey dilerim.) Hak teâlâ buyurdu: (Dile melun ne dilersen?) Dedim ki: (Önce bana asker gerekir.) Hak teâlâ buyurdu: (Git, şu sokaklarda dolaşan kadınlar senin askerlerin olsun.) Yine niyaz ettim: (Bana bir de duracak yer gerektir.) Hak teâlâ buyurdu: (Git, hamamlar ve içerisinde günah işlenen evler senin durağın olsun.) Yine niyaz ettim: (Bana, bir yer göster ki, benim ehlim oralarda bölük bölük toplansınlar, boş ve manasız sözler ve işlerle orada otursunlar. Hak teâlâ buyurdu: (Git, pazar yerleri senin ehlinin erleri olsun.)

Bundan dolayı, salihler pazar yerlerinde oturarak boş ve faydasız sözlerle uğraşmazlar, ihtiyaçları her ne ise alır ve hemen oradan ayrılırlar. Zira, Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz:

"Sokak ehli, cehennem ehlidir," buyurmuşlardır."

Her neyse, biz şeytanın isteklerini anlatmaya devam edelim.

Tekrar niyazda bulundum: (Yâ Rab! Bana, üzerine binmek için bir eşek gerektir.) Hak teâlâ buyurdu: (Emirlerimi tutmayan ve namaz kılmayanlar senin eşeğin olsun.)

Onun için, Resûl-ü zişân efendimiz:

— Yahudi'ye: ve Hristiyan'a selâm verin. Fakat, benim ümmetimin Yahudilerine selâm vermeyin, buyurdukları zaman sordular:

— Yâ Resûlallah! Senin ümmetinin Yahudileri kimlerdir?

Efendimiz buyurdular:

— **Ümmetimin Yahudileri, namaz kılmayanlardır.**

Ne zaman ki, yolda bir namaz kılmayana rastlarsanız, şeytanın onunla birlikte bulunduğunu muhakkak biliniz.

Evet, şeytan niyazlarına devam etti: (Yâ Rab! Bana maskaralar da ver, onları kendime maskara edineyim, nasıl İstersem Öyle hareket ettireyim.) Hak teâlâ buyurdu: (Git yâ mel'un, şu öfkelenenler ve öfkelerini yenip sabredemeyenler ve öfkelerine uyanlar da senin maskaran olsunlar.)

Şu hâlde, öfkelenerek şuna buna saldıranlar, şeytanın maskarası olurlar.

Aziz:

Bunun çaresi şudur: Kişi öfkelendiği zaman hemen hilm (sakinlik, serinkanlı olma) talep etmelidir. Yani, birazcık sabretmeli, hiç sesini çıkarmamalı ve buna tahammül etmelidir. Yavaş yavaş buna alışır, ya hiç öfkelenmez olur veya öfkelense bile çabucak öfkesini yener, halim olur.

Nitekim, Aleyhissalâtü vesselam efendimiz buyurmuşlardır:

"Mim, taallüm ile ve hilm tahallüm ile olur". Yani, ilim okuyup öğrenmekle ve hilm ki yumuşak başlılıktır, buna alışmakla olur," demektir, öfkelendikleri zaman

sabredenler, gitgide halim olurlar. Hak teâlâ, halim kullarını sever. Yarın kıyamet gününde, bütün halk mahşer yerine dolunca, münâdiler çağırırlar:

— Fazilet ehli olanlar gelsinler!

Bir de bakarlar ki, bir bölük insan, cennet yolunu tutmuş gidiyor, melekler hemen arkalarından yetişir ve sorarlar:

— Siz kimlersiniz böyle cennet yolunu tutmuş gidiyorsunuz? Halk, bu sıcak günde bu kadar zahmet ve meşakkat ve susuzluk çekiyor. Siz, bu zahmetlere ve kavgalara uğramadınız, hemen cennet yolunu tuttunuz, böyle şey olur mu?

Bunlar, meleklere cevap verirler:

— Bizler, fazilet ehliyiz. Onun için, bu zahmet ve kavgalara uğramadan cennete gideriz.

Melekler sorarlar:

— Dünyada sizin fazlınız ne idi?

Onlar cevap verirler:

— Bizler, dünyada iken herhangi bir zulme uğrayınca, mukabele etmez, sabrederdik. Bize kötülük düşünene, bizler iyilik düşünürdük. Suç işleyeni azarlamazdık, suçlarını bağışlardık. Bize sövene, alçak gönüllülükle ve tatlı sözlerle cevap verirdik. Haktan gelene sabır ve şükür ederdik.

Melekler, bu cevaba çok memnun olurlar ve derler ki:

— Varın, cennet sizlerindir. Hak teâlâ cennetini sizin gibilere vaad edilmiştir.

Onlar da gider, cennette yeme içme ile meşgul olurlar. Bu sırada halk mahşer yerinde, sıcak terler dökerek kavurucu sıcağın altında aç ve susuz yıllarca bekleşirler.

Şimdi aziz kardeş:

Bu faziletleri, öfkelendiğin zaman, gözünün önüne getir, sabret ve öfkeni yut, tahammül eyle ve hilme tâlip ol ki, Hak teâlâ keremiyle seni ehl-i fazilet meyanına ilhak buyursun ve mahşer yerinde herkes ağlaşırken seni sevindirsin.

Ömer ibn-i Abdülâziz adında ulu bir padişah vardı. Bir gün, birisi ağır bir suç işledi ve padişah o kimsenin idam edilmesini ferman etti. Cellât geldi ve tam suçlunun başını vuracağı sırada, padişah bir an durdu ve düşündü, Allah'tan hilm talep etti ve cellâda:

Dur Öldürme! emrini verdikten sonra, hatırına şu âyet-i kerime geldi:

"Öfkelerini yenerler (zarar gördükleri kimselere karşı güçleri yettiği halde intikam a kalkışmazlar) ve insanların suçlarını affeder, bağışlarlar." Âli İmran sûresi: 184

Bu âyeti okur okumaz, kendisinden intikam hırsı defolup gitti, kalbine bir yumuşaklık geldi ve cellâda emretti:

— Salıver şu adamı varsın gitsin, azad olsun. Olur ki, o da insafa gelir ve bir daha suç işlemez, hem de Hak teâlâ bize bu Öfkemizi yenip def ettiğimiz için âhirette hesapsız ecir verir, dedi ve o suçluyu serbest bıraktırdı.

Şimdi aziz kardeş:

Öfkesini yenemeyen kişi ile şeytanın misali şuna benzer. Bir çocuk, eline top oynamaya mahsus eğri bir değnek alır, topu önüne koyar ve o değnekle vurur. Top, ne tarafa vurulursa, bir o yana bir bu yana yuvarlanır durur, öfkesini yenemeyen ve öfkesine sabredemeyen kişide, tıpkı o çocuğun elindeki top gibidir. Kendisini şeytanın önüne bırakmıştır. Şeytan değneğiyle ona bir dokunur, nereye isterse oraya yuvarlar. Adeta şeytanın oyunu ve oyuncağı olur.

Şu hâlde, öfkelenen kişiye tahammül edip, sabretmek, Hilm talep etmek gerektir. Kendisini şeytanın değneği altına koyuvermemek gerekir, öfkesini yenmek ve öfkelendiği kişiyi, velev ki suçlu bile olsa affetmek gerektir.

Ey aziz: Kişinin öfkesini yenmesinin ve karşısındakini incitmemesinin çareleri ve sebepleri vardır. Onları da sana söyleyeyim, belki faydası olur ve bu kitapta müşkül kalmaz.

53- ÖFKEYİ YENMENİN ÇARELERİ VE SEBEPLERİ

Bilmiş ol ki, kişiye öfkelendiği zaman, sabretmenin ve öfkesini yenmenin ve defetmenin altı türlü çaresi ve sebebi vardır. Bu çare ve sebepleri, öfkelendiğin zaman kendine siper eder ve bunlarla amel ederek kendine hal edinirsen, öfkeni yener ve hesapsız ecirlere nail olursun. Şimdi bu çare ve sebepleri sayıyorum:

BİRİNCİSİ: Yukarıda zikrettiğim âyet-i kerime ve Hadis-i şerifleri düşünür ve Hak teâlânın öfkelerini yenenlere ve sabredenlere ne büyük ecirler vadettiğini aklına getirir ve tahammül edersin.

İKİNCİSİ: Hak teâlânın öfkelerini yenemeyenlere ve intikam almak sevda ve hevesine düşenlere karşı azabının ve cezasının şiddetli olacağını düşünürsün ve Allahu azim-üş-şânın hitab-ı izzetini aklına getirirsin. Rabbimiz ne buyuruyor:

— “Ey âdemoğlu! öfkelendiğin zaman beni hatırla ve sabrederek öfkeni yen ki, hışım vaktinde ben de seni affedeyim ve suçlarını bağışlayayım.”

Daha daha ne buyuruyor:

— “Ey âdemoğlu! öfkelendiğin zaman, öfkelendiğin kişinin suçunu affet, onu azarlayıp incitme, vakıf olduğun gizli sırlarını halka açıklama! Ta ki, mahşer günü senin de gizli sırların halk arasında açıklanmasın.”

Sonra, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimizin şu Hadis-i şeriflerini de hatırlat Resûl-ü zişân ne buyuruyor:

“Ebrârın kalpleri, sırların kabirleridir.”

Öyle ise, her kim nefsinin, elinden azad olmayı dilerse, öfkelendiği kişinin sırlarını açıklamasın. Çünkü, gerçek erenlerin kalpleri, sırların gizlenecek yerleridir.

Bu konuda da söylenecek söz çoktur. Bu Hadis-i şerif, inşa’allahu teâlâ aşağıda daha birkaç yerde zikir olunacaktır, o zaman öğrenirsin.

ÜÇÜNCÜSÜ: Bunun sonu neye varır diye düşünmelidir. Bu öfke ile işleyeceğin işten düşmanlık mı olur? öfkelendiğin o kimse de sana öfkelenir ve seni incitir ve üzerse,

onunla başa çıkabilir misin? Ya, seni Allahu teâlâ kıyamette üzer ve incitirse, halin nice olur? İntikam almaktan sana ne fayda hâsıl olur? Öç almanın, dünyevî veya uhrevî bir yararı var mıdır? Yoksa, zararı mı vardır? İşte, bütün, bu hususları düşünmeli, eğer dünya izzeti hâsıl olacaksa, o işi Allahu teâlâya havale etmelidir. Zira, Hak teâlâ dilediğini aziz ve dilediğini zelil ve hor hakir eder. Şu hâlde, bu dünya için âhireti yıkmamak lâzımdır, sonucuna varmalı ve öfkeni yenmelisin.

DÖRDÜNCÜSÜ: Öfkelenen ve şuna buna saldıran kişilere ibrette bakmaktır. Yüzleri nasıl sararır, elleri ve ayakları nasıl titrer, renkten renge girerler. İşte, öfkelendiğin zaman, kendinin de bu hallere düşeceğini göz önüne getirmeli ve düşünmelisin. Dosta, düşmana karşı böyle mahcup vaziyete düşmekten, kızarıp bozarmaktan ise, öfkeni yenip oturmanın daha akıllıca bir iş olacağını hatırlamalısın.

Şunu da unutmamalısın ki, öfkelenmek hele sık sık öfkelenmek, insana hafakan (Yürek çarpıntısı) hastalığını getirir ve bu hastalık insanı ansızın öldürür. Birçoklarının kalp hastalıklarından ölüp gittiklerini görmez misin?

Bu kitabın müellifi der ki:

Gözlerimle gördüm, birisi karısına öfkelendi, hafakan illetine tutuldu, üç gün yaşadı ve bu derdine derman bulamayarak öldü, gitti.

Öfkelendiğin zaman şunu da düşünmelisin ki, öfkelenmek kuduzdan bir budak tır. Zira, öfkelenen yırtmak, yaralamak, vurmak ve öldürmek ister. Eliyle, diliyle, ayağı ile çırpınır durur. Elini tutsan, ayağı ile vurmağa yeltenir, onu da beceremezse ısırmaya kalkar, nasıl gücü yeterse öyle yapar.

Demek oluyor ki, insanın kudurması öfkelenmektir. İşte, kişi öfkelendiği zaman bunu da düşünmeli, öfkenin kuduzluk olduğunu, kuduzluğun ise yalnız köpeklere mahsus bulunduğunu, öfkeye uymanın insana zarar getirmekten başka bir şey olmadığını, bahusus öfkeyi yenmenin ve sabretmenin peygamberler sıfatı olduğunu hatırlamalıdır. Zira, onlar öfkelerine uymadılar. Sen de kuduz köpekliğe özeneceğine, peygamber sıfatına özensen ve öfkeni yensen fena mı olur?

BEŞİNCİSİ: Öfkelenen kimse, sabretmek isterse birazcık öfkesini yatıştırıp, hilm talep etmelidir. O zamanda, şeytan gelir ve seni kandırmaya çalışır, ona da aldırmamalısın ki, şeytanın hilesinden uzak kalabilesin. Yoksa, şeytan gönlünden yol bulamazsa, bir adam şekline girer, gelir ve sana: (Yoksa, ondan korkuyor musun?) gibi telkin ve teşviklerle tekrar öfkelendirmeye, öfkeni kuvvetlendirmeye çalışır. Eğer, aldanırsan kızdığın adamın üstüne daha büyük bir şiddetle saldırırsın, elinden geleni yaparsın. Oysa, böyle yapmak doğru değildir. Gerek şeytanın ve gerekse insan kılığına girmiş şeytanın, kadın veya erkek kim olursa olsun seni kışkırtmak isteyenlerin hilelerine aldanmamak ve kendi kendine şöyle demelisin: (Ey nefis! Burada, bir âdemoğlun dan korkmuş olmaktan utanırsın da yarın, kıyamet gününde Hak teâlâ hazretlerinden utanmaz mısın? Hak teâlâ huzurunda namusunun sınanacağını hatırlamaz mısın?) diyerek öfkeni yenmeğe ve sabretmeye çalışmalı ve alışmalısın.

ALTINCISI: Öfkelendiğin zaman nefsine dersin ki: (Ey nefis! Neye öfkeleniyorsun. Hak teâlâ böyle takdir buyurdu. Hep senin dediğin olsun da Hak teâlânın dediği

olmasın mı? Eğer, Allahu teâlânın takdirine razı isen, öfkelenme! Razı olmayarak, Öfkelenirsen Allâhın hışmına uğrayacağını iyi bil!) ve bu telkinle birlikte Allah'a sığınır, iki gözünü de bir ân için yumar, hiç hareket etmeden gönlünle ve dilinle: E'ÛZÜ BİLLAHİMİN-EŞ ŞEYTANİR RACİYM dersin, ayakta isen oturursun, oturuyorsan yanın üzerine yatarsın ve kendi kendine şunları düşünürsün: Bu hiddet ve şiddete ne lüzum vardır? Evvelimiz, sidik yolundan gelme bir damla murdar su değil mi? Hani, o murdar su donuna bulaşırsa, onunla namaz bile kılamazsın. Sonun ise, leş olmak değil mi? ölümünden iki gün sonra, en sevdiklerin bile kokun dan yanma gelemezler. Şu hâlde bu iki leş arasında bu böbürlenmek, kibirlenmek, bu öfke neye gerek var? Bu düşüncelerle kendine öğüt verirsin.

Eğer, öfken bununla da yatışmazsa, hemen kalkar abdest alırsın. İnşa'allahu teâlâ öfken geçer.

Zira, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz buyururlar ki:

"Sizden biriniz öfkelendiğiniz zaman, hemen su bulsun ve o su ile abdest alsın ki, yürekteki öfke ateşini söndürür."

Eğer, bu altı çare ve sebeple amel edersen ve bu söylediklerimi düşünürsen, öfken yatışır. Vallahu â'lem.

Sual olunursa ki, her öfke bir midir, yoksa hak için öfkelenmek de var mıdır?

Cevap veririz ki, Hak teâlâ için öfkelenmek vardır. Aklın ve şer'in beğenmediği, kitaba ve sünnete uymayan, kötü fiil ve davranışlar görülünce öfkelenilir. Şu var ki, bu ancak mürşitlere gerektir. Zira, hak için öfkelenmekte, nefs muradı karışmaması lâzımdır. Karışacak olursa, o zaman da öfkesini yenmek ve sabretmek gerekir. Ancak, bu değme kişinin işi değildir, meğer Evliyâullahtan ola!

Nitekim, Hz. Ali kerremallahu vechehu ve radıyallahu anh efendimiz hazretleri, bir kâfirle cenk ediyordu. Bir hamlede, kâfiri yere yıktı ve kendisini dine dâvet etti:

— İmâna gel seni salıvereyim, dedi.

Kâfir, cevap verecek yerde Hz. Ali radıyallahu anh efendimizin yüzüne tükürdü

Hz. Ali, onun bu hareket ve hakareti üzerine, derhal ayağa kalktı ve kâfiri serbest bıraktı. Bu defa şaşırmak sırası o kâfire gelmişti:

— Yâ Ali! Beni bastırdın, altına aldın ve tam öldürecektin ki, serbest bıraktın. Neden öldürmedin da salıverdin?

Hz. Ali radıyallahu anh, kâfire şu cevabı verdi:

—Eğer, yüzüme tükürmeseydin, seni Allâh rızası için öldürecektim. Oysa, yüzüme tükürünce araya nefsim girdi, ben de nefsime ve öfkeme uymayarak seni serbest bıraktım, deyince o kâfir derhal oracıkta imâna geldi.

Şimdi aziz:

Demek ki, hak için böyle öfkelenmek ve böyle öfkesini yenmek gerek ama hak için sevmek de gerek! Ne var ki, bunları ihlâs ile yapmak zordur. Onun için, öfkelenmemek

daha hayırlıdır, öfkelenerek bir kula vurmak, azarlamak, ırzını yıkarak incitmek, hangi hal ve şartlar altında olursa olsun, reva değildir, Hak katında haramdır.

Musa peygamber aleyhisselâm, bir kâfiri imâna dâvet etti. O kâfir de Musa aleyhisselâma kötü sözler söyledi. Musa aleyhisselâm, öfkelendi ve kâfire bir şeyle vurdu. Hemen o ânda, Musa aleyhisselâma hitab-ı izzet geldi:

— Yâ Musa! Benden destursuz kuluma neden vuruyorsun?

Musa aleyhisselâm utandı ve yaptığına pişman olarak başını önüne eğdi.

Görülüyor ki, herkese sabır gerektir. İşitmedin mi? Hz. Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz; kâfirleri dine dâvet ederken, müşrikler onun mübarek dişlerini kırdılar, öfkelenmedi ve onlar için hidayet diledi:

Ey Allahım! Kavmime hidayet buyur. Onlar, beni bilmezler, buyurdu.

Şu hâlde, kişiye öfkelenmemek ve nefse uymamak, sabretmek gerektir.

Fakir müelliften beyitler:

Var kanaat ihtiyar et sabırla,
Kim kanaat etse gizli genç bula.
Sabredenler bulur ecr-i bi-hesap,
Sabredenlere ağu şeker cüllâb.
Sabredenlerdir muradına eren,
Sabredenlerdir behişte ön giren.
Sabreden kullarını Allah sever,
Sabredenleri çalâp kendi över,
Sabredenler Evliya oldu kamu,
Uçmak oldu sabredenlere tamu.
Kim ki sabrede belâsına hakkın,
Rahmetullahi aleyh adın oku.
Kim ki sabrede günah işlemeye,
Anı şeytan-ı lâ'iyn taşlamaya.
Kim ki tâat zahmetine sabrede,
Soruşuz dosdoğru uçmağa gide,
Kim ki kakıdığı dem sabreyleye,
Hak anı rahmet haniyle toyluğa.
Kim ki yoğa sabrede, yarın vere;
Şeksiz ol didarmış hakkın göre.
Sabrile malûm olur esrar-ı hak,

Sabrile bilindi her müşkil sebak.

Sabrile toprağı altun ettiler,

Sabrile gökteki kuşu tuttular.

Yâ ilâhi! Eşref oğlu Rûmi'ye,

Sen sabırlık ver ki aşkına doya.

Sabrile düşmana buldular zafer,

Sabrile derman her derde erer.

Aşkına dağlar ve taşlar doymadı,

Ama sâbirler bu aşkı duymadı.

Evet; mü'min ve Muvahhid ona derler ki, her işte sabreder. Sabretmeyen ayrılığa düşer, işleri acele olur. Unutmamalıdır ki:

El-aceletü min amel -iş şeytan   (Acele, şeytan işidir)

-İKİNCİ BÖLÜM -

54- TALİBİN TERBİYESİ

Bu bölümde de insanın terbiyesini ve emmârelikten, levvâmeliğe, mülhimeliğe ve mutmainneliğe nasıl döndürülüp yükseltileceğini, Hak teâlâ hazretlerinin huzuruna çağırılmaya nasıl kabiliyet kazandırılacağını beyan edeceğiz. Hemen ilâve edelim ki, bunlar **şeriat**, **tarikat** ve **hakikat** terbiyesiyle olur.

- Şeriat dediğimiz, şer'i emir ve nehiyler dir. Yani, Resul aleyhisselâmın sünnetlerine ve fiillerine uymaktır.

- Tarikat dediğimiz, Zühd-ü takvadır. Yani, farz, vacipler ve sünnetler ile bunların bünyesinde bulunan, nefse meşakkat gibi gelen ne gibi emirler ve nehiyler varsa, onları tamamen ve harfiyen yerine getirmeye gayret etmektir.

- Hakikat dediğimiz ise, gönlü masivadan yani Hak Teâlâ'dan gayrı bütün mevcudattan ayırmak, Allahu azim-üş-şânı bilmek ve müşahede etmektir.

Kitabımızın başında, âdemoğullarının nefislerinin dört mertebe üzerine olduğunu ve emmâre, levvâme, mülhime ve mutmainne denildiğini belirtmiştik.

Eğer, bu nefisler yalnız dört mertebeden ibaret midir, yoksa daha fazla veya eksik olabilir mi, diye sorulursa cevap olarak deriz ki, bazıları katında daha fazla ve bazıları katında üç mertebedir. Fakat, biz dört mertebe üzerinde bulunduğunu kabul ediyoruz. Zira, âlem-i ervahta ruhları dört sınıfa ayırmışlardır. Bu sebeple, cisim ve beden alemi olan bu dünyada da bütün nefisler dört mertebe üzerine olsa gerekir, daha fazla veya eksik olamaz. Yine de doğrusunu Allâh c.c. bilir.

Şimdi, nefsi emmâre bütün kötü ve çirkin huyların yeridir. Bu mertebedeki nefsin üzeri örtülü olduğundan, zahir ehli onu göremezler. O, âdemoğullarının damarları içinde yürür. Nitekim, Resûl-ü ekrem sallallâhu aleyhi ve sellem efendimiz buyurmuşlardır:

"Şeytan insanoğlunun damarlarında kan gibi dolaşır. Bu dolaşıma mâni olmak, damarları daraltmak, ancak açlık ve susuzluk ile mümkün olur."

Böyle olduğu için şeytan da nefsi emmâre gibi hissedilmez, yaptıkları ile anlaşılır.

Nefsi emmâre şeytan gibi hep günah, isyan ve kötülüklere iter, vesvese içinde bulunup sahibini daima günaha düşürür.

Hak teâlâ, bu sebeple;

"Ben nefsimi temize çıkarmam. Çünkü rabbimin merhamet ettiği hariç, nefs aşırı derecede kötülüğü emreder. Şüphesiz rabbim çok bağışlayandır, çok merhamet edendir." Yusuf Suresi 53

Nefsi emmâre kimi zaman müslüman olur ama münafıklığı da elden bırakmaz. Kimse onu esir alamaz, sıkı riyazet ve mücahede ile zapt edilebilir.

Yani, nefs-i senin köpeğindir, onu ne kadar doyurur ve beslersen, o kadar azgınlaşır. Nitekim, acem erenleri nefsi emmâreyi riyâzet zindanında tutarsan esirin olur, aksi takdirde sen onun esiri olursun der.

"Sen, riyazet sarayında nefsi al ki bendine;

Fırsat bulup düşürmesin nefsin seni fendine."

Hakkı arzulayan kişinin hep riyazet ve perhiz üzere yaşaması gerekir. Böyle olmalı ki nefsi emmârenin hile ve aldatmalarından kurtulabilesin.

Nefsi emmâre *ancak açlık ve susuzlukla âciz ve zayıf kalır.* Zaafı ve aczi ne kadar artarsa o kadar yumuşar, o kadar miskinleşir. Fakat, inanmamak lâzımdır, yalan söyler ve daima fırsat gözetir. Açlıktan zayıf düşmüş bir kurt gibi, koyun sürüsüne saldırmayacak hissini verip bir kenarda siner ve fırsat kollar. O fırsat eline geçince, sürüden bir koyunun gırtlağına yapışır ve onu boğar.

Azgın tabiatlı nefsinin pusuda beklediğinden gafil olma! Yoksa bir tuzağına düşüp helak olursun.

Aziz: Cehd edip bu azgın tabiatlı nefsin yaramazlığını, mücahede ve riyazet ile döndürmek gerektir, «emmârelikten kurtarıp» onu levvâmeliğe, mülhimeliğe ve mutmainneliğe iletmek gerekir. Onun şerrinden, ancak böyle yapıp mutmainneliğe iletince emin olabilirsin.

Mücahede ve riyazet ne demektir diye sorulursa? Ne ile ve nasıl yapılır?

Meşayih, bu soruya şöyle cevap verdiler ve dediler ki;

Mücahede, Bedenle savaşmak noktasında gayrettir. Peygamber efendimizin ve meşayihin rızası kazanılarak bedene hakim olunur.

Ancak asıl **riyazet yemek ve uykuyu** terk etmektir. Kişi yemek ve uykuyu terk ettiğinde bütün fiilleri hakkın rızasına uygun hale gelir.

55- NEFS-İ EMMAREYE NASIL MUHALEFET EDİLİR?

Şimdi, gelelim nefse muhalefet edip mücahede etmek nasıl olur?

Nefs, yalnız kalmak isterse ona muhalefet etmeli, cemiyete ve cemaate varmalıdır. Bir mescide gitmeli, farz namazı cemaatle kılmalı, hemen eve dönmelidir. Eve gelince; sünneti kılmalı ve artık bir yere çıkmamalıdır.

Zikretmek isterse; düşünüp susmalı ve susmak isterse zikre başla. Böyle böyle nefse muhalefet etmeli ve onun isteklerine karşı gelerek, daima aksini yapmalıdır. Yani, nefsi emmârenin muhalefet edilecek işleri çoktur. İleride, sırası geldikçe inşa'allahu teâlâ söylenecektir.

Nefs-i levvâme, lâtif bir cisimdir. Fakat, bunun da iki tarafı vardır. Bir tarafı nefsi emmâreye ve bir tarafı da nefs-i mülhimeye dir.

Nefsi mülhime de lâtif bir cisimdir Bunun da iki tarafı vardır. Yani, iki tarafa da meyil etmeye kabiliyeti vardır. Bir tarafı, levvâme ve bir tarafı da mutmainne dir.

Ne zaman ki, **levvâmenin emmâreye** meyli olan tarafı emmâreye tâbi olursa emmâre kuvvetlenir. Vücut mülkünün idaresine alır ve ona tasarruf eder. Yani, şeriatte haram olan şeyler ortaya çıkar**. Levvâme, emmâreye tâbi oldukça nefsi emmâre azar**, şeytan da gelir ve emmâreye yardım eder. Ne'ûzü tallahi teâlâ âsi olur, çıkar. Şahsı ya fıska ya küfre veya nifaka götürür ve cehenneme kadar yol gösterir. Bu hususta, birinci bölümde tafsilât verilmişti.

Fakat, **levvâme mülhimeye** bakan yüzünü, tamamıyla mülhimeye çevirse ve emmâreye bakan yüzünü ondan tamamıyla döndürse ve o yüzünü de mülhimeye çevirse, yani iki yüzü de mülhimeye tâbi olsa o zaman **nefs-i mülhime kuvvetlenir. Kuvvetlenince, ikisi bir olur ve gider mutma'inneye uyarlar.** Vücut mülkünü, mutma'inneye teslim eder, mutma'innenin idare ve hükmü altına girer ve her bakımdan mutma'inneye tâbi olurlar. Mutmainne, Hak teâlânın emri altındadır, bir cism-i lâtiftir ve ondan asla Hak rızasına aykırı bir iş çıkmaz. Çünkü, mutmainne birçok lâtif şeylerle ve güzel sıfatlarla bezenmiş ve örtülmüştür. Demek ki, tâlip azmedip riyazet ve mücahede ile kendisini nefs-i emmârenin elinden ve esaretinden kurtarmayınca, mutmain nede karar tutamaz.

Ey aziz:

Bilmiş ol ki, nefs-i emmârenin elinden ve esaretinden kurtulmaya, mutmainnede karar tutmaya, ÎRCÎ' IY hitabına yetenek kazanmaya, ölmeden önce ölmeye, nûr-u ilâhiye ermeye, haşirden evvel yine dirilip vücut bulmağa sebep olanlar, yedi türlü şeydir. Nitekim, emmârenin de yedi türlü kötü ve çirkin sıfatı vardır ki, bütün insanlara zulmet ve gaflet olan da bunlardır. Emmârenin, yedi kötü ve çirkin sıfatı cehennemden alınmıştır. Buna mukabil, mutma'innenin sekiz sıfat-ı hamidesi de sekiz

cennetten alınmıştır. Bundan dolayı, yedi cehennem ve sekiz cennet, insan ile beraberdir, derler. Bunlar, kitabımızın başında anlatılmıştı, tekrarına lüzum yoktur.

56- NEFS-İ EMMÂRENİN KÖTÜ VE ÇİRKİN SIFATLARI

Nefs-i emmârenin kötü ve çirkin sıfatları yedidir:

1) Hevâ' dır. (Arzu, heves, ihtiras, muhabbet, nefsin hazzettiği şeyler.)

2) Gazap (öfke, hiddet, kızma)

3) Şehvettir.

5) Bunül dür. (Cimrilik, hasislik)

6) Ucub dur. (Kendini çok sevme, yaptıklarını beğenme, bencillik, gurur, başkalarını hor ve hakir görme)

7) Kibirdir.

Nefs-i emmârenin bu yedi kötü ve çirkin sıfatlarını gidermeye de aşağıda sayılan yedi şey sebeptir. Bu sayacağımız yedi şey, bütün ehli İslâm'ın gözlerini ve gönüllerini açan yedi hayırlı ve faydalı iştir:

1) Açlıktır.

2) Susmaktır. (Yani, az konuşmaktır.)

3) Az uyumaktır.

4) Halk içine lüzumundan fazla karışmamaktır.

5) Daima LÂ ÎLÂHE İLLALLAH demektir.

6) Mürşid-i kâmile erişmek, elini tutmak ve tövbe edip, ona iradet getirmektir.

7) Mürşid-i kâmilin iradesi altında olmak ve onun emri altında bulunmaktır. (Onun her emrine itaat etmektir.)

Bu yedi şey, yukarıda sayılan yedi çirkin ve kötü sıfatı gidermeye, yani nefsi emmârenin fenalıklarını iyiliğe, iyi ve güzel ahlâka çevirmeye sebeptir. Zira, ashab-ı resûl ile kibar-ı meşâyih ve gerçek sûfiler bu yedi şey ile çok menzil kat etmişlerdir.

Bazıları buyurmuşlardır ki; uzun ömürle, riyazet ve mücahede ile dönmeyen nefs-i emmârenin yaramaz sıfatlarını Allâhu teâlânın yardımı ve bu yedi sebeple döndürdük, okumak ve yazmakla bilinemeyen müşkil ilimleri, bu yedi şeyle meşgul olmak suretiyle Hak teâlâ bize açıverdi. Hasılı, dünya ve âhiret işlerini bu yedi şeyde bitirdik.

Bu sözlerim, sana acayip gelmesin. Muhakkak olarak bilmiş ol ki, bu sûfiler âhiret beyleridirler. Zahitler, âşıklar ve sûfiler demek, mukarrebler (Allah'a yakın olanlar) demektir. Zira, bu sûfilerin ve şeyhlerin hepsi mukarrebler tarikindedirler. İlimleri de mukarrebler ahvalinin ilimleridir.

Bu mukarrebler ahvaline ve makamlarına muhabbet ederek, onu tahsil etmeye teveccüh eden kimselere MUTASAVVIF derler. Bu makamı tahsil ettiğinde ise SÛFİ

olur. Bunun için mukarreblere SÛFÎ derler ve SÛFÎ lere de MUKARREB ler derler. Sûfilerin şeyhleri ahiret alimleridir. Onlar, kendilerine farz olan ilmin evvelinde işi sıkı tutup çalışmış, ilmi bütün yönleri ve gereği üzere öğrenmişlerdir. Emir ve yasaklar konusunda tam bir ciddiyet ve teyakkuz içindedirler. Resûlü ekrem sallallâhu aleyhi ve sellem efendimize uymaları sebebiyle Hak teâlâ onları türlü ilimlere ve amellere vakıf kılmıştır. Taklid edip kendileri de istikamet üzere olmuşlardır. Bildikleri ilmin haddi hesabı yoktur.

Şeyhlerden biri rüyasında, Resûlü ekrem sallallâhu aleyhi ve sellemi görür;

— Yâ Resûlallah! Hûd Sûresi beni ihtiyarlattı buyurmuşsunuz. Hûd sûresindeki nebilerin kıssaları mı yoksa ümmetlerinin kıssaları mı sizi ihtiyarlattı?

— Efendimiz, tasdik buyurmuşlar: Yâ şeyh beni **“O halde seninle birlikte tövbe edenlerle birlikte emrolunduğun gibi istikamet üzere ol”** âyeti kerimesi ihtiyarlattı buyurur.

Nitekim, Resûlullah Aleyhissalâtü vesselâm efendimiz müşahedatın başlangıcından sonra bu hitaba muhatap olmuş ve kendilerinden istikametin hakikatleri istenmiştir.

Hak teâlâ; Zahitler, Sûfi şeyhler, mukarrebler denilen ahiret alimlerine daha işin başında iken bir haz ve nasip verir, istikamet üzere bulunmalarını ilham eder. Şüphesiz onlarda Hakkın gösterdiği istikamet üzerine olmayı bütün her şeyin en faziletlisi, şerefli bir görev olarak bilir.

Nitekim, Şeyh **Ebû-Ali Cürcâni** rahmetullahi aleyh buyurur;

“İstikameti iste kerameti değil.”

Zira kerameti nefsin ister, Rabbin ise senden istikamet talep eder.

Şu hâlde, Rabbinin talep ettiğini istemek, nefsinin talep ettiğini istemekten daha iyi ve güzel olur.

57- GÖNÜL – İSTİKAMET - FAKİRLİK

GÖNÜL

Şunu da bilmiş ol ki, bu gönül denilen şey de üç kısımdır:

- Biri, yalnız dünya ile meşgul olur.
- İkincisi, yalnız âhiret işleriyle meşguldür.
- Üçüncüsü, Allâhu teâlânın muhabbetiyle dolmuştur yalnız Allahu teâlâ ile meşguldür.

Yalnız dünya ile meşgul olana, âhiret işlerinden bir iş gelse şaşırır kalır ve ne yapacağını bilemez. Çünkü, hep dünya ile meşgul olmuş ve âhiret işlerini ihmal etmiştir.

Yalnız âhiret işleriyle olana da dünya işlerinden bir iş gelse, şaşırır ve ne yapacağını bilmez.

Yalnız Allâhu teâlâ ile meşgul olanlar ise ne dünya ne de ahiret işlerini becerir. Zira onlar Allâh deyip öylece kalmışlardır.

Sûfi şeyhler, diğer hususlarda olduğu gibi istikamette de Resûl aleyhisselâma uydukların dan ötürü, Hak teâlâ onların önlerine ilim kapılarını açıverir.

58- İSTİKAMET NEDİR VE KAÇ MERTEBEDİR?

İstikamet de üç mertebedir:

BİRİNCİSİ: Avamın istikametidir. Zahirde, emirlere uymak ve yasaklardan kaçınmaktır. Bâtında ise, imân edip tasdik etmektir.

İKİNCİSİ: Havassın istikametidir. Zahirdeki yüzü, emirlere uymak ve yasaklardan kaçınmak, aynı zamanda dünyayı, dünyanın şehvetini ve diğer lezzetlerini terk etmektir. Bâtındaki yüzüde, cennet nimetlerinden vaz geçip Hakka kavuşmayı ve irfanı talep etmektir.

ÜÇÜNCÜSÜ: Ehassı havvasın istikametidir. Bunlar zahirde, Resûl Aleyhissalâtü vesselama her bakımdan tam olarak uyar ve bâtında ise beşeriyetlerini Hak Teâlâ'da fani ederler böylelikle Allâh ile müstakim olurlar. Allâh için Enâniyyetten (benlikten) fâni olarak onun hüviyeti ile bâki olurlar.

Demek ki, Sûfiler de zahitler ve âşıklar diye iki taifeye ayrılırlar.

Bunların, kalplerini tasfiye etmeleri âdeta ölüme benzer. Onlar asıl olan ilimleri hâsıl öğrendikten sonra, ziyade olan zahiri ilimleri öğrenmekle meşgul olmaz, bütünüyle Hak Teâlâ ya yönelmek için kalplerini temizlemek ile uğraşırlar.

Onlar, her işlerini Allahu teâlâya bırakırlar. (Tefviz-i umur ederler)

Onun için, Hak teâlâ onların kalplerine nurlarının ve lütuflarının feyzini ihsan buyurur. Bu sebeple de bütün ilimlere ve ilimlerin asıllarına vakıf ve belki bütün eşyanın hakikatlerinden de haberdar olurlar. Zira, bu yol Nebiler ve veliler yoludur.

Şimdi, bilmiş ol ki kalbin iki kapısı vardır:

- Bir kapısı (Havâs) hissedici kuvvetler, duygular âlemine açılır.
- Bir kapısı da gayblar âlemine açılır.

Bunun nasıl olduğunu bilmek için, uyku hallerine bakmak yeterlidir. İnsan uyuduğunda ne acayip şeyler görür. Sana, gayblar âleminden öyle şeyler görünür ki, böylesi sana ne olmuş ve ne de olacaktır.

Ancak, bu kapı Nebilere uyanıklıklarında açılır. Zira, onlar kalplerini mâsivadan, yani Allahu Teâlâ'dan gayrısından temizlemiş, Külliyen, Hak teâlâ hazretlerine yönelmişlerdir.

Şeyh **Ebû-Hamid-i Gazali** rahmetullahi aleyh, HÜCCET- ÜL-ÎSLAM adındaki eserinde, talim ile tasavvuf arasındaki farkı, nefis bir hikâyedeki misalle belirtmişlerdir. Sana, o hikâyeyi anlatayım ki, hüccet (delil) olsun.

HİKÂYE

Sanat ehli iki kişi, zamanın padişahının huzuruna geldiler ve dediler ki:

— Bizler, usta nakkaşlarız. Güzel saraylar, lâtif evler nakş ederiz. Âlemde bizim benzerimiz yoktur.

Padişah, onlara bir saray gösterdi:

— Bu sarayın duvarlarında sanatınızı gösteriniz ki, gerçek olup olmadığınız anlaşılsın, dedi.

Onlar da razı oldular. Sarayın bir duvarını biri ve öbür duvarını diğeri ele aldı. İki duvarın arasına perde astılar ki, biri diğerinin sanatını görmesin ve herkesin kendi eseri meydana çıksın.

Bu iki sanatkârdan biri Rûmi (Anadolu halkından) ve diğeri Çin vilâyetinden idiler. Rûmi olan usta, ele aldığı duvarın üzerine öyle nakışlar yaptı ki, görenlerin akılları başlarından gidip hayran oldular. Çin ahalisinden olan diğer usta da kendi payına düşen duvara yalnız cilâ vurdu ve başka bir şey yapmadı. Her ikisi de belirli zamanda işlerini bitirdiler. Padişaha haber verildi, geldi ve gördü ki, duvarın birisi misli ve benzeri görülmemiş şekilde nakışlanmış. Diğerine baktı, onda ise hiç nakış işlenmemişti amma, gayet parlak cilâlanmıştı, ayna gibi pırıl pırıl olmuştu. Bu ikinci ustaya, padişah sordu:

— Hani senin sanatın bu mudur ki, bu duvara yalnız cilâ vurmuş ve pırıl pırıl parlatmışsın?

Çinli usta cevap verdi:

— Padişahım! Bizim sanatımız ara yerden perde kaldırılınca anlaşılır.

Padişah emretti, aradan perdeyi kaldırdılar. Kaldırır kaldırmaz da Anadolu halkından olan ustanın yaptığı o şahane nakışlar karşıya aksetti ve Çinli ustanın cilaladığı duvarda aynı nakışlar, aynı parıltı ve ihtişam ile belirdi.

Padişah, bu sanatı görerek ustaları takdir edip ihsanda bulunur.

Şimdi aziz: Şunu iyi bil ki, **zâhir âlimleri** nakkaş gibidir. **Bâtın âlimleri** de karşı duvara pırıl pırıl cila vuran usta gibi olan şeyhler, sûfiler, zâhitler, âbitler ve âşıklardır. Onlar da gönüllerine cilâ vurur, parlatır ve ayna haline getirirler. Alimlere nakışlar vasıtasıyla öğrenilen ilim; Zahidlere, âbitlere, âşıklara ve sûfilere, öbür tarafı gayet parlak olarak, hakikatleri ile açılır. Bu ilme, talim etmekle ulaşılmaz.

Şimdi, bundan da anlaşılıyor ki, alimlerin çalışmalarının, gayretlerinin sonu ve faydası budur.

İmam-ı Gazali rahmetullahi aleyh hazretleri buyururlar;

— **Zâhir âlimlerinin ilimleri çalışarak kazanılır. Sûfilerin ilimleri ise keşfidir.**

Şeyh Cüneyd-i Bağdadî rahmetullahi aleyh de buyurur.

— Biz, tasavvuf u Kıylu Kâl den almadık. Alışkanlıklarımızı ve beş duyumuzu terk ederek aldık. Hak teâlânın aşk ateşi ile yanıp kemale ererek aldık.

Şu hâlde, Sûfi ve Sûfi lik denilen şey, kötü huyları terk edip iyi ahlaka sahip olmak, güzel sıfat ve edepler le süslenerek züht (dünyaya rağbet etmemek) halini yaşamakla olur.

Kimi irfan ehli buyurmuşlardır ki:

SÛFİ adı dört harften ibarettir. Sad- Vav- Fe- Ye.

“Sad Sefadan”, “Vav Vefadan”, “Fe Fenadan” “Ye Yakin dir.”

59- FAKİRLİK

Ey Aziz;

Fakirliğinde üç çeşidi vardır:

- Birincisi Avamın fakirliğidir, dünya malından yoksunluk şeklinde yaşanır.
- İkincisi Havas’ın fakirliğidir ki, kendi sıfatından fâni olmak, sahip olduklarından vaz geçmek, bunları vermek (Ruhlar aleminde olduğu gibi olmaktır.)
- Üçüncüsü, Ehassı havasın fakirdir ki, kendi vücudundan fani olmak varlığından vazgeçmektir.

Azizim: Bizim dediğimiz sûfiler onlardır ki, böylesine bir fakirlik ile sıfatlanmış olurlar. Bu öyle bir fakr'dır ki, Resûl-i' ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz, onunla övünmüşlerdir:

Bu fakirlik sabır edenlerin fakrı dır. Varlıklarından vazgeçenler kıyamet gününden Rahmânın meclisinde bulunacaklardır.

Bu fakrın tarifi yukarıda da geçmişti. Zira; bunun, sözü çoktur. Sırası gelince, inşa’allahu teâlâ söylenecektir. Biz, gelelim yine sûfilerin sözlerine.

"Şunu bil ki, fakirliğin sonu tasavvufun başıdır.

Nitekim, Şeyh **Cüneyd-i Bağdadî** rahmetullahi aleyh buyururlar ki:

— Tasavvuf odur ki, Hak teâlâ seni öldürür ve yine kendi eliyle diriltir.

Yani, demek olur ki. **Hak teâlâ kişinin fiilini, sıfatını ve zâtından fâni kılıp kendi sıfatı ve zâtı ile bâki kılar.**

Bunu böylece anlamağa çalış!

60- SÛFİLER

Şimdi, gelelim sûfilere:

Sûfilerin yanı sıra Sûfilere benzeyenler vardır, birde benzeyenlere benzeyenler. Halk ve avam bunların hepsine SÛFİ derler. Gerçi bunların hakiki sûfilerin fillerinden, hallerinden, menzil ve makamlarından haberdar değillerdir, fakat büsbütün yabancı

da değillerdir. Zira, sûfilere benzeyenler ya da benzeyenlere benzeyenlerdir. Nitekim Resûlullah aleyhisselâm buyurur:

“Men teşebbehe bi-kavmin fe-hüve min fittın (Kim, bir kavme benzemeye özenirse, onlardandır)”

Gerçi, bunlar Sûfi değildir ama Sûfi sayılırlar.

Enes bin Malik radiyallahu anh buyurur ki:

Bir kişi, huzur-u Resûlullah'a geldi ve dedi ki:

— Yâ Resûlallah! Kıyamet ne zaman kopacaktır?

Efendimiz, kendisine cevap vermediler ve kalkıp namaza durdular. Namazdan fariğ olunca buyurdular:

— Kıyameti soran kimdi?

Soru sahibi cevap verdi:

— Ben idim yâ Resûlallah!

— Ey kişi, kıyameti sorarsın; ne hazırladın o gün için?

— Çok namaz ve oruçlar hazırladım. Hem de ben Allah ve Resulünü çok severim.

Efendimiz, saadetle buyurdular: Kişi, onun ameli ile amel etmese de sevdiği ile beraberdir.

Yani, kişi kimi severse, onunla haşr olunacaktır. Çünkü, gönülleri arasında yakınlık vardır.

Bu Hadis-i şerifle, Aleyhissalâtü vesselam efendimiz, Salihleri ve hayırlı kişileri sevmeyi ve onlardan ayrılmamayı teşvik buyurmuşlardır.

O kişiye: Sen, sevdiklerinle berabersin ve onlarla haşr olacaksın, demişlerdir.

Yani, kimi seversen kıyamet günü onunla beraber olursun, demek olur. Enes bin

Mâlik radıyallahu anh buyururlar ki:

— Müslümanlar, imân ve İslâmdan sonra bu habere sevindikleri gibi hiçbir şeye sevinmediler.

Şimdi, şunu bilmiş ol ki, sûfilere benzeyenler ve o benzeyenlere benzeyenler de yarın kıyamet gününde sûfilerle beraber olsalar gerektir. Sûfileri sevdikleri ve kendilerini onlara benzettiklerinden ötürü beraber olacaklardır. Her ne kadar, onların fiilleri gibi fiilleri bulunmasa da muhabbetleri bereketi ile onlardan ayrılmayacaklardır.

Ebû-Zer-i Gıfarî radıyallahu anh, buyururlar ki:

Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimize sordum:

— Bir kişi, bir kavmi sever ama onların fiilleri ve amelleri gibi fiil ve amel işleyemez, acaba onların halleri nasıl olur?

Efendimiz, saadetle buyurdular:

— **Yâ Ebâ-Zerî Kimi seversen, onunla berabersin.**

Sen, sevdiklerinle berabersin.

Şunu da şöyle bilmiş ol ki, benzeyenlerin sûfilere muhabbet etmelerinin sebebi, sûfilerin ruhaniyetlerinin tesiri ile olur. Zira, Hak teâlânın emirlerini sevmek, Hak teâlâya yakin olacak şeyleri sevmek ve Hak teâlâya yakın olanları sevmek, ruhun cezbesiyle olur. Ancak, şu var ki sûfilere benzeyenler, henüz nefislerinin karanlıklarından kurtulamamışlardır. Sûfiler ise, o karanlıklardan kurtulmuşlardır. Sûfilere benzeyenler üzerlerinde nefislerinden izler kalsa da mutasavvıf sûfilerin hallerinden haberdar olup, onlarla birliktedirler.

Şunu da bilmiş ol ki, sûfiler tarikine girmenin evveli imandır. Yani, sûfilerin hallerini tasdik edip inanmaktır. Ondan sonra, onların yollarını bilip sülûk etmek, daha sonra, onlar gibi davranmaktır. Şu hâlde, bilmiş ol ki, sûfilere benzeyen imân sahibidir, yani, sûfilerin hallerini tasdik edicidir. Böyle bir tasdik Sûfilerin tasavvufi yolunun aslı ve şartıdır.

Şunu da bilmiş ol ki, Sûfilere benzeyenler de iki çeşittir; Biri benzeyen diğeri de benzeyenlere benzeyen. Gerçek benzeyenler, sûfilerin yoluna hakiki manada iman edip gerektiği gibi amel edenlerdir. Böyle olan murakabe sahibi olur, sonrada Sûfi olup müşahede ehli olabilir.

Biri sûfilerin ve tasavvuf ehillerinin hallerini bilmese, bunlara dair arzu duyup asli maksatlarına yönelmese, sadece dış görünüş olarak onlara benzeyip hırka giyse, suret itibariyle onlar gibi olsa sûfilere benzemiş olmaz. Benzeyenlere benzemiş sayılır.

Kişinin bu şekilde sûfilere yakın olması bile bir gayesinin olduğunu gösterir. Zira Sûfiler ve sûfilere benzeyenler öyledir ki, onlarla oturanlar dahi şâki olmazlar, belki onlarla birlikte oturduklarından ötürü ebedî saadete ve yüksek makamlara vâsıl olurlar.

Ebû Hûreyre rivayet ile, (RA) Fahr-i kâinat sallâhü aleyhi ve sellem efendimiz buyurmuşlardır ki:

Hak teâlâ hazretlerinin, bir bölük melekleri vardır. Bu melekler, yeryüzünde yollarda tavaf ederek, doğadan batıya seyrederler ve zikir, ehlini arayıp, bulmak ve onları ziyaret etmek isterler. Zikir ehlini bulunca, bir müddet dinleyip gelin aradığımız bunlardır diye birbirlerine seslenirler. Gelirler ve zikreden bu topluluğu semaya kadar kanatlarıyla kuşatırlar. Zikir meclisi dağılınca, bu melekler de makamlarına yükselirler.

Hak teâlâ hazretleri, o meleklere — Nereden geliyorsunuz? diye sorar.

Halbuki, o gizli ve aşikâr her şeyi bilen ulu padişahtır. Meleklere bu sorusu, melekleri konuşturup zikir ehlini tâ'zim edip yüceltmek içindir. Zikir ehlinin makam ve mertebelerinin yüceliğini bildirip açıklamayı murat buyurmuştur. O Allâm-ül-guyub padişah sorar:

—Kullarım ne işler yapar ve ne söylerler.

Melekler cevap verirler:

—Yâ Rabbî Sana hamd ederler, tesbih, tehlil, tekbir ve temcid (tâ’zim) ederler.

—Onlar beni gördüler mi?

— Vallahi onlar seni görmediler,

— Beni görseler; halleri nice olurdu?

— Seni görseler halleri daha güzel olur, daha çok ibadet ve tâat yaparlardı.

—Onlar benden ne dilerler?

— Onlar, senden cennetini isterler.

— Onlar cenneti gördüler mi?

— Hayır yâ Rabbi vallahi, görmediler. Eğer görseler daha çok tâlip olurlardı ve rağbet ederlerdi.

Onlar neden korkarlar?

— Cehennemden korkarlar.

— Onlar cehennemi gördüler mi?

— Hayır yâ rabbi vallahi, görmediler.

— Onlar cehennemi görselerdi, halleri nice olurdu?

— Cehennemi görmüş olsalardı, daha çok korkarlardı.

Ey meleklerim, tanık olunuz ki ben onları bağışladım. Hepsine istediklerini verdim, onları korkularından emin edip kurtardım.

— Yâ ilâhi! Onlarla birlikte bulunan falanca kulun, onlardan değil di. Bir ihtiyacı dolayısı ile o meclise gelmiş ve onlarla birlikte oturmuştu. Diğer bir rivayete göre de o kişi tesadüfen o meclise katılmıştı derler.

— Onlar, öyle bir topluluktur ki, onlarla birlikte oturanlar şaki olmazlar, onun için o günahkâr kulumu da zikir meclisinde bulunduğundan dolayı bağışladım.

61- ZİKRİ HÂFİ ZİKRİ CEHRİ (SESSİZ VE SESLİ ZİKİR)

Kadı Îyaz rahmetullahi aleyh buyurur ki:

Zikretmek, iki türlüdür: Biri kalp ile ve diğeri dil iledir.

Yukarıdaki Hadis-i şerifte bahsedilen zikir edenler, dil ile zikredenler dir. Dil ile zikirden de murat LÂ İLÂHE İLLALLAH demek değil, belki Allah rızasının bulunduğu bir kelam, Kur'an tilâvet etmek, müminlere dua etmek, teşbih, temcid, tehlil, tekbir ve saire gibi buna benzer ne varsa zikirdir.

Ancak, âlimler bunda ihtilâf etmişler ve bazıları zikrin efdali LÂ İLÂHE ÎLLALLAH' tır, zikirden murat budur, demişlerdir. Fakat, bu zikrin de cehri (sesli) olanı mı yoksa Hâfi (sessiz) olanı mı efdal dir, konusunda ihtilaf vardır.

Bazıları, cehri (sesli) zikretmek faziletlidir, zira, sese dönüşmüş amel daha efdal dir. Dili kullanmakla zikrin değeri artar, fazla amelede fazla ecir vardır dediler.

Bazıları da Hâfi (sessiz) zikir daha faziletlidir, zira amelin gizlisi kıymetlidir demiştir. Nitekim, MÜSLİM şerhinde de mesele böyle ele alınmıştır. Bu konuda da söz çoktur, inşâllahu teâlâ zikir bahsinde söylenecektir.

Yukarıdaki rivayette bir işaret de vardır. (Onlar, Hak teâlânın öyle bir topluluğudur ki, onlarla beraber oturanlar şaki olmaz.) Duyurulmasından anlaşıldığına göre her kim, saadet ehli arasına karışıp kaynasa saadete erişir. Saadet ehliyle otursa veya onlara yönelmiş olsa yahut onları sevse o kişi şaki olmaz, belki onların sebebiyle yüksek makamlara erişirler demektir.

Bazı hikmet ehli, bu konuda şöyle demişlerdir:

Sâlihler, âbidler ve sûfiler; zikir, tesbih ve dualarını yüksek sesle yaparlar ve Hakka yalvarırlar ve yakarırlar, zamanın afetleriyle kapanan hayırları açarlar. Onlar, mücahede ve riyazetle dünyadan yüz çevirdikleri ve Hakka yönelmiş oldukları için, çevre şehir ve köyler onların bereketlerinden istifade ederler.

Sual — Bu sûfiler ki, nefislerini tezkiye edip kötü ve çirkin sıfatları kendilerinden giderirler. O sıfatların yerini güzel sıfatlar mı alır, yoksa o kötü sıfatlar iyiye mi döner?

Cevap — Bu yaramaz kötü sıfatlar mahvolur ve yerlerine iyi sıfatlar gelir. Nasıl ki, gece biter ve gündüz baslar. Kış gider, yaz gelir. Mâsiyet gider, tâat gelir. İnkâr gider, ikrar gelir.

Tıpkı bunlar gibi, kötü sıfatlar gider, güzel sıfatlar gelir.

Cehil gider, ilim gelir. Ancak, aşağıda bildireceğimiz yedi şey ile meşgul olmak lâzımdır. Bu yedi şeyin de asıl ve hakiki olanı vardır, sahte olanı vardır. Asılsız ve sahte olandan fayda gelmez.

Ey aziz:

Dinle şimdi, bu yedi şeyin aslını bir bir sana söyleyeyim, sen de bu asıl üzerine amel ederek amaca ulaşasın ve bu müellif fakiri ki, Abdullah bin Eşreftir, duadan unutmayasın.

Bu kitabın ikinci bölümü yedi fasıl üzerinedir, her fasıl o yedi şeyden birisini beyan etmektedir.

62- AÇLIK NE DEMEKTİR?

Ey aziz kardeş! Ey din yolunda bana yoldaş!

Hak teâlâ, bizlere tevfik ve yardımını refik eylesin. O diyeceğim yedi şeyin birincisi açlıktır, daha doğrusu AZ YEMEKTİR, HELÂL YEMEKTİR. Hak teâlâ, Kur'an-ı kerimin de böyle buyurur:

"Pâk ve helâl şeyleri yiyin ve sâlih ameller işleyin."

Resûl-ü ekrem sallallâhu aleyhi ve sellem efendimiz de buyurmuşlardır ki:

"İbadet on kısımdır. Dokuzu helâl yemektir."

Âdem peygamber aleyhisselâm ile Havva anamız radıyallahu anha, duymadın mı karınları yüzünden nice mihnetlere düştüler? Allahu teâlâ: (O ağaçtan yemeyin!) buyurdu, onlar yediler, sırtlarından hülleleri gitti ve başlarından taçları düştü, bu hal ile cennetten çıktılar ve geldiler bu dünya zindanında nice yıllar gözyaşları döktüler, nice türlü mihnetler çektiler. İşte, onların çocukları olan bizler de aynı mihnet ve meşakkatleri çekmekteyiz. Başımıza gelenlerin çoğu, midelerimiz yüzündendir. Şunu iyi bil ki, iyilik veya kötülük, salâh veya fesat ne varsa hep mideden ve karından kopar, bütün azaya dağılır ve yayılır. Karın denilen şey su musluğuna benzer. Borudan gelen su musluğuna dökülür, o musluktan dört yana çeşmelere dağılır. Ne zaman ki, borudan su gelmese ve musluğa dökülmese, bütün çeşmeler kurur, harap olur. Artık, o çeşmelerin yanma kimse uğramaz, atlı veya yaya gelenler, gelmez olurlar. Mideye, yemek de boğazdan gelir ve bütün vücuda yayılır. Yani, yenilen yemek boğazdan gelip mideye indikten sonra, göze görmek olur, kulağa işitmek olur, dile söylemek olur. Demek ki, **çok yiyince** mideye çok yemek iner, **bütün uzuvlarda şehvet galip olur**. **Dil, çok söylemek ister**. Çok söyleyince de arada yalan, gerçek, dedikodu, küfür, boş ve manasız lâflar her ne ki dilin ucuna gelirse konuşulur. El de vurmak, kırmak, tutmak ve eli altında bulunanları incitmek, nerede şer iş varsa alıp satmak, haram helâl tanımamak, hatta eliyle koymadığı şeyleri bile — Ne'ûzü billah— almak diler. Ayak da fısk meclislerine, çalgı ve hengâmelere, oyunlara, nerede fenalık ve fesat olursa oralara, zalimlerin meclislerine gitmeyi diler. Gözler de harama ve helâle, güzel kadınlara, genç çocuklara bakmayı, herkesin sırlarını ve ayıplarını görmeyi gezinti yerlerinde güzel manzaralar izlemeyi ister. Kulaklar da yasaklanan şeyleri, küfürleri, dedikoduları, nefse hoş gelen müzikleri dinlemek diler. Burun da haram veya helâl güzel kokular almak diler. Nefs de haram ve helâl ne olursa olsun çiftleşmeyi, elinden geldiği ve gücünün yettiği kadar kadınlar ve cariyeler almayı ve nefsanî şehvetlerle meşgul olmayı diler.

Bütün bunlar olunca da **gönül kararır**, **ibadet ve tâ'atten zevk almaz; olur**, ki bu fenalıklar **hep çok yemekten** ileri gelir.

Fakat, ne zaman ki, boğazdan mideye az yemek inerse, bütün bu uzuvlarda da şehvet duygusu azalır, zayıflar. Yemeği ve içmeyi büsbütün kesip azaltınca, bütün şehvetler kesilir ve azalır. Bunları zorlayan kuvvetler de azalır. Dil, haram şöyle dursun, doğruyu bile söylemek istemez. El, haramı tutmak şöyle dursun, helâle yapışmak istemez. Göz de haramı bırak helâle bakmadan zevk almaz, sözün kısası bütün bütün uzuvlar haram şöyle dursun, helâle bile bakmaz olur.

Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimizin:

"Amellerin efendisi açlıktır. Nefsin zilleti, yün elbise giymekle olur."

Buyurmaları buna işarettir. Demek ki, aç kalınca bütün azalar da şerden kesilirler. Bu azalar, şerden kesilince bâtın gözünde perde kalkar basiret gözü açılır, ona gizli bir şey kalmaz olur ve bâtın kulağı da açılır. Rabbani ilhamı ve hitab-ı sultaniyi ve meleklerin muhatap oldukları hususları işitir olur. İçerden gönül dili açılır, zâhir olur. Bu dil, gönüle tercüman olur, hakkın hikmetini ve marifetini söyler. Bâtın eli, ilâhi hazinelere erişir ve bâtın ayağı da bir adımda doğuyu ve batıyı seyran eder. Bâtın gözü

de doğudan batıya her şeyi görür ve bâtın kulağı da doğu ile batı arasındaki fısıltıları bile duyar. Bâtın eli, nice günlük yoldan elini eriştirir, bâtın ayağı da bir hareketle doğudan batıya varır gelir, tayyi mekân eyler. Belki, seyri yere ve göğe bile yetişir ve ona gizli ve örtülü hiçbir şey kalmaz:

Batın alemini keşfedenlere velayet sahibi denir.

Şimdi aziz:

Bu söz sana acayip gelmesin! Hz. Ömer radıyallahu anh, Medine-i münevvere 'den parmağını uzatıp Rum kayserinin bir gözünü çıkardığını duymadın mı?

Bir başka gün de Sâriye adında ünlü bir pehlivan vardı, kâfir ile cenk ediyordu. Kâfirler, tam Sâriye' ye galip gelmek üzere idiler ki, o sırada Hz. Ömer radıyallahu anh da Medine-i Münevvere' de hutbe okuyordu. Sâriye'nin mağlûp olmak üzere bulunduğunu o kadar yoldan gördü ve seslendi:

— El-cebelü. El-cebelü... (dağa, dağa,) Sâriye, yedi günlük yoldan Hz. Ömer'in sesini duydu, askerleri ile dağa doğru çekildi ve kâfirlerden kurtuldu.

Bundan da anlaşılıyor ki, kişinin batini kuvvetleri duyunca, doğu ile batı arası dünya, ona bir el ayası gibi gelir, bâtın âlemi gözlerinin önüne açılır ve serilir.

63- VELAYET ÜÇ KISIMDIR

Velâyet üç kısımdır:

Bir kısmı **velâyet-i umumidir**. Bunun yerden göğe kadar seyir ve bilgisi vardır.

Bir kısmı **velâyet-i hâs'tır**. Bunun da arştan ferşe varıncaya kadar ne kadar yaratılmış varsa bilgisi, seyri ve tasarrufu vardır.

Bir kısmı da **velâyet-i hâssül-hâs**'tır. Bunlardan öte, öylesine bilgi ve kudreti vardır ki, haddini ve nihayetini ancak kendisi bilir.

Bâtını açık olana VELÎ de derler.

Sözü uzattık yine maksada gelelim:

Evet; ne zaman ki, yemek az yenirse nefs zayıf olur. Nefs zayıf olunca, bedenden yani bütün azalardan nefsin tasarrufu kesilir ve tasarruf aklın olur. Akıl nuru, göz nuru gibi değildir ki, duvarın arkasında olan şeyi görmesin. Fakat, yemek çok yenirse, aklın nuru zayıf olur, azadan aklın tasarrufu kesilir ve tasarruf nefsin olur. Oysa, nefs-i emmâre tasarrufu ile olan işler hep hatadır. Çok defa şeriata aykırıdır.

Demek ki, çok yemek gönlü karartır, yani basiret gözünü körleştirir. Nitekim Fahr-i âlem sallallâhu aleyhi ve sellem efendimiz:

"Çok yemek yenilmedikçe kalp ölmez, buyurmuşlardır."

Ama çok acayiptir ki bu çok yeme âdeti şimdi rehberlerde, âlimlerde ve şeyhlerde, yani gerçeği bilenlerde dir.

Halk, bunların daim nimetler içinde bulunduklarını, ziyafetten ziyafete koştuklarını, pilâvlar, helvalar ve türlü türlü nefis yemeklerle soğuk pınar başlarında, gezinti yerlerinde kebaplar ve kuzu çevirmeleri yaptıklarını, büyük bir iştiha ile bunları atıştırdıktan sonra, soğuk sular içerek nefislerini doyurup, tenlerini semirttiklerini görür ve iyi bir iş yaptıklarını sanırlar ve onlar da güçleri yettiği kadar çok yemek ve içmekle meşgul olurlar böylece gönüllerinde kasvet galip olur, salih amelleri terk edip yönlerini nefs-i emmâreye döndürürler ve hak yönünden uzaklaşırlar.

Hak teâlâ, Tevrat'ta Musa peygamber aleyhisselâma buyurur:

— Yâ Musa! Ben, vücudu şişman olan âlimi düşman edinirim.

Lokman Hekim oğluna nasihat eder:

— Ey oğul! Sakın, mideni yemekle doldurma! Aklın eksik ve anlayışın kıt ve zayıf olur.

Hak teâlâ, mideleri doluncaya kadar yiyenleri, Kur'an-ı azim-ül-bürhanda zemmeder:

“Yâ Muhammed! Onları bırak, dünyada yesinler. Lezzet ve şehvetle geçinsinler. Emelleri onları oyalasın, imân ve tâ’atten geri bıraksın. Yakında, hallerinin akıbetini, cezalarını görecek ve fena hareketlerini bileceklerdir.” Hicr sûresi: 3

Evet, doyuncaya kadar yemek ve bağırsaklarını doldurmak, kafirlerin ve münafıkların sıfatıdır. **Hem de çok yemek gönülden hikmeti keser.**

Ebû-Tâlip Mekki radıyallahu anh buyurur ki:

— Bu karın denilen şey, o kamışa benzer ki, boş olduğu zamanlar gayet hoş sesler verir. Fakat, ne zaman dolu olursa, hiç ses vermez. İnsanın karnı söyleyicidir. İçi boş olduğu zaman, söylediği hep ilim ve hikmet olur. Her ne söylerse hoş gelir. Karnı boş olanlar, az uyurlar ve seherlerde uyanık bulunurlar. Oysa, çok yiyenler kuşluğa kadar uyurlar. Nasıl uyumasınlar ki, midede yedikleri yemeğin buharı vardır, dimağa vurur ve onları sarhoş gibi eder. Fikirleri dağılır, zihinleri zayıflar, nefisleri akla galip gelir, nefs-i emmârelik sıfatı sıkı sıkı onlara yapışır, kuvvetlenir, kötü ve çirkin sıfatları arttırır.

Yahya peygamber aleyhisselâm, bir gün şeytana rastladı:

— Yâ mel'un! Söyle bakalım, âdemoğullarını azdırmağa ne vakit fırsat bulursun? diye sordu. Şeytan-ı lâ'iyn cevap verdi:

— Yâ Yahya! Ben, âdemoğullarını azdırabilmek için, karınları tok olduğu zaman fırsat bulurum.

Yahya aleyhisselâm, onun bu itirafı üzerine:

— Allahu teâlâ şahit olsun ki, ömrümün sonuna kadar, senin gibi eski bir düşmanıma fırsat vermemek için karnımı doyurmam, diye ahdetti.

Şeyh **Zünnûn-u Mısrî** rahmetullahi aleyhi buyurur ki:

Ben, tâlip olduğum günden beri doyuncaya kadar yemek yemedim. Kanıncaya kadar su içmedim.

Hz. Ayşe radıyallahu anha validemiz de buyurmuşlardır ki:

“Resûl aleyhisselâmdan sonra, bu ümmet arasında zuhur edecek ilk bid'at çok yemektir. Diğer bid'atler onu takip ederler.”

Yoksa, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem zamanında, ümmet çok yemeğe korkarlardı. Çok yersek, imanın tadını ve islâmın lezzetini bulamayız, derlerdi.

Çok yemenin, bedene ziyanı da çoktur. Yemek çok yenilince, su da çok içilir. Mide, çok yemek ve çok su ile dolunca, elbette bedene türlü türlü illetler meydana gelir. Bunlardan birisi de KUSMA dır. Daha buna benzer birçok illetler de peyda olur. Sonunda, tabipler eline düşer, ömrünün sefası gider ve dertten derde düşerek çeke çeke usanır ve ölümü temenni etmeye başlar ve sonunda çok sevdiği dünyacığından da ayrılır, hasretler içinde nasipsiz âhirete gider.

Nasıl nasipsiz gitmesin ki, her gün ve her gece tıka basa karnını doldurur, nefes alamayacak hale gelir ve âdeta tokluk sarhoşluğu içinde ibadete davranamamış, Allahu teâlânın zikrinden yüz çevirmiştir. Karnına kul oluğundan her sabah, nefsi kendisini acındırarak gelir: (Aman çabuk bana sevdiğim ve istediğim yemekleri yetiştir, yoksa can vereceğim) diye boğazına yapışır, o da can kaygısı ile yalan- gerçek ağzına ne gelse söyler, halkı aldatır, kendisini cehenneme atar, çalışır, didinir ve nefsinin istediklerini alır verirdi. Kişi ilim ehlinden ise, Allahu teâlânın kapısını bırakıp, zalimlerin ve Allâh düşmanlarının kapılarına düşer, ağlar, sızlar, yalvarır, yakarır:

(İlim sahibiyim, şu dünyada hiçbir şeyim yok, fakirim, muhtacım, dervişim.) der, devlet ve millet malından yiyebilmek için meselâ kadı olur, halka zulmeder, rüşvet yer, bâtıl veya zayıf delillerle ve sözlerle, yalancı şahitlerle haksızı (Allâh korusun) haklı çıkarır, bilerek ve isteyerek hakka uymayan hükümler verir. Yahut müderrislik ister, birçok kapılarda özgürlüğünü bırakıp zelillik çeker, Allah- Peygamber bilmez ama kâfiri Müslümanı bilir, istediğini koparabilmek için baş vurmadık kul kapısı bırakmaz, ilmin ve âlimin hürmet ve itibarını korumaz. Bunları elde edemezse, âh ile vah ile gider mescitlerde nasihat eder, halkı şevke getirir, toprak dalaşı karnını doyurabilmek ve bu sayede emeksiz lokma bulabilmek maksadına hizmet ederdi.

Sözün kısası ister kadı ister müderris, isterse vaiz veya başka bir meslek sahibi olsun, bunların maksatları yalnız gırtlaklarına ve karınlarına hizmet edebilmek, günde üç öğün midelerini tıka basa doldurabilmek bunu temin etmek için de her çareye baş vurmaktır. Bunun için de Allâh tarafını terk ederler ve yönlerini tamamıyla dünyaya, dünya beylerine ve paşalarına döndürürler, dünya izzeti uğruna âhireti ti unuturlar ve sonunda imânsız ölür, giderler. Giderken de -Ne'ûzü billah- hakkın huzuruna elleri boş ve yüzleri kara olarak varırlar.

Ey aziz:

Lokma ve şöhret düşkünü olmak kötü ve çetin haldir, ölmeye sebeptir. Üveys-ül-Karanî radıyallahu anh ne zaman karnı, açıksa:

— Yâ ilâhi! midemden sana sığınırım., diye niyazda bulunur, hemen kalkar, abdest alır, namaza dururdu. Allahu teâlâ da ona hiç ummadığı yerden rızkını hazır ettirirdi.

Bu lokma düşkünleri acaba hiç düşünmezler mi ki: "Er-rızku alallâh" Rızkı veren Allâhtır.

Bu cihanda, aç olan için bir lokma ve bir hırka yeter. Kalanı, ya nimetidir, çok yemek, çok içmek ve çok iyi giyinmek içindir. Şu gerçekten de haberleri yoktur ki, kanaat iki cihana da yarayan hayırdır:

Tamah uğruna, kişinin kendisini nereye olursa olsun bırakması doğru olmaz:

Kanaat geçidine meğer erişmedi elin,

Ama üçün nefsin ucundan bıraktın mihnete canın,

Gel, özün mihnete satana, bu fâni zevke aldanma!

Serabı su sanıp kalma, sözün işitme şeytanın.

64- AÇLIĞIN FAYDALARI

Şimdi aziz: Aklı olana şu sözüm yeter. Şirkin kaynağı midedir. Her ne fesat koparsa, karında kopar. Her ne iyilik olursa, oda bu karından olur. Zira, karın tok olunca, bütün azalar açılır ve acıkır, yani fesat başları baş kaldırarak fesada başlar. Fakat, kırk gün aç kalırsa, bütün âza doyar ve dilsiz olur.

Yukarıda, bunlardan bahsedilmişti. Şimdi, tokluğun zararlarını işittin, gel bu defa da açlığın faydalarını anlatalım.

Hak sübhanehu ve teâlâ, ne zaman ki nefsi yarattı, ona sordu:

— **Bildin mi, ben kimim ve sen kimsin?**

Nefs, cevap verdi:

— Sen sensin, bende benim!

Nefs, Allahu teâlânın huzurunda senlik- benlik davasında bulunduğundan beri bu dâvayı bırakmamıştır. Bunun üzerine, Hak celle ve âlâ, nefse hışım etti ve o hışmın parıltısından cehennem yaratıldı. Buyurdu ki, cehennemi üç bin yıl yaksın ve ısıtsınlar, öyle karardı ve karanlık oldu ki, cehennemin içinde göz gözü görmez oldu ve iyice ısındı. Hak teâlânın buyruğu ile nefsi cehennemin içine attılar, orada bin yıl yandı. Sonra, cehennemden çıkararak Hakkın huzuruna götürdüler yine soruldu:

— Ey nefs! Bildin mi sen kimsin, ben kimim?

Nefs, yine cevap verdi:

— Ben benim ve sen sensin!

Hak teâlâ buyurdu, bin yıl daha cehennemde yaktılar, yine aynı soru soruldu ve aynı cevap alındı, götürüp bin yıl daha yaktılar, cehennemde azap ettiler, aynı cevabı tekrarladı. Görüyor musun? Nefs-i emmâre üç bin yıl cehennemde yandığı halde

senlik- benlik dâvasından vaz geçmedi. Bu defa, Hak teâlâ gıdasının kesilmesini irade buyurdu. Gıdasını kestiler. Aradan üç gün geçmeden, nefs feryada başladı:

— Beni Rabbime götürün!

Cehennem ehli buna şaştı, kaldılar. Kendi kendilerine:

— Bu ne acayip sırdır ki, bu nefs üç bin yıl cehennemde yandı, türlü türlü azaplar gördü de bir kere (RABBÎM SENSİN) demedi. Senlik- benlik dâvasından vaz geçmedi. Üç gün gıdası kesilmekle (BENÎ RABBİME GÖTÜRÜN, BANA MEVLAM GEREKTİR, BAŞKA HİÇBİR ŞEY GEREKMEZ) demeye başladı.

Cehennem mâlikleri, Hak teâlâya niyaz ettiler:

— İlâhi! Sen, allâm-ül-guyûbsun. (Gaipleri bilicisin.) Şu nefs, cehennemde üç bin yıl yandı da hiç kimseye baş eğmedi. Şimdi, üç gün aç kalınca (BENİ RABBİME GÖTÜRÜN.) diye feryada başladı, dediler.

Hak teâlâ, huzuruna getirilmesini irade buyurdu ve nefse sordu: .

— Yâ nefs! Bildin mi? Ben kimim ve sen kimsin?

Nefs, bu defa şu cevabı verdi:

— Ent-el Mevlâ ve ene abdük-el za'if (Sen, benim Mevlâmsın. Ben, senin zayıf kulunum) dedi.

Bunda, acayip sırlar vardır. Birisi de budur ki, **kişi nefsini bilmelidir**. Onun kötü ve çirkin sıfatları arasında üstünlük taslama ve başkaldırma bulunduğunu da öğrenmelidir. Açlığın ise, nefsi islâh etmeye sebep olduğunu, Allahu Teâlâ'yı bilmeye ve kendisinin aczini anlamağa kâfi geldiğini daima hatırlamalı, serkeşlik edip başkaldırmanın Hak teâlânın hışmına ve kahrına sebep olduğunu her an göz önünde bulundurarak nefsini islâh etmek çarelerini araştırmalıdır.

Rabbini bilmek, nefsini bilmeye mevkuftur (bağlıdır);

Bu kısım genc-i mahfi âşıka mâruftur. (Gizli sırra sahip âşıklar bilir)

Nefs, aç olmayınca benlik dâvasını bırakmaz, kulluğa bel bağlamaz, Allahu teâlâya muti olmaz. Bu konuda söz çoktur, eğer hepsini yazarsak kitap gayet uzun olur. Maksat, bu gerçeği bilmek ve açlığın nefsi, emmârelikten kurtarıp serkeşlikten de koruduğunu ve nefse Mevla'sını bildirdiğini hatırlatmaktır.

Hak teâlânın nefse bu şekilde muamele yaptırmasından muradı, nefsi açlıktan başka hiçbir şeyin acze düşüremeyeceğini ve kulluk makamına getiremeyeceğini bildirmektir.

Şunu da iyi bil ki, az yemek gönlü saflaştırır, nefsin karanlık ve bulanıklığını giderir. Kişinin zihni pâk ve kuvvetli olur. Gönül yumuşak olur, gönlü yumuşak olanın eli açık olur. Az yiyen kişiler, ibadet ve tâatlerin den zevk ve lezzet bulurlar. Zikirden, teşbihten, namaz ve oruçtan ve bütün hakkani işlerden sefa alırlar. Bütün bâtıllardan kaçınır, nefsini dilediği gibi çeker çevirir ve kendileri nefislerine asla uymazlar. Açlık, kişinin gafletini giderir, kin, cimrilik, haset, nifak, hiyânet bırakmaz. Az yiyenler, alçak gönüllü ve merhametli olurlar, gece- gündüz hakkı zikrederler, dillerinde daima hayır

kelâm olur, gözlerinde ve gönüllerinde hikmet bulunur, kendi acizliklerini bilirler, ölümü unutmazlar, günahlarından ötürü pişman olurlar ve çok açlık çeken kişiler ârifi billah da olurlar, çok açlık çektiklerinden dolayı kendilerine mârifet kapıları açılır. Az yiyen kişiler, nefsani gıdalardan kesilir ve ruhanî gıdalara erişirler, gönüllerine hakkın muhabbeti dolar, o muhabbetin nuru beyinlerine çıkar.

Nitekim, yukarıda çok yemenin de gafleti ve karanlığı yürekten beyine çıkartarak akıl nurunu hafiflettiği ve aklın tasarrufunu bedenden alarak nefse teslim ettiği ve bütün tasarrufun nefsin eline geçtiği belirtilmiştik.

Evet; az yemekle gönüle hakkın muhabbeti dolar, bu muhabbetin nuru varıp beyini de nurlandırır, ondan imdat alır ve kuvvetlenir ve bunun neticesi olarak bedenden nefsin tasarrufu alınır ve akla verilir ve artık tasarruf tamamen akılda olur. Böyle olunca da bu nur beyinden bütün azaya yayılır. Nitekim, çok yemenin buharının da aynı şekilde beyne yayıldığı ve oradan bedene dağıldığı ve ibadete engel olduğu yukarıda anlatılmaya çalışılmıştı. Bu takdirde, bütün tasarruf nefiste olduğu gibi, Allah muhabbetinin nuru beyinden bütün azaya yayılınca da bunun tam aksi olur ve bu defa tasarruf nefsten akla geçer, bütün âza ibadet ve tâ'atte kuvvetli olur ve ibadetten başka bir şeyden zevk ve sefa bulmaz.

Bir yandan da karanlığın yolu bağlanıp işlemez olur ve artık o gönüle karanlık gelmez. Muhabbetullah nuru ile bir nazarda, iki cihanda ne varsa bakar ve hepsini görür. Zira, basiret gözü açılır ve ona gizli hiçbir şey kalmaz. Bu sebeple, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz: (**Amellerin efendisi açlıktır,)** buyurmuşlardır.

Aziz: Bütün bu saadetler hep az yemekten elde edilir. Bütün mihnetler de çok yemekten başa gelir.

Hak teâlâ, İsa aleyhisselâma buyurdu: (Eğer, beni görmek istersen aç ol!) O halde, ebedî saadeti isterseniz, açlığı irade ediniz. Şu birkaç günlük ömrü, az yemekle ve nefis mücahedesi ile geçiriniz, ki gidip orada cennet nimetleri ile doyasınız, Allâhın cemâli ile müşerref olup, sultanlık bulasınız.

Aleyhissalâtü vesselâm efendimiz buyurmuşlardır ki:

"Cennet kapılarını vurmakta tembellik etmeyiniz ki, cennet kapıları sizlere açılsın."

Ashab-ı kiram sordular:

— Yâ Resûlallah! Cennet kapılarını vurmak nasıl olur?

Şimdilik cennet kapıları görünür yerde değil ki, gidip vurabilelim.

Efendimiz saadetle buyurdular:

— Cennet kapılarını vurmak açlık ve susuzlukla olur. Açlığa ve susuzluğa dayanın, nefsinizle cihad edin ki, Hak teâlâ sizlere cennet kapılarını açsın.

Bir diğer Hadis-i şerifte de şöyle buyurulmuştur:

"Açlık ve susuzluğa karşı nefsinizle cihad eyleyin. Açlığa ve susuzluğa dayananlara, Allah yolunda cihad etmiş gaziler gibi ecir verilir."

Şeyh seni **ibn-i Abdullah Tüsterî** rahmetullahi aleyh buyurmuşlardır ki:

— Tokluktan cahillik ve mâsiyyet hâsıl olur ama açlıktan ilim ve marifet hâsıl olur.

Seni ibn-i Abdullah hazretleri, on beş günde bir yemek yerlerdi. Ramazan aylarında ise, bütün ramazan boyunca yalnız bir kere yerdi. Fakat, her gece bir yudum su içerdi.

Ebû Ali Dekkak rahmetullahi aleyh buyurmuştur ki:

"Zahirini mücahede ile süsleyenin, batınını da Hak teâlâ müşahede nurları ile süsler."

Yine buyurmuşlardır ki:

"Yüksek makamlara vasıl olmanın sebepleri, açlıktır."

Şimdi ey aziz kardeş:

Açlığa kendini alıştır ve bunu mutlaka âdet et! Nefsine, riyazet ve mücahede yi öğret ki, mücahede insanı müşahedeye erdirir. Şunu, muhakkak olarak bil ki, açlık Nebilerin hasletidir. Tokluk ise, kâfirlerin, münafıkların ve hayvanların hasletidir.

Şeyh Sâfi rahmetullahi aleyh buyururlar ki:

— Bir kişi, yemeğe BİSMİLLAH diye başlasa ve o yemeği ibadet etmeğe kuvvet bulmak niyeti ile yerse ve sonunda EL-HAMDÜLİLLÂH derse, o yemek nura dönüşür. Eğer, nefsinin hazzı için yerse, ne kadar az olsa da o yemek karanlıklara tebdil olunur.

Az yemenin acayiplikleri çoktur. İnşa'allahu teâlâ sırası geldikçe onlardan da bahsedeceğiz.

Fakir müelliften beyitler:

Çok yiyenlerdir ibadet etmeyen,

Çok yiyendir doğru yola gitmeyen.

Çok yiyendir bu işi başaramayan,

Çok yiyendir Hak didârin görmeyen.

Çok yiyendir nefs arzusun kovan,

Çok yiyendir işbu dünyayı seven.

Çok yiyenlerin olur nefsi ağır,

Çok yiyenin olur kulağı sağır.

Çok yiyenler gaflete dalmış dürür

Çok yiyenler dünyaya kalmış dürür.

Çok yemek kâfir, münafık hasleti;

Çok yiyenler göre yarın mihneti.

Çok yiyenlerin gözü görmez olur,

Çok yiyenler zikr-i hak etmez olur.

Çok yemeklik ulu mihnet dürür,

Az yemeklik bil büyük devlet dürür.

Az yemektir Enbiyâlar hasleti,

Az yiyenlere Hakkın inayeti.
Az yiyenlerdir Hakka gönül veren,
Az yiyendir Hak didarın gören.
Az yemekten Evliya olur kişi,
Az yiyenlerden giderir teşvişi.
Az yiyendir cennete doğru giden,
Az yiyendir dün ü gün tâat eden.
Az yiyenlerin olur kalbi selim,
Az yiyenlerin olur nefsi halim.
Az yiyenler söylese hikmet dürür,
Az yiyenin baktığı ibret dürür.
Az yiyenlerin hak ile sohbeti,
Az yiyenlerindir âli himmeti.
Eşref oğlu Rûmi çok yemeği ko,
Az yemeği edegör sana hû.

65- AZ KONUŞMANIN FAYDALARI ÇOK KONUŞMANIN ZARARLARI

Ey aziz: Bilmiş ol ki, çok söylemek kişiyi çok ziyana uğratır. Müslüman olan kişinin, dilini nereye olursa olsun, kapıp koyu vermemesi gerekir. Dilini koruması ve kendisini bu zararlardan muhafaza etmesi lâzımdır ki, dilinin afetlerinden emin olabilsin!

Hz. Ebû-Bekir-is-Sıddıyk radıyallahu anh efendimiz, ansızın olmayacak bir söz söyleyivermek endişesi ile, mübarek ağzında daima bir taş bulundururdu.

Aziz kardeş:

Bu dil, kişide ne din bırakır ne amel, hepsini bozar gider. Eğer, saklamazsan küfür söyler- Ne'ûzü billah- kâfir olur ve sonunda dünyadan âhirete imânsız götürür. Kişiye, başlar kestiren ve kanlar döktüren hep bu dildir.

Onun için, Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz:

“Her kim, susarsa kurtulur, buyurmuşlardır.”

Susan, hiçbir şey söylemeyen gerçekten selâmettedir. Şunu muhakkak olarak bilmiş ol ki, dillerine sahip olup, ağızlarına geleni söylemeyenler, keramete erişirler.

Ukbe ibn-i Amir radıyallahu anh buyururlar ki: Cenab-ı fahr-i risâlet efendimize sordum:

— Yâ Resûlallah! İki cihanda kurtuluş ne iledir?

Efendimiz saadetle buyurdular:

— Diline sahip olmak, günahların için çok ağlamak ve halkın arzusuna fazla karışmamak iledir. Yâ Ukbe! Bir kimsenin dili doğru olmayınca imânı da doğru olmaz.

Demek ki, dillerine sahip olamayanlar ve ağızlarına gelen her şeyi söyleyenlerde ne din kalır ne imân ne de âhiret. Hepsi harap olur, gider. Onların dillerinden Müslümanlar incinirler, bilhassa komşuları incinirler ki, komşusunu incitmek gayet büyük bir günahtır.

Hak teâlâ, Resûl-ü zişâna buyurdu:

— Yâ Muhammed! Ümmetine söyle, komşuları ile iyi geçinsinler. Komşularına ikram etsinler.

Nitekim, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz:

"Allâhu teâlâya ve âhiret gününe imân edenler, komşusuna ikram etsin." Buyurmuşlardır.

Haberlerde gelmiştir ki; her sabah bütün âzalar dile şöyle seslenirler:

— Ey dil! Allâhu Teâlâ'dan kork ve Resulünden utan. Ağzına geleni söyleme, bizi mihnete bırakma! Ne zaman ki, sen Hakka ve halka doğru olursan, bizler de doğru oluruz. Sen, eğrilirsen bizler de eğrilir ve günahkâr oluruz. Ey dil! doğru dur, sakın eğilme, yoksa hem kendin cehennemde yanarsın hem de bizleri yakarsın, derler.

Bir gün, bir arap huzur-u Resûlullah'a geldi ve:

— Yâ Resûlallah! dedi. Bana öyle bir amel haber ver ki, onunla cennete gireyim.

Aleyhissalâtü vesselam efendimiz saadetle buyurdular:

— Git; açları doyur, susuzlara su dağıt, muhtaçlara el uzat, Hak teâlânın kullarını hayırlı yollara ilet.

Arap özür diledi:

— Yâ Resûlallah! Bu buyurduklarının hiç birisi benim elimden gelmez, dedi. Efendimiz şöyle buyurdu:

— Öyle ise, diline sahip ol. Ağzına gelen her şeyi söyleme! Konuştuğun zaman da sözün hayır olsun.

Hak teâlâ, Kur'an-ı azim-ül-bürhanında buyurur:

"Onların fısıldanmalarının çoğunda hayır yoktur. Meğer ki, sadaka vermeyi, bir iyilik etmeyi veya insanlar arasını islâh etmeyi emredenlerin ki olsun.'' Nisâ sûresi: 114.

Enes bin Mâlik radıyallahu anh buyurur ki: Uhud gazasında bir yiğit şehit oldu. Resûl aleyhisselâmın huzurunda elbisesini aradılar ve açlıktan bunalmamak için karnına bir taş bağlamış olduğunu gördüler. Bu sırada, şehidin anası geldi ve evlâdının üzerine kapanarak:

— Ey oğul! Saadet senindir. Resûl aleyhisselâm önünde şehit düşerek, cennet ehlinden oldun, diye ağlamaya başladı.

Efendimiz, kadının bu sözlerini duyunca:

— Nereden bildin cennet ehlinden olduğunu? Olabilir ki; boş, manasız ve faydasız sözler söylemiştir, buyurdular.

Bundan da anlaşılıyor ki; boş manasız ve faydasız sözlerden çok korkmak ve çekinmek gerektir, özellikle, haram ve kötü sözler söylemekten ve dedikodu etmekten son derece sakınmak lâzımdır. Dedikodu yapmaması kendisine ihtar edilen bir kimse eğer: (Benim bu sözlerim, dedikodu değildir!) diyecek olursa, Ne'ûzü billah kâfir olur.

Halkın dilinde söylenilen söz dört mertebedir:

1) Haramdır.

2) Helâldir.

3) Haram ile helâl karışıktır.

4) Ne haramdır ne de helâldir.

Haram olan söz, zehir gibidir. İnsanı derhal helâk eder. (Yalan söylemek, şirke dair sözler söylemek, kötü sözler söylemek, ölüler üstüne sayı saymak, evinde birkaç günlük yiyeceği varken halka şu yoktur, bu yoktur gibi sözler söylemek gibi sözlerin hepsi haramdır, gönül öldürücüdür, zehirleyen ve derhal öldüren zehirlerden nasıl sakınırlarsa, bunlardan da sakınmalı ve çekinmelidirler.)

Helâl olan söz, zehirlerin etkisini gideren panzehir gibidir. Günahları hatırlayarak tövbe etmek, LÂ İLÂHE İLLALLAH demek, EL-HAMDÜ LİLLAH VALLAHU EKBER demek, Resûl aleyhisselâma salavat getirmek, Kur'an-ı kerim okumak veya okutmak, ihlâs ile halka vâ'zü nasihatte bulunmak, hak için halkı hak yola davet etmek, hepsi helâl sözlerdir.

Haram ve helâl karışık olan sözler hem kâr hem de zarar olan sözlerdir. Yani, zehir ile panzehir gibidir. Fakat, bu gibi sözlerin yararından çok zararı vardır. Zararını. Sahibi dahi karşılayamaz. Meselâ, kişi dünya ve âhiret sözleri söyler, hayırları emredip, kötülüklerden sakındırırlar, yani bir bakıma halka nasihat eder. Bu sözler, panzehir gibidir. Fakat, bu sözler riyâ veya şöhret için ve:

— Maşaallah ne bilgili ne hoş ne zâhit kişi imiş, desinler, hürmet ve riayet etsinler niyeti ve maksadı ile söylenmişse, o zaman bu sözler zehir gibi olur. Sahibini helâk eder.

Çünkü, riyâ ve şöhret için söz söylemek haramdır ve afettir: Nitekim, EŞ-ŞÖHRETÜ ÂFETÜN yani şöhret afettir, Duyurulmuştur.

Ne haram ne de helâl olan sözler ise ne kâr ne de ziyan verir. Bir cemaat bir yerde toplanır ve bir memleketin sıcaklığını, soğukluğunu, ucuzluğunu, pahalılığını, bağını, bahçelerini, mescitlerini, tekkelerini, birbirlerine anlatırlar, bu sözlerine hiç yalan katmazlar ve arada kimseyi övmez ve yermezler, gördüklerini beyan ederlerse, bu gibi sözler ne haram ne de helâl olur ne kâr getirir ne de ziyan ettirir.

Ancak, övmenin ve yermenin yani medh veya zem etmenin de ziyanı çoktur. Onu da inşa'allahu teâlâ söyleyeceğiz.

Fakat, hepsinden iyisi dilini böyle boş ve faydasız sözlerden sakınmaktır. Nefesini boş yere harcamamaktır. Hâk teâlâ âdemoğullarının nefeslerini hesap ile verir ve yine hesap ile alsa gerektir. Her kişinin üzerine iki melek memur etmiştir. Bunlar, o kişinin o sayılı nefesleri gece veya gündüz nereye harcadığını hesap eder ve deftere yazarlar.

Yalan söylersen, bir türlü cezası var. Bir kimseyi zemmedersen, bir türlü cezası var. İftira edersen, bir türlü cezası var. Yalan yere yemin edersen, bir türlü cezası var, Bir fâsıkı yüzüne karşı medh edersen, bir türlü cezası var. Bir kimse ile eğlenir, alay edersen, bir türlü cezası var. Bunların hepsi dilin afetleridir. Her birinin, âhirette ayrı ayrı cezaları verilecektir. Onları da söyleyeyim de inşa'allahu teâlâ bu kitapta eksik bir şey kalmasın.

66- DİLİN AFETLERİ

Ey aziz:

Dilin afetleri pek çoktur. Hepsini söylersek, kitap çok uzun olur, maksattan uzaklaşılır. Ben sana birkaç tane yaramazını söyleyeyim de bu gibi yaramaz sözlerden Allâhu teâlâya sığınasın ve kalanından da Allâhu azim-üş-şân seni korusun.

Bu dilin bir âfeti de yalan veya gerçek sevdiklerini anmak ve methetmektir demiştik, onu söyleyeyim. Evet, sevdiklerini methederken, mübalâğa ederek: (Salih'tir, cömerttir.) dersen, bu sözler karşıdakinin hoşuna gider. Yahut zemmeder ve dedikodusunu yapıp, ona desinler istersin.

Sözün kısası övmek veya yermek konusunda söylediklerin o kişilerde olsun veya olmasın, ulu orta sözler söylersin. Oysa, düşünmezsin ki, o söylediğin sözler o kişide yoksa, yalancı olur ve yalancılar defterine yazılırsın. Ey biçare: Sen o kimseyi övdüğünü sanırken, bakarsın ona sövmüşsün. Çünkü, onu mutlaka bir maksatla ve kendine göre bir sebeple övdüğün için, üstelik münafık da olursun ki, münafıkların yerleri cehennemdir. Eğer, riyâ ile översen ve duysun da bana muhabbet etsin, gözüne ve gönlüne gireyim dersen bu takdirde de iki yüzlü olursun ki, iki yüzlülerin yerleri de cehennemdir. Riyâ, şirk-i hafidir. Bir zâlime, zâlim olduğunu bile bile âdil dersen veya yolunu yordamını bilmez bir suret hırsızına derviş yahut sofi dersen, gerçeğini bilmediğin bu sözlerinden Allahu teâlânın hışmına uğrarsın veya uğramaya müstahak olursun. Kaldı ki, övdüğün bir fâsık veya zâlim ise, suçun daha da ağırlaşır.

Ey kardeş:

Bu fısk dedikleri, yalnız içki içmek değildir. Belki, dedikodu eden de fâsıktır. İftira eden de fâsıktır. İki yüzlü olan da fâsıktır. Hâsılı, Allahu teâlânın haram ettiği şeyleri işleyenlerin hepsi fâsıktırlar. Eğer, **helâl olduğunu söyleyerek işlerse kâfir olur**. Bir kimse, bir kâfir veya fâsıka (Salih kişidir) derse, yalan şahitlik etmiş olur. Fâsıkı övdüğünden ötürü ayrıca azaba müstahak olur. Zira, fâsıkı medh edene, Allahu teâlâ hışım eder. Nitekim, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi vesellem efendimiz:

"Fâsıkları övenlere, Allahu teâlâ gazap eder, buyurmuşlardır."

Zâlimleri kötü kişileri methederek âdil olduklarını söylemek de böyledir. Bir kimse, böylelerini yüzlerine karşı sevindirmek ve memnun etmek için överse, Allahu teâlânın hışmına uğrar.

Bunları öğrendikten sonra, şunu da bilmiş ol ki, dilin bir âfeti de insanlarla alay etmek ve eğlenmektir. Maskaralık ederek halkı güldürenler de bu âfete tutulanlar dır. Olur olmaz şakalara gülmek, gönlü öldürmektir. Gönlü ölen kişi, Ne'ûzü billah şaki olur ki, şakiler de cehennem ehlindendirler, Şekavetin bir nişanı da çok gülmek, olur olmaz her şeye, her şakaya, her maskaralığa gülmektir.

Nitekim, Hak teâlâ Kur'an-ı kerimde buyurur:

"Artık onlar kazandıkları küfür ve nifakın (geçimsizlik) cezası olmak üzere (Dünyada ve âhirette hallerini düşünerek) az gülsünler ve çok ağlasınlar." Tevbe sûresi: 82

Evet, Allahu teâlâ (Az gülün ve çok ağlayın!) buyurmaktadır. Ey gafil! Sen ise, yılda bir kere olsun, günahlarını hatırlayarak ağlamazsın. Fakat, nefsine hoş gelen şeyleri, günde birkaç defa hatırlayarak kahkahayla gülersin. Oysa, bilmez misin ki Yahya peygamber aleyhisselâmın, ağlamaktan yanaklarının eti çürümüştü. Hak teâlâ, ferah olanları sevmediğini, Kur'an-ı aziminde açıkça beyan buyurmaktadır:

"Zira, Allâhu teâlâ şımarıkları sevmez." Kassas sûresi: 76

Maskaralık ederek halkı güldürmek, evvelâ gönlü öldürür. Sonra, kin hâsıl eder. Nihayet, kişinin heybet ve hürmetini giderir. Halk arasında yerli yersiz şaka yapanlar, herkesi güldürenler, herkesle alay edenler insanların yüzlerinden hayâ duygusunu giderirler. Hayâ duygusu olmayan insanda ise, Allâh korkusu da olmaz. Çünkü, onun gönlü ölmüştür. Bu gibi kimseler, iki cihanda da zarara uğramışlardan ve mahrum kalmışlardan olurlar. Nitekim, Aleyhissalâtü vesselâm efendimiz:

"Eğer benim bildiklerimi bilseydiniz, çok ağlar ve az gülerdiniz." buyurmuşlardır.

Şunu, muhakkak olarak bilmiş ol ki, bir mecliste kahkaha ile gülünse, dedikodu edilse veya dünya sevgisini artıracak sözler söylense, Allahu teâlâ o mecliste bulunanlara rahmet etmez (El-iyâzü billahi teâlâ).

Fakat, kişinin ehliyle ara sıra lâtife etmesi caizdir. Şu kadar ki, bunda da çok kahkaha ile gülmek olmaz. Hem de yalan yanlış şakalarla ve halkı güldürmek için yapılan lâtifelerle gülmekten de 'sakınmalıdır. Zira, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz:

"Yazıklar olsun o kimselere ki, halkı güldürmek için yalan söylerler. Yazıklar olsun, yazıklar olsun, yazıklar olsun." Buyurmuşlardır.

Dikkatinizi çekerim: O Habib-i hazret ve şefi-i ümmet üç defa bu gibi kimseler için (Yazıklar olsun!) buyurmuştur. Şu hâlde, bunu öğrenip bildikten sonra, yerli yersiz, manalı manasız şakalarla halkı güldürmek, herhangi bir kimseyi övmek veya yermek yasaklanmış ve bunlara dilin âfeti tâbir olunmuştur, bunları da iyice aklına koy!

Yukarıda, dilin bir âfeti de herkesle alay etmek, eğlenmektir demiştim. Evet, bir kimseyi veya bir topluluğu alaya almak haramdır. Zira, Hak teâlâ Kurân-ı kerimde Hucurât sûre-i celilesinin 11. âyetinde: **(İçinizden bir kimse, başka bir kimse ile alay etmesin. Olur ki, Allâhu teâlâ indinde alay edilenler, alay edenlerden daha hayırlıdır.)** buyurulmaktadır.

Demek ki, hiç kimse ile alay etmek câiz değildir, alay edilen kimsenin Hak teâlâ katında mertebesi ve menzili daha yüce olur, sen bundan gaflet edersin, bu yüzden davranışın Allahu teâlânın hışmına sebep olabilir.

67- EVLIYÂ'ULLAH DÖRT KISIMDIR

Evliyâ'ullah dört kısımdır:

1) Evliyâ olduklarını hem kendileri bilir hem de halk bilir. Onlara, Hak teâlâ velâyet haddinin nihayetini bahis buyurmuş ve kendilerine mârifetini ihsan eylemiştir. Onları, oradan geri döndürmüş ve irşât mertebesinin tamamını ve tekmilini de vermiş ve halkı irşât göreviyle görevlendirmiştir. Bu zevata EHASSÜL-HAVAS derler.

2) Bunlar, veli olduklarını ne kendileri bilirler ne de halk onların veli olduklarını bilir: Bütün yönleri ile onları, Hak Teâlâ'dan gayrı kimse bilmez ki:

Velilerim, benim bilgim altındadır. Onları, benden gayrı hiç kimse bilemez. Buyurulan zümredendirler. Bunlara da HÂS'lar derler.

3) Onlar, kendilerinin veli olduklarını bilirler ama halk bunu bilmez. Bunlar âlimler, abdâllar, evtâdlardır ki, bu tâife dünya yüzünde 347 kişidir. Bir eksik olmaz. Ne zaman, onlardan birisi eksilirse, müminlerin sâlihlerinden alırlar ve onun yerine koyarlar. Halk, onların kimler olduklarını bilmeksizin ÜÇLER, YEDÎLER ve KIRKLAR derler.

4) Bunların veli olduklarını halk bilir amma, kendileri bilmezler. Yani, velayetleri halka zâhir ve kendilerine gizlidir.

İşte, bu sebeple Hak teâlânın kullarını alaya almak ve onlara hor bakmak câiz görülmemiştir. Zira, kim de ne olduğunu kim bilebilir?

Hz. Musa aleyhisselâmın, haberlerde gelen şu hikâyesini hiç duymadın mı?

HİKÂYE (ALLÂHIN MİSAFİR OLARAK GELMESİ)

Musa peygamber aleyhisselâm, bir gün münâcat ederken niyazda bulundu:

— İlâhi! Seni misafirliğe davet ediyorum, dedi. Yâ Rab! Lütfet de misafirim ol, sana konukluk edeyim, dedi.

(Allah u azim-üş-şân, gitmekten ve gelmekten münezzehtir. Fakat, bu kıssada biz kullarına bazı hususları göstermek ve bildirmek murat buyurmuştur.)

Hak teâlâ, buyurdu:

— Yâ Musa! Filân gün hazır ol ve tedarik gör ki, o vakit beni misafir edesin.

Musa aleyhisselâm, sevinçle döndü, elinden geldiği kadar tedarik ve hazırlıklar yapıldı. O gün, aşçılar geldi, koyunlar kesildi, ocaklar kuruldu, kazanlar vuruldu ve etrafa haber salındı:

— Musa, Allah'ı davet etmiş misafir edecekmiş

Halk, bölük bölük ziyafet yerine akın etti. Herkes, Allâhın nasıl geleceği merakı içerisinde bulunuyordu. İkindi vaktine kadar, bekleşti durdular. Ne gelen oldu ne giden. İkindiden sonra, çok yaşlı bir ihtiyarcık çıkageldi. Sırtında eski püskü bir aba, ayaklarında çarıklar, belinde ipten bir kuşak vardı. Toza toprağa bulanmış ve çok yorgun görünüyordu. Geldi, bir kenara oturdu, hiç kimse onunla ilgilenmedi. Garip ihtiyar, bir müddet sessiz sedasız bekledikten sonra, ev sahibine:

— Yâ Musa! dedi. Karnım aç, çok yorgunum. Bana bir şeyler ihsan et yiyeyim, karnımı doyurayım,

Musa aleyhisselâm, beklemekten bezmiş bir halde ihtiyara cevap verdi:

— Şimdi sırası mı? dedi. Neredeyse, Tanrı gelecek, al şu testiyi de git su doldur getir, dedi.

İhtiyarcık, testiyi aldı gitti, suyu getirdi. Musa aleyhisselâm, halkın uğultusundan o ihtiyarı çoktan unutmuştu. Garip ihtiyar, bir müddet daha bekledi ve kimsenin bir şey vermeyeceğini anlayarak, sessizce çekildi ve gitti.

Saatler ilerliyor, beklenen misafir bir türlü gelmiyordu. Musa aleyhisselâm halka karşı mahcup olmuş ve çok zor bir duruma düşmüştü. Halk, hava karardıktan sonra artık ümidi keserek birer ikişer dağılmaya başladı.

Ertesi gün, Musa aleyhisselâm yine Tur'a gitti ve:

— Yâ Rab! Vaad buyurdun, teşrif eylemedin. Halka karşı mahcup kaldım, geldiler saatlerce yolunu gözlediler ve teşrifin vuku bulmayınca dağıldılar. Acaba neden teşrif buyurumadın? diye niyazda bulundu.

Hak sübhanehu ve teâlâ buyurdu:

— Yâ Musa! Ben, yalan söylemiyorum yalancıları da sevmem. Sana geldim, karnım aç dedim, hiç itibar etmedin ve su getir dedin. Suyu getirdim, yüzüme bile bakmadın ve beni aç gönderdin.

Hz. Musa aleyhisselâm şaşırdı ve yalvardı:

— Aman yâ Rab! Nasıl olur?

Hak celle ve âlâ buyurdu:

— Hani, sırtında eski bir aba, ayağında çarıklar, üstü başı toz toprak içinde bir ihtiyarcık geldi ve senden yiyecek bir şey istedi de sen su almağa gönderdin, işte ben onunla beraberdim. O ihtiyarın gönlü, benim muhabbetimle dopdolu idi ve onun gönlünde benden gayrı hiçbir şey yoktu, onu sana ben gönderdim. Eğer, onu misafir etmiş olsaydın, beni misafir etmiş olurdun. Yoksa, ben gelmekten, gitmekten, misafir olmaktan münezzeh ulu padişahım. Yâ Musa! Bilmez misin ki, dostlarımın hoşnutluğu, benim hoşnutluğumdur, dostlarımı ağırlamak, beni ağırlamak gibidir.

Musa aleyhisselâm gayet utandı ve kendisini müdafaa edecek söz bulamadı.

Demek oluyor ki, hiç kimseyi hor görmemeli ve özellikle hiç kimse ile alay etmemelidir.

68- HAK TEÂLÂ DÖRT ŞEYİ, DÖRT ŞEYDE GİZLEMİŞTİR

Evet, Hak teâlâ dört şeyi, dört şeyin içinde gizlemiştir:

1) Rızasını, tâat içinde gizlemiştir.

2) İcabeti, dua içinde gizlemiştir.

3) Hışmını, günah içinde gizlemiştir.

4) Velilerini, kulları içinde gizlemiştir.

Şu hâlde, tâat erini hor görmek onu sevmemek doğru değildir. Durmadan, yılmadan ibadet ve tâat yolunda çalışmak gerektir. İbadet ve tâat olsun da nasıl olursa olsun. Gâh namaz, gâh zikir, gâh dua, gâh tasadduk.

"İnsan için kendi çalışmasından başka bir şey yoktur." Necm sûresi: 39

Her halde, tâati elden bırakmamak gerekir, ölünceye kadar da tâat ve ibadete devam etmek gerektir. Hani, yukarıda bir hikâye anlatmıştık. Mahşer gününde, elinde beratı ile hakkın huzuruna götürülen bir kimsenin beratlarında hayırlı ve salih bir amel bulunmaz da Hak teâlâ:

— Ey kulum! Şu beratlarında yazılı olanlardan inkâr edebileceğin var mı? buyurur ve o kul:

— Yâ Rab! Allâmül-gûyub padişahsın. Suçum çoktur ve inkârım yoktur. Her şey zat-ı ahâdiyyetine malûm ve aşikârdır deyince:

— Ey kulum! Benim indimde senin bir beratın daha vardır. O beratını da teraziye koysunlar diye Buyurur ve üzerinde LÂ İLÂHE İLLALLAH yazılı olan o berat, diğer doksan berattan daha ağır gelir. Zira, o günahkâr kul, bir kere ihlâs ile LÂ İLÂHE İLLALLAH demiştir, bu yüzden de affı ilahîye mazhar olmuştur.

Şimdi aziz:

İbadet ve tâati az görmemek, günahları da hafif görüp işlememek gerekir. Vakit olur ki, Allahu teâlânın hışmına denk gelir. Duadan, yalvarıp yakarmaktan vaz geçmemek, kimden gerekse hayır dua almak ve bedduadan da sakınmak gerekir. Unutmamalıdır ki, beddua padişahları tahtından indirir. Özellikle, mazlum duası, o mazlum kâfir bile olsa, ind-i ilâhide makbuldür:

Ger yürek yansa, etse bir kerre âh;

Nice başlardan gide altın külah.

Ey nice sultanları tahttan yıka,

Ebû-Hureyre radıyallahu anh, Aleyhissalâtü vesselâm efendimizden rivayet ederek buyurur:

"Fâcir dahi olsa, mazlumun duası makbuldür. Onun kötülüğü kendi nefsinedir.''

Şu hâlde, mazlumdan çekinmek lâzımdır. Cehd edip, kimseden beddua almamak gerekir. Hak teâlânın kulları ile alay etmemek ve kimsenin hatırını kırmamak gerekir. Hiç kimseyi azarlamamak gerektir.

— Azizlerden birisine sordular:

— Gece ve gündüz demeden, ne çok ibadet ediyorsun, Günahlardan da ateşten kaçar gibi kaçıyorsun. Daima, dualarla yalvarıp yakarmalarla meşgul oluyorsun. Bir nefes bile, zikirden ve teşbihten geri kalmıyorsun. Hak teâlânın kullarına karşı ne iyi ne güzel muamele ediyorsun. Erkeği, kadını, küçüğü, büyüğü, zengini, yoksuluna ne güzel ve alçak gönüllülükle davranıyorsun.

O aziz şöyle cevap verdi:

— Vakit olur ki, şu azıcık ibadetimiz Hakkın rızasını kazandırabilir. Aynı zamanda zerre kadar diye küçük gördüğüm bir günah da yine Hakkın hışmına uğratabilir. Görmüyor musunuz, bir küçücük kıvılcım, koskoca bir şehri yakıp, kül ediveriyor. Zaman olur ki, dualarım ve yalvarıp yakarışlarıma Hak teâlâ icabet edebilir. Aynı zamanda beğenmediğin ve hatırını kırdığım kişiler, Allahu teâlânın velileri olabilirler. Onun için, gönüllerden sakınmak gerekir. Gönül yıkmak, arşı yıkmaktır. Gönül yapmak, arşı yapmaktır. Bu sebeple:

"Dosta gidenin yolu gönüller içinden gider, sen hemen hulk edegör, gire gör gönüllere." Demişlerdir.

Evet, tekrar ediyoruz: Bu dili, kendi bildiğine kapıp salıvermek olmaz. Şaka ile, alay ile kimseyi incitmek olmaz. Zayıfları alaya alanlar, herkesle yerli yersiz şakalar yaparak eğlenenler, yarın kıyamet gününde herkesin maskarası ve eğlencesi olacaklardır. Ona, cennetten bir kapı açacaklar ve diğer bir kapıdan dışarı çıkaracaklardır. Böylece, birçok defalar girip çıktıktan, boş yere koşturup durduktan sonra, âciz kalarak iki dizinin üstüne çökecektir. Sonunda, ona bir kapı daha açacaklar ve oraya çağıracaklardır. Sürüne sürüne gidip bu kapıdan girmeye davrandığı zaman, kendisine:

— Sen, dünyada herkesle alay eder, onları maskara haline getirir ve gönül eğlendirir din. Halkı bu şekilde alaya alanların ve onun haline gülenlerin cezası cennet değil, cehennemdir. Sen, cennetten mahrum oldun, diye kovarlar ve zebaniler yetişip onu tutar, yüzü üstüne sürükleye sürükleye cehenneme götürür ve atarlar.

Kardeş:

Düşünebiliyor musun, ne büyük zarardır bu âhiret zararı? Ne yaman musibet olur, âhiret musibeti? Ne müşkül iş olur, halkı alaya almak ve herkesle eğlenmek?

69- DİLİN BİR ÂFETİ DE SIR SAKLAMAMAKTIR

Bilmiş ol ki, dilin bir âfeti de halkın sırrını açıklamak ve ötede beride söylemektir. Bir de herhangi bir sözü başına

— Sen böyle demedin miydi? demektir.

Bir kimse, bir kimseye bir gizli söz söylese ve (Aman, sakın bu sözü kimseye söyleme!) dese, o kimse karşısındakini emin edinmiş ve ona kıymetli bir şeyini emanet

etmiş gibidir. Bu gizli sözün de tıpkı bir emanet gibi saklanması ve kimseye söylenmemesi gerekir. Eğer, söylenirse emanete hıyanet edilmiş olur ve o kimse hain durumuna düşer. Oysa, müminin mümine karşı hain olması haramdır. Diğer taraftan, kitabın başında münafıkları tarif ederken de açıkladığımız gibi, münafıklığın bir alâmeti de emanete hıyanet etmektir. Şu hâlde, bir kimsenin gizli bir sözünü, bir başkasına söylemek hainliktir. Nitekim:

Ebrârın kalpleri, sırların kabirleridir. (İyilerin kalpleri, sırların kabridir), sırların saklanacağı en emin yerdir. Bazıları SUDUR-ÜL-AHRÂR da demişlerdir. Hür insanların kalpleri anlamına gelir ki, her ikisinde de SADR (Göğüs) kalp manasında kullanılmıştır, ölüler nasıl ki mezarda gizli olurlarsa, sırlar da salih ve mütteki insanların kalplerinde gizlenirler. Bu itibarla, bir mü'min diğer bir mü' minin sırrını saklamayarak ötede beride söylerse, haram işlemiş ve Allâhu teâlânın azabına müstahak olmuş bulunur. Sırrı hemen söylenildiği yerde unutmak gerekir. Hatta, o sırrı söyleyen kişiye dahi söylenilmesi câiz değildir. Bu mealdeki Hadis-i şerif, yukarıda geçmişti. Bu güzel Hadis-i şeriflerin tekrarında çok fayda vardır.

"Müminlerin sırlarını, canlarını vermek pahasına açıklamayan erenler, nefsi emmâre bağlarından kurtulmuş olanlardır. Bunların, yarın cehennem ateşinden de kurtularak, cennette didâra karşı mükâfatlandırılacakları muhakkaktır."

Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz, bu gibilere: AZAD ERENLER buyurmuştur. Zira, AHRAR'ın mânası HÜR'ler, AZAD olmuşlardır.

Fakat, ne yazık ki günümüzde öyle er kişiler vardır ki, bu konuda kadınlardan daha zayıf ve fenadırlar. Sır saklamazlar, dedikodu yaparlar ve kadınlardan beter boş boğazlıkta bulunurlar.

Şimdi aziz:

Canını, nefs elinden azad etmek istersen, işittiğin sözleri sakla, kimselere söyleme, zamanının çoğunu susmakla geçir, tesbih, tehlil veya istiğfar et! Unutma ki, her kişinin azaları, cennete veya cehenneme gitmesine sebep olacaktır. İnsan vücudunda yedi aza vardır ve her birisinin iki tarafı bulunmaktadır. Bir tarafı nefsanî, cismanî, dünyevî ve şeytanîdir ki, cehenneme gider. Bir tarafı da rahmanidir, akılânedir ve cennete gider, öyleyse, bu yedi azayı bu saydığımız âfetlerden korumak gerektir, ki şeytan insanı azdırıp cehenneme götürmesin.

Fahr-i kâinat aleyhi ekmel-üt-tahiyyât efendimiz:

— **Başlarınızı ve başınız çevresindekileri, karnınızı ve karnınız çevresindekileri koruyup, kollayınız buyurmuşlardır.**

Başlarınızı koruyup kollayın buyurulması, Allahu Teâlâ'dan başkasına baş eğmekten ve secde etmekten sakınınız, demektir. Zira, baş eğmek ve secde etmek iki türlüdür:

Birisi, bildiğimiz gibi Allahu sübhanehu ve teâlâ hazretlerine ibadet kasd ve niyeti ile secde etmektir. Diğeri ise, rızık veya herhangi bir dünya isteği için, âdemoğullarının

karşısında baş eğmek, yani dilenmektir ki bir bakıma Haktan gayrısına secde etmek gibi olur.

"Rızkımı yersin, başkalarına tevazu edersin." Ki, burada TEVÂZU haktan gayrısına secde etmek manasında kullanılmıştır. Bir de nefse hoş gelen bâtıl yerlerde, başı yere koymaktır ki, işte bunlar haramdır.

Bilindiği gibi, başın çevresinde bulunan azalar gözler, kulaklar, ağız ve burundur. Karnın çevresinde bulunanlar da eller, ayaklar ve cinsiyet organlarıdır.

Aleyhissalâtü vesselâm efendimiz, işte bu yedi azamızı koruyup kollamamızı emir buyurmaktadırlar ki, bu yedi aza içinde kötü ameller vardır. Bu sebeple, bunlara sahip olmak hayli yiğitliktir.

Her ne hal ise, sözümüz bir kimsenin sırrını başkalarına açıklamamakta ve ötede beride söylememekte idi. Evet, müminin sırrını düşmanına söylemek haramdır. Gerçi, haramdan kaçmak ve sakınmak az bulunur oldu. Onun için herkesin kendi sırrını kendisinin saklaması daha iyi olur.

70- YALAN SÖYLEMEK, DEDİKODU VE İFTİRA ETMEK DE DİLİN ÂFETLERİNDENDİR

Bilmiş ol ki, dilin afetlerinden bazıları da yalan söylemek, dedikodu ve iftira etmek, yalan veya gerçek yere and içmek, VALLAHİ demektir. Dilini, and içmeye alıştırmaktır, ki bu da büyük bir afettir. Zira, gerçek konuşurken VALLAHİ demeye alışan bir kimsenin, bir gün aynı alışkanlıkla yalan yere de VALLAHİ demesinden korkulur. Aklı başında ve kendi halinde birçok insanlar dahi, bundan son derece sakınırlar ve bir gün ağızlarından hata sayılabilecek bir söz çıkarak, bütün amellerinin zayi olmasından ve yarın kıyamet gününde hak huzuruna kara yüzle varılmasından ve cehennem azabına müstahak olunmasın dan korkar ve çekinirler.

YALANCILIK VE YALAN DA İKİ TÜRLÜDÜR:

Bir kişi, yalan söz söyler ve birisine gidip: (Filân kişi, senin için şöyle söyledi) der. Bu aynı zamanda dedikoduculuktur. Bu şekilde kasten yalan söyleyenin ağzından öyle çirkin ve kötü bir koku çıkar ki, omuzlarında bulunan melekler o kokudan incinerek kaçarlar ve:

— Yalan ile imân bir yerde durmaz. Yalan, imânı giderir, derler.

Hele, bir kişiden bir kişiye söz ve haber götürmek, dedikodu ve bilhassa iftira etmek, çok büyük günahtır. Hak teâlâ, Kur'an-ı kerimde:

"Onu duyduğunuzda, bunu konuşup yaymamız bize yakışmaz. Bu büyük bir iftiradır demeli değimliydiniz'' Nûr sûresi: 16

Buyurmakta ve diğer bir âyet-i kerimede de:

"O halde pislikten, putlardan sakının, yalan sözden sakının" Hâc sûresi-30

Buyurulmaktadır ki, bu takdirde iftira küfre yakın bir günahtır.

Aziz: İftira olunan kişiye MEBHÛT derler. Çünkü: (Sen, şöyle bir iş yapmışsın.) veya: (Sen, böyle demişsin.) denilince, âdeta sersemleşir, şaşırır ve kalır. İşte böylelerine MEBHÛT denir.

Şunu da bilmiş ol ki dedikoduculuk da türlü türlüdür. Birisi, yukarıda bahsolunan iftiradır. Diğeri, bir kişiden işitilen sözün, diğer bir kişiye söylenmesidir ki, asıl dedikoduculuk da budur. Onlar hakkında Fahr-i-âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz:

"Şerli olanlarınız iki yüzlüler dir. Onlar birine bir yüzle ve diğerine başka bir yüzle gelirler." Buyurmuşlardır.

-HİKÂYE- YALANCI VE OYUNBAZ KÖLE

Bir gün, bir adam kölesi olan genç bir çocuğu pazara götürdü ve tellâla:

— Ben, bunu ayıbı ile satacağım, diye söyle dedi. Birisi talip oldu:

Tellâl:

— Bunun ayıbı vardır, dedi.

— Ayıbı nedir? diye sordu.

— Yalancı ve dedikoducudur, dediler. Yalan-gerçek, işitsin, işitmesin ağzına geleni söyler, evde işittiklerini dışarıda söyler, dışarıda işittiklerini gelir evde söyler, diyerek ayıbının mahiyetini açıkladılar.

Alıcı olan zat:

— Bu kusur değildir, dedi ve genç köleyi alıp evine götürdü.

Aradan birkaç gün geçti, geçmedi. Genç köle evin hanımına:

— Söylemeye utanıyorum ama söylemeden de edemeyeceğim. Bizim efendi seni sevmiyor, senin üzerine bir başka kadın veya cariye almak istiyor, diye bir yalan uydurdu. Zavallı kadıncağız, her kadın gibi bu konuda hassas olduğundan onun bu sözlerine inandı ve sordu:

— Yâ öyle mi? Peki, şimdi ben ne yapayım?

Köle, oyunu kafasında tasarlamıştı, hemen cevap verdi:

— Ben sana bir ilâç yaparım. Fakat, bana efendinin sakalından birkaç kıl getirmen lâzım, dedi.

Akılsız kadın, buna da inandı ve gece uyurken sakalından kesip getireceğini söyledi.

Köle bu defa da efendisine gitti:

— Başımıza gelenleri hiç sorma, dedi. Senin karın meğer bir başka adamı severmiş, onun için de seni öldürmek istiyor.

Adam şaşırdı:

— Sen bunu nereden biliyorsun? diye sordu.

Köle, hemen ona da fitneyi soktu:

— İnanmazsan, bir gece uyur gibi yap ama sakın uyuma. Gör bakalım, söylediklerim doğru mu yalan mı? dedi.

O gece, adam yatağına girdi, gözlerini kapadı ve uyur gibi yaptı. Derken, karısı elinde bir ustura olduğu halde sessiz sedasız kocasına yaklaştı ve adamın sakalından birkaç kıl koparmak için üzerine doğru eğildiği sırada, kocası gözlerini açtı ve karısının elinde ustura ile gırtlağını keseceğini sandı ve kölesinin sözlerinin doğru olduğuna hükmederek, kadının elinden usturayı aldı ve talihsiz kadını hemen oracıkta boğazladı ve öldürdü.

Kadının kardeşleri meseleyi duyunca intikam hevesine düştüler ve onlar da eniştelerini öldürdüler. Bir saat içinde iki cinayet işlendi ve o zamana kadar gayet mutlu olan ve iyi geçinen bir karı-koca bu yalancı ve dedikoducu kölenin kötü huyuna kurban oldular.

Görülüyor ki, dedikoducu büyücüden de şerlidir. Zira, dedikoducunun bir saatte becerdiğini, büyücü bir yılda beceremez, demişlerdir. Hatta, dedikoducunun zararı, şeytanınkinden de fazladır. Çünkü, şeytan ne yaparsa vesvese ile yapar ama dedikoducu insanın yüzüne baka baka yalan söyler ve ortalığı karıştırır.

Ebi Abdullah Kureyş'ten rivayet olunur ki:

Bir gün, birisi 700 fersahlık uzak yoldan geldi ve yedi şey öğrenmek istedi:

Allâhu teâlânın sana ihsan buyurduğu ilimden, Allâh için bana öğret, dedi. Ebi Abdullah sordu:

— Neyi öğrenmek istersin?

— Bana onu öğret ki, göklerden ağır ve yerlerden hafif, taştan katı ve ateşten sıcak, zemheriden soğuk ve denizlerden zengin, yetimden zayıf olan şey nedir?

— Göklerden ağır olan iftiradır. Yerden hafif olan haktır, yani hak olan şeylerdir. Taştan katı olan kâfirlerin gönülleridir. Ateşten sıcak olan, hırstır. Zemheriden soğuk olan bir hacet istenildiği zaman vermeyendir. Denizden zengin olan, kanaat ehlinin gönülleridir. Yetimden zayıf olan, dedikoducuların halleridir, yüzü yerle beraber olduğu halde dedikoduculuk ederler.

71- CENNETE GİRMEYECEK SEKİZ TÂİFE KİMLERDİR?

Îbn-i Ömer radıyallahu anh buyurur ki; ben Resûl-ü zişân aleyhi ve âlihi salâvatullah-il-Mennân efendimizden işittim:

Hak teâlâ, cenneti yarattığı zaman buyurdu:

— Söyle ey cennet!

Cennet, Allâhu azim-üş-şânın desturu ile söyledi:

— Bana giren kişi said oldu.

Hak teâlâ buyurdu:

— İzzetim hakkı için, sekiz tâife sende sâkin olamayacaklardır:

1) İçki içen ve tövbesiz ölenler.

2) Zinâ eden ve tövbesiz ölenler.

3) Dedikoducular.

4) Karısını kıskanmayan deyyuslar.

5) Livatâ edenler.

6) Muhannisler (Yeminlerini bozanlar)

7) Ana-baba ve hısım akrabadan ziyareti kesenler.

8) Allah'a yemin olsun ki şu işi yaparsam deyip yine de o işi yapan.

Hasan Basri rahmetullahi aleyhi buyurur ki:

— Başkalarından sana ve senden de başkalarına haber götürüp getiren kimselerin yüzlerini, kâğıt gibi karalamak ve karartmak gerektir. Zira, bu gibiler iki yüzlü kâğıt gibidirler. Onun için, bunların iki yüzlerini de karartmak lâzımdır ki, artık ne sana haber getirebilsin ne de senden başkalarına haber götürebilsinler. İki yüzünü karartmak demek, böyle bir kimse sana gelip dedikoduculuk ettiği zaman, kendisine:

— Senin bu yaptığın iş, Müslümana yakışır iş değildir. Söylediğin, yalansa; Hucurât sûresinin 6. âyeti olan **(Eğer, bir fâsık size bir haber getirirse, hemen inanıp kapılmayın, onu araştırın.)** kavl-i celiline uymuş oldun. Eğer, söylediklerin doğru ise, bu takdirde Kalem sûresinin 11. âyeti olan: (**Daima halkın ayıbını araştıran, gammazlık la lâf götürüp getiren.)** hükmü cehline uymuş oldun, demelidir.

Ey aziz kardeş:

Dedikodu yalan olursa Ne'ûzü billâh, doğru olursa da gayet fenadır. Her ikisinin de hallerini söyledim, öğrendin ve dilin afetlerinden birisinin de dedikoduculuk olduğunu anladın.

Dilin bir âfeti de zem etmek yani sevmediğini yermek ve onun aleyhinde sözler söylemektir, ki işitince o kimse incinir. Hak teâlâ, her insan için bir melek yaratmıştır. Daima, onunla beraber gezer yürür. O kimse, başka bir kimseyi zemmetse o melek der ki:

— O şerrin hepsi senin üzerine olsun ki, Allahu teâlânın kulunu kötülükle andın, o kötülük sendedir.

Bir kimse de başka bir kimseyi hayır ile anarsa, o melek bu defa da:

— Allâhu teâlâ senden razı olsun ki, Allâh'ın kulunu hayırla andın, o hayır seninle de beraber olsun, der.

Böyle olunca, hiç kimse hakkında fena söz söylemek iyi değildir. Bir kimse, diğer bir kimseden ne kadar fenalık görse de onu hayra hamletmek gerektir:

Müminin hayrı seçmesi vaciptir.

Dilin bir âfeti de sevmediklerini lanetle anmak, haklarında kötü ve çirkin sözler söylemektir. Böyleleri, kıyamet gününde hakkın emriyle mahşer yerine getirilirlerken,

zekeri (erkeklik organı) ağızlarına sokulmuş ve ateşten kilitler vurulmuş, kan ve irin akarak getirilirler. Mahşer halkı, bunların ağızlarından yayılan çirkin ve pis koku ile bunalırlar. Melekler derler ki:

— Bunlar dünyada iken edep yerlerini daima ağızlarına alır, herkese bu sözlerle söver, fena küfürler ederlerdi. İşte, cezaları da budur. Cehennemde de daha büyük azap göreceklerdir.

72- GIYBET VE İFTİRA

Dilin afetlerinden birisi de dedikodu ve iftiradır, demiştik. Şimdi bunların arasındaki farkı da belirtelim ki, konu daha iyi anlaşılsın:

Gıybet, bir kimsenin gıyabında yani hazır bulunmadığı zaman arkasından hoşlanmayacağı bir sözü söylemektir. **Yani, bir kimsenin halini, fiilini veya kavlini hazır bulunmadığı zaman söylemek ve onu çekiştirmektir**.

İftira ise, o kimsenin yapmadığı veya söylemediği bir şeyi ona isnat etmektir.

Bunların ikisi birbirinden çok farklıdırlar. Onun için, misalleri ile bunları sana anlatayım ki, gıybeti (Dedikodu) ve bühtanı (iftirayı) ayırt edip bunlardan sakınabilesin.

Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz, bir gün Hz. Ömer ve Selmân-ı Fârisi radıyallahu anhüma ile sefere çıkmıştı. Bir konak yerinde çadırlar kuruldu, yemekler hazırlandı. Bu esnada Selmân radıyallahu anh uyuyordu. Bazı kimseler de aralarında konuşuyor ve:

— Bir kısım insanlar hep hazıra konmak isterler. Beklerler ki, her şey hazırlansın, düzeltilsin, yemek önlerine gelsin ve yesinler, diyorlardı. Derken, Selmân radıyallahu anh uyandı. Kendisini Resûl aleyhisselâma gönderdiler ve katık getirmesini istediler. Selmân, huzur-u Resûlullah'a vardı:

— Yâ Resûlallah! dedi. Yârenler, ekmeklerine katık istiyorlar.

Efendimiz, büyük bir sükûnetle:

— Onlar şimdi katıklandılar, buyurdu.

Selmân radıyallahu anh, geri döndü ve efendimizin sözlerini kendilerine bildirdi. Bir şey anlayamadılar:

— Biz henüz katık yemedik ama Resûl aleyhisselâm da yalan söylemez. Gidelim, bize bu sözü neden dolayı buyurduğunu anlayalım, dediler ve hep birlikte huzur-u saadete gittiler:

— Yâ Resûlallah! Bizim için katık yediler buyurmuşsunuz. Oysa, biz katık yemedik. Lütfedin bize bu sözün mânasını açıklayın.

Efendimiz, saadetle buyurdular:

— Sizler, uyuyan yoldaşınızın arkasından konuşarak katkılandınız buyurup Hucurat sûresi: 12 âyeti kerimesini okur.

“Ey imân edenler! Zannın fazlasından sakının. Zira zannın bazısı günahtır. Birbirinizin kusurunu araştırmayın. Biriniz diğerinin arkasından çekiştirmesin, biriniz diğerinin ölmüş etini yemekten hoşlanır mı? İşte bundan tiksindiniz, O halde Allâhtan korkun. Şüphesiz Allâh tevbeyi çok kabul edendir, çok esirgeyicidir’’

Cabir radıyallahu anh buyurur ki:

Resûl aleyhisselâmın yanında olduğum bir vakit iğrenç kokan şiddetli bir rüzgâr esti.

— Resûlullah aleyhisselâm, bu koku nedir bilir misiniz diye sorduktan sonra, bu pis koku müminlerin gıybetini edenlerden geliyor diye buyurdu.

Ey Aziz kardeş:

O yel, belki şimdi de esiyor. Hem de o zamankinden daha şiddetli ve kuvvetli esiyor. Fakat, bunu avam hissetmez, onu ancak havas duyarlar. Duydukları için de halkın arasından kaçar, tenha köşelerde hakka ibadet ederler.

Bazı irfan ehline sordular:

— Dedikodu edenlerin ağızlarından gelen o çirkin kokuyu, avam neden duymaz?

Şöyle cevap verdiler:

— Zira, dedikodu halk arasında o kadar çoğalmıştır ki, onların burunları bu kokuya alışmıştır. Deri tabaklayan debbağları ve kirişçileri görmüyor musunuz? Onların, çalıştıkları yerlerdeki kokulara kimse tahammül edemez ama kendileri bunu duymaz ve iğrenmezler. Çünkü, gece gündüz içindedirler. Dedikodu edenler de böyledir. Çok dedikodu ettiklerinden dolayı burunları alışır ve kokusu kendilerine kötü gelmez.

Fahr-i âlem sallallahu aleyhi vesellem efendimiz buyurmuşlardır ki:

— Eğer, söylediğin söz veya iş, adı geçen kimsede varsa; dedikodu (gıybet) etmiş oldun. Eğer o söz ve iş, adı geçen kimsede yoksa iftira (Bühtan) ettin.

Sultan-ı Enbiyâ efendimiz*: (İftira, yüzüne karşı veya arkasından doğru olmayan yalan bir şeyi söylemektir. Arkasından söylenirse hem iftira hem de dedikodu olur. Dedikodu ise, kişinin söylediği bir söz veya yaptığı işi arkasından konuşmaktır. Kişi kâfir de olsa fâsık ta olsa, bunlar hakkında yalan söylemek ve iftira etmek yasaktır.)*

Ebû Said-i Hudri radıyallahu anh, Cenab-ı Fahri Risâlet efendimizden rivayet eder ki:

— Miraç gecesi, gökte bir topluluk gördüm. Ateşten makaslarla etlerini keser, lokma lokma kendilerine yedirir ve şöyle derlerdi: (Sizler, dünyada hep kardeşlerinizin etlerini yerdiniz. Şimdi de kendi etinizi yiyin bakalım.) Kardeşim Cebrail aleyhisselâma sordum: (Yâ Cebrail! Bunlar kimlerdir?) Cebrail bana dedi ki: (Bunlar, ümmetinden gammazlardır, yani dedikodu edenlerdir.)

Bir diğer rivayete göre, Resûl aleyhisselâm, hane-i saadetlerinde bulunuyor ve ashab-ı sûffa de mescitte bulunuyorlardı. Zeyd îbn-i Sabit radıyallahu anh, Resûl-ü Zişan'dan öğrendiği Hadis-i şerifleri bunlara söylüyordu. Efendimize dışarıdan et getirdiler ve bunlar da gördüler ve dediler ki: (Yâ Zeyd! Git, Resûl aleyhisselâma çoktan beri yemek yemediğimizi söyle ve bizim için et iste.) dediler. Zeyd, huzur-u Resûlullah'a gitti. Bunlar da kendi aralarında: (Zeyd şimdi et getirir ve bize hadis öğretmeye devam eder.) diye konuştular. Zeyd radıyallahu anh huzura vardı ve ashab-ı suffenin istediklerini arz etti. Efendimiz: (Onlar daha şimdi et yediler.) buyurdu.

Zeyd, döndü geldi ve efendimizin buyurduğu nu kendilerine bildirdi. Bu sözün mânasını anlayamadılar ve (Bunda bir hikmet var. Biz hayli zamandır et yemedik. Gidelim bizzat kendisinden soralım.) diyerek huzur-u Resûlullah'a gittiler ve:

(Yâ Resûlallah! Biz, hayli zamandır et yemedik. Halbuki, siz şimdi et yediler buyurmuşsunuz. Bunun hikmeti nedir?) dediler. Efendimiz: (Sizler, demin kardeşinizin etini yediniz. Eseri, henüz dişlerinizin arasındadır. Tükürün görürsünüz.) buyurdular. Bunlar, tükürdüler ve gördüler ki, ağızlarından çıkan tükürük kıpkırmızı kan olmuş, hemen tövbe ettiler, Hazret-i Zeyd' den helâllik dilediler.

Aziz: Dedikodu ne imiş anladın mı? Sana, dedikodu hakkında bir başka haber daha vereyim:

Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz, sefere çıktıkları zaman, bir fakiri iki zengine emanet ederdi. Bu fakir, seferden dönünceye kadar o iki zenginin yemeklerinden yerdi. Amma, bu fakirler zenginlerden önce konak yerine giderler ve tedarik görürlerdi.

Selmân radıyallahu anh da fakirdi. Oda, bir sefer esnasında böyle iki zengine emanet edilmişti. Bir gün, Selmân bunlardan evvel bir konak yerine vardı, fakat hiçbir şey hazırlamadı. Kafile geldi, Selmân'a sordular:

— Yenecek bir şeyler var mı?

Selmân cevap verdi:

— Yalnız ekmek var, dedi ve kuru ekmeği bunların önlerine koydu.

— Yâ Selmân! Git, bize Resûl aleyhisselâmdan katık iste, dediler.

Selmân, isteklerini yerine getirmek için huzura gitti.

O yokken, berikiler aralarında:

— Şu Selmân filân kuyuya gitse, su tükenir, dediler ve başka bir şey söylemediler. Bu esnada, Selmân radıyallahu anh huzur-u Resûlullah'a gitti ve:

— Yâ Resûlallah! Yol arkadaşlarım katık istiyorlar, dedi. Efendimiz:

— Onlar şimdi katıklandılar, buyurdu ve Selmân eli boş yol arkadaşlarının yanına dönerek, duyduklarını bildirdi.

Bu sözün mâna ve hikmetini anlamayarak, hep birlikte huzura vardılar:

— Yâ Resûlallah! Bizler katık yemedik ama sız yemişler buyurmuşsunuz.

Efendimiz:

— Evet yediniz, buyurdular. Hatta, artıkları hâlâ ağzınızdadır. Sizler, Selmân yanınızdan ayrılınca onun arkasından konuştunuz. Murdar olmuş bir eti yemeyi sever misiniz?

— Hayır yâ Resûlallah, sevmeyiz ve istemeyiz.

— Meclisinizde, hazır bulunmayan bir kardeşinizin arkasından konuşmak onun etini yemek gibidir, buyurdular ve bu âyet-i kerimeyi okudular:

"Bir kısmınız, bir kısmınızı gıybet de etmesin, biriniz, ölü kardeşinin etini yemeyi sever mi? İşte bak tiksindiniz." Hucurat sûresi: 12

- Ey aziz: Bu kadarcık bir söze, Habib-i Kibriyâ efendimiz GIYBET buyurdu. Sen ise, gıybet ile bütün ömrünü harcadın. (Gıybet etme!) deyince: (Bu gıybet değil!) dersen kâfir olursun.

Ashab-ı kiramdan birisi buyurmuştur:

Bir gün mescitte oturuyordum. Bazı kimseler, birisi hakkında dedikodu yapmaya başladılar. Müdahale edip bunu yasakladım, başka bir söz açtılar ve konuşa konuşa ilk defa yaptıkları dedikoduya döndüler. Bende, bazılarına söylendim ve sonra istiğfar ederek çıktım evime gittim.

O gece, rüyamda uzun boylu, kara yüzlü birisi bir tabak içinde domuz eti getirdi ve bir parçasını bana vererek:

— Haydi ye bunu! dedi.

Ben, yemek istemedim. Zorla ağzıma soktu, uyandım o etin kokusunu ağzımda buldum. 30- 40 gün kadar o etin kokusu damağımdan gitmedi ve her defasında beni tiksindirdi.

Sultan-ül-meşâyih **Bayezid-i Bestamî** rahmetullâhi aleyh buyurur ki:

Bir gün, bir cenaze namazına gittim. Biraz bekledim, bir derviş geldi ve halktan para toplayarak dilendi. Kendi kendime:

— Ne olurdu dilenmeseydi ne hoş derviş olurdu diye hatırımdan geçirdim. Bu mesele üzerinde fazla bir şey düşünmedim ve zikrimle meşgul oldum. Namaz kıldım ve halvetime gidip oturdum. Murakabeye vardım, birisi üzerinde bir adam ölüsü bulunan birisini getirdi, önüme koydu:

— Şunu ye! Dedi, örtüsünü kaldırdım ve cenaze namazı kılmak için beklerken dilendiğini gördüğüm ve içimden kınadığım derviş idi.

— Ben insan eti yiyici değilim, diyecek oldum.

— Cenazede bunun etini yemiştin. Şimdi neden yemiyorsun, dedi.

— Ben onu dilimle söylemedim, gönlümden geçirdim, deyince:

— Dervişlerin gönlüne gelen de gıybettir, cevabını verdi.

Hemen kalktım, gittim o dervişi buldum, helâlleştim ve bir daha gönlümden dahi gıybet etmeyeceğime, tövbe ettim ve gıybetin ne olduğunu anladım.

Hasan Basri rahmetullahi aleyhe geldiler ve dediler ki:

— Filân kişi seni zemmetti.

Hasan Basri hazretleri, hemen o adama hediyeler gönderdi ve:

— Şunları lütfen kabul etsin, sevabını bize vermiş. Gerçi bu hediye bu sevabın karşılığı değil amma mazur görsün, diye haber gönderdi.

Ey kardeş:

Yarın, kıyamet gününde herkese beratları verilirken, bazı kimseler defterlerinde işlemediği bazı güzel amellerin de bulunduğunu görür ve niyazda bulunur:

— Yâ Rab! Ben, bu amelleri, bu oruçları, bu namazları, bu iyilikleri dünyada iken işlemedim. Acaba, bu berat bana yanlış mı verildi?

Hak teâlâ buyurur:

— Ey kulum! Bazı kullarım senin için dedikodu ettiklerinden, o günahları işleyenlerin sevaplarının da senin defterine yazılmasını irade buyurdum. Onların bütün güzel amelleri, oruçları, namazları, iyilikleri hep senin defterine yazıldı.

Şimdi ey kardeş:

Gördün mü, bu dil kişiyi nasıl zararlara uğratır ve bütün amellerini sevmediklerine verdirtir. İnsanın sevmedikleri aleyhinde konuşması, amâl-i hasenesini götürüp ona vermesi demektir. Göz göre göre kendisini zarara uğratmak tır. Kaldı ki, artık dilin afetlerini de duymuş ve öğrenmiş bulunuyorsun.

73- ORUCU VE ABDESTİ BOZAN DÖRT ŞEY

Enes bin Mâlik radıyallahu anh buyurur ki; Resûl-i ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz hazretlerinden duydum:

Dört şey, orucu ve abdesti bozar, amâl-i haseneyi iptal eder:

1) Yalan söylemek,

2) Dedikodu etmek,

3) İftira etmek,

4) Genç kadınların yüzlerine şehvet ile bakmak,

Nitekim, bunlara bakmak ağacın kökünü sulamak gibi, şerrin usulünü sulamaktır.

Dedikodu konusunda bir misal daha vereyim. Zira, hayırlı söz ne kadar çok söylenirse, faydası da o kadar çok olur:

Bir zamanlar, bir ülkede gayet zâhit bir zat vardı. Bir gün, pazara gitti ve karısı için pamuk satın aldı. Evine gelince, kadın pamuğu gördü ve kocasına sordu:

— Bu pamuğu kimden aldın? Seni aldatmışlar. Zaten, bu pamuk satanlar iyi kişiler olmazlar, deyince o zat derhal karısını boşadı:

— Birader zavallı hatunu neden boşadın? diye soranlara da şu cevabı verdi:

— Yarın, kıyamet gününde pamuk satanlar onu yakalayıp hakkın huzuruna götürseler gerekir. Böyle olduğuna göre, ben o gün azizlerden utanırım ki: (Filân kişinin karısını, pamukçular tutmuşlar.) derler ve bana ar gelir.

Demek ki, bir kişi aleyhinde dedikodu yapan üzerinde diğerinin hakkı olur. **İki kişi aleyhinde dedikodu edilse**, iki kişinin hakkı olur. Bir mahalle veya bir şehir halkını dedikodu edenlerden de bütün mahalle veya şehir halkının hakkı olur.

Sevmediğin kimseler hakkında kötü zanda bulunmak nasıl olur, onu da anlatayım da var sen de işini ona göre tut!

Ebû-Cehil, Resûl aleyhisselâma tuzak olarak kuyu kazdı ama kendisi içine düştü. Çalıştı, çırpındı, çıkamadı ve nihayet Mefhar-i Beni-Âdem efendimiz yetişti, elinden tutarak onu kurtardı ve şöyle buyurdu:

“Başkaları için kuyu kazan, kazdığı kuyuya kendi düşer.”

Şimdi ey gafil:

Gözünü aç, son pişmanlık fayda etmez. Başkalarının ayıplarını ve günahlarını araştıracağına, otur kendi ayıplarını ve günahlarını düşün de adam olmanın yolunu bul!

74- DEDİKODU DÖRT TÜRLÜDÜR

Gıybet, yani dedikodu dört kısımdır, dört mertebe üzerinedir:

1) Az veya çok küfürdür.

2) Nifaktır. (Nifakla söylemektir.)

3) Günahtır.

4) Mubahtır.

Şimdi bunları sana birer birer anlatayım:

● **KÜFÜR OLAN DEDİKODU**, gıybet eden birisine:

— Dedikodu etme! denilince:

— Ben dedikodu etmiyorum, gerçeği söylüyorum, diyenlerin yaptıkları gıybettir. Bunlar bilmezler ki, gıybet sevmediği kimseler hakkında gerçekten vâki olmuş bir söz ve işi söylemektir. Vâki olmamış bir iş veya sözü söylemek İFTİRA (Bühtan) dır. Şu hâlde, bu gibi kimseler (Dedikodu değildir. Olanı söylüyorum,) demekle, Allahu teâlânın gıybettir buyurduğuna gıybet değildir demiş ve gıybeti helâl görmüş olurlar ki, bu suretle Ne’ûzü bıllâh kâfir olurlar.

● **NİFAK OLAN DEDİKODU**, aleyhinde dedikodu yapılan kimsenin adını ulu orta söylemeyen, fakat onu kendisi bilen ye gönlünden geçiren kişilerin yaptıkları gıybettir. Zira, adını söyleyerek anlatmış olsa, ona gıybet denilecekti. Oysa, böyleleri hem zâhit ve salih geçinirler hem de kalplerinden şunun bunun sözlerini ve işlerini geçirerek

kendi kendilerine gıybet ederler, ki bunlar nifakla gıybet ettiklerinden dolayı Hak teâlâ katında münafıktırlar.

● **GÜNAH OLAN DEDİKODU**, bir kişinin veya bir cemaatin yukarıda anlatıldığı şekilde dedikodusunu yapar, adını veya adlarını açıkça söyler, kim olduklarını gizlemez ve gıybet ettiğini de saklamaz, işte buna da günah olan dedikodu denir.

● **MÜBAH OLAN DEDİKODU**, Fâsıkları gıybet etmektir. Açıkça fısk ve fücur edenlerin kim oldukları açıklanmış, kim oldukları bilinmiş ve herkese de bildirilmiş olur. Bid'at ehli için de durum aynıdır.

Ey kardeş:

Bu dedikodu bahsinde de söz çoktur. Hepsini söylemeye kalkarsak söz uzar, maksat burada talipleri uyandırmak ve onları ikaz ve irşât etmektir, ki dillerine sahip olsunlar, kimseyi yermesinler, kimse aleyhinde dedikodu ve iftira yapmasınlar, amellerini heba edip mensûr etmesinler, ömürlerini zikrullah, ibadet ve tâ'ate harcasınlar. Zira, kişinin amelini zayi edip, Hak Teâlâ'dan perdeleyen çok zaman bu dildir:

Sumt (susmak) ile ağzını bağla, göresin Hakkı ayan;
Gözü bağı bu cihan halkının ağzıdır neman.

Şeyh **Muhyiddin-i Arabi** rahmetullahi aleyh buyurur ki:

"Susan, mârifetullah'a (Allâhı bilme tanıma) vâris olur."

Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz de buyurmuştur:

"Susan, Allahu teâlâyı bilmemekten kurtulur."

Sultan-ül-ârifiyn Bayezid-i Bestâmi rahmetullahi aleyh buyurmuştur:

— İbadet on kısımdır. Dokuzu susmak ve diline sahip olmaktır.

Şimdi aziz kardeş:

Kişinin dilini tutmasının faydaları çoktur. Kapıp salıvermenin ve ağzına geleni söylemenin de zararları çoktur. Bu kadar söz, anlayana kâfi ve vâfidir. (Bol bol yeter)

Ârif i gör değme sözü söylemez,
Değme bir söze cevabı eylemez,
Ger ittrüye, ger yata, ger uyuya;
Bir nefes hâşâ ki beyhude vere,
Uykusundan uyanır Allah der,
Her nefes kim vere ya Rabbâh der,
Gecelerin ekserini uyumaz,
Gâh-ü tesbih, gâh-ü namaz, geh niyaz.
Kimseyi ya medh veya zemmeylemez.

Ya bu yavuz ya iyi olsa demez.
Tınmayıp tutar Hakkın fermanını,
Hak yoluna teslim eyler canını.
Zayi etmez bir demi, bir saati;
Zikr-ü teşbihtir dilinde âdeti.
Çim(kim) dilin tuttu, bular söylemedi;
Âlem içre söylenir kaldı adı.
Bunda işlerin bitirip gittiler,
Vardılar ol ulu şaha yettiler.
İşte nefs elinde biz kaldık zebun,
Canlarımıza bu nefs vurdu düğün.
Yâ ilâhi! Sen medet kıl bize.
Sen sabırlık ver bizim dilimize.
Eşref oğlu Rûmi sen tut dilini,
Hazrete arzeyle her dem özünü.
Alim-üs-sırn vel-hafiyyât öldürür,
Kullarına kadıyyel-hâcât odur.

75- UYKU- AZ UYUMANIN YARARI, ÇOK UYUMANIN ZARARI

Şimdi aziz kardeş:

Çok uyumak iyi değildir. Zira, geceleri abdest alarak iki rekât namaz kılmak, dünyadan ve dünyaya malik olmaktan hayırlı ve üstündür.

Fahr-i kâinat aleyhi ekmel-üt-tahiyyât efendimiz hazretleri:

“Gece yarısında, iki rekât namaz kılmak, dünyadan ve dünya içinde olanlardan hayırlıdır.” buyurmuşlardır.

O sultan-ı din-i müferynin (uygulayıcısı), geceleri ibadet için ayakta durmaktan, mübarek ayakları şişerdi. Şu hâlde, onun ümmeti olanlara da ona uymak ve onun nurlu ve mübarek yolundan gitmek gerektir. Bizler ise, ümmet olduğumuzu iddia ederiz amma ne halimiz ne kalimiz ona uymaz. O iki cihanın fahri, geceleri sabaha kadar ayakta dururdu ve bu yüzden ayakları şişerdi. Bizim ise, çok uyumaktan göz kapaklarımız şişiyor, yanımız üstüne yatmaktan, yanımız ve belimiz ağrıyor. Oysa, altlarımıza döşekler döşenmiş, üstümüze yün veya pamuk yorganlar örtülmüştür. Biz, yemek beğenmeyiz, o açlıktan mübarek karnı arkasına yapışırdı ve karnına taş bağlardı. Bizim, çok yemekten öküz gibi karnımız şişer de nefes alıp vermekte güçlük çekeriz. O, fakirliğe müptelâ idi ve çoğu zaman fakirlerle sohbet ederdi. Biz, fakirlerin

adlarını anmaktan utanırız. Nerede kaldı ki, yanımıza getirelim veya yanlarına gidelim de onlarla konuşalım.

Şu halde, bu dertlerimize mutlaka bir çare aramalı ve bulmalıyız. Yoksa, Hakkın huzuruna kara yüzle varmamız muhakkak ve mukadderdir. Kibri bırakıp, meşâyih eşiğine düşmeli ve o fâni kapılardan, fâni umutlardan vaz geçmeliyiz.

Şimdi kardeş:

76- UYKUNUN ÇEŞİTLERİ

1) Gaflet uykusu

2) Şekavet uykusu

3) Ukubet uykusu

4) Kaylûle uykusu

5) Ruhsat uykusu

6) Hasret uykusu

Fahr-i âlem sallallâhu aleyhi ve sellem efendimiz buyurmuşlardır ki:

“Uyku, altı çeşittir: İlim meclislerinde uyuyanlar **Gaflet** uykusundadırlar. Sabah namazı vaktinde uyuyanlar **Şekavet** uykusundadırlar. Namaz vakitlerinde uyuyanlar **Ukubet**, yani Azap ve Eziyet uykusundadırlar. Öğle namazından evvel, kuşluk zamanı uyuyanlar **Kaylûle** uykusundadırlar. Yatsı namazını kıldıktan sonra uyuyanlar **Ruhsat** uykusundadırlar. Cuma geceleri uyuyanlar ise, **Hasret** uykusundadırlar.”

Ey kardeş:

Uyursan, hiç olmazsa RUHSAT UYKUSU veya KAYLÛLE UYKUSU uyu!

İbrahim peygamber aleyhisselâma, bir gece uyku bastırdı. Biraz, gözünü dinlendirdi ve içi geçti. Rüyasında, Hak teâlâ hazretlerini gördü. Allahu azim-üş-şân buyurdu:

— Yâ İbrahim! Oğlunu boğazla.

İbrahim aleyhisselâm derhal uyandı. Kendisine bir titreme ârız oldu. İnlemeye başladı. Oğlu İsmail aleyhisselâm babasının inlemesini duydu ve sordu:

— Baba, ne acı inliyorsun. Seni, hiç böyle inlerken görmemiştim. Ne oldu, neyin var?

— Oğul, bir rüya gördüm.

— Ne olur babacığım bana gördüğün rüyayı anlatsana.

— Ey oğul! Bu gece uyku bastırdı, bir lâhza başımı yere koyayım dedim, uyumuşum. Rüyamda, Hak teâlâ hazretlerini gördüm. Bana (İbrahim! oğlunu kurban et.) buyurdu işte, bunun için canıma ateş düştü, titriyorum. Amma, Allâhu teâlânın emrinin yerine gelmesi lâzımdır.

— Babacığım, bu ceza sana niçin verildi, bilir misin?

' — Nedendir?

— Çünkü, bu gece uyudun ve dosta münâcatı terk ettin. Bu musibet bunun için sana ceza olarak Duyuruldu. Ey benim babacığım! Hakkı seven kişiler uyurlar mı? Eğer, uyumasaydın böyle rüya görmezdin. Fakat, olan oldu. Şimdi beni kurban et ki, suçun affolunsun, dedi.

Bu kıssa, Kur'an-ı azim de zikr olunmuştur. Hak teâlâ, haliline buyurur:

"Vakta ki, oğlu beraberinde çalışabilecek çağa erdi. İbrahim: Yavrum, dedi Rüyamda seni boğazlıyor gördüm. Bir bak, düşün ne dersin, bu hususta düşüncen nedir? Oğlu: Babacığım! Emrolunduğun şeyi yap. Beni inşaallah sabır edicilerden bulacaksın, dedi.'' Sâffât sûresi: 102

Davud peygamber aleyhisselâma, Hak teâlâ şöyle buyurdu:

— Yâ Davud! Bir kişi, beni sevdiğini iddia eder ve fakat o kişi geceleri uyursa, muhakkak ki onun bu dâvası yalandır.

Şeyh Şibli rahmetullahi aleyh buyurur ki:

— Bir âşıkın bin yıl ömrü olsa, o bin yıl içinde bir gece sabaha kadar uyusa, o talibe Hak teâlâ hazretleri katında bundan büyük rüsvaylık yoktur.

Yine o aziz buyurmuştur:

Bir gece, bana uyku bastırdı ve o gece uyumuş kalmışım. Hak teâlâ buyurdu ki:

— Yâ Şibli! Gözlerini aç ve uyan! Uyuyan kişiler, benden mahcup olurlar.

Bu hitabı işittikten sonra, bütün ömrüm boyunca gece uykusunu terk ettim.

Eğer, sen de tâlip isen gece uykusunu terket zira, âşıklara gece uyumak haramdır. Sevenlere, bütün uykular haramdır, buyurulmuştur.

Velilerden birisi, evlât sahibi olmak niyeti ile bir cariye satın aldı ve kıza:

— Haydi, beraber yatalım, dedi.

Cariye şu cevabı verdi:

— Senin de efendin var mı?

— Evet, vardır.

— Senin efendin de uyur mu?

— Hâşâ ki, benim efendim uykudan ve uyumaktan münezzehtir.

— Peki, sen efendinden utanmaz mısın ki, o uyanık ve hazır iken sen ona karşı yatıp uyuyacaksın?

O aziz, cariyenin bu sözünden korktu ve artık ömrünün sonuna kadar hiç gece uykusu uyumadı.

Ey kardeş:

Geceleri uyanamıyorsan, hiç olmazsa seherlerde uyanık ol! Uyanık olanları Allâhu teâlâ sever ve över:

"Ve seherlerde namaz kılıcılardır." Ali-İmran sûresi: 17

Hak teâlâ, gece namaz kılanları sevdiğinden ötürü, Hak teâlâ İsrâ sûresi 79. ayette Resulü Ekrem efendimize şöyle buyurarak gece namazını emretti:

"Gecenin bir kısmında da uyanarak sana mahsus bir ibadet olmak üzere teheccüt namazı kıl ki, Rabbin seni Makamı Mahmuda ulaştırsın."

Allahu azim-üş-şân buyurur ki:

— Gerçek kulum, öleceğini unutmayan, geceleri uyumayan, tesbihi ile horozları uyandırandır.

Oysa, biz horozların öte öte bizi uyarmalarım bekleriz;

Bir gece, Yahya peygamber aleyhisselâm, her zamankinden fazlaca yemek yedi. Kendisine bir ağırlık geldi ve yattı uyudu.

Hak teâlâ, ona vahyedip şöyle buyurdu:

— Yâ Yahya! Neden çok yemek yedin ve yattın uyudun? Yoksa, benden başka sığınacak bir yakınlık mı buldun? Yâ Yahya! İzzetim hakkı için, eğer bir kere cennete baksaydın, şevkinden mahvolur ve gözlerine asla uyku girmezdi. Eğer, cehennemin de hakikatini bilmiş olsaydın, ağlamaktan gözlerinin yaşı tükenir de kan ağlardın. Korkundan, bütün azaların dağılırdı. Elbise yerine eski püskü şeyler giyerdin, ekmek yerine endişe yerdin, geceyi gündüzü yasla geçirirdin.

Düşün ve insaf et! Yahya aleyhisselâm, bir gece uyuduğundan ötürü böyle azarlandı. Bir kerre, arpa ekmeği ile kanımı doyurarak uyuyan peygambere böyle ihtar olursa,

Ya, hayvan gibi midesini doyurup ve doldurup, yabana bırakılmış leş gibi uyuyanlara acaba nasıl bir azarlama ve ihtar olacaktır?

Yazık, yazık bizlere ki, şeytana esir olmuş, nefsimizin isteklerine düşmüş, yalnız dünyamızı imâr ederiz. Haram helâl demeden, karınlarımızı türlü türlü yemeklerle doldurur, hararet basınca üstüne soğuk suları da içeriz. Yediğimiz o yemeklerin buharı dimağımıza ağırlık verir, gözlerimize uyku bastırır, başımızı yastığa koyduk mu, tâ gün doğuncaya kadar horul horul uyuruz.

İlâhi! Medet senden.

77- MÜHİM BİR İHTAR

Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz buyururlar ki:

Bir gece, uykumda iki kişi geldiler ve beni alarak bir yere götürdüler. Orası ne yere benziyordu ne göğe! Baktım ki, bir kişi arkası üstü yatmış ve diğer bir kişi de onun üstüne çıkmış, iri bir karpuz büyüklüğündeki taşı, altta yatanın başına vuruyor. Vura vura, o altta yatanın başı parça parça oluyor ve taş yuvarlanıyor. Üstteki, taşı tekrar alıyor ve tekrar vuruyor, vuruyor. Bu defalarca böyle tekrarlandı, durdu. Dayanamadım, yanlarına gittim ve sordum; .... -

— Bu kişi kimdir? Kendisine neden böyle azap ediyorsunuz?

— Bu, gece yatıp sabahlara kadar uyuyan bir kişidir. Bir gece olsun kalkıp ne zikrullah etti ne namaz kıldı ne Kur'an okudu, ömrü boyunca sabahlara kadar uyudu. İşte, bunun için kendisine azap edilmektedir ve kıyamete kadar da bu azabı devam edecektir. Artık, kıyamette hali nice olur bilmem.

Aleyhissalâtü vesselam efendimiz buyurmuşlardır ki:

— **Sabah uykusu şeytanidir.** Şeytan, kişinin burnunun deliğinden içeri girer, ona kötü rüyalar gösterir ki, bu rüyayı kimseye söylememelidir. Şeytan, uykuya hazırlanan bir kişinin burnunun deliğinden içeri girer, genzinde yerleşir ve onu öyle uyutur ki, sabaha kadar uyanamaz. Onun, için, siz birinize uyku bastırdığı zaman, hemen gidip burnunuza su çekin, oraya yerleşmeye çalışan şeytanı def etsin.

En önemli hadis kitaplarından Buhâri ve Müslîm de Ebû-Said-i Hudri radıyallâhu anh, şöyle rivayet eder:

"Sizden biriniz esnerken, eliyle ağzını tutsun. Zira, şeytan ağzından girer."

Bir başka Hâdisi Şerif te de şöyle buyurulmaktadır:

"Sizden biriniz uykudan uyanınca» burnunun deliklerine tâ genzine kadar su çeksin ve oraya yerleşen şeytanı çıkarsın."

Ey aziz:

Geceleri uyanık bulunmaya çalış! **Geceler, üç büyük taifenin üzerlerinden üç halle geçer.** Kâfir veya müslüman, bu üç faalden uzak kalamaz.

1) Bir taife vardır ki, **gece onlar için saadettir**. Gecelerden, onlara zerre kadar zarar erişmez. Belki, onlar için bir devlet olur. Şimdi sana onların kimler olduklarını da söyleyeyim ki, geceleri kendilerine devlet ve saadet olanları tanıyabilesin:

Bunlar, geceleri hasret kaldığı gurbetteki bir sevdiğini bekler gibi gözler ve gece olunca sevinirler. Zira, gaflet ehli güneş doğuncaya kadar uyurlarken, talipler uyumazlar, bu kavga ve gürültü âleminden el ve ayak çekilince, onlar gider alır ve dost eşiğinde başlarını secdeye koyarlar, Mevlâya münâcatta bulunurlar, bütün hacetlerini o yüce dergâha, arz ederler, namaz kılar, niyaz eder, yalvarır, yakarır, gözyaşı dökerler ve sabah olana kadar Mevlâ ile söyleşirler. Sabah olunca da halkın arasına karışır, kendilerini hiç belli etmezler ve halktan biri gibi görünürler. İşte, geceler bu gibi kişilere devlet ve saadet olur. Onlar, bu yüzden geceleri sever ve isterler, geceleri Mevlâ ile sohbette bulunurlar.

2) Bir diğer tâife de vardır ki, geceleri onlar için **sıkıntı ve zorluk demektir**. Gecelerin onlara hiçbir hayrı ve faydası olmaz gece ile azap ve ceza gibi olurlar. Zira, bunların Hak teâlâ hazretlerine karşı yüzleri karadır. Peki, kimlerdir böyle olanlar? O kimselerdir ki, gece olmasını gözetir ve her biri bir köşede hırsızlık eder veya bir eğlence ve sefahat meclisinde sabahlara kadar nefsanî zevklerle meşgul olurlar. Onlar, bu içki ve çengi âlemlerini gerçekten bir zevk sanırlar ve bu âlemlerin canlarına azap, ikap, cefa ve mihnet olduğunu asla düşünemezler.

3) Bir tâife daha vardır ki, onlara da geceleri **ne kâr getirir ne de zarar verir**. Bunlar, geceleri uyku ile geçirirler, arada bir uyanır, sağlarına sollarına dönerler, hiç Allah'ı

zikretmezler. Sanırsın ki, onlar birer ölüdürler, kabirlerine uzanmış öyle yatarlar. Sabah olup, ezan okununca kalkarlar, yani bir bakıma dirilirler. Gerçi, bunların ikinciler gibi ziyanları da olmaz ise de gecelerini gafletle geçirmeleri ve kıymetini bilmemeleri, elbette büyük bir zarardır.

Ey halini bilmeyen biçare:

Sakın sende, hallerini bilmeyen bu iki tâife e gibi olma! Sonra ziyan edenlerden olur, Hak teâlânın hışmına uğrayarak, cehennemde türlü türlü azaba uğrayanlardan olursun.

Sen de gecelerini zikirle, tesbih ile, namazla, niyazla, yalvarıp yakarma ile geçirenlerden ol ki, doğrudan cennete gidip cennette türlü içecekler ile zevki sefa edersin.

Gevâşi tefsirinde denilmiştir ki:

Allâhu teâlânın mümin kulları, **temiz bir abdest** ile uyudukları zaman, onların canları göklere yükselir, secdeye varmaya emr olunur. Fakat, abdestsiz yatarlarsa, yine göklere yükselirler ama secde ile emir olunmazlar.

— **Kadı Beydâvi** tefsirinde de denilmiştir ki:

Nefsin, bedenin zahiri ve batını ile ilişkisi vardır, ölüm halinde, nefsin ikisi ile de irtibatı kesilir. **Uyku halinde** ise, yalnız bedenle ilişkisi kesilir.

Fakat, bir nefs vardır ki hem ölüm hem de uyku halinde de ölmez. Zira ölen sadece bedendir. Yani, bedenin hareketidir, ölüm halinde dahi ölmeyen nefs; Nefsi mutmainne, Nefsi mülhime veya Nefsi levvâme'dir. Eğer, bunlar ölüm halinde ölselerdi, sevaptan lezzet ve azaptan elem duymazlardı. Uyku halinde ölmeyen de hem cisim hem de ruhu hayvanidir.

78- RUHU HAYVANİ VE RUHU İNSANİ

Zira, bu hayvani ruh gider yani seyreder, ruhu insani ise yerinde durur. Yani, bedenden ayrılmaz. Onun için, beden diri olur. Uyuyunca ruhu hayvani gider, seyran eder, dilediği yerlerde dolaşır. Onun, o seyirden, yemekten, içmekten ve şehvetten hazzı ve sefası vardır. Ruhu hayvani bunlardan hoşlanır. Uyanınca, döner yine bedene girer, hayvani ruh hem uykuda hem de uyanınca haz alır iki halde de hazzı vardır.

Sual — Ruh-u hayvani ve ruh-ü insani bir değil midir? Ruhu hayvani başka ve ruhu insani başka mıdır?

Cevap — Ruhu hayvani başka, ruhu insani başkadır. Ruh-u insani, uyku halinde gitmez. Eğer, gitmiş olsa beden ölür. Uyku halinde giden ve uyanınca bedene dönen ruhu hayvani dir.

Akla bir soru daha gelebilir:

İnsan, ruhu hayvani dönünce mi uyanır, yoksa uyanınca mı ruhu hayvani gelir? Bu konuda söylenecek çok sözler vardır, inşa'allahu teâlâ aşağıda onları da anlatacağız.

Şimdi, şu kadarını anlatalım ki; ruhu hayvaninin uyku halinde yemesi, içmesi ve sair mübaşereti olur. Bilmez misin ki, uyku halinde ihtilâm olunca, gusül vaciptir. Zahirde de gusül vacip olur. Zira, **nefis, beden ve hayvani ruh,** mahlukattan yani "âlem-i halktandırlar". Oysa, **ruhu insani "âlem-i emirdendir**". Nitekim, Hak teâlâ İsrâ Sûresi 85. ayetinde şöyle buyurur:

"De ki, Ruh Rabbimin emrindendir"

İnsani Ruh, akıl âlemimin dışındandır. Zira, ruhu insaniyi akılla yorumlamak mümkün değildir. Eğer, yorumlamak mümkün olsaydı, başka türlü anlatılırdı. Anlatılamadığından ötürüdür ki, Hak teâlâ Habibi edibine: (De ki: Ruh, Rabbim celle şanenin emrindedir) diye cevap vermiştir. Demek ki, insani ruhla aklın ilişkisi yoktur, hayvani ruhun onunla ilişkisi nasıl olabilir ki, ruhu insani lâ-mekândır (mekânızdır).

Bundan dolayı da âlem-i emirdendir. Böyle olduğu için de Hak teâlânın marifetine ve muhabbetine nail olmuştur.

Sözü uzattık; maksada gelelim. Evet, sözümüz uykuda idi. Şunu bilmiş ol ki, cemâle istekli ve visale talip olanlar, asla sabahlara kadar uyumazlar.

79- YOLUN BAŞINDA OLAN TALİPLERİN (MÜBTEDİLERİN) UYKUSU

Arifler şöyle buyurmuşlardır:

Müptedi (yolun başında olan) talipler, gecenin üç bölüğünde uyumalı ve bedenleri uykusuz kalmamalıdır, ki başları ağrımasın ve ıstırap duymasınlar. Bunu rakamla ifade etmek gerekirse, sadık müritler iki saat gündüz ve altı saat gece olmak üzere, günde toplam sekiz saat uyku uyumalıdırlar. Gündüzleri, şöyle uzanmalı ve bedeni dinlendirmeli, fakat asla müddeti uzatmamalıdırlar. Çünkü, öyle zamanlar olur ki, ruh uykusuz da ağırlığı giderir. Zira, uykunun tabiatı soğuk ve ıslaktır. Bedene faydası vardır, mizaçtan harareti ve kuruluğu giderir. Eğer, gecenin üç bölüğünden az uyunursa, talibin bilincine zarar verir, cismi ıztıraba düşer, halsiz ve mecalsiz kalır, talep yolu bağlanır ve Ne'ûzü billâh onun yerine bir gevşeklik gelir. Fakat, gönüldeki muhabbeti ağır basar bu alışkanlık haline gelip uykunun yerini alırsa, gecenin üç bölüğünden az uyumak zarar vermez. Zira, insani ruhta tabiatı gereği soğuk ve ıslaktır, oda uykunun yerini tutabilir.

Nitekim, ariflerden birisine sordular:

— Gece ile aran nasıl?

Şöyle cevap verdi:

— Ben geceye hiç riayet etmem. O gelir cemalini gösterir ve gider. Gidince de onu hiç düşünmem.

- Geceleri ibadet, dosta münâcat etmek ve cemâli müşahede etmek içindir.

Ebû Süleyman Dârani buyurur ki:

Geceleri uyanık olanlar ve ibadet edenler, bu ibadetlerinden öyle şevk, zevk, lezzet ve sefa bulurlar ki; ne yanları üstüne yatarak horul horul uyuyanlar ne de sabahlara kadar eğlence yerlerinde vakit geçirenler aynı zevk ve lezzeti bulamazlar.

Bundan dolayı arifler:

Sevgili ile bir yıl birlikte olunsa, uyku ile uyanıklık arasında geçen zaman gibi kısa olur ama sevgiliden ayrı ve uzak yaşamak, uyku ile uyanıklık arasındaki süre kadar bile olsa insana bir yıl gibi uzun gelir.

Onun için, **ruh ve üns ehli** olanlara, uzun geceler kısa gibi gelir.

Ali ibn-i Bekâr rahmetullâhi aleyh buyurur ki:

"Kırk yıldır beni, gecelerin sonunda güneşin doğması kadar hiçbir şey üzmedi ve usandırmadı."

Arifler derler ki:

Uyanıklara, Hak teâlâ nazar eder ve onların gönüllerini nur ile doldurur ve gönüllerine türlü türlü bereketler verir. Ondan sonra, onların gönüllerinden, gafillerin gönüllerine âfiyet ulaşır.

Hak teâlâ, Nebilerden birisine vahiy edip buyurdu:

— Benim has kullarım onlardır ki, beni severler. Ben de onları severim. Onlar beni isterler, ben de onları isterim. Onlar beni zikrederler, ben de onları zikrederim. Onlar bana nazar ederler, ben de onlara nazar ederim. Eğer, sen de onların yollarında bulunacak olursan, seni de severim. Yollarından ayrılıp sapacak olursan, sana nazar etmem.

O peygamber niyazda bulundu:

Yâ Rab! Onların alâmetleri nedir?

Hak teâlâ buyurdu:

—Onlar, çoban koyun güder gibi, gündüzün gölgeleri güderler. Kuşların yuvalarını istemeleri gibi onlarda güneşin batıp gecenin olmasını isterler. Vakit gelip, gece karanlığı inince her dost dostla halvet olur. Onlar, benim için yüzlerini yere koyarak secde ederler. Benim için ayakları üzerinde durur bana münâcat ederler. Bunun için, benim onlara bahşişim şudur:

Onların gönüllerine nur veririm, onlar da hiç şüphesiz benden haber verirler.

İkinci hediyem de şudur: Eğer, yedi kat yer ve yedi kat gök onların terazilerine konulsa, bunu kendilerine az görürüm.

Üçüncü bahşişim de şudur: Ben, onlara zatımla ve bütün Esma ve sıfatımla tecelli ederim. Benim zatımla ve bütün esmâ ve sıfatımla tecelli ettiklerime vereceğim kerametleri hiç kimse bilmez.

Şeyh Şihabüddin Ömer Sühreverdi rahmetullahi aleyh buyurur ki:

— Sadık bir mürit, Hak teâlaya münâcatta bulunmak üzere gece kalktığında, onun gecesinin nuru, gündüzüne akseder. böylece onun gündüzü de gecesinin himayesinde bulunur. Zira, onun gönlü Hak teâlânın nurları ile aydınlanmış olur.

Bunun için, onların gündüz yapıkları bütün hareketleri ve tasarrufları, o nurların kaynağından hâsıl olur.

Nitekim, bir Hadis-i şerifte:

"Geceleri namaz kılanların yüzleri, gündüz güzel olur", buyurulmuştur.

Davud peygamber aleyhisselâm, niyazda bulundu:

— Yâ Rabbi Geceleri, sana ibadet etmeyi sever ve isterim. Acaba, ne vakit kalkıp ibadet edeyim?

Hak teâlâ buyurdu:

— Yâ Davud! Gecenin başında kalkma! Gecenin sonunda da kalkma! Zira, gecenin evvelinde kalkan kullarım, sonunda da kalkamazlar. Sen, gecenin ortasında kalk, tâ ki o vakitte kalkan kullarım seni rahatsız etmesin. Sen, benimle halvet ol, ben de seninle olayım. O zaman, ihtiyacın ne ise arz et.

Şu hâlde, gecenin başlangıcında yatsı namazından sonra biraz nafile namaz kılıp, zikrullah ta bulunmalı ve uyku bastırınca uyumalıdır. Uyandığı zaman, on iki rekât namaz kılmalı, ondan sonra vacip olan vitir namazı eda etmeli, bir müddet zikrullahta bulunmalıdır.

Fakat, uyku bastırdığı zaman namaz kılıp zikretmekten sakınmalıdır. Zira, bu gafillerin ibadeti ve zikrine benzeyebilir.

Bu kitabın müellifi fakir de derim ki:

— Şeyhim ki, Şeyh Hüseyin ibn-i Şihabüddin Ahmed, İbn-i Hüsamüddin bin Şeyh Şemsüddin Mehmed bin Şeyh Muhyiddin-i Abdülkadir-i Geylâni kaddesallahu sirrahul-aziz, müritlerine buyururdu:

— Geceleri bir kere uyuyun ve gündüzleri bir kere yiyin.

Şimdi, şunu bilmiş ol ki, tâlib-i Hak olan kimseye geceleri kalkıp zikrullah etmek ve namaz kılmak elbette gerektir. Nitekim, haberde vârid olmuştur:

Aleyhissalâtü vesselam efendimiz: **(Geceleri, bir davar sağacak kadar dahi olsa, kalkıp ibadet ediniz.)** buyurmuşlardır.

Bu davar sağacak kadar süreyi kimileri iki rekât, kimileri de dört rekât namaz kılacak kadar bir süre olduğunu söyler.

Bazıları da derler ki, Hak teâlânın: Âli İmran sûresi 26. âyetine işaret ederek.

"De ki, mülkün gerçek sahibi olan Allâhım, Mülkü dilediğine verir ve mülkü dilediğinden alırsın.''

Diye buyurması, Allahu azim-üş-şân dilediğine geceleri kalkıp ibadet etmek kudret ve kuvvetini verir, dilediğine bu kuvvet ve kudreti vermez, yani dilediğini geceleri kalkıp ibadet etmekten mahrum eder demektir. Şu hâlde, bir kişi tembellik ve

gevşekliğinden ötürü geceleri kalkmayı terk etse veya kalkmaya üşenerek geceleri ibadetten mahrum kalsa, bu hareketinden dolayı yas tutup ağlasın ki, onun üzerine çok hayırlı kapılar kapanır.

Şimdi aziz:

Şu gerçeği de bilmiş ol ki, Resûl-ü zişânın halinden daha üstün bir hal olması mümkün değildir. Resul aleyhisselâmın ise, geceleri kalkıp namaz kılmaktan mübarek ayakları şişerdi. Bazı, halini ve haddini bilmezler:

— Resûlullah, bunu şeriatini bildirmek ve ümmetine talim etmek için yapardı derler.

Biz de böyle düşünen ve diyenlere cevap verir ve deriz ki:

— Madem ki öyledir, biz kim oluyoruz da **onun şeriâtine uymuyoruz?** O iki cihan serveri, şeriatini bildirmek ve ümmetine talim etmek için, geceleri tatlı uykularını bırakır kalkardı da biz neden kalkıp ibadet etmeyiz?

Burada ince bir nokta var; geceleri kalkıp ibadet etmeyi terk etmekte fazilet gören ve bu haliyle de Cenab-ı mukaddese yakın olduğunu iddia eden hastadır. Bu halleri kaçınılmaz olup, kendini amellerinde gösterir, hasta oldukları anlaşılmaz. Hastalıkları amellerinde görülür. **Yakîn olduğunu düşünüp bunu iddia etmeleri hasta olduğunu gösterir,** bu halle bağlanmıştır.

Ömer Sühreverdi buyurur ki:

— Bu inceliği birçok kimselerde gördük ama bize zahir oldu ki kusurdur.

Hasan Basri hazretlerine birisi sordu:

— Bu ne hikmettir ki, geceleri kalkıp ibadet etmeye niyet ettiğim halde, kalkıp namaz kılamam.

Hazret, şu cevabı verdi:

— Senin günahın, seni bırakmaz ki gece kalkıp abdest alsın ve namaz kılasın.

Şu hâlde, gündüzleri günah işlemekten kaçınmalıdır ki, Hak teâlâ geceleri kalkıp ibadet etmek saadet ve mazhariyetini müyesser eylesin.

Ululardan birisi der ki:

— Günah işlediğimden ötürü, yedi ay gece kalkıp namaz kılmaktan mahrum kaldım.

Kendisine sordular:

— O günahın, nasıl bir günah idi?

Şöyle cevap verdi:

— Bir gün, bir yerde birisinin ağladığını gördüm. (Ehl-i beytinden birisi mi öldü ki, ağlıyorsun?) diye sordum. Bana: (Ondan da beter bir musibete uğradım.) dedi. (Vücudunda bir sıkıntı ve illet mi var?) diye sordum. (Ondan da beter belaya uğradım.) dedi. (O bela nedir?) diye sordum. (Bütün kapılar yüzüme kapandı. Bütün perdeler gönlüme asıldı. Bir gece virdimi okuyup yerine getiremedim, onun için ağlıyorum. Benim bu günahım, öyle bir günahtır ki, ben onu söyleyemem,) cevabını verdi.

Kimileri adamın uğradığı belanın iltiham olmak olduğunu söyledi. Zira, iltihamın sebebi, başı yere koyarak uyumaktır. Kişi, başını yastığa koyarak uyumayı terk etse ve geceleri kalkıp ibadet etmeyi âdet edinse, artık o kimseye başını yastığa koymak günah olur. Eğer, başını yastığa koyarsa, ihtilâm olmağa sebeptir. Fakat, bir kimse geceleri kalkıp ibadet edebilmeye kuvvet ve yardımı olsun diye, başını yastığa koyarsa, günah olmasa da âşıklar için yine günahtır.

Sâlihlerden nice kişiler vardır ki, onlar bütün gece uyumazlar ve sabaha kadar geceyi ihya ederlerdi. Hatta, rivayete göre tâbi 'inden kırk kişi, yatsı abdestiyle sabah namazı kılarlardı ki, gece ibadetlerini böyle yaptıkları eserlerde vârid olmuştur. Bu zevattan bazıları şunlardır.

Said bin Müseyyeb, Fudeyl ibn-i îyaz, Veheb bin Verd, Süleyman-ı Dârânî, Ali ibn-ü Bekâr, Habib-ül Â'cemi, Kehsen bin Münhâl, Ebû Cazım, Ebü Kaadim, Muhammed bin Münkedir'dir.

Bu zevat daha çoktur. Biz, burada kitap uzun olmasın diye hepsinin isimlerini zikretmedik.

Şeyh Ebû-Tâlip Mekki rahmetullahi aleyh, KUVVET-ÜL- KULÛB adındaki kitabında, hepsini adları ile zikretmiştir.

Her kimin, sabaha kadar uyanık durmağa gücü yetmezse, yani yukarıda belirttiğimiz gibi gönlünün ruhu ve ünsü uykunun yerini tutmaz ise, müstehap olan gecenin üçte birini ihyâ eylemesidir. Müstehabın en azı da gecenin son altıda biri ne kadar ihyâ eylemesi, sonra biraz daha uyumasıdır. Fakat, ertesi gün güneş doğmadan uyanması lâzımdır.

İşte, uyumaya dair birkaç yol gösterdim. Ayet-i kerime, Hadis-i şerifler ve azizlerin davranışlarından anlaşıldı ki, **talip olanlara geceleri sabaha kadar uyumak** câiz değildir.

Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz, bir Hadis-i şeriflerinde buyururlar ki:

“Her kim, bütün gece sabaha kadar uyursa, sabah uykudan kalkmadan, şeytan gelir ve onun kulaklarına işer.”

Mesabih şerhinde, bu Hadis-i şerif yorumlanırken; yani şeytan o kimseye galip gelir ve onu kendisine maskara edinir, denilmektedir.

Bazıları da şeytan o kimsenin hakikaten kulağına işer, demişlerdir.

Fakat, Hitabi rahmetullahi aleyh buyurur ki:

— Bu bir teşbihtir. Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz, geceleri sabahlara kadar uyuyup sabah namazına kalkmayanlar kulaklarında idrar varmış gibi duymaz, üzerine bir ağırlık çöker. Zira bevl (işenmiş) edilmiş kulak artık duymaz. Böyle olduğu için Resûlullah sallahu aleyhi ve sellem efendimiz teşbih yapmıştır.

Hafız da der ki:

— Geceleri kalkıp namaz kılmayı terk edenlerden birinden duydum: (Rüyamda, bir kara yüzlü şahıs geldi, ayakları ile üstüme basarak, kulağıma işedi,) diyordu.

Hasan Basri rahmetullahi aleyh de buyururlar ki:

— Geceleri sabahlara kadar uyuyanlar ve kalkıp namaz kılmayı ve zikrullahta bulunmayı terk edenler, sabahleyin uyandıkları zaman parmaklarını kulaklarına sokarlarsa, şeytanın sidiği kokusunu bulurlar.

Bazıları da demişlerdir ki:

— Resûl aleyhisselâm (geceleri namaza kalkmayanların kulaklarına şeytan işer) buyurmasından murat odur ki, şeytan onların kulaklarını bâtıl sözlerle doldurur ve bu gibi kulaklar hiç şüphesiz hak sözleri işitmekten bâtıl olurlar.

80 -UYANINCA YAPILACAK İŞLER

Talip uykusundan uyanınca, bâtınını Hak teâlâ hazretlerine yöneltmeli ve fikrini Allâhu teâlânın emirlerine sarf eylemeli ve Allâhu Teâlâ'dan gayrısına fikrini döndürmemeli dir. Uyanır uyanmaz, dilini Hakkın zikriyle meşgul etmelidir. Zira, sadık müritler küçük bir çocuğa benzerler. Çocuklar, bir şeye istekli olarak uyurlarsa, o şeye istekli olarak uyanırlar. Talip de tıpkı onun gibi, muhabbet ettiği üzerinde; uyurken, uyanınca ve hatta kıyamete kadar sabit olmalıdır. Nitekim, Aleyhissalâtü vesselam efendimiz:

"Nasıl yaşarsanız, öyle ölürsünüz. Nasıl ölürseniz öyle dirilirsiniz." buyurmuşlardır.

Sadık müritler, uyandıkları zaman maksatlarının ne olduğuna bakmalı ve dikkat etmelidir. Zira, kıyamet gününde de kabirden maksadı ve muradı ne ise ona göre kalkılır. Eğer, onun maksadı Allahu teâlâ hazretlerine ise ne âlâ ne hoş! Eğer, maksadı ve kaygısı başka olursa, Ne'ûzü billah durumu müşkül olur. Zira, kul uyandığı zaman onun bâtını asıl fıtratın (Yaratılışın) temizliği üzerine uyanır. Şu hâlde, talip olanlar bâtınlarını, Allahu Teâlâ'dan başka bir şeyle meşgul etmemelidirler, ki yaratılışlarının nuru kendisinden gitmesin.

Talip uykusundan Allâh'ı zikir üzerine uyanmalı ve gönlünü Allah'a yöneltmeli başka şeylerin zikrinden korkmalıdır. Bâtını böyle olanlara ilâhi nurlar gelir, içleri bu nurla temizlenir. Böylelikle gönlünde ilâhi koku ve esintiler oluşur. Talip üzerine ilahi nur dökülmüş olarak uyanırsa şu duayı okumalıdır.

● "Şükür, hamd ve senâ, öldükten sonra bizi dirilten, ruhlarımızı iade eden Allah'adır. Öldükten sonra tekrar dirilten ve mahşerde toplayıp hesaba çeken Allah'a hamd ve senâ ederiz."

Sonra, kalkıp derhal abdest almalı ve gecenin sonuna kadar ya namaz veya zikrullah ile meşgul olmalıdır. Sonra, yine abdest almalı ve sabah namazına kadar birkaç rekât namaz daha kılmalıdır. Sabah ezanı okunmaya başlayıp müezzin ALLAHU EKBER deyince, müezzinle birlikte ALLAHU EKBER demeli ve ikinci ALLAHU EKBER arasında, şu duayı okumalıdır:

- Allahümme yâ ehlel kibriyâi vel-azameti ve yâ müntehel ceberûti vel izzeti yâ veliyyel avni vel kudreti yâ mâlik ed dünya vel âhireti semi'nâ ve atâ'nâ gufraneke rebbenâ ve ileykel masiyr.

(Ey azamet ve kibriyâ ehli, ey Ceberut ve izzetin müntehası, ey yardım ve kudretin sahibi, ey dünya ve âhiretin mâliki olan Allahım! İşittik, itaat ettik, gufranını niyaz ediyoruz ey Rabbimiz! Dönüş, ancak sanadır)

Müezzin, ikinci defa ALLAHU EKBER deyince yine birlikte söylemeli, ezanın devamı müddetince müezzine kulak vermeli ve o ne söylerse aynen tekrar etmelidir.

Ezan tamamlanınca, ezan duasını okumalı, eğer sünnet kılınacak vakit olmuşsa kalkıp sabah namazının iki rekât sünnetini kılmalı, birinci rekâtında KUL YA EYYÜHEL KÂFÎRUN ve ikinci rekâtta Fatiha'dan sonra KUL HÛVALLAHU EHAD sûrelerini okumalı ve daha sonra yedi veya on yedi kerre şu duayı okumalıdır:

"Estağfirullâhe li zenbi fe sübhanallahi bi hamdi Rabbi."

Daha sonra, aleyhissalâtü vesselâm efendimizin sabah namazlarının sünneti ile farzı arasında okudukları bu duayı okumalıdır:

Allahım Efendimiz Muhammed'e ve onun âline salât eyle!

Allahım! Senin fazl-ı kereminden, gönlümü sana bağlayacak darmadağınık hâlimi bir araya toplayacak, dağınık işlerimi birbirine yaklaştıracak, benden fitneleri defedecek, dinimi islâh, bâtınımı muhafaza edecek, zâhirimi yükseltecek, amelimi temizleyecek, yüzümü ağartacak, bana rüşdümü ilkâ edecek ve beni bütün kötülüklerden koruyacak bir rahmet isterim.

Allahım! Senden bir daha küfre düşmeyecek şekilde sâdık ve yakînî bir iman, beni dünya ve âhirette lutûf ve kereminin en yüksek mertebesine ulaştıracak olan bir rahmet istiyorum.

Allahım! Senin fazlından, kazalarda sabır ve kurtuluşu, şehidlerin mertebelerini, iyilerin yaşayışını, düşmanlara karşı gâlib gelmeyi ve Peygamberlerine arkadaşlığı isterim.

Allahım! Her ne kadar görüşüm kısa, amelim zayıf ve noksan da olsa, ihtiyacımı sana arz ediyorum. Ben senin rahmetine muhtacım.

Ey bütün işleri görüp gönüllere şifâ veren Allahım! Kudretinle, yan yana iki denizi birbirine karıştırmayıp aralarını ayırdığın gibi; beni de Cehennem azabından, helak oldum diye bağıranların kötü akıbetinden ve kabirlerin fitnesinden uzaklaştırıp korumanı istiyorum.

Allahım! İstemeye görüşümün yetişmediği, ulaşmaya amelimin zayıf kaldığı, niyetimin ve arzumun ulaşamadığı, kullarından herhangi birine vaad yahut vermeyi murâd ettiğin her türlü hayrı, candan arzular ve onları senden isterim, Ya Rabbelâlemin!

Allahım! Bizi haktan sapan ve saptıranlardan değil, hidayette olup hidayete vesile olanlardan, düşmanlarınla harb halinde, dostların için bir selâmet olan, insanları

senin için seven ve halktan sana isyan edenlere de senin için düşmanlık eden kullarından eyle.

Allahım! Ben gücümün yettiği kadar sana duâ ediyorum. Kabul et. Kabul şendendir. Elimden gelen budur. Güven ve teslimiyetim sanadır.

Biz Allah içiniz, O'na döneceğiz. Kudret ve kuvvet ancak sağlam Kur'an ipinin ve doğru işin sahibi yüce Allah'a âittir.

Allahım! Senden, kıyâmet gününde emniyeti, ebedî günlerde de ahdini yerine getiren, çokça rükû ve secde eden, huzuruna yaklaştırdığın ve kabül buyurduğun sevgili kullarınla beni Cennete koymanı dilerim.

Gerçekten sen çok acıyan ve çok sevensin; dilediğini yaparsın. Ey İzzet ridâsına bürünüp herkese gâlip olan Allahım! Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim.

Ey ululuk ridâsına bürünüp te onunla kullarına lutf eden Allahım! Seni noksan sıfatlardan takdis ederim.

Tesbih ve takdisi ancak kendisine lâyık olan Allah'ı teşbih ederim.

Sonsuz ihsan ve nimet sahibi Mevlâyı tenzih ederim.

Lütuf ve kerem sahibi Allah'ı takdis ederim.

Her şeyi ilmiyle bilip sayan Allah'ı her türlü noksanlıklardan tenzih ederim.

Allahım! Kalbime bir nûr ver. Kabrimde, kulağımda, gözümde, saçımda, tenimde, etimde, kemiğimde, kanımda, önümde, arkamda, sağımda solumda, üstümde, altımda benim için nur yarat. Allahım, nurumu artır, bana nur ver. Benim için nur yarat!"

Bu duaya devam edenlerin hiç birisinin asla mahrum kalmadıkları ve kalmayacakları hususunda bütün meşâyih ittifak etmişlerdir.

Talip, bu duayı da okuduktan sonra, sabah namazının farzını da imamla ve cemaatle kılmalı, tesbih ve duadan sonra yerinden kalkmadan bu virdi okumalıdırlar:

- **El-hamdü lillahi yuvâf i ni'ameke ve yükâf i mezideke nahmedüke bi-cemi-i mehamidike külliha mâ alimnâ minhâ ve mâlem nâ'lem ve âlâ külli hâlin estagfirullah.**

"Hamd-ü senâ, nimetler veren ve onları çoğaltarak mükâfatlandıran Allahu teâlâya mahsustur. (Ey yüce Allah!) Bildiğimiz ve bilmediğimiz sana lâyık övgülerin hepsi ile seni överiz. Her zaman ve her yerde Allahu teâlâdan af ve mağfiret dileriz."

Böyle başlayan virdi, sonuna kadar yavaş yavaş, mânalarını düşünerek hiç acele etmeden, tecvit ve tertile riayet ederek okumalı ve daha sonra da MÜSEBBE ' AT-I-AŞERE okumalı, vakti varsa YÂ-SÎN-Î şerifi ve Saffât sûresini başından sonuna kadar tilâvet etmelidir.

Bunlardan sonra:

1) Âli-İmran sûresinin 102. âyeti kerimesi olan ve (Yâ eyyühelleziyne âmenuttekullahe hakka tukatihi ve iâ temûtune illâ ve entüm müslimûn.) başlayan âyeti sonuna kadar okumalı.

2) Daha sonra, iki veya dört kere de ZÎLZÂL sûresini (İzâ zülzile't-ül ardu zilzâlehâ...) okumalı.

3) Daha sonra KÂFİRUN (kul yâ eyyühel kâfirûne.) sûresinden itibaren İHLÂS, FELÂK, NÂS, Fâtiha-i şerife ve Bakara sûresinin başı olan Elif- Lâm- Mim den ilk beş ayeti kadar okumalı.

4) Daha sonra, Bakara sûresinin son âyetleri olan (285- 286) (Amenerresûlü bimâ ünzile ileyhi min Rabbihi vel-mü'minûn . . .) okumalı.

5) Nihayet, Ahzâb sûresinin 56. âyet-i kerimesi olan (İnnallahe ve melâ'iketehu yusallûne alen-Nebiy yâ eyyühelleziyne âmenu sallû aleyhi ve sellimû teslimâ).

Okumalı, üç kere salâvat getirmeli ve tamamlayınca ellerini kaldırıp dua etmelidir. Güneş doğuncaya kadar da zikrullah ile meşgul olmalıdır. Güneş doğduktan ve bir süngü boyu yükseldikten sonra, kalkıp iki veya dört veya altı rekât ÎŞRÂK namazı kılmalı, sonra VÂKIA sûresini (izâ ve ka'at-il vâkıa'tü) sûresini okumalı, biraz daha zikrullah, salavât ve tesbih ile meşgul olduktan sonra, sağ yanı üzerine, başını gün batısına ve yüzünü kıbleye çevirmek suretiyle uyumalıdır.

Bir iki saat kadar uyuduktan sonra, fakirlere ve dervişlere yoldaş olmalıdır ki, kendisine nurlu yollar açılsın.

Uyku bahsinde şimdilik bu söylediklerimiz kâfidir. Înşâallahu teâlâ, aşağıda zâhir ve bâtın bahsinde de bu konuya tekrar temas edeceğiz.

Uykunun ve uyanıklığın asıllarını ve mânalarını öğrendikten sonra, şunu da iyi bilmelidir ki, böyle uyuyanlara uykunun hiçbir zararı yoktur. Onun için; Aleyhissalâtü vesselâm efendimiz:

“Âlimin uykusu, cahilin ibadetinden hayırlıdır,” buyurmuşlardır.

Evet, bilenle bilmeyen bir değildir. Bilen kişi işler, bilmeyen kişi ne işler? Fakat, âlimden murat odur ki, meşâyih terbiyesi ile gönlü Hak teâlânın tevhidinde dirilen âlimdir.

Böyle bir âlimin, gözü uykuda bile olsa, gönlü Hak teâlâya münâcatta olur. Ten yani baş gözü uyur ama gönül yani can gözü uyumaz. Bu sebeple, söylediğimiz miktar uyku tâlibe zarar vermez. Kaldı ki, nice azizlerin uyumayı terk ederek sabaha kadar ibadet ile meşgul olduklarını da öğrendikten sonra, sen de içini ve dışını gerçeklere benzeterek bunların izlerinden gitmezsen, yolunu tamamlamadan şeytanın tuzaklarına yakalanırsın. Ebedî azaba giriftar olursun. Onun için, uykuyu rahat zannederek, sabahlara kadar uyumak olmaz.

Bu uyku rahatına olma mağrur,
Sakın ki, etmesin Haktan seni dur.,
Ömür sermayesini yele verme,
Bidâ'atini kamusiyle verme.
Bu uyku, belki şeytan tuzağıdır;

Bütün azaların uyku bağıdır.
Uyuma gaflet ile her geceler,
İşittin hiç uyumadı niceler,
Eğer ki, uykuya hak dedi rahat;
Ve lâkin demedi, sabaha dek yat.
Şular ki uyudu, durmadı donla;
Tut anı evi oldu ona sinle.
Bil andan yek öten kümeste yednus,
Çağırıp ÜZKÜRULLAH der o horoz,
Bu uyku gaflet ile seni yıktı,
Ki akim, nefsin etinden sınıktı.
Seher uykuda bu donlar seherler,
Uyanıp kılmadı derd ile ahlar.
Nice gaflet, nice uyku uyana,
Zehi mağbunluk uykudan uyana.
Ne yatırsın ey Eşref oğlu Rûmi,
Göre âşıkları yatır uyur mut

81- UZLET ETMENİN YARARI, HALKA KARIŞMANIN ZARARI

Uzlet, bilindiği gibi bir tarafa çekilme, tenhada oturma, inziva demektir. Şimdi ey kardeş: Bu halktan uzlet edip, kesilmek gerektir. Zira halktan kesilmeyen kişi, dilini, dinini, karnını ve gözünü sözün kısası yedi azasını koruyup kollayamaz. Bütün bu azaların şerre yönelmesinde halkın teşviki ve tesiri çoktur. Kişi, halkın arasına karışınca, elbette onlara uymak zorundadır. Eğer, uymaz ve karşı koymağa kalkarsa, düşman olurlar, asla rahat bırakmazlar ve insanı incitirler.

Onun için, halktan uzlet gerektir, diyoruz. Birçok âfetler de halka karışmaktan hâsıl olur.

Bu sebeple arifler: (Halk ile yol arkadaşı olan, ateşle yol arkadaşı olmuş gibidir,) demişlerdir. **Ateşle sohbet ne ise, halk ile sohbet de odur.** Gerçi, ateşin insana bazı yararları da vardır ama dikkat edilmezse insanı birden yakar. Yukarıda da bahsettik, görmedin mi dedikodu bile insanlar arasına karışmaktan ileri geliyor. Yalancılık, riyâ, kibir, nifak ve hased de hep insanların karışıp kaynaşmalarından meydana gelir.

Bu ve buna benzer ne kadar yaramaz fiiller ve hareketler varsa, hepsi insanlarla karışıp kaynaşmanın mahsulüdür. Şu hâlde, selâmet uzlettedir. Kişi, halvette oturmayınca Mevlâya erişemez, Mevlâ ile muameleye yol bulamaz, özellikle, şimdiki zamanda halktan uzlet lâzımdır.

Nitekim, Resûl-ü ekrem sallallâhu aleyhi ve sellem efendimiz şöyle buyurmuşlardır:

“Âhir zamanda, öyle bir zaman gelecektir ki, dünya için vâ'az-ü nasihat eden hatipler çoğalacaktır. Bunlar, ağızlarına geleni söyleyecekler ve bu sözlerini Allahu teâlâya ve Resulüne isnâd edeceklerdir.”

Bu hadis-i şerifin meali münifi ve yorumlanması da şudur:

O zaman, gerçek âlimler çok az olacaktır. Bu âlimler, bu zalimleri defe muktedir olamayacaklardır. Şarlatanlar, minberlere ve kürsülere çıkıp bu âlimleri övdükleri için, âlimler 'de oturdukları yerde susacaklardır. Yine o zaman, dilenciler çoğalacak fakat vericiler çok az olacaktır. O zamana yetişenler, sakın halkın arasına karışmasın ve bir kenara çekilerek uzlet etsin.

Şimdi ey aziz kardeş:

Biz, şunu muhakkak olarak biliriz ki; seyidimiz, peygamberimiz, âhir zaman peygamberi Hz. Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve-sellem, mahbub-u hazret ve şefi-i ümmettir. Bize, annemizden ve babamızdan daha çok şefkatli ve merhametlidir. Böyle olduğuna göre bize gerekli olanı elbet o bizden iyi bilir. Mademki, o böyle buyurmuştur, biz de onun sözüne ve öğütlerine uymak zorundayız. Resûl-ü zişân, halktan uzlet edilmesini, insanlar arasına lüzumundan fazla karışıp kaynaşılmaması lâzım geldiğini beyan buyurduklarına göre, mutlâka bu Hadis-i peygamberiye uymalıyız.

Zira, bu Hadis-i şerifi beyan buyurduktan sonra, aleyhissalâtü vesselam efendimizden sordular:

— Yâ Resûlallah! O buyurduğunuz vakit ne zaman gelir?

Sultan-ı Enbiyâ efendimiz saadetle buyurdular:

— Ne zaman ki, ilme çalışanlar ve ilim öğrenenler nefisleri hevâsı için, yani dünya ululuğu, izzet ve makam için, kadı veya müderris olmak için, bu sayede dünya nimetlerine ermek için ilim tahsil ederler ve ilmi nefislerine âlet ederler, ilimlerini Allâh kapısına varmağa sebep kılmazlar, belki dünya beylerinin ve paşalarının kapılarına varmağa vesile ederler. O zamanın beyleri ve paşaları da ilmi ve ilim ehlini hor görmeye başlarlar. O zamanın âlimlerinin en dindar görünenleri bile ilimlerini dünyaya satarlar, fakirlere şefkatleri olmaz, mescitlere giden yollar ve mescitler boş ve meyhane yolları ile meyhaneler dolu olur. Eğlence ve sefahat yerleri çoğalır.

Şimdi, insaf ve basiret ile düşünülecek olursa, muhakkak ki şimdiki zaman, işte o zamandır. Topluluğu da işte bu topluluktur. Biz, görebildiğimiz kadar görür dururuz ki, bu topluluğun şerri günden güne artmakta ve hayırları azalmaktadır. Hal böyle iken, neden onların arasına karışıp kaynaşmalı, onlar gibi yolu şaşırıp, onlar gibi neden ateşe düşmelidir?

Gördün ve duydun, nice azizler ittifak ettiler, halk arasından çekilip çıktılar, kimisi dağlara, kimisi mağaralara sığındılar. Yani, halk ile karışıp kaynaşmaktan kaçtılar, uzaklaştılar. Oralarda, ibadet ve tâat ile meşgul oldular ve kendilerine mürit olan yârenlerine de vasiyet ettiler ki, aslandan kaçar gibi halktan kaçsınlar ve uzaklaşsınlar.

Halktan kaçarak mağarada uzlet edenlerden birisi de Şeyh Süleyman-ı Dârani rahmetullahi aleyhtir. Müritlerine vasiyeti şudur:

Aslandan kaçar gibi, halktan kaçın ve uzaklaşın.

Ayrıca şu nasihatte de bulundular:

— Birkaç yerde, halkın arasına karışabilirsiniz: Vakit namazlarında cemaate iştirâk edebilmek için, cuma ve bayram namazlarını kılmak için ve bir de cenaze namazı kılmak için, halkın arasına karışınız. Başka vakitlerde asla destur yoktur.

Bütün meşâyih, diğer vakitlerde halkın arasına karışılırsa, Haktan mahrum kalınacağı hususunda ittifak etmişlerdir.

Nitekim, Fahr-i kâinat aleyhi efdal-üt-tahiyyât efendimiz buyurur:

"İnsanların arasına karışan, onlara karşı yumuşak davranınca riyaya kaçar. Kim riyaya karışırsa şirke düşer."

Bu hadis-i şerifle amel etmek gerektir.

Şeyh Süfyan-ı Sevri rahmetullahi aleyh buyurur ki:

— Vallahi, şimdiki zamanda uzlet etmek helâldir. Halka karışmak ise haramdır. Zira, halk dalâleti öylesine arttırdı ki, aralarında haram olan helâl gibi kullanılır oldu.

İmam-ı Gazali rahmetullâhi aleyh de buyurur ki:

— Şimdiki zamanda uzlet etmek farzdır. Delili ve hücceti de işte bu âyet-i kerimedir:

"Sizi ve Allahu teâlâdan başka taptıklarınızı bırakıp çekiliyorum." Meryem sûresi: 48

İmam-ı Gazalî, bu sözü söyleyeli beş altı yüz yıldan ziyadedir. Şimdiki zaman ne halde ve ne mertebededir, var sen kıyas et! *(Müellifin bu sözü söylemesinin üzerinden de beş yüz seneden fazla geçmiştir.)*

Şimdi aziz:

Bu halktan sana hiç fayda yoktur. Bu halka karışınca, onlara karşı gelmekten vazgeçmek ve onlara uymak lâzımdır.

Oysa, bunların fiilleri kavillerini tutmaz. Eğer, onlara muhalefet etmezsen, Allâhu teâlâya âsi olmuş bulunursun. Muhalefette bulunursan, sana düşmanlık ederler, incitirler. Senin de o derece kemalin yoktur ki, bunların zahmet ve mihnetlerine tahammül edebilesin. Yani, nasıl olsa sabredemez ve onları suçlarsın, beddua edersin, bu defa da bir başka türlü isyan etmiş olursun. Şu hâlde bunun çaresi, bunlardan uzlet etmektir. Seni yoktan var eden, sana rızkını veren o ulu sultanın kapısına sığınmaktır. Diğer bütün fâni kapılardan elini ve eteğini çekmektir. Dost kapısına ihlâs ile komşu olunca, her günün bayram ve her gecen kadir olur. İki cihanda selâmet bulursun.

Velilerin sultanı Hazreti Veysel Karâni radiyallâhu anh buyurur ki:

"Sana vahdet gerektir. Selâmet, vahdettedir." der.

Şeyh Cafer-i Sadık radiyallâhu anh buyurur:

"Zaman fesatlaştı ve kardeşlerin halleri değişti. Şimdi susmak ve evine çekilip oturmak zamanıdır."

82- HİKÂYE (RESUL-İ EKREM'İN HIRKASI)

Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz, son demlerinde mübarek hırkalarının Veysel Karâni’ ye verilmesini vasiyet buyurdular. Âlem-i cemale intikallerinden sonra Hz. Ömer ve Hz. Ali radiyallahu anhümâ efendilerimiz,

Mübarek hırkayı Üveys'e götürdüler. Baktılar ki, bir su kenarında yarı kazmış ve kendisine in yapmış, halktan gizlenmiş, orada ibadet ediyor. Bazan da çıkıp, ıssız sahralara doğru gidiyor amma asla halkın arasına karışmıyor. Kendisini, tek ve tenha buldular ve Resûl-ü zişânın vasiyetini söyleyerek, mübarek hırkayı kendisine takdim ettiler,

Hz. Veysel Karâni: (Siz, burada durun!) diyerek, hırkayı aldı bir halvet yere vardı. Hırkayı bıraktı ve başını secdeye koydu, yalvarmaya başladı:

— İlâhi! Bu mübarek hırkayı senin Habibin bana vasiyet etmiş, giysin de ümmetimi senden dilesin, demiş, ilâhi!

Hz. Muhammed aleyhisselâmın ümmetini bağışlamayınca, ben bu hırkayı giymem.

Böylece, uzun zaman yalvardı, yakardı. Hz. Ali ve Hz. Ömer, daha fazla sabredemediler ve yanma giderek:

— Yâ Üveys! Başını secdeden kaldır, bize haber ver, hal nice oldu? dediler.

Veysel Karâni hazretleri başını secdeden kaldırdı:

— Ümmet-i Muhammed'in âsilerinin üç bölüğünü bağışlattım. Tam bir bölüğü kalmıştı ki, sizler geldiniz... dedi, o mübarek hırkayı tekrar eline aldı, öptü, yüzüne ve gözüne sürdü, kokladı, bağrına bastı ve sırtına giyerek Allahu teâlâya şükürler etti, Resûl aleyhisselâma salâvat getirdi. Hz. Ömer radiyallahu anh, kendisine yaklaştı ve:

— Yâ Üveys! Bana nasihat et.

Veysel Karâni sordu:

— Bu halk seni bilirler mi?

— Evet, bilirler.

— Öyle ise, kendini halka unuttur. Allahu teâlânın seni bilmesi yeter.

— Yâ Üveys î Bana daha da nasihat et.

— Yâ Ömer! Allahu teâlâyı bilir misin?

— Elbette bilirim.

— Başka şeyleri de bilir misin?

— Evet, başka şeyleri de bilirim.

— Diğer bütün bildiklerini unut. Allahu teâlâyı bilmen sana yeter.

— Yâ Üveys! Bana bir nasihat daha et.

— Haydi varın gidin işinize, başımı karıştırmayın, dedi ve kendisi de makamına doğru çekildi ve gitti.

Bundan da anlaşılıyor ki, talip olan kişilere elbette uzlet edip halktan kesilmek ve uzaklaşmak lâzımdır.

83- UZLETİN ÇEŞİTLERİ VE MERTEBELERİ

Uzlet, RAHMANÎ ve ŞEYTANÎ olmak üzere, başlıca iki çeşittir. Bunlardan RAHMANÎ olan da avamın uzleti, havassın uzleti ve hassül-hassın uzleti olmak üzere üç mertebedir.

Şimdi, Rahmani uzletten başlayalım:

Rahmani uzlet ona derler ki, uzlet edip halk ile karışıp kaynaşmak tan kaçınmak tan maksat ve murat, halvet bir yerde nefsi hapsetmektir. **Tâ ki, halk senin şerrinden emin olsunlar.** Eğer, uzletinin mânası ve maksadı bu ise, buna RAHMANÎ UZLET derler. **Eğer, halkın şerrinden emin olmak maksadı ile bir kenara çekilmiş bulunursa**, ona da ŞEYTANÎ UZLET denir. Zira, bu takdirde şeytan seni yoldan çıkarır, sonunda dalâlete düşer ve şeytanın esiri olursun. Oysa, Rahmani uzlet böyle değildir. Onda asıl gaye halkı şerrinden emin kılmaktır, halkın şerrinden kaçmak değildir. Rahmani uzlette bulunan, bir kenara çekilir, nefsini bir yere bağlar, onu açlığa ve susuzluğa alıştırır, o uğursuz nefsin ciğerini dağlar. Şeytanî uzlette bulunanlar ise, halvet bir yerde oturmayı, halkın şerrinden emin olmayı ve rahat etmeyi düşünürler, kendi nefsini terbiye edebilmiş gibi halkın fitne ve fesadın dan çekinir ve kaçarlar. Buna şeytanî uzlet denilmesinin sebebi de şudur: Bilindiği gibi, şeytan kendisini hayırlı sandı ve bu yüzden rahmet-i ilâhiyyeden kovuldu. **Bunun için, kendi nefsinin şerrini düşünmeden, kendisini hayırlı ve halkı şerli bilip uzlet edenler de şeytana uymuş olurlar.**

Rahmani uzlet edenler ise, kendi nefislerini horlarlar ve Ona:

— Seni bir yere bağlayayım ki, kimseye zararın dokunmasın. Şerrinden herkes emin olsunlar ve hiç kimse senden incinmesin, derler.

Nitekim, Beni-İsrail zamanında bir rahibe sordular:

— Rahip misin?

— Ben rahip değilim. Fakat, çok güçlü ve yaramaz bir köpeğim var. Halkı fena halde incitiyor. İşte, onu aldım ve bir halvet yere çekildim ki kimseye zararı olmasın, cevabını verdi.

Rahmani uzletin, avama mahsus olanı böyledir. Bunun bir de **havassa mahsus** olanı vardır ki, şöyle olur:

Bunlar, beşerî sıfatlardan sıyrılırlar, dünyanın bütün zevk ve lezzetlerinden vaz geçerler. Haktan gayrı hiçbir şeyi özlemez ve düşünmezler. Bu sebeple de Hakkın visali halvet hanesine çekilir, orada cansız ve dilsiz mücavir olurlar.

Bundan daha ileri bir uzlet de hassül-hassın uzletleridir.

Onu burada anlatmak olmaz. İnşa'allahu teâlâ, aşağıda halvet bahsinde söylenecek ve ehlinden gizlenmeyecektir.

Ey tâlibim diye uzlet ve halvet ehli geçinen yalancı! Vay kendisini uzlette zanneden biçare: Henüz nefsini riya ve riyasetten ve şehvetten geçirememişsin amellerini ihlâsa getirememişsin, doğru dürüst avama mahsus uzleti becerememişsin, nerede kaldı havas ve hassül-hassa mahsus uzlet edebilesin ve uzlet ehlinden olduğunu ileri süre bilesin.

Yunus Emre ne güzel buyurmuştur:

"Kerametim vardır diye halka sâlihlik satarsın,

Nefsini müslüman eyle var, kerametin odur senin."

Sende, nefsini hâlâ iyilik mertebesine ve adamlık rütbesine ulaştıramamışsın, nefsi emmâreliğin henüz üzerinde duruyor. Ey biçare! Ey edepsiz, daha asker mertebesinde bile değilken utanmadan, nasıl sultanlık dâvası edebiliyorsun?

Ey kardeş:

Uzlet etmenin nasıl olacağını anladıktan sonra, şimdi de uzletin faydalarını da sana anlatayım da uzlete riya karışır mı, karışmaz mı, uzlet riyâ ile olunca nasıl olur, nasıl olursa ihlâs ile olur, riyâ neye derler, riyâdan sakınmak nasıl olur, bunların her birini ayrı ayrı bildireyim, sen de ona göre amel et.

Rahmani uzletin ilk faydası budur ki, kişinin ameline riyâ karışmaz. Riyâ, daha çok şeytanî uzlete karışır. Rahmani uzlete riyâ karışmamasının sebebi, halvet bir yerde oturur ibadet edersin, niyetin temiz ve hâlistir. Yoksa, uzletten murat hak için olmayıp da halk için olursa, kendi nefsini kınamak için olmazsa, o zaman uzlet ehlinin uzleti de ameli de riyâ üzerine olur ve kendisi de iki yüzlü sayılır.

84- İHLÂS VE RİYÂ

Şimdi de sana riyâ nedir, ihlâs nedir, onları anlatayım ki, amellerini riyâdan sakınabilesin. Zira, **riyâ şirktir**.

Fudayl ibn-i îyaz rahmetullahi aleyh, müritlerine nasihat ederek buyurdu ki:

— Ne yapın yapın, birbirinizi ihlâsa götürün.

Müritleri sordular:

— Yâ Şeyhî Bize riyânın ve ihlâsın ne olduğunu lütfen bildir.

Hazret-i Şeyh cevap verdi:

— Kişi, kendisini halkın izzetinden, hürmetinden ve şöhretinden vaz geçirip horluğa ve alçak gönüllülüğe bırakmayınca, ihlâsı elde edemez. Yoksa, bu halk ile karışıp kaynaşmak, halktan izzet ve hürmet beklemek kişiye riyâ getirir.

Sizler, kendinizi ve amellerinizi halktan gizlemeğe bakınız. Hak teâlâ sizin iradeniz olmadan sizi aşikâre ederse, ondan size bir ziyan gelmez.

Bilmiş ol ki, bu hak yolunun eşkıyaları vardır, din ve imân yağma ederler. Bu yolun hırsızları da sıdk ve ihlâsı çalarlar. Kişiyi, dünyadan âhirette imânsız gönderirler. Bu gibiler pek çoktur, fakat hepsinden büyük ve hayırsız olanı RÎYÂ'dır, diğerleri tamamen buna tâbidir. Nitekim, dünya sevgisinin de bütün şerlerin başı olduğunu evvelce anlatmış ve açıklamıştık. Evet, kişinin bütün amellerini hiç edip, ahirete zarara uğramışlardan olarak gönderen de riyâ dır ama riyâ ya da sebep yine dünyadır ve dünya sevgisidir, kibirdir, dünyanın izzetini, hürmetini, şöhretini sevmektir. Bunların hepsinden birden kişinin nefsini kurtarması gerektir, ki insan ihlâsa ulaşabilsin.

İhlâs ona derler ki, işlenen her amelin cidden ve hakikaten Hak için işlenmesidir. Böyle yapılırsa, amel o vakit sırf hak için olur ve hiçbir amelinden ne dünyevî ne de uhrevî hiçbir şey ummazsın. Şu hâlde, günahlarını halktan sakladığın gibi, amellerini de gizlemeli, yani ibadet ve tâatini, bütün iyi amellerini saklamalısın. Hatta, o kadar ki günahlarını gizlememeli, fakat amellerini gizlemelisin. Seni, yaramaz ve hayırsız tanısalar bile, aldırış etmeyerek amelini gizlemeli ve tâatini kimseye bildirmemelisin. Hak teâlâ, ortak kabul etmez. Nitekim, buyurur:

"Bana şerik yoktur. Şerik edinmekten müstağniyim."

_ Her kim, herhangi bir amel işler ve o amelinin yarısını bağışlarsa yani o ameli işlemesinde benden gayrı bir maksudu bulunursa, ben ondan da müstağniyim ve o gibi kimselerden rahatsızım. Zira, o müşrik olmuştur ve ben onu cehenneme atarım, demektir. Nitekim, Kur'an-ı kerimde buyurur:

"Rabbinin İbadetine kimseyi şerik etmesin." Kehf sûresi: 110

Bazı meşâyih buyurmuşlardır ki:

Sırf hak için amel ona derler ki, amelinden ve **ibadetinden maksadı cennet umudu veya cehennem korkusu olmaz.** Huri, gılman, cennet ve âhiret nimetleri olmaz, yalnız ve ancak Hak olur. **Eğer, maksat bunlardan birisi olursa, riyâ dır ve riyâ takva ehli katında büyük şirktir,** zahir ehli için ise küçük şirktir ve sakıncası yoktur. Fakat, ey kardeş: Riyâ ister büyük ister küçük olsun, ikisi de hayırlı değildir. Zira, küçük yavaş yavaş büyük oluverir. Nitekim, "sagire" dediğimiz küçük günahlar da birike birike "kebire" dediğimiz büyük günahlar haline gelmiyor mu? Araplar ne hoş söylerler:

— Habbe... Habbe... Kubbe. Kubbe...

Bunun için, kişi riyadan korunarak amellerini ihlâsla yapmalıdır, özellikle, hakka tâlip olup tövbekâr olanların amellerini çalışıp çabalayıp ihlâsa götürmeleri lâzımdır ve hatta farzdır.

Nitekim, meşâyih-i kibardan bir zat buyurmuştur ki:

Tam otuz yıl çalıştım ve ancak amellerimi ihlâsa götürebildim. Sordular:

— Nasıl başardın? Dedi ki:

— Otuz yıl, gönlümün kapıcısı oldum. Haktan gayrı maksudu gönlüme koymadım. Böylelikle amellerimi ihlâsa getirebildim.

Riyâ, herkese gelebilir ama bazıları çabuk def ederler. Nitekim, ihlâs ile mümtaz olanlar, bunu başarmışlardır. Fakat, riyâ öyle gizli bir şeydir ki, değme kişiler dahi ondan gafil olurlar. Bunun içindir ki, aleyhissalâtü vesselam efendimiz:

"Riyâ gayet gizlidir. Karanlık gecede, kara bir karıncanın kara bir bez üzerinde yürümesi gibi belirsizdir, buyurmuşlardır."

Şu hâlde, ihlâs ile amel etmek isteyenler, bir gizli yerde, temiz ve hâlis bir niyetle oturup ibadet ve tâ'atle meşgul olmalı, hiç kimse görmemeli, hiç kimseye söylememeli, yani: (Ben şöyle ibadet ederim, böyle oruç tutarım,) dememelidir.

Eğer, bütün amelleri mi, yoksa yalnız farz olan amelleri mi gizlemek gerektir, diye soracak olursan, hemen cevap vereyim:

Farz olan amelleri açıklamak gerekir. Beş vakit namazı cemaatle kılmak, ramazan ayında oruç tutmak, halk ile bayram etmek, hac ve zekât farz olunca hacca gitmek ve zekât vermek, bu ve bunun gibi amelleri açıktan yapmak gerekir. Eğer, bunlar açıklanmaz ve halktan gizlenirse, dedikodulara, kötü zanlara sebep olabilir, insanın arkasından. (Bu namaz kılmaz, oruç tutmaz, zengin olduğu halde zekâtını vermez, hacca da gitmez.) gibi sözler ederler, günaha girerler. Müslümanları bu şekilde günaha sokmak caiz değildir. Onun için, bu gibi amelleri açıklamak daha hayırlıdır. Fakat, bunda da aşırılığa gidip herkesi huzursuz etmemelidir. Herhangi bir mescitte, beş vakit namazı cemaatle kılmak, zekât verdiği kimseye, bunun zekât olduğunu söylemek kifayet eder.

Bir de bu farz olan amellere riyâ karıştırmamaya çok dikkat etmelidir. Bunları kendisine: (Bu adam, beş vakit namazını kılar, orucunu tutar, hacca gidip geldi, zekâtını da muntazaman verir, çok iyi ve çok salih kişidir) denmesi için yaparsa, riyadır. Yani, borcu ödenir farz kendisinden sâkıt olur ama sevap hâsıl olmaz.

Gerçi, bazıları farzların edasında riyâ olmayacağını ileri sürmüşlerse de bu söz zayıftır. Şunu muhakkak bilmelisin ki, farz amellerde bu neviden riyâ karışması, Hak teâlâ katında hâsıl olacak ecir ve sevaba mânidir.

Diğer taraftan, nafile namazların, nafile oruçların, nafile hacların, sadakaların ve benzeri hayır ve hasenatın, mutlaka gizli yapılması gerektir, ki riyâ olmasın. Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz:

— Sadakalarınızı öyle gizli veriniz ki, sağ elinizle verdiğinizi, sol eliniz duymasın, buyurmuşlardır.

Hak teâlâ hazretleri de sadaka verilen kişinin asla incitilmemesini irade buyurmaktadır. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulmaktadır:

"Ey imân edenler Allâha ve ahiret gününe inanmadığı halde, insanlara gösteriş olsun diye malını harcayan kimse gibi, Sadakalarınızın ecrini başa kakarak ve gönül kırmak suretiyle iptal etmeyiniz." Bakara sûresi: 264

Sözün kısası, farz olan amellerden gayrı bütün amelleri, Allahu teâlâdan başka hiç kimsenin bilmemesi hayırlıdır.

85 -NEFSİN ÜMİDİNİ KESMEK

Şeyh Bayezid-i Bestamî rahmetullahi aleyh, tâlipliği döneminde bir gün mescide girip ve iki rekât namaz kılmak ister.

Tam ALLAHU EKBER diyerek namaza duracağı sırada, şeyhinin de aynı mescitte bulunduğunu fark etti ve kendi kendisine:

— Şu namazımı huşû ile kılayım, şeyhim de görsün, düşüncesi ile kendisine ayrıca bir çeki düzen verir. Namazı bitirdikten sonra, şeyhinden takdir yerine şu tekdiri işitir:

— Ey riyakâr Bayezid Git, yedi yıllık namazını iade et, riyâ ile namaz kılanların namazlarını Hak teâlâ geri çevirir der.

Bayezid-i Bestamî, yedi yıl tazarrû ve niyaz eyledi, çalıştı ve çabaladı ve ancak ondan sonra kendisini riyakârlar defterinden sildirebildi.

Ey dertsiz:

Sen ise, amellerini her gün halka arz eder, dinini dünyaya satar durursun. Acaba, halinin ne olacağını hiç düşünür müsün? Bak, Bayezid-i Bestamî'nin şeyhinin huzurunda kıldığı iki rekât namaz yüzünden başına gelenleri gördün mü? Huşû ile kılayım derken, tamam yedi yıllık namazları red olundu

Ey mürâi ko riyayı, sıdk ile ihlâsa gel;

Kır riyâ leşkerlerin ihlâs kılıcın al ele...

HİKÂYE

Sultan-ül-ârifiyn Bayezid-i Bestamî, bir gün nafile oruç tutmuştu. İkindiye doğru orucunu bozdu. Ağzında bir tane kuru üzüm çiğniyordu. Ancak nefsine de şöyle diyordu:

— Ne sana olsun ne bana!

Nefsi feryat edip sızlandı:

— Beni mahrum ve zararlı ettin.

Meşâyihten birisi, bir yudum su içti ve sakaya yüz altın sadaka verdi. Verdiğine de hiç üzülmedi. Ancak, nefsi:

— Allah yoluna bir günde bu kadar altın verdin, deyince:

— Yüz altın verdik ama o da bize bir yudum su verdi, içtik. Bu da onun karşılığı oldu, dedi ve nefsine hiç minnet etmedi.

Oysa, sen bir fakire beş akçe versen, o kadar minnet edersin ki, o fakir incinir. Rastladığın yerde sana hürmet göstermezse: (Yazık, yazık.. Bu fakir hiç iyilik bilmez.

Kendisine bu kadar sadaka verdik, bize bir selâm bile vermiyor.) diye yaptığın işi o kadar beğenir ve kendine öyle ümit verirsin ki, âdeta şeytan olursun. Halbuki, âşıklar amel ettikleri zaman nefislerinin ümidini keserler ki, riyalı amelle kendilerini görüp şeytan olmasınlar ve amelleri de hebâ olup gitmesin.

Sultan-ül-âşıkiyn ve burhan-ül-ârifiyn Bayezid-i Bestamî (Rahmetullahi aleyh) elli haccının sevabını, mısır unu ile yapılmış pideye sattı ve pideyi de bir köpeğe yedirdi. Bütün amellerinden feragat eyledi. İşte, nefsin ümidini kesmek böyle olur.

Ebû Süleyman-ı Dârânî, müritlerinden birisine misafir oldu. Yemek vakti olup sofra kurulunca, ev sahibi karısına seslendi:

— Hatun, şeyhimin yiyeceği yemeği, Mekke-i Mükerremeden son defa gittiğimde getirdiğim tabağa koy. Sakın, bundan önce gittiğimde getirdiğim tabağa koyma! deyince, Hazret-i şeyh dayanamadı:

— Ey riyakâr! dedi. O iki haccın da bâtıl oldu. Var yine haccet, o iki haccından hiç sevap umma!

Bundan da anlaşılıyor ki, **farz olan amellere de riyâ karışabiliyormuş**, dile getirmek ve söylemek iyi değilmiş. Zira, o kişinin biri farz ve diğeri nafile olan iki haccının da bâtıl olduğunu böylelikle bizler de öğrenmiş ve anlamış olduk.

Sultan-ı Enbiyâ sallallâhu ve sellem efendimiz:

"İyi amellerde, gururlanmaktan Allahu teâlâya sığınırım, buyurmuşlardır."

Ey kardeş:

Ne diyeyim? Sen, kendine ne hac bırakırsın ne namaz bırakırsın ne oruç bırakırsın ne niyaz bırakırsın ne de sadaka bırakırsın. Bir sözle hepsini feda edersin, gider.

Şeyh Safi kuddise sirruh ne güzel buyurmuştur:

Minnet beklenen ekmeğin olur mu hiç değeri?

Taş üstüne tohum eken, eli böğründe kalır;

Minnet lokmaları ateş gibi yakar ciğeri,

Hak rızası için veren, ecrini Haktan alır.

Kişi, yaptığı hayır ve hasenatı, ibadet ve tâati unutması gerekir. Zira, gönüldeki dile gelince, minnet düşer ki, iyi değildir. Minnet dedimse, yalnız başkasına minnet değildir. **Kişinin, kendi kendisine minneti de minnettir**. Bundan dolayı, âşıklar riyâ olmaması için nefislerinin ümitlerini keserler. Riya denilen şey, nereye uğrarsa bütün amelleri bâtıl eder.

Bu sebeple, amelleri riyâdan korumak ve kurtarmak ve riyâdan çok korkmak gerekir.

Nitekim, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz: '

"Beni, sizin için en çok korkutan şey, küçük şirke düşmeniz korkusudur, buyurmuşlardır."

Bir diğer hadis-i şerifte de şöyle buyurulmuştur:

"Hak teâlâ, kullarının amellerinin karşılığını verirken, bazılarına: (Amellerinizi göstererek riyâlandığınız kimselere gidin, size bu amellerinizin karşılığını onlar versinler. Benim katımda, bu amellerinizin hayrı ve sevabı yoktur.) *Buyuracaktır."* (Ne'ûzü billah)

Riyâ ile amel işleyenler, mahşer günü o amelleri için karşılık istedikleri zaman Hak teâlâ onlara şöyle buyuracaktır:

— Ey Riyakâr Ben, sana o amelinin karşılığını vermedim mi? Meclislere gidince, sana hürmet ve izzet etmediler mi? Baş köşelere oturtup, türlü nimetler ikram etmediler mi? Alımda, satımda sana saygı ve güven göstermediler mi? Bütün bunlar, senin ibadetinin karşılığı idi. Zira, senin o ibadet ve tâ'atten maksadın da halk içinde itibar bulmak değil miydi? İşte, muradın hasıl oldu. Sûfi lik eyledinse, şeyh oldun. Baş köşelerde oturdun, izzet ve ikramlar gördün. Herkes, senin ellerini öptüler, sana hizmetler ettiler. Müderris oldun, ilim okuttun, hikmetler söyledin. Sana verdiğim o ilmi, götürüp âciz ve günahkâr âdemoğullarının kapılarına bıraktın ve karşılığında izzet ve hürmet istedin. Sana verdiğim ilimle amel ederek, horluk ve miskinlikle benim katıma gelmedin. Şimdi ey mürâi! Sen ecrini dünyada iken aldın, buraya bir şey bırakmadın. Şimdi senin yerin cehennemdir.

Hakkın bu iradesi üzerine zebaniler onu alır ve cehenneme atarlar. Ne büyük zarara uğramaktır bu riyâ zararı...

Ne müşkül olur bu riyâ âfeti... Ne zehirli lezzet olur, bu riyâ lezzeti !..

86 -RİYÂ EHLİNİN İKİ MUSİBETİ

Aziz: Riyâ ehlinin iki türlü musibeti ve mahşer gününde iki türlü rüsvâlığı vardır. Birinci musibeti, cennet riyâ ehlinin elinden çıkar. Eğer, işlediği amelleri ihlâs ile yani sırf Hak için işlerse, cennette ebedî sultanlığa nail olur. Riyâ ile işleyenler ise, bundan mahrum kalır. Ne büyük ne korkunç bir musibet, ölüm üstüne ölüm. Dünya hayatında kişiye, (İyi adam, zahit adam, sâlih adam, sofi adam, Hâccül-haremeyn) denilsin de yarın mahşer yerinde zühdünü, amellerini, haccını yüzüne vursunlar. Ne feci âkibet! Mahşer halkı arasında ne büyük mahcubiyet ne büyük zarar. Mahrum, mahzun, horluk ve utanç içinde cehenneme gitmek! Mevlâ, cümlemizi korusun.

Cehenneme götürülüp çeşitli azaplar çektikten başka kafirler ve fâsıklar da bunlara laf atıp sataşırlar;

— Hani, siz dünyada iken biz Muhammed ümmetindeniz, derdiniz. Bize yan yan bakar, hatta içinizden söver, kâfir diye beğenmezdiniz. Mescitlere gidip namaz kılardınız, sarık sarıp ucunu sarkıtır cakalı cakalı gezerdiniz, zikir meclislerinde başlarınızı sallardınız, bizler de sizleri görür ve ne mutlu şu adamlara diye imrenirdik. Ne oldu, bunca amellerinizden hiç faydalanamadınız mı? Neden buralara düştünüz? derler.

Riyâ ehli de ağlayıp, saçlarını başlarını yolarak dövünürler.

— Ne bilelim? Gerçi, biz dünyada ibadet ve tâat ederdik ama halkın (Ne hoş ne güzel şu müslüman kişi.) demesi de hoşumuza giderdi. Böyle diyenleri ve bizi övenleri duydukça, içimizden böbürlenir ve kibirlenirdik. İtibar ve hürmet gördükçe, koltuklarımız kabarır, amellerimizle övünürdük. Meğer, bütün o davranışlarımız ve düşüncelerimiz hep riyâ imiş, halk beğensin, sofu insan desin diye ibadet etmek şirk imiş. Ne bilelim ki, ibadet ve tâat sırf Hak için olmalı imiş. Gaflet ettik, aldandık, bu zararlara ve bu azaplara uğradık. Bizimle ibadet edenlerden birçoğu ihlâs ile amel ettiklerinden ve halkın iyi veya kötü demelerine aldırış etmediklerinden cennet nimetlerine ve ilâhi ikramlara mazhar oldular, derler.

Kâfirler ve fâsıklar, bunlarla alay ederler:

— Size şeyhleriniz ve zamanınızın âlimleri, riyanın kötülüğünü anlatmadılar mı? Halkın iyi veya kötü demesine aldırış etmemeyi, onlar desinler diye amelde bulunmamayı öğretmediler mi? Ahiret zararlarını, bu felâket ve mahcubiyeti söylemediler mi? Riyânın şirk ve riyâ ehlinin müşrik olduğunu bildirmediler mi?

Riyâ yüzünden cehenneme atılanlar, bu haklı sözler karşısında itiraf ederler:

— Evet, şeyhlerimiz ve âlimlerimiz bizlere daima amellerimizi sırf Hak için işlememizi, halkın iyi veya kötü demelerine aldırış etmemeyi ihtar eder, bugünlerimizi de bildirir, belâlara uğrarsınız, derlerdi ama biz onların sözlerini tutmazdık. Halkın hürmet ve itibar etmesi bize hoş gelirdi, diye ağlaşır ve feryat ederler. O kadar ağlarlar ki, gözlerinde yaşlar tükenir, kan dökmeye başlarlar, kan da tükenir fakat feryatları tükenmez:

— Ah ne olaydı, biz kendimizi dünyada iken harap etseydik. Orada iken bizi dövseler de sövseler de aldırmasaydık. Dünya izzetlerini ve hürmetlerini horlukla değişseydik. Tek bu haller başımıza gelmeseydi, derler.

Ey kardeş:

Ahiretteki bu zarar, büyük zarardır. Bu mahcubiyet, büyük mahcubiyettir. Bunları dil ile anlatmak, kalemle yazmak mümkün değildir. Ne var ki, senin bu zararlardan ve bu mahcubiyetler den hâlâ haberin yok, hâlâ dünya izzet ve hürmetine aldanıyorsun, hâlâ kesretten (çokluktan) kurtulamıyorsun, hâlâ şöhret peşinde koşuyorsun. Bir türlü hakka yönelemiyor ve amellerini ihlâsa götüremiyorsun. İhlâsa götürebilmek için de hiçbir gayret ve fedakârlıkta bulunmuyorsun. Bir halvete çekilip, karanlık gecelerde gözyaşı dökemiyor, başını secdeye, yüzünü toprağa vurup o yüce dergâha halini arz edemiyor, İhlâs ve tazarrû ile niyazda bulunmuyorsun ki, Hak teâlânın İsrâ sûresin de:

“Kitabını oku, Bugün, hesabını görmeye nefsin yeter.”

Diyeceğini hiç düşünüyor musun? Düşünüyorsan, bu fâni lezzetlerden o bâki lezzetlere neden özenmiyorsun? Neden, bu dünya izzetine aldanıyorsun? Bir gün, horlukla Azrail aleyhisselâmın darbesini yiyip bu cihandan gideceğini aklına getiriyor musun? Oraya gidince ne yapacaksın? Bu derde ölmeden bir çare arasan, bulsan olmaz mı? Huzur-u hakka bu kara yüzle varmak reva mıdır? Eğer, bir parçacık gayretin varsa, bu âlemde iken kendini belirsiz hale getir, amellerini ihlâsa götür, Allah ile ol, halkın hürmet ve itibarından kaç!

Ey kardeş:

Riyâ ehlinin bir rüsvalığını daha haber vereyim. Bir kişi, riyâ ile bir amel işleyince, o ameli alır göklere çıkarırlar ve Hak teâlâ hazretlerine arz ederler. Hak teâlâ buyurur:

— Geri götürün bu ameli ve sahibinin yüzüne vurun? Bu amel sahibinin muradı ben değilim. O ameli kimin için işlemişse, varsın karşılığını da ondan alsın. Bu amele şirk karışmıştır, bana lâyık değildir. Ben ortaklık ameli kabul etmem. Bu amelin sahibi cehenneme lâyıktır.

Bu ameli, derhal alır ve sahibinin yüzüne vururlar, o amel sahibi bütün melekler arasında rezil olur. Ne büyük rezilliktir ki, bir kişi Hak teâlâ katından kovulsun! Bunca melekler arasında ameli yüzüne vurulsun! Bundan büyük rezillik olur mu?

Riyâ ehlinin bir rezilliği de mahşer yerinde olacaktır. Hak teâlânın adı ile hâkim olduğu, bütün yaratılmışların hesap vermek üzere huzurda bulunduğu, her kişinin anası, babası, konu-komşusu, dost-düşmanı, artık veya eksik yüz yirmi dört bin Nebinin, dört yüz tabaka erenlerin ve velilerin, gelmiş geçmiş bütün Müslümanların hazır bulunarak Hak teâlâ hazretlerine karşı el pençe durduğu o büyük gün, büyük bir divan kurulur. Orada herkese lâyık olduğu muamele yapılır ve adalet tatbik olunurken, Hak teâlâ riyâ ehline dört ad ile hitap buyurur ki, o adlarla hiç kimseye hitap buyurmamıştır.

Riyâ ehline, Hak teâlânın hitabı şöyle olacaktır:

— Yâ kâfir!

— Yâ hâsir! (Zarara uğrayan, yolunu şaşıran)

— Yâ Gadir! (Gadr ve zulmeden, hâin, vefasız)

— Yâ Fâcir! (Fena huylu, sefih, günahkâr)

Bu hitaplardan başka şöyle buyurulacaktır:

— Bu şöhretten, bu ululuktan, bu böbürlenmekten sana hiç yardım eden ve feryadına yetişir var mıdır?

Mahşer gününde, riyâ ehline Allahu teâlânın böyle hitap buyuracağına, şu hadisi şerif açık bir delildir:

“Mürâiler, kıyamet gününde dört isimle çağrılacaklardır.”

Evet, riya ehline böyle hitap buyurulur ve:

— Bütün çalışmaların, bütün amellerin geçersiz oldu. Git, o ibadet ve tâatini kimin için ettinse, ecrini de sana o versin. Ben, ortak ameli kabul etmem. Çünkü, o amel hâlis değildir. Onun ehli de elbet cehennemliktir.

Bu erar-i ilâhi üzerine mürâileri VEYL cehennemine sürerler. Zira, amellerini riyâ ile yapanlara Hak teâlâ VEYL cehennemini vaad etmiştir.

“Veyl (Yazık) o namaz kılanlara ki, namazlarından gafildirler. Riyakârlık ederler.” Mâ'un sûresi: 4

87 - RİYADAN KURTULMANIN YOLU

Bir kişi, huzur-u saadete geldi ve sordu:

— Yâ Resûlallah! Riyâdan nasıl kurtulunur?

Aleyhissalâtü vesselâm efendimiz şöyle buyurdular:

— Riyâdan kurtulmak için, amelleri tam bir ihlâs ile yapmalıdır. Tam bir ihlâs ile yapılan amel ise, kişinin o amelden muradının yalnız ve ancak Hak olması ve halk için olmamasıyla mümkündür. Bu sebeple, halk için, bir nefes dahi alıp vermemelidir.

Ebû Osman buyurur ki:

İhlâs üç mertebedir: Avamın, havasın ve hassül-hasın.

- **Avamın ihlâsı,** yapılan amelde nefisin bir tesirinin olmamasıdır.

- **Havassın ihlâsı**, daha geniştir. Onlar, benliklerinden geçip kendilerinde fâni olurlar. Kendilerinden hâsıl olan hiçbir şey, kendi iradeleri ile değildir. Hak teâlâ onların üzerlerine ecirler verir ve her ibadet onlardan var olur. Havas ibadet ve tâatine dönüp hiç bakmaz, her şeyde Hak teâlânın iradesini ve cemalini müşahede ederler.

Hassül-hassın ihlâsını da yeri gelince inşa'allahu teâlâ söylerim.

Ey aziz kardeş:

Sakın sakın halk için durup oturma. Halk için bir adım atma. Nefs muradı için, bir nefes bile alıp verme. Yarın, hor hakir olur, başını pişmanlık taşlarına vurursun ama hem çare olmaz hem de fayda etmez.

Ey biçare:

Bırak bu halkı, ne derlerse desinler. Sen, hemen Hak rızasını gözet halkı bırak. Tâatini, ibadetini, virdini, tesbihini, zikrini halk içinde bir türlü, halvette bir türlü yapmaya heves etme. Halvette nasıl yaparsan, halk içinde de öyle yap. Gönlündeki niyetin temiz olsun. Eşinin, halk içinde anılmayı ve halk tarafından sevilmeyi istemesi riyâkarlıktır. Mürâilik ise, cehenneme gitmeye ve rezil rüsva olmaya sebeptir.

Aziz: Bu riyâ konusunda sana birkaç söz daha söyleyeyim olur ki, riyadan kaçınır ve sakınırsın, ihlâsa gelirsin, Hakkın muhlis kullarından olursun, Allahu teâlânın muhlis kullarına, şeytanın eli erişmez. Nitekim Hak teâlâ Kur'an-ı kerimin de buyurur:

"İblis, senin izzetine and olsun ki! İçlerinden ihlâslı kulların hariç, elbette onların hepsini azdıracağım dedi." Sâd Sûresi, 82-83. âyet

Şimdi aziz kardeş:

Herhangi bir amelde bulunduğun zaman, bu amelini halk görürse, elbet ona riyâ karışır. Zira, bu nefs gerçekten zâlimdir. Hiç aklına gelmeyen yerde peyda olur ve seni zarara uğratır. Meselâ, diyelim ki riyazet ehlindensin. Perhiz eden bedenin arınmıştır. Gözlerin çukurlaşmıştır. Benzin sararmıştır. Dilin, dudağın kurumuş, saçın sakalın birbirine karışmıştır.

Ansızın bir gün dışarı çıkarsın. Halk, seni bu halde görür ve derler ki:

— Filân kişiyi gördünüz mü? Kendisini harap etmiş, sırtına eski elbiseler giymiş, şu kadar zamandır uzlette, halvette imiş, perhiz ve riyazet eylemiş. Ne hoş ne güzel.

Böyle diyerek sana izzet ve hürmet ederler. Hatta, elini ayağını öperler. Sen de halkın bu muamelesinden hoşlanırsın ve bütün emeklerin bir ânda uçar, gider. Şunu bilmez misin ki, halk ekseriya böyledir, yalana ve mübalâğaya koştururlar. Onlar, sana hürmet ve itibar edince, sen de riyazet ve perhizde olup bitenleri anlatırsın ve bütün amellerin bozulur ve riyâ olur. Uzletin de halvetin de riyazetin de — Ne'ûzü billah — şeytanî olur, çıkar.

88- HALVETTEN HALK İÇİNE ÇIKMANIN YOLU

Şu hâlde, halvet ehli olanlara, halk arasına çıkıp karışmamak gerektir. Zaruret olur, çıkmak zorunda kalırsa, ancak üç yere gidebilir. Bu üç yeri de yukarıda söylemiştik: Cuma namazına, bayram namazına ve cenaze namazına. Fakat, bunlara da nasıl gidilir, onu da sana söyleyeyim. Bil ve öğren ki, nefsini riyadan kurtarman kolay olsun.

Ey aziz kardeş:

Halkın içine karışmak zorunda kaldığın zaman, yüzünü, gözünü düzeltip, kendine çeki düzen verirsin, riyazette bulunduğunu mümkün olabildiği kadar halktan gizlemeğe çalışırsın. Sakalını tarayıp, sarığının tülbendini yıkar, temizler ve düzeltirsin. O kadar ki, halk seni görünce:

— Bu riyazet ehli olamaz. Her hali düzgün, her şeyi yerinde, demelidir. Sen de hiç, belli etmez ve bu konuda kimseye bir şey söylemezsin.

Yalnız, bunun da gönülde büyük bir riyâsı daha olabilir. Onun için, hangi amel olursa olsun, evvelâ niyetin Allâhu teâlâ için olmalıdır. Cennet umudu, cehennem korkusu işin içine girmemelidir. Eğer, gönlünde bunlar olursa, ihlâstan düşersin.

89- ŞÜKÜR

Ey kardeş:

Halkın, övmesine de yermesine de aldırma! Ne kadar kötü amellerin varsa, tövbe et, ne kadar iyi amellerin varsa, halktan gizle ve hak tarafına bırak. Fakat, **sakın iyi amellerinde kendini görme!** Bütün bu ibadet ve tâatlerinin; dünya üzerinde bir gün nefes almanın, gezip yürümenin şükrü bile olmadığını düşün ve bunu asla aklından çıkarma!

Haberlerde gelmiştir ki:

Bir zâhit kişi vardı. Günlerden bir gün dişi ağrıdı ve kendisine çok eziyet ve zahmet verdi. Hiç huzuru kalmadı, hatta namaz bile kılamaz oldu. Hak teâlâ, bu zâhide aczini bildirmek için, tabip şeklinde bir melek gönderdi. Melek kendisine:

— Seni şu diş ağrısından kurtarmak için bir ilâç veririm ama karşılığında bana ne verirsin? diye sordu. Zâhit:

— Ne istersin? diye yokladı.

— Bütün iyi amellerini, ibadet ve tâatini ver, cevabını alınca:

— Ben buna nasıl razı olayım? dedi ve tabip şeklindeki melek de çekildi, gitti.

Fakat, dişinin ağrısı da her gün biraz daha artıyor ve ona rahat bir nefes bile aldırmıyordu. Kendi kendisine:

— Ömrümün sonu böyle huzursuzlukla ve acılar içinde geçmesin. Şu tabibe bütün amellerimi ve ibadetlerimi vereyim de beni iyi etsin. Sonra ben yine ibadet eder, yeniden sevap kazanırım, diye düşündü ve dediği gibi de yaparak bütün amellerini ve ibadet ve tâatini tabibe verdi.

Bazıları, on sekiz yıllık ibadetini, sırf bu diş ağrısından kurtulmak için verdi, derler. Tabip, buna bir ot verdi ve dişinin üzerine koyar koymaz derhal ağrısı geçti. Zahidin gözleri açıldı:

— Elhamdülillah. Çok şükür yâ Rab! dedi.

Tabip şeklindeki melek, onun bu hamdi ve şükrü üzerine şunları söyledi:

— Ey zâhit! İyi bilmiş ol ki, senin bütün amellerin, ibadet ve tâ'atin, dünyada bir gün sağlıkla bakmanın şükrü bile değildir. Ben, senin ibadet ve tâatini ne yapayım? Ben, meleğim ve sana aczini bildirmek için beni Hak teâlâ gönderdi.

Şimdi, ibadetinden ötürü Allahu Teâlâ'dan başka bir şey umma. Sen, ücretle tutulan bir ırgata benzersin, üstelik ücretini peşin vermişlerdir. Ücretini peşin alan ırgatında elbette çalışması gerekir, dedi ve derhal kayboldu.

Evet, biz de bütün ömrümüzü ibadet ve tâ'atle geçirsek bile, bu bir gün rahat bir nefes alıp vermemizin şükrü dahi olamaz.

Böyle olunca, kişinin ibadet ve tâatinden ötürü kendisini yüksek görmesi doğru değildir. Kaldı ki, kendimize mal edemediğimiz ibadet ve tâatlerimizi halka arz etmek neye yarar?

Hatta, ibadet ve tâatimiz karşılığında, Allahu Teâlâ'dan ücret dilemek neye gerek? Kişi, Mevla'sına itaat edip, kullukta bulunduğundan dolayı ücret ister mi? Hak teâlâ, seni ve beni yoktan var eyledi. Göz verdi, kulak verdi, ağız verdi, dil verdi, el verdi, ayak verdi. Kimseye vermediği gönül verdi. Yalnız, insana verilen o gönülle ne zaman afâka baksa, bütün yaratılmışların hakikatlerini görüp, gerçekleri müşahede eder. Çünkü, afâkta (dış dünya ve madde alemi) ne varsa, enfüste (insanın iç dünyası ve ruh alemi) de o vardır. Nitekim, Hak teâlâ Kur'an-ı kerimde **Fûssilet sûresi 53**. ayetinde şöyle buyurur:

"İnsanlara, ufuklarda (afâk) ve kendi nefislerinde (enfüs) âyetlerimizi göstereceğiz ki, Kurânın hak olduğu onlara iyice belli olsun. Rabbinin her şeye şahit olması yetmez mi?"

"Öyle ise, sende gönül aynanı zikrullah nuruyla cilâla, basiret gözünü aç, benlik süprüntülerinden gönlünü temizle ki, iki cihanda sana gizli bir şey kalmasın. Çünkü,

zikrullâh nuru gönül aynasına doğunca, gönül alemindeki karanlıkları giderir. Hakkın hakikati zâhir olup gün gibi parlar. Bu konuda da söz çoktur, biz yine maksada gelelim:

Evet, Hak teâlâ bütün bu uzuvlarımızı verdi ve her birisine de türlü türlü ibadetler emretti. O ibadetleri, yerli yerince yapmak gerekir, ki o ibadetlerle bütün uzuvlarının şükrü karşılanabilsin.

Nitekim, Allâhu teâlâ Kur'an-ı kerimde buyurur:

"Allahu teâlâya ibadet ve ona şükredin." Bakara sûresi: 172

Kişi: (Mabudum Allahu Teâlâ'dır.) derse, onun şükürleri de hâlisen Allahu teâlâya olmak gerekir. Çünkü, Hak teâlâ buyurur:

"Eğer, verdiğim nimetlere şükrederseniz, her halde nimetlerinizi artırırım." İbrahim sûresi: 7

Uzuvlarının şükrünü yerine getirirsen, mesela gözün şükrünü yaparsan Allâhu teâlâ gözünün nurunu artırır.

Nitekim, Şükür de üç kısımdır:

1) Dil ile şükür,

2) Gönül ile şükür,

3) Bütün uzuvlarla şükür (Bütün uzuvlar deyince, el, ayak, göz, kulak, dil, dudak hepsi dahildir.)

Dil ile şükür, Allâhu teâlâya hamd etmektir. Her işte, her zaman hamd etmelidir ki, nimetlerini arttırsın.

Aziz: Şükür konusunda âlimlerin ve şeyhlerin sözleri çoktur. **Talibe kolay gelen, zahir âlimlerinin sözleridir.** Şimdi, önce onu söyleyeyim, sonra da inşa'allahu teâlâ **meşâyihin** sözlerini naklederiz. Zâhir âlimlerinin sözlerini dinleyince, kalanı da eda olunur, şâkirlerden olursun. Bütün uzuvlarının şükürlerini de yerine getirirsin.

Her nimet, her iyilik ve her hoşluk karşısında dille ELHAMDÜLÎLLAH demek, hamd etmektir. Buna, dil ile şükür de diyebiliriz. Bir de gönül ile şükür vardır ki, o nimet, o iyilik ve o hoşluk kimden gelirse ve nasıl olursa olsun, ihsan buyuran **Allahu Teâlâ'dır**, veren odur, verdiren odur, diye itikat etmektir. **O iyiliği, o hoşluğu ve o nimeti sana ulaştıranı, araya vasıta ve emin olarak koyan da Allahu Teâlâ'dır.** Dilerse verir, verdirir. Dilemezse vermez ve verdirmez. Buna böylece itikat ettikten sonra, artık boş yere şunun bunun kapısını aşındırmadan tevekkül kapısında sessiz sedasız oturmalıdır. Allâh'ın Rezzak olduğunu bilir ve kendisini, tam manasıyla Allah'a ısmarlar.

Gönlün, bundan daha güzel bir şükrü vardır ki, bu bir nevi ibadettir. Bunları düşündükten ve itikat ettikten sonra, Allahu teâlânın sebepli veya sebepsiz rızık vermeye kadir olduğunu bilmelidir. Gönlün, bir şükrü ve ibadeti de Allahu Teâlâ'dan başkasına asla meyletmemek ve Allah muhabbeti ile daima mest olmaktır. **Öyle ki, İki cihandan ve iki cihanın nimetlerinden müstağni (gözü gönlü tok)** olmaktır.

Bundan sonra, bütün uzuvların ibadeti ve şükrü vardır. Şimdi sana onları da birer birer anlatayım:

● Gözlerin ibadeti ve şükrü, Hak teâlânın haram kıldığı şeylere bakmamak, hiç kimsenin ayıbını görmemek, bütün ayıpları kendisinde görmek, hiç kimseye ve hiçbir şeye hıyanet gözü ile bakmamak, kimsenin arkasını araştırmamak, şu ne yapar, bu ne eder diye gözetlememektir. (Bu ve buna benzer gözle ilgili her ne varsa, haramdır.)

● Kulakların ibadeti ve şükrü de haram olan şeyleri dinlememek, haram sözler ve sesler duyulunca derhal uzaklaşmak yani haram şeylere karşı kulakları sağır gibi tıkamaktır. Çalgı, iftira, yalan şeylere kulakları tıkamak, buna mukabil, kulaklara Kurân dinletmeli, hak sözleri, vâzü nasihatleri, tesbih, tehlil ve tekbirleri duyurmalıdır.

● Ellerin ibadeti ve şükrü ise, hiç kimseye vurmamak, Hak teâlânın haram kıldığı şeylere dokunmamak, mazlumları incitmemek, bir şeylerini almamaktır. Buna mukabil, fakirlere sadaka vermek, hayırlar ve iyilikler yapmak, muhtaçlara, aç ve susuzlara o ellerle bir şeyler vermek, yedirmek ve içirmek, düşmüşlerin ellerinden tutmak, yetimlerin başlarını okşamak ellerin ibadeti ve şükrüdür.

● Ayakların ibadeti ve şükrü, onlarla doğuya veya batıya gitmek ve fakat fitne olan yerlere götürmemek, Allahu teâlânın haram kıldığı yerlere yaklaştırmamaktır. Buna mukabil, mescitlere, hastaları ziyarete, cenaze namazı kılmaya, ana baba ve hısım akraba ziyaretlerine götürmek de ayakların ibadet ve şükrü olur. Yani, fısk meclislerine, dünya beylerinin ve paşalarının kapılarına değil, âlimler ve şeyhler ziyaretine, Mekke ve Medine'ye, Kudüs'e götürmeli ve diğer zamanlarda evde oturmalısın.

- Kardeş:

Yukarıda anlatılan bu uzuvları kötülükten uzaklaştırıp, onları dinin ipi ile bağlarsa manevi duyu organları açılır. **Zahiri beş organın tesirinden kurtulup**, bunları tamamen bağlamadan **gönülde manevi beş duyu** açılmaz yani, bâtınından **basiret gözü** açılmaz. İnsan ancak manevi duyuları açılınca keşif sahibi olabilir.

Meselâ, zahir gözü şeran ruhsat olmayan şeylerden, bağlamayınca, bâtınından basiret gözü açılmaz. Zâhir kulağı da yasaklanan şeylere kapatılmadan, gönül kulağı açılarak duymaz. Dil de şer'e uymayan şeylerden korunmayınca, gönül dili de açılıp, hakkın hikmetini ve marifetini söyleyici olmaz. Eller de şer'an ruhsat olmayan yerlerden sakındırılmayınca, bâtın eli feth olunarak ilâhi hazinelere yetişemez. Ayaklar da şer'an uymayan yerlerden ve nefsin isteklerinden men edilmeyince, bâtın ayağı hâsıl olup yürümez:

"İçlerinden birine, insanları uyar ve müminlere Rableri katında sarsılmaz bir mevki derece sahibi oldukları (Takdim ettikleri iyi amelleri ve sıdkları sebebiyle) müjdesini ver diye vahyetmemiz, insanların tuhafına mı gitti ki, kafirler bu adam açık bir büyücüdür dediler." Yunus sûresi: 2

Ayetinin manası tecelli etmez. Bu zahir uzuvları kendilerine buyurulan ibadetleri yapıp şükrünü de yerine getirdikten sonra insanı **riyaya düşürmemeli**, halka kendisini iyi biri olarak takdim etmemelidir.

Bir kişi, efendisinin buyurduğu kulluğu yerine getirdiği için, efendisinden ücret ister mi? Âdet budur ki, kul kulluğunda olsun ve vazifelerini yapsın. Efendi, ihsan ederse eder.

Kaldı ki, Allahu teâlâ bire karşılık bin ihsan buyuruyor. Rızkı da veren Allah'tır. Dünyada ve âhirette kullarına lâyık olduklarını elbette verir. Kul, kendisine buyurulanı yapmalı ve kendisini Allâhu teâlâya ısmarlamalıdır. Riyâ olan yerlerden kaçarak, ihlâsı hedeflemeli ve ihlâsa yaklaşmalıdır.

Sana, riyâ ile ihlâsın farklarını da anlatayım ki, her birisini iyice anla ve öğren!

Huzeyfe't-ül-Yemani radıyallahu anh buyurur ki; Resûl-ü zişâna sordum:

— Yâ Resûlallah! îhlâs nedir?

Efendimiz saadetle şöyle buyurdular:

— İhlasın ne olduğunu ben de Cebrail aleyhisselâma sordum. O da Allahu azim-üş-şâna sordu. Alemlerin Rabbi şöyle buyurdu:

"İhlâs, benim sırrımdan bir sırdır ki, ben onu sevdiğim kullarımın gönüllerine emanet ederim."

Şeyh **Necmeddin Kübrâ** rahmetullahi aleyh, MENARÂT ÜS-SÂ'ÎRÎYN adındaki kitabında buyurur ki:

— Hak teâlânın: (Benim sırlarımdan bir sırdır.) buyurması, bekâ sırrından fenâ sırrıdır ki, Allahu teâlâ sevdiklerinin ve âşıklarının gönüllerine emanet eder. Zira, MUHÎB'de muhabbet sıfatı mevcut olup, MUHÎB'in zatı mahvolmuş ve ona bedel MAHBUBUN zatı gelmiştir.

Şeyh **Sadreddin-i Konevi** rahmetullahi aleyh de buyurur ki:

— Allahu teâlânın (İhlâs, benim vücudum sırrından bir sırdır.) buyurmasının Bunun mânası şudur: İhlâs belirli sırlarla örtülmüştür. Sırrımla, sevdiğim kimsenin gönlüne bir tecelli eylerim, onun vücudunu, hiç kimsenin anlayıp kavrayamayacağı bir haysiyetle vücudumda fâni kılarım.

90- ETKİYA

Hz. Ömer radiyallahu anh, bir gün mescide girdi ve Mûaz bin Cebel radiyallâhu anh'ın, başını Ravza-i mutahhara duvarına yaslamış ağlamakta bulunduğunu gördü. Yanına yaklaştı ve sordu:

— Yâ Mûaz! Niçin ağlıyorsun?

Mûaz bin Cebel radiyallâhu anh, gözyaşları arasında cevap verdi:

— Yâ Ömer! Ben, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimizden işittim, buyuruyorlardı ki: **(Riyanın azıcığı dahi şirktir. Müşrikin yeri de cehennemdir. Riyâdan sakınınız ki, etkıyâ'dan olasınız. Zira, Hak teâlâ etkıyâyı sever.)**

Sordum: (Yâ Resûlallah! **Etkıyâ** kimdir?) Efendimiz, şöyle buyurdu: (Etkıyâ onlardır ki, hiçbir mecliste onu kimse hatırlamaz ve aramazlar. Yokluğu ile varlığı bir olur. Bir

meclise gelse, kim olduğunu merak bile etmezler. İşte, böyle olanların gönülleri, Hak nuruyla doludur ve onlar için uzak veya yakın birdir. Onlar, cennet ehlindendirler.) Sonra şu Hadis-i şerifi irâd buyurdular:

"Onlar, cennet ehlindendir. Saçları ve sakalları dağınık ve karışık, üstleri başları tozlu, elbiseleri eski olur. Halk içinde itibarları bulunmaz. Onları, kimse hesaba katmaz. Fakat, Hak teâlâ indinde aziz ve muteberdirler. Hak Teâlâ'dan ne dilerlerse ihsan buyurur ve onların sözlerini asla reddetmez ve kabul eyler. Dünya halkı katında sözleri hiç dinlenmez. Halbuki, kıyamet günü onlardan birisinin nuru, taksim olunsa bütün mahşer halkına yetecek kadardır. Zira, onların nurları Hak teâlânın nurundandır."

Demek ki, riyâdan kaçıp ihlâs isteyenlere, koyun çobanı gibi olmaları gerekir. Çoban, güttüğü koyunlar arasında ibadet etse, onlardan izzet ve hürmet bekler mi? öyle ise, ihlâs isteyenler de ibadet etmeli ve fakat halktan el çekmelidir. Ancak, bu suretle dinlerini ihlâsa götürebilirler. Hak teâlâ:

"İyi bilin ki, Allâhu teâlâ için olan din, şek ve şirkten pak ve hâlis olan dindir." Zümer sûresi: 3

Buyurmuştur. Bu âyeti, meşâyih şöyle tefsir etmişlerdir:

— Din, bütün şüphelerden, riyâdan, ucubtan ve benzeri âfetlerden arınan ve Allahu Teâlâ'dan başkası ile süslenmeyen dindir.

Ey kardeş:

Her kim, bu âfetlerden emin olmak ve amelini ihlâsa götürmek dilerse, varsın bu köpek nefsini halk arasından çıkarsın ve uzaklaştırsın, uzlete girsin, halvet bir yerde otursun, ibadet ve tâ'atle meşgul olsun. Belki, böylelikle amellerini riyadan kurtarabilirler.

Riyâ ile amel edenin misali de vardır, onu da söyleyeyim:

Riya ehlinin misali şuna benzer ki, birisi gider ufacık taşlar toplar, keselere doldurur ve rastgele herkese dolu dolu keseleri göstererek kendisini zengin bir insan gibi bildirir. Fakat, meselâ ortaya bir kumaş getirilse ve bu da alıcı olsa, bütün o keselerdeki ufacık taşlar bir kuruş bile etmez, kendisi de rezil olur, kalır. İşte, riyâ edenlerin halleri de böyledir.

Onlar da ömürleri boyunca birtakım amellerde bulunurlar ve bunları bir şey sanırlar ama, arasına riyâ karıştığı için, onların da amelleri ortaya dökülünce, keselerden ufacık taşların dökülmesi gibi riyâ ehli de mahrum ve zarara uğramışlardan olurlar (Ne'ûzü billah)

İlâhi! İzzetin hakkı için, bütün Müslümanları riyâ afetinden sakla ve ihlâsa götür.

Fakir müelliften beyitler:

Uzlet ehli doğru gider cennete,

Uzlet ehli hiç uğramaz mihnete.

Uzlet ehlinin riyasız tâati,

Uzlet ehlinin Halikadır himmeti..

Uzlet ehlidir, hakkın sevdiği kul,
Uzlet ehlidir, atâ verdiği yol.
Uzlet ehli buluşur Allah ile,
Uzlet ehli söyleşir ol şâh ile.
Uzlet ehlidir seven hem sevilen,
Sen bu uzletten kaçarsın pes neden.
Uzlet edip oturan insan olur,
Hergelede yürüyen hayvan olur.
Kim ki halktan döne, Hakka ulaşır,
Hakkı koyandır ki, halka dolaşır.
Galebe den çık, hakkı halvette istegil,
Hakkı halvette bulursun belli bil.
Dostu bulan cümle halvette buldular,
Her kimi ki dost diler, halvet diler.
Eşref oğlu Rûmi halktan yüz çevir,
Ol ulu dergâha var yüz yere vur.
Oldurur ol cümle dertlere deva,
Andan artığı kamu nefs-ü neva.

91- ZİKRULLÂH

Ey aziz kardeş:

Zikrullah, her mümine farzdır. Nitekim, Hak teâlâ, Kur'an-ı kerimde buyurur:

"Ey imân edenler! Allâhu Teâlâ'yı çok zikredin." Ahzâb sûresi: 41

Bir diğer âyet-i kerimede de şöyle buyrulmaktadır:

"Onlar, o kâmil akıl sahipleri ayakta iken, otururken ve yanları üstüne yatarken hep Allâhu Teâlâ'yı zikrederler ve göklerin ve yerlerin yaratılışını düşünürler." Âli İmran sûresi: 191

Zikrullah, üç mertebe üzerine dir:

1) Dil iledir ki, gönül ondan gafildir. Bu, **avamın** zikridir.

2) Hem dil hem de gönül iledir. Bu, **havassın** zikridir.

3) Hem dil hem gönül hem de bütün uzuvlarla dır. Bu, **hassül-havasın**dır.

Ey aziz kardeş:

Birinci mertebe zikir ki, dil iledir ve gönül ondan gafildir, yani gafletle yapılır, o zikirden hiçbir fayda yoktur. Zira, Hak teâlâ gafletle zikretmeyi ve gafletle namaz kılmayı nehyetmiştir. Kullarına gafillerden olmamalarını irade buyurmuştur.

“Gizli ile aşikâre arasında bir sesle zikret de gaflet edenlerden olma!” Â'raf sûresi: 205

Üç şeyin, **Allâhu teâlâ indinde sinek kadar değeri olmadığında** bütün meşâyih-i kiram ittifak etmişlerdir.

1) Gafletle zikrullah etmek.

2) Sünnet-i seniyyeye uymadan salâvat getirmek.

3) Kalp huzuru olmaksızın namaz kılmak.

Meşâyih, bu sebeple dil ile yapılan zikir LÂKLÂKA'dır buyurmuşlardır.

Enes radiyallâhu anh, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimizden naklen rivayet etmişlerdir ki:

“Lâ ilâhe illallah” lâfzı, azim ve kerim bir kelimedir. Kim ki onu ihlâs ile söylerse, cennet ona vâcip olur. Kim ki inkâr ederse, yalanlarsa, malı alınır ve kanı helâl olur ve gideceği yer de cehennem ateşidir.”

Kâzip yani yalancı ona derler ki, dili ile söyler ve fakat gönlü ondan gafil ve münker olur.

Şeyh Sâfi rahmetullahi aleyh, bu konuda bir mesel buyurmuştur:

— Bir kimse, dâr-ül-kazada yani şer'i mecliste, bilmediği bir şeye şahitlik etse, kendisine seksen değnekten aşağı vurulması vâcip olur. Fakat, kelime-i şehadeti şeriatte gafletle söylerse, şer'an ona günah yoktur, amma hakikatte günahkâr olur, tarikatte tıpkı bilmediği şeye şahitlik eden gibi seksen değnekten aşağı vurulması lâzımdır. Fakat, onun bu cezası, daima nefsini zorlayarak, kahrederek ve riyâzet emrederek taklitten tahkike erişmesi ve kalp itminanına kavuşmasıdır:

“Onlar ki, imân etmişlerdir. Kalpleri, Allâhu teâlânın zikriyle yatışır. İyi bilin ki, kalpler Allâhu teâlânın zikriyle sükûn bulur.” Rad sûresi: 28

Kalp itminanı (*iknâ olmak, tatmin olmak*), **zikrullâh** iledir. Fakat, yalnız dil ile söylemekle değildir. Belki, tevhidin mânasına vâkıf olmak ve ona hiç aralık vermeksizin devam etmek iledir. Zâtullaha ancak böyle vâsıl olunur.

Meselâ, gayet susamış ve susuzluktan sersemlemiş bir kişi bir çölde giderken mütemadiyen (Su. Su.) demekle susuzluğunu gideremediği ve illâ bir su bulup kana kana içtikten sonra suya kandığı gibi, tâlipler de hiç aralık vermeksizin zikrullâh ile meşgul olmadıkça, Hak teâlâ muhabbetiyle ünsiyet (*yakınlık*) edemez. Visal (*ulaşma, kavuşma*) susuzluğu galip olur, şevke ve ıztıraba gelir, vusul hâsıl olmadan kalp itminanı da hâsıl olmaz, üzerinden gaflet giderilmez. Fakat, tâlip zevk bulunca itminan hâsıl olur.

—İkinci mertebe dediğimiz zikir ki hem dil ile hem de gönülledir. Daha açıkçası kalp huzuru iledir. İşte, böyle zikredenlere Hak teâlâ çok sevaplar, cennet içinde köşkler, saraylar, huriler, gılmanlar verir. Amma, asıl maksut o değildir.

Şimdi onu da bildireyim:

Zikrullahın fazileti ve sevabı gayet çoktur. Hepsini söylemeye kalkarsak, söz uzar ve kitap uzun olur ama size hepsinden birer çeşni tattıracağım. Tâ ki, taliplere zikretmek ve gönüllerinden zikrullah ile hicabı kaldırmak ve maksuda ulaşmak kolay olsun.

Şimdi, bilmiş ol ki kalp huzuru ile zikrullahta bulunmanın, yani daima ve çok çok zikretmenin faydası gayet çoktur. Hepsinden Önemlisi, kalpte muhabbetullah hâsıl ettirir ve gönülden Allahu Teâlâ'dan gayrısının muhabbetini giderir, şeytanın bütün vesveselerini keser, şeytanı âvâre eder ve bütün hile ve tedbirlerini dağıtır, imânı sağlamlaştırır, gönül pasını giderir ve gönlü nurlandırır, yani bir bakıma diriltir. Nitekim, Hak teâlâ Kur'an-ı kerimde buyur:

"İmanda kâmil olanlar ancak onlardır ki, Allâhu teâlâ zikrolunduğu vakit, onun azamet, celâl ve heybetinden kalpleri titrer.''

Allâhu teâlâ zikr edildiği zaman, kalpler cilalanır, o ciladan gönülde korku hâsıl olur. Ne zaman ki, gönül zikrullahtan lezzet bulursa, o zaman imân üzerine imân hâsıl olur. İmân üzerine imân olur mu? diye soracak olursan, kitabın başında imânı üç mertebe üzerine beyan eyledik ve zikrullah gönül pasını giderir dedik. Onun için, Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz şöyle buyurmuşlardır:

"Her şeyin bir cilâlayıcısı vardır. Kalplerin cîlâlayıcısı da Lâ ilâhe illallah Muhammed'ün Resûlullahtır."

Zikretmek, gönül âleminden karanlığı giderir. **Basiret** gözünü açar. Zikrullahın hassaları sayılamayacak kadar çoktur. Bu söze, şimdi ara verelim de biraz da sevabından bahsedelim:

Ebû-Hureyre radiyallahu anh, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimizden rivayet ederek buyurur ki:

"Zikretmek, sadaka vermekten hayırlıdır. Zikretmek, oruç (nafile) tutmaktan hayırlıdır."

Muaz bin Cebel radıyallahu anh'tan rivâyet olunan diğer bir Hadis-i şerifte de şöyle buyurmuştur:

"Size, hayırlı bir amelinizden haber vereyim mi. O, sizin bütün günahlarınızı arındırır, derecelerinizi yüceltir ve size altından da gümüşten de sadakadan da kafirlerle vuruşarak onların boynunu vurmaktan veya onlardan birisinin sizin boynunuzu vurmasından da daha hayırlı olur. (Buyur yâ Resûlallah diye niyazda bulunduk. Efendimiz saadetle buyurdular.) "**Bahsettiğim hayırlı amel, Allâhu Teâlâ'yı zikretmektir."**

Bir diğer Hadis-i şerifte de şöyle buyrulmaktadır:

"Âdemoğullarının, kendilerini cehennemden kurtaracak hiçbir amelleri yoktur. İllâ, zikrullahtır.''

Fahr-i kâinat aleyhi efdal-üt-tahiyyât efendimiz buyurmuşlardır ki:

— Mi'râc gecesi, gökte nurdan bir şehir gördüm. Büyüklüğü, dünyadan bin defa fazla idi. Nurdan zincirlerle asılmıştı. O şehrin, yüz bin nurdan kapısı vardı. Her kapının önünde bahçeler ve bağlar, her bağda kasırlar, her kasırda nurdan yetmiş

hücre vardı. Her hücrenin, yüz bin kapısı vardı. Bir kanadı altından ve bir kanadı da gümüşten idi. Her hücrenin önüne nurdan birer taht kurulmuştu. Her tahtın üzerine ipekten yetmiş döşek konulmuştu. Her döşekte birer huri oturuyordu. Bu hurilerin, bütün azaları nurdandı. Eğer, o huri kızlarından birisi, serçe parmağını dünyaya uzatmış olsaydı, ayın ve güneşin nurları belirsiz olurdu. Niyaz ettim:

— Yâ ilâhi! Bu ne azametli makamdır. Acaba hangi peygamberindir?

Hak celle ve âlâ buyurdu ki:

— Bu makam, sıdk ile, ihlâs ile bir kere LA İLAHE İLLALLAH diyen kulumundur.

Hâlis ve muhlis olarak kim LÂ İLAHE İLLALLAH derse, cennete girer buyuruldu.

Şimdi, böyle ihlâs ile zikretmek nasıl olur, onu da anlatalım:

Ey kardeş:

Zikrullahın fazileti, faydası ve sevabı gayet çoktur. Yazmaya kalksam ne kâğıt yetişir ne mürekkep yetişir ne kalem yetişir. Bütün ins ve cin kâtip olsalar, yazmağa güçleri yetmez. Fakat, sırası geldikçe faziletlerinden, faydalarından ve sevaplarından, anlatılabildiği kadar anlatayım da âşıklar, tâlipler, okuyanlar, dinleyenler bu kitabın faydalarından inşa'allahu teâlâ mahrum kalmasınlar.

Bilmiş ol ki, tevhidin yani LÂ İLÂHE İLLALLAH demenin nuru vardır. Tâlibin kalbinde, zikrullah nuru bir kere karar tuttuktan sonra, zâkirin o nuru asla kaybolmaz, hatta kabrine bile girer, onu kabir azabından dahi kurtarır. Nefsin, o çirkin sıfatları korkunç birer canavar halinde kabrine saldırdıkları vakit, o nûr zâhir olur ve azap için gelen o canavarlar hemen kaçarlar. Hak teâlâ, ne zaman ki ümmet-i Muhammed'in âsilerinin cehenneme sürülmelerini irade buyurduğunda, Zakirlerin yüzleri kararmaz, boyunlarına zincir takılmaz, LÂ ÎLÂHE İLLALLÂH' ın fazileti orada da imdatlarına yetişir. Zebaniler, onları feryat ve figan içinde cehenneme götürdükleri zaman, cehennem mâlikleri yüzlerinin kararmamış ve boyunlarına zincir takılmamış olduklarını görürler ve:

— Böylesi de hiç cehenneme gelmemişti, acaba bunlar kimlerdir? diye sorarlar. Zebaniler:

- Bize böyle emrolundu, başka bir şey bilmeyiz, cevabını verince, bu defa kendilerinden sorarlar:

— Sizler hangi kavimden ve hangi ümmettensiniz?

Yüzleri kararmamış ve boyunlarına zincir vurulmamış cehennemlikler cevap verirler:

— Bizler LA ÎLÂHE İLLALLAH diyen ümmetteniz. Bizim peygamberimize Kur'an-ı azim-üş-şân nazil olmuştu, bizler de o Kur'anı okurduk. Günde beş vakit namaz kılardık. Yılda bir ay oruç tutardık. Yılda iki defa bayram namazı kılardık. Mallarımızın zekâtını verirdik. Şimdi, cehennem heybetinden ve kıyamet korkusundan bu amellerimiz yok olduğundan mahcup ve perişan kaldık ve peygamberimizin adını unuttuk.

Zebaniler derler ki:

— Kendisine Kur'an-ı azim nazil olan zât-ı akdes Hz. Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem dir. Bu söylediklerinize bakılırsa, sizler de Muhammed ümmetinden olacaksınız.

Bunlar, Muhammed aleyhisselâmın mübarek adını işitince, ağlayıp feryat ederler ve:

. — Evet, bizler Muhammed aleyhisselâmın ümmetindeniz, derler. Zebaniler:

— Ey Muhammed ümmeti! Dünyada ettiğiniz ameller, namazlar, oruçlar, zekâtlar, haclar, zikirler, tesbihler, hayırlar, hasenatlar nasıl oldu sizleri cennete götürmedi de buraya düştünüz?

Bunlar cevap verirler:

— Bizler gerçi bu saydığınız amelleri işlerdik. Fakat, Müslümanları incitirdik, haram-helâl demez ne bulursak yerdik. Dedikodu ederdik, elimiz altında olanlara ve başkalarına zulüm ederdik. Mahşer yerine geldiğimizde, üzerimizde hak sahibi olanları çağırdılar. Onlar da bizlerden davacı olunca amellerimizi alıp onlara verdiler ve bizim amellerimizle cennete gittiler. Bizi de mahrum ve mahzun cehenneme gönderdiler.

Evet, üzerinde kul hakkı bulunanların bütün amelleri ellerinden alınır ve hak sahiplerine verilir amma, LÂ ÎLÂHE İLLALLAH nurunu kimse alamaz. Hatta, onu mizana dahi koymazlar. Zira, LÂ ILÂHE İLLALLAH demeğe hiçbir şey karşılık ve benzer olamaz. Bu zavallılar yalvarırlar:

— Bize müsaade edin de biraz ağlaşalım, derler. Müsaade edilir ve ağlamaya başlarlar. O kadar ağlarlar ki, cehennem mâlikleri onlara:

— Sizler, bu ağlamayı dünyada iken yapmanız gerekti. O zaman hiç kimseyi incitmeseydiniz, üzerinizde kimsenin hakkı bulunmasaydı, burada bu azaplara uğramazdınız. Şimdi ağlamanın size hiçbir faydası yoktur, derler ve zebanilere bunları ateşe atmalarını söylerler. Zebaniler, kendilerini ateşe atmak üzere gelirken, bunlar hep bir ağızdan:

— LÂ ÎLÂHE İLLALLAH, diye çığrışmağa başlarlar.

Ateş, LÂ ÎLÂHE İLLALLAH nidasını duyar duymaz, bunlardan kaçar ve hiçbirini yakamaz. Cehennem mâlikleri, ateşe sorarlar:

— Bu âsileri neden yakmıyorsunuz? Neden, bunların üzerlerinden kaçıyorsunuz?

Bu defa, ateş cevap verir:

— Bunların üzerlerine varınca, LÂ ÎLÂHE İLLALLAH diye çığrışırlar. Onlardan öyle bir nur çıktı ki, eğer kaçmasak o nur bizi bile yakar, sıcaklığımızı söndürürdü. Hak teâlâ, bize LÂ ÎLÂHE İLLALLAH diyenleri yakmağa izin vermedi.

Cehennem mâlikleri âciz kalırlar. Kendi kendilerine:

— Feryatlarına aldırış etmesek de bunları ateşe atsak bile, tevhidin nuru ateşi söndürecektir, derler ve Hak teâlâ hazretlerine niyazda bulunurlar:

— İlâhi! Burada bir bölük kavim var ki, ateş bunları yakmıyor. Ateş kendilerine saldırınca, bunlar LÂ ÎLÂHE İLLALLAH diyorlar, ateş onlardan kaçıyor ve yakmıyor. Korkuyoruz ki, bunların nuru ateşi tamamen söndürecek,

Hak celle ve âlâ ferman buyurur:

— İhlâs ile LÂ ÎLÂHE İLLALLAH diyenleri, ateşe yakmayacağını vaad ettim. Zira, onlar benim Zâkirlerimdir. Varın, çıkarın onları ve cennete götürün.

Onları, cehennemden çıkarır, nurdan buraklara bindirir ve cennete götürürler.

Nitekim, iki cihan serveri buyurmuştur:

"La ilahe illallah diye şehadet edenlerin cesetlerine, Allahu teâlâ ateşi haram eder ve onlara cenneti vacip kılar."

Enes radiyallâhu anhtan rivayet olunan bir diğer Hadis-i şerifte de şöyle buyrulmaktadır:

"Allahu teâlâ, kıyamet günü buyurur: (Ey Lâ ilahe illallah) diyenler! Yaklaşınız ve arşımın gölgesinde dinleniniz. Siz beni, ben sizi seviyorum."

Bu Hadis-ı şeriften anlaşılmaktadır ki, LÂ ÎLÂHE İLLALLAH demeye devam edenler, Evliyâullahtan olurlar. Zira, Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimizden sordular:

— Yâ Resûlallah! Evliyâ'ullah kimlerdir?

Efendimiz saadetle buyurdular:

Daima Allahu Teâlâ'yı zikredenlerdir.

Bilmiş ol ki, bütün ameller LA ÎLÂHE İLLALLAH demeye bağlıdır. Her kim, LA ÎLÂHE İLLALLAH demese, onun ameli bâtıl olur. Onun için, imân bundan başka bir kelime ile sahih olmaz.

Nitekim, Resûl-üs-sakaleyn efendimiz buyurmuşlardır:

"İnsanlarla lâ ilahe illallah deyinceye kadar vuruşmak la emrolundum. Zira, kişi bu kelîme-i tevhit ile şirkten ayrılır, küfür ile imânın arasını ayırır."

Bir diğer Hadis-i şerifte de şöyle buyrulmaktadır:

"Lâ ilâhe illallâh, cennetin anahtarıdır."

Bir diğer Hadis-i şerifte de buyurulmaktadır ki:

"Zikrin efdali Lâ ilâhe İllallâhtır."

LÂ İLAHE İLLALLAH kimde sabit olursa, ona asla zeval yoktur. Bir kişi ihlâs ile: (Yâ Allah!) dese, Hak teâlâ ona azametiyle (Yâ kulum!) buyurur. Evtâd-ül-arz denilen zevat ki, Hak teâlâ dünyayı onlar ile saklar, zikirleri daima (Allah. Allah.) demektir. Onlar: (Allah. Allah.) demez olurlarsa, kıyamet kopar. Zira, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz buyurmuşlardır ki:

Yeryüzünde Allah Allah denildikçe kıyamet kopmaz.

Bunun içindir ki, LA ÎLÂHE İLLALLAH demek çok büyük bir ibadet olduğundan, Allâhu teâlâ kullarına çok çok zikretmelerini ferman buyurmuştur. Nitekim, Ahzâb sûre-i celilesinin 41. âyet-i kerimesinde: **(Ey imân edenler! Allahu Teâlâ'yı çok zikredin.)** buyurulmaktadır.

Kelime-i tevhide devam sayesinde, gönül dünyadan uzaklaşır, ilâhi nurlara bürünür ve orada bir kök hâsıl olur ki, nefsin kökünü kurutur. Nitekim Hak teâlâ buyurmuştur:

"Güzel bir kelime! Kökü sabit, dalları semaya yükselmiş güzel bir ağaç gibidir." İbrahim sûresi

Bu âyet-i kerime, işte buna işarettir.

Ancak, zikir Allahu azim-üş-şânın ve Resûl-ü zişânın buyurduğu şekilde, kaideleri ve şartları üzere yapılarak, zikrullahın faziletleri hâsıl olur. Her ne kadar, bir kişi LÂ İLAHE İLLALLAH deyince mü'min olursa da LA ÎLÂHE İLLALLAH demek, kaideleri ve şartları yerine getirilmedikçe, gönülden hicabı gidermez.

Şimdi, sana zikrin kaidelerini ve şartlarını da beyan edeyim ki, zikrullahın sevabından ve faziletinden mahrum kalmayasın:

Şimdi aziz kardeş ve Hak yolunda bana yoldaş:

Yukarıda da işaret olunduğu gibi, zikir ikinci mertebe de zikretmektir. **Yani, gafletsiz ve kalp huzuru** ile zikretmektir.

Böyle zikredenlere, Hak teâlâ cennetler, cennetler içinde huriler ve gılmanlar ve türlü türlü nimetler ikram ve ihsan buyurur. Fakat, maksut olan zikir, bu da değildir. Maksut olan zikir, bütün kaideleri ve şartları ile yapılan zikirdir. Allâhu teâlânın buyurduğu zikir odur ki, zikrullah ede ede dilinden kalbine, kalbinden ruhuna ulaşır, ruhta muhabbetullah galip gelir, talibin bütün nefsaniyetini giderir, gönül mâsivâdan (Allâh'ın dışındaki her şey) boş olur ve ondan sonra gönüle mârifetullah nazil olmaya başlar. Bu takdirde, kalbinden hicap giderilir, basiret gözü açılır, mutlak mâ'bud olan mâşukun cemali müşahede olunur.

Maksut olan ve yukarıda **üçüncü mertebe** denilen zikir budur.

Gerçi, havassa mahsus ikinci mertebe zikir de makbul ise de asıl matlûp olan bu üçüncü mertebe zikir, yani hassül-havasın zikirleri dir. **Dünyada iken, gönülden zikrullah ile hicabı gidermektir. Mevlâ ile ilgi ve ilişki kurmaktır.** Bu ne zaman hâsıl olur dersen, LÂ ÎLÂ İLLALLAH dediğin zaman Allahu Teâlâ'dan gayrisini unuttuğun, hatta kendi nefsini dahi unuttuğun zaman hâsıl olur. Nitekim Hak teâlâ Kur'anda buyurur:

"Unuttuğun zaman, Rabbin celle şâneyi zikret." Kehf sûresi

Yani: (Rabbin i zikrettiğin zaman, Rabbinden gayrı her şeyi, hatta kendi nefsini dahi unut.) demek olur. Ancak böyle olursa, zikirde ortak koşulmamış bulunur. Bir de: (ölümünde olduğu gibi, Allahu Teâlâ'dan gayrisini unut.) demektir.

Zikirde ortak koşulmamak, LÂ ÎLÂHE İLLALLAH denildiği zaman, Allahu Teâlâ'dan gayrı her şeyi tamamıyla unutmakla mümkündür. Bunu yapabilmek için de zikre o kadar devam etmelidir ki, zikir kalbe yetişsin, kalpten ruha erişsin ve oradan da tâlibe muhabbet-i ilâhiyye ve ünsiyet eserleri belirsin. Bunun için de tâlibin

beşeriyet sıfatlarını, tamamıyla ve külliyen mahvetmesi lâzımdır. O kadar ki, kendi adını ve bütün çevresini, dünyayı ve dünya içindeki her şeyi unutması gerektir. Tâ ki:

_Adın nedir? diye sorulduğu zaman, zikrullah ettiği mahbubun adını söyleyivermelidir.

- MANSUR'UN ENEL-HAK DEMESİ

Nitekim, Mansur-u Bağdadi'ye de böyle vâki olmuştur. Mansur, LÂ ÎLÂHE İLLALLAH demeyi o kadar çoğaltmıştı ki, zikri kalpten ruha yetişti ve orada ünsiyet eserleri peyda oldu ve muhabbet-i ilâhiyyeye erişti. Kendi adını, dünyayı, dünyada olan her şeyi, hâsılı Allahu Teâlâ'dan gayrı her şeyi unuttu. Zira, zikrullah ile aşka düştü. Aşk âlemi, bir nevi sarhoşluk âlemidir. Mansur, âlem-i aşkta beşerî sıfatlarını mahvetti:

— Sen kimsin? dediler.

— Enel-hak (Ben Hakkım) dedi.

Ayılıp kendisine gelince, yani beşeriyet âlemine dönünce:

— Enel-hak dedin, dediler.

— Bilmem! cevabını verdi.

— Böyle söyledin, dediler.

— Bilmiyorum! diye ısrar etti.

Gerçekten de bilemezdi, çünkü âdeta sarhoş gibiydi. Mâlikîler onu yakaladılar ve:

— Tövbe et! dediler.

Tövbe etti ama onu tuttular ve öldürdüler.

Tâliplere, birkaç yerde ENEL-HAK dâvası etmek vâki olur. Tâlip, zikrullahı o kadar çok eder ve artırır ki, zikrin nuru tâlibe galip gelir, beşeriyetini giderir, kendi ismini ve mâsivasını unutur ve zikir nurunun galebesinden adı sorulunca, zikrettiğinin adını söyleyiverir.

Bu husus, Bayezid-i Bestamî kuddise sırruha vâki olmuş ve:

— Sübhani mâ â'zamü şâni! deyivermişti.

Oysa, bunu dediği zaman, Bayezid'de beşeriyet eserlerinden hiçbir şey kalmamıştı. Nitekim, müritleri:

— Niçin böyle dedin? diye sordular.

Ol sultan-ül-ârifiyn dedi ki:

— O zaman neden bana şer'i icra etmediniz? Mademki benden böyle bir söz sâdır oldu, derhal her biriniz ellerinize birer silâh alıp ahkâmı şer'iyye yi yerine getirmeliydiniz.

Bayezid-i Bestamî tekrar o hale döndü ve kendisinden tekrar:

— Sübhani mâ â'zamü şâni, sözleri zuhur etti. Müritleri, hemen ellerine birer kılıç, hançer ne geçtiyse ona vurdular. Bayezid'in bir kılını dahi kesmedi. Tekrar beşeriyet âlemine avdet edince:

— O sözü yine söylediniz, dediler.

— Peki, siz ne yaptınız? diye sordu.

— Buyurduğunuz gibi elimize geçirdiğimiz kılıç, hançer vesaire ile vurduk, cevabını verdiler.

Bayezid, mübarek vücudunu açtı. O kadar darbe indirilmesine rağmen hiçbir eser olmadığını hayretle gördüler. Bayezid-i Bestamî:

— Bana bir iğne veriniz, buyurdu. İğneyi verdiler, gövdesine dokunur dokunmaz acıttı ve kan boşaldı. Müritlerine döndü ve şöyle buyurdu:

— Asıl Bayezid budur ki, bir iğnenin, acısına dayanamaz. O (Sübhani) diyen, bu Bayezid değildi!

Hak teâlâ, talibin gönlüne nazar eder ve o gönlü kendi mârifetine mahal kılar. İşte, o zaman o talibin dilinden Hak söyler. O tâlibe, marifet hâsıl olur, mârifetullahtan tahsil edebilmişse, dili ile de söyleyici olur. Şöyle ki; Hz. Musa aleyhisselâma da hitab-ı izzetin bir ağaçtan geldiği, âyet-i kerime ile sâbittir:

"Vakta ki, Musa o ateşe vardı. Mübarek kıtadaki vadinin sağ kenarında bulunan ağaçtan: (Yâ Musa! Rabbilâlemiyn olan Allah benim!) diye nida olundu." Kasas sûresi: 30

Hitab-ı Rabbani ağaçtan gelir de insandan gelmez mi?

Şeyh Irak'i kaddesallahu sirrahul-âliden beyit:

Güneş vursa ayna gibi bir paslıca demire,

Sorsan ona: «Ben bir demir parçasıyım,» demezdi;

Ben de düşsem zerre gibi güneşe birdenbire,

«Ben güneşim!» demekten hiç kimse men edemezdi.

Evet, bu hiçbir zaman Mansur'un Hak olması demek değildir ki, ENEL-HAK diyebilsin. İşte, bunda birçok talipler yanılmışlardır, bir türlü bu gerçeği anlayamamışlardır.

Seyr-i mâallahı, MA'IYYET (Bir şey ile beraber bulunma) zannetmişlerdir. Oysa, Hak teâlânın vahdeti vardır, kul ile kesreti olamaz. Bu sebeple, ma'iyyet bu mânada değildir ve

Bunun mânası şöyle yorumlanabilir:

Bir kimse, bir damlacık suyu, götürüp denize dökse, damla ile denizin arasındaki ayrılık denizin birliğinde kaybolur, hiçbir surette birlik olmaz. Zira, deniz denizdir, damla damladır. Denize bırakılmış da olsa damla varlığını sürdürür, damla ile denizin arasındaki ayrılık bellidir, bunu ancak ehli bilir. Fakat, o ânda deniz hareketlenip, dalgalansa irade denizin olur, damlanın olmaz. Ne var ki, damlanın hareketi de denizde olur. Bunu böylece anlamağa çalış!

Bunu, aşağıda da inşa'allahu teâlâ tekrar takrir edeceğim ki, bu kitapta meçhul hiçbir şey kalmasın.

Evet, Mansur'u tutup öldürdükleri zaman, Bakâra Sûresi 217. âyetini delil gösterdiler:

"Sizden kim dininden döner de kafir olarak ölürse, öylelerin bütün yapıp ettikleri dünyada da ahirette de boşa gitmiştir. Bunlar cehennemliklerdir orada sonsuza kadar sürekli kalacaklardır"

Ancak, Mansur bu sözü söylediği zaman sarhoştu. Sarhoşun sözüne ise itibar yoktur. Zira, birkaç tâifenin günahları yazılmaz, kalem onlardan kaldırılır ve onların küfrüne de itibar yoktur:

1) Erginlik çağına girinceye kadar çocukların

2) Şifa bulup açıklanıncaya kadar delilerin

3) Uyanıncaya kadar uyuyanların ve unutarak hata edenlerin,

Nitekim, şu Hadis-i şerif de bu gerçeği böylece beyan buyurmaktadır.

Hatta, unutarak hata edenler için de şöyle buyurulmuştur:

"Unutkanlıkla hata edenlerden kalem kaldırıldı."

Mansur'un ise, müslüman olduğu, sarhoşluktan ayılınca tövbe etmesiyle sabittir, ki bu husus aşağıda zikir olunacaktır.

Şu hâlde, nasıl düşünülebilir ki, Mansur kâfir olsun? Zamanımızın fakihleri gerek Mansur'u ve gerekse bazı meşâyihi küfür ile itham ederek, fâsit bir fikir peşine takılmışlardır.

Ey aziz:

Zikrullaha dair daha birçok sözler ve haberler vardır ki, dile gelmez ve akılla anlaşılamaz. Bu sözüm sana acayip gelmesin, bu hâlet aşk-ı mecazide (dünyevi aşk) dahi olur, bir kimse, sevdiğinin adını çokça zikretse, sevgilisinin aşk ve muhabbeti ile kendi adını ve mâsivasını unutur. O zaman Mansur gibi ona da sorsalar, sevgilisinin adını söyleyiverir. Sözün kısası, ister mecazi isterse hakikî aşk, kişiye galip olunca gerek kendi ismini ve gerekse başkalarının isimlerini gönlünden çıkarır ve yerine daima zikrettiği sevdiğinin adını koyar. Ondan başka her şeyi ve herkesi unutur.

Nitekim, Mecnun ibn-i Kays'a sordular:

— Adın nedir? dediler.

— Adım Leylâ'dır, dedi. Zira, her nereye baksa kendisine Leylâ'dan başka kimse görünmezdi. Gönlü Leylâ ile doluydu, dilinde gece gündüz söylediği Leylâ adı idi. Leylâ'dan başka kimseyi bilmez ve tanımazdı. Bütün isimleri unutmuştu. Bu acayip bir sırdır. Sadık âşık ona derler ki, dost adından başka bütün adları kalbinden çıkarır.

Bir gün, Mecnun yine sarhoş gibi, deli divane bir halde şehrin içinde LEYLÂ LEYLÂ diye feryat edip gezerdi. Leylâ, onun feryadını duydu, kalbi mahzun oldu ve:

— Gideyim şu miskine kendimi bir daha göstereyim. O, benim için gece gündüz niyaz eder, ben de ona bir gözükeyim, hatırını sorayım, dedi ve hemen Mecnun 'un bulunduğu yere giderek, tam karşısında durdu. Mecnun, hâlâ:

— Leylâ. Leylâ., diye feryat ediyor, ağlıyordu. Kimseyi görecek, gözü yoktu. İnleyerek, sızlayarak şehirden çıktı, sahralara düştü. Güneşe karşı bir yerde oturdu ve Leylâ'sını anmaya devam etti.

Leylâ, merak ve hayret içinde peşinden gitti, onun oturduğu yere vardı, dört tarafını dolanarak ona kendisini gösterdi. Mecnun, oralı olmadı ve Leylâya iltifat bile etmedi. Leylâ, Leylâ diyerek kendinden geçti, düştü ve bayıldı. Fakat, yattığı yerde bile, bütün âzalarından Leylâ adı işitiliyordu.

Bu dahi, acayip bir sırdır. Neyse, hikâyemize devam edelim:

Leylâ, bundan bir şey anlayamadı. Bekledi, Mecnun kendisine gelip yattığı yerden doğruldu. Bu defa, Leylâ güneşin bulunduğu tarafa gitti ve Mecnun'un önünde durdu, gölgesi Mecnun'un üzerine vurdu. Mecnun, başını kaldırarak uzun uzun Leylâ'nın yüzüne baktıktan sonra sordu:

— Kimsin, ne istiyorsun?

Leylâ da ona bir soru ile cevap verdi:

— Aşk elinden halin nedir?

— Ne sorarsın halimi? Git, yanıma gelme! Yoksa, sen de benim gibi deli olursun. Hem sen kimsin? Ben seni tanımıyorum.

— Beni tanımadın mı? Leylâ Leylâ diye istediğin ve inlediğin işte benim, nasıl tanımazsın?

— Var git işine, âlem bana hep Leylâ oldu.. Gönlüme hep Leylâ doldu. Eğer, sen gerçekten Leylâ isen, ya bu bendeki Leylâ kimdir?

İşte, mâ'iyyette mâ'iyyet (beraberlikte beraberlik) nasıl olur? aykırılık nasıl olur? Şimdi malûm oldu.

Şimdi aziz kardeş:

Şunu muhakkak olarak bilmiş ol ki, insanın kendi özünden gitmesi, yani beşerî sıfatlarından arınabilmesi, değişik zamanlarda olur. Beşerî sıfatlar dediğimiz o mutlak sıfatlar akıl, hased, anlama kabiliyeti, kuruntu, hayal gibi şeyler, vakit olur ki âşıklarda ve Allâh dostlarında namaz kılarken mahvolur, kendilerinden giderler. Tekrar kendilerine gelince abdest tazeler ve namazlarına devam ederler.

Şunu da bilmiş ol ki, beşerî sıfatlar da iki nevidir:

1) Yukarıda söylediğim sıfatlardır.

2) Bunların da neler olduklarını, inşa'allahu teâlâ sırası gelince söyleyeceğim.

Bunların, her birinin alâmetleri vardır. Zikir ruha yetişip, ruha aşk galebe edince, talibin beşerî sıfatlarını fâni etmesinin alâmetlerini sana söyleyivereyim, işit ve öğren ki, her çağırmayı zikir sanmayasın ve her düşüp bayılmayı fenâ saymayasın ve her

hayale aldanmayasın. Zira, bu yolda hayaller çok görülür. Birçokları bilmezler, o hayallerin peşi sıra sürünür ve boşuna ömür çürütürler.

92 -BEŞERÎ SIFATLARIN FÂNİ OLMASININ ALAMETLERİ

Bilmiş ol ki, vecd vardır, tevâcüd vardır, vücud vardır, şartlarına ve kaidelerine dikkat ve riayet ederek zikre devam eden tâliplerde TEVACÜD (kişinin kendini vecd suretinde görmesi, zorla vecd elde etmeye çalışması) hâsıl olur. Daha sonra VECD (aşk ve iştiyak sarhoşluğu içinde kendinden geçmek, yüksek heyecan duymak) hâsıl olur. Nihayet VÜCUD hâsıl olur. Fakat, bunların her birinin birer türlü alâmetleri vardır.

Tevâcüd ehli, müptedilerdir (yeni başlayanlar) İradesi elindedir, zikir halinde fâni olmazlar, beşerî sıfatları bâki kalır. Zira, bunlar akıl âleminde bulunurlar. Akıl âleminde bulunmalarının sebebi de gayet basittir. Bunlar, henüz aşk âlemine düşmemişler dir ki, akıl âleminden gidebilsinler. Zikrin nuru kendilerine galip gelemediğin den, âlem-i aşka düşmemişlerdir. Bunun alâmeti de şudur:

Daha çok zikrullahta iken, bir beyit okunurken veya bir ses işittikleri zaman ıztıraba düşerler, çağırır, çabalar, düşer ve yuvarlanırlar ama bütün bu yaptıklarını da birer birer bilirler. Bağırıp çağırdığını duyar. Fakat, sıtma tutan bir kimsenin kendisini titremekten alıkoyamadığı gibi, bunlar da bağırıp çağırmalarını, düşüp yuvarlanmalarını def 'edemezler.

Akılları başlarındadır, bütün yaptıklarını, ettiklerini bilirler ve bunları iradeleri ile önleyemez. Bir müddet akılları başlarında bulunduğu halde baygın gibi yatarlar, kendilerini bilirler, ancak toparlanmaya mecal bulamazlar. İşte buna TEVACÜD ehli denir. Bu makam, müptedi taliplerin makamlarıdır. Bu hal, kalbin ürpermesinden ileri gelir.

Bundan terakki ederse o zaman VECD e varır ki, VECD EHLİ, TEVACÜD ehli gibi değildir. Vecd ehlinin iradeleri kendilerinden gitmiştir. Zikrullah esnasında veya bir ses işittiği zaman derhal vecde ve semâ'a gelirler. Bu vecd hali, şahinin avını kovalamasına benzer. Nasıl ki, şahin avının peşine düşer ve onu yakalamadan bırakmazsa, ruh da bir beyit, bir ses veya zikrullah işittiği zaman iradesi elinden gider, derhal doğrulur semâ'a gelir.

Tevâcüd ehli ile vecd ehlinin farkı şudur ki; vecd ehlinin irade ve ihtiyarları ellerinde değildir. Zira vecd ehli vecd halinde akıl âleminden çıkarlar, ruhun ızdırabı ile beşeriyet âleminden de uzaklaşırlar. Âdeta, sarhoşluk âlemine varırlar. Sarhoşluk âlemi dediğimiz, aşk âlemindendir. Orada, ne kadar cismanî varsa, ruhaniye dönüşür. Onun için vecd ehlinin ihtiyar-ı aklisi olmaz. Vecdin galebesinden, halden, vâridattan öylesine mağlûp olurlar ki, vecd sahibi vecde geldiği zaman onu okla veya kılıçla vursalar, parça parça etseler asla duymaz. Etini kesseler, kanı dahi çıkmaz.

Onun için vecd ehline EHL-Î-FENÂ ve vecd makamına da MAKAM-I-FENÂ derler.

Eğer, şimdi sofilerin yaptıkları vecd ve semâ'yı, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz de yaptılar mı?

Ashab-ı kiramdan, tâbi'inden ve eimme-i müctehidin den yapanlar oldu mu, diye sorulacak ve buna dair aklî ve naklî deliller ile Kur'an-ı kerimden âyetler ve Hadis-i şerifler ve ulemây-ı-sâlihiynden hükümler aranacak olursa, biz de cevap verir ve deriz ki:

— Evet, vardır. Bilhassa, îmam Gazali ve Ebû-Tâlib-i Mekki kitaplarında uzun uzun anlatılmıştır. Bunları, birer birer saymaya kalkarsak, kitap çok uzun olur. Gerçi, zâhir Âlimlerinden birçoğu, semâ'ı caiz görmemişler ve aleyhinde birçok şeyler yazmışlardır, hatta bazan ifrata bile varmışlardır. Oysa hem zâhir hem de bâtın ilimlerini bilen âlim-i Rabbaniye muhalefet ederek, hata etmişlerdir. Tâlib-i Hak olan kardeşlere bu hususta vasiyet ve nasihat odur ki, İmam Gazali hazretlerinin HÜCCET-ÜL-ÎSLÂM adındaki meşhur eserini okusunlar ve onunla amel etsinler, ki iki cihanda necat ve felâh bulsunlar. Eğer okuyamazlarsa bu kitapla amel etsinler ve bu kitapta söylenen sözleri can kulakları ile dinlesinler ve bellesinler ki, nefs-i emmâre bağlarından kurtulup, tevâcüd ve vecd ehli olmaya çalışsınlar.

Hak teâlâ, Kur'an-ı keriminde, biz kullarına şöyle buyurmakta ve işaret etmektedir:

"Rablerinden korkanların, ondan kalpleri titrer. Sonra, Allâhu teâlânın zikriyle kalpleri de derileri de yumuşar, sükûn bulur." Zümer sûresi: 23

Kur'an-ı kerimdeki vaad ve vaatlerden korkanların, vücutları ürperir, titrer. Onlar, Rablerinden korkan gerçek ve kâmil müminlerdir, demektir.

Ne vakit ki, semâ gönülde sıkı bir eser bırakırsa, onun şiddeti beyne erişir ve akla haber verir ve ruhla bir olur. Böyle olunca da ellerinde olmaksızın gözlerinden yaşlar akar. Bazan da semâ'ın eseri ruha erişir, ruh ızdırapla dalgalanır ve âdeta bu kalıbı bırakmak ister, geldiği âleme uçup gitmeyi diler, işte o zaman da tâlipten iradesi dışında sayha ve feryatlar kopar.

Hadis kitaplarında meşhur bir kıssadır:

Hz. Ömer radiyallahu anh, Kur'an-ı kerim okurken, birdenbire sayha vurur ve düşerdi. O kadar ki, bir iki gün evinden çıkamaz ve ashap kendisini hastalanmış zannederek hatırını sormaya giderlerdi.

Demek ki, semâ' Allâhu teâlânın rahmetini talep eder.

Aziz kardeş:

Bu semâ' konusunda da söz çoktur. Bazıları bunu, nefs hevâsına karışır diye inkâr ederler. Bunlar, semâ'dan hazzı olmayanlardır. Bazıları da vardır ki, semâya akılları yatmış ve vâridat-ı ilâhiyye olduğuna inanmışlardır.

Semâ'ı yukarıda anlatmıştık. Burada ve sırası gelmişken bir daha anlatalım ki, inkâr edenlerin şüpheleri zâil olsun. Zira, faydalı sözleri tekrarlamanın birçok faydaları vardır.

Semâ' konusunda anlaşamayan bu iki tâife, yukarıda açıkladığımız gibi iki fikir ileri sürmektedir:

İnkâr edenler, nefs hevâsı karışır, derler. Kabul edenler ise, vâridat-ı ilâhiyyedir, derler.

Bu iki taifenin anlaşmazlıklarını, aşağıda zikredeceğimiz Hadis-i şerif, kesin olarak giderecektir.

93- SEMÂ ÜÇ NEVİDİR

Kitabın başlangıcında da belirtmiştik. Semâ, üç nevidir.

İkisinde nefs hevâsı vardır, zira ihtiyaridir. Birisin de nefs hevâsı yoktur, sırf vâridat-ı ilâhiyyedir, demiştik.

Ne zaman ki, değirmen oluğundan su gelip, değirmen taşını ihtiyarsız döndürdüğü gibi, vâridat-ı ilâhiyye de âşıkların ve taliplerin gönüllerine dökülünce iradesiz, elinde olmadan bu kalıbı döndürür, diye de ilâve etmiştik.

Bizim bu sözünü ettiğimiz semâ o semâ'dır ki vururken ateş içine düşse, yanmaz, su üzerinde yürür batmaz, havaya kalksa kuş gibi uçar ve yere düşmez. Sofilere, bu gibi haller çok vâki olur. Erkek veya kadın birçok sofiler, semâ' ederken havaya kalkıverir lir.

Sâlihlerden bir kişi der ki:

Bir gün, birkaç sofi ile deniz kenarında oturmuş zikrediyorduk. Bunlar, zevke ve şevke geldiler ve semâ'a kalktılar. İçlerinden birisi, birdenbire denize doğru yürüdü ve su üzerinde dönmeye devam etti. Bir çomak atımı yer kadar bizden uzaklaştı. Sonra, döne döne geldi ve sahile çıktı. Sanki bir sal üzerinde yürür gibi suyun üzerinde dönüp durmuş ve ayağı bile ıslanmamıştı. Zikrullah ve semâ bitti, sûfiler sâkinleştiler. Deniz üzerinde dönen o sûfiye, yaptığı işi söyledik:

— Benim bundan asla haberim yoktur, cevabını verdi.

Yine sâlihlerden bir zat anlatır:

Bir taife gördüm, zikrullah ederken semâ'a girdiler. Semâ' vururken havaya kalktılar ve bir zaman da havada semâ ettiler. Ayakları, yerden bir adam boyu yukarıda idi.

Sâlihlerden bir başka zat da şunu anlatmıştır:

— Bir sofi gördüm, semâ vururken bir kenarda yanmakta olan büyük bir balmumunu aldı ve alevini gözüne soktu. Mumun alevi, o sofinin gözüne hiçbir zarar vermedi. Dikkat ettim, sofinin gözünden bir ateş çıktı ve mumun alevini önledi ve menetti.

Bilmiş ol ki; semâ ve vecdi, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimizden de rivâyet ederler. Ebû Der'a, bu haberi babasından almış, babası da Mansur'dan, Mansur Ebû Aliyyül-Fadl'dan, Aliyyül-Fadl Said bin Âmir'den, Said bin Âmir Şaab'tan, Şaab Abdurrahman'dan, Abdurrahman Aziz bin Mühiy'den ve Mühiy, Enes bin Mâlik rıdvanullahi teâlâ aleyhim ecmainden rivayet etmişlerdir ki:

Bir gün, huzur-u Resûlullahta oturuyorduk. Cebrail aleyhisselâm geldi:

— Yâ Resûlallah! Senin ümmetinin fakirleri, zenginlerden 500 yıl önce cennete girseler gerektir, dedi.

Sultan-ül-Enbiyâ aleyhi ve âlini ekmel-üt-tehayâ efendimiz, bu haberi duyunca, saadetle buyurdular:

— İçinizde bir şey okuyabilen var mı?

Bir bedevi, hemen doğruldu ve cevap verdi:

— Yâ Resûlallah! Ben okurum.

Efendimiz emretti:

— Oku bakalım.

Bedevi, şu beyitleri okudu:

Hevâ yılanı ciğerimi soktu. Kendisine âşık olduğum

Sevgili hariç, o yaranın ne doktoru var ne okuyucusu.

Benim tedavim ve şifam, ancak onun yanındadır.

Böğrüme vurdu yârin aşkı türlü yâreler,

Ona hiç etmez efsun, hem devalar çareler.

Belki olur ona dost cemali tiryak-i tabip,

İç tabipler çare etmez ona etin yâr ı habip.

Derdim ondan oldu, hem deva ondan gerek;

Zahm-i yâreni vurdu hem deva ondan gerek.

Bedevi, bu beyitleri okur okumaz, aleyhissalâtü vesselâm efendimiz ayağa kalktılar, ashab-ı kiram da vecde gelerek kendilerini takip ettiler. Resûl-ü zişân, o kadar hareket etti ki, mübarek ridâsı omuzlarından düştü ve nihayet fâriğ oldular ve herkes yerli yerine oturdular.

Muaviye ibn-i Süfyân:

— Yâ Resûlallah! Ne güzel oyununuz var, dedi. '

Resûl-ü zişân aleyhi ve âlihi salâvatullah-il-Mennân efendimiz saadetle buyurdular:

— Dostun zikrini işitince, yerinden doğrulup hareket etmeyen kerim değildir.

Efendimizin mübarek ridâsmı getirdiler almadılar ve şöyle buyurdular:

O mübarek ridâyı 400 parçaya ayırdılar ve o mecliste hazır bulunan 400 kişiye teberrüken birer parça dağıttılar.

Bundan da anlaşılıyor ki, vecd veya tevâcüd halinde semâ' etmek caizdir.

Bundan bir mâna daha anlaşılıyor ki, semâ' ederken ortaya düşen, yâranın olur. Nitekim, zamanımızda da vecd ve semâ' ehlinin toplantılarında hırkalarını parça parça ederek hazır bulunanlara dağıtmaktadırlar.

Bu nakil ve rivayetlerin doğruluğunda asla şüphe yoktur. Zira, sözlerine ilimlerine ve kimliklerine her mânada güvenilen ve Hak yolundaki gayret ve himmetleri bilinen âlimlerin ve fazılların nakl-i sarih ile beyan buyurdukları bu hususlar, muteber birçok kitaplarda böylece tasrih olunmuştur. (Vallahu â'lem.)

Îmam Gazalî rahmetullahi aleyh, ÎHYÂ-î-ULÛM'da semâ' bahsinde buyururlar ki:

Şeyh Ebû Aliyyi Hemedanî, bir kere Cidde'ye gitmişler, mescit bucağında oturuyorlarmış. O sırada, birkaç sofi gelmişler ve bir müddet zikrettikten sonra ayağa kalkarak semâ'a başlamışlar. Raks edip, çarh ederlerken göğüslerine vurduklarını gören Hazret-i Şeyh, kendi kendisine:

— Ne edepsiz tâife imiş şunlar, demiş ve oradan çıkmış gitmiş. O gece, rüyasında yine o mescit bucağında otururken,

Resûl-ü zişân efendimizin, maiyyet-i seniyelerinde ashab-ı kiram olduğu halde teşrif buyurduklarını görmüşler. Efendimiz, gündüz o sofilerin oturdukları yere oturmuşlar, Hz. Ebû Bekir radiyallahu anh sağ yanlarında yer almış ve ashap halka olup etraflarına toplanmışlar. İki cihan serveri, zikrullaha başlamışlar ve birden şevke gelerek semâ'a kalkmışlar, ashab-ı kiram da kendilerine uymuşlar. Şeyh Hemedanî, semâ esnasında aleyhissalâtü vesselâm efendimizin de tıpkı gündüz ki sofiler gibi mübarek ellerini, mübarek göğüslerine vurduklarını görmüş ve kendilerine yaklaşarak:

— Yâ Resûlallah! Sofiyyûn taifesinin bu hareketlerini inkâr ediyordum, Estağfirullah, bugünden sonra bu fikrimden döndüm, deyince Efendimiz kendisine hitap buyurmuşlar ve:

— Ey Şeyh Hemedanî! Ol Allah hakkı için, bu dönmek haktır, demişler.

Yine ÎHYA'da semâ' bahsinde denilmektedir ki:

Ulular dan birisi, Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz hazretlerini rüyasında görmüş ve sormuş:

— Yâ Resûlallah! Semâ' eden sofiler hakkında ne buyurursunuz?

Efendimiz, saadetle buyurmuşlar:

— Vecd ehli, semâ' içinde eğer Kur'an-ı kerim dahi okusalar caizdir. (Allahu â'lem.)

İmam Ahmed bin Hanbel rahmetullahi aleyh, Hz. Ali kerremallahu vechehu ve radiyallahu anh efendimizden naklen rivâyet etmiştir:

Meal-i münifi:

Hz. Ali radiyallahu anh, buyurmuşlardır ki: (Bir gün, Cafer ve Zeyd ile huzur-u Resûlullah'a vardım. Aleyhissalâtü vesselam efendimiz, Zeyd'e:

— Sen, benim kardeşimsin! buyurdu.

Zeyd, sevinç ve memnuniyetinden hemen raksa başladı.

Sonra Cafer'e:

— Sen de surette ve ahlak olarak bana benziyorsun! buyurunca, o da raksa başladı.

Sonra, bana sen bendensin hitap buyurdu. Ben de şevkimden raksa başladım.)

Ahmet bin Hanbel, bu Hadis-i şerifi nakl ettikten sonra. Bu Hadis-i şerif gösteriyor ki, kişinin bâtınına eriştiği zaman raks etse caizdir diye buyurmuşlardır.

Ancak, Hz. Ali kerremallahu vechehu efendimiz ile Zeyd ve Cafer rıdvanullahi aleyhim ecmaiynin raksları; vecd değil belki tevâcüd idi. Zira, Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimizin iltifatlarından ötürü şevklenerek raks etmişlerdir. Hepsinin de akılları başlarında idi.

Bundan da anlaşılıyor ki, kişinin kalbine Hak tarafından bir şevk gelse, vecd olmadan da raks etmek caizdir.

Meşâyih-i kiramdan Hayr-i Nessâc buyurmuşlardır ki: Bir gün, Bağdat'ta mescidin bir bucağında meşâyihten bir cemaatle oturuyordum. Şeyh Şibli hazretleri çıkageldi. Yüzü kızarmış, mest ve hayran görünüyordu. Bizden yana hiç bakmadı, önümüzden geçti, gitti. Peşinden gittim. Doğruca, Cüneyd-i Bağdadî hazretlerinin evine vardı ve hiç danışmadan içeri girdi. Meğer, o sırada Şeyh Cüneyd-i Bağdadî eşiyle birlikte oturuyormuş. Şeyh Şibli'nin böyle apansız içeri girmesi üzerine, hatun kaçmak istedi. Cüneyd-i Bağdadî hazretleri:

— Kaçma, dedi. Şimdi Şibli'nin gözleri görmez.

Şeyh Cüneyd-i Bağdadî de, hemen ayağa kalktı ve semâ'a başladı. Bir hayli zaman sonra, Hazret-i Şibli ağlamaya başladı. Cüneyd-i Bağdadî, eşine:

— Şimdi artık saklan, buyurdu. Zira, Şibli'nin gözü gördü.

Şeyh Şibli hazretleri, tamamen kendisine geldikten sonra sordum:

— Niçin şer'a muhalif iş işledin?

Hayretle sordu: — Ne yaptım ki?

— Şeyh Cüneyd ile hatununun yanlarına izin almadan girdin.

— Vallahi yâ Şeyh! O Allâhu teâlâ ki, seni ve beni yarattı, onun hakkı için ne Cüneyd den haberim vardı ne hatunundan ne de kendimden.

Evet, konuya dönelim:

Bu semâ' ruhla vücudundur. Fakat, Şeyh Şibli'nin semâ'ı ehl-i vecdindir. Zira ne kendisinden haberi vardır ne başkasından haberi vardır.

Şunu da bilmiş ol ki, semâ' üç mertebedir:

1) Ehl-i tevâcüdün semâ'ı bedenleridir.

2) Ehl-i vecdin semâ'ı ruhladır.

3) Ehl-i vücudun semâ'ı vâridat-ı ilâhiyye iledir.

Fakat, burada faydalı birkaç söz daha vardır. Onu da söyleyeyim:

Ehl-i tevâcüdden olan bir kimseye, hâlet geldiği zaman sabretmeli, hareket etmemeli, hareketi men etmelidir. O hareketin, sureti ve hiddeti kesilmez, bedene

zahmet verse de kovmak gerektir. Tevâcüd ehli nasıl hareket ederse etsin, kimse men etmemelidir.

Ehl-i vecd olana vâridat-ı ilâhi gelmeden, kendisini dinlemeli ve öyle hareket etmelidir. Hareket etmez ve o gelen vâridat-ı ilâhiyye uymayacak olursa, onun gönlüne kırıklık gelir.

Ehl-i vücuttan olanların iradeleri ellerinde olur ama ruhaniyetleri galip gelince, ona uymalıdır. Zevk ve sürur hâsıl olduğu zaman hareket etmeyecek olursa, onun da ruhuna hastalık yetişir.

Gerek ehl-i tevâcüd ve gerekse ehl-i vecd ve ehl-i vücud, bir hâlet ve vâridat-ı ilâhiyye gelince, derhal ona tâbi olmalıdırlar. Şu kadar ki, bazısı kendi ihtiyarı ile ve bazısı da ihtiyarsız olur. Eğer sabredip hareket etmez, ilâhi ilhama uymazsa üzüntü doğar. Nitekim, aleyhissalâtü vesselâm efendimizin buyurdukları gibi, *dostun zikrini işitip te yerinden doğrulup hareket etmeyen, kerim değildir.* Bunların misali şuna benzer ki, hızla uçan bir kuşu veya hızla koşan bir şahsı, uçmasından veya koşmasından alı koysalar elbette iyi olmaz.

Bütün bunlardan anlaşılıyor ki, bu üç tâifenin de hareketi, seyri ve semâ'ı mübahtır. Bunların durmalarından ise, hareket etmeleri hayırlıdır. Zira, bunların seyirleri ve semâları nefs yönünden değil, Hak yönündendir. Böyle olunca da bunlara kötü gözle bakmak ve kötü zanda bulunmak da iyi değildir.

“Muhakkak ki, bazı zanlar günahtır.” Hucurât sûresi: 12 âyet-i kerimesi mefhumundan korkmak gerektir. Mümin olanlara, hüsnü zan lâzımdır. Kâmil bir imânın alâmeti, hiç kimseyi boş görmemek, bütün mahlûkata iyi nazarla bakmaktır. Kaldı ki, ehl-i tevhid ve ehl-i kıbleye kötü gözle bakmaktan, sövmekten ve iftira etmekten de sakınmalıdır. Onları kendi hallerine bırakmak, eziyet etmemek daha hayırlıdır. Çünkü, onların hallerini, ancak onlar gibi kimseler bilirler:

Tatmayan bilmez!

Birçokları bu hususlarda gaflet etmişlerdir. Birçok kötülükleri, çirkin ve kaba hareketleri, kınanması gereken işleri görmüş ve susmuşlar, engellemeye kadir oldukları fiil ve hareketleri önlemeyi bile düşünmemişler ve hatta müsamaha ile karşılamışlardır da zikir ve semâ'ı haramlardan zannedip önlemeye çalışmışlardır, öyle şeyler icat etmişler, öyle fâhiş hatalar yapmışlardır ki, ilimlerin başlangıcı sayılan bazı bilgiler onları gururlandırmış: (Devran ile zikir ve semâ', sonradan uydurulmuştur. Sonradan uydurulan her şey bid'attir ve her bid'at haramdır.) nev'inden hiçbir asıl ve esası bulunmayan delililer ortaya atarak boş zihinli biçareleri kandırmış ve inandırmışlar, kendileri ayrılığa düşüp şaşırmışlardır.

Oysa, bunların asla bid'at olmadıkları mutlak ve muhakkaktır. Kaldı ki, bidattir dedikleri halde bidatlerin kısımlarından da gafil bulunan bu zâhir âlimleri, bidatin vacip, mubah, lâzım ve gayr-ı mekruhları da bulunduğunu görmemezlikten gelmişler ve kendileri için çok daha önemli olan hususları bir tarafa bırakıp, üzerlerine lâzım olmayan boş ve manasız sözlerle ömür ve nefes tüketmişler, hatta daha da ileri giderek sövüp saymışlar, bir çok zâhitlere ve âbidlere kötü gözle bakmışlar, birçok ırz ve iffet

sahibi kadınlara kötülük yormuşlar ve böylelikle kendilerini zayi ettiklerinden dahi haberdar olamamışlardır. Bu gibi biçareler, kendilerini âlim ve zâhit kişilerden saydıkları halde, başkalarının sözlerine, hallerine ve fiillerine kötü gözle bakmanın, kabahatlerin en büyüğü olduğunu dahi anlayamamışlardır.

Allâhu teâlâ, bütün kullarına doğru yolu göstersin, Nebilerinin ve velilerinin gittikleri yola yöneltsin.

Sözü yine uzattık; bahse devam edelim:

Ehl-i vücudun hali, zamanla yerleşir, çünkü onların halleri olan varidat melekesi sağlamlaşmıştır.

İhtiyarlarına sahiptirler. Onları, hal gelerek başka türlü edemez. Dilerlerse, şevke ve zevke gelir, hareket ederler. Dilemezlerse, bir kenarda sessiz sedasız otururlar. Oturdukları yerde dahi hali, vecdi, varidatı, aşk ve sarhoşluk hallerini geçirirler, hiç kimse ne olduklarım bilemez. Zira, zahirlerinde hiç hareket olmaz. Hareket etmeksizin de seyrederler.

Nitekim, Şeyh Cüneyd-i Bağdadî'nin hali böyle idi. Hiç hareket etmezdi ama daima seyirde idi. Bir gün, Şeyh Cüneyd-i Bağdadi ye sordular:

— Yâ Şeyh! Siz, hiç hareket etmiyorsunuz?

Hazret-i şeyh, cevap verip buyurdu:

— Benim hareket etmediğimi nereden biliyorsunuz?

— Hareket ettiğini hiç görmüyoruz.

Şeyh, şu âyet-i kerimeyi okudu:

“Sen, dağları görür ve onları yerinde sabit sanırsın. Hâlbuki, onlar bulut geçer gibi geçerler.” Neml sûresi: 88

Ehl-i vücud, makam sahibidir. İhtiyar sahibidir, hareket etse de etmese de makamına varır. Aynı zamanda, bunların gönüllerine ilâhî sırlardan bazı şeyler zahir olur. Eğer, bunun zerresinin zerresi, bir dağa zahir olsaydı, o dağ takat getiremez ve parça parça olurdu, özetlemek gerekirse:

- Tevâcüd, sofilerin avamına mahsustur.
- Vecd, sofilerin havassına mahsustur.
- Vücud, sofilerin hassül-havassına mahsustur, ki şeyhlik makamıdır ve bunların üçü de elindedir. Dilerse, vecde gelir. Dilemezse, gelmez. Varidat gelince, onun ihtiyarını elinden alamaz. Her kim, bu makama ermeden şeyhlik dâvasına kalkışacak olursa, Ne’ûzü billah kendisini de kendisine uyanları da beraberinde cehenneme götürür.

Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz buyururlar ki:

— Mi'râc gecesi, bir bölük kadınlar gördüm. Her birinin elinde, ateşten makaslar vardı ve durmadan kendi etlerini kesiyorlardı: Cebrail aleyhisselâma bunların kimler olduklarını sordum. Bana dedi ki:

— Bunlar zina mahsulü çocuk doğuranlar dır.

Şeyh Safi rahmetullahi aleyh de buyurmuşlardır ki:

— Bütün mahlûkatı yaratan Allâhu teâlâ hakkı için söylüyorum, dünyalık adına kendilerini şeyh gibi gösterip halkı aldatanların cezaları, kıyamet gününde bu kadınların cezalarından fazla olacaktır.

Şeyhliğin nasıl bir hal olduğu ileride anlatılacaktır.

Evet, sözümüz vecd de idi.

Vecdin hakikati odur ki, talibin zikre devamı sayesinde varıp kalbe erişir, kalbinden ruhuna erişir, ondan sonra dili, ruhu ve gönlü zikretmeye başlar. İşte o zaman, gönül kuşu yuvasını bulmuş olur ve bu ten kafesinden ezeli yuvasına kanat açar ve asıl makamına ulaşır. Bu makamına erişince, talibin ruh-u hayvanisi fâni olur, gider. Çünkü, gönül kuşu bekaya vasıl olmuştur. Aynı zamanda, aklı dahi fenâya varır ve sadık talibin vecdi de hakikat olur. Fakat, bu makam:

“Ölmeden önce ölünüz.” makamıdır. Ölmeden önce ölmenin de birçok sırları vardır.

Hepsinden önemlisi şudur: Gerçi, bu makam MAKAM-I FENÂ ise de bir bakıma AYN-I-BEKA'dır. **Ölmeden önce ölmekten murat**, **beşeriyetin fâni olmasıdır ki, buna nefsani sıfatların fenası** dahi derler.

Meşâyihten bazıları da ölmeden önce ölmekten murat:

(Kabir ve kıyamet hallerini ve âhireti ölmeden önce, yani sûri ölüm gelmeden müşahede edin ki, yakin sahibi olasınız ve gaybe olan imânınız yakine dönsün.) demektir, buyurmuşlardır.

Bu makama erenlerin, bütün temennileri bırakmaları ve tekmil kaideleri ve şartları ile zikrullah ile meşgul olmaları, hallerini mürşide bildirmeleri gerekir.

Eğer, zikrin kaideleri ve şartları nelerdir, diye soracak olursan, aşağıda onu da anlatacağım.

Demek ki, talibin her muradı LÂ ÎLAHE ÎLLALLAH demekle hâsıl olur. Şunu da bilmelidir ki, **hal** vardır ve **vâkıa** vardır. **Vâkıa**, talibin kendi çalışması ile kazanılır ve onu kendi menzilinde uyku ile uyanıklık arasında görür. Türlü türlü acayip ve garip suretler ve renklerle kendi menzilinde ve kendi makamında gördükten sonra, akıl onu surete getirir. Suret alemine gelince de ona VAKIA derler. Bunun vâki olmasında hiç hilâf yoktur. Zira, bunda aklın dahili vardır.

Hal ise, talibe çalışmadan, cehdetmeden yani bizzat kazanmadan gelir ve yetişir. Onda, **aklın tasarrufu ve medhali asla yoktur. Birdenbire oluverir.** (Yâ Allâh u âlemü bis-savâb).

Fakir müelliften beyitler:

Her kim der ise daim lâ ilahe illallah,

Gönülde dura kaim lâ ilahe illallah.

Endişesi hak ola, gönlü nur ile dola;

Mahşerde deyu gele, lâ ilahe illallah.
Şol dem ki göçe cam, Lâ-havf tır nişanı,
Çürümeye hiç teni, lâ ilahe illallah.
Aldatmaya şeytan, mûnisi ola Rahman;
Hem kurtarıser iymân, lâ ilahe illallah.
Şol günkü kızar yüzler, söylemeye hem sözler;
Hoş hüccet söyler diller, lâ ilâhe illallah.
Var Eşref oğlu Rûmî, terketme bu kelâmı;
Dinle aled-devamı, lâ ilahe illallah.
Cehdeyle mâsivayı tarh edegör gönülden,
Tenha de can-ü dilden, lâ ilâhe illallah.

94- MÜRŞİD-İ-KÂMİLİN ÖNEMİ

Ey sadık tâlip:

Hak yoluna girmek isteyen önce kendine Allâhu teâlayı sevdirecek bir mürşid-i kâmil araması ve bulması lâzımdır.

Zira, bir kimse Allâhu Teâlâ'yı sevmezse, Allâhu teâlâya tâlip olamaz. Onun için derler ki, mürşidler talibe talep bağışlarlar, yani Allâhu Teâlâ'yı sevdirirler. Tâlip, Allâhu Teâlâ'yı gereği gibi sevdikten sonra, Allahu teâlâya da o tâlibi sevdirirler.

Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz buyurmuşlardır ki:

"Muhammed'in ruhu, kudreti kabzasında bulunan Allahu teâlâ hakkı için, muhakkak ki Allahu azim üş-şânın en sevgili kulları; Allâhu Teâlâ'yı kullarına sevdiren ve kulları da Allâhu teâlâya sevdirenlerdir."

Resûl-ü ekrem aleyhissalâtü vesselâm efendimiz, bu Hadis-i şerifleri ile, şeyhlerin mertebelerini, kişiyi Allâhu teâlânın yoluna davet edenlerin mertebelerini bildirmiş ve şeyhlerin lüzum ve ehemmiyetini ve herkese bir şeyh bulması gerektiğini açıkça beyan buyurmuşlardır. Zira şeyhler, kulları Allâhu teâlâya sevdirmeye sebeptir.

Şu hâlde, bilmiş ol ki **şeyhlerin mertebeleri**, sofilerin tariklerinden yüksek mertebedir. Zira, **nübüvvete vekalet** dir. Allâh'ın kullarını Alâha davet etme makamıdır.

Şeyhler müritlerini nefs ve kalp tezkiyesi tarikine sülük ettirirler. Gönül aynalarını açarlar, **gönül aynaları saf ve parlak olunca**, o gönüllere ilâhi nurlar aks etmeye başlar ve tevhid-i cemal aşikâr olur. Gönüllerinde, Hak teâlânın bütün sıfatları zâhir olan kullar da Rablerini severler ve kalplerinden Allahu Teâlâ'dan gayrisini çıkarırlar, can ve gönülden daima onun hazretine tâlip olurlar.

Ayrıca, şeyhler gerçek müritlerinin gönül aynalarını açtıkları zaman, onların gönüllerinde **dünya bütün hakikat ve kabahatleri ile zâhir olur**. Âhiret de bütün gerçek yönleri ile belirir. Gönül gözü açılınca, iki cihanın hakikati ve iki menzilin hâsılı bilinir. İşte o zaman, kul bâkiyi sever ve fâniyi terk eder. Bu neticeye vardıktan sonra şeyhlerin terbiyesinin faydaları ve yararlılıkları anlaşılır.

Şeyhlerin, Allâh'ın kullarını Allaha sevdirmelerinin sebebi, sadık müritlerini, muhlis ve gerçek tâliplerini Resûl-ü zişâna iktida ve ittibâ edebilecek hale getirmeleri dir. Resûl aleyhisselâma gerçek anlamda itaat edip uyan kullarını, Allahu teâlânın da sevdiği, âyet-i kerime ile sâbittir: Âli-îmran sûre-i celilesinin 31. âyet-i kerimesinde şöyle buyrulmaktadır:

"Yâ Muhammed! Onlara de ki: Eğer siz Allâhu Teâlâ'yı seviyorsanız, hemen bana uyun ki, Allâhu teâlâ da sizi sevsin."

Bilmiş ol ki, şeyhler yeryüzünde Allahu teâlânın yiğitleridir ve Hak teâlâ onlar vasıtasıyla gerçek müritleri irşâd eder. Şeyhler sebebiyle, Hak teâlâ tâliplere hidayet bahşeder.

Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz buyurmuşlardır ki:

Bu Hadis-i kudsinin mânayı münifi şöyledir:

"Kullarım, benimle iştigal etmeye başlayınca, onların himmetlerini, maksatlarını, fikirlerini ve lezzetlerini zikrim üzerinde sabit kılarım. O bana âşık olduğu gibi, ben de ona âşık olurum. Benimle onun arasındaki perdeleri kaldırırım. Halk, yanıldığı zaman onlar yanılmazlar. Onların sözleri, Nebilerin sözleri gibi olur. Onlar, gerçekten benim yiğit ve bahadır kullarım olurlar. Onlar benim âbid kullarımdır. Ne zaman ki yer ehline azap etmek dilesem, onları zikrederim, onların sebebiyle o azabımı, yer ehli üzerinden kaldırırım, buyurulmaktadır."

Sual: Kul Allahu teâlâya nasıl âşık olur? Allahu teâlâ da kuluna nasıl âşık olur? Allahu teâlânın kuluna âşık olmasının keyfiyeti nasıldır?

Cevap: Bu konuda söz çoktur. Kadim muhabbetinin nasıl olduğunu anlatmak çok uzun sürer. Fakat, biz özetleyerek cevap verelim: Allahu teâlâ hazretlerine **âşık** olmak odur ki, **Hak teâlayı çok sevmekle onun muhabbetinde kul kendinden geçer. Allahu teâlânın kuluna âşık olması da Hak teâlânın kulunu kendi muhabbeti ile kendinden geçirmesidir.**

Bu izahlarımızdan da anlaşılıyor ki, kişiye elbette Allahu teâlâyı sevdirecek birisi gerektir. Nitekim, aleyhissalâtü vesselâm efendimiz, bir Hadis-i şeriflerinde buyurmuşlardır ki:

"İnsanlar, uykudadırlar. Elbette onlara bir uyarıcı kişi gerektir."

Hak teâlâ, Kur'an-ı keriminde de şöyle buyurmaktadır:

"De ki: Ben sizi bir öğütle irşat edeyim ki, buradan mücadele ve taklidi bırakarak sırf Allâhu teâlâ için ikişer ikişer, birer birer kalkın gidin." Sebe sûresi: 46

Bu âyet-i kerime de kişiye bir mürşit gerektiğini göstermektedir.

Bir diğer Hadis-i şerifte de şöyle buyrulmaktadır:

“Ashabım, tıpkı yıldızlar gibidir. Hangisine uyarsanız, hidayete erersiniz.”

Ashab-ı cihar yâr-ı güzin den birisi de Hz. Ali Kerremallahu vechehu ve radıyallâhu anh hazretleridir. Bütün meşâyih, Hz. Ali efendimize, ondan Resûl-ü zişân aleyhi ve âlihi salâvatullah-il-Mennân efendimize, ondan Cebrail aleyhisselâma ve ondan da Rabbil-âlemiyn hazretlerine ulaşır.

Sülük silsilesinin nasıl olacağını da inşa’allahu teâlâ aşağıda bildireceğiz.

Burada maksadımız: (Şeyhe ne lüzum var?) diye kendinizi kapıp koyu vermemenizi ve elbette her kişiye bir şeyh edinmek lâzım olduğunu anlatmaktır.

Şimdi, birkaç âyet-i kerime ve Hadis-i şerif ile akli deliller beyan ederek şeyhin lüzum ve ehemmiyetini sana bildireyim ve herkese bir şeyh edinmenin lüzumuna, seni inandırayım. Zira, mürşitsiz yola çıkan kişi, mutlaka azgınlığa düşse gerektir. Onun içindir ki, Resûl-ü zişân efendimiz: (Ümmetimin âlimleri, Beni -İsrail peygamberleri gibidir,) buyurmuşlardır. Ümmetime, din yolunu gözetmekte ve göstermekte onlara uymak gerektir, demek istemişlerdir.

“Ümmetimin âlimleri, Beni-İsrail peygamberleri gibidir.”

Burada, âlimlerden murat elbette ve elbette ilimleriyle âmil olan âlimlerdir. Onlar, meşayihten halkı hakka çekip götürenlerdir.

Abdullah ibn-i Mesut radıyallahu anh, aleyhissalâtü vesselâm efendimizden rivâyet ederek buyurmuşlardır ki:

“Bir gün, Resûl-ü zişân efendimiz yere kum üzerine kendilerine doğru düz bir çizgi çektiler ve: (İşte, bu yol Allah yoludur,) buyurduktan sonra, o çizginin sağına ve soluna birçok çizgiler daha çektiler ve: (İşte, bunlar da her birinin başında şeytanın oturduğu yollardır ki, bu yollara girenler de şeytana uymuş olurlar.)” buyurdular ve şu iki âyet-i kerimeyi okudular:

“Şüphe yok ki, bu benim dosdoğru yolumdur Ona uyun! Başka yollara tâbi olmayın ki, sizi Hakkın doğru yolundan ayırıp, uzaklaştırmasın.” Enâm sûresi: 153

Böyle olduğuna göre, Elbette bu yola giden âşıklara bir mürşit gerekir, yol yordam bilen bir rehber lâzımdır ki, tâlipler şeytanın yollarına girmesinler.

Bu korkudan ötürü, Hak teâlâ her yüz yılın başında, tarik-i Muhammedî’yi talim edecek, şeytanın zafiyete düşürdüklerini düzeltecek, sünnetleri ve müstehapları yenileyecek bir kişi gönderir. Ebû-Hureyre radıyallahu anhtan rivâyet edilen şu Hadis-i şerif, bu görüşü doğrulamaktadır:

“Şüphesiz cenabı Hak bu ümmet için her yüz senenin başında dinini yenileyecek bir zat gönderir.”

Bu Hadis-i şerifin sırrı çoktur. Şerhi uzatmayalım ve maksada dönelim:

Demek oluyor ki, şeyhler Allâhu teâlânın kullarına kılavuz olmak ve onları din yoluna götürmek için gönderilirler. Şu hâlde, bunlara mutlaka uymak gerekir. Eğer, uymayarak muhalefet edilecek olursa, din yolunda eksikliktir. Onun için:

Kendisine şeyh edinmeyenin, şeyhi şeytan olur, demişlerdir.

Sultan-ül-ârifiyn Şeyh Bayezid-i Bestamî rahmetullahi aleyh de buyurmuşlardır ki:

“Kimin üstadı yoksa, şeytan ona üstâd olur.”

Bazı arifler de buyurmuşlardır ki: “Her kim, şeyh edebi ile edeplenmezse, Allah ve peygamber sözü ile de edeplenmez.”

Bütün bunlardan anlaşılmaktadır ki, şeyhlere uymak ve onları sevmek lâzımdır ve her kişiye bir şeyh edinmek ve onun edebiyle edeplenmek gerektir.

Zira, şeyhler taliplerin çobanı gibidir. Çobanı olmayan koyunu, elbette kurt kapar.

Bir başka delil de şudur: O iki cihanın fahri, kâinatın serveri bütün yaratılmışların beyi, kıyamet gününün şefi'i, Allâhu teâlânın habibi iken ve has satan kendisi için yaratmış ve kendisine evvelinin ve âhiriynin ilmini vermiş ve bildirmiş ve (Sen olmasaydın, bu kâinatı yaratmazdım,) demiş iken, Cebrail aleyhisselâm ona mürşit oldu ve kılavuzluk etti.

Hz. Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz de bu yolu mürşit siz yürümedi, Cebrail aleyhisselâm geldi, onu kendi makamına kadar götürdü ve:

— Yâ Muhammed! Ben, makamıma kadar geldim. Bundan öteye bir adım atarsam helâk olurum, dedi. Efendimiz kendisinden sordu:

— Ya ben ne yapayım? Yolu da bilmiyorum, nereye gideyim?

Bunun üzerine başka bir melek geldi ve onu alarak ileri götürdü. Böylece, birçok meleklerin kılavuzluğu ile KÂBE KAVSEYN makamına varıncaya kadar, o iki cihan fahrine niceleri mürşit oldu.

Bu konuda da haberler pek çoktur. Aşağıda, çile ve halvet bahislerinde inşa’allahu teâlâ bildirilecektir.

Evet, Hz. Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem, Habib-i Kibriyâ iken, Cebrail aleyhisselâm kendisine burak getirdi, huzuru hakka çağırdı ve göklere çıkararak Sidretül müntehâya kadar götürdü ve kendisi daha yukarı geçmeye mezun olmadığından, orada kaldı, fakat iki cihan serveri de mürşitsiz gidemediğinden kendilerine kılavuzluk edecek melekler gönderildi. Senin ise, yuların henüz nefsinin elindedir. Nefis hevâsı zincirini, nefs-i emmâre boğazına geçirmiş, dilediği yere sürüklemektedir. Seni, her gün biraz daha Haktan uzaklaştırmakta dır. Böyle olduğu halde (Bana mürşit gerekmez!) der durursun. Şunu da aklına getirmez misin Musa peygamber aleyhisselâm, nice yıllar Şuayb peygamber aleyhisselâmın koyunlarını güttü, hizmetinde bulundu. Peygamberliğe tâlip olduktan sonra, Hak Teâlâ’dan ilm-i ledün istedi Hak teâlâ, Musa aleyhisselâmı Hızır aleyhisselâma gönderdi:

Ona iradet götür ve hizmet et ki, Hızır sana ilm-i ledünnü öğretsin, buyurdu.

Musa aleyhisselâm, Hızır aleyhisselâma gitti ve uzun zaman ona hizmet etti. Nihayet, meşhur duvar kıssasında sual sorduğu için, Hızır aleyhisselâm onu reddetti. Bunların tafsilâtı, Kur'an-ı kerimde Kehf Sûresinde hikâye edilmektedir, inşa’allahu teâlâ, aşağıda müritlik bahsinde tekrar anlatacağım.

Mûsa aleyhisselâm, Hızır aleyhisselâmdan mertebe bakımından daha yüce olduğu halde ona hizmet etmekten utanmadı. Utananlar, ilmullahtan mahrum kalırlar. Sen ise, bir mürşid-i kâmile iradet getirmez (Mürşide ne hâcet) dersin. Şunu iyi bil ki, tâ Âdem peygamber aleyhisselâmdan bu yana, eksik fazla tam yüz yirmi dört bin peygamber, dört yüz tabakat erenleri ve gelmiş geçmiş bunca veliler ve Hak dostları hep bu yolda yürümüşler dir. Fakat, hiç birisi bu yola şeyhsiz ve mürşidsiz çıkamamışlar dır. Şeyhsiz ve mürşidsiz yürüyebileceklerini zannedenler, sonunda kuşkuya düştüler ve imânsız olarak cehenneme gittiler. (Ne'ûzü billah)

95- MÜRŞİDİ KÂMİL NEDEN GEREKLİDİR

Birçokları da bu hususta hem dâl (Dalâlete düşmüş) hem de mudil (Dalâlete düşüren) oldular. Demek ki, bu yola giren tâliplere elbette bir şeyh ve mürşit gerektir. Bu iş, yalnız ilimle ve akıl çokluğu ile olmaz. Nitekim, Mevlânâ Celaluddin-i Rûmî hazretleri buyurur:

"Eğer, akıl olsa idi bu yolların rehberi; Fahrettini Razî, dinin en mahrem meselelerini bilen biri olmaz mıydı?"

Şu yetiştirilmiş av köpeklerini görmez misin? Murdar yediği için kendisi murdar, nefsi murdar, tüyü murdardır ama onu yetiştirirler, av öğretirler, sonra da Bismillâh diyerek onu bir vahşi hayvanın üzerine salıverirler. Gider, avını yakalar, öldürür ve getirir. Boğazladığı hayvan da tıpkı insan tarafından boğazlanmış gibi temiz ve helâl olur. Fakat, bunu öğrenmeyen ve yetiştirilmeyen köpekler, yani köpeklerin cahilleri öyle değildir, her şeyleri murdardır. Kaba saba bir insan gibi, her fiili ve her hareketi kaba ve kusurludur. Köpek, köpek iken yetiştirildiği zaman bu hale gelebilir de insanoğlu ondan daha üstün ve yüce makamda bulunduğu halde gelemez mi? Elbette gelir, gelir ve müşahede ve muayene makamına erişir.

İnsanoğlunun yetiştirilmesi de **zahirde** riyazet, perhiz, zikir, tesbih ve evrâd-ı şerifelerini muntazaman ve yerli yerince yapması ile mümkün olur. Neleri terk edeceğini, nelere dikkat edeceğini öğrenir, kimini görmekle, kimisini işitmekle, zahire ait şeyleri zahirden talim eder.

Fakat, **bâtınla** ilgili olanları nereden ve nasıl öğrenir ve başarabilirler? Zira, bu yol bâtın yoludur ve zahirle ilgi ve ilişkisi yoktur. Bu yolda, önce bâtın gözü gerek sonra bâtın kulağı gerek sonra bâtın dili gerek sonra bâtın eli gerek sonra bâtın ayağı gerektir. Bu yolda yürüyecek tâliplere, bâtından türlü türlü vesveseler ve türlü türlü itikat edecek şeyler görünür. **Tâlip, bunları hak sanarak kâfir bile olabilir**. Yahut yolunu şaşırır, iki arada şaşkın kalabilir. Onun için, bir şeyhe iradet getirmek zaruridir ki, o tehlikelerden geçebilsin ve iki arada mahcup ve perişan kalmaktan ve dünyadan mahrum ve mahzun gitmekten kurtulabilsin. (Ne'ûzü billah)

Tâliplere öyle şeyler görünür ki, onu dile getirip söyleyemez. Şeyh bunu velâyeti ile bilir, öyle zamanlar olur ki, tâlip zikre devam ederek beşeriyeti tamamen fâni olur ve

sarhoşluk âlemine düşer. Bazan da ruhu bedenden çıktı zanneder ve işin gerçeğini bilmeyenler onu götürüp diri diri mezara gömmeye kalkarlar, göz göre göre zâyi ederler, öyle zaman da olur ki, tâlibin ruhu insan hakikatinin varlığından fâni olur, hiçbir şeyi bâki kalmaz. İşte bu gibi hallerde tâlibi tekrar beşeriyet âlemine getirmek, o baygınlık halini gidermek, aklını iade ederek beşeriyet menziline kondurmak için tasarruf ehli bir mürşit gerektir.

Mürşitler, bazan tâlibi bu yola aşikâre alıp giderler. Bazan da öylesine götürürler ki, tâlip kendisi dahi bilmez. Eğer, tâlip kendi seyrini bilecek olursa, yolda kalır. Onun için, bazı tâliplere bildirmezler. Tâlip, seyrini ve mertebesini bilince, doğru yürüyemez.

Bazı talipler de mertebesini bilince daha ziyade yürürler. Bazan da mürşitler tâlibi akıldan, candan, nefsten, gönülden ayırır ve öylece akılsız, cansız, nefissiz ve gönülsüz alır, giderler. Zira, yolda öyle yerler vardır ki, oraya akıl, can, nefs ve gönül sığmaz. Nitekim, bunu çok güzel belirten bir beyit de vardır:

"Ko bu yoldaşlarını, yalnız ol; sen dahi sığmazsın anda, sensiz ol!".

Acem erenleri de demişlerdir ki:

Biz her gece seher vakti yari özler gideriz,

Bu gidişi kendimizden bile gizler gideriz;

Yâr ilinde akıl ile can perde-i müşkil olur,

Akl-ü canı terk ederiz, aşkı izler gideriz.

Zaman olur, talibin yolu lâ-mekâna ve bi-nişâna düşer. O yerde, zaman, mekân, nişân, yol dahi olur. Ancak, zaman, mekân, nişân ve yolun olmadığı yerde yolcuda olmaz. İşte, burada bir mürşit gerektir ki, mürşit o yola çok defa Hakkın cezbesi, ilâhi yardım ve mürşidinin rehberliği ile gitmiş gelmiştir. Zira, aşk mekânsızdır, Haktan gelen cezbede mekânsızdır. İlâhi yardımın bir nişanı, işareti yoktur, bi-nişânidir. Akıl, orada tasarruf edemez. Hele nefs, hiç tasarruf edemez. Aklın, nefsin ve canın tasarrufları, beşeriyet âleminde, yani zâhir âlemindedir. Aşkın tasarrufu ise, beşeriyet âleminden ötededir.

İşte, o yola gitmek isteyen tâlip, kendisini mutlaka bir mürşide teslim etmek mecburiyetindedir. Fakat, o mürşidin de bizzat aşk âlemine ulaşmış olması gerektir. Mürşit, talibi terbiyesi ile, telkini ile, zikrullah ile beşeriyetini fâni ettikten sonra, o bi-nişân dediğimiz yola adım atabilir ve gidebilir.

Zaman olur ki, tâlibe Hak teâlâ tarafından öyle ikramlar olur ki, mahlûkat onun tâbirinden âciz kalır. Onun tâbirini yine Hazret-i Allah bilir. Talip bunların izahını Allahu Teâlâ'ya bırakmalıdır ki, gelen ikramın izahının da Allahu teâlâ dan geleceğine inanmalıdır.

Zaman olur ki, daha yolun başında olan sâlikin yolu, âlem-i enfüse düşebilir. O acemi sâlik, buranın doyumsuz seyrine tutulup bu temaşanın zevkine aldanır. Onun için demişlerdir ki; **tâlibe âlem-i enfüsten müşkil âlem** yoktur.

İşte, bütün bunlardan tâlibi geçirmek için mürşit gerektir. Birçokları, bu âlem-i enfüste kâfir olmuşlardır, birçokları da olmaktadırlar. Onun için, âlem-i enfüste aldanıp kalanların, mürşit olmaksızın terakki edecek ve daha ileriye doğru yürüyecek himmetleri yoktur. Hak teâlânın lütuf ve keremiyle bahşettiği o cevheri, nefislerini galip ederek yitirirler, bundan dolayı ruhaniyet alemine geçemez ve ortada kalırlar.

İşte, bu gibi hallerde talibe mürşit gerektir ve tâliplere de mürşitlerinin sözlerini tutmaları gerekir, ki kendilerini buralardan geçirsin, âlemi ruhaniyete ileterek maksuduna eriştirsin.

Şeyhsiz varamaz yolu, zinhar şeyhe eriş şeyhe;

Şeyhin himmeti dir âli, zinhar şeyhe eriş şeyhe.

Bir şeyh edin yola rehber, işba yola şeyh ile var;

Budur sana doğru haber, zinhar şeyhe eriş şeyhe.

Hak habibi iken Resul, şeyhsiz Hakka varmadı ol,

Ki şeyhi yok, şeytandır ol; zinhar şeyhe eriş şeyhe.

Gör ol şeyhsiz gidenleri, kimi mülhid, kimi dehri;

Olma Cebri, ya Kaderi; zinhar şeyhe eriş şeyhe.

Talibisin Hak yolunun, var elin al bir ulunun;

Tut penin Eşref oğlunun, zinhar şeyhe eriş şeyhe.

96- MÜRŞİDİ KÂMİLİN VASIFLARI

Şimdi ey aziz kardeş:

Kişiye elbette şeyh-i kâmil edinmek gerek olduğunu ve şeyhi olmayanın şeyhinin şeytan olacağını bilip öğrendikten sonra, şunu da bilmen ve itikat etmen gerekir ki, olur olmaz herkese şeyh diye bağlanmak da câiz değildir. Hakka tâlip olan kişilere, kimleri şeyh edineceklerini bilmeleri gerekir ki, yolda kalmasınlar ve maksut olan menzillerine varabilsinler.

Onun için, şimdi de sana kimlerin tâlipleri sülük ettirebileceklerini ve şeyhlik mertebelerini bir bir bildireyim de sen de bir kargaya uyup onu şahin sanmayasın ve yolunu şaşırarak çöplüğe varmayasın.

Bu fakir müellif der ki: On yedi şeyhe yetiştim ve her birine hizmet ettim. Fakat, içlerinde yalnız dördü şeyh-i kâmil idi, şeyhliğe elhak lâyıktı, safi meşrepti. Diğerlerinden, kimisinin meşrebi bulanıktı, kimisi mübtedi idi. Tâlibi alıp götüremez, yolda bırakırlardı. Daha sonra bir başkasına gittim. Fakat, o da alıp götüremez, bırakırdı. Böyle böyle birçoklarına hizmet ettim. En sonunda, Sultan Şeyh Abdülkadir-i Geylâni kaddesallahu sırrahül-azizin oğlunun', oğlunun, oğlunun, oğlu Şeyh Hüseyin ki, Şeyh Ahmed bin Hüsamüddin bin Şeyh Muhammed bin Şeyh Abdülkadir-i Geylânî'dir, ona yetiştim ve onun katında sülûkü tamamlayarak maksuda eriştim.

Nitekim, Şeyh **Bayezid-i Besetamî** rahmetullahi aleyh buyurur ki:

— Ben de, doksan dokuz şeyhe yetiştim ve her birine hizmet ettim. Fakat, **Cafer-i Sadık** hazretlerine yetişmeseydim, sonunda imânsız giderdim.

Şimdi aziz:

Bu yolda, yalan yere oturup, şeyhlik dâvası ediciler, adam aldatıcılar, şeytanlar çok olur. Nitekim, yukarıda da belirttiğimiz gibi, Resûl-ü zişân efendimiz bir çizgi çekti ve (Bu, Hak yoludur!) buyurdu. Sonra, o çizginin sağına ve soluna başka çizgiler çekti ve (Bunlar da şeytan yollandır.) buyurdu. Evet, bunların her birinin başında birer şeytan oturur, talipleri yollarından saptırmak ve alıp cehenneme götürmek için çalışır.

Şimdi, bu şeyhlik dedikleri dâva ile, şöhret ile olmaz. Hele, çok muhip edinip, kalabalık ve hengâme ile hiç olmaz. Nuh Peygamber aleyhisselâm, ŞEYH-î-ENBİYÂ iken dokuz yıl halkı davet etti, ancak doksan kişi toplayabildi. Yoksa, müritlerin çokluğuna ve kalabalığa itibar olmaz. Zira, şeyhlerin bir terbiyeleri vardır ve o terbiyeye varamayan kişiler şeyhlik edemezler. Şeyhlikte MERTEBE-I-RECÛLÎYYET, yani tamam erlik mertebesi şarttır. Yarım erlik mertebesinde kalanlar, tamam erlik mertebesine erişemeyenler şeyhlik edemezler. Çünkü, tâlibin akidesini bozarlar.

Erlik mertebesi nedir? Tamam er kime denir? Sana, şimdi onları da deyi vereyim:

Bir kimse, İki cihanı ayağı altına alsa, kendisinin geçen haline ve gelecek sırlarına vâkıf olsa, kendi bâtın sırlarına da vâkıf bulunsa, Hak teâlânın harikulade şeylerini ve birçok gözle görülmeyen sırları bilse, bütün mahlûkatın zahirine, bâtınına, sırrına ve alâniyyetine de vâkıf olsa, o henüz kâmil bir veli değildir. Tam erlik mertebesine de yetişmemiştir, irşadı dürüst değildir.

Mürşidi kâmil odur ki, **bunların da ötesinde olmalı**, Allahu Teâlâ'nın **zâtına ve sıfatına ait ilme** vâkıf bulunmalıdır. Mürşidi kamilin sahip olduğu bu ilim gizlidir ve hiç sonu yoktur. Zahiri ilimler, onun yanında okyanusta bir damla gibidir.

Ne acep bir dalgıçtır kî, daldığı deryalarda;

Her kat re bir derya olur, her derya binbir umman,

Şu hâlde, tâlip olup şeyh edinmek isteyenler, öyle şeyhleri seçmelidirler ki, onlar birçok defalar mürşitleri ile gitmiş gelmiş ve birçoklarını da iletmiş ola.

Mürşid-i kâmil denilebilecek ve halkı irşâd edecek zevat, her şeyden önce kendinden mecâzi olan vücudundan tamamı ile yok olup fâni olmuş ve hakikî vücut ile mevcut olmuş, tâliplik ve müritlik makamlarından geçmiş, matluptuk ve murattık makamına erişmiş bulunmalıdırlar ki, şeyh olmaya lâyık olsunlar.

Şeyh edinilecek kişilerin, bir tarafları hakka ve bir tarafları da halka olmak üzere iki tarafı bulunmaları, haktan alıp halka vermeleri, yani hem cihet-i tecerrüdü ve hem de cihet-i tâalluku bulunmalıdır.

Şeyh edinilecek kişilerin, hakiki bir gönülleri olmalı, yani kalpleri kalb-i hakikî bulunmalıdır. **Kalb-i hakikî** ona derler ki, onun gönlü yerden ve gökten ulu olmalı, o

gönül arştan ve kürsiden geniş olmalı ve bu genişliği nihayetsiz bulunmalıdır. Zira, sonsuz olmadan sonsuza erişilmez. Nihayetsiz, yine nihayetsize görünür.

Hak teâlâ, bize o gönüllerin azametini haber vermiş ve buyurmuştur ki:

"Yerlere sığmadım, göklere sığmadım, arşa ve kürsîye de sığmadım. Mümin kullarımın kalplerine sığdım."

Mürşit olacak zevatın gönülleri işte böyle olmalı, Hak Teâlâ'dan gayrı her şeyden arınmış bulunmalı, böylesine nihayetsizliğe erişmiş olmalıdır.

Şeyh edinilecek kişinin zahirlerini de Hak teâlâ haber vermiş ve buyurmuştur ki:

"Böyle olan kişilerin işiten kulağı, gören gözü, konuşan dili, tutan eli ben olurum. Benimle işitir, benimle görür, benimle söyler ve benimle tutar."

Bu mertebelere erişemeyenler, mürşit olmaya lâyık değillerdir.

Şeyh edinilecek kimseler, âlim olmalı ve cahil olmamalı, yani emri ve nehyi bilmeli, dişi ile erkeği ayırt etmelidir. Bu kadarcık ilmi bulunmazsa, sebeb-i necat olamaz. Zira, bu dediğimiz vasıflar kendisinde bulunmaz. İlimsiz sülûk edenlerin çoğu dalâlete düşmüşler ve kendilerini kurtaramamışlardır. Onun için, her şeyden evvel biraz ilim öğrenmek lâzımdır. Zira, Allahu teâlâ, Nahl sûre-i celilesinin 43. âyet-i kerimesinde: **(Bilmiyorsanız, zikir ehline sorun.)** buyurmuştur.

Kaldı ki, Allah için ilim okumak ve okutmak, hak tarikine sülûk etmenin aynıdır. Çok cahil kalmaktan korkmalıdır.

Özellikle, sofi olmağa heves edenler, mutlaka ilim tahsil etmelidirler.

Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz buyurmuşlardır ki:

— Bu âlemin yıkılmasına ve dinin harap olmasına, üç taife sebep olacaktır:

1) Cahil sofiler,

2) Fâsık âlimler,

3) Zalim beyler,

Cahil sofiler, dinin gereklerini bilmezler hem kendi dinlerini hem de başkalarının dinlerini bozarlar. Bu gibilere asla uymamalıdır.

Şeyh edinilecek kimselerin âlim olması lâzımdır, demiştik.

Âlimler de iki nevidir:

I) Zâhir âlimleri ki, okumakla, yazmakla, çalışmakla ilim tahsil etmişlerdir.

II) Bâtın âlimleri ki, kalplerini ve nefislerini tezkiye suretiyle ilim kendilerine keşf olunmuştur.

Mürşit olacak zat, bu iki ilimden de yani zâhir veya bâtın ilimlerinden de mahrum olup, kara cahil olursa, şeyhliğe asla yaramaz. Aleyhissalâtü vesselam efendimizin: (Cahil sofiler) buyurdukları, işte bunlardır.

Şeyh olacak kişiler, meczubu ebter de olmamalıdırlar. Meczubu ebter odur ki, ilâhi cezbe ile beşerî alemden kopmuş cezbe halindedir. Tekrar beşerî aleme döndürülürse şeyhlik yapabilir.

(Sâlik, meczup olabilir.) Fakat, meczup sâlik ilâhi cezbelerle, beşeriyet âleminden gitmiş, Hak teâlânın kullarını irşât ederek kemale erdirmek için, noksanlık yurdu olan dünyayı tercih etmiştir. Yine beşerî âleme gönderilmiş, bir mürşid-i kâmilin icazeti ile bu dahi irşât tahtına oturmuştur.

Nitekim, Şeyh Attar rahmetullahi aleyh, buna münasip bir beyitle demiştir ki;

"Kemal için noksan evin eylemiştir ihtiyar,

İnsanları kurtarmaya memurdur ol bahtiyar."

Şeyh edinilecek kişiler, hal nurunun sarhoşluğundan kurtulmuş ve Hâk nuruna ulaşmış olmalıdırlar. Hal nurunun sarhoşluğunu, hak nuru giderir. **Hal ehli** olan kişiler, tasarruf ehli olamazlar. Oysa, **mürşit** olacak zevatın **tasarruf ehlinden** olmaları lâzımdır ki hem müritlerinin hallerini hem de kendi halini döndürebilsinler. Hal ehli kişiler ırmak gibi kararsız olurlar. Çoğu zaman bulanıklıkları gitmez. Şeyh olacaklar ise, deniz gibi olmalıdırlar. Onları hiçbir şey bulandıramamalı ve değiştirememelidir. Ol kişiye ki hal gelince, başka bir türlü davranırsa o mürşitliğe yaramaz.

Şeyh **Bayezid-i Bestamî** rahmetullahi aleyh, onun için **"Bulanmamak için deniz gibi ol der."**

Şeyh ve mürşit olanlar, hali ve vakti kendilerine uydurur. Kendisi, hale ve vakte, zamana tâbi olmaz.

Nitekim, bizim şeyhimiz ol Gavs-ür-Rabbani ve Kutb-us-Samedani Sultan Abdülkadir-i Geylânî kaddesallahu sırrahu, zamanı ve mekânı kendisine tâbi eder, döndürürdü. Müritlerinin hallerini, zamanlarını ve mekânlarını da döndürür, kendilerine tâbi ederdi. Zamanı kendisine tâbi etmesi, meselâ on yılda, yirmi yılda hâsıl olacak şeyleri bir saatte eder ve müritlerine de ettirirdi. Mekânı kendisine tâbi etmesi de bir veya iki yıllık yola bir adımla veya bir hareketle gider, gelirdi. Zamanı kendisine tâbi kılarak, müritlerine tasarruf ederek, müritlerine ve başkalarına döndürüvermesinden birkaçını söyleyivereyim ki, kalanı da bundan anlaşılsın. Sen de Velilerden âdete muhalif halleri duyarak inkâra yeltenme!

Şunu iyi bil ki, mürşid-i kâmil olanlar diledikleri zaman böyle şeyler yaparlar ve akıllar hayran kalır.

97- ABDÜLKADİR GEYLANİ HAZRETLERİNİN ZAMANA VE MEKANA TASARRUFU

Sultan Abdülkadir-i Geylâni zamanında, ilim ehlinden ilim ehlinden ulu bir kişi vardı. Bu kişi şeyhin, sultanlığını inkâr eder, bazan şeyhi zemmettiği bile olurdu. Bir cuma günü, şeyhin mescidine gelip oturur, maksadı, Hazret-i şeyh ile sohbet etmek ve aklı sıra ona sataşmaktı., Biraz sonra Şeyh hazretleri de mescide gelirler, birçok azizler de o mecliste hazır bulunur. Hoş beşten sonra, Hazreti şeyhe dönerek şöyle bir sual sordu:

— Yâ Şeyh! Mürşit olan kişiler, zamanı kendilerine tâbi ederek döndürürler ve yıllarca yapılması mümkün olmayacak işleri yaptırırlarmış, doğru mu?

Şeyh Abdülkadir-i Geylânî kaddesallahu sırrahu cevap verip, buyurdu:

— Allahu teâlâ, dervişlere o kadar kuvvet verir ki, 10-15 yılda olacak bir işi, gayet kısa zamanda yaparlar.

Münkir olan zat itiraz etti.

— Ben, zamanı döndürüp kendinize tâbi edebileceğinize ve 10- 15 yılda olacak işi bir günde veya bir saatte yapabileceğinize inanmıyorum. Bu, ancak Allahu teâlâya mahsus ve münhasırdır.

Hazret-i Şeyh, tebessüm etti ve:

— Allahu teâlânın tasarruf verdiği öyle kulları vardır ki, ne isterlerse yaparlar, hiçbir şey onlara mâni olamaz.

Konuşmanın burasında cuma namazı vaktinin yaklaştığı anlaşıldı, şeyhe seccade çıkardılar. Şeyh kalktı, işaret etti ve seccadeyi o kişinin eline verdiler:

— Bunu lütfen siz götürünüz, dediler.

Münkir dânişmend, seccadeyi alıp omzuna attı ve mescide 'gitmek üzere hep birlikte yola çıktılar. Yolda, bir şadırvana rastladılar. Dânişmend, abdest tazelemek istedi, omzundaki seccadeyi bir ağaca astı ve şadırvanda abdest almaya başladı. Fakat, ellerini suya vurur vurmaz kendisini bir pazar yerinde ve bir çilingir dükkânının önünde buldu. Bir müddet, çilingirin çalışmasını seyretti, yaptığı işleri çok hoş ve ustaca buldu, imrendi ve dükkâna girerek:

— Bu sanatı bana da öğretir misin? dedi. Çilingir:

— Görüyorum ki, sen bir dânişmend kişisin. Bu sanatı öğrenip ne yapacaksın?

— Sanat öğrenmek ve işlemek hoşuma gitti. Helâlinden, elimin emeği ile kazanır, ilmimle amel eder otururum, cevabını verince, dört yandan dükkân komşuları geldiler ve danişmendi, çilingire çırak yaptılar. Dört yıl hizmet etti. Fakat, bu işi o kadar sevmişti ki, ayrılamadı ve dört yıl daha çilingirin yanında çalıştı. Artık, çilingirliği de öğrenmişti. Fakat, ustası ölünce onun dul karısı ile evlenmek zorunda kaldı ve zamanla iki oğlan çocukları oldu. Birisini, mektebe verdiler, diğeri henüz küçüktü. Bir sabah, yine dükkânına geldi, işine başlamak üzere ateş yaktı, bir demiri ocağa sokacağı sırada, bir anda kendini abdest aldığı şadırvanda bulur. Kendisi şadırvanda abdest alıyor ve şeyhin seccadesi de astığı gibi ağacın üstünde durduğunu görünce hayret içinde kalır. Bir mâna veremez, alelacele abdest alıp, seccadeyi kaptığı gibi şeyhin ve yârânının peşlerinden koşar ve onlar mescidin kapısından içeri girerlerken yetişir. Şeyhten önce mescide girip, seccadeyi şeyhin önüne serdi ve geriye çekilmek istedi. Fakat, Hazret-i şeyh kendisini bırakmadı ve yanına aldı. Şeyh ile birlikte iki rekât tahiyye't-ül-mescit kıldılar. Şeyh, dönüp sordu:

—Nasıl, hâlâ inkârda mısın?

Dânişmend, safiyetle cevap verdi:

— Sultanım! Abdest almak üzere sizden ayrıldım. Elimi suya sokar sokmaz, kendimi bir pazarda ve bir çilingir dükkânının önünde buldum. Bu çilingire bakarken, sanatına özendim ve çırak olarak yanma girerek tam dört yıl hizmet ettim. Dört yıl sonra, ustam öldü ve ben onun dul kalan karısıyla evlendim. Dükkânı satın alarak oturdum, yıllarca aynı dükkânda çalıştım. O kadından iki çocuğum oldu. Birisini mektebe verdim. Bir sabah yine çalışmak üzere dükkânıma geldim, demiri ocağa koydum ve körüğe el atar atmaz, kendimi yine sizden ayrılıp abdest almağa gittiğim şadırvanda buldum.

Abdest aldım, ağaca astığım seccadenizi de omzuma vurarak peşinizden yetiştim ki, sizler de henüz mescidin kapısına varmıştınız. Bilmiyorum ki, bu ne haldir? Hayal midir, rüya mıdır? Lâkin, doğrusunu söyleyeyim, gönlüm o hatunda ve çocuklarımda kaldı.

Hazret-i şeyh tekrar sordu:

— Bu hal olalı kaç yıl oldu bilir misin?

— Bana kalsa, on yıldan fazladır.

— öğrendiğin çilingirliği şimdi de işleyebilir misin?

— İşte ellerim şahittir, işlesem elbet işlerim.

— İyi bil ki, bu iş ne hayaldir ne rüyadır. Gerçekten olmuştur. Namazı kılalım, mescitten çıkalım, adam gönderip karını ve çocuklarını getirtelim.

Hep birlikte cuma namazını kıldılar. Mescitten çıktıktan sonra, o şehre mektup yazdılar ve danişmendin karısı ile çocuklarını getirdiler. Münkir dânişmend, iradet getirdi ve şeyhin elini tuttu, tövbe etti ve ölünceye kadar şeyhin hizmetinden ayrılmadı.

İşte, mürşid-i kâmilin zamanı döndürmesi böyle olur ama iş bu kadar da değildir. Onlar, mekânı da döndürürler. (Tayyederler)

Nitekim, Şeyh Abdülkadir-i Geylâni kuddise sırruh, bir gün mescitte halka vâaz ediyordu. Cemaat gayet kalabalıktı. O kadar ki, dışarı çıkmaya imkân kalmamıştı. Dervişlerden birisine, minber dibinde otururken, abdest tazelemek icap etti. Derhal, Hazret-i şeyhin mübarek yüzüne baktı. Dervişin hali, şeyhe malûm olmuştu. Minberden bir an kaybolur gibi oldu, halk oturup kalktığını zannetti. İşte o bir an içinde şeyh, dervişin elinden tuttu ve mescit duvarından dışarı attı. Derviş, kendisini ıssız ve tenha bir sahrada buldu. Kaba bir ağaç vardı ve bir pınar akıyordu. Hacetini gördü, pınardan abdestini aldı, iki rekât namaz kıldı ve tekrar mescide gitmek istedi. Biraz aşağı doğru yürüdü. Nereye gideceğini bilemedi. Gördüğü ve bildiği bir yer değildi. Biraz durakladı ve etrafına bakındı, karşıdan birisinin gelmekte olduğunu görerek ona yaklaştı, yol sordu ve aralarında şöyle bir konuşma oldu:

— Adam nerelisin der.

— Derviş Bağdatlıyım. Abdülkâdir Geylâni hazretlerinin dervişlerindenim der.

— Ne diyorsun? Burası at gidişi ile Bağdat'a iki yıllık mesafededir.

— Peki, ben şimdi ne yapacağım?

— Sen bir kenara çekil, otur. Seni buraya kim gönderdiyse, yine aldırır, hiç merak etme.

Derviş, bir kenara çekip ve tevekkülle beklemeye başladı. Tam bu sırada, Hazreti Şeyh minberden yine elini uzatıp dervişi alarak mescitte oturduğu yere bıraktı, hali dervişten başka kimse bilmedi. Çoğu, o dervişi kendileri gibi saatlerden beri ders dinliyor sanıyordu.

İşte, o sultanın mekânı da kendisine tâbi etmesi de böyle olur.

Sultan şeyh Abdülkadir-i Geylâni hazretlerinin daha böyle birçok acayip ve garip hikâyeleri vardır. Hepsini yazmaya kalksak, kitap uzun olur. BEHCET-ÜL-ESRÂR ve TUHFE'T-ÜL-EBRAR adlı kitaplarda yazılan menkıbelerini okuyabilirler.

Sultan Abdülkadir-i Geylâni'nin menkıbelerini dinlediniz. Şimdi de bazı beyitlerini sunalım ki, hem bu kitap onun mübarek sözleri ile şereflensin ve hem de okuyanların ve dinleyenlerin gönülleri nurlansın. Zira, Şeyh Abdülkadir'in sözleri ırk-ı nübüvvetten ve netice-i-velâyettendir.

Tut zimamı yedi kez, meykede'mi eyle tavaf;

Her sene eyle ziyaret beni, kıl kalbini saf.

Sırrımın sırrıdır esrar-ı hakayık cümle,

Kâbe-i rahatım uşşak una sâ'y-ü metâf.

Timimin, şû'lümün asarıdır ders-i ulûm,

Benem ol seyh-i kurrâ, hükmüme ramdır etraf.

Taht-ı hükmümde durur kutb-u cihan, gavs-ü zaman;

Hiç kes eyleyemez âlemde emrime hilaf.

Evliya cümle bana (Kutb-u cihan sensin) der,

Cilvegâh olsa nola bana behişt-ü â’raf.

Benem ol gavs-ü zaman, emrime ferman-berdir;

Kutb-u aktâb-ı cihan, cümle en'am-ü eşrâf.

Sâ'yeder kâbe tavafına hemise aktâb,

Harem-i izzetimi daim eder kâbe tavaf.

Nazarım arş-ı muallâya erer bir demde,

Hadimim cümle melek, kavlimi sanma hilâl.

Camie esrar-ı Hudâ keşfime mekşûf oldu.

Kıldı Sultan-ı ezel bana hezâran eltâf.

Kıldım estâr-ı sera, perde-i hicabı çim mahv;

Oldu anka-i dile, arş-ı Hudâ gulle-i kal.

Hulle-i fakiri eynime merdûş ettim,

Gam-ı endûh-u belâdan beni Hak etti mu'af.

Evliya zümresinin şimdi benem şehbazı,

Husrev-u m ilk e t- i aşkım, beni bilmez arrâf

Zeyn-i izzetle müzeyyen olalı âlemde,

Dest-i hak, esb-i izze beni etti irtidâf.

Destime alsam eğer kav s- i kaza-i kaderi,

Hiç kes bana mukabil olmaz rûz-i mesâf.

Zira destimde benim kebûter gibidir,

Kümbet-i çarh-ı felek, arz u semâ-ü ahkaf.

Bir kademde irerim meşrik-u magribe ben,

Hali ekvana olur kalb-i m ün irim keşşaf.

Berrü bahr içre müridim figan etse bir kez,

Ederim düşmanınım nakd i vücudun itlaf.

Ererim pir-i kaza gibi vücud-u hasme,

İntikamım kılıncın men 'edemez bend-ü hilâf.

Abdülkadir ki, hatm-i Resul ceddimdir,

Destime beste durur silsile- i Abd-i Menâf.

Abdülkadir Geylâni ile velilerini itmam eden Mâlik-i Kadiri tesbih ve takdis ederiz. Ondan sonra zahir bir veli işitmedik. O, nice kerametleri ve üstünlükleri nefsinde toplamıştı. Onun, yıldızlar gibi parlak arkadaşları vardı. O, şöyle derdi: (Müridim İyi olmadığı zaman, ben iyiyimdir. Rabbimin izzeti hakkı için, ben şarkta bulunduğum halde, elim devamlı olarak garptaki müridimin başı üstündedir. Eğer, onun bir ayıbını sezersem, doğudan elimi uzatır ve onu örterim. Rabbimin izzeti için, kıyamet gününde benim bütün müritlerim geçinceye kadar cehennemin kapısında duracağım. Zira, Allah u teâlâ müridlerim den hiç birisini ateşe koymayacağına dair bana söz verdi. Her kim, bana intisap ederse, onu kabul eder ve ona yönelirim. Kabirde hiçbir müridimi korkutmamaları için Münker ve Nekir meleklerini yakaladım.)

Şimdi aziz:

Bilmiş ol ki, şeyh olacak kimselerin, işte böyle olması gerektir. Eğer, bu zamanda şeyh Abdülkadir-i Geylâni gibisi nerede bulunur, diyecek olursan, evet şimdi onun gibi sultan gerçekten zor bulunur. Ne var ki, onun nesli kesilmedi ve onun tavrı, tariki, irşadı ve tasarrufu bu âlemde devam ediyor. Hulefâsı Rum'da, İran'da, Şam'da, Arapta, Hint'te ve Çin'de, onun desturu ve icazeti ile tarikatini yürütüyorlar. Sultan Abdülkadir-i Geylâni'nin ruhuyla, talipleri buluşturuyorlar. Hayatında olduğu gibi irşât vazifelerine devam ediyorlar. Zira, hulefâsının her biri, birer mürşid-i kâmil olup, irşâtları gün doğusundan, gün batısına kadar erişiyor. Yeter ki, bir mürit sıdk ile onlara yönelsin, onların tasarrufu derhal yetişir. Hatta, denizlerin dibinde dahi olsa, onlar

bulurlar. Uzaklık ve yakınlık, halka göredir. Mürşid-i kâmil olanlara, uzak veya yakın, doğu veya batı, bir el ayası gibidir. Her nerede olursa olsun, onlar müritlerine yetişir ve tasarruf ederler. Almak veya bırakmak ellerinden gelir.

Şeyh Sâf i rahmetullahi aleyh, irşât tahtına oturduğu zaman, onun irşadının sesleri âleme doldu. Azizlerden birisi, Şeyh Sâfi'nin huzuruna geldi ve mat etmek için ona dedi ki:

— Seccadeye oturmak ve irşât dâvasında bulunmak, kişiye şu vakit lâyık ve müstehak olur ki, Bağdat şehrinde bir kadının, bir bardağa kaç tane nohut koyduğunu bilsin ve onları birer birer saysın.

Hazret-i Şeyh cevap verdi:

— Atam anam, bu söz senin boyuna göre değildir. İrşad tahtına oturmaya yetkili olan kişinin kuvveti öyle olmalıdır ki, onun doğuda ve batıda müritleri bulunsa, bir hata işleseler veya başlarına bir hal gelse, dilerse almalı dilerse bırakmalıdır, irşât dâvasında bulunan kişinin Kaf dağının arkasında ve etrafındaki dört müridinin ömürleri sona gelmiş olsa ve şeytan onların imanlarına kasd eylemiş bulunsa, mürşit yetişerek onları bu tehlikeden kurtaramazsa, bu seccade ona haramdır. O kişinin, seccadede oturması bile câiz olmaz. Kıyamette, yüzü kara ve huzur-u hakta mahcup olur.

Şimdi azizim:

Şeyhlik makamı, sultanlık makamıdır. Külhanilerin, sultanlık dâvasında bulunmaları olmaz. Eğer, bu dediğim olgunlukta ve ergenlikte bir şeyh bulursan, aman aman onun eteğine sıkı sıkı yapış, iki cihanı ardına atıp, onun hizmetinde bütün varını hiçe sat, kapısından bir saat bile ayrılma, günde bin kere kovsa bile, onun eşiğinin toprağına yüzünü sür, o hazrete yalvar yakar, kabul ederse senin için devlet olur, Hak teâlânın inayeti sana yâr olur. Tek, o seni kabul etsin. Dilerse bütün malını ver; evini, barkını, köleni, hizmetçilerini, davarını, varını, yoğunu onun yoluna terket, onunla ahdini berk et, işini, gücünü, eşini, dostunu bırak, onun hizmetini can ve gönülden kabul et, ona hizmet etmeyi hemen Allahu teâlâya hizmet etmek gibi bil ki, seni Hakka ulaştıracak ancak odur. Seni, bir hamlede benliğinden kurtaracak da odur. Senin, gözlerinden perdeyi kaldıracak ancak odur. Böyle bir şeyhin, bir mürşid-i kâmilin eli altına girebilirsen, seni müridliğe kabul ederse, bilmiş ol ki iki cihanın saadeti karşına gelmiştir. Böyle bir mürşide erenler, gerekli ne ise görürler, ondan nasip alırlar ve asla mahrum kalmazlar.

— Filân şeyhe hizmet ettim, şeyh bana himmet etmedi, derler hatta şeyhi dahi inkâr ederler.

Mademki tâlib-i Hak oldun ve mürşid-i kâmil de buldun, sana her şeyden önce ona iradet getirmek lâzımdır, ki beş türlü şartla mürit olabilesin. Bu beş şartın birisi eksik olursa, iradet kâmil olmaz, maksuda varılmaz. Herkesin nasibi, iradesine göre olur, iradesi sağlam olursa, şeyhten nasibini kefilsiz çeker alır.

Şimdi, sana bu beş şartı sayayım:

98- MÜRİDE BEŞ ŞARTI YERİNE GETİRMEK GEREKİR

1) Şeyh edindiği ve müridi olduğu kişiye temiz bir itikatla bağlanmaktır.

2) Onun huzurunda, bütün mal ve mülkünden sıyrılıp, soyutlanmaktır.

3) Sıdk ve gerçekliktir. (Veliler önemi sebebiyle pek çok sıdk tanımı yapmışlardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

- Zarar görecek olsa da hak olanı söylemek.
- Allah Teâlâ'nın ahdine vefa etmek.
- Zorluk ve ihtiyaç esnasında bütün gücünü taate sarf etmek.
- Söz ve fiilin bir olması.)

4) Kendisini şeyhine satılmış bir köle gibi teslim etmek ve o ne dilerse öyle yapmaktır.

5) Onun elini tutup tövbe etmek ve bütün mâsiyyetlerden kaçınmak suretiyle, onun muhabbetini gönülde sağlamlaştırmaktır. (O kadar ki, şeyhi kendisine oğlundan, kızından, malından, mülkünden ve kendi nefsinden bile sevgili olmalı, gönlü onun muhabbeti ile dolmalı, ondan ayrılmaya asla razı olmamalıdır.)

Müridin iradeti (intisabı), bu beş şartla tamam olur. Birisi eksik olsa, o mürid şeyhe iradet getirmiş olmaz. Kendi kendisine ve kendi bildiğine mürit olmuş bulunur. Yukarıda söylenildiği gibi, kendi kendisine yürüyenlerin şeyhleri de şeytan olur.

Şeyh Necmüddin rahmetullahi aleyh, buyurmuşlardır ki:

— Bu gibi iradeti eksik kişiler, işledikleri her işi şeytanın tasarrufu ile işlerler; fakat, bu beş şartı yerine getirerek bir şeyhe iradet getirirse, şeytan onlara asla zafer bulamaz.

Şimdi, bu beş şartı da birer birer inceleyelim:

Birinci şart olarak, şeyh edindiği kişiye temiz bir itikatla bağlanmak gerektir, demiştik. Temiz itikat şöyle olur: Mürit, şeyhine öylesine itikat etmelidir ki, kendi kendisine.

— Beni, Allahu teâlâya bu şeyhten başka kimse ulaştıramaz. İllâ, bu şeyh ulaştırır. Bu şeyhten gayrı bütün kâinat halkı şeyh olsalar, yine de beni Allahu teâlâya ulaştıramazlar, demeli ve bu itikadını gayet sağlam tutmalıdır, İradet böyle olursa, şeytan o müride yaklaşmaya zafer bulamaz. Zira, şeytan şeyh-i kâmil suretine giremez. Demek ki, böyle sağlam ve temiz bir itikatla bağlananlar, şeytan tasarrufundan ve tasallutundan emin olurlar. Şeyh doğuda ve mürit batıda dahi olsa, şeyhin nüfuzu yetişir ve onu kurtarır. Zira, şeyhlerin nüfuzları her yere erişir. Bütün mekânlar, onlar için bir olur, mürit nerede bulunursa bulunsun şeyhin ruhaniyeti ondan ayrılmaz. Şahsiyetinin ayrı bulunmasının hiçbir önemi yoktur. Mürit, ne zaman gönlü ile şeyhine müteveccih olursa gönlü şeyhe yakin olur ve şeyhinden birçok faydalar sağlar. Her kim

ki, şeyhe bu şekilde itikat etmezse, onun bütün işlerine şeytan tasarruf eder. Zira, kâmil bir iradesi yoktur. Eğer, bir şeyler hâsıl olsa bile, yine şeytanın tasarrufu ile olur.

Şunu da muhakkak olarak bilmiş ol ki, mürit şeyhin elini tutup tövbe ettikten, tâc ve hırka giydikten sonra, tuttuğu eli Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem efendimizin eli bilmek gerektir. Hakikatte de şeyhin eli Resûl-ü zişânın elidir.

Müridin, kendisini şeyhe teslim etmesi kendisini Allahu azim-üş-şâna ve Resûl-ü zişâna teslim etmesidir. Çünkü, şeyh de kendisini Allahu teâlâya ve Resûl-ü müctebâya teslim etmiştir.

Nitekim, Hak teâlâ Kur'anı azim-ül-bürhanında buyurur:

"Muhakkak ki, sana biat edenler, gerçekte Allâhu teâlâya biat etmişlerdir. Allahu teâlânın eli, onların: ellerinin üstündedir. O halde, kim ahdini ve bi'atini bozarsa, vebali kendisine râci olur. Kim, Allahu teâlânın ahit ve bi'atinde vefa eylerse, Allahu teâlâ ona pek büyük bir ecir verecektir."
Feth sûresi: 10

Bu âyet-i kerime, teslim olmağa taallûk eder ve teslim olana işarettir. Müritler, öyle itikat etmelidirler ki, Şeyhler Allahu teâlânın açılmış birer kapısıdırlar. Ne vakit dilerse, o kapıdan girilir ve Hak teâlâ hazretlerine erilir. Müritler öyle etmelidirler ki, şeyhlerinin işlediği her şey, Allâhu teâlânın emriyle işlenmektedir. İşlenilen hayır veya şer gibi görünse de ilâhi irade ile vuku bulmuştur. Aynı, zamanda şeyhin de Allah'a açılmış bir kapısı bulunduğuna ve dilediği vakit Hak teâlâ ile mülâkatta bulunabildiğine, uyurken ve uyanıkken dahi bu buluşmanın vuku bulacağına itikat etmek gerektir. Şeyhe, öylesine itikat etmelidir ki, şeyhler müritleri hakkında kendi hevâsiyle bir iş işlemez. Zira, müritler şeyhin katında Allahu teâlânın birer emanetleridir. Bunu böyle bilmeli ve böyle teslim olmalıdır. Şeyhin, Allah emaneti olan müritlerini zâyi etmeyeceğini, bilâkis onları terbiye ederek maksutlarına eriştireceğini de bilmelidir.

Bütün meşâyih, yukarıda tarif olduğu şekilde temiz ve tam bir itikatla şeyhlerine teslim olmayan müritlerin, maksatlarına erişemeyeceklerinde ve üstadsız kalacaklarında ittifak etmişlerdir. Şeyh ile mürid arasında da üstad ile talebe arasındaki gibi teslimiyet mutlaka lâzımdır. Kimin ki, üstadı yoksa veya üstadına uymazsa, kendi bildiğine hareket eder, her işi bozuk düzen gider ve onun üstadı şeytan olur. Üstadı olmayanın, üstadı şeytandır, demişlerdir.

Görmez misin ki, Resûl aleyhissalâtü vesselamın dahi üstadı Cebrail aleyhisselâm idi. Tâbiiynin üstadı ashab-ı kiram idi. Tebe-i tâbiiynin üstadı da tâbiiyn idi. O zamandan bu zamana kadar hep bu silsile ile gelmiştir. Üstadlık, şakirtlik, şeyhlik ve müridlik böyle sürüp gidecektir. Eğer, taliplerin kökleri kesilse, şeyhlik dahi —Ne'ûzü billâh— kesilir ve âlemin nizamı bozulur ve kıyamet kopar. Âlemin nizamına sebep olanlardan birisi de şeyhlerdir. Şeyhler ise, sadık müritlerden hâsıl olur. Sadık müritler ve âşık tâlipler, şeyhin hükmüne ve terbiyesine teslim oldukları zaman, şeyhin bâtınından onların bâtınlarına hâl sirayet eder. Nasıl ki, bir ışık bir ışıktan nur alır. Bir yanan mum, yüzlerce yanmayan mumu uyandırır. Ne zaman ki, ikisinin arasında perde kalmaz ve ikisi buluşurlarsa, şeyhin sözleri müridin gönlüne girerek orada karar

eylerse şeyhin sözleri ona nefis haller getirir. Şeyhten müride hal intikal eder. Ne zaman ki, mürid şeyhe güzel bir edeple musahip olursa, kendi nefsini ona teslim ederse, kendi iradesini bırakıp şeyhin iradesi altına girerse, telif -i ilâhi olur, şeyh ile kendisinin arasında kalp imtizacı ve ruh irtibatı husul bulur. Mürit de şeyhi ile kalbi irtibat ve ruhî imtizaç tesis ederek kendi ihtiyarını terk etmekle edeplenir ve o mertebeye yetişir ki, şeyhten anlayıp kavradıklarını, Allahu Teâlâ'dan da anlayıp kavramaya başlar.

Şunu iyi bil ki, bütün bu hayırların başlangıcı, şeyhin huzurunu bilmek, ona tâbi olmak ve onun rengine boyanmaktır. Şeyhin huzurunda bulunurken, hiç ses çıkarmadan oturmalıdır, hiçbir suretle söz söylememelidir. Meğer ki, şeyhi söylemesi için ruhsat vermelidir ki, bunda dahi elbet bir hikmet vardır, onu ancak şeyh bilir. Mürit, şeyhin huzurunda deniz kenarında oturan ve rızkını bekleyen birisi gibi oturmalıdır. Zira, şeyh bir deryadır ve müridin beklediği de o deryadan paha biçilmez inciler zuhurudur. Onun için, can kulağı ile şeyhini dinlemelidir. Eğer, şeyh konuşmuyorsa, sessizce huzurundan ayrılmalı ve hizmetinde bulunmak için can atmalıdır. Şeyhin başından bir dünya işini alırsa, kendisine de birçok faydaları olur.

Müritler, şeyhlerinin kemalinin kimsede olmadığını ve böyle bir mürşidin bu zamanda bulunmadığını da iyi bilmeli ve bu itikada sıkı sıkı bağlanmalıdır. Gönlünü bu itikada bağlayanlar, şeyhlerinin her sözünü, her işini, her alışını ve her verişini de hep Hak bilirler. Bunları hak bilince de irşadının da hak emriyle olduğunu anlarlar ve buna temiz ve sağlam bir itikat ile bağlanırlar. Böyle olmayınca, nefs teveccühünü doğrultamaz, kuşkularım gideremez. Kuşku içinde bulunanlar yer ile gök arası mürşit dolsa, irşât olamazlar. Onlara, gerçekliği de anla ki, eksik kalma.

— Bilmiş ol ki, müridliğin ikinci şartı da gerçekliktir, demiştik. Gerçeklik şöyle olur. Bütün malını ve mülkünü, canını bir yana ve yalan bir sözü de bir yana koysalar, hepsinden geçer de **yine yalan söylemez.** Hatta, yalana niyet bile etmez.

Zira, yalan bütün dinlerde çirkin görülmüş olup, her dinde günahtır ve haramdır. Yalandan, çok ama pek çok sakınmak lâzımdır.

Bir de şeyh edindiği kimsenin kapısına varıp mürit olmaktan kastı Hak için olmalı, nefs için olmamalıdır. Yani, gerçeklerden ve gerçek müritlerden olmalıdır. Gerçek mürit, bu yola gerçeklikle gelen kişidir. Bir şeyhe mürit olduğu zaman, gönüllerinde gerçek niyetleri olmayanlar:

— Bu zat, âleme şöhret salmış, herkesin hürmet ve itibarını kazanmış bir ulu kişidir. Ben de ona mürit olursam, onun gibi hürmet ve itibar görürüm, halk içinde izzetim artar. Bu zatın, devrin ileri gelenleri katında sözü geçer, ulular katında itibarı da vardır. Elbet, bana da bir nasip alıverir ve ben de o ulu kişilerin aralarında rağbet bulurum, halktan faydalanırım, diye içlerinden geçirirlerse yalancılık etmiş olurlar, itikatları sağlam ve temiz değildir, kirli ve bulanıktır ve:

"Allahu teâlânın lanetini, yalan söyleyenler üzerinde kılalım." Âli İmran sûresi: 61"

Taifesinden olurlar. (Ne'ûzü billah)

Onun için, bu yola gelen kişinin, gerçeklik ile gelmesi lâzımdır. Bu işe başlayanın, gerçeklik ile temel atması lâzımdır.

Böyle olursa, bu iş hayır ile tamamlanır. Zira, gerçeklik gayet sağlam bir temeldir. Böyle sağlam bir temel üzerine kurulan yapı, yücelerden yüceye erişir. Gerçekliğin, hiçbir suretle zevali de yoktur. Onun için Hak teâlâ, Tövbe sûre-i celilesinin 119. âyet-i kerimesinde: **(Sadıklarla beraber olun!)** buyurmuştur.

Onun için, gerçekliğe erişenler, ulu saadete erişmişlerdir.

Sultan-ül-meşâyih ki, bizim şeyhimiz ve bereketimiz sultan **Abdülkadir Geylâni** kaddesallahu sırrahu hazretlerine bir gün sordular:

— Bu işe başladığınız ve bu yola ayak attığınız zaman, temelini neyin üzerine attınız? Hangi amel üzerine bina ederek böyle yüce makamlara eriştiniz, bu menzillere gelerek âlemde benzersiz oldunuz?

Hazret-i Gavs-ül-a'zam şöyle buyurdular:

— Bu işe başladığım zaman, temelimi **gerçeklik üzerine** attım. Yani, sıdk üzere oldum, aslâ **yalan söylemedim**. Yalanı, kâğıda bile yazmadım. Hattâ, yalan söylemeyi dahi düşünmedim, içimi ve dışımı bir ettim. Suretimi, siyretimle birleştirdim. İşlerim de böylece rast gitti.

Tekrar sordular:

— Bu yola başladığınız vakit, halk ile aranızda nasıl bir muamele geçti? Lütfedin, söyleyiverin de bizler faydalanalım.

O sultan, bu soruyu da şöyle cevaplandırdılar:

— Çocukluk çağlarım da kasdım ve niyetim ilim tahsil etmek ve bu ilimle amel etmek ti. Bir hacılar bayramı günü idi. (Arefe günü) şehirden dışarı çıktım ve bir çiftçinin iki öküzünü sabana koşarak çift sürdüğünü gördüm ve kendisine yaklaştım. Bir müddet, ben de öküzleri önüme katarak çift sürdüm, öküzlerden birisi döndü ve bana dedi ki:

— Sen, bu iş için yaratılmamışsın. Git, ne iş için yaratıldıysan o işle meşgul ol.

Ben de çiftçiyi ve öküzleri bırakarak evime geldim. Dam üzerine çıkarak kıbleye doğru baktım. Gördüm ki, hacılar Arafat'ta vakfe ediyorlar. Damdan indim ve anamın yanına giderek, öküzün bana söylediklerini ve dam üzerinde bakarken Arafat'taki hacıları gördüğümü söyledim, sonunda anama dedim ki:

— Anneciğim! Bana izin ver ve beni Hak teâlâya ısmarla.

Hak yoluna gayret edeyim, gurbete gideyim, ilim tahsil edeyim, ilmimle amel edeyim, inşa'allahu teâlâ mârifetullah hâsıl eder ve ariflerden olurum.

Anacığım, beni sevdi ve okşadı.

— Oğul! dedi. Mademki, böyle hayırlı bir niyetin var, ben, seni Allâhu teâlâya ısmarladım. Var git oğul, ilim öğren ama sana nasihatim odur ki, nerede olursan ol, doğruluktan ayrılma! Sakın, sakın hiç yalan söyleme!

Kalktı, gitti babamdan kalan altınları getirdi ve önüme koydu. Almak istemedim ısrar etti. Her ne kadar:

— Anacığım, sen bir garip ve zayıf hatunsun. Benden çok sana haktır ve lâzımdır, bu altınlar sende kalsın, dedimse de dinlemedi ve abamın koltuğuna kırk altın dikti.

Anamın elini öperek duasını aldıktan sonra, yola çıktım. Bağdat'a gitmekte olan bir kafileye katıldım ve yola çıktım. Birkaç gün yol aldıktan sonra, kafilenin önüne eşkiya çıktı ve üzerlerinde ne varsa hepsini aldılar. Birisi de benim yanıma geldi ve sordu:

— Yiğit, senin neyin var?

— Kırk altınım var, dedim.

Benimle alay ederek gittiler ve paralarımı almadılar. Her halde yaşım küçük olduğundan, bende bu kadar para bulunabileceğine ihtimal vermemişlerdi. Haramiler, herkesi soyduktan sonra reislerinin yanma gitmişler ve kendisine olup bitenleri anlattıktan sonra, benim sözlerimi de nakletmişler.

Eşkiyanın reisi, benim halimi ve sözümü merak etmiş olacak ki, beni yanma çağırttı ve sordu:

— Senin de bir şeyini aldılar mı?

— Hayır, hiçbir şeyimi almadılar, dedim.

— Senin neyin vardı ki? diye üsteleyince:

— Hırkamın koltuğu altına dikilmiş kırk altınım var, cevabını verdim.

— Hırkanı çıkar; bana ver, dedi.

Çıkardım, verdim. Koltuk altını söktü, altınları çıkardı ye saydı. Sözlerimin doğru olduğunu anlayınca, hayretle sordu:

— Demek kırk altınım var dediğin doğru imiş. Halbuki, adamlarım sözüne inanmamışlar ve hatta seni alaya alarak üzerini bile aramamışlardı. Hırkanda kırk altın dikili olduğunu söylemeseydin, ben de paralarını almaz geçer giderdim.

Neden, paran olduğunu saklamadın? Doğruyu söyledin?

— Anam bana (Oğul! Nerede olursan ol, sakın yalan söyleme!) diye tembih etti. Ben de ona, hiçbir zaman ve hiçbir şekilde yalan söylemeyeceğime söz verdim. Onun için, sorduğunuz zaman size de doğru söyledim. Bana anamın öğüdü odur ki, benim gideceğim yola yalancılık sığmaz. Hak yoluna girenlerin, doğruluk ve gerçeklik en büyük sermayeleri dir. Hak teâlâ, doğruları ve gerçekleri sever, yalancıları sevmez. Ben de onun için yalan söylemem ve nerede olursam olayım doğru konuşurum, dedim.

Haramilerin başı, dikkat ve ibretle yüzüme baktı:

— Ey yiğit! dedi. Sen, helâl malını haramiden kurtarmak için dahi yalan söylemedin. Oysa, ben bütün ömrümü yalancılık ve haramilik ile geçirdim. Benim halim nice olur? dedi ve gelip elime yapıştı. Bir daha haramilik yapmayacağına söz verdi ve tövbe etti. Emrinde bulunan kırk harami de reislerinden sonra birer birer elime yapışarak haramilik etmeyeceklerine ve yalan söylemeyeceklerine söz verdiler ve tövbe ettiler. Kafile halkından aldıkları mal ve paranın tamamını kendilerine teslim ettiler ve bu

arada benim kırk altınımı da geri verdiler. İşte, o zamandan bu zamana kadar, doğruluk ve gerçeklik üzerinde dururum, buyurdular.

Ey sadık tâlip:

Sen de bir mürşid-i kâmile eriştiğin zaman, gerçeklikle ve kâmil iradetle onun elini tutup tövbe et, şeksiz şüphesiz kısa zamanda maksadına ulaşır ve inşa'allahu teâlâ yüce mertebelere erişirsin. (Vallahu â'lem.)

99- TÖVBE- TELKİN- İRADET- HALVET- ÇİLE NE DEMEKTİR?

Ey aziz kardeş:

Gerçek müritliğin şartlarını yukarıda anlattım. Üç şartı daha kaldı. Onu da söyleyeyim:

Bunlardan birisi, tövbe etmek ve ondan sonra şeyhe teslim olmaktır. Teslim olunca da neyin varsa getirip onun önüne koymak, onun muhabbetini ve velayetini gönülde sağlamlaştırmaktır.

Şeyh edinilen zatın elini öperek tövbe edenler, o elin Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem efendimizin eli olduğunu bilmelidirler. Hakikatte de şeyhin eli Resûl-ü zişânın mübarek eli gibidir. Nitekim, bazı azizler buyurmuşlardır:

Tövbe ve biat te, şeyhin eli aleyhissalâtü vesselam efendimizin eli gibidir. Şeyh, Resûlullâhın halifesi ve Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz de Allahu teâlânın halifesidir.

Nitekim, Allahu teâlâ Feth sûre-i celilesinin 10. âyet-i kerimesinde: **(Muhakkak ki, sana biat edenler; gerçekte Allâhu teâlâya biat etmişlerdir. Allahu teâlânın eli, onların ellerinin üstündedir.)** buyurmuştur.

Bundan da anlaşılıyor ki, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Allahu teâlânın yeryüzünde halifesidir. Bunu böylece bildikten sonra, şu gerçeği de bilmelidir ki, tövbe bütün ibadetlerden Öncedir. Bütün ibadetler, tâatler, riyazetler, mücahedeler; Hak huzuruna arz olunca geri çevrilmesin ve sana fayda versin istersen, tövbeyi öne almalısın. Çünkü, Allahu teâlâ da böyle buyurmuştur:

"O; şirk, nifak ve mâsiyetlerden tövbe edenler ve Hak teâlâya ihlâs ile ibadet edenler..." Tevbe sûresi- 112

Demek ki, sen de önce tövbe etmelisin. Ondan sonra, diğer şartları yerine getirmelisin. Eğer, bu şartların içinde tövbe olmazsa, bu kitapta söylenilen sözlerden sana hiçbir fayda hâsıl olmaz.

Tövbeden maksat nedir ve tövbenin şartları nelerdir, şimdi de sana onları söyleyeyim.

100- TÖVBENİN ŞARTLARI

Tövbeden maksat, **nefsin kötü ve çirkin sıfatlarını**, iyiye döndürmektir. Yani, nefs-i emmâreyi levvâmeliğe, mülhimeliğe, mutmainneliğe eriştirmek ve IRCÎ'IY hitabına kabiliyet kazandırmaktır. Bu da ancak ihlâs ile tövbe etmekle mümkündür. Tövbe ettikten sonra, salih ameller işlemeli, riyazet etmeli, zikrullaha devam etmelidir. Bu dört şeyin hâsiyyeti, **nefs-i emmârenin** bütün yaramaz sıfatlarını iyiye çevirir.

Nitekim, Hak teâlâ Hûd sûre-i celilesinin 114. âyet-i kerimesinde:

"Gündüzün iki tarafında ve gecenin gündüze yakın vakitlerinde namaz kıl. Çünkü iyilikler kötülükleri giderir. Bu öğüt alanlar için bir öğüttür.'' buyurmuştur.

Hasenattan murad, yukarıda saydığımız dört şeydir. Bunlara devam edenler, nefs-i emmârenin çirkin ve kötü sıfatlarını mahvetmiş olurlar. Tövbeden maksat da budur.

Tövbe ile ibadet şuna benzer:

Bütün ibadetler, sedefe benzetilecek olursa, tövbe o sedefin içinde inci gibidir. Bir kimsenin damlar dolusu sedefi olsa, ama aralarında bir tek inci bulunmasa, o sedeflerin hepsi nasıl değersiz ve hiç olursa, tövbesiz ibadet de aynen böyledir. Bir kimsenin yüz yıl ömrü olsa, bu yüzyılı ibadet ve tâ'atle geçirse, onun ibadetleri kabul olunmaz. Bütün bu ibadetleri, Hak teâlâ katında bir sineğin kanadı kadar değersizdir.

Şunu muhakkak olarak bilmiş ol ki, tövbesiz kişi yarlıganmaz (af edilmez), tövbesiz kişi cennete giremez, tövbesiz kişi veli olamaz, tövbesiz kişi günahlardan kurtulamaz.

Şu hâlde, sen de (Bugün!) (Yarın!) deme, hemen tövbeye gel!

Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz buyurmuşlardır ki:

"Tövbe etmek istedikleri halde, tövbe edemeyenler helak oldular."

İbn-i Abbas radiyallahu anh hazretleri buyurur ki:

"Fakat, insan önünde ki (diriliş ve hesabı) yalanlamak ister."

Kıyamet sûresi: 5. âyet-i kerimesinde Allahu teâlâ: "insan, günahını öne alır ve tövbesini geri bırakır. Bir gün gelir kî, o tembelliği ve gevşekliği yüzünden, yaramaz bir fiil işlerken tövbesiz olarak ölür, gider," buyurur.

Cenab-ı Fahr-i risâlet efendimiz buyurmuşlardır ki.

"İstiğfar eden kişi, bir günde yetmiş kere tövbe ederek tövbesini bozsa ve günah işlese, o günah onun üzerine kalıcı değildir.''

Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz hazretlerinden rivayet olunmuştur ki:

Beni-İsrail zamanında Kifil adında birisi vardı, türlü türlü günahlar işlerdi. Bir yıl kıtlık oldu ve hiç kimsede dirhem buğday kalmadı. Oysa, bu Kifilin çok buğdayı vardı. Bir kadın, ondan buğday almağa geldi. Kifil, o kadıncağıza:

— Gel, seninle tenha bir yere gidelim. Sen bana teslim ol, ben de sana buğday vereyim, teklifinde bulundu. Kadın, razı olmadı ve evine döndü. Kocası, buğday alıp almadığını sordu ve kadın da olup bitenleri olduğu gibi ona anlattı.

Bu defa kocası:

— Biliyorsun, çocuklarımız aç, pazarda ise dirhem buğday yok, git Kifile: (Ferman senindir!) de, dedi.

Kadın, tekrar Kifilin yanma gelerek kocasının sözlerini nakletti. Kifil, onu alıp tenha bir yere götürdü ve kadına el atınca, onun şiddetle titrediğini gördü ve sordu:

— Niye böyle titriyorsun?

Kadın cevap verdi:

— Ey Kifil! Allâhu Teâlâ'm azabı çok şiddetlidir. Ben, Allah'tan korkuyorum.

— Öyle ise neden geldin?

— Ne yapayım? Yavrularım açlıktan bunaldılar, onun için geldim.

Kifil, bu sözleri duyunca ürperdi ve:

— Sen, kadınlığınla Allahu Teâlâ'dan korkarsın da ben erkekliğimle korkmaz mıyım? dedi ve derhal kadından elini çekerek, işlediği kötülüğe nâdim oldu ve tövbe etti. Kadına, altmış altınlık buğday verdi:

—Allah rızası için bunları kabul et, diye de yalvardı.

Kadıncağız buğdayı aldı ve Kifile çok dualar etti ve:

— Sen, beni azad ettin, Allah teâlâ da seni azad eylesin, dedi.

Kifil o gece öldü. Kapısının üzerinde:

"Zinayı terk ettiği için, Kifili bağışladık." yazılmış olduğunu gördüler.

Hak teâlâ, Kur'an-ı aziminde buyurmuştur ki:

"Allâhu teâlâ, kullarının tövbelerini kabul ve dilediğinin günahlarını affeder." Şûrâ sûresi: 25

Öyle ise, ne duruyorsun? Günahlarına tövbe etmek için ne bekliyorsun? Bu âyet-i kerimeyi hiç işitmedin mi? Akılları başlarında olan kimseler, her gün hatta her nefeste tövbe ederler.

Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz, biz âciz ve günahkâr ümmetinin, ansızın ölüm gelip çatarak tövbesiz can vermemizden kaygılanarak buyurmuşlardır ki:

"Vaktini kaçırmadan önce, namazınızı kılmakta acele ediniz, ölüm gelip çatmadan önce, tevbe etmekte acele ediniz."

Evet, ölüm gelip çatmadan önce tevbe etmekte acele etmelidir ki, sonra dil mi tutulur, insan konuşamaz mı olur, hiç bilinmez.

Azizim:

Seyyid-i kâinat aleyhi efdal-üt-tahiyyât efendimiz, her gün her gece yüzlerce defa istiğfar ederdi. O sultan-ı din-i mübin, günde yüzlerce defa tövbe ve istiğfar ederse,

sana ve bana binlerce kere tevbe ve istiğfar etmek düşer. Belki, bizler için bu kadarı bile azdır. Hak teâlâ kullarına buyurur:

"Ey müminler, hep birden Allah'a tövbe ediniz ki, kurtuluşa eresiniz." Nur Sûresi 31

Enes radıyallahu anh, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimizden rivayet ederek buyurur ki:

"Hak teâlâ hazretleri katında tövbe edenlerin seslerinden sevgili ses yoktur. Tövbe eden kul, bir kere (Yâ Rab!) dese, arş üzerinden: (Lebbeyk yâ kulum! Dile benden ne dilersen. Şimdi, sen benim katımda bazı meleklerim gibisin) diye nidâ gelir."

Tövbe edenler için ne büyük saadet ve ne büyük beşaret!

Fakat, tövbe edenlere tövbelerinden sonra, birkaç şeyi tebdil etmeleri vaciptir. Evvelâ, sohbeti tebdil etmelidirler.

Cenâb-ı risalet meab efendimiz hazretleri, bir Hadis-i şeriflerinde buyurmuşlardır ki:

"Ey mü'minler! Hepiniz Allâhu teâlâya tövbe ve rücû ediniz ki, felâh bulasınız."

Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz şöyle buyurur.

"Allahu tebareke ve teâlâ hazretleri buyurur: **(Ey âdemoğlu! Tövbe edersen, kabul ederim. Cehd edersen, hidayet veririm. Dua edersen, icabet ederim. Bir şey istersen, onu veririm. Şükredersen, ziyade ederim. Tevekkül edersen, her işinde sana kifayet ederim, işlerini bana bırakırsan, seni korurum ve inayet ederim.)"**

Evet, bahsimize devam edelim: **Sohbeti ve sohbet ettiği kişileri değiştirmelidir**. Zira, değiştirmez ve yine önceki gibi muhalif kimseler le sohbete devam ederse, tövbe ettiği yolda bulunmamış olur. Zira, o muhalif arkadaşları, kendisini yine tövbe yolundan çıkarırlar. Onun için, tövbe eden kimse cahillik zamanında arkadaşlık ettiği kimselerden ayrılmalıdır, tövbekârlar ile arkadaşlık etmelidir. Ancak bu sayede SIRAT-I-MÜSTAKİM üzerinde bulunabilir. Çünkü, herkes düşüp kalktığı, görüşüp kaynaştığı kimselerin huylarını kapar ve kıyamet gününde de herkes düşüp kalktığı kimselerle haşr olur. Fesat ehline yoldaşlık edenler de onların fiillerine uymuş ve onlarla birlik olmuş sayılırlar. Halbuki, sonunda da pişman olur:

Yazık, yazık bana ki filân kişiyi ne olaydı da dost ve ahbap edinmeseydim, derler.

Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz buyurmuşlardır ki:

— ***"Bir kimse ile dostluk ve ahbaplık etmek istediğiniz zaman, onun kimlerle dostluk yaptığına bakınız. Eğer, kötü kişilerle düşüp kalkıyorsa, ondan uzaklaşınız."***

Onun için, daima sâlih kişilerle dostluk ve ahbaplık etmelidir ki, kıyamet gününde salihler ile haşr olunalım.

Âlimler, bu manaya bakarak demişlerdir ki:

Kişiye nasıl olduğunu sorma! Kimlerle düşüp kalktığına bak, yoldaş olduğu kimselerin hallerinden, onun da hali anlaşılır.

Zira, yoldaş yoldaşa uyar ve birbirlerinin işlediklerini işlerler. Herkesin haline yoldaşı tanık olur demişlerdir.

Denilmiştir ki: "Tabiat, tabiatten sahibinin haberi olmadan çalar."

Yani, bir kişi arkadaşlık ettiği kimsenin huyunu farkında olmaksızın alır, onunla huylanır.

Aleyhissalâtü vesselâm efendimiz hazretleri buyurmuşlardır ki:

Kötü arkadaşın misali, demirci dükkânına benzer. Oraya girip oturanlar, körüklenen ocaktan ve dövülen demirlerin kıvılcımlarından yanmasalar bile, kötü kokular üzerlerine siner, toz ve kurum bulaşır. Hatta, yakması da muhtemeldir. Zira, o kötü kokular ve tozlarla kurumlar, etrafa saçılan kıvılcımlar, mutlaka bir yerine dokunur.

Mevlânâ Celâlüddin-i Rûmî, buna münasip bir beyit buyurur:

— "Salihlerle sohbet et ki, sâlihlerden olursun; Zalimlerle sohbet etme, zalimlerden olursun."

Şeyh Sadi-i Şirâzi de kitabının evvelinde, buna münasip bazı beyitler söylemiştir. Kötü kişilerle düşüp kalkanlara nasihat olsun ve daima iyilerle oturup kalksınlar ve iyilerin kemallerinin yakın olanlara da sirayet ettiğini bilsinler diye, aynen sunuyoruz!

Bu beyitlerin mânası şudur:

Bir gün, hamamda bazı kimselerin bir tas içine koydukları güzel kokulu çamuru başlarına ve sakallarına sürdüklerini gördüm. O kadar nefis ve güzel kokuyordu ki, kokusu dimağıma sindi. Gönül diliyle sordum: (Ey kil, bu izzet ve şeref sana nerden hâsıl oldu? Misk misin, amber misin ki, kokundan mest oldum.) dedim. O da bana hal diliyle cevap verdi: (Ben, hakir bir toprak idim. Lâkin, bir müddet o aziz gül ile birlikte bulundum. Onun izzetinden, bana da kemal sirayet etti. Onunla kısa zaman beraber bulunup sohbet etmemin eseri ve neticesi olarak, bu azizlerin başlarında ve sakallarında yer buldum ve aziz oldum. Amma, yine hor-hakir toprağım,) dedi.

Ümmi Kemal de, Şeyh Sadi'nin bu beyitleri anlamında, Türkçe bir beyit söylemiştir:

"Değme kil hamam içinde gör ne kokar gül gibi,

Hemneşin oldu meğer kim bir nice gün var dile."

Tövbenin ilk şartının, kötülerle sohbeti ve arkadaşlığı terk etmek olduğunu böylece anlattıktan sonra, diğer şartlarına geçebiliriz:

Tövbe edenin uyması gereken **ikinci şart** da suretini değiştirmesidir ki, tövbe edene bu dahi vâciptir. Mademki, sofiler yoluna girmiştir ve onların arasına karışmıştır, yabancı suretinden çıkarak sofilerin suretine girmelidir ki, sâlihlerden olabilsin. Zira, sofi suretine girince, mâsiyeti irtikâp edemez, ederse onu ayıplarlar: (Bu suretinle, sana bu işler yakışmaz.) derler. Kendisi de halkın bu gibi ayıplamalarından çekinerek, o kötü işi terk eder.

Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz buyurmuşlardır ki:

"Kim bir kavme benzerse onlardandır."

Tövbe edene **üçüncü** vacip olan, lokmasını düzeltmek, helal lokma yemektir. Eğer, yine haram ve şüpheli yemekler yerse, o lokmalar kendisini yine eski haline alır, götürür. Tövbe etmek, Hak velilerine ulaşmak odur ki, lokmayı ve hırkayı tebdil ve terk etmelidir. Zira, talibin giyeceğinin de sünnet üzere olması gerektir. Sünnet üzere elbise, yine meşâyih libasıdır. Sofilerin, şeyhleri elinden giydikleri haramdan ve şüphelerden uzaktır.

Bir kişinin elbisesinde haram olsa, Hak teâlâ onun farzlarını ve nafilelerini o haram üzerinden gitmeyince kabul buyurmaz.

Cenâb-ı fahr-i risâlet efendimiz buyurmuşlardır ki:

"Bir kimse, on akçeye bir elbise alsa, o on akçeden yalnız birisi haram olsa, Hak teâlâ onun farzlarını ve nafilelerini kabul buyurmaz."

Sofi olanların, giydikleri de mânen ve maddeten tertemiz olmalıdır. Giyinmek hususunda gönlündeki niyeti, sıcağa ve soğuğa karşı korunabilmek olmalı, sünnet-i seniyye ve meşâyih tariki üzere giyinmelidirler.

Şeyh **Süfyân-ı Sevri** radiyallahu anh, evinden çıkarak dervişlerinin yanma gitti. Dervişleri, şeyhin hırkasını ters giymiş. Bulunduğunu gördüler ve kendisini ikaz ettiler. Hiç aldırış etmedi ve onlara dedi ki:

— Ben bunu, Allah rızası için giydim. Fakat, ters olduğunu fark edemedim. Şimdi, halk rızası için sırtımdan çıkarıp yüzünü döndürerek Hak rızası için olan bir şeyi halk rızası için değiştiremem.

Eğer, hırkanın yüzünü çevirip giymiş olsaydı, halk içinde riyâ olurdu. Fakirlerden bazıları, bir gömlek içinde ömür geçirmişlerdir. Hz. Ali kerremallahu vechehu ve radiyallahu anh efendimiz, üç gümüşe satın aldığı bir gömleği giyerdi. Sonra, o gömleğin kollarını parmaklarının hizasında kestiğini gören Resûl-ü zişân efendimiz, **Hz. Ömer** Radiyallahu anha şöyle buyurdu:

"Dostuna kavuşmak istersen, gömleğini yama, ayakkabını dik, emelini kısa tut, doyuncaya kadar yemek yeme."

HİKÂYE

Bağdat camiinde bir kişi vardı. Yaz- kış bir giyecek giyerdi. Kendisine sordular:

— Niçin hep aynı elbiseyi giyiyorsun? Dedi ki:

— Ben, eskiden sık sık elbise değiştirirdim. Bir gece rüyamda gördüm ki, cennete vardım. Cennette fakir bir cemaat ile karşılaştım. Oturmuş, bir sofrada yemek yiyorlardı. Onlarla birlikte yemek yemek istedim. Melekler geldiler ve elimden tutarak, beni onların arasından kaldırdılar ve bana dediler ki:

— Bunlar dünyada, bir elbiseden başka giymezlerdi. Senin iki gömleğin vardı. Onun için, sen bunlarla oturamazsın.

O zaman, bir gömlekten başka giymeyeceğimi nezrettim. Ondan dolayı, yaz- kış bu gömlekle geziyorum ve ölünceye kadar da böyle kalacağım, dedi.

Gerçekten, yetecek kadarından fazla giyinmek şöhretten ötürüdür. Şeyh Bayezid-i Bestamî rahmetullahi aleyh de bir gömlek giyerdi. Âlem-i cemale intikal buyurduğu gün, o gölekten başka bir şeyi bulunmadı.

Ebû Hafz-il Haddâd rahmetullahi aleyhi buyurur ki.

— Fakirin, yani sofiliğe heves edenin elbisesini yeni görürsen, ondan asla hayır umma!

Ashab-ı sûffe, oturup yatarken toprak ile aralarına bir şey koyma, bir şey koymayı çirkin görürlerdi.

Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz buyurmuşlardır ki:

"Kim ki, giyinmeye muktedir olduğu halde, güzel elbiseler giymeyi terk ederse, Hak teâlâ ona cennet hüllelerini giydirir."

"Şeyh **Abdülkadir-i Geylâni** rahmetullahi aleyh, bir renk elbise giyer ve taylasan sokunurdu. (sarık sarıp ucunu sarkıtmak)"

Şeyh Ali bin Heybeti rahmetullahi aleyh, daima siyah elbise giyerdi.

Ebu-Derdâ radiyallahu anh, vefat ettiği zaman kırk yerinden yamalı bir gömleğinden başka bir şeyi çıkmadı. Fakat, verdiği zaman dört bin dinarı birden verirdi.

Hz. Ömer radiyallahu anh hazretleri, bir kimsenin ince elbiseler giydiğini görünce, elindeki âsâsı ile ona hücum eder:

— Bu ince giyecekleri kadınlara bırak, onlar giysinler, diye haykırırdı.

Resûl-ü zişân efendimiz bir Hadis-i şeriflerinde buyurmuşlardır ki;

"Gönüllerinizi, aba giymekle nurlandırınız. Zira, aba giymek dünyada horluktur ve âhirette nurdur. Halkın sizi medh-ü senâsıyla dinlerinizi İfsad etmekten sakınınız."

"Rivayet olunur ki, Fahr-i kâinat aleyhi efdal-üt-tahiyyât efendimiz hazretleri, eski aba ve eski ayakkabı giyerler ve köleleri ile birlikte oturup yemek yerlerdi."

Nitekim, bir Hadis-i şerifte de şöyle buyurulmaktadır:

"Her kim, dünyada şöhret elbisesi giyerse, Hak teâlâ ona kıyamet günü horluk elbisesi giydirir."

Tâlib-i hak olan ve gerçek sûfi olmak isteyen kişiler, şeyhleri eliyle sofi elbisesi giymeli ve böylelikle hakikî mürit olmalıdır.

101- HIRKA-İ İRADET VE HIRKA-İ TEBERRÜK

Müritler, üç mertebe üzeredir ve hırka iki nevidir:

1) Hırka-i iradet,

2) Hırka-i teberrük

İradet hırkasını, hakikî müritlere giydirirler. Onlar, şeyhin huzurunda bulunur, hizmet ederler ve maksuda ulaşıncaya kadar o hırkayı giyerler.

Teberrük hırkasını, müride benzeyip özenene ve özenenlere özenlere giydirirler. Onlar, bazan şeyh huzuruna gelirler ve bazan da kendi iş ve güçleriyle meşgul olurlar.

İradet hırkasını giyenler, daima hizmette ve şeyhin eli altında bulunurlar. Onlara, hakikî mürit denir. Teberrük hırkasını giyenlere ise, müteşebbih (özenip benzeyenler), müteşebbih-i müteşebbih (özenenlere özenenler) derler. Fakat (Kim bir topluluğa benzerse onlardandır,) Hadis-i şerifi gereğince, özenenler de sadakatleri doğrultusunda hakikî mürit ile beraberdir.

Bu hırkayı, şeyh elinden giymenin faydası nedir, bir tesiri var mıdır, yoksa bir özenti midir, diye sorulacak olursa; cevap verir ve deriz ki:

Hırkayı, şeyhin elinden giymenin faydaları çoktur. En mühim faydalarından birisi de şudur: Yusuf peygamberin gömleği, Yakup peygambere nasıl fayda verdi ve gözlerinin açılmasına sebep olduysa, Beşir gömleği getirir getirmez Yakup aleyhisselâmın gözleri nasıl açıldıysa, hırkanın da şeyh elinden giyilmesinde talibin kalbine tesiri vardır. Taliplerin de gönül gözlerinin açılmasına sebep olur. Arayış tefsirinde böyle zikr olunmuştur. Diğer tefsir kitaplarında da açıklanmıştır ki Nemrud, İbrahim peygamber aleyhisselâmı, ateşe attıracağı vakit çırılçıplak soy muşlardı. İbrahim aleyhisselâm ağlamaya başladı. Neden ağladığını soranlara.

— Edep yerim açıldığı için ağlıyorum, cevabını verdi.

Cebrail aleyhisselâm, Hakkın emriyle ona derhal cennetten bir gömlek getirerek giydirdi. O gömleğin çok mühim özellikleri vardı. Onu, uzun boylu bir kimse giyse, derhal uzardı. Kısa boylu birisi giyince de kısalırdı. Kim giyse, ona uyardı. Hasta giyse, şifa bulurdu, ölü giyse, dirilirdi.

O gömlek, İbrahim aleyhisselâmdan sonra, İshak peygamber aleyhisselâma miras kaldı ve Yakup peygamber aleyhisselâm da o gömleği gümüşletti, heykel edip oğlu Yusuf'un boynuna astı. Cennet bezlerinden gayet nazik bir gömlek idi. Ne dokumacı dokumuş, ne terzi dikmişti.

Yusuf aleyhisselâmı, kardeşleri çırılçıplak ederek kuyuya attıkları zaman, Cebrail aleyhisselâm geldi, gömleği ile birlikte çıkarılan o heykeli tekrar Yusuf aleyhisselâmın boynuna astı. Sonra, kuyudan kurtarıldı ve uzun maceralardan sonra Mısır'a sultan oldu. İşte, bu sırada Yusuf aleyhisselâma, babası Yakup aleyhisselâmın ayrılığına dayanamayarak çok ağladığı ve bu yüzden gözlerinin görmez olduğu haberi geldi. Bu haber üzerine Cebrail aleyhisselâm nâzil olarak, Yusuf aleyhisselâma o gömleği babasına göndermesini bildirdi. Yusuf aleyhisselâm, Beşir ile gömleği babasına gönderdi, Yakup aleyhisselâm gömleği gözlerine ve yüzüne sürer sürmez, derhal gözleri açıldı.

Şimdi, şunu iyice bilmiş ol ve itikat et ki, sadık müride de şeyhin hırkası yetişince, o müridin gönül hastalığı şifa bulur, şeyhin bereketi ile ölü giyse dirilir. Kapalı gönül gözü açılır.

Şeyh, müride hırka giydirirken, mübarek elini hırkanın yakası içine geçirmeli, üç kere tekbir etmeli ve sonra müridin başından geçirmelidir.

Ey aziz:

Müride, şeyhin hırkasını giymek, Hakkın inayeti yetişmesidir. Hakkın fazlından olarak, o mübarek hırka kendisine müyesser olmuştur, iradet hırkasının vasfı çoktur. Sırası gelince, inşa'allahu teâlâ söylenecektir.

-TEBERRÜK HIRKASI

Sûfilere özenip onlar gibi olmak isteyen, teberrük hırkasını giymekten maksatları, sureten sûfilere benzemek, kendileri ile bereketlenmektir. Bu gibi kimselerden sohbet ve tasavvuf talep edilmemeli, hatta müritliğin şartlarını yerine getirmeleri dahi istenmemelidir. Ancak bunlar, sûfilerin sohbetlerine gelebilirler ve onların bereketiyle zamanla yetişir, sûfilerin edepleri ile edeplenirler. Hırkai teberrük bu usül üzere giydirilebilir. Fakat, iradet hırkasını yalnız sadık ve hakikî müritler giyebilirler.

Şeyhler, müritlerine hırka giydirdikleri zaman, müstehap olanı renkli giydirilmesi dir, ki tâlibe yıkamak gibi bir zahmet yüklenmesin.

Şeyh Ebül-Fahr Hemedani rahmetullahi aleyh buyururlar ki:

Bağdat'ta, Şeyh Ebû-Bekir-iş-Şuruti nin yanında oturuyordum. Kirlice hırka giymiş bir derviş, hücresinden çıkarak yanımıza geldi. Bazı dervişler ona:

— Hırkanı neden yıkamıyorsun? diye çıkıştılar. Derviş, kendisini savunmak için:

— Kardeşler, Giyeceğimi yıkamaya hiç elim değmiyor dedi.

Eğer, o dervişin hırkası renkli olsaydı, hem yıkamak zahmetinden kurtulur, hem de diğer dervişlerin sitemlerine uğramazdı.

Şimdi ey kardeş:

Şunu bilmiş ol ki, bu sûfiler ve dervişler, hırka ve kisve giyip, tövbe ettikten, halvete girip erbain çıkardıktan, zikir halkasına oturduktan, irşât ve terbiye gördükten sonra, onların sözlerinde ve fiillerinde Allah'a ve Resûlullah'a muhalif bir şey bulunmaz ki, onlara kötü gözle ve kötü zanla bakılabilsin. Zira, bunlar her ne yaparlarsa hepsi Resûl-ü zişândan, ashab-ı kirâmdan aktarılarak silsile ile gelmiştir.

Ey gerçekten Hakka talip olanlar ve sadık mürit olmak isteyen mümin kardeşler:

Sakın, bazı kendini bilmezlerin, tasavvuf zevkinden anlamazların, kendilerini beğenmiş kimselerin sövüp saymalarından, atıp tutmalarından ve kötü gözle bakmalarından kaçarak, sûfiler ile sohbetinden ve sûfiler semtinden uzak kalma! Olur ki, bozguncuların meşrebinden sana da bir hal geçer de inkâr edenlerden olursun. Yarın, kıyamet gününde onlar sevinip gülerlerken, sen oturur ağlarsın. Zira, bu tasavvuf yolu zuhur edeli den beri, sûfilerin sözlerine ve fiillerine kızanlar, sövenler, kötü söyleyenler olmuştur. Hatta, din-i İslâm'ın çıkışında kâfirler ve münafıklar, müminlerin halleri ve fiilleriyle nasıl alay etmiş, eğlenmişlerse, sûfilere de aynı tecavüz

ve haksızlıklar yapılagelmiştir. Sövmek ve alay etmek, münafıklardan kalmış bir huydur. Sadık mü'minler ve âşık müritler, bu gibilerin sövüp saymalarına ve atıp tutmalarına asla aldırış etmezler, bilâkis şevk ve heyecanla sadıkların peşi sıra gitmeye ve iki cihanda saadet ve devlet elde etmeye çalışırlar. Her halde, meşâyihin tarikine uymak lâzımdır.

102- TARİK VE MEŞREP İKİ NEVİDİR

Meşâyihin tariki ve meşrebi iki nevidir:

1) Birisi; hırka giyer ve giydirir, sülûk ettirir.

2) Diğeri ne giyer ne giydirir, amma sülûk ettirir.

Bunların her ikisi de haktır ve ikisinin kasıtları doğrudur. Hadis-i şerif ile hüccetleri de vardır. Şeriatten şahitleri de vardır. Bunları, özetleyerek söyledik.

Şunu da bilmiş ol ki, bir kimse gelip bir şeyhe iradet getirdikten ve tövbe ettikten sonra, o şeyhe hediye vermek sünnettir. Nitekim, el alıp tövbe etmek de sünnettir.

Nitekim, Kâ'ab bin Malik radiyallahu anh buyurur ki:

Cenâb-ı fahr-i risâlet efendimize sordum:

— Yâ Resûlallah! Ben tövbe ettiğime şükranımı belirtmek için bütün mallarımı Allah yoluna fakirlere dağıtayım ve evlerimi de fakirlere sadaka edeyim.

Efendimiz tebessüm ederek:

— Yâ Kâ'ab! Malının üçte birini vermen yeter, buyurdular.

Kâ'ab bin Malik de bu emr-i peygamberi üzerine malının üçte birini fakirlere dağıttı. Onun şükranını ifade etmek için yaptığı bu bağış, sûfilere de örnek oldu ve tövbelerinden sonra şükran için hediye vermek sûfilerin sünneti haline geldi. Zira, onların kastları selefe riayet etmektir. Bu sûfilerin işi, öyle bir iştir ki, islâm taifeleri arasında buna bire bir riayet ederler.

Zira, Hak teâlânın kelâmını ve Resûl-ü zişânın Hadis-i şeriflerini düstur tutarlar ve onunla amel ederek nefsin hevasından ve şeytanın vesvesesinden ve halkın dedikodularından sakınarak hidayet yolunda yürürler, ki melekût âlemine vasıl olanlar yine sûfilerdir.

Sûfiler, nefsin şehvetlerinden ve lezzetlerinden geçerler, Hak teâlânın kelâmını ve Resûl-ü müctebânın Hadisini işittikleri zaman; ruhları, kalpleri ve nefisleri ile dinlerler ve mütekellim-i hakikî olan Allâh'ın cemaline iştiyaklı olurlar ve onun kelâmı ile yakınlık kurarlar.

İster uzak ister yakın; hayalinle yaşarım,

Sana canım feda olsun; her dem seni görürüm,

Her zerremde gizlenmiştir sanki aşkın, şaşarım;

Dilimden hiç ayrılmayan zikrin ile yürürüm.

Sûfilerin halleri, bu beyitlerde zikredilmiştir.

Kardeş:

Sana dediğim bu hal, gerçekten sûfilerin halleridir. Yoksa, şehvetine düşkün cahillerle, dünya hırs ve hevesine kapılmış âlimler sûfi olamazlar.

Bilmiş ol ki, Hak teâlânın muhabbeti, gönülde yetişen bir ağaca benzer. Onun kökü inayettir (isteme). Suyu, şeriate riayettir. Şeriat suyu verilmeyince o ağaç kurur. Bu ağacın budakları kifayettir ve yaprakları velayettir. Gölgesi, Hak teâlâ ile yakınlık kurmaktır. Yemişi, Allahu teâlâya vasıl olmaktır.

Şimdi, sûfilerin halleri daima budur.

Şeyh Cüneyd-i Bağdadî rahmetullahi aleyh buyurur ki.

Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz, mahlukatı Hakka davet etse, tasavvuf ehli ve yakin ehli, bu davetten dost kokusunu alırlar. İnsanı daima meşgul eden ilgi ve ilişkileri ve bütün engelleyici güçlükleri mahvederek, nefs hevâlarını terk ederler. Mücahede zahmetlerini cana minnet bilerek, bunları yok eder ve Hak teâlâ ile muamelede sadık olurlar, zahirlerinde de bâtınlarında da edeplerini güzelleştirirler, bütün âlemlerden kesilerek, kalplerini, ruhlarını ve sırlarını mâsivallah (Allâh'ın haricindeki her şey) muhabbeti bulanıklığından temizlerler. Hak teâlâ da onların kalplerini kendi tecelliyatı ile ilel ebed ihyâ buyurur.

Ger dirgiresin beni sen ey perver sıfat,

Sanma ki bu tenim ruhuyla bula hayat,

Aşk ile diri bil "beni, ruh ile değil;

Zira ki ruhlarını göreli, şahım oldu murat.

Sûfiler, öyle vakitler olur ki, Hak teâlânın kelâmını ve Resûl-ü müctebânın Hadis-i şeriflerini okur veya can kulağı ile dinlerlerken, bizzat sahibinden dinler gibi olurlar.

Nitekim, Cafer-i Sadık radıyallahu anh, bir gün namaz kılarken bir sayha vurdu ve kendinden geçti ve düştü. İyi olup, tekrar kendisine gelince sordular:

—Ne sebeple düştünüz?

Şöyle cevap verdi:

— Kur'an okurken, birdenbire Kur'anı mütekellimden (bizzat sahibinden) işittim ve tahammül edemeyerek düştüm ve kendimden geçtim.

Bazıları, bu hal başlangıçta ve hamlığındaydı demişlerdir.

Ey aziz kardeş:

Hak teâlânın kelâmını ve Resûl-ü müctebânın Hadis-i şerifini işitip onunla amel etmek, dirilere nasiptir. Ölüler, bir şey duymaz ve işitmezler. Nitekim, Hak teâlâ Kur'anı azim-ül burhanda buyurur:

"Sen ölülere (Kalpleri ölmüş olanlara) sözünü işittiremezsin."

Yani: (Ey Habibim! Sen bizim kelâmımızı ve emirlerimizi, dünya muhabbeti ile gönülleri ölmüşlere işittiremezsin.) Buyurulmak istenmiştir. Burada, işitmekten murat tutmak ve uymak manasınadır.

Bu makamlar, riyazetlere, mücahedelerle ve dünyayı tamamıyla terk etmedikçe, bir kişiye hâsıl olmaz. **Bir gönül ki, dünya muhabbetiyle kirlenmiştir, o gönül melekût âleminden mahcuptur.** Böyle bir gönül, nasıl olur da sûfi olabilir ve birçok sırlara erişebilir? Şu hâlde, sadık müritlere Haktan gayrı her şeyin muhabbetlerini gönülden çıkartmaları ve bütün vakitlerini hak hizmetine sarf etmeleri gerekir. Bu yol üzerinde, yolunu kesebilecek her şeyden, kavimden, kabileden, oğuldan, kızdan, kadından cariyeden, maldan, mülkten vazgeçmek, bunların hepsini hak yoluna terk etmek, hatta kendi vücudundan dahi geçmek lâzımdır.

Bunu da bilmiş ol ki, sûfiler yolunda yürümek isteyen kimseler, **Nasuh tevbesi** (şartlarına uygun olarak içten, kalben yapılan tevbe) ile tevbe etmelidirler. Zira, o şeytan-ı lâ'in ki; Hak teâlâ, Fâtır sûre-i celilesinin 6. âyet-i kerimesinde: **(Zira, Şeytan sizin eski bir düşmanınızdır. Siz de inançlarınız da ve bütün işlerinizde onu düşman bilin. Her halinizde ondan sakının.)** buyurulmuştur.

Evet, kişi tövbe edince şeytan ona düşmanlığını artırır.

Tövbe eden kişiyi, tekrar günahlarına döndürmeye çalışır. Tövbesini bozdurmak ister. Şeytan yaman düşmandır, tövbe edeni görür, tövbe eden onu göremez. Onun için Allah teâlâ, şöyle buyurmuştur:

"Zira, o da onun ordusu da sizi kendilerini göremeyeceğiniz yerlerden görürler. Biz, mümin olmayanlara şeytanları dost kıldık." Araf sûresi: 27

Şeytan kuvvetli ve tövbe eden ise zayıftır. Onun için, tövbe edenler tövbe ettikten sonra kendilerini sağlam bir kaleye girerek emniyet altına almalı ve böylelikle o büyük düşmanının şerrinden ve hilelerinden emin olmalıdır. O sağlam kale LÂ ÎLAHE İLLALLAH kalesidir ki, Hadis-i Kudsi ile sabittir:

"La ilahe illallah benim kalemdir. Her kim, o hisarıma girerse, azabımdan emin olur."

Demek ki, tövbe eden kimseye öncelikle zikir kalesine girerek kendisini emniyet altına alması lâzımdır. Ondan sonra, daima zikir ile meşgul olmalı ve böylelikle şeytanın şerrinden emin bulunmalıdır. Nitekim, acem erenleri demişlerdir ki:

Ey dost! Senin adın yakinin de her hastaya sığınacak bir yer vardır. Senin kalene, nice şahlar ve müflisler sığınmışlardır.

Bu kaleye girenler, iki mertebe üzerine dir:

1) Hiçbir zaman kaleden çıkmayanlardır.

2) Bazan giren, bazan çıkanlardır.

Hiçbir zaman çıkmayanlar, gece-gündüz zikir ile meşgul olanlardır, ki Hak teâlâ Kur'an-ı kerimin de onları över, mert ve kâmil erlerdir buyurur.

"Nice adamlar vardır ki ne ticaret ne alım-satım onları Allâhu teâlâyı zikretmekten alıkoyamaz." Nûr sûresi

Bazan giren ve bazan da çıkanlar da arada zikir ile meşgul olup, diğer zamanlarında kendi iş ve güçleriyle uğraşanlar dır. İşte, bunlar için korku vardır. Çünkü, düşmanları olan şeytan pusuda hazır beklemektedir. Onları tuzağına düşürebilir.

Şu hâlde, o kaleden asla çıkmamaya azm etmelidir. O kaleden hiç ayrılmamalı ve şeytanın düzenlerinden emin bulunmalıdır. (Vallahu âlem).

Tövbenin vâciplerini böylece sıraladıktan sonra, şimdi de şartlarını bildireyim. Zira, şartsız tövbenin hiçbir zaman faydası yoktur.

Keşşaf 'ta rivâyet olunmuştur ki; bir arab mescid-i Nebeviye girdi ESTAĞFİRULLAH. ESTAĞFİRULLAH demeye başladı. Hz. Ali kerremallahû vechehu ve radıyallahu anh efendimiz de o sırada mescitte bulunuyorlardı. İstiğfar eden araba buyurdular ki:

— Ey a'rabi! Bu istiğfarı, yalnız dil ile söylemek, yalancıların tövbesidir.

A'rabi sordu:

— Yâ Ali! Lûtfeyle gerçeklerin tövbesi nasıl olur, onu söyle?

Hz. Ali efendimiz buyurdu:

— **Gerçekler tövbesinin altı şartı vardır.** Bu şartlar yerine getirilirse, o tövbeyi Allâhu teâlâ kabul eder ve günahları af eyler. İşte o altı şart şunlardır:

1) Geçmiş günahları hatırlayarak pişmanlık duymaktır.

2) Şimdiye kadar işlediğin bütün günahları terk etmektir.

3) Artık, bir daha günah işlememeye niyet etmektir.

4) Üzerinde kul hakkı varsa ödeşmek ve helâllaşmaktır.

5) Vücuduna günah lezzetini tattırdığı gibi, ibadet zahmetini de tattırmaktır.

6) Haram şeylerden besleyip meydana getirdiği eti, kanı, iliği ve kuvveti, mücahede ile Hak yolunda eritmektir.

Şu hâlde, her tâlip bu altı şey üzerinde gayet sıkı durarak tövbe eder, ibadet ve tâ'atle meşgul olursa, kısa zamanda maksuduna ulaşır.

Bu şartları sana biraz daha açayım ve açıklayayım ki, faydalı şeyleri tekrarlamakta çok büyük faydalar vardır:

Bunlardan birincisi, geçmiş günahları hatırlayarak pişmanlık duymaktır, demiştik. Bu pişmanlık öyle olmalıdır ki, günahlarla geçen o ömür için hayıflanmalı, acı duyup, utanmalı ve gönlü artık ölünceye kadar günah işlememeye alıştırmalıdır. Diliyle yalan ve kötü sözler söylememeli, gözleriyle harama bakmamak, elleriyle haram tutmamalı, ayakları ile harama yürümemek, karnına haram lokma koymamalı, zinadan ve her türlü kötülüklerden vazgeçmeli, bu gibi günahları ömrü oldukça bir daha işlememeye kasd etmelidir. Aynı zamanda, mâsiyyet işlemekte devam eden şer ehli kimselerle düşüp kalkmamalı, onlardan uzaklaşmalıdır. Zira, şer ehli kişiler, şeytan gibi olurlar. Şeytanı ve avenesini düşman edinmek ise, Hakkın emridir, ömürlerini gülüp eğlenmek, söyleyip söyletmekle geçirenleri Hak teâlâ sevmez ve Kur'an-ı kerimin de buyurur:

“Zira, Allâhu teâlâ şımarıkları sevmez.” Kasas sûresi: 76

Mizah ve gıybet ehli fesat ehlidir. Fakat, bunlar da tövbe ederler ve o kötü huylarını bırakırlarsa, kabul buyrulup affedilirler. Firavun, yıllarca Tanrılık dâvasında bulundu:

(Ene Rabbiküm-ül-âlâ- Ben, sizin yüce Rabbinizim!) dedi.

Eğer bu herzeyi terk ederek, bir kere;

(Sübhane Rabbiyle âlâ)

Demiş olsaydı, bütün günahları affedilir, cehenneme girmezdi, azap görmezdi.

Gör şimdi, ne keremi çok ve lütuf sahibi padişahtır! Yazık, yazık o kişilere ki, tövbe etmekte küsur ederler, bugün yarın diyerek tövbeyi ihmal ederler.

-HİKÂYE

Süleyman peygamber aleyhisselâmın, Asaf namında bir veziri vardı. Bir gün, bir günah işledi, tövbe etti. Fakat, tövbesinde sebat gösteremedi, yine günah işledi. Böylece, yetmiş kere tövbe etti. Sonunda, gitti boynuna bir demir vurdurdu. Süleyman aleyhisselâmın huzuruna da boynunda bu demir olduğu halde girer çıkardı.

Bir gün, Cebrail aleyhisselâm geldi. Hak teâlâ hazretlerinden Süleyman aleyhisselâma selâm getirdi ve dedi ki:

— Hak teâlâ, sana selâm eder, buyurur ki (Asaf kuluma boynundan o demiri çıkarmasını söylesin. Zira, benim tövbe eden kullarıma karşı rahmetim çoktur. Yine tövbe etsin, günahlarını affedeyim.)

Gördün mü, tövbenin faziletini!

Bir gün, Hz. Ali kerremallahu vechehu ve radıyallahu anh efendimizin huzurlarına birisi geldi ve:

— Yâ Ali! Ben, bir günah işledim. Ne yapayım? diye sordu. Hz. Ali:

— Tövbe et, buyurdu.

— Tövbe ettim, ama tövbemi bozdum.

— Yine tövbe et

— Ne zamana kadar tövbe edeyim?

Hz. Ali efendimiz buyurdular ki:

Şeytan, yenilinceye kadar.

Demek ki, günahların çokluğundan ve tövbe bozulduğundan dolayı, tövbeden vazgeçmek olmaz.

Tövbenin bir şartı da üzerinde kul hakkı varsa ödeşmek ve helâllaşmaktır, demiştik. Bir kimse, bir diğer kimseyi dövmüş, sövmüş veya incinmiş ise, hatırını kırmışsa helâllik dilemeli, birisinin bir şeyini almışsa gizli veya aşikâr ödemelidir.

Hatta, adam öldürmüşse bile, haklaşmalıdır.

Bir diğer şartı da Hak teâlâya karşı borçları varsa onları da ödemektir. Üzerinde namaz borcu varsa kaza etmeli, oruç borcu varsa oruç tutmalı, hac, zekât, fitre, kurban ve saire gibi borçlarını da mutlaka yerine getirmelidir. Hatta, 10- 15- 20- 30 yıllık borçlan dahi bulunsa tövbe edinceye kadar yerine getirmediği hakları, hesap edip yerine getirmelidir.

Tövbenin tarikat ehli indindeki bir şartı da tövbe edinceye kadar beslediği ve geliştirdiği eti, kanı, iliği ve kuvveti, açlık ve susuzlukla eritmektir. Lokmasını haramlardan ve şüpheli şeylerden ve hatta helâlin dahi fazlasından sakınmaktır.

Her kim, bu şartlarla tövbe ederse, Hak teâlâ onun tövbesini kabul buyurur ve bütün günahlarını sevaba çevirir. Nitekim, Hak teâlâ Furkan sûre-i celilesinin 70. âyet-i kerimesinde: **"Allâhu teâlâ, onların günahlarını sevaba değiştirir ve tövbeleri ile masiyetlerini mahveder."** Buyurmuştur. (Vallahu âlem.)

Tövbenin kabul edilip edilmemesinde bir sebep daha vardır:

Tâlip, Âdem peygamber aleyhisselâm mezhebini tutar ve onun gibi tövbe ederse, tövbesi kabul edilir.

Şeytanın mezhebini tutar ve şeytan tövbesi gibi tövbe ederse, tövbesi kabul edilmez.

Âdem peygamber aleyhisselâmın tövbesi odur ki, günahı kendi nefsine havale eder ve (Yâ Rab! Biz, nefsimize zulmettik.) diyerek istiğfar eylerse, tövbesi kabul buyurulur.

Şeytan mezhebi ve tövbesi de odur ki, isyanı takdir-i ilâhiyye havale eder ve elbette tövbesi kabul edilmez. Hakka talip olanların işi, Allahu teâlânın emirlerine ve nehiylerine tamamı tamamına uymaktır, her şeyi takdir-i ilâhiyye havale etmek değildir.

Bir gün, Âdem peygamber aleyhisselâm yolda giderken, şeytanla karşılaştı ve sordu.

— Ey şeytan Gerek benimle ve gerekse çocuklarımla düşmanlığının sebebi nedir?

— Seninle ve çocuklarınla düşmanlığım ebedidir ve ebede kadar bitmeyecektir.

— Neden?

— Bir günah sen işledin, bir günah da ben işledim. Sen de tövbe ettin, ben de tövbe ettin. Senin tövben kabul buyuruldu da benim tövbem neden kabul edilmedi?

— Ey melun! Sen bir günah işledin ve o günahını takdire havale ettin. Bu yüzden ebediyete kadar lanetlendin. Ben, bir günah işledim ama yine nefsimi kınadım, o günahımı nefsime havale ettim. Bunun için tövbem kabul buyrulup af edildim.

Gerçi; hasene de günahta Bari Teâlâ'dandır ama rızayı Hak vardır, rızayı nefs yoktur. Oysa, günahta rızayı nefs vardır, rızayı hak yoktur. Delili, Nisa sûre-i celilesinin 79. âyet-i kerimesi olan:"

Sana eren her nimet ve iyilik, Allahu teâlânın fazlı keremindendir. Ne gibi belâ ve musibet erişirse, o da kendinden yani amelinden ve işlediğin günah yüzündendir, hükmüdür.

Eğer: (Madem ki, Hak teâlânın kötü amelde rızası yokmuş, o zaman niçin kudret verdi?) diye sorulacak olursa, biz de cevap verir ve deriz ki:

— Evet, kula kudret veren, kudreti ve hareketi halk eden Hak teâlâ hazretleridir ama cüzi iradenin sahib, olarak fâil-i muhtar (istediğini yapma) biziz. Elimizde irademiz ve kudretimiz bulunduğu halde, neden o irade ve kudreti iyiliklere sarf etmeyiz ve Hak teâlânın rızasına ve rahmetine müstehak olmayız da fısk-ü fesada harcarız? Elbette, böyle yaptığımız yani iyilik yerine kötülüğe saptığımız için de Hak teâlâ bizi rahmetinden mahrum bırakır ve hışmına uğratır. Kudreti ve hareketi halk eden Allahu Teâlâ'dır amma, amel de bizimdir. Nitekim, Saffât sûresi 96. âyeti kerimesinde: "Halbuki, sizi de elinizle yaptıklarınızı da Allâhu teâlâ halk etmiştir." Buyurulmaktadır. Bu sebeple, Ahkaf sûresi 14. âyet-i kerimesinde:

"İşlediklerine mükâfat olarak, orada ebediyen kalacaklardır." buyurulmuştur.

Bu konuda da söz çoktur. Cebriyenin, Kaderiye'nin ve ehl-i sünnetin bu konudaki tartışmalarını yazacak olursak, söz uzar ve kitap uzun olur. Amma, biz şunu demek isteriz ki, tövbe eden taliplerin, kendi kudret ve iradelerini inkâr edip yok saymamaları lazımdır. Eğer, inkâr ederlerse Cebri olurlar. Cebriye ise, şeytan mezhebidir. Talip, ehli sünnet vel-cemaat mezhebi üzerinde bulunmalıdır ki, o Âdem peygamber aleyhisselâm mezhebidir.

İmam Nesefi rahmetullahi aleyh, Râd sûresi 39. âyeti kerimesinde

"Allâhu teâlâ; şeriat, ahkâm, emir ve nehyedilen şeylerden dilediğini yok edip siler veya tebdil eder ve dilediğini sabit bırakır."

Hükmünün tefsirinde buyurmuşlardır ki:

Emir-el-müminin Hz. Ömerül-Faruk ve Abdullah bin Mesut radıyallahu teâlâ anhüma efendilerimiz daima şu duaya devam ederlerdi:

«İlâhi! Eğer, beni şakiler defterine yazdıysan, onu yok et ve saidler defterinde sabit kıl. Zira, Kur'an-ı Kerimin de dilediğini yok edip ve dilediğini sâbit kılacağını buyurmuşsun. Senin sözün haktır ve gerçektir.»

Evet, bahsimize devam edelim:

Hak teâlâ Kur'an-ı aziminde buyurmuştur ki:

"O, işlemiş olduğu işten mesul değildir." Enbiyâ sûresi: 23

Bu açık hükümden de anlaşılıyor ki, Allahu teâlânın işinden ve hikmetinden sual olunmaz. İnsan; hemen ibadet ve tâat üzerinde olmalı, kaim ve daim durmalı, gece gündüz çalışmalı, yalvarıp yakarmak, bir an dahi boş geçirmemelidir.

Erenler, onun için (Bir nefesten bir nefese nasıl boş geçiririz ki, Allahu teâlâ zikirsiz ömrünüzün yarısını zayi eder,) buyurmuşlardır.

Böyle olunca, boşuna vakit geçirerek ömür tüketmek akılsızlıktır.

İsa aleyhisselâm, bir gezisinde sahradan geçerken, o sıcak güneşin altında birisinin ibadet etmekte olduğunu gördü. Oysa, yanı başında gölgesini etrafa sermiş büyük bir ağaç bulunuyordu, İsa aleyhisselâm; bu zata yaklaştı ve sordu:

— Ey Allâh'ın âbid kulu! Burada, şu sıcağın altında ibadet edeceğine, şu ağacın gölgesi altına girsen de ibadetini orada serinlikte yapsan olmaz mı?

O âbid zat cevap verdi:

— Yâ Nebiyallah! Şu yedi sekiz yüz yıllık ömür içinde, güneşten gölgeye geçmek için zâyi edecek nefesim mi var? Yazık değil mi ki, bunca ibadetlerimi kaybedeyim?

İsa aleyhisselâm, onu takdir etti ve yürüdü, gitti.

Şimdi ey aziz:

O zamanlar, 700- 800 ve belki de 1000 yıl yaşarlarmış. Bir anlarını bile boş geçirmemek isterlermiş. Oysa, sen çok yaşasan yüz yılı bulamazsın. Bütün Ömrünü neden nefs hevâsına verir de boşuna tüketirsin? Hiç kaygılanmaz mısın? Yoksa, şeytan mezhebinden misin, deli misin? Bilmem ki, halin neye varır? Tövbe eder, tövben de sebat etmezsin. Ahd edersin, ahdında durmazsın, acaba sonundan da korkmaz mısın? Bütün **hayırların başı, korkuda** dır. Bütün **şerlerin başı da korkusuz olmaktır**. Kimde korku varsa, o emniyettedir.

Nitekim, Hak teâlâ buyurur:

"Şirk ve mâsiyyetten sakınanlar ise, muhakkak âhirette âfet ve intikalden emin bir makamdadırlar." Duhân sûresi: 51

Mesrûk rahmetullahi aleyh buyurmuştur ki:

"Allahu Teâlâ'dan korkmak, kişide ilim hâsıl eder. İlimle ucuba düşmek ise, kişide cehil hâsıl eder."

Öyle ise, Allahu Teâlâ'dan korkanlar tövbe ederler ve o tövbeleri üzerinde sabit olurlar, ölmeye razı olurlar, tövbelerini bozmağa razı olmazlar. Bir kişi, tövbe etse ve sâlihler sohbetine devam etse, nefsi şeytana karşı çıkıp, onunla cenk etmiş gibi olur. O, Hak yolunda gazâ eden gazilere benzer.

Bunun için, nefisle mücahedeye GAZAYI EKBER demişlerdir.

Nitekim, Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz hazretleri buyurmuşlardır:

"Küçük cihaddan, büyük cihada dönüyoruz."

Büyük cihad buyurdukları, nefisle yapılan cihat tır. Nefse, karşı gelmek, onun arzularını kırmaktır. Bunun için, Ankebût sûresi 6. âyet-i kerimesinde:

"Kim mücahede ederse, ancak kendi nefsi için mücahede eder." Buyurulmuştur.

Bu sebeple', tövbesini bozmak ve sâlihler sohbetinden uzaklaşmak, harp meydanından kaçmak gibidir. Eğer, sâlihleri inkâr ederek tövbesini bozarsa, kâfir saflarına kaçmış gibi olur. Nefsini yenemeyerek tövbesini bozarsa, müslümana kaçmış gibi olur. Ikisi de iyi değildir.

Eğer, tövbesini bozmaz ve sâlihler meclisinde itikat üzere bulunursa hem gazi hem hacı ve hem de şehittir. Birçokları, bu yolda can vermiş tövbelerini bozmamışlardır. Onlardan birisinin hikâyesini sana anlatayım da gör bak nasıl şehit olmuştur:

- HİKÂYE

Mansur-u Ammâr der ki:

Beni-İsrail zamanında fevkalâde güzel, fakat çok azgın bir kadın vardı. Güzelliği ile halkı aldatır, ortaya fitne salardı. Evinin kapısını daima açık bırakırdı. Kapının tam karşısında bir sedir üzerinde açık saçık otururdu, geleni geçeni fitneye sokardı. Bu kadını, kim görse derhal âşık olurdu. Onun tuzağına düşer ve bir daha görebilmek için, her defasında bir altın verirlerdi.

O şehirde, gayet âbid bir zat yaşıyordu. Bir gün, nasılsa yolu bu kadının evi önüne düştü. Geçip giderken, ansızın gözü o güzel kadına ilişti, bir müddet gözlerini ondan ayıramadı ve birçokları gibi o da bu kadının fitnesi tuzağına düştü. Hemen evine gitti, nefsi ile mücahedeye başladı. Fakat, baktı ki mücahede ile nefsini yenemiyor. Bu defa Allahu teâlâya yalvarıp yakarmaya başladı. Fakat, ne çare ki gönlünü kadından bir türlü ayıramıyordu. Nesi var, nesi yoksa hepsini sattı ve eline geçen altınları alarak, doğruca o kadının kapısına gitti ve:

— Ey dilber, dedi. Şu altınların hepsini al ve beni bir gece o güzel bağında mutlu et.

Fettan kadın, altınları aldı ve biçare âşıka bir zaman tayin etti ve o saatte gelmesini söyledi. Sözleştikleri saate kadar, aşk ateşi ile yanıp tutuşan biçare, nihayet sevdiği kadının evine gitti ve içeri alındı. Kadın, kendisini sedirin üzerine oturttu. Eli ayağı titreyen bedbaht âşık, kadına el atar atmaz, içine Allah korkusu düştü ve gönlüne: (Sen âbid ve zahit bir kişi olasın, meşâyih önünde tövbe etmiş bir insansın, bunca yıldır ibadet ve tâ'atten ayrılmadın da sonunda gelip kötü bir kadının kapısına düştün. Allahtan korkmaz ve peygamberden utanmaz mısın? Allahu teâlâ, senin şu çirkin ve kötü halini görmüyor mu? ilhamı geldi. Korkusundan, bütün vücudu ürperdi ve titremeye başladı. Rengi değişti, sararıp soldu. Kadın, onun bu halini görerek sordu:

— Ey sofi! Sana ne oldu ki böyle titriyorsun?

Biçare sofi, güçlükle cevap verdi:

— Ey hatun, içime Allah korkusu düştü. İzin ver, varıp gideyim. Sana verdiğim altınlar da sana helâl olsun, dedi ve yürüdü.

Kadın arkasından seslendi:

—Dur hele, adın ne? Evin nerede?

Adamcağız, arkasına bakmadan adını ve evinin yerini söyleyerek, hızlı hızlı oradan uzaklaştı, kadın arkasından baka kaldı.

Âbid, ağlayarak evine geldi ve kendi haliyle uğraşmaya başladı. Bu zatın tövbesi ve korkusu, o günahkâr kadına da tesir etti ve içine korku düştü, o da ağlayarak:

— Vah bana ki, o sûfinin bu ilk günahı idi. Oysa, benim ömrüm hep günahlarla geçti. Onun korktuğu Rabbi, benim de Rabbim değil midir? Benim sonum nerelere varır? diye inleyerek evinin kapısını kapattı, bütün açık saçık elbiselerini sattı, sırtına eski elbiseler giyerek ibadet ve tâ'ate başladı.

Aradan hayli zaman geçti. Kadın, kendi kendisine:

— Gidip şu benim tövbe etmeme sebep olan zatı göreyim, dedi ve kalktı, gitti. Yol boyunca da kendisini helâllığa kabul edip etmeyeceğini düşünüyor ve içinden bunu temenni ediyordu. O zatın kapısına geldi, bir hizmetçi kendisine kapıyı açtı ve efendisinin evde olduğunu haber verdi. Kadın:

— Bir hayırlı niyet ile geldim. Lütfetsin kapıya kadar teşrif buyursun, dedi. O zat, kapıya çıkıp ta kendisini yoldan çıkaran kadını karşısında görünce bir haykırdı ve oracığa düşüp can verdi.

Kadın, bu hali görünce büsbütün perişan oldu. Kendisini kınadı:

— O bir kere tövbesini bozduğu için, korkusundan can verdi. Sen ise, bunca defadır tövbeni bozdun, hiç aldırış etmiyorsun, diye söylenerek evine gitti. Neticede, o zatın gayet sâlih bir kardeşi vardı. Kadın onunla evlendi ve on çocukları oldu. Kadın, bütün malını ve mülkünü Allah için kocasına bağışladı. Çocuklarının hepsi de âlim ve sâlih birer insan oldular.

Kardeş:

Tövbe üzerinde, gayet sıkı durmak lâzımdır. Can vermeli, fakat tövbeyi bozmamalıdır, öylesine tövbe etmelidir ki, o tövbe bereketiyle birçokları da tövbeye gelsinler.

Hz. Ömer-ül-Faruk radıyallahu anh buyururlar ki:

“Tövbeyi öyle etmelidir ki kendisi bağışlandıktan başka, başkaları da bağışlanmalı ve kurtulmalıdır.”

Hz. Ali kerremallahu vechehu ve radiyallahu anh efendimiz de buyurmuşlardır ki:

— Tövbe midir o ki, yalnız sahibini kurtarır. Tövbe ona derler ki, onun tövbesi bereketiyle birçokları da kurtulabilsinler.

Ey kardeş:

Sen ki, bunca tövbeler edersin, bir huyunu bile değiştiremezsin. Bütün kötü ve çirkin huylar, hep üzerinde durur. Bu nedendir bilir misin?

Çünkü, tövbe edersin amma şartlarını yerine getirmezsin. Kötü arkadaşlarla düşüp kalkmaktan vaz geçemez, onlardan ayrılamazsın. Sâlihler sohbetine gidip, güzel sözler dinlemezsin. İşinden gücünden bir an ayrılıp onların yüzlerine bakmayı ganimet bilmezsin. Şunu, muhakkak olarak bilmiş ol ki, iki cihanın saadeti, salihlerin sohbetinde hâsıl olur. Nitekim, demişlerdir ki:

Kime eylersen gel sohbeti dervişlerin,

Saltanat mâyesidir bil himmeti dervişlerin.

Şeyh **Bayezid-i Bestamî** rahmetullahi aleyh, bazı yakınlarına:

— Dün gece sabaha kadar, bir kere LÂ İLÂHE İLLALLAH diyemedim, buyurdu. Sebebini sordular:

— Çocukluğumda kötü bir söz söylemiştim. Dün gece onu hatırladım, o kadar utandım ki, sabaha kadar bir kere LÂ İLAHE İLLALLAH diyemedim, buyurdu.

O sultan, bütün ömründe bir kere kötü söz söylemiş ve ondan sonra on binlerce defa tövbe etmiş olduğu halde, her hatırladıkça böylesine utanırdı. Sen ise, her gün kötü sözler söyler, hiç utanmazsın. Bir de kalkar, sâlihleri beğenmezsin. Onlara kötü gözle bakar, aleyhlerinde konuşursun. Oysa, salihlerin sohbeti tesir edicidir. Onların sohbetlerinde bulun ki, sana da bir nur erişsin ve o nur ile yücelerden yücelere yükselmeye çalışmalısın. Fâsıka yoldaş olanlar, cehennem derekelerindedirler (cehennemin en aşağıları). Salihlere yoldaş olanlar ise, cennet derecelerine yükselirler. Hak teâlâ onun için buyurmuştur ki:

"İyilik etmek ve fenalıklardan korunmak hususunda, birbirinize yardım edin. Mâsiyyet ve zulme yardım etmeyin." Mâide sûresi: 2

Sâlih Sûfileri, gafil görmek olmaz. Bunların içinde daima Allah rızasına ulaşmak kastı vardır. Bunlardan, her zaman yardım ve imdat istemek, eteklerine yapışmak, onlarla dost olmak gerektir.

Ey aziz kardeşler; demişlerdir ki:

Söker yer isen, şehrini Misr ile tamam et;

Lâ'le hevesin varsa, bedehşân eteğin tut;

Ger ins-ü peri deyu melek sana kul olsun,

Sen, senliği terkeyle, Süleyman eteğin tut.

Ey canım:

Sen de tövbe şarabından içerek mest olmak istersen, mutlaka fakirler sohbetine git. Onlar, tövbe şarabını dolu dolu içerler, onun için günahkârlar, onların önünde diz çökerler. Meşâyih, kendilerine devam eden taliplere, o şaraptan dolu dolu içirirler, mest ve hayran ederek onları iki cihandan geçirirler, insan, mest olup yiğitleşmedikçe, pervane gibi kendisini aşk ateşine atamaz.

Ey aziz kardeşler:

Meşâyihin, her biri zamanında birer Süleyman'dır, öyle Süleyman ki, nefs-i emmâre devlerini zincire vurmuşlardır.

Tâlip olanlar, korku kamçısını ele alarak nefsini meşâyihten yana sürmelidirler. Asla, emniyet içinde bulunmamalı, nefsin meydanını daima darlaştırmalıdır. Nefse meydan verilir ve o meydan geniş tutulursa, nefs fitneye ve yoruma düşer. Geri kalan talipleri de fitneye götürür. Nefsin meydanı geniş oldukça, ruha kasavet basar. Nefsin meydanı dar olunca, ruha Allâh korkusu düşer. O, Allahu Teâlâ'dan korktukça, diğer mahlûkat da ondan korkarlar. Hâsılı, nefsin meydanı geniş oldukça, gönül kararır ve Allâh korkusu gider. Haktan korku kalmayınca, bu defa ona her şeyden korku olur.

Hak teâlâ buyurur:

"Siz, onlardan korkmayın. Eğer, imân edenlerden iseniz benden korkun." Âli İmran sûresi: 175

Unutmamalıdır ki, **korku bir ilâçtır.** Korkusuzluk ise, bir zehirdir. Bu korkusuzluk ve emniyet zehirinden çok sakınmalıdır ki, sonunda imâna zeval getirir. Korkuyu da arttırmak gerektir ki, Hak teâlâ korkanlardan razı olur. Nitekim, Kur'anda buyurur:

"Allâhu teâlâ, onlardan razı oldu. Onlar da Allâhu Teâlâ'dan razı oldular. İşte, bu mükâfat ve hoşnutluk, Rabbi celle şâneden korkan, emirlerine itaat ve nehîylerinden içtinap eden kimseler içindir." Beyyine sûresi: 8

Böyle bir korku, mü'minler için gerekli olduğundan, Hak teâlâ Kur'anında buyurmuştur:

"Eğer, iymân edenlerden iseniz, benden korkun." Âli-îmran sûresi: 175

Hak teâlâ, Davud peygamber aleyhisselâma vahyedip buyurdu ki:

— Yâ Davud! Şu yırtıcı hayvanların ellerinde bulunanlar gibi benden kork ki, hışmım dan emin olasın.

Demek ki; kişi tövbe edince, **tövbesi üzerinde sabit olabilmesi için korku gerektir.** Hak teâlâ hazretleri, aleyhissalâtü vesselam efendimize:

"Ta ki, Allahu teâlâ geçmiş ve gelecek günahlarını mağfiret buyursun." Fetih sûresi: 2

Buyurmuş olduğu halde, ol sultanı din-i mübin günde yetmiş kere tövbe ve istiğfar ederdi. Nitekim, Sahih-i Buhârî'de buyurulur ki:

Habib-i Kibriya efendimiz buyurmuşlardır ki: (Kalbime bir perde gelir ve ben günde yetmiş kere, bazan daha ziyade tövbe ve istiğfar ederim.)

Burada, akla şöyle bir soru gelebilir:

— Hak teâlâ, Habib-i edibinin geçmiş ve gelecek bütün günahlarını bağışladığına ve yarlıgadığına göre, bu kadar çok tövbe ve istiğfara neden lüzum görmüşlerdir?

Şunu bilmelidir ki, **Resûl-ü ekrem** sallallâhu aleyhi ve sellem efendimizin günde yetmiş kere veya daha ziyade tövbe ve istiğfar etmeleri, mübarek kalplerine varidattan feyz-i ilâhi yetişmesindendir. Öyle ki, o günkü, bir sonraki gün gelecek olana hicap olurdu. Bunu, nazar edip gördükleri zaman, tövbe ve istiğfar ederlerdi.

Kaldı ki, Resûl aleyhisselâmın günde yetmiş kere ve daha ziyade tövbe ve istiğfar etmeleri, ümmetine talim içindi.

Bu tövbe ve istiğfarlar, kendi günahları için değil, günahkâr ümmetinin bağışlanması içindi.

103- TESLİM NE DEMEKTİR?

Gel şimdi ey aziz kardeş:

Tövbenin şartlarını bilip, öğrendikten sonra, şimdi de teslimin şartlarını da sana anlatayım. Zira, müritliğin bir şartı da TESLİM olmaktır demiştik.

Teslim olmak, müridin şeyh edindiği kimseye kendisini ısmarlayarak aradan çıkmasıdır. Yalnız şu var ki, talip kendisini şeyhe ısmarlasın, sonra gitsin bildiği gibi işiyle gücüyle uğraşsın, dilediği gibi yaşasın demek değildir. Böyle olursa, iradet tamam olmaz. İradet tamam olmayınca da tamam mürit olmuş sayılmaz. Böyle bir noksan iradetle, hiç kimse hiçbir şeyhten nasip alamaz. Mürit olunca, gerçek müritler gibi olmak lâzımdır ki, nasibi ne ise alabilsin. Mürit ise, gerçek müritler gibi, muhip ise, gerçek muhipler gibi olmalıdır. Gerçek muhiplerin halleri de başkadır, inşa'allahu teâlâ sırası gelince onu da anlatacağız.

Ne mürit ne de muhip (habibe sevgili) olmayınca, münkir (inkâr eden)) olur. Münkire ise şeyhten hiç medet yoktur. Sen ise, müridim dersin, muhibbim dersin; lâkin sözünde gerçek değilsin. Gerçi, mürit kendisini şeyhe teslim etmelidir amma, nasıl teslim etmelidir? Bir kişi, öldüğü zaman kendisini yıkayan zata nasıl teslim olursa, müridin de şeyhine öyle teslim olması gerektir. Yani mürit kendisini ölü ve şeyhini de ölü yıkayıcı bilmelidir. Hiç ölü yıkanırken gördün mü? Teneşirde yatarken, yıkayana: (Su sıcak veya soğuk) dediğini duydun mu? Yahut (Aman çok hırpaladın, sert tuttun) dediğini işittin mi? Yıkayan, âdet ne ise onu yapar, ölü ona asla karşı koymaz, hatta kıpratmadıkça yerinden bile kıpırdamaz değil mi? İşte, mürit de şeyhinin elinde böyle olmak gerektir. Şeyh huzurunda (Beni aç bıraktın, susuz bıraktın, uykusuz bıraktın, geç bıraktın, erken bıraktın, gücümün yetmediği işler verdin...) demek olmaz.

Nitekim, Sultan İbrahim Edhem padişahlığı terk ederek şeyhinin kapısına varınca, şeyhi kendisine bir balta ile ip verdi ve sırtında odun getirmesini emretti. O koca sultan, yıllarca sırtında şeyh kapısına odun taşıdı. Arkası, yaralardan delik deşik oldu.

İşte, mârifetullah isteyen kimseler, kendilerini ölü yıkayıcıya teslim eder gibi teslim ederler. Onun için, demişlerdir ki:

"Mürit ölü gibi, şeyh ölü yıkayıcı gibi olmalıdır."

Azizim:

Bu dervişlik dedikleri, paklık ve arılıktır. Bu ecnebilik dedikleri de cünüplük (yabancılık), murdarlıktır. Şeyhlik dedikleri ise, bu cünüpleri ve murdarları yıkayıp pâk etmektir. Mürit, kendisini şeyhe teslim ettiği zaman, şeyh velayetinin suyu ile müridi yıkar ve ecnebilik cenabetinden kurtarır. Ondan sonra müride artık «Nasıl? Niçin?» olmaz.

Şeyh Sâfi rahmetullahi aleyh de menâkıbında buna işaret eder:

— Müride, bunu neden böyle ettin? demek hemen merdutluktur (rahmetten uzaklık), dedikten sonra şu beyitleri söyler:

İradende maceralar katiyen gizlenemez,

Bir makam ki, mürit için makam-ı-tahkik olur;

Bir makam ki, «Niçin, nasıl, neden böyle?» denemez,

Her müridin kârı anda teslim-ü tasdik olur.

Müride, nasıl ve niçin kaziyyesi olursa, iradetinden düşer.

Nasıl ki, Musa aleyhisselâm gitti ve Hızır aleyhisselâma iradet getirdiği zaman dedi ki:

— Yâ Musa! Eğer, bana uydunsa, ben bir şey yaptığım zaman, sakın neden bunu böyle yaptın? diye sorma!

Bu sözüne delil olarak da Kur'an-ı kerimden hüccet verdi:

"O halde, şayet bana tâbi olacaksan, sana onun hakikatini bildirinceye kadar, bana hiçbir şey sormayacaksın." Kehf sûresi: 70

Bu âyet-i kerime den de açıkça anlaşılıyor ki, kişinin uyduğu kişiye (Şunu niçin böyle ettin?) veya (Bunu neden böyle söyledin?) demesi caiz değildir.

Meşâyihten birisine sordular:

— İradet nedir?

— Kendi dileklerini terk edip, şeyhin dileklerini gözetmektir, dedi.

Evet, teslim olmanın da yedi şartı vardır. Onu da söyleyeyim de gerçek müritler şeyhlerine nasıl mürit olmuşlar, nasıl teslim olmuşlar, şeyhten neler teslim almışlardır, sana birkaçını deyi vereyim ki, sen de onlar gibi şeyhine teslim ol, şeyhin de senin hakkını zayi etmeyip, irşat ederek, seni maksuduna ulaştırsın.

Şimdi ey kardeş:

Bir şeyhe iradet getirip, mürit olunca o şeyhten nasip almak istersen, kendini o şeyhe İsmail aleyhisselâmın babasına teslim olması gibi teslim et. İbrahim aleyhisselâm, oğlu İsmail aleyhisselâma dedi ki:

— Ey oğul! Ben dün gece bir rüya gördüm ve seni boğazlamakla emrolundum.

İsmail aleyhisselâm babasına şöyle cevap verdi:

— Babacığım, ferman senindir, işte, hazırım beni boğazla!

Nitekim, bu kaziyye Kur'anda hikâye olunmuştur.

"Vakta ki, oğul beraberinde çalışabilecek çağa erdi. İbrahim (Yavrum, dedi. Rüyamda, seni boğazlıyor gördüm. Bir bak, düşün, ne dersin, bu hususta re'yin ne?) Oğlu: (Babacığım! emrolunduğun şeyi yap, beni, inşâ'allahu teâlâ sabredenlerden bulacaksın) dedi." Saffât sûresi: 102

Sabah olunca oğlunu kurban edeceği yere götürüp iki ayağını bağladı. Kıbleye karşı yatırdı ve gözlerini de bağladı. Gözlerini bağlamasını, İsmail aleyhisselâmın teklifi üzerine yaptı. Zira:

— Babacığım! demişti. Gözlerimi bağla, can acısı ile yüzüne sert bakarsam günahkâr olurum. Sen de beni boğazlarken kıyamazsın, Allâhu teâlâ katında suçlu olursun.

Ellerini ve ayaklarını bağlamasını da yine İsmail aleyhisselâm istemiş ve:

— El ve ayaklarımı da bağla ki, can acısıyla kımıldanarak sana zahmet vermeyeyim. Kanımı sıçratıp günahkâr olmayayım, demişti. Yoksa, onun babasına muti olmamasından ve ona karşı gelmesinden ileri gelmemişti.

Her ne hal ise, İbrahim aleyhisselâm, oğlunun ellerini, ayaklarını ve gözlerini bağladı, kıbleye karşı yatırdı, tıpkı koyun keser gibi boynunu geriye doğru kanırdı ve

tekbir getirerek, bıçağı İsmail aleyhisselâmın boynuna vurdu. Babasına teslim olması bereketiyle bıçak boynunu kesmedi. İbrahim aleyhisselâm, bıçağa kızdı ve söylenerek yanı başlarındaki taşa çaldı. Körpe eti kesmeyen bıçak, o sert taşı peynir gibi ikiye böldü. İbrahim aleyhisselâm, bıçağa sordu:

— Ey bıçak, şu körpe eti kesmedin de bu katı taşı nasıl kestin?

Hak teâlâ, keremiyle bıçağa dil verdi:

— Yâ İbrahim! Bana kızma ve söylenme. Sen bana kes diyorsun amma, Hak teâlâ kesme buyuruyor. Sakın kesme, olmaya ki İsmail'in bir kılma hata getirirsin, buyuruyor. Mademki o, bizim yolumuza canını feda etti ve kendisini babasının boğazlamasına razı oldu, buyruğumuzu tuttu, babası da gayret gösterip emrimiz yerine gelsin diye bıçağı oğlunun boynuna vurdu, biz onların kurbanlarını kabul eyledik, sen sakın kesme!

Bunlar tam bu sözde iken, Cebrail aleyhisselâm bir koç getirdi ve:

— Yâ İbrahim! dedi. Hak teâlâ, sana ve oğluna selâm etti. Buyurdu ki, o benim yoluma oğluna kıydı ve oğlu da benim yoluma kendisini babasına teslim eyledi, ben de onların kurbanlarını kabul ettim. İsmail'i bıraksın ve koçu onun yerine kurban etsin.

İsmail aleyhisselâmın iplerini çözüp serbest bıraktı ve koçu kurban etti.

Şimdi ey aziz:

Şeyhin huzuruna vararak, kendini şeyhe teslim ettikten sonra, nasıl dilerse öyle muamele etmesine razı ol ve hiç incinme. Ne kadar mümkünse, o kadar sabırlı ol. Eğer, sabredemez ve karşı gelirsen, şeyhten nasip alamazsın

Nitekim, Musa aleyhisselâm sabredemeyerek müridi olduğu Hızır aleyhisselâma: (Bunu neden böyle yaptın?) dedi, sabır bendi ile dilini bağlayamadı ve ilm-i ledün faydalarından mahrum kaldı. Bilindiği gibi, o soruyu, şu meşhur duvar kaziyyesinde sormuştu.

Şu hâlde, müritler dillerini sabır bağı ile bağlamalıdırlar. Şeyhin her emrine itaat etmeli ve asla karşı gelmemelidirler.

Bu hâyat-ı câvidaniyye erişmek, marifet kadehinden içmek isteyenler, bu öğütlerimizi mutlaka tutmalıdırlar. Karşı gelenler, o sudan mahrum olurlar. Tam manasıyla teslim olarak her işinde muti olanlar ise, nasiplerini alırlar.

Şeyh Süleyman-ı Dârâni'nin bir sadık müridi vardı, aynı zamanda ekmekçisi idi. Her ne iş görse, şeyhe danışmadan işlemezdi. Bir gün şeyhe gelip:

— Hamur yoğurayım mı? diye sordu. Hazret-i şeyh:

— Yuğur, buyurdu.

Biraz sonra, tekrar geldi:

— Fırın yakayım mı? diye sordu. Hazret-i şeyh:

— Yak, buyurdu.

Gitti, hamuru yoğurdu, fırını yaktı ve tekrar geldi:

— Şeyhim, dedi. Hamur yoğuruldu, fırın yandı, şimdi ne yapayım?

Şeyh kendisine kızdı ve:

— Git, içine gir., buyurdu.

Derviş gitti, yanan fırının içine girdi ve bağdaş kurup oturdu. Zikrullah ile meşgul olmağa başladı.

Bir müddet sonra, şeyhin aklına geldi. Fırının bulunduğu yere gidip baktı ki, derviş kızgın fırının içinde zikrediyor. Mübarek elini uzattı:

— Ey derviş, gel dışarı çık. Sıdkın seninle beraberdir. Ateş bile sana gülistan olmuş, buyurarak onu dışarı çıkardı, arkasını sıvadı ve himmet etti derviş muradına erdi ve o teslimiyeti yüzünden büyük bir şeyh oldu.

Teslim olmak ona derler ki, şeyh ne buyurursa hiç incinmeden onu derhal yerine getirmeli ve gerçek müritlerden olmalıdır.

İradeti gayet sağlam olanlardan bir müridin halini daha anlatayım da sen de şeyhe kendini öyle teslim et, maksut ve muradına eriş.

Sultan-ül-ârifiyn Şeyh Bayezid-i Bestami rahmetullahi aleyh hazretlerinin de bir müridi vardı. Şeyh ne derse, onu yapar ve asla sözünden çıkmazdı. Tam mânasiyle teslim olmuşlardan idi.

Bir gün, Hazret-i şeyh mescitten çıktı, o derviş de beraberinde evinin kapısına kadar geldiler. Şeyhin kapısına varınca, derviş onun ayaklarına kapanarak yalvardı:

— Sultanım! Ben kuluna bir himmet buyur, nazar eyle bu fakiri şu mahcupluktan kurtar, dedi. Hazret-i şeyh de ona:

— Sen biraz kapının önünde bekle, çıkıp sana himmet edeyim, buyurdu ve evine girdi.

Derviş, kapının eşiğine oturdu ve beklemeye başladı. Meğer, şeyhin evinin bir başka kapısı daha vardı, oradan çıktı ve tekrar mescide gitti. Derviş, beriki kapıda bekleye dursun, Hazret-i şeyh diğer kapıdan çıkar, mescide veya şehre gider ve yine aynı kapıdan evine dönerdi.

Böylece, derviş tam yedi sene o kapının önünde bekledi.

Yedi yıl sonra, şeyh dervişin beklediği kapıdan çıktı ve sordu:

— Sen hâlâ burada mısın?

— Evet sultanım, sen burada dur çıkıp sana himmet edeyim buyurdunuz, o günden beri bekliyorum. Benim, sizin emrinizi gözetmekten gayrı ne işim var? Eğer, yüz yıl ömrüm olsa, yine bekle dediğiniz yerde bekler, hiçbir tarafa ayrılmam, bu kapıyı beklerim. Zira, bana bu kapıda himmet buyuracağınızı vaadettiniz.

Hazret-i şeyh, dervişinin iradetini ve teslimiyetini beğendi, ona himmet etti ve maksuduna ulaştırdı.

İşte, tâlip şeyhine mürid olunca, böyle olmalıdır ki, kıyamete kadar ismi gerçekler arasında söylensin ve asla unutulmasın.

“İşbu yolda günde bin kez ger seni öldüreler,

Teslim ol, yüzün çevirme, ver iradet ta ebed.”

Musa peygamber aleyhisselâm: (Bunu niçin böyle edersin?) diye sorduğu için, Hızır aleyhisselâm onu yoldaş etmedi, (teslimiyetin bozuldu!) dedi.

Nitekim, Hak teâlâ Kur'an-ı kerimde haber verir:

Hızır aleyhisselâm: “İşte, artık bu birbirimizden ayrılma vaktidir,” dedi. Kehf sûresi: 78

Musa ile Hızır aleyhimüsselâmın kıssaları, Kehf sûre-i celilesinde anlatılmaktadır. Burada sözü uzatmayalım ve talibe faydalı olan yerleri söyleyip geçelim:

Musa aleyhisselâm, Hak Teâlâ’dan ilm-i ledünnü talep edince, onu Hızır aleyhisselâma gönderdi. Buluştular, Hızır'a teslim olup mürit olmak istedi. Hızır aleyhisselâm ona:

— Yâ Musa! dedi. Bana uyduktan sonra, benim işlediğim bir işin sebebini sakın bana sorma! (Bunu neden böyle ettin?) dersen, ayrılırız.

Musa aleyhisselâm da ona:

— inşa’allahu teâlâ, beni sabredenlerden bulacaksın, cevabını verdi.

Böylece sözleşip, anlaştılar. Musa aleyhisselâm, kendisini Hızır aleyhisselâma teslim etti. Birlikte bir deniz kenarına gittiler ve birtakım insanların, bir gemiye binerek karşı tarafa geçmeye hazırlandığım gördüler. Onlar da aynı gemiye bindiler ve kıyıdan açıldılar. Denizin tam orta yerinde Hızır cebinden bir burgu çıkardı, gemiyi deldi ve sular geminin içine doldu. Gemidekiler bağırıp çağırmaya başladılar. Fakat, gemiyi kimin deldiğini anlayamadılar. Can havliyle dolan suyu boşalttılar, deliğe bezler tıkarak kapattılar, hayli zahmet çektikten sonra varacakları yere vardılar ve kurtuldular.

Musa ve Hızır aleyhimüsselâm, yollarına devam ettiler. Bir yere geldiler ve küçük çocukların oynadıklarını gördüler. Hızır aleyhisselâm, bir müddet çocukların oyunlarını seyrettikten sonra, bir çocuğu çekti ve öldürdü.

Yine yola koyuldular, bir tarlanın içinde yıkılmak üzere bulunan bir duvar gördüler. Hızır aleyhisselâm, birlikte bu duvarı yıkmayı teklif etti, bir hayli uğraştıktan sonra o duvarı yıktılar. Bu defa, tekrar yapmayı teklif etti ve Musa aleyhisselâma taş ve çamur taşıtarak duvarı yeniden ördüler. Birkaç gün böylece yıkmak ve yeniden yapmak suretiyle zahmet çektiler Musa aleyhisselâmın nefsine ağır geldi ve dayanamayarak sordu:

— Bu duvar, işe yarayacak bir yerde değildi ki, bir hayli zaman yıkmasına, sonra günlerce yeniden yapmasına çalıştık. Bundan ne fayda hâsıl oldu? Neden yıktırdın ve sonra neden yeniden yaptırdın?

Hızır aleyhisselâm cevap verdi:

— Yâ Musa! Sen gerçekten sabırsız bir insan imişsin.

Seninle anlaşmamız neydi?

"O halde, şayet bana tâbi olacaksan, sana onun hakikatini bildirinceye kadar, bana hiçbir şey sormayacaksın." Kehf sûresi: 70

Musa aleyhisselâm da kendisini savundu:

— Evet, böyle sözleştik ama öyle ters işler yapıyorsun ki, senin bu yaptıklarına kimse tahammül edemez. Hem de bu işlerini Hak teâlâ dahi reva görmez. Gemiyi deldin, birçok insanı can korkularına düşürdün, soğuk terler döktürdün ve günlerce su boşaltmakla yordun. Hiçbir suçu ve günahı olmayan masum bir çocuğu öldürdün, kan ettin. Şimdi de bu duvarı boş yere yıktırdın ve yeniden yaptırdın.

Hızır aleyhisselâm ona şöyle cevap verdi:

— Ayrılmamıza, senin sabırsızlığın sebep oldu. Nitekim, Kur'an-ı kerimde Hak teâlâ buyurur:

Hızır aleyhisselâm: "İşte, artık bu birbirimizden ayrılma vaktidir," dedi. Kehf sûresi: 78

Musa aleyhisselâm, büyük bir merakla sordu.

— Yâ Hızır! O halde bana şu gemiyi niçin deldiğini, o çocuğu niçin öldürdüğünü, duvarı yıktırıp neden yeniden yaptırdığım anlat, ben de sebebini bileyim ve gideyim, dedi.

Hızır aleyhisselâm, bu soruyu da şöyle cevaplandırdı:

— Gemiyi delmemin sebebi ve hikmeti şu idi: O gemi, birkaç fakir insana aitti. Eğer, sağlam vaziyette karşı yakaya varmış olsaydı, oranın sultanı, şimdiye kadar zapt ettiği birçok gemi gibi, bu fakirlerin de ellerinden gemilerini alacaktı. Oysa, ben gemiyi deldiğim ve halk içinden sızlanarak çıktığı için, eski olduğu zannıyla almadılar ve o fakirler de böylece zarardan kurtuldular. Şimdi, delik küçük olduğu için kolayca onarırlar ve o gemi ile geçimlerini sağlamaya devam edebilirler. Gemiyi delmemin sebebi, zalimlerden kurtarmak içindi.

O çocuğu öldürmemin sebep ve hikmetine gelince; o çocuk büyüdükçe azgınlaşacak ve belki kâfir olacaktı. Halbuki, anası ve babası mü'min insanlardı ve o zalimin yüzünden çok cefa çekecekler ve incineceklerdi. Çocuğu öldürmekle, anasını ve babasını, bu zahmet ve meşakkatlerden kurtardım.

Duvarın yıkılması ve yeniden yapılmasındaki sebep ve hikmete gelince; o duvarın altında yetimlerin definesi vardı. Duvarı, haliyle bıraksam yıkılacak ve altında gizlenmiş bulunan define meydana çıkacaktı. O zaman herhangi bir kimse o defineyi alacak ve o yetimler de bu haklarından mahrum kalacaklardı. Bunun için, o duvarı yıktım ve yeniden yaptım ve bu suretle altında bulunan defineyi gizledim. Yetimler, büyüyüp akılları başlarına gelince, gidip oradan definelerini alabileceklerdir.

Şunu da bilmiş ol ki, ben ne yaptıysam hepsini Hak teâlânın emriyle yaptım. O yetimlerin anaları ve babaları sâlih insanlardı. Onların yüzü suyu hürmetine, Hak teâlâ o malları gizlettirdi. Nitekim, Kur'an-ı kerimde buyurur:

“Altında da onlara ait bir define vardı. Babaları da iyi bir insandı. Bu sebeple, Rabbin celle şâne ikisinin ergenlik çağına erip, defineyi çıkarmalarını istedi.’’ Kehf sûresi: 82

Hızır ve Musa aleyhisselâmın kıssaları, Kehf Sûresinde etraflıca anlatılmıştır. Merak edenler, tefsir kitaplarından okuyup, öğrenebilirler. Biz, burada tâlibe fayda verecek kadarını beyan eyledik.

Bunu, uzun uzun hikâye etmemizden maksut budur ki, bir kimse bir şeyhe gidip iradet getirdikten sonra, İsmail peygamber aleyhisselâmın kendisini babasına teslim etmesi gibi teslim olmalı, âb-ı hayat-ı câvidaniden mahrum kalmamak için, Musa aleyhisselâmın yaptığı gibi şeyhlerine karşı gelip, soru sormamalıdır.

Müritler, şeyhlerinin her coşku dolu hareketini Haktan bilmeli ve onlardan ne sâdır olursa, onu Hak işaret telâkki etmelidirler, ki şeyhlerinden nasip alabilsinler. (Vallahu â'lem).

Müritliğin beşinci şartı, tecerrüt etmektir demiştik. Şimdi de sana Allah’a yönelerek ibadet ve tâatın nasıl olacağını anlatayım:

Tecerrüt ona derler ki, bir mürşide teslim olan mürit, nesi varsa götürüp şeyhinin önüne koymalı ve kendisi aradan çıkmalıdır. Şeyh, bunları nasıl isterse öyle yapar.

Bazı ârifler demişlerdir ki, müritlik:

Evet, tecerrüt ona derler ki, mürit nesi varsa akçe, altın, at, katır, koyun, sığır, deve, köle, halayık, bağ, bahçe, tahıl, zahire ve hatta sırtında giydiğini bile götürüp teslim etmesidir. Şeyh, bunları nasıl dilerse öyle yapar. Dilerse alır, dilerse almaz. Şu kadar ki, mürit şeyhinin malın mülkünü aldığına üzülmemeli almadığı için sevinmemelidir. Yahut almadığına üzülmemeli, aldığına da sevinmemeli dir. Şeyhlerin huzurunda (Ah ne olaydı, şu şöyle olsaydı) demek hicaptır, mürit şeyhinin tasarrufunu beğenmemiş olur. Şeyhin tasarrufu ise, Hak tasarrufudur.

Malı, mülkü terk eden; bütün tehlikelere göğüs gerendir.

104- ŞEYHLER ÜÇ NEVİDİR

Bunların üçü de haktır ve üçünü de inkâr etmek olmaz. Yani, her üçünün de yaptıkları, hakkın buyurduğu üzeredir.

Mürit ne aldıklarına ne almadıklarına ne verdiklerine ve ne de vermediklerine bakmamak, iradetini sağlam tutup nasibini almak peşinde olmalıdır. Zira, müritlerin nasipleri, Hak teâlâ tarafından şeyhler katına emanet bırakılmıştır. (Falan oğlu filâna, beş şartı kabul ederse, şu nasibini ver,) buyurulur. Şeyh ile mürit arasındaki beş şart tamam olmadan, şeyh o nasibi verirse, Hak tarafından geri alınır. Îradet tamam olduktan ve şartlar yerine geldikten sonra müridine nasibini teslim etmeyen şeyhler de hain olurlar. Ancak, her müridin ne kadar zaman içinde iradetini tamamlayacağı ve bütün şartları yerine getireceği; yılı, ayı, günü ve hatta saati ile şeyhe bildirilmiştir. Bu emanet, günü ve saati gelince sahibine tevdi ve teslim olunur.

Müride düşen, şeyhinin bütün emirlerini ve isteklerini yerine getirmektir. Şeyhin hizmeti dahi, müride Hak tarafından ısmarlanmıştır.

HİKÂYE

İmam Cafer-i Sadık radıyallahu anh hazretlerine, bir gün bir müridi geldi ve:

— Sultanım! Bana himmet eyle, dedi.

Meğer, bu zat bostancı imiş. Hazret-i şeyh kendisine dedi ki:

— Karın dul olmayınca, çocukların yetim kalmayınca, evin harap olmayınca ve yatağın it yatağı gibi kuru yere serilmeyince, maksuda eremezsin.

Mürit, sadık ve gerçek müritlerdenmiş. Gitmiş, şeyhin dediklerini aynen ve harfiyen yapmış ve sonunda nasibini almış. Nasibini aldıktan sonra, evi olmuş, evlenmiş, çoluk-çocuk, mal-mülk sahibi olmuş ve eskisinden çok daha iyi duruma gelmiş. Kadınına ve çocuklarına da hiçbir zarar erişmemiş.

Musa aleyhisselâm da 17 yıl Şuayb peygamber aleyhisselâma iradet getirdi ve doğrulukla onun koyunlarını güttü.

Sonunda, Şuayib aleyhisselâmın kapısında peygamberliğe erişti. Şuayib aleyhisselâm, ona kızını da verdi ve Mısır'a gönderdi. Musa aleyhisselâm, Mısır'da Firavun ile bunca savaşlar yaptı.

Hizmet edene, hizmet edilir.

Kim ki, kulluk etti, ululuğa erişti. Hak yoluna giren gerçek müritlere, şeyhleri dünyalarını terk ettirirler ve onu dünya gailelerinden tecrit ederler. Dünyalıklarını bıraktırmalarının birçok sebepleri vardır.

Birincisi, sırtlarındaki ağır yükü alıp, onları bu sarp yola tamamen yüksüz çekip götürmek içindir. Zira, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz buyurmuşlardır ki:

"Yükü hafif olanlar kurtuldu, ağır olanlar helâk oldu."

Hak yoluna girenlerin de yükleri hafif olursa, menzillerine rahatlıkla ulaşırlar. Yükleri hafif olduğundan, dünya ve âhiret belâlarından kurtulurlar. Oysa, yükleri ağır olanlar, dünyanın ve âhiretin belâlarına uğrarlar, helâk olurlar. Nitekim, Hak teâlâ buyurur:

"Mallarınız ve çocuklarınız, bir fitneden başka bir şey değildir." Enfâl sûresi: 28

Diğer bir âyet-i kerimede de:

"Karılarınız ve çocuklarınız içinde, size düşman olanlar vardır. Sizi, tâ'atten alıkoyarlar. O halde, onlardan sakının."

Soru: yukarıda anlatılanlardan, Hakka tâlip olup meşâyihe tâbi olanların evlenmeleri uygun değildir manasını çıkarabilir miyiz?

Cevap — Ergin olana evlenmek, evli olana da bekar olmak uygun düşmez. Bazı meşâyih (Rahimehullah) evli olanlar da çocukları yoksa hanımını serbest bırakması daha uygundur demişlerdir.

Usame bin Zeyd radiyallahu anh, aleyhissalâtü vesselam efendimizden rivayet ederek buyurmuşlardır ki:

"Benden sonra erkeklere çok zarar verici şey olarak kadınların fitnelerinden gayrisini bırakmadım."

Şeyh Süleyman-ı Dârâni rahmetullahi aleyh buyurmuştur ki:

— Hangi mürit ki; maaş istese, evlense veya Hadis-i şerif yazsa, o mürit dünyaya meylettiğini bilsin.

Ebû-Süleyman rahmetullahi aleyh de buyurur ki:

— Ashabımızdan bir kimse görmedik ki, evlendikten sonra, evvelki mertebesi üzerinde sabit olsun.

Şeyh Şehabeddin **Sühreverdi** rahmetullahi aleyh de buyurur ki;

— Allahu teâlâ birdir, birleri sever.

— Talibin hâline ve vaktine en uygun olan eş ve evlattan soyutlanmaktır. Zira bu durum gönlü ve maksadı birleştirmeye sebep olur. Talibin bakmakla yükümlü olduğu kimse olmayınca geçimini kolaylaştırır. Belki, müride başlangıç halinde lâyık olan budur ki, dünya ilgi ve ilişkilerinden ve kendisini hak yolundan alıkoyan şeylerden kurtulmalı, bunun için mürid sefere çıkmalı, gönlünü karıştıracak düşüncelerden soyutlanıp eş dost ve tanıdıkları bırakıp kendisine hicap olan şeyleri terk etmelidir.

Şimdi bilmiş ol ki, evlenmek azimettendir, tasalara ve mihnetlere düşmektir, hevâya yönelmektir. Tabiat ve âdet gereğince, çoluk- çocuk sahibi olmak dilerse, Resûl-ü zişânın şu Hadis-i şerifini unutmamalıdır:

— Benim vefatımın iki yüzüncü yılından sonra, sizin hayırlınız, evlât ve iyali olmayanlardır.

Bazı fakirlere sordular:

— Neden evlenmiyorsunuz?

— Benim, evlenmeye değil nefsimden boşamaya ihtiyacım var cevabını verdiler.

Beşir bin-ü Hâris'e dediler ki:

— Senin için fena söylüyorlar.

— Ne diyorlar? diye sordu.

— Resûl-ü zişânın sünnetini terk ediyor diyorlar, cevabını alınca:

— Siz böyle söyleyenlere deyiniz ki, biz henüz farz ile meşgulüz. Sünnet nerede kaldı? Beni, birisiyle evlendirseler onun nafakasını temin etmek için korkarım ki, bir köprü üzerine çıkıp yol keserim, dedi.

Demek ki sadık müride ve âşık taliplere soyutlanmış olmaları gerekirmiş.

Şeyhler önünde, müritlerin tecrit olup neleri varsa getirip teslim etmeleri, ashabı kirâmın huzur-u Resûlullahta biat ettikleri zaman tecrit olmalarına işarettir. Zira, ashab-ı kiram huzur-u Resûlullah'a geldiler, imanlarını arz ederek biat ettiler, neleri

varsa tövbelerine şükran olarak aleyhissalâtü vesselâm efendimizin huzuruna bırakarak tecrit oldular. Resul aleyhisselâm, onları gerekli yerlere sarf buyurdular.

Bunlardan birisi, Hz. Ebû-Bekir-îs-Sıddık radıyallahu anh efendimizdi. Huzur-u Resûlullah'a seksen bin dinar altın takdim etti ve hatta evinde nesi var, nesi yoksa hepsini verdi. Kendisi, eski bir kilime büründü ki deliklerinden mübarek vücudu görünürdü. Nitekim, bunun hikâyesini yukarıda anlatmıştık.

Dünya terki denilince, Ebû-Derdâ radıyallahu anh'ın, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz huzurunda terk ve tecridi meşhurdur.

Azizler demişlerdir ki:

Müridin, şeyhin huzurunda tecridi o mertebede gerektir ki, eğer şeyhin duvarlarının bir kerpici altından ve bir kerpici gümüşten, kapısı da altın ve gümüş kaplama olsa, müridin de yalnız bir akçesi bulunsa, o tek akçeyi de şeyhinin altın ve gümüş duvarlarının üstüne koymalıdır. Şeyhin, müridi üzerinde o kadar hakkı vardır ki, mürit şeyhin huzurunda söylediğimiz gibi tecrit olmalıdır. (Şeyhin nimeti çoktur. Ben fakir bir insanım. Bunu şeyhe verip ben ne yapayım?) demek asla olmaz, illâ, şeyhe vermek gerekir. Bu konuda söz çoktur. Bunun, böyle olmasının da hikmeti vardır. Onu, ancak ehline söylerler ve ehli olanlar bilirler. Fakat, sözümüz odur ki, mürit neye malik ise, hepsini şeyhin önüne götürüp bırakmalı ve kendisi aradan çıkmalıdır.

Zira, azizler demişlerdir ki:

Bir de şu vardır: Eğer, müridin verdiklerini şeyh almazsa ne yapmalıdır? Onu fakirlere ve o müridin yakın akrabalarına vermeli ve asla kendisinde bırakmamalıdır. Elbette, tecrit olmak gerekir ki:

Dünyayı terk etmek, bütün ibadetlerin başıdır.

Hakka talip olan kişilerin yolları, dünyadan ve âhiretten içeri bir yoldur. Onun için, bu yola girenler, iki cihanı terk ederler. Zira, âhiret ehline (âhiret talibi) derler. Dünya ehline de (dünya talibi) derler. Hakka tâlip olanlara ise (Ehlullah) derler. Allahu teâlâyı isteyene her ikisini de terk etmek lâzımdır. Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz de böyle buyurmuşlardır:

"Dünya, âhiret ehline haramdır. Âhiret, dünya ehline haramdır. Allahu teâlâyı isteyene, her ikisi de haramdır."

Tâlip, bu Hadis-i şerif gereğince dünyayı terk etmek zorundadır.

Ey aziz:

Bir kişi, bu dünyayı terk ederse, elbette o kişiye velâyet mertebesinden bir nasip verirler.

Hz. İsa aleyhisselâm, Hak teâlâ hazretlerine niyaz etti:

— İlâhi! Seni göreyim ve sana vasıl olayım.

Hitab-ı ilâhi geldi ki:

Beni görmek istersen aç ol! Bana vasıl olmak dilersen, tecerrüd edip benden başka her şeyden alakanı kes!

Eğer, bu yolda tecerrüt olmasaydı, Allahu teâlâ peygamberine (Tecerrüt et!) buyurmazdı.

Fakat, zahiri tecrit olduktan sonra, bâtını' tefrit de gerekir. Bâtını tefrit müride, gönlü iki cihanın hayırlarından ve şerlerinden kesildiği, zikrullaha aralıksız devam ettiği, şartları, edepleri, telkini, tövbesi ve teveccühü ile Hak yoluna yöneldiği zaman hâsıl olur. İki cihanın saadet ve şekavetinden gönlünü ayırmayınca, müritte bu bâtıni tefrit hâsıl olmaz.

Nitekim, Acem erenleri demişlerdir ki.

"İlgileri, engelleri terk etmezsen ey zâhid! İyi bil ki, Hakka lâyık bir secde yapamazsın."

Bir diğeri de şöyle demiştir:

"Sen gönlünü iki cihandan arındırmağa çalış; Ruh-ül-Kudüs cemâlini müşahedeye koşar."

Tâlip, **gönlünü iki cihanın devletinden arıtmayınca**, müşahede-i cemal hâsıl olmaz. Kitabın başında da anlatmıştık.

Meşâyihten birisine sordular:

— Allah'a yol bulmak nicedir, yakın mı, uzak mı?

— îki adımdır, buyurdu.

— Nasıl iki adım? diye tekrar sordular:

— Bir adım atar, dünyayı ve dünya isteklerini bırakırsın. Bir adım daha atarsın, âhireti ve âhiret isteklerini bırakırsın. Böylece, iki adımda Hak teâlâ hazretlerine vasıl olursun, buyurdular.

Dünyayı ve dünya isteklerini bırakmak, tecrid-i zahiridir.

Âhireti ve âhiret isteklerini bırakmak tecrid-i bâtınidir.

Ey aziz.

Tecridin ve tefridin ne demek olduğunu da öğrendin. Şeyh huzurunda tecrit olduktan ve neyin var, neyin yoksa şeyhine sunduktan sonra, sakın minnet eyleme!.. Eğer, İbrahim Edhem gibi hazinelerini boşaltsan, ülkeni ve sultanlığını terk etsen, bu yolda terk ettiklerin sakın aklına gelmesin. Şunu düşün ki, Hak yolunda verdiğin şeyler, senin değildir. Allah verdi, yine Allah yoluna terk ettin. Eğer, terk etmeseydin mirasçılarına bırakıp giderdin. Mirasçıların bölüşürler, sen de hesabını ve azabını görürdün. Sağlığında iken verdinse, yarın karşılığını alacaksın. Sonra, neye tâlip olduğunu da iyi düşün. Verdiğin nedir, istediğin nedir? Fâniyi verdin, bakiyi aldın.

Ey kardeş:

Yukarıda sana gerçeklerin hikâyesini anlatmıştım. Şimdi de Hak yoluna gelen, sonra nefs oyununa düşüp dönenlerden birisinin de hikâyesini anlatayım ki, sen de işini ona göre tutuver. Verdiğini, minnet edip aklına bile getirme! Zira, minnetle veriş bâtıldır.

Nitekim, Şeyh Sâfi rahmetullahi aleyhi buyurmuştur ki:

Minnet beklenen ekmeğin olur mu hiç değeri?

Taş üstüne tohum eken eli böğründe kalır;

Minnet lokmaları ateş gibi yakar ciğeri,

Hak rızası için veren, ecrini Haktan alır.

-HUZURDAN KOVULAN DERVİŞİN HİKÂYESİ

Bir gün, Cafer-i Sadık radıyallahu anh hazretlerine birisi mürit olup, îradet getirdi ve nesi varsa, şeyhin önüne koydu.

Şeyh, o yana bu yana baktı ve yine sahibine geri vererek:

— Ey derviş! Git, bunu elinle sat, parasını bize getir, buyurdu.

O kişi, bu mücevheri pazarda yüz bin akçeye sattı ve parayı götürüp şeyhe teslim etti. Kendisine bir hizmet gösterildi, derviş bu hizmetiyle meşgul olmağa başladı.

Aradan bir iki yıl zaman geçti. Fakat, derviş bulunduğu makamın hürmetini bilmediğinden ve şeyhin kadrini anlayamadığından, Hak teâlâ onun gönlünden müritlik nurunu aldı.

Bundan sonra, o dervişin gönlüne yine dünya kaygıdan düşmeğe başladı. Diğer dervişlerle konuşurken:

— Bizim halimiz neye varacak? diye dert yandı,

Ne var? diye sordular.

Ne olsun? diye içini döktü. Şurada ırgat gibi çalışıyoruz, yediğimiz arpa ekmeği, arpa bulamacı, giydiğimiz eski bir aba. Buraya geldiğim zaman, şeyhe yüz bin akçe teslim ettim. Bir lokmasını bize yedirmedi. Sırtımıza bir yeni aba bile almadı. Eskilerimize bitler üşüştü, bağrımızı delik deşik etti. Ben, buna tahammül edemeyeceğim. Bu kanaat ve bu yavanlık daha ne kadar sürecek? Şeyhe anlatsanız da bana birkaç akçe verse, sermaye edinsem ve nefsimi birkaç gün dinlendirsem. Yoksa, bu yavanlığa dayanamaz, sonunda helâk olur, giderim.

Dervişler kendisine:

— Behey miskin, seni şeytan aldatmış. Aklını karıştırmış, seni dışarı çekip kendi cemaatine katmak istiyor. Sakın, bu söylediklerini Şeyh duymasın. Git, gusül et, yeniden tövbeye gel, olur ki şeytan senden bu kuruntuları keser. Sana bu gibi sözler söylemek ayıptır. Bizler, bu yolun mahcup ve garip miskinleriyiz. Bir sultanın eşiğine kendimizi bıraktık. O bize yarayanı bizden iyi bilir ve gereği ne ise yapar. Böyle sözleri sakın bir daha söyleme, müridlikten düşersin. Mürit olan kişi, teslim olmak ve susup bir kenarda oturmalıdır. Şeyhe, şöyle böyle demek olmaz, dedilerse de berikinin kulağına girmedi.

Bir müddet sonra, şeyh kendisini çağırdı ve sordu:

— Getirdiğin parayı istiyormuşsun, doğru mu?

— Aman sultanım, birkaç akçe lütfeyle, nefsim mücahedeye doyamadı.

— Al sana bir akçe, git bana şu kâğıda yazdığım eczaları al gel, dedi ve eline bir kâğıtla bir akçe verdi.

Derviş pazara gitti ve şeyhin istediği eczaları alıp geldi.

Şeyh:

— Şimdi bana bir havan getir ve bu eczaları içine dök, buyurdu.

Derviş, emredileni yaptı. Eczaları havana koydu, dövdü ye şeyhe sundu. Şeyh, bunları avucuna aldı, dört yuvarlak haline getirdi. Her yuvarlak, o dervişin getirdiği mücevher büyüklüğünde idi. Sonra bunları, mübarek ağzına koydu, sağa sola çevirdikten sonra çevirdi ve çıkarıp dervişe verdi. Dört yuvarlak da birer mücevher olmuştu. Şeyh:

— Git bu mücevherlerden birisini pazarda sat, diğerleri dursun! emrini verdi. Derviş, mücevherlerden birisini pazara götürdü ve yüz bin akçeye sattı ve parayı şeyhe takdim etti.

Şeyh, parayı almadı ve:

— İşte, verdiğin parayı aldın. Kalan bu üç taşı, yine havana koy ve döv. Bundan sonra seni Allaha ısmarladım, buyurdu. Derviş, taşları havana koydu, dövdü ve şeyhe sundu.

Şeyh de bunları bir üfürüşte yok etti, toz halinde havaya karıştı.

Olup bitenleri hayret ve dehşetle seyreden dervişe, şeyh şöyle buyurdu:

— İşte gözünle gördün ki, dervişler bir akçeden dört yüz bin akçe kâr ederlermiş. Şeyhlerin, Hak yolunda yürümek isteyen müritlerin ve muhiplerin verdiklerine muhtaç olmadıklarını öğrenebildin mi? Onların, bu yolda yüklerini hafifletmek için aldıklarını fark edebildin mi? Ey derviş, işte paracıklarını aldın, artık karşımda durma! Senin, bütün çalışmaların, Hak katında bâtıldır. Zira, verdiğin sadakayı bize eziyet ve minnet ederek kendin iptal eyledin. Oysa, Allahu teâlâ sadakalarınızı minnet ve eziyet ederek iptal etmeyiniz buyurmuştur. Bunun için, artık sana şeyh eşiğinde durmak olmaz.

Derviş, her ne kadar ağladı ve sızladı ise de kabul olunmadı ve yüz bin akçesini alarak çekildi, gitti. Avama karışıp, yine avamdan birisi oldu ve yalancılığı o zamandan bu zamana kitaplarda yazılır ve dillerde söylenir oldu. Yalancılar, yalancılarla ve gerçekler de gerçeklerle haşrolunacaklardır. Hak teâlâ buyurmuştur ki:

“Yazıklar olsun, o günü yalanlayanlara.” Mürselât süresi: 15

Şu hâlde, bir kişi cehdetmeli ve gerçeklerden olmalıdır. Gerçekler, iki cihana da yararlanacaklardır. Yarın, iki yol olacaktır. Yalancılarla, gerçekler seçilecek, yalancılar cehenneme ve gerçekler cennete gidecekler dir. Nitekim, Hak teâlâ buyurur:

“Onlardan bir kısmı (Muvahhid ve muti olanlar) cennette ve bir kısmı (Kâfirler) cehennemdedirler.” Şurâ sûresi: 7

Şimdi ey kardeş:

O yolun eseri, burada da aşikâr görünür. Dünya ehli ile, âhiret ehli şevklerinden seçilir. Nitekim, azizler demişlerdir ki:

Bil âşıkı sözünden, gitmez nemi gözünden;
Gözü yaşı yüzünden, seylân olur hemişe.
Aşk erinin nişanı, bilmek dilersen anı;
Ona bu mülk-ü fâni, zindan olur hemişe.

Ey kardeş.

İradet dedikleri, tâlibin şeyhten nasip almak için cezbesidir. Görmez misin ki, her kimin iradeti tamamsa, şeyhinden nasibini cezbedip almıştır. Gördün ya, kızgın fırına giren dervişi, ateş yakmadı ve şeyhten nasibini aldı. Yedi yıl, şeyhinin himmetini onun evinin kapısında bekleyerek alan dervişin halinden de ibret almadın mı? Bu gerçekler, şeyhten nasiplerini, iradet kuvvetiyle alırlar, ki hikâyelerini ve hallerini yukarıda sana anlattım. Şeyhine iradet getiren tâlip, artık şeyhine muhalefet etmez. Dünyasını verir, asla minnet etmez. Şeyhinin vaadine inanır, hiç kuşkuya düşmez. Zira, ikrar olan gönülde, asla kuşku olmaz.

Nuh peygamber aleyhisselâm, Hak emriyle gemisini yaparken bir kısım kâfirler sorarlar:

— Bu nedir?

— Gemidir.

— Ne olacak bu

— Yarın burası bir derya olacak ve bu gemi o deryada yüzecek.

Kâfirler, Nuh aleyhisselâmın bu sözlerine gülüşürler ve onunla alay ederek eğlenirlerdi.

Oysa, müminler gelir ve sorarlardı:

— Bu nedir?

— Gemidir.

— Ne olacak bu gemi?

— Yarın burası derya olacak ve bu gemi o deryada yüzecek. Bana inanıp bu gemiye binenler, kurtulacaklar. İnanmayarak, binmeyenler ise hep helâk olacaklar.

Mü'minler, Nuh aleyhisselâmın bu sözlerine inanır ve onunla bu gemiye binmek için ahdederlerdi.

Günlerden bir gün, bir kadın geldi ve sordu:

— Yâ Nuh! Bu dağ başında bu gemiyi ne yapacaksın?

Bu, hiç burada yürüyebilir mi?

— Ey hatun, yakında tufan olacak, buraları hep su dolacak. Bana uyanlar bu gemiye binip kurtulacak, dışarıda kalanların hepsi helâk olacak.

— Yâ Nuh! Kerem eyle beni de sana inananlarla birlikte gemiye al, sakın unutma!

— Sen git, işinle gücünle meşgul ol. Tufan olmadan ben sana haber veririm.

Gerçekten tufan oldu, etrafı sular bastı, insan ve hayvan gemiye doluştular. Bu kalabalık arasında, Nuh aleyhisselâm o kadını unuttu. Tufan öyle oldu ki, yeryüzü tamamen su doldu. Yüce dağlar başında bile, kırk arşın su vardı. Yeryüzünde kâfirlerden hiç kimse kalmadı, hepsi öldüler. Yalnız, o gemiye binenler kurtuldular.

Nitekim, Hak teâlâ Kur'an-ı kerimde buyurur:

"Yâ Rabbi, Kâfirlerden, hiç kimseyi yer yüzünde gezer bırakma," Nuh sûresi: 26

Hak teâlâ, zamanla suyu azalttı. Gemi bir yerde durdu. Bunun hikâyesi uzundur ama biz maksudu söyleyelim. Âlem, yine eskisi gibi oldu. Gemidekiler, karaya çıkarak herkes bir yere çekildi. Nuh aleyhisselâm da bir yerde barındı. Bir gün baktılar ki, Nuh aleyhisselâma kendisini unutmamasını niyaz eden kadıncağız, asasına dayanarak çıkageldi. Nuh aleyhisselâmın önünde durdu," herkes hayretler içinde kaldı ve sordular:

— Yâ Nuh! Tufan olmadı mı?

Nuh aleyhisselâm da kadına sordu:

— Ey hatun, tufan oldu ve geçti. Sen nerelerdeydin?

Kadın şöyle cevap verdi:

— Ben tufanı görmedim. Evimde oturmuş, senden bir haber gelmesini bekliyordum. Baktım, bir haber çıkmadı, kalktım kendim geldim, dedi.

Nuh aleyhisselâm, bu kadıncağıza haber vermeyi unutmuştu amma, âlemlerin Rabbi unutmamıştı. Hazır, nazır ve hafız olan Hak teâlâ, o kadını muhafaza buyurmuş ve ona tufanı bile göstermemişti.

Ey can:

Hak teâlânın dostlarının gayreti, yine kendilerine ve kendi üzerlerinedir. Nebilerin ve velilerin gayreti üzerinedir. Onların vekili bizzat Hazreti Allah'tır. Onların vaatlerine inanmak gerekir. Hatta, o vaatleri lâtife şeklinde olsa bile, inanmalıdır.

Beş şartla ki, temiz niyet, gerçeklik, tövbe, teslim ve tecridi yerine getirerek bir şeyhe iradet getiren müridin vazifesi, şeyhin huzurunu bilmek ve her ne hizmet verirse yerine getirmektir. Müride, edep gerektir. Zira, edepsizlik iradeti bozar, iradetsizlik müritliği bozar. Şeyhten nasip almak isteyen mürit, edebe son derece riayet etmek mecburiyetindedir.

Nitekim, Mevlânâ Celâlüddin-i Rûmi rahmetullahi aleyh, Mesnevisinde buyurmuştur ki:

"Hakkın bize edep ihsan etmesini isteyelim. Zira, terbiyesi ve edebi noksan olan onun lûtuflarına lâyık değildir."

Demişlerdir ki; iradet, edep ve müritlik bir merdivendir. Kim, edepsizlik ederse, merdivenden düşer. İradet merdiveninden düşen- Ne'ûzü billahi teâlâ- cehenneme kadar gider.

Bilmiş ol ki, meşâyih huzurunda durup hizmet etmenin birçok adabı vardır. Gerekli olanlardan birkaçını sayayım:

Bu adabın birincisi, şeyhlerin karşısında çok oturmamak ve çok söylememektir. Haddinden fazla hürmet etmelidir ki, şeyhlerin izzeti, Hak izzeti gibidir. Onun için, onların huzurunda çok oturmak ve çok söylemek câiz değildir. Ansızın bir küstahlıkta bulunur ve gönlünü incitirse, merdut olur.

İsteriz Hak ede tevfik-i edeb,

Bi-edep olmaya sezây-ı lûtf-u Rab.

105- MÜRİDİN EDEBİ NASIL OLMALIDIR?

-HİKÂYE

Şeyhlerden biri hacca gitmeye karar verir. Kendisi gibi bir şeyhe haber göndererek:

— Bize teberrüken (bereket vesilesi olarak) bir derviş versinler de bizimle birlikte

Mekke-i mükerreme ye gelsin, dediler. Arzusu üzerine kendisine bir derviş gönderildi. Yolda giderken, şeyh dervişe sordu:

— Adın nedir?

— Efendim bana falan oğlu filân derler, dedi.

Aralarındaki bütün konuşma bundan ibaret kaldı ve Mekke-i mükerremeye gidip dönene kadar başka bir şey konuşmadılar. Dönüşlerinden sonra derviş kendi şeyhinin yanına gitti. Aradan birkaç gün geçtikten sonra, o dervişin şeyhi, hacca gidip gelen şeyhe bir derviş daha göndererek, hoş geldiniz dedirtti ve hizmetine verilen dervişten memnun olup olmadığını sordurdu. Şeyh, şöyle cevap verdi:

— Lütfedip bana yoldaş ettikleri derviş iyi dervriştir. Fakat, çok konuşkandır. Onun bu konuşkanlığını kessinler.

Dervişin, nasıl bir gevezelik yaptığını sordukları zaman da şöyle buyurdu:

— Mekke'ye giderken: (Adın nedir?) diye sordum. (Bana, falan oğlu filân derler) dedi. Oysa,) ben yalnız kendi adını sormuştum, o bana babasının da adını söyledi.

Bu kadarcık bir söz söylediği için KONUŞKAN denildiğine göre, şeyhlerin huzurunda çok oturmak ve çok konuşmak olmaz, hemen gösterilen hizmette bulunmak lâzımdır.

Bu kitabın müellifi der ki.

— Ben, şeyhimin huzurunda tamam on bir yıl hizmet ettim ve imamlık eyledim. Bu zaman içinde, şeyhime yalnız bir söz söyledim. Şeyhim bana: (Çok konuşma, küstah ve edepsiz olursun!) buyurdu. Şeyhler huzurunda çok konuşmanın ayıp olduğunu bildirdi, artık bir daha kendilerine hiçbir şey söylemedim. Yalnız, vakialarımı (hallerimi) söylerdim ki, onu da edeple ve korku ile anlatırdım.

Demek ki, şeyhlerin huzurunda bulunan ve onlara hizmet edenlerin; duruşlarında, oturuşlarında, yatışlarında, 'kalkışlarında, konuşmalarında edebe riayet etmeleri lâzımdır.

Şeyhlerinin edepleri ile edeplenmeyen kişiler, ne Kur'an-ı kerim ne de Hadis-i şerifle edeplenemezler.

Kardeş:

Şunu da bilmiş ol ki, şeyhlerinden merdut olanlar, Hak katında da merdut olurlar. Şeyhlere makbul olanlar, Hak katında da makbul olurlar.

Şeyh Abdullah-i Hafif rahmetullahi aleyh buyurmuşlardır ki:

— Edebini un eyle, amelini tuz eyle, ondan sonra bu arifler yoluna gir!

Arifler derler ki:

— Tasavvufun tamamı edeptir.

Şeyhin. Mertebesinden ziyade mertebe ve menzil istememelidir. Müridin iradetinin kâmil olmasının alâmeti, şeyhin mertebesinin yüceliğini istemektir. Her vaktin, her halin ve her makamın edebi vardır. Edebe riayet edenler, erenler makamına erişirler. Edepten mahrum olanlar, Hak teâlânın dergâhından ırak kalırlar.

Bu sözlerimiz sana acayip gelmesin. Edepsizliğin ameli bâtıl ettiği hakkında âyet-i kerime dahi vardır. Edep, gayet gerekli olduğundan, Hak teâlâ ashab-ı kiramı te'dip ederek (edeplendirerek) buyurmuştur ki:

“Ey iymân edenler! Seslerinizi, peygamberin sesinden fazla çıkarmayın ve ona söz söylerken, birbirinizle konuştuğunuz gibi yüksek sesle konuşmayın. Farkında olmaksızın amelleriniz heder olur.’’ Hucurât sûresi: 2

Demek ki, huzur-u Resûlullahta yüksek sesle konuşmak men edilmiştir. Hatta, bazı âlimler ve şeyhler, aksine hareket edenlerin bütün amellerinin bâtıl olacağına hükmetmişlerdir. Oysa, ehl-i sünnet vel-cemaat mezhebinde, küfürden başka hiçbir şey ameli mahvetmez, bâtıl eylemez. Şu hâlde huzur-u Resûlullahta yüksek sesle konuşmanın amelleri iptal etmesine sebep nedir?

Kaadı Beyzâvi tefsirinde der ki:

Huzur-u Resûlullahta konuşurken, yüksek sesle konuşmak, Cenab-ı fahr-i risâlet efendimizi istihfaf (küçümsemek, aşağı görmek) etmek olur ki, bu hal küfre yol açar. Bu sebeple, ameller bâtıl olur denilmiştir.

Sabit bin Kays sağırdı. Herkesle olduğu gibi, Resûl aleyhisselâmla da konuşurken yüksek sesle söyler ve Efendimiz bundan incinirlerdi. Hak teâlâ gerek onu ve gerekse diğer bütün müminleri te'dip (edeplendirmek) etmek için bu âyet-i kerimeyi inzâl buyurdu.

Bu âyet-i kerime nâzil olduktan sonra, Sabit bin Kays ağlamaya başladı. Asım bin Adiy, onun ağlamasını görerek sordu:

— Yâ Sabit! Neden ağlıyorsun?

Sabit, içini çekti:

— Bu âyet-i kerime beni ağlattı, dedi. Bütün amellerimin mahvolacağından ve cehenneme atılacağımdan korkuyorum.

Asım, meseleyi cenâb-ı fahr-i risâlet efendimize arz etmek üzere kendisinden ayrıldıktan sonra, Sabit de doğruca evine gitti ve karısına:

— Beni ahıra kapat ve kapısını da üzerime çak, dedi ve ahıra girerek, kapıyı çaktırdı. Kendi kendisine: Burada ya ölürüm veya Allâhu teâlâ Resûlünü benden razı eder, diye söyleniyor, ağlıyor, tövbe ve istiğfar ediyordu.

Bu sırada, Asım da huzur-u Resûlullah'a gitmiş ve Sabit'in durumunu arz etmişti. Efendimiz, Sabit'in huzurlarına getirilmesini ferman buyurdular ve Asım bu müjde haberini vermek üzere onun evine koştu. Sabit'i, kendisini hapsettirdiği ahırdan çıkararak huzura götürdü. Aleyhissalâtü vesselâm efendimiz kendisinden sordu:

— Yâ Sabit! Niçin ağlıyorsun?

— Yâ Resûlallah! Sağır olduğum için yüksek sesle konuşurum. Bunun için bu âyet-i kerimenin benim hakkımda nâzil olmasından korkuyorum.

— Yâ Sabit! Dünyada, said olarak dirilmeye, şehit olarak ölmeye ve cennete girmeye razı değil misin?

— Yâ Resûlallah! Nasıl razı olmam. Artık, "

Hak teâlâ, bunun üzerine şu âyet-i kerimeyi buyurdu:

"Resûlullah yanında nehye muhalefetten sakınarak ve edebe riayet ederek seslerini yavaşlatanlar yok mu, onlar o kimselerdir ki, Allâhu teâlâ kalplerini tekvâ için imtihan etmiştir. Onlar için bir mağfiret ve pek büyük bir ecir vardır." Hucurât sûresi: 3

Enes bin Malik radiyallahu anh buyururlar ki: Resûl-ü ekrem. Sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz hazretlerinin, Sabit'e (Şehit olarak ölmeye ve cennete girmeye razı değil misin?) buyurmalarından sonra, aradan uzun zaman geçti. Resûl-ü zişânın, âlem-i cemale intikal buyurmalarından sonra, Hz. Ebû-Bekir-is-Sıddıyk (R.A.) hilâfeti devrinde Halid bin Velid radıyallahu anh'ı, Müseyleme't-ül-Kez-zâb'ı tedip ve tenkil etmeğe memur buyurdular. Müslümanlar, kâfirlerle harp ederken, nedense eskiden olduğu gibi hamle edemiyorlar ve âdeta çekingen davranıyorlardı. Bu hali gören Sabit bin Kays, aynı safta vuruştukları arkadaşı Sabit bin Huzeyfe'ye:

— Biz, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz zamanında böyle savaşmazdık. Müslümanlara ne oldu ki, bu kâfirler önünde böyle yavaş alıyorlar, dedi.

Sabit bin Huzeyfe, kendisine cevap verdi:

— Gel, biz öne atılalım. Müslüman kardeşlerimizi teşvik ve teşci edecek şekilde dövüşelim.

Dedikleri gibi de yaptılar ve o savaşta Sabitlerin ikisi de şehitlik mertebesini ihraz buyurdular ve böylece Sabit bin Kays hakkındaki tebşirat-ı Muhammed'i gerçekleşmiş oldu.

Sabit bin Kays ın, savaşlarda giydiği bir zırhı vardı. Müslümanlardan birisi, şehidi defnederken o zırhı aldı. Ashab-ı kirâmdan birisi, o gece Sabit bin Kays'ı rüyasında gördü ve

Sabit ona:

— Müslümanlardan falanca zat, benim zırhımı aldı, Halid bin Velid'e söyle, zırhımı alsın ve emir-el-müminin Ebû-Bekir hazretlerine götürsün. Halife, o zırhı satsın, filân kişiye şu kadar borcum vardır, onu ödesin, kölemi de azad etsin, dedi.

Rüya gören zat, meseleyi kumandan Halid bin Velid'e arz etti. O da zırhı aldı ve halifeye takdim etti. Hz. Ebû-Bekir radiyallahu anh, şehidin bu vasiyetini câiz gördü ve aynen gereğini yerine getirdi.

Olayı bu şekilde hikâye eden Enes bin Malik radiyallahu anh.

— Bir kimsenin ölümünden sonra vasiyeti, o zamana kadar işitilmemişti. Bu hadise ile böyle bir vasiyetin de câiz olduğu anlaşıldı, buyurmaktadır.

Evet, konuya dönelim:

Resûl-ü zişânın huzurunda yüksek sesle konuşulmasını men'eden âyet-i kerimenin nüzulünden sonra, Efendimizin huzurunda kimse yüksek sesle konuşmaz ve sorulmayınca bir şey söylemezdi. Hatta, Ebû Bekir-es-Sıddıyk radiyallahu anh, huzur-u Resûlullahta konuşurken fısıltı gibi konuşacağına and içmişti.

Şu hâlde, meşâyih de Resûl-ü ekrem efendimizin nâipleri bulunduğuna göre, müritlere şeyh huzurunda yüksek sesle konuşmak, gülmek ve yüzüne dik dik bakmak câiz değildir.

Şeyh Ebû Mansur Magzi'ye sordular:

— Şeyh Ebû Osman ile ne kadar sohbet ettiniz?

Hazret-i Şeyh cevap verdi:

— Ben ona hizmet ettim, sohbet etmedim.

Zira, sohbet ihvan ile olur. Meşâyih ile sohbet olmaz. Şeyhlere, ancak hürmet ve hizmet edilir. Mürit, şeyhinin (Ha!) dediğine (Yok!) derse, o artık ebediyen olmaz.

Nitekim, Fahr-i kâinat aleyhi efdal-üt-tahiyyât efendimiz hazretleri buyurmuşlardır ki:

Ben sizi terk ettiğim zaman, siz de beni terk ediniz. Artık bana hiçbir şey sormayınız. Ben, size sorduğum veya söylediğim zaman, o sözü benden alınız ve kabul ediniz. Zira, sizden önce gelenler, çok çok sordukları ve peygamberleri hakkında ihtilâfları olduğu için helak oldular.

Şeyh Cüneyd-i Bağdadî rahmetullahi aleyh buyururlar ki:

Ebû-Hafız Nişâburî'nin makamında oturuyordum. Huzurunda, bir kişi vardı dilsiz gibi oturuyordu. Kim olduğunu sordum:

— Bu zat, Ebû Haf 'z rahmetullahi aleyh hazretlerine senelerce musahiplik etti. Şimdi de bize hizmet ediyor. Bu öyle bir zattır ki, Ebû Haf'z'e yüz bin dirhem gümüş

verdi. Sonra, ödünç alacak yüz bin dirhem gümüş daha verdi. Ebû-Haf 'z ise, kendisine bir defa söz söylemesi için izin vermedi.

Mürit, şeyhinin sözünü öğüt yönünden dinlemelidir. Zira, şeyhlerin sözleri abes değildir. Buna, FEYZ-Î BÂTINI derler ki, taraf -ı İlâhiden gelir.

Nitekim, Şeyh Ebû-s-Su'ud rahmetullahi aleyh, Hak teâlânın kalbine ilka ettiği sözleri ashabına söylerken, buyururdu ki:

— Bu sözü söylerken, ben de sizler gibi bir dinleyici olurum.

Hazır bulunanlar dan bazıları, işin inceliğini anlamayarak sordular:

— Söz söyleyen, söylediğini bildiğine göre, nasıl olur da dinleyici gibi olur?

Hazret-i Şeyh cevap vermedi ve ayrıldılar. O gece, bu soruyu soran kimse, rüyasında bir köpek gördü. Köpek, kendisine:

— İnci avcısı bir denizci, denizin dibine dalar ve oradan içinde inciler bulunan sedefleri (istiridye) toplar ve torbasına doldurur ama o denizci, denizin çok karanlık olan o derinliğinde, torbasına doldurduğu inci tanelerini göremez. Oysa, torbasında yüzlerce inci vardır. Ne zaman ki, suyun yüzüne ve sahile çıkınca, torbasını boşaltır ve kendisi de arkadaşları da o inci tanelerini görürler, dedi.

Soru soran, dehşetle uyandı ve şeyhin sözünü, rumuzunu ve işaretini anladı ve ona mecburen hak verdi:

Mürit edebinin en güzeli ve en makbulü, şeyh huzurunda cansız gibi oturmaktır. Bir şey söylemek gerekirse, şeyhi ona söyler, kendiliğinden küstahlık ederek söylemek doğru değildir.

Sual — Birçok kimseleri görürüz ki, bir şeyhe iradet getirir ve mürit olur. Perhiz, riyazet ve mücahedeler çeker. Tâc ve hırka da giyer amma, yine münkir ve mahrum yerine döner, yabancı şekline girer ve yabancılardan olur. Bu ne hikmettir? Şeyhten midir, müritten midir?

Cevap — Mürittendir. Zira, mürit edebini bilmez, küstahlaşır. Şeyhlerin izzetini, hürmetini ve kudretini takdir edemez, şeyhin huzuru kendisine ağır gelmeye başlar, sonunda red olunur. Hak teâlâ, kıyamet gününde, bu gibi reddolunmuş müritlere soracaktır:

— Neden benimle mârifet hâsıl etmediniz. Oysa, ben sizleri marifet hâsıl etmeniz için dünya âlemine göndermiştim, buyuracaktır.

Red olunmuş müritler, kendilerini savunmak isteyecekler ve:

— Yâ Rab! Mârifet hâsıl edenler, dünyada biri mürşide yetiştiler. Bizi mürşide yetiştirmedin ki, bizler de mârifet hâsıl edelim, diyeceklerdir.

Hak teâlâ, o zaman buyuracaktır ki:

— Ben onlara mürşit verdim ve nefislerini ıslâh ettirdim. Sizlere de mürşit verdim amma, siz kendi nefsinizden geçip, o mürşide kendinizi teslim edemediniz. Onların kadrini, izzetini ve hürmetini bilemediniz. Edepsizlik ettiniz, küstahlıkta bulundunuz, nefislerinizi o mürşide islâh ettirmediniz. Onun için de huzuru izzetime kör olarak

geldiniz. Zira, dünyada basiret gözü açılmayana, burada mârifet nuru hâsıl olmaz, onlar burada da kör olarak kalırlar:

"Kim bu dünyada kör olursa, o âhirette de kördür." İsrâ sûresi: 72

Bu âyet-i kerimenin tefsirinde, yukarıda beyan olunan hususlar etrafı ile tafsil ve izah olunmuştur, işte, meşâyih eşiğine eriştikten sonra münkir olup dönmek budur.

Bazı şeyhlere sordular:

— Bu yolda, hangi şeyleri terk ve hangi şeyleri berk (sıkı, sağlam) ettiniz?

Şu cevabı verdiler:

— Her şeyi terk ettik, yalnız edebi berk (Sıkı, sağlam) tuttuk.

Şu hâlde, tâlibe meşâyih edebini bilmek, edepsizliğin mahrum kalmaya sebep olacağını bellemek, şeyhten korkmak, şeyhten utanmak ve şeyhin zahirinde ve bâtınında bir olmak gerektir. Bunlar da nasip alabilmeye sebep olurlar. Şeyhin zahirinde nasıl davranılıyorsa, bâtınında öyle olmak lâzımdır. Zira, onlar için dünya ve âhirette gizli hiçbir şey yoktur.

Ne var ki, onlar bilmez gibi görünürler. Bunun için, hak velilerine kerametlerini gizlemek farzdır. Nitekim, Nebilere de mucizelerini açıklamak farzdır. Erenlerin, kerametlerini açıklamalarına ise, hayız görme yani kadınların aybaşı hali gibi olma denir. Kadınlar, aybaşı halinde nasıl ibadet ve tâ'atten uzak kalırlarsa, veliler de kerametlerini herhangi bir hikmete binaen açıklamak zorunda kaldıkları haller dışında, kerametlerini açıklarlarsa Haktan uzaklaşmış ve keramete aldanmış olurlar. Kaldı ki, **Hak velilerinden er olan keramet göstermez.**

Onlar, ne işlerlerse Hak tarafından işlerler. Kendilerinin bu arada ihtiyarları yoktur.

Mürit ile şeyh arasındaki edepler den birisi de şeyhlerin ayıp gibi görünen hallerine bakmamaktır. Hatta, bu hareket müridin yanında bile olsa, görmemezlikten gelmek gerekir. Zira, müridi imtihan için olabilir. Mürit, şeyhinde göreceği ayıbı kendisine yormalı ve (Benim ayıplarım olmasaydı, şeyhimde böyle bir ayıp görmezdim.) deyip geçmelidir.

Bir diğer edep de şeyhin diğer dervişlerine kıdemlerine ve derecelerine göre hizmet ve hürmet etmektir. Hatta, kendisinden bir gün önce gelmiş olana dahi aynı izzet ve hürmeti göstermelidir.

Şeyhlerden birisi buyurmuştur ki:

— Bağdat şehri mezarlığında geziyordum. Mezar taşlarının üzerinde tarihlerini okurken, dikkatimi çekti. Kimi üç yaşında iken, kimi beş yaşında iken, kimisi de on yaşında iken ölmüşlerdi. Buna bir mâna veremedim ve kendi kendime bu sırrı çözemedim. Derken, bir Abdal peyda oldu ve bana:

— Neden şaştın? dedi. Yaş mıdır o yaş ki, yabanda ve nefs hevâsı içinde geçmiştir. Ömür müdür, o ömür ki bu âlemde nefs-i emmâre yollarında gezip yürümüştür, öyle geçmiş yaşlar ye ömürler, hayvan yaşı ve ömrü gibidir, biz onu yaştan ve ömürden saymayız. Biz, yaş ve ömür ona deriz ki, meşâyih huzurunda geçmiş olsun. Onun için,

mezar taşlarını okuduğun kimselerden kimisinin üç veya beş kimisinin en çok on yıl yaşamış olduklarına bakma! Bu taşların üzerinde okuduğun yaşları, bir şeyh eşiğine gidip teslim olduktan ve tövbe ettikten sonra yaşadıkları ömürleri dir. Onların yaşları buna göre hesaplanmış ve taşlarına da bu yaşları yazılmıştır.

Demek ki, bu yola kim önce geldiyse, o daha çok hürmete lâyıktır. Yoksa:

— O cahildir, ben âlimim! veya:

— O gençtir, ben ihtiyarım! veya:

— O, asil değildir, ben ise asil soydanım! gibi düşünceler, boş ve manasız kuruntulardır. Bu yola, kim önce girmişse o uludur. Ona, hürmet ve hizmet etmek gerektir. Tarikin edebi budur.

Cahil ona derler ki, onda Tanrı derdi yoktur.

Âlim ona derler ki, onda Tanrı derdi çoktur.

Âlim midir ol, ilmine lâyık ameli yok;

Cahil midir ol, aşka satar iki cihanı.

Bu yolun bir edebi de şeyh ile söyleşilin sözleri kimseye söylememek hatta ana ve babaya dahi açıklamamak tır. Şeyhin sırlarını saklamaktır. Eğer, konuşulanlar ve sırlar açıklanacak olursa, o mürit şeyhe hain olur ve gönülden çıkar.

Mürit, daima kendi vazifesine ve hizmetine mukayyet olmalı ve başka bir şeye karışmamalıdır.

Bir diğer edep de şeyhe himmeti için yalvarmaktır, böyle bir teklifle himmet beklemek edepsizliktir. Şeyhi, bu konuda da kendi haline bırakmak lâzımdır. Ne zaman, Haktan işaret olursa şeyh müridinden himmetini esirgemez. Bunu kendisine söylemek ve teklif etmek câiz değildir.

Bundan başka, şeyhin huzurunda susmalı ve verilen vazifeler ne ise onları yapmalıdır.

-HİKÂYE- İBRAHİM BİN ETHEM'İN KOVULUŞU VE KARARLILIĞI

İbrahim Edhem, sultanlığı bırakarak mürit olduğu zaman, kendisine bir balta ile bir ip verildiğini ve ormandan sırtı ile odun taşıması emredildiğini, yukarıda anlatmıştık. Hazret, yıllarca şeyhinin kapısında böyle hizmet etti. Bir gün, nasılsa şeyhinden habersiz bir derviş ile gizli bir yere çekildi ve sırtında odun taşımaktan açılan yaralara keten tohumu lapası koydurdu ve bu hali şeyhi duymaması için de o derviş arkadaşının ayaklarını öperek yalvardı. Şeyhi duyar da şikâyet ettiği zannına kapılır diye korkuyordu.

Aradan tam on yıl geçti. Dayanamayarak şeyhinin huzuruna gidip ayaklarına kapandı, yalvarıp yakararak:

— Sultanım! dedi. Bu fakire bir himmet nazarı eyle.

Şeyhi kendisine.

— Haydi işine git, biz sana himmet edecek zamanı biliriz. Bostancı, bostanını sulayacağı zamanı bilir. Zamanı gelince, sular. Zamanı gelince, çapalar ama sen buna dayanamıyorsan; iple baltayı bırak ve nereye istersen çık git, diye çıkıştı.

İbrahim Edhem, yaptığı edepsizliği anladı, mahcup oldu ve baltası ile ipini alarak, ormanın yolunu tuttu.

Şeyhi, o çıkar çıkmaz mahremi ve müezzini olan bir başka dervişi çağırdı:

— İbrahim Ethem'in peşi sıra git, demirli ayakkabınla arkadan kendisine vur. Eğer, dönüp yüzüne bakarsa, yüzüne tükür. Bakmazsa, bir daha vur. Üç kere vurduğun halde dönüp bakmazsa, dön gel ve bana haber getir, emrini ve talimatını verdi.

Müezzin, İbrahim Edhem'in peşinden seğirtti. Pabucunun ucuyla kendisine vurdu. Baldırları çıplak olduğu halde, hiç aldırış etmedi ve yoluna devam etti. Bir daha vurdu, yine bakmadı. Bir üçüncü defa daha vurunca, baldırından kan fışkırdı ve müezzinin yüzüne kadar bulaştı. İbrahim Edhem, dönüp geri bakınca da yüzüne tükürdü. İbrahim Edhem:

— Ey kardeş! dedi. Senin istediğini, biz Belh şehrinde bıraktık geldik.

Müezzin, derhal geri döndü ve olup bitenleri aynen şeyhine anlattı. Şeyh:

— Ya öyle mi söyledi? dedi. Demek, hâlâ Belh şehrini ve sultanlık zevkini unutamamış. Anlaşılıyor ki, daha benliğini kıramamış. Hemen git, balta ile ipi kendisinden al, varsın yine Belh şehrine gitsin. Burası yalancıların yeri değildir.

İbrahim Edhem, balta ile ipi şeyhin emri üzerine müezzine teslim etti ve ağlaya ağlaya Belh şehrinin yolunu tuttu.

Belh'e varır varmaz, evvelce sultanlığı zamanında kendisinin yaptırdığı bir imarete misafir oldu. Akşam olunca, imarete bakan memurlar orada misafir bulunanları başka yere gönderdiler. İbrahim Edhem, hiç aldırış etmedi. Kendisine sordular:

— Derviş! Sen niye diğer misafirlerle gitmedin?

— Beni burada bırakın, ne olur başkalarının arasına karıştırmayın. Şuracıkta tek başıma yatayım, dediyse de dinlemediler. Yaka paça sürükleyerek dışarı attılar. Ayaklarından sürüklerlerken, yedi yerde başcağızı merdiven taşlarına vurdu, oluk gibi kan boşandı. Öyle olduğu halde, kimliğini gizledi ve bunlara sabretti. Oysa, bir kere:

— Durun, ne yapıyorsunuz. Ben sizin sultanınız İbrahim Ethem'im, demiş olsaydı, bütün köleler ve hizmetkârlar; dövmek, kovmak, sürüklemek ve incitmek şöyle dursun, elini ayağını öper, eskisi gibi kendisine kul köle olurlardı ama o bu eza ve cefaya katlandı ve kim olduğunu onlara bildirmedi ve bizzat kendisinin yaptırdığı imaretten hakaretle, başı ve gözü yarılarak sokaklara atılmayı kabul etti.

Ey aziz kardeş:

Onlar, hor olmak için aziz olmadılar. Viran olmak için, mâmur da olmadılar. Böyle, meşakkatlere katlandılar, yine de yollarından dönmediler.

Her ne ise, hikâyemize devam edelim:

İbrahim Edhem, sabaha kadar sürüklenip bırakıldığı yerde yarı baygın yattı. Sabah olunca, çeşmeye giderek başındaki kanı yıkadı ve durmadan şeyhinin bulunduğu şehre doğru yola çıktı.

Aradan birkaç gün geçti. Şeyhine, onun geri gelmekte bulunduğu malûm oldu. Dervişlerini çağırarak, şu talimatı verdi:

— Kıyafetlerinizi değiştirin. Dörder kişilik kafileler halinde, şehrin bütün giriş yerlerini kesin. Ellerinizde kalınca birer değnek bulunsun, o yalancı İbrahim Edhem hangi kapıdan şehre girmek isterse, bırakmayın. O sizlere: (Ben, şeyhime gidiyorum.) diyecektir. Siz de ona: (Biz de ona gidenleri bırakmıyoruz. Dön geriye, işin mi yok? Dünyada şeyhten çok ne var? Böyle şeyhe, buzağı bile gönderilmez. Gidersen, adam akıllı bir şeyhle git ki, seni yoluna götürsün-.) dersiniz. Eğer, bu ihtarınıza rağmen dönmezse, onu biraz döversiniz. Şehrin hangi giriş yerine gelirse, böyle muamele edersiniz, şehre yaklaştırmaz, döver, söversiniz. Amma; dövüldüğüne, sövüldüğüne hatta öldürüldüğüne aldırış etmez şehre girmekte ısrar ederse, bırakınız gelsin.

Dervişler, kıyafetlerini değiştirdiler ve dörder dörder şehrin giriş yerlerini keserek beklemeye başladılar.

Ey talibim diyen kişi.

Şu imtihanları ve şu sınamaları göz önüne getirebiliyor musun? Dervişlik yolu, lâf-ü güzâf değildir. Lâyık olmak gerektir ki, şeyhlerden himmet ve nasip alınabilsin. Senin de aklın varsa, kendini anla ki, onlar nasıl birer tâlip idiler, sen nasıl bir talipsin!..

Neyse, sözü uzatmayalım: Dervişler, şehrin kapısında beklemeye başladılar. Bir gün, İbrahim Edhem'in karşıdan gelmekte olduğunu gördüler ve aldıkları vazifeyi yerine getirebilmek için hazırlandılar. Yanlarına gelince sordular:

— Derviş, nereden gelip nereye gidiyorsun?

İbrahim Edhem, boynunu bükerek cevap verdi:

— Şeyhimin küstah, kovulmuş ve merdut bir köpeğiyim. Yine onun kapısına yaltaklanmaya gidiyorum.

' — Ey miskin, fakire hiçbir yerde itibar yoktur. Hele seni kovan birisinden- ne hayır umarsın, var git işine.

— Ben şeyhimi görmeden bir yere gitmem.

— Yahu, şeyh şeyh deyip tutturmuşsun. Bu âlemde öyle şeyhler vardır ki, talipleri birkaç günde maksutlarına ulaştırırlar. Dön, böyle bir şeyhe git. Buna gidersen, nasıl olsa bir gün seni yine kovar.

Ne dediler ne ettilerse İbrahim Edhem'i döndüremediler, (Şeyhim.) diyordu da başka bir şey demiyordu. Bekleyenler, onu bir güzel dövdüler. Şehrin diğer kapılarına gitti, oralarda da aynı muamele ile karşılaştı. Hasılı, nereye gittiyse dayak yedi ve fakat fikrinden caymadı, şeyhini görmek arzusundan vaz geçmedi. Nihayet, bir giriş yerinde yalvardı.

— Ey aziz kişiler, dedi. Allah hakkı için bırakın beni şehre gireyim. Beni döve döve öldüreceksiniz, öldüğüme yanmam, siz beni öldürdüğünüz için günahkâr olacaksınız, ben ise şeyhimden mahrum kalacağım. Allah için bırakın beni şeyhime gideyim. Bunca dövmeleriniz ve sövmeleriniz için de sizlere hakkımı helâl ediyorum. Yeter ki, bırakınız beni şeyhimin huzuruna varayım.

Bir yandan ağlıyor ve bir yandan da yalvarıp yakararak, ayaklarına kapanarak kendisinin şehre girmesine engel olmamalarını niyaz ediyordu.

Dervişler, işi daha fazla uzatmadılar ve onu serbest bıraktılar. Kendileri de acele şeyhlerine giderek olanı biteni anlattılar.

Derken, İbrahim Edhem de şeyhinin huzuruna vardı, ellerine ve ayaklarına kapanarak özür diledi. Şeyhi de ona iltifat ve himmet eyledi, maksuduna eriştirdi.

Gör şimdi, gerçek tâlibe kimse engel olabilir mi, onu yoldan döndürebilir mi? İbrahim Edhem, bir kere boş bulunup (Bana himmet et!) dediği için bunca meşakkatlere ve imtihanlara katlandı. Sen ise, daha dün geldin, bugün şeyhinden himmet istiyorsun, iradet ehli olmak nerede kaldı, daha iradet nedir, iradet-i tarik nedir bilmiyorsun. Bu yolda, can ve baş verirler de nasip alamazlar. Sen ise, bu yolu vakit geçirmek için eğlence sanıyorsun!..

Sad hezâran kârüban bu yolda can verdi henüz,

Birisi menzile ermez, bu yolu sanman güzâf.

Evet; sen bu yola girdiğini iddia ediyorsun amma, daha bu yolda nefsinin bir muradından bile geçemedin. Nasıl olur da nefsini ve canını bu yolda feda edebilirsin? Nasıl olur da bunca meşakkatlere ve imtihanlara katlanabilirsin? Gerçek bahadır, bu yolda can verenlerdir. Meşâyih, müritlerini bazen kahır yolu ile de imtihan ederler. Bu sınamadan yüz aklığı ile çıkarsan, himmetleri hazır olur. Bazen de lütuf yolu ile imtihan ederler ama yine himmet ederler. Dünya ve âhiret yönünden himmet edecekleri zaman, ya azarlar veya iltifat ederler. Onların azarlamaları da iltifatları da himmet ve berekettir. Zira, her yaptıkları Hak teâlânın işareti ile olur.

Gerçi, kuluna muradını veren Hazret-i Allah tır ama meşâyih arada vasıta olur.

-HİKÂYE- ABDÜLKADİR GEYLÂNİ VE MUHABBET KUŞUNUN GAGASINDAKİ İP

Mısır'da dul bir kadıncağızın bir kızı ve altı öksüz torunu vardı. Bu zavallı kadıncağız, evinde iplik eğirir ve her hafta sonu 600 dirhem ipliği pazara götürüp satarak, bir kısmıyla bir dahaki hafta için keten satın alır ve kalanı ile de kendileri ve torunları geçinirlerdi. Gayet sâliha bir kadın olan bu fakir, her gece Allaha niyaz eder:

— Yâ Rab! Şu öksüzlere merhamet buyur, onlara hayırlı bir rızık ihsan eyle de beni şu iplik bükmek meşakkatin den kurtar, artık ihtiyarladım, elim tutmaz ve gözüm görmez oldu. Beni bu azaptan kurtar, diye dua ederdi.

Günlerden bir gün, bu kadıncağız yine pazara iplik satmaya gidiyordu. Yolda, bizim bereketimiz Sultan Şeyh Abdülkadir-i Geylânî kaddesallahu sırrahu hazretlerinin evi önünden geçerken, sabah namazından çıkmış ve müritleriyle birlikte evine dönmekte bulunan Hazret-i Şeyh e rastladı. Şeyh kendisine iltifat buyurdu ve sordu:

— Bacım, nereden gelip nereye gidersin?

— Sultanım, pazara iplik satmaya gidiyorum.

— Ver bakayım ipliklerine.

Kadın, elindeki 600 dirhem ipliği Hazret-i şeyh e sundu.

O sultan:

— Hatun, bizden de bükülmüş iplik istiyorlar. Bırak da bu hafta ipliklerini ben satayım, buyurdu ve kadının:

— Kerem edersiniz, demesi üzerine gülümseyerek kadının elinden aldığı ipliği, mescidin damına attı ve atması ile birlikte nereden geldiği anlaşılamayan bir kuş yetişti ve iplikleri kaptığı gibi havaya doğru süzüldü, gitti. Kadıncağız ve dervişler arkasından bakakaldılar:

— Bu nasıl lâtife ola! diye içlerinden geçirdiler. Kadıncağız, hayret içinde bakarken, dervişler ona susmasını işaret ettiler. Zira, şeyhlerinin her hareketinde bir hikmet olduğunu biliyorlardı. Nitekim, Hazret-i Şeyh kadına şöyle buyurdu:

— Sakın üzülme bacım, ipliğini satılmağa gönderdim.

Satılsın, parası gelsin, benden gel al.

Kadın, sessizce evine döndü ve ertesi gün tekrar şeyhin huzuruna giderek:

— Sultanım, iplik satıldı mı? diye sordu.

Hazret-i Şeyh kendisine:

— Satıldı amma, parası henüz gelmedi. Hele birkaç gün sabret! buyurdu.

Böylece aradan bir hafta kadar geçti ve bu müddet zarfında fakir kadın birkaç defa şeyhin huzuruna gitti geldi. Sonuncusunda, sitem etmeye başladı:

— Bu nasıl lâtife? İpliğimi dama attı, kuş gelip onu aldı ve yuvasına götürdü. Bir daha o iplikler ele geçer mi?

Kadın söylenip dururken, dervişler kendisine:

— Hatun, kızma ve sertleşme! Birkaç gün daha sabret, elbette bunda da bir hikmet vardır, dediler.

Kadın, henüz ayrılmıştı ki bazı tüccarlar şeyhin huzuruna geldiler. Elini ve ayağını öptükten sonra, önüne bin altın çıkarıp bıraktılar.

Dervişlerden birisi, bu tüccarlardan birisine sordu:

— Şeyhimize getirdiğiniz bu altınlar ne parasıdır?

O tüccar durumu anlattı:

— Bizler, bir gemi ile Mısır'a geliyorduk. Denizin orta yerinde şiddetli bir fırtınaya tutulduk. Rüzgâr, yelkenimizi parça parça etti, yırttı. Bir çare ararken kaptan: (Elimizde beş altı yüz dirhem iplik bulunsaydı yelkeni onarır, yolumuza devam ederdik.) dedi. Bizler de çığırarak: (Ey sultan Abdülkadir! Bize beş altı yüz dirhem iplik gönder. Malımızdan sana bin altın nezrim iz olsun.) diye yalvardık. O ânda, bir kuş geminin üstünde belirdi ve gagasında tuttuğu iplikleri geminin güvertesi üzerine bıraktı, süzüldü geçti ve gitti. Tarttık, tam 600 dirhem iplikti. Bu iplikle yırtılan yelkeni diktik ve onardık ve bu sayede sağ ve salim buraya vardık. Adağımız olan bin altını aramızda toplayarak Hazret-i şeyh e takdim ettik, dediler.

Tüccarlar gider gitmez, iplik sahibi kadın tekrar geldi ve Hazret-i şeyh, tüccarların getirdiği bin altını çıkarıp kendisine verdi. Bu suretle kadının duaları kabul buyurulmuş ve fakirlikten kurtulmuş oldu, şeyhe dualar ve senâlar ederek ölünceye kadar refah içinde yaşadılar.

106- GÜZEL AHLÂK

Ey kardeş:

Meşâyihin, türlü türlü oyunları vardır. Kimisi kahır suretinde görünür, kimisi lütuf suretinde görünür. Onun için, mürit olan ve şeyhlere hizmet eden tâlib-i hak kimselere, tıpkı bir ölü gibi mürşitlerine teslim olmaları ve şeyhleri ne yaparsa gereğinin böyle olması icap ettiğini bilmeleri lâzımdır.

Müritlere düşen; kendisine buyurulan hizmeti görmek, şeyhin her emrine itaat etmek, diğer dervişlerle iyi geçinmek, alçak gönüllülükle ve en güzel ahlâkla ahlâklanmaktır. Zira, iyi ahlâk sahibi ve alçak gönüllü olanları Hak teâlâ sever, Bunun içindir ki, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz buyurmuşlardır ki:

“Kıyamet günü, her şeyden önce mizana iyi ahlâk konulacaktır. Bütün amellerden, iyi ahlâk ağır gelecektir. Güzel amelleri ve iyi ahlâkı olanlar da mutlaka cennete gireceklerdir.”

İyi ahlâk sahibi bir kimseyi, kabrine götürdükleri zaman, daha münker-Nekir gelmeden doğrulur ve görür ki, karşısında güzel yüzlü birtakım mahlûklar, kendisine gülümsemekte dir. Bunlardan, o kadar güzel kokular yayılır ki, kabrin içi misk gibi koku dolar. O zat sorar.

— Sizler kimlersiniz? Nasıl oldu da benden önce geldiniz ve kabrime girdiniz?

Onlar da kendisine cevap verirler:

— Bizler, senin güzel ahlâklarınız. Dünyada iken, sen bizimle ahlâklanmış ve kendine mal etmiştin. Bizler de kabrinde sana yoldaş olmaya geldik. Seni, burada yalnız bırakmayacak, kıyamete kadar yanından hiç ayrılmayacağız. Kıyamet günü de seninle birlikte cennete gideceğiz, derler.

Güzel ahlâk ve alçak gönüllülük demek, rastladığı herkese yaltaklanıp önüne gelenin eteğini öpmek değildir. Böylesi, belki münafıklık olur. Yüze gülücülük ve

mürâilik olur. Ben sana güzel ahlâkı ve alçak gönüllülüğü de tarif edeyim de sen de işini ona göre tut ve bu fakiri de duadan unutma Kİ Bu fakire Fatihalar gönder.

● Güzel ahlâkın birincisi; dünyada hiçbir yaratılmışın incindiğini istememek ve kendisi de hiçbir yaratılmışı incitmemektir.

Bir gün, Sultan **Bayezid-i Bestami** rahmetullahi aleyh hazretlerine sordular:

— Hak teâlâ katında en sevgili ve en gerçek mü'min kimdir?

Hazret-i Şeyh buyurdu ki:

— Hak teâlâ hazretleri katında en sevgili ve gerçek mümin, hiç kimsenin incinmesini istemeyen ve hiç kimseyi incitmeyendir, mazlum olandır. Bilmez misiniz ki, mazlumların duaları dahi, Allâhu teâlâ indinde makbul ve müstecap olur.

Demek oluyor ki, güzel ahlâkın birincisi mazlumluk tur.

● İkincisi de kimsenin sırrına bakmamak, bakıp görse bile kimsenin sırrını açıklamamaktır. Yani, gördüğü ayıpları setr etmektir.

● Güzel ahlâkın birisi de hayadır. Haktan ve halktan utanmaktır. Saçma sapan, boş manasız ve faydasız sözler söylememektir. Hatta, böyle sözleri dinlememektir.

● Güzel ahlâkın bir belirtisi de vaatlerinde sadık ve doğru olmaktır. Doğru söylemektir, doğru olmaktır. Sözlerini yanlış anlaşılabilecek, başka manalara çekilecek ve kuşku uyandıracak şekilde söylememektir. Şer'e uymayan sözler söylememek ve söylenirse bile ondan derhal rücû etmektir.

● Güzel ahlâkın bir diğer belirtisi de söz söylediği zaman yumuşak ve tatlı sözler söylemektir. Sert, kaba ve karşısındakini incitecek sözler söylememektir. Her sözü, Allâhu teâlânın rızası için söylemek, Allah için dostluk etmek ve nefs muradı için söz söylememek ve dostluk etmemektir. Allahu teâlâ için olan dostlukları, kıyamete kadar muhafaza etmektir. Hak celle ve âlâ hazretlerine o dostlukla varmaktır.

● Güzel ahlâkın bir belirtisi de yemesini, içmesini, giyinmesini ve her işini haramlardan ve şüpheli şeylerden sakınmaktır. Irz ve iffetini muhafaza etmektir. Kendi ırz ve iffetini koruyup kolladığı gibi, başkalarının da ırz ve iffetlerini koruyup kollamaktır. O kadar ki, bütün malını ve mülkünü elinden alsalar bile ne kendi ırz ve iffetinden ne de başkalarının ırz ve iffetlerinden fedakârlık etmemektir. Hiç kimse ile hiçbir suretle çekişmemektir. Şahsına ve menfaatlerine karşı çıkanları bile güzel sözlerle ve iyilikle def etmektir. Eğer, buna rağmen defedemezse, o kimseyi Allahu teâlâya ısmarlamak ve hiç kimseye düşmanlık beslememektir.

● Güzel ahlâkın bir belirtisi de **dünyadan ötürü dini satmamaktır**, yalan yere hatta gerçek bile olsa, and içmemektir. Yani: (Dinim hakkı için) veya: (imanım hakkı için) yahut: (Kur'anım hakkı için) dememektir. Kendinden büyüklere hürmet ve izzet ve küçüklere şefkat ve muhabbet etmektir. Akranı olan kişilerle, iyi geçinmek ve iyi şeyler konuşmaktır. Para karşılığı Kuran okuyarak (Sevabı senin olsun) dememektir. Zira, para ve dünya için Kur'an okumak ve Kur'anı dünyaya vesile edinmek, nefs-i emmârenin çirkin ve kötü sıfatlarındandır.

Şeyh Sâfi rahmetullahi aleyh hazretlerine sordular:

— Dünya için Kur'an okumaya ne buyurursunuz?

Hazret-i Şeyh buyurdular ki:

— Bir kimsenin, dünya ve para için Kur'an okumasından ise, eline herhangi bir çalgı alarak para toplaması daha iyidir.

Bir kimse, bir eve girse, karnı da gayet aç olsa, evin raflarından birisin de bir parça ekmek görse, fakat raf gayet yüksek olduğundan eli erişip alamasa; orada ayağı altına alacak ve ekmeğe yetişecek bir şey bulunmasa da, yalnız bir Kur'an-ı kerim ile bir çalgı bulunsa, o kimse ayağının altına Kur'anı mı koysun, yoksa çalgıyı mı?

Sual soran cevap verdi

— Elbette çalgıyı ayağının altına koyması daha evlâdır.

— Şu hâlde, para için Kur 'an okumaktansa, çalgı çalmak daha iyidir, buyurdu ve şu âyet-i celileyi okudu:

"Ve ayetlerimi az bir pahaya satmayın, ancak benden sakının" buyurur."

Bunun mânası da şudur:

(Din satıcılığını sermaye edinen, açıkça ziyandadır. Faydalısı odur ki, kişi dünyayı verir ve dini satın alır.)

Kur'an-ı kerimi, dünyaya vesile edinmek de dinini dünyaya satmaktır. Bundan son derece sakınmak, güzel ahlâk icaplarındandır.

● Güzel ahlâkın bir belirtisi de kimsenin sürçtüğünü istememek, muhtaçlara yardım etmek, yetimlerin başlarını sıvamak ve karınlarını doyurmaktır. Kadınlara iyi niyetle selâm vermek ve hatırlarını sormaktır. Aç olanları doyurmaktır. Sofrasını kimseden kıskanmamaktır. Allahu teâlâya tevekkül etmek ve (Ben aç kalayım, tek bir başkası aç kalmasın.) demektir. İhtiyaç sahiplerinin ihtiyaçlarını gücü yettiği kadar karşılamaktır.

Zira, Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz buyurmuşlardır ki.

"Bir din kardeşinin, bir ihtiyacını giderenin; Allâhu teâlâ kıyamet gününde yetmiş ihtiyacını giderir."

● Güzel ahlâkın bir belirtisi de komşuları ile iyi geçinmektir. Her birisine her karşılaştığı zaman hal ve hatırını sormak, fırsat düştükçe hizmetlerinde bulunmak, yardım etmek, kokan ve iştah çeken yemeklerinden komşularına da tattırmaktır. Eğer, tattırmazsa zâlimlerden olur.

● Güzel ahlâkın bir belirtisi de evinde yalnız yemek yememek ve sofrasında mutlaka bir misafir bulundurmaktır.

● Güzel ahlâkın belirtilerinden birisi de çağrılan yere muhakkak gitmektir. Ancak, şeriate muhalif bir yer olursa gitmemek gerekir. Misafir gittiği evde baş köşeyi gözetmemektir. Dervişlere düşen bir vazife de sevmediği bir yemek bile önüne konulsa, bunu belli etmemek, önüne gelen lokmayı yemektir, özellikle: (Davet ettiler de bana hürmet etmediler.) demekten sakınmaktır. Helâl olan lokmada böyle şeyler aranmaz. Yağlı veya yavan ne bulunursa yenilir. (Beni çağırdılar da baş köşeye

oturtmadılar, lâyıkı veçhile ağırlamadılar, sevmediğim yemekleri önüme koydular,) demek büyük hatadır. Daima alçak gönüllü ve meskenet üzere bulunmak lâzımdır. Zira, Fahr-i kâinat aleyhi ekmel-üt-tahiyyât efendimiz hazretleri buyurmuşlardır ki:

"Allahım! Beni miskin olarak yaşat, miskin olarak öldür ve miskinler zümresiyle haşret."

Ey kardeş:

Mizana her şeyden önce konacağını söylediğim güzel ahlâklar bunlardır ve bunlara benzer iyi ahlâklardır. Bunların bazılarını da kitabın başlangıcında söylemiştik. Şu hâlde, Hakka tâlip olan sadık âşıklara ve Hakkın rızasını isteyenlere, bu ahlâklar ile ahlâklanmak elbette gerektir. Bu âlemde hayvan gibi gezip yürümek, insana lâyık değildir. Zira, insan olmak yalnız surette insan görünmek değildir. İnsan olmaktan murat, iyi ve güzel ahlâk ve edep sahibi olmaktır ve kemal-i mârifettir.

Hak teâlâ, Kur'an-ı azim-ül-bür hanında şöyle buyurur:

"Ey iymân edenler! Allahu teâlânın emirlerine uymakta ve nehiylerinden kaçınmakta kendinizi nasihat ve te'dip ederek (edeplendirerek) ailenizi, o ateşten koruyun." Tahrim sûresi: 6

Bu âyet-i kerimenin tefsirinde bazı âlimler:

Nefsinizi ve ailenizi edeplendiriniz. Demektir, buyurmuşlardır. Demek ki, mü'min olanlara edep gerektir, özellikle meşâyih huzurunda edep gerektir. Meşâyih edebi ile edeplenmedikçe, meşâyihten nasip alınmaz. İsterse yüzyıl meşâyih eşiğinde beklense, edep olmayınca nasip olmaz.

Bilmiş ol ki, meşâyih huzurunda riayet edilmesi gereken edepler de şunlardır:

Şeyh ile mürit, bir sofrada yemek yememelidir. Şeyhin huzurunda lüzumundan fazla oturmamalıdır. Şeyhin oturduğu yerde de oturulmamalıdır. Şeyh ile aynı bardaktan su içmemelidir. Şeyhi ölür veya karısını boşarsa, o kadını nikâhlamamalıdır. Adap-ı tarik böyledir. Şeyhin hırkasını, ruhsatsız giymemelidir. Şeyhi abdestsiz ziyaret etmemelidir. Zira, birkaç şeye abdestsiz dokunulamaz, edepsizlik olur:

1) Mushaf okunurken,

2) Peygamberlerin kabirleri ziyaret olunurken,

3) Hak velileri ziyaret edilirken (yani, abdestsiz ziyaretlerine gitmek ellerini ve ayaklarını öpmek olmaz.)

Hak velilerinin gönülleri de birer Kâbe'dir. Mekke-i mükerreme' de bulunan zahir Kâbe'ye KÂBE-Î-HALÎLÎ derler.

Gönül Kâbesi'ne de KÂBEM-CEULÎ derler. Zahir kâbesini, İbrahim peygamber aleyhisselâm, taşla ve toprakla bina eylemiştir. Gönül kâbesini ise, Celil ve Cebbar olan Allahu azimüş-şân halk buyurmuştur. Zahir kâbesini ziyaret edenin vücudu ateşten halâs olur. Velilerin gönülleri olan bâtın kâbesini ziyaret edenlerin ise hem canları hem vücutları ateşten halâs olur. Kaldı ki, dost visali de bu Kâbe'dedir. **Nitekim, Mevlânâ Celâlüddin-i Rumî** buyurur:

“Siz ey Hacca giden kavim! Neredesiniz, nerede? Mâşukunuz buradadır; Geliniz hep geliniz.”

Şeyh Safi kuddise sırruh, bu beyte mâna verirken buyurur ki:

Beytullah, yani Kâbe yeryüzünde ikidir. Birisi, Mekke-i mükerremedeki Beytullahtır ki, halk onu farz oldukça ziyaret ve tavaf eder. Birisi de gönül kâbesidir ki, yukarıdaki beyitte geçen hitap o kâbenin tâliplerinedir. Yani, demek olur ki: (Gerçi, İslâm’ın erkânının edası o kâbe ile hâsıl olur. Amma, mârifetullah gönül kâbesinde hâsıl olur. Binaenaleyh, beytin mânası ey mârifetullah talep edenler ve hakkı isteyenler! Gönül kâbesine gelin ve onu bu kâbeden talep edin, demek olur.)

Zira, **Hakkı talep etmek uzun mesafeler aşmakla olmaz**. Hak teâlâ, Kur'an-ı aziminde buyurur:

“Yâ Muhammed! Kullarım beni sana sordukları zaman de ki, ben onlara yakınım.” Bakara sûresi: 186

“Biz, insana şah damarından daha yakınız.” Kaf sûresi: 16

Mertler, oturdukları yerde ve hiç sefer etmeksizin de Hak talebinde bulunurlar. Namertler ise, gezerler ve ararlar amma bulamazlar.

Mâ'şuk duvardan duvara gölge gibi akseder, sen yabanda sersem sersem mâ'şuk arar durursun. Çünkü, Hak teâlâ kuluna kendinden yakındır. Yabanda şaşkın ve başı dönmüş dolaşmakla visal hâsıl olmaz. **Senin hicabın yine sensin**. Kendi hicabını ortadan kaldır ki, visale erişesin.

Şeyh Fahreddin-i Irak’i rahmetullahi aleyh, buyurur ki:

Varlığımın değildir yatan olan her mevcut,

Can ve cânan, gönül ve din, her ne varsa hep odur.

Demek oluyor ki, Hak velilerini abdestsiz ziyaret etmek olmaz. Şeyh ile yola gidildiği zaman, şeyhin yanı sıra yürümek de edep değildir. Şeyhin arkasından yavaş yavaş gitmek daha iyi olur. Şeyh, önden yürümesini emir buyurursa, o zaman öne geçilebilir, ki bunda da bazı hikmetler vardır. Bunu ancak ehline söylerler.

Müritliğin bir edebi de şeyhin kendisine olduğu gibi oğluna, kızına, kölesine, cariyesine, hatta atına, kuşuna ve diğer hayvanlarına da hürmet etmek gerektir. Hürmetsizlik hem edepsizliktir hem de mahrum olmaya sebeptir. Zira, Hak teâlâ azametiyle sâlih kullarına hürmet eder. Onlara hürmet ettiğinden, onların hayvanlarına da hürmet eder. Ashab-ı Kehfin köpeğini, Salih peygamber aleyhisselâmın devesini, İbrahim peygamber aleyhisselâmın buzağısını, İsmail peygamber aleyhisselâmın koçunu, Musa peygamber aleyhisselâmın öküzünü, Yunus peygamber aleyhisselâmın balığını, Süleyman peygamber aleyhisselâmın karıncasını, Belkıs'ın hüdhüdünü (Çavuş kuşu) ve Hazreti Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz hazretlerinin devesini hiç duymadın mı?

Mukatil rivâyetinde belirtilmiştir ki, bu hayvanlar bu salihlere hizmet ederek yoldaş oldukları için; Hak teâlâ bunları cennetine koyacak diye! Diğer hayvanlar da bunlara özenirler.

Sen ki, insan olacaksın elbette sâlihlerin hürmetini bilmelisin ve onların tevâbiine de izzet etmelisin, özellikle, müritlik dâvasında bulunanlar, buna son derece dikkat ve riayet etmelidirler. Ey utanmaz! Hiç gayretin yok mudur? Hiç himmetin yok mudur? Köpek, köpek iken sâlihlere hizmet ettiğinden ötürü cennete girsin de sen cehenneme giresin!.. Sâlihleri sevmediğin ve onlara hürmet, izzet ve itikat etmediğin için, bu âkibete uğrayacağından hiç korkmuyor musun? Amma, ne var ki, senin sâlihleri sevmemenin sebebi, nefs-i emmârenin kâfir sıfatı olmasındandır. Onun için, nefs-i emmâre sahipleri sâlihleri sevmezler. Sen de nefs-i emmâreye tâbi olur ve onun rızasını gözetirsen ne sâlih olabilirsin ne de sâlihlere yoldaş olabilirsin. Eğer, onlara hizmet etseydin, gönüllerine girseydin, senin gönlünde de bir yumuşama hâsıl olurdu. Şu hâlde, gerçek müritler ve şeyhten nasip isteyen ve himmet bekleyenler, mürşitlerine ve onların tevâbilerine ve hatta hayvanlarına hürmet etmelidirler.

Tarikin bir edebi daha vardır ki, müritlerin şeyhlerinden hürmet ummamaları dır. Şeyhler de müritlere hürmet etmemelidirler. Fakat, sırası gelince hatırını sormak ve teselli etmek doğru olur.

Meşâyih eşiğinde bulunanlar, şeyh yemeğinden başka yemek yememelidirler, ihtiyaç olmadan pazara gitmek ve aşçı dükkânlarında yemek yemek, ölüler için pişirilen yemeklerden yemek, vakıf ekmeği yemek, kadıların ekmeğini yemek, beylerin ve paşaların ekmeklerini yemek de dervişler için büyük edepsizliktir. Bu gibi şeyler, gönlü karartır. Böyle yapanlar, harmanlarına kendi elleriyle ateş vermiş gibi olurlar.

Müritlerin bir edebi de işledikleri her işi, şeyhlerine danışarak işlemeleridir. Sefere gitmek, bir şey satmak veya almak oğul veya kızını evlendirmek vesaire gibi şahsi hayatına ait her şeyi şeyhine danışmadan yapmamalıdırlar. Müritlerin, şeyhlerine danışmadan bir iş yapmaları, büyük küstahlıktır, edepsizliktir. Böylelerinin işleri de rast gitmez. Üstelik tarikate de muhaliftir. Hatta, eskiden müritler: (Bu gece evimize gidelim mi? Kadınlarımıza yakın olalım mı?) diye sorarlardı. Tarikatte her işi mürşide danışmak gerekir. Danışmakla da kalmayıp, her sözlerini tutmak da gerektir. Herhangi bir işte şaşırıp kaldığı zaman, gitmeli ve şeyhinden sormalıdır. Şeyh, nasıl buyurursa öyle yapmalıdır.

-HİKÂYE- HARAMİLERE KARIŞAN DERVİŞ

Şeyh Zünnûn-i Mısri'nin (Rahmetullahi aleyh) gayet fakir bir müridi vardı. Çoluk çocuğu da fazla idi. Ne yapacağını şaşırdı. Hiçbir karara varamadı ve şeyhine giderek halini arz etti:

— Sultanım dedi. Benim halim ne olacak? Çoluk çocuğum açlıktan bunaldılar. Üstte yok, başta yok, ne yapacağımı şaşırdım. İşim gücüm de yok ki, beş on para kazanayım da çocuklarıma bakayım. Acaba ne irade buyurursunuz?

Hazret-i şeyh, bu müridine şöyle buyurdu:

— Bir ok ile yay al, git bir yol kenarında bekle, eşkıyalık yap.

Fakir mürit, şeyhinin bu emri üzerine evine gitti. Eline geçen birkaç parça eski eşyayı sattı, bir ok ile yay satın aldı ve bir dağ başına giderek bir geçit yerini tutup beklemeye başladı.

Ansızın bir bölük eşkıya taifesi daha geldiler ve dervişe burada ne aradığını sordular. Derviş, olup bitenleri hiç saklamadan bunlara anlattı. Haramiler de ona:

— Sen şu yana dur, biz de geçitin karşı yakasını tutalım, kısmetimize ne çıkarsa hem sana olsun hem bize, dediler.

Hepsi birer kenara çekilerek, pusuya girdiler. Bir müddet sonra bir tüccar kafilesi uzaktan göründü ve tam geçitte yaklaşınca, her taraftan ok yağdırarak etraflarını kuşattılar. Tüccarları yakalayıp ellerini bağladılar, hayvanların sırtındaki mallarını ve eşyalarını indirdiler. Her harami bunlardan birisini alıp üzerini aradıktan ve ne var ne yoksa aldıktan sonra öldürmek üzere birer yana götürdüler. Haramilerin reisi olan şaki ile derviş de bu tüccarlardan birisini aldılar. Eşkıya reisi:

— Ey derviş, dedi. Şunu da sen gözümün önünde öldür, göreyim.

Zavallının ellerini bağlayarak, derviş'in önünde diz çöktürdü, eline de bir kılıç verdi:

— Haydi kes şunun kafasını, dedi. Kendisi de o tüccara ait bir heybeyi alarak kenara çekildi ve heybenin içindeki para ve eşyayı çıkarmaya koyuldu, ömründe hiç adam öldürmemiş ve kimseye zulmetmemiş bulunan dervişin, eli ayağı titriyor ve bir türlü önünde diz çöktürülmüş tüccarın başını kesmeye kıyamıyordu. Çaresizlik içinde birden şeyhine teveccüh etti ve şeyhinin sırrından istimdat eyledi. Dervişe bir ses yetişti:

— Ne duruyorsun, o mazlumu bırak! Şu heybeyi karıştırmakla uğraşan haramilerin başını vur, elindeki kılıçla tepele o mel'unu!.. Emrini duydu. Hakka niyaz ederek, bu emre uydu ve eğilmiş heybeyi karıştırmakla meşgul bulunan haramilerin reisine öyle bir kılıç darbesi indirdi ki, mel'unun başı bir yana, gövdesi bir yana düştü. Hemen, o mazlum tüccarın ellerini de çözdü ve eline bir kılıç vererek her ikisi birer nâra attılar. Kendilerine verilen tüccarları öldürmek üzere birer tarafa çekilen haramiler, bu sesi duyup başlarını çevirince reislerinin öldürülmüş bulunduğunu anladılar ve dervişle tüccarın yalın kılıç üzerlerine doğru gelmelerinden korku ve telâşa kapıldılar, arkalarından daha da gelenler bulunduğu zannı ile her biri canının kaygısına düştü ve birer tarafa savuşup gittiler. Derviş ile tüccar, diğer tüccarların da ellerini çözdüler, bir araya geldiler ve olan bitenleri dinledikten sonra dervişe:

— Hızır mısın nesin? Ne yaman kişi imişsin ki, bizi bu haramilerin ellerinden kurtardın? diye sordular. Derviş de onlara olanca saflığı ile cevap verdi:

— Ne Hızır'ım ne İlyas! dedi. Bir fakir miskin dervişim. Çoluk çocuğum ve kalabalık bir ailem var. Geçimlerinden âciz kaldım. Şeyhime ne yapmam gerektiğini sordum, bana haramilik etmemi emretti. Elime bir okla yay aldım, buraya geldim ve bu haramilerle karşılaştım. Sonra, sizler göründünüz. Onlar sizi bağlayıp öldürmeye

götürünce, eşkiyanın reisi bana sizin reisinizi öldürmemi bildirdi. Kıyamadım ve şeyhime teveccüh ettim. Şeyhin sırrından bir nida geldi ve mazlum tüccarı değil, zalim eşkiya reisini gafletinden faydalanarak öldürmem buyuruldu. Ben de öyle yaptım ve ikimiz bir olarak hepinizi Allahu teâlânın yardımı sayesinde kurtardık.

Dervişin bu saf ve samimî ifadesi üzerine, tüccarlar aralarında kısa bir görüşme yaptılar, mallarının ve canlarının kurtulmasına sebep elan dervişe aralarında mal, para ve altın toplayarak verdiler. Fakir derviş, ömrü boyunca kendisine ve çoluk çocuğuna yetecek kadar çok olan bu malları ve paraları alarak memnun ve mesrur yerine döndü, tüccarlar da dervişe ve şeyhine dualar ederek yollarına devam ettiler.

107- EDEBİN DİĞER ÇEŞİTLERİ

Şimdi ey kardeş:

İşte, müridin himmeti böyle olur. Bu fakir derviş, şeyhinin emrini yerine getirmekten kaçınmadı ve: (Şer'e muhaliftir, ben haramilik yapamam!) demedi. Şeyh de işte böyle olur. Ona haramilik etmesini buyurdu amma, kan dökmesine izin ve imkân vermedi. Şeyhlerin imdat elleri, daima müritlerinin üzerindedir. Yardım ve himmetlerini, kıyamete kadar, müritlerinden esirgemezler.

Sen de gerçekten mürit isen, her işini mutlaka şeyhine danışarak yap, o ne derse, onu yerine getir ki dünya ve âhiret saadeti sana karşı gelsin. Şeyhler, her işi yerli yerinde ve Hakla meşveret ederek yaparlar. Onlar, Haktan destur olmayınca hiçbir iş görmezler.

Ey kardeş.

Birçok şeyler vardır ki, tâlip onu hayır sanır ama o şerdir. Birçok şeyler de vardır ki, tâlip onu şer zanneder ama o hayırdır. Nitekim, Hak teâlâ Kur'an-ı kerimde buyurur:

"Fakat, olur ki hoşlanmadığınız bir şey hakkınızda hayırlı olur. Sevdiğiniz şey de olur ki, şer olur. Hak teâlâ, size hayır olanı bilir, siz bilmezsiniz." Bakara sûresi: 216

Onun için, kişinin her işini bir işaret ehli ile meşveret etmesi hayırlıdır.

Müritliğin bir edebi de şeyhinin sevdiklerini sevmek ve sevmediklerini sevmemektir. Şeyhin sevmediği kişi, müridin anası veya babası bile olsa, sevmemesi gerekir. Şeyhinin düşmanını, müridin dost tutması, şeyhe hoş gelmez. Şeyhin gözünden ve gönlünden düşer. (Vallahu â'lem)

İşte, müritlerin bilmeleri ve bellemeleri gereken edeplerin gereklileri bunlardır. Şartlarını da yukarıda anlatmıştık.

Şimdi ey aziz:

Bu şartlara uyarak ve bu edeplere riayet ederek şeyhe mürit olanlar eğer şeyhleri de gerçek şeyh ise, asla mahrum kalmazlar ve hakları kaybolmaz, insanı terbiye ederler, dünyalık ummazlar ve maksuduna eriştirirler.

Bu şartları ve edepleri yerine getiremeyenler, iradet getirip, tövbe ettikten sonra yine bildiğini işleyenler, arada sırada şeyhin huzuruna uğrayıp yine işinde gücünde olanlar yalancı müritlerdir ki, bunlar kendi muratları için mürit olmuşlardır, onun için yer ile gök arası mürşid-i kâmil dolsa böyle müridi bir adım ilerletemez. İradet, kâmil olmalıdır ki, mürid şeyhinden fayda görsün. Şimdi sana, kâmil iradetle noksan

İradetin farklarını bir misal ile anlatmaya çalışayım:

Evlenmek isteyen bir kimseye, henüz ergenlik çağına girmemiş bir kız alsalar, o kızdan çocuğu olabilir mi? Ergenlik çağına girinceye kadar olmaz, değil mi? Müridin de erginliği iradeti dir. Kâmil iradeti olmayınca, hiçbir fayda sağlamaz.

Ne zaman ki, kâmil iradet olursa, işte o zaman fayda olur ve maksuduna erişir.

Şimdi ey Aziz:

Buraya kadar açıkladığımız âyet-i kerime, Hadis-i şerif, haberler ve delillerle tarikat yollarını ve varidatını anladın ve tarikat edeplerini ve şartlarını da öğrendinse, âlim bir şeyhin hizmetinde hürmet ve tâzim ile bulunmaya cehd eyle ki, sen de maksuduna erişebilesin. Hızır aleyhisselâmın, Musa peygamber aleyhisselâma:

"Bana hiçbir şey sormayacaksın." Kehf sûresi: 70

Demesi, bir bakıma: (Edebini muhafaza et, şeyhinin ve üstadının hatırını kırma! Nasipsiz, mahrum ve pişman olmaktan kaçın,) demektir.

Nitekim, Ebû Nasr-ıs-Safâ rahmetullahi aleyh buyurmuşlardır ki:

Ana ve babaya itaatsizlik mahvolabilir. Üstada itaatsizliği ise, hiçbir şey mahvetmez.

108- ZİKİR VE TELKİN

Bilmiş ol ki; iradet Hâmil olunca, mürit şeyhinin terbiyesine kabiliyet kazanır. Şeyh de ona tövbe verir ve zikr telkin eder.

Zikrullah etmek iki kısımdır:

1) Zikr-i talimidir.

2) Zikr-i telkinidir.

Tâlibe fayda veren ve gönülden hicabı gideren zikri telkinidir. Zikr-i talimi ise, halkın ve ana-babanın dilinden öğrenilen zikirdir ki, bu zikir dilden öteye geçmez, kalbe ye ruha yetişmez. Bunun için de tâlibe hiçbir faydası, olmaz. Zira onun faydası yalnız dünyadadır. Meşâyih huzurunda böyle zikredenlere, yarın belki de azap ve ikap olunur. Nitekim, bunlar yukarıda zikir bahsinde söylenilmiş idi.

Zikr-i telkini, mürşid-i kâmilin dilinden tâlibin kalbine gelip yetiştiği zaman, o gönülde asla zulmetten eser kalmaz. O gönül, zikrin nuru ile münevver olur, bütün hayaller gönülden silinir, şeytan vesvesesi kesilir. Zikr-i telkini, nisan yağmuru gibidir. Diğer yağmurlar, sedefe erişir ama inci olmaz. Nisan yağmuru erişince hemen inci olur. Tâlibin gönlü de sedef gibidir. Zikr-i telkini nisan yağmuru gibidir. Mârifet de

sedefin içindeki inci gibidir. Tâlibin sedefe benzeyen gönlüne, zikr-i telkini yetişince, o gönülde mârifetullah incisi bitse gerektir.

Zikrin şartları vardır demiştim, şimdi de onları anlatalım:

Zikrin birinci şartı; talip zikrullaha başlamadan önce abdest almalı, misvak kullanmalı, sonra şeyhin huzuruna varmalı ve şeyhi kendisine zikri telkin etmelidir. Telkin tamam olduktan sonra, bir halvet yerde ayrıca niyet etmeli, kıbleye karşı bağdaş kurup oturmalı ve:

E'ûzü billahi mineşşeytanirraciym

Bismillahirrahmanirrahiym

Fâ'lem ennehu lâ ilahe illallah

Diyerek, zikirle meşgul olmalıdır. Dikkat edilecek hususlar şunlardır:

LÂ İLÂHE dediği vakit, gözlerini sıkı sıkı yummalı, belinden yukarısını ve başını sağ tarafına döndürmeli; İLLALLAH dediği vakit, yine belinden yukarısını ve başını sol tarafına döndürmeli dir. LÂ İLÂHE dediği vakit LÂ İLÂHE'yi çenesiyle demeli ve İLLALLAH dediği vakit sertçe darp ile söylemelidir. Gözlerini yumduğu zaman, baktığı vakit yerde görünen karayı gözetmeli ve diliyle LÂ İLÂHE İLLALLAH deyince, bunu gönlü ile de söylemelidir ki:

“La mâ'bude, lâ maksude ve lâ murade”

Demeli, İLLALLAH dediği vakit, gönlü ile de İLLALLAH' tır demelidir. Yani, LÂ İLÂHE dediği vakit gönlü ile (Allah’tan başka, Mâ'budum yok, maksudum yok, muradım yok) demeli ve İLLALLAH dediği vakit de yine gönlü ile İLLALLAH' tır, (sadece Allah’tır) demelidir.

Hasılı, bütün düşünceleri tamamen nefyetmekle LÂ İLÂHE İLLALLAH demelidir. Allâhı isbat etmek için İLLALLAH derken, LÂ İLÂHE diyerek bütün düşünceleri sağ yanına nefyetmelidir. İLLALLAH derken de sol yanına Allâhı isbat etmelidir.

Bütün meşâyih ittifak etmişlerdir ki, bir kişi LÂ ÎLÂHE ÎLLALLAH zikri ile meşgul olduğu zaman, LÂ ÎLÂHE dediği vakit mâsivâallahın (Allâh’ın dışındaki her şey) muhabbetini gönlünden nefyeder ve İLLALLAH dediği vakit de Hak teâlânın muhabbetini kalbinde isbat ederse, kendisini Allah yönünden men edici şeyler geldiği zaman, ilâhi nurların heybeti onları meneder.

Şu hususlara da çok dikkat etmek gerekir.

Zikrullah ederken LÂ ÎLÂHE denildiği zaman LÂ YİLÂHE olarak telâffuz etmekten çok sakınmalıdır.

ÎLLALLAH denildiği vakit de ÎLLÂLLA demekten sakınmalıdır.

Harfleri ve heceleri tam ve yerinde söylemeli ve ağızdan yanlış ve hatalı bir kelime çıkmamasına son derece dikkat etmelidir.

LÂ ÎLÂHE denilince, ÎLLALLAH denilmeden nefes almamalıdır. Fakat, bazı meşâyih, LÂ ÎLÂHE dediği vakit nefes alırsa zarar yoktur. Zira, kastı İLLALLAH demektir, demişlerdir.

Bu fakir müellif de der ki:

Arada nefes almak zarar vermez, lâkin tâlibe zahmet verir ve fetih geç olur. Tâlibin fethi gecikince, nefsi mecâl bulur ve müptediyi yine yıkmasından korkulur.

ÎLLALLAH denildiği vakit, İLLALLAH' ın (H) sını sert vururken, sol tarafına ve sol böğrüne o yukarıda söylediğimiz karayı gözetmek suretiyle vurmalı, LÂ ÎLÂHE ÎLLLALLAH derken gözünü yumduğu vakit o ilk bakışta görünen karadan gözünü ayırmamalıdır. Dikkat etmelidir ki, o kara nurlanıyor mu, yoksa öyle kapkara duruyor mu? O karanın nurlanması, karanın içinde vakit olur ki, kıvılcım gibi görünür ve lâkin rengi ak ve berrak olur. Vakit olur ki, o ışık yıldızlar gibi görünür. Vakit olur, pırıltılar gibi görünür. Vakit olur, levhalar gibi görünür. Fakat, o nur ile mukayyet olmamalıdır. Yalnız, o karayı gözetmelidir. ÎLLALLAH' ın son harfi olan (H) ile yürekten çıkan nefesi durmadan o karaya vurmalıdır. O kadar ki, karanlık tamamen gitmeli, sarılık gelmeli ve bozluk, bulanıklık olmalıdır. Yani, ay aydınlığı gibi olmalıdır. Sonra, onlar da gitmeli berrak, sâfi berrak nur olmalıdır. İşte, bundan sonra basiret gözünü o nura doğrultmalı ve fakat dilinde LÂ ÎLÂHE ÎLLALLAH demeği de çabuklaştırmalıdır. Yukarıda söylenildiği gibi, bütün düşünceleri nefyettikten ve Allahu teâlânın birliğini isbat edip iki yanına çalkalanırken, dışarıdan gönlüne korku ve hayaller gelirse, şeyhinin suretini gözlerinin önüne getirmeli ve şeyhinin velâyetine sığınmalıdır.

Şeyhin suretini göz önüne getirip teveccüh etmenin faydaları da aşağıda söylenecektir. Demek ki, her mertebenin bir zikri, bir türlü teveccühü ve bir türlü şer'i vardır. Bunlar da inşa'allahu teâlâ sırası gelince söylenecektir.

Biz, yine konumuza devam edelim:

Sol tarafa İLLALLAH denildiği vakit, sol böğrüne öyle vurmalıdır ki bütün gövdesi sarsılmalı dır. Zira, kalp sol böğürdedir ki, ona **KALB-Î SANAVBERÎ** derler. Gönül de dört mertebededir:

1) Sadr

2) Kalb-i sanavberi

3) Fu'ad

4) Lüb

LÂ İLÂHE İLLALLAH kelime-i tevhidini, kalpte görünen berrak sâfi nûra göre öyle demelidir ki, o kelime-i tevhid o makam-ı tevhide erişsin. İşte, o eriştiği yer LÜB'dür ve LÜB de zikretmeye başlasın. Hak teâlâ, ona Kur'anda LÜB buyurmuştur. (Le-âyatin li-ulil-elbâb demiştir.) Kelime-i tevhid, LÜB'den koparak FUAD'e, KALB'e ve SADR'a ve oradan da yine lisana gelir ve yine döner, o koptuğu yere yetişir. İşte, böyle zikredenlere MUVAHHİD ve GERÇEK ZÂKİR derler.

Fakat, burada da ariflerin bir sözleri ve bir sırları vardır. **Derler ki:** (Tevhid (Allâhı birlemek) olmayınca, Marifet (Allah'a yakınlık) sahih olmaz. Marifet olmayınca, imân sahih olmaz, imân olmayınca, İslâm sahih olmaz.)

Şu hâlde her kimin bu mertebede tevhidi yoksa, onun marifeti de yoktur. Kimin marifeti yoksa, onun imânı da yoktur. Kimin imânı yoksa onun islâmı da yoktur.

Şunu da bilmiş ol ki, kelime-i tevhid de nefiy ve isbattan **(Tevhid zikrinin "la ilahe" kısmı nefy, "illallah" kısmı ise isbâttır.)** Çok yerde tâlibe korkulu tehlikeler vardır. Şeyh Sâfi kuddise sırruh şu beytinde buyurmuştur ki:

"Lâ'nın kapısı eşiğinden Şaht'n mülküne varıncaya kadar, yüz bin yedi yüz yetmiş yol ve her yolda bir yol kesici vardır."

Yani, nefiyden isbata varıncaya kadar, yüz bin yedi yüz yetmiş yerde yoldan sapıtıp, nefiyden isbata iletmeyiciler vardır ve bunlar maksuda varıncaya kadar yol keserler demektir.

Demek oluyor ki, zikrin kalbe yetişmesi ve kalpte karar etmesi muazzam bir iştir ve bunun için muhakkak **muvahhid** olmak lâzımdır. Bunu asla gelişi güzel tutmaya gelmez. Hayli çalışmak ve cehd etmek gerekir. Aynı zamanda çok ihtiyatlı bulunmak da gerektir. Zikir, yalnız dilde olunca, onun hali ve mertebesi başka türlüdür. Zikir, sadra varınca onun hali de başka türlüdür. Zikir, kalb-i sanavberiye varınca, onun da hali ve mertebesi başka türlüdür. Zikir, fuade varınca onun da hali ve mertebesi başka türlüdür. Zikir, lübe varınca onun da hali ve mertebesi başka türlüdür.

Maksud olan, zikrin kalbe ermesinin ne zaman olduğunu bilmek, her fısıltıya, her vızıltıya ve hayallere kalp zikri dememek lâzımdır. Zikr-i kalbinin alâmeti vardır. Fakat, herkese söylemezler. Onun için, bu yolda yalan yere şeyhlik dâva edenler çok olur. Bunun gerçeğini bilmek isteyen kimseler, bir mürşid-i kâmil bulmalı ve bu yolları kolaylıkla aşmalı ve menzile ulaşmalıdırlar. Yoksa, zikir dilden lüb'e varıncaya kadar zâkirin birçok halleri ve mertebeleri vardır. Bunları bilenlerin, kelime-i tevhid gönüllerinde karar tutar, zâkirden ortaklıkla zikretmek giderilir. Bu hale gelen tâlipler, beş vakit namazın cemaatle ve imamla kılındığı bir yerde, şeyhinin desturu ile bir halvet yeri (Çilehane) edinmeli ve orada gece ve gündüz zikrullah ile meşgul olmalıdır. Bazen diliyle zikretmeli, bazen gönlü ile gönül zikrini dinlemeli ve buna dil zikirden kalıncaya ve nefs sıfatları mahv oluncaya kadar devam etmelidir. Tâ ki, zikir kalpten sırra yetişsin, ruha, zâhîre ve bâtına erişsin ve gönül zikrullahın nuruyla sâfileşsin ve Hakkın nuru o gönüle tecelli etsin ve gönül gözünün basiret nuruyla tâlipte müşahede-i mârifet-i Bâri hâsıl olsun ve bununla da kalmayarak ve her gün terakki ederek kalbin inşirahı artsın ve muayene husule gelsin. Bu konuda söz çoktur, biz tâlibe faydalı olanlarını söyleyelim. Zira, maksut zikrin kalbe, sırra veya ruha yetişmesi değildir. Belki, maksut büsbütün başkadır. Zira, bu irşât tarikinde öyle şeyler vardır ki; lisana gelmez, harflere ve seslere sığmaz, dilsiz, kulaksız, cansız ve gönülsüz tâlibe "Hak" tarafından söylenir.

109- HALVET

Halvette oturmanın da aslı ve şartları vardır. Şimdi de sana onu anlatayım:

Halvet, asılsız ve şartsız olunca fayda vermez. Halvet edinilerek oturulacak hücrenin, gayet dar ve alçak tavanlı olması lâzımdır. Darlığı o kadar olmalıdır ki,

içerisine kendisinden başka kimse sığmamalıdır. Alçaklığı da öyle olmalıdır ki, başından yukarısı bir karıştan eksik bulunmalıdır. Gayet karanlık olmalı ve hiç ışık görmemelidir, içine rüzgâr dahi girmemelidir, içinden nefes çıkacak yer de olmamalıdır. Bu çilehane, öyle halvet bir yerde bulunmalıdır ki, kalp dağılmasın. Kapısına bir perde asılmalı, şeyhten destur alarak bu hücreye girip oturmalıdır. Eğer, şeyhten izin almadan oturulursa, şeytanın halvete gireni yolundan azdırabileceğinden korkulur.

Halvete girmeden abdest almalı, hatta gusül etmelidir. Sonra, gelmeli ve bu hücreye girmeden kapı önünde iki rekât namaz kılmalı ve kendisini ve bütün Müslümanları emn-ü eman içinde bulundurması için Hak teâlâ hazretlerine dua etmelidir.

Ondan sonra:

E'ûzü billahi mineşşeytanirracim- Bismillahir Rahman-ir-Rahim

Diyerek içeri girip oturmalı ve şu âyet-i kerimeyi okumalıdır:

"Yâ Rab! Beni mübarek bir menzile indir. Sen, mübarek menzile indiricilerin hayırlısısın." Mü'minûn suresi: 29

Sonra, kalkıp tekrar iki rekât namaz daha kılmalı ve kıbleye karşı oturarak, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz hazretleri ile bütün meşâyih-i kirâm efendilerimizden istimdat (sığınıp yardım isteme) etmelidir.

Halvete girmeden, halk ile helâllaşmalı ve üstünde herhangi bir kimsenin hakkı varsa vermeli, bir kimseyi dövmüş ve incitmiş se helâllik dilemeli ve halvete ölünün mezara girmesi gibi girmelidir.

Bulunduğu çilehaneyi bir kabir ve kendisini de ölü bilmelidir. Dilini ve gönlünü sessiz ve sakin bulundurmalı ve hiçbir dünya kelâmı konuşmamalıdır. Gönlü ile de hiçbir yaratılmışı düşünmemelidir. Çoğu zaman dili susar da gönlü sâkin ve sessiz olamaz, şeytanın maskarası olur. Onun için, gönlünü iki cihanın isteklerinden temizlemeli ve yukarıda tarif olunduğu gibi LÂ ÎLÂHE İLLALLAH zikriyle meşgul olmağa başlamalıdır.

Halvet içinde, o tek ve tenha yerde de kendisini yalnız bilmemeli ve son derece edep ve huzur içinde bulunmalıdır. Gerçekten, Allahu teâlâ kendisiyle beraberdir.

Şeyh **Abdülkadir-i Geylânî** rahmetullahi aleyh buyururlar ki:

— Allahu teâlâ, kendi adından ayrı değildir. Allahu teâlâ gözünün akı ile karasının yakınlığından daha o kimseye yakındır.

Hak teâlâ hazretleri de buyurmuşlardır ki: **"Ben, beni zikredenlerle beraberim."**

Bu sebeple, tâlip halvetinde Allahu teâlâ ile beraber olduğunu bilmeli, edepsizlik etmekten, gafletten, ayak uzatmak ve yatmak gibi hallerden son derece çekinmelidir.

Halvette zikrullah ile meşgul olurken, diliyle gönlünü şeyhinin gönlü karşısında tutmalı ve gözlerini yumduğu zaman basiret gözü ile şeyhinin suretine doğru teveccüh etmelidir. Şeyhin suretini, hayalinden hiç ayırmamalıdır. Suret gözünü aslâ açmamalı ve hiçbir şeye bakmamalıdır.

Tâlibin, şeyhinin suretine teveccühün de birçok faydalar vardır. Bu faydalardan en önemlisi, şeyhin gönlüne feyz-i ilâhiden zâhir olan her şey ve sırlardan hâsıl olan şeyler, şeyhinin gönlünden müridin gönlüne faiz olur ve ona da sirayet eder.

Bu kitabın müellifi der ki:

— Müridliğim zamanında, gönlümü şeyhimin gönlü karşısında tuttuğum ve şeyhime teveccüh ettiğim vakit, şeyhimin gönlüne feyz-i ilâhiden zâhir olan feyizler, ondan bana da sirayet eder ve kalbime gelirdi. Sanki, bir ayna karşısında imiş gibi, bana da aynen görünürdü.

Dikkat edilecek çok önemli bir husus da şudur:

Vâki olan her şeyden, her halden, vâridattan, keşiflerden, nurlardan, pırıltılardan, levhalardan, tecelliler den ve nefsin sıfatlarından her ne zâhir olursa, hiç birisini gizlemeyerek aynen ve harfiyen şeyhe bildirmek gerekir. Fakat, bunları asla bir başkasına söylememelidir.

Böylece dilinde LÂ ÎLÂHE ÎLLALLAH, gönlünde iki cihanın muratlarından bizarlık ve teveccühünde şeyhinin cemali bulunmalıdır.

Yalnız, cuma ve bayram namazları için dışarı çıkmalı, fakat çok oturmamalı, acele namazı kılıp yine halvete dönmelidir. Dua ve tesbih ile oyalanmamalı, dışarı çıkarken hiçbir tarafa bakmamak için başını bir şeyle örtmelidir. Farz namazlardan fazla olarak sünnetleri kılmalı ve nafileleri kılmamalıdır. Eliyle tesbih de çevirmemelidir, hatta Kur'an dahi okumamalı, Kur'anın mânasını da gönlü ile mülâhaza etmemelidir. Dilini LÂ ÎLÂHE ÎLLALLAH demekten gayrı hiçbir şeyle kıpırdatmamak, yalnız namaz kılarken Kur'an okumalıdır. Namazda Kur'an okurken bile, gönlü ile Kuranın mânasını düşünmekten sakınmalı ve acele teveccühle zikre devam etmelidir. Zira, nafile namaz kılmaktan ise, zikrullah efdal dir.

Tâlip olan kişiler, LÂ ÎLÂHE ÎLLALLAH kazmasını, telkin eline almalı ve o derece çalışmalıdır ki, hikmet çeşmesi gönlünden aksın ve gelip dilinde zâhir olsun. Mârifetullah denilen âb-ı hayat, beden karanlıklarında gizlidir. Yani, cismanî karanlıklar ile örtülüdür. O karanlık yalnız LÂ ÎLÂHE ÎLLALLAH kazmasıyla açılır. Onun için, durmadan beden karanlığına vurmak gerektir ki, o mârifet hazinesi meydana çıksın.

Şeyh Sâfi rahmetullahi aleyh hazretlerine sordular:

— Zikrullah etmek, namazdan efdal dir buyuruyorsunuz. Halvette bulunan dervişlerinizi, nafile namaz kılmaktan men ediyorsunuz. Oysa, namaz İslam'ın en büyük erkânından değil midir? Böyle olduğu halde, neden zikrullahı çok ettiriyorsunuz da namazı az kıldırıyorsunuz?

Hazret-i Şeyh, cevap verip buyurdular ki:

— Zikrullah, namazdan, şu sebeple efdal dir. Namaz, insanları yalnız zahiri kötülüklerden ve zahiri münkerler den men eder. Bir kimse, namaza durduğu zaman kendisinden bu zâhiri kötülükler ve münkerler zuhur etmez. Halbuki, zâhir halkın nazargâhıdır. Onu yalnız insanlar öyle görürler. Fakat, namaz insanı bâtınî

kötülüklerden ve münkerler den men etmez. Bir kimse, zâhiren namazda görünür amma, gönlü batini kötülükler ve münkerler ile meşgul olabilir. Çünkü, batini Hakkın nazargâhıdır, halk onu görmez ve bilmez. Allâhu teâlâyı zikretmek ise, batini de sâfi kılar ve bâtıni kötülük ve münkerlerden men eder. Yani, Hakkın nazargâhı olan bâtını kötülüklerden ve münkerlerden men eder ve temizler. Bizim de maksudumuz zaten gönül aynasını temizlemek değil midir ki, iki cihanın hakikatleri oradan görünsün. İşte, bunun için zikir, namazdan efdal dir. Şu âyet-i kerime de buna işarettir:

"Allahu teâlâyı zikretmek, tâatin en büyüğü ve en faziletlisidir." Ankebut sûresi: 45

Demek ki, talibin yalnız farz ve sünnet olan namazları kılıp, zikrullah ile meşgul olması gerektir.

Sual — ALLAH demek, ism-i azam mıdır ki, talibi onunla meşgul ederler?

Cevap — Bundan başka ism-i azamdır denilebilecek bir isim var mıdır?

Halvette, abdestsiz ve teyemmümsüz oturmamak lâzımdır. Hiç uyumamalı, başını yere koymamalıdır. Uyku ile uyanıklık hali, hep otururken olmalı, teveccüh üzere uykuya varır gibi bulunmalı ve gözlerini bir an dinlendirmeli, fakat, basiret gözünü asla yummamalı ve onu daima açık ve uyanık bulundurmalıdır.

Halvette iken kaç günde bir yemek yemeli ve ne gibi şeyler yemeli diye sorulacak olursa, bu insanın mizacına ve tabiatına bağlıdır. Talibin mizacını ve tabiatını da mürşitleri herkesten iyi bilirler. Ona göre, mürit halvette iken ona münasip yiyecekler verirler, onları halvette iken terbiye ederler.

Onun içindir ki, yukarıda mürşide tam manasıyla teslim olmanın gerekli olduğuna değindik. Mürşide tam manasıyla teslim olanlara, her iş kolay olur.

Mürşitlerinden uzak bulunan ve mürşitlerine elleri erişmeyen talipler yukarıda anlattığımız gibi davranmalı, zikrullah ve halvete mutedil günlerde ve mutedil havalarda, mutedil yiyecekler yiyerek devam etmeli ve hiçbir şeyi murat edinmeyerek (Şu da şöyle olsun) dememelidirler. **Yeryüzünde, mürşid-i kâmil asla eksik değildir.** Talip, sıdk ile arayacak ve araştıracak olursa, Hak Teâlâ kendisini mutlaka bir mürşide götürür. Hatta, mürşidi ona gönderir.

Bu kitabın müellifi der ki.

Mısır'da, Şam'da, Arap'ta, Acemde ve Türkiye'de taliplerimiz vardır. *Bunların hiç birisi, bizim zahiri suretimizi görmemişlerdir. Fakat, bize teveccüh etmekle birçok işler başarmışlardır*. Vakıalarını yazarlar ve Şeyh **Abdülkadir-i Geylâni'nin** sırrı manası her nerede olurlarsa olsunlar gelir ve kendilerine yetişir. Kıyamete kadar da bu böyle devam edecektir.

Bahusus, **bu kitap ile amel edenlere irşât şüphesiz erişecektir.** Zira, mürşid-i kâmil ona derler ki, müritlerini asla hiç kimseye muhtaç etmezler. Hem, **mürşid-i kâmiller ölmezler.**

Onlara ölü demek bilmezliktendir. Gerçi, bu âlemden o âleme göç ederler amma, sizleri bu âlemde yıkar, paklar, arındırır ve her halinize tasarruf ederler. Bu sözlerim, sana sakın acayip gelmesin. Bunlar, ehli- zikir ve ehli- sefadır. Ehli- zikrin ölüm ancak

bedenlerine yetişir ve bunlar gerçi ölürler. Fakat, ölümleri ile dirilik bulurlar. Ehli-zikirden demek, gönlü zikirle dirilmiş demektir. Gönülleri zikrullah ile hayat bulan kimseler de ebedî hayatı bulmuş olurlar.

"*Kime, hayattan bir râyiha erişirse, canının rengi cavidani ömrü bulur*"

Bu beytin manası şudur: (O hayat, gönül hayatıdır, yani gönlün dirilmesidir.)

-HİKÂYE- ZÂKİRİN ÖLDÜKTEN SONRA KONUŞMASI

Resulü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz hazretleri zamanında, zikir ehlinden bir zat, ahirete intikal buyurdu. Ashabı kiramdan birçoğu, onu gasletmeğe talip oldular. Hazret-i Ömer radiyallahu anh:

— Ben yıkayayım! dedi.

Enes bin Malik radiyallahu anh:

— Ben yıkayayım! dedi.

Ebû Derdâ radiyallahu anh:

— Ben yıkayayım! dedi.

Daha birçokları da geldiler ve merhumu yıkamağa tâlip oldular. Aleyhissalâtü vesselâm efendimiz, hiç birisine müsaade buyurmadılar ve:

— Bunun da ehli vardır, onlar yıkasınlar. Bana, Selman-ı Fârisi'yi çağırın, o şimdi zikirdedir, buyurdular.

Gidip Selman-ı Fârisi radiyallahu anh'ı çağırdılar. Efendimiz:

— Yâ Selman! buyurdu. Bu zâkiri sen yıkayacaksın. Zira, sen de zikir ehlindensin, o da zikir ve tecrit ehlinden idi.

Selman-ı Fârisi radiyallahu anh'ın, dünya malı olarak belinde yalnız bir futası vardı, o da tecrit ehlinden idi.

Hz. Selman, merhumu ortaya getirdi ve yıkamağa hazırlanırken, Efendimiz:

— Yâ Selman! Onu bir halvet yere götür ve yıkarken de bir perde koy ki, zikir ehline ölümlerinden sonra âdete muhalif bazı haller zahir olur, o halleri senden başka kimse öğrenmesin, buyurdular.

Selman-ı Fârisi, merhumun cesedini tenha bir yere götürdü, soydu. Edep yerini bir bezle örterek yıkamağa başladı. Sıra, edep yerini yıkamağa gelince, Selman hazretleri elini uzatır uzatmaz, ölen zat eliyle onun elini itti ve edep yerine dokundurmadı. Selman-ı Fârisi radiyallahu anh ağlamağa başladı ve başını merhumun göğsüne koyarak hıçkırırken, dehşetle fark etti ki türlü türlü sesler ve feryatlarla pazarlık eder gibi Hakla söyleşiyor. Hıçkırıkları arasında merhumun kulağına doğru eğildi ve ona:

— Bir kimse öldükten sonra nasıl dirilir ve hareket eder? diye sordu. Merhum, derhal gözlerini açtı ve Selman hazretlerine:

— Yâ Selman! dedi. Allah ile olan kimseler ölürler mi sanırsın? Gönülleri zikrullah ile dirilmiş olanların, ölüm ancak bedenlerine erişebilir. Ben, ölmedim ve ancak şimdi yeni bir hayat buldum. Sen şu işini bitir ve elini çabuk tut.

Selman-ı Fârisi radiyallahu anh, keyfiyeti Fahri âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz hazretlerine arz edince, şöyle buyurdular:

Müminler ölmezler. Fâni ve muvakkat olan dünya evinden bâki ve ebedî olan âhiret evine göç ederler.

Şimdi ey aziz:

Her kim, zikir ehli olmak dilerse, bütün nefsanî muratlarını ardına atmalı, halvete oturmalı ve zikrullah ile meşgul olmalıdır. Ne zaman ki nefis arzularından birisini terk ederse, gönle hayattan bir nasip verilir. Ne zaman da nefsin arzularına uyarak, nefs üzerine şehvet kapılarını açarsa, o kimse nefs hevâsında olur. Nefsine esir olanların ve şeytana uyanların vasıfları onun üzerine galip olur. Bu gibi kimseler, bidat ve dalâlet devlerinin kolları arasında şaşkın ve boynu bükük kalırlar ve Ne'ûzü billahi Teâlâ büyük zararlara uğrar, mahrum ve mahzun bu âlemden giderler.

Onun için, zikrederken bütün düşünceleri hatırdan çıkarmak ve gönlü yalnız Allahu telaya doğrultmak gerektir.

Şeyh Abdullah bin Sehl et-Tüsterî rahmetullahi aleyh buyurur ki:

“Gönül, gayet lâtiftir. Her şey, kolaylıkla ona tesir eder. Hatta, kötü ve çirkin düşünceler ve nefsin şehvetleri hatırdan bile geçse, gönle tesir eder. Gönül’e, pek az şeylerin tesir etmesi Haktır.”

Nitekim, Kur’ anı azimde buyurulmuştur ki:

“Kim, hevasına uyarak Rahmanın zikrinden gözlerini ayırırsa, ikabından korkmaz ve sevabını ummazsa, biz ona şeytanı musallat kılarız. O, artık onun ayrılmaz bir arkadaşı olur. (Yahut cehennemde ikisi bir zincire vurulur.)” Zuhruf süresi: 86

Şeyh Necmüddin rahmetullahi aleyh de TE'VILÂT'ında buyurur ki:

Hak Teâlâ hazretleri, bu âyet-i kerimede işaret edip buyurmuşlardır ki, kim Rahman'dan yüz çevirir ve dünyaya, meylederse, Hak Teâlâ ona şeytanı musallat eder. Burada, yüz çevirmekten murat, gönlün yüz çevirmesidir. Yani, nefs hevâsına uymak ve Allahu azim-üş-şânı unutmaktır.

Şunu da bilmiş ol ki, gönül bir âmildir ki, asla yumuşak ve gevşek olmaz. Nefs ise, öylesine uyanıktır ki hiç uyumaz. Arzu ve heveslerini ve şehvetlerini tahsil için fırsat kollar.

Onun için, nefs denilen düşmandan son derece sakınmak lâzımdır. **Gönlü hayallerden korumak ve kurtarmak** lâzımdır.

Bilhassa, halvette ve zikrullah ile meşgul olurken bunlara son derece dikkat etmelidir.

Sual — Halvet etmek ve çilehanede oturup erba'ıyn çıkarmak ve şeyhlerin müritlerine zikir telkin etmek, Fahri kâinat efendimizden mi kalmıştır? Yoksa, daha önce gelip geçen peygamberân-ı izam da bunları yaparlar mıydı? Yahut meşâyih bunları talipler maslahatı için" kendileri mi icat ettiler?

Cevap — Sünnettir.

Resûl-ü zişân aleyhi ve âlini salâvatullah-il-Mennân efendimiz hazretleri, bu âlemi teşrif buyurmalarından evvel muhterem ataları İbrahim Peygamber aleyhisselâma; kâfirler Mekke-i mükerreme’ yi elinden alıp işgal ve istilâ ettikleri zaman, Cebrail aleyhisselâm geldi ve zikir telkin etti.

Zira, İbrahim aleyhisselâm, kâfirlere mağlûp olmuş ve ne yapacağını tayin etmekte âciz kalmıştı. Hak Teâlâ hazretlerine niyazda bulundu:

— İlâhi! Sen bilirsin, sen padişah sın. Bu kâfirler bana galip geldiler. Âciz kaldım, ancak senden medet dilerim, dedi.

Gerçekten, kâfirler Mekke-i mükerreme’ yi işgal etmişler, Beyt-i muazzamanın içine putlar doldurmuşlar ve o kutsal şehri put hane haline getirmişlerdi.

Hak Teâlâ hazretleri buyurdu:

— Yâ İbrahim! Sen aczini bildinse, biz de kendi kudretimizi senin aczinde zahir ederiz. O zaman, sen de bizim kudretimizi görürsün. Sana Cebrail'i göndereceğim, LÂ İLÂHE İLLALLAH kelimesini telkin edecek ve zikri öğretecektir. Nasıl bir yerde ve kaç gün müddetle oturup zikirle meşgul olman gerektiğini de talim eyleyecektir. Sen de kâfirlerden intikamını alır ve benim kudretimi görürsün.

Derhal, o peyk-i celil-i hazret, namus-u ekber Cibril-i emin geldi ve:

— Yâ Halilullah! dedi. Hak Teâlâ, sana LÂ ÎLÂHE İLLALLAH'ı telkin etmemi emir buyurdu.

Cebrail aleyhisselâm, LÂ ÎLÂHE İLLALLAH'ı İbrahim aleyhisselâma üç kere telkin etti. Cebrail LÂ ILÂHE İLLALLAH dedi, İbrahim dinledi. İbrahim, söyledi ve Cebrail dinledi ve böylece üç kere tekrar ettiler.

Bunun üzerine ferman-ı İlâhi şeref -sâdır oldu:

— Gayet karanlık bir halvette çilehaneye girsin. Orada kırk gün oturmağa niyet etsin ve kırk gün LÂ ÎLÂHE İLLALLAH demeye devam etsin. Tâ ki, Hakkın kudreti zahir olsun ve Mekke-i mükerreme’ yi kâfirlerin ellerinden alsın ve putları da çıkarsın.

İbrahim peygamber aleyhisselâm, gitti karanlık ve tenha bir yerde kırk gün oturmağa niyet ederek çilehaneye girdi. Kırk gün orada LÂ ÎLÂHE İLLALLAH demekle meşgul oldu. Kırk gün, dört kere on gün olur. Üç on gün, yani ilk otuz gün geçip son on gün kalınca, İbrahim aleyhisselâmın bütün uzuvlarına zikir sirayet etti. Yani, zikir ağzından, gözünden ve bütün uzuvlarından zahir olmağa başladı ve sancak çekerek Zâkir’in üstüne galip oldu. İbrahim aleyhisselâmın, ağzı kurumuş ve dili damağına yapışmıştı. Artık, söylemeğe mecali kalmamıştı. Fakat, içeriden gönlü de zikre başladı ve nurunu dışarıya verdi. Bunu görünce hayretler içinde kaldı ve kendi vücudundan birçok ellerin çıkmakta bulunduğunu da hayret ve dehşetle müşahede etti. Göğsünden de heybetli sesler geliyordu, ki insan buna takat getiremezdi. Kendisinden çıkan eller, Mekke-i mükerreme içinde bulunan bütün putları tutup tutup şehir dışına atıyorlardı. Kâfirler, o putları alıp yerlerine koyuyorlar ve fakat, o eller tekrar atıyorlardı.

Kâfirler âciz kaldılar, demir kazıklar ve kalın zincirlerle o putları yerinde tutmağa çalışıyor, muvaffak olamıyor ve yine atılıyordu. İbrahim aleyhisselâm, bunları halvetinde temaşa ediyordu. Bu esnada, bazı dostları bulunduğu çilehanenin kapısına gelmiş kendisine sesleniyorlardı.

— Yâ İbrahim! Ne duruyorsun? Dışarı çık da gör, birçok eller çıktı ve Mekke'yi işgal eden ne kadar kâfir varsa hepsini birer birer yakalayıp şehir dışına çıkardı. Kâfirlerin hepsini sürüp perişan etti, diye haber verdiler, İbrahim aleyhisselâm, dışarı çıktı, olup bitenleri görünce Allahu telaya hamd-ü senâ etti. Hak Teâlâ buyurdu:

— Yâ İbrahim! Gördün mü kudretimi? Bundan sonra daima LÂ ILÂHE İLLALLAH kelimesiyle meşgul ol ki, Hak teâlânın kudret eli çıksın, gönlünü ağyardan ve başka hayallerden arındırsın, arzu putlarını kırsın ve eritsin...

Cebrail aleyhisselâm, İbrahim aleyhisselâma zikir telkin ederek onu bir çilehanede halvete gönderdikten ve zikrullah ile meşgul olmasını da bildirdikten sonra, bütün eksikliklerini tamamladı. Bundan da anlaşılıyor ki, zikrullah ile meşgul olanların bütün eksikleri giderilir.

Şu hikâyemizden de açıkça belli olmaktadır ki, çilehanede halvet olmak ve erba'ıyn çıkarmak, bizzat Cebrail aleyhisselâmın telkini ile olmuştur.

Kaldı ki, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz hazretleri de Hz. Ali kerremallahu veçhe ve radiyallahu anh efendimize zikir telkin buyurmuşlardır. Bir gün, Hz. Ali'ye:

Yâ Ali! Gözlerini yum. Sana söyleyeceklerimi üç kere dinle. Sonra, sen söyle üç kere de ben dinleyeyim, buyurduktan sonra Aleyhissalâtü vesselam efendimiz üç kere Lâ ilahe illallah dediler, Hz. Ali gözlerini yummuş olarak dinlediler ve üç defa da o söyledi ve Efendimiz dinlediler.

İşte, Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz, Hz. Ali kerremallahu veçhe ve radiyallahu anh efendimize böylece zikri telkin buyurdular.

Nitekim, yukarıda zikir telkini ve erba'ıyn bahislerinde de söylenildiği gibi, Aleyhissalâtü vesselam efendimiz buyurmuşlardır ki:

“Her kim, ihlaslı bir şekilde kırk sabaha erişirse, hikmetler kalbinden lisanına ulaşır.”

-FAHR-İ KÂİNAT’IN ÇİLEHANEDE HALVET ETMESİ

Bu Hadis-i şerif, kırk gün bir yerde oturup halvet etmeğe işarettir. Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz hazretleri de Hirâ dağında çileye girmişlerdir. Bu çile ve halvetten bazılarını haber vereyim; ki talip olana karanlık bir yerde oturup halvet ve çile etmenin lüzumu daha iyi anlaşılsın:

Aleyhissalâtü vesselâm efendimiz, Hirâ dağında mağarada otururlar, yedi veya on dört günde bir şehre gelir, arpa ekmeğini dağarcığına doldurur ve yine mağaraya avdet buyururlardı. Bu hikâyeyi, evvelinden başlayarak anlatayım da Efendimizin nasıl mücahede ettiklerini de öğren ve anla:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem efendimizin, peygamberliğini açıklaması zamanı yaklaşınca, halk arasından çekilmeyi ve halvet olmayı arzu etmeğe başladı. Daha peygamberlik gelmeden de halvete devam ederler, rüyalar ve vakı'alar görürlerdi. Zira, böyle olmasaydı melekten vahiy almağa, insan kudret ve takati yetişmezdi. Hak Teâlâ, habibini bak nasıl terbiye ediyordu. Bazen rüyasında ve bazen da aşikâr göstermek suretiyle ona birçok şeyler öğretti. Mekke-i mükerreme' ye hayli mesafede Hirâ dağında bir mağara vardı, gayet ıssız ve tenha bir yerde idi. (Bugün, hacca gidenlerin de gördükleri gibi, Mekke-i mükerreme' den Mine'ye gidilirken, sol tarafta ve gayet heybetli ve dehşetli bir mağaradır.) Bir veya iki hafta orada kalır ve ekmeği bitince şehre iner Hatice validemizden arpa ekmeği alır ve hemen mağaraya dönerdi.

Ey gafil:

Âlemlere rahmet olarak gönderilen o zat-ı akdes, arpa ekmeği ile vüsul buldu. Sen ise, buğday ekmeğini katıksız yemezsin. Ey fodul! Böyle olduğu halde, yine de ümmetlik dâva edersin. Senin bu boş sözünü ve kuru dâvanı kim kabul eder?

Her ne ise, hikâyemize devam edelim:

Evet, arpa ekmeğini dağarcığına doldurur ve yine Hirâ dağındaki mağaraya koşardı. O mağarada kendi hal inde olurdu. Ne yaptığını ne ettiğini ancak Mevlâsı ile kendisi bilir. Hatice validemiz de için için üzülür, onun kuvvetten düştüğüne, hastalanacağına yanar dururdu.

Rivayet olunur ki, Efendimiz şöyle buyurmuşlardır:

«Bana peygamberlik verilmeden, Hirâ dağındaki mağarada bir ay kadar oturdum, mücavir idim. Civarı tamam ettim. (Civarı tamam ettim buyurmasından anlaşılıyor ki, erba'ıyni tamamlamışlardır.) Kalktım, dere içine doğru indim. Yolda, kulağıma bir ses geldi. Etrafıma bakındım, kimseleri göremedim. Ses, bir daha geldi. Etrafta yine kimsecikler yoktu. Gayrı ihtiyari başımı yukarıya kaldırdım ve sesleneni yer ile gök arasında bir kürsü üzerinde oturur gördüm.»

Resûl-ü zişân efendimiz, bu müşahedeleri üzerine' titremeğe başlamışlar ve süratle saadethanelerine gelerek Hatice validemize, üzerlerini örtmesini söylemişler ve Hatice validemiz de bir kilimle kendilerini iyice sarıp bastırmışlar. İşte, o zaman Aleyhissalâtü vesselâm efendimiz kırk yaşlarında bulunuyorlardı ve Rebiul evvel ayının da ikinci pazartesi günü idi. Örtü altında yatarken:

"Yâ Eyyühel Müdessirü kum fe'enzir" – (Ey esvabına bürünen! Kalk, kâfirleri Allahu teâlânın azabıyla korkut!) âyet-i kerimesi nazil oldu. Korkusu geçince, Hatice validemize olup bitenlerden haber verdi. Hatice validemiz, kendilerini teselli ettiler:

— Korkma! dediler. Allahu azim-üş-şân, seni ebediyen korkutmaz. Zira, sen hısım akrabanı ziyaret edersin, konuklarına ikramda bulunursun, sadaka verirsin. Allahu Teâlâ, seni ebediyen korkutmaz ve korkutmayacaktır.

Hatice validemizin bir amcası vardı. Halk içinde tanınmış bir kişi idi. Ona VARAKA bin NEVFEL derlerdi. Cahiliyette Nasrani idi. İncil'i okur ve ayrıca İbranice okur yazardı.

Nasrani olmasına rağmen, gayet âlim ve üstat idi. Hatice anamız, Resûl-ü zişânı aldı ve onun yanma götürdü. Olup bitenleri aynen anlattı. Varaka bin Nevfel, Resûl aleyhisselâma da sordu ve hakikatleri kendisinden öğrenince.

— Senin gördüğün, daha önce Musa bin İmran'a da görünen Namus-u ekber Cebrail aleyhisselâm dır. (Bir rivayette Hz. İsa'ya da gönderildi, demiştir,) dedikten sonra:

— Ah ne olaydı, senin nübüvvetin zamanına genç bir yiğit olarak yetişebilseydim, sana çok yardım ederdim. Sen peygamber olacaksın, sana beşaret olsun, müjdesini verdi.

Dedi kim, işbu beşarettir sana,

Kim Risâlet tacı giydin başına,

Gördüğün Namus-u ekber Cebrail,

Kim kamu peygambere oldur delil.

Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz hazretleri, bu sözleri dinledikten ve bu müjdeyi aldıktan sonra, tekrar Hirâ dağındaki mağarada bulunan halvetine vardı ve orada günlerce meşgul oldu; Bir gün, yine o dere içine doğru inerken bir ses duydu. Etrafına bakındı, bir şey göremedi. Yukarıya baktı ve Cebrail aleyhisselâmı aynı kürsü üzerinde oturur gördü. Yine korkudan titreyerek evine geldi ve üzerini örttürerek yattı. Cebrail aleyhisselâm bu defa:

"Ey esvabına bürünen peygamber! Kalk, kâfirleri Allanın azabıyla korkut ve Rabbin celle şâneyi büyüklükle zikret. (Tekbir getir, Allahu ekber de) Esvabını (veya nefsini) pak tut. Azabı terket, iyiliğin karşılığında daha fazlasını elde etmek için yapma!" Müddessir sûresi: 1—6

Ayetine kadar okudu. Efendimiz, başını kaldırarak meseleyi Hatice validemize nakletti. Hatice validemiz:

— Saçlarımı açayım, eğer şeytan ise gitmez. Eğer, Allah elçisi ise gider, buyurdu ve gerçekten saçlarını açtı, hemen kayboldu. Hatice validemiz:

— Yâ Muhammed Sen, peygamber oldun. Sana gelen Cebrail aleyhisselâm dır. Bana iman arz eyle ki Müslüman olayım. Sen, Hak resulüsün, dedi.

Efendimiz de Hatice validemize iman arz etti ve Hatice validemiz ilk Müslüman kadını olmak şeref ve bahtiyarlığına kavuştu.

Hatice validemiz ilk Müslüman olandır. Ondan sonra, Hz. Ali radiyallahu anh, daha sonra Ebû-Bekir radiyallahu anh Müslüman olmuşlardır.

Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz hazretleri, yine Hirâ dağındaki mağaraya giderek halvete girdiler.

Orada kendi hallerinde meşgul iken, Cebrail aleyhisselâm geldi ve:

— ÎKRÂ- Oku! dedi. Efendimiz:

— Ben okumak bilmem, cevabını verdi.

Cebrail aleyhisselâm (Oku!) emrini tekrarladı. Efendimiz de (Ben, okumak bilmem!) cevabında bulundu. Bunun koltuğunun altına alarak sıktı ve (Oku!) emrini tekrarladı.

Çok zahmet çekmesine rağmen Efendimiz: (Ben, okumak bilmem!) cevabını verdi. Mübarek başını bir daha sıktı. Hem öyle sıktı ki, Efendimiz âdeta bunaldı. Üçüncü defa sıkışından sonra, Cebrail aleyhisselâm:

"Her şeyi yaratan Rabbinin adıyla oku! O, insanı bir kan pıhtısından yarattı. Oku! O keremine nihayet olmayan Rabbindir, ki kalemle yazı yazmayı öğreten odur. İnsana bilmediği şeyleri o öğretti." Alâk sûresi: 1—5

Cebrail aleyhisselâmın birinci sıkmasındaki hikmet neydi? ikinci ve üçüncü sıkmasındaki hikmet neydi? Bu konuda, çok lâtif sözler ve rumuzlar vardır. Bunu ancak gönül ehli olanlara derler. Zira, bunu ancak gönül ehli olanlar anlayabilirler. Gönülden haberleri olmayanlar, nefsi hevâsında yürüyenler, behimi (hayvani) sıfatlardan kurtulamayanlar bu sözü anlayabilirler mi?

İşte, meşâyih-i kiram rahimehullah da müritlerini terbiye edip, teveccüh ettirip halvete ve çilehaneye bırakmalarının hikmeti çoktur. Birincisi kalbin perdesi yırtılsın, talibin gayb aleminden haberi olsun diyedir. Ancak nefsi hapsetmenin sınırı vardır, aslı ve vakti vardır. Vakti ve usulüne uyulmazsa, fayda vermeyeceği gibi, haddi geçirince de kalbe zarar verir. Kalp fesada varır.

Vahyin başlangıcı ile ilgili hikâyemize devam edelim:

Cebrail aleyhisselâm, bundan sonra Efendimizi alarak dereye indirdi ve orada kendilerine abdest almayı öğretti, öğle namazını da kıldırdı. Bundan daha fazlasını öğrenmek isteyenler, fıkıh kitaplarında tafsilât bulabilirler. Aleyhissalâtü vesselâm efendimiz de öğrendiklerini gelip ümmetine talim buyurdu ve toplanıp Dâr-ül-Erkam'da ibadet ettiler. Müslümanlar günden güne arttı ve ilerledi. Hepsini anlatmağa kalkarsak, söz uzar. Şu kadarını bilmelidir ki, Kur'an-ı kerim âyet âyet nâzil olur, her defasında Cebrail aleyhisselâm gelir giderdi. Halk, bölük bölük imana gelir ve Müslüman olurdu.

Burada maksat şudur ki, Meşâyihin müritlerini halvete sokmaları ve çile çıkartmaları sünnettir. Resûl Aleyhissalâtü vesselâm efendimiz dahi, Hirâ dağındaki mağarada halvete girmişlerdir. Yoksa, halkın ve bazı kendini bilmezlerin söyledikleri gibi, bidat değildir. Şunu iyi bilmelidir ki, halvete girip erba'ıyn çıkarmak, Resûl aleyhisselâmın gerekli sünnetlerindendir. Cebrail aleyhisselâm gerek Fahr-i kâinat efendimize ve gerekse İbrahim peygamber aleyhisselâma zikir telkin etmiştir. Demek ki, tâlip olana mutlaka bir mürşit lâzımdır ve mürşitsiz hak yoluna gidilmez. (Vallahu â'lem)

Şimdi ey aziz kardeş:

Halvetin ve zikrullahın şartlarını da öğrendikten sonra, yukarıda tarif olunduğu gibi halvete girip oturunca ve LÂ İLÂHE İLLALLAH demekle meşgul olunca, vakı'anı, halini ve rüyalarını bu öğütler gereğince seç, vaktini öğütler gereğince riayetle geçir. Zira, zaman olur ki maksut talibe kalple müşahede olunur.

Nitekim, **Hz. Ömer** radiyallahu anh'a böyle oldu ve (Kalbim, Rabbimi gördü,) buyurdu.

Eğer, müşahede bir nevi üzerine midir, yoksa her tâlibe istidadı kadar mı olur diye sorulacak olursa, müşahede başka başkadır. **Her tâlibe kalbinin inşirahı** (gönül açıklığı) kadar müşahede hâsıl olur. Meselâ, gönül gözünden zikrullah ile hicap giderildiği zaman hakkın hakikati gelir ruha yetişerek tecelli eder.

İşte, o zaman ruh fâni olur ve insan varlığının hakikatinden hiçbir şey kalmaz. O zaman, nazzâre-i hakka haktan gayrı kimse eremez.

Bir başka müşahede de şöyle olur: Gönül aynası zikrullah ile sâfi olunca, hakkın nuru oraya tecelli eder. Talibe, gönül gözünün basiret nuru ile **müşahede-i mârifet-i Bâri** hâsıl eder. **Talip, kendi gönlünde müşahede eder amma, orada değildir, Hak mekândan ve cihetten münezzehtir.** Gerçi, lika-i mahbup gönül aynasına aksederse de o ayna ayna da değildir. Bu söz, ehline aşikârdır. Tâlip olanlar, ehl-i halvet ve zikir olanlar, vakı'asını, uykusunu ve teveccühünü gözetmek gerektir. Bazen, tâlibe bunun gibi müşahedeler olur. Bazen daralır ve bazan açılır. Bazen dağılır ve bazan da toplanır.

Fâni veya bâki olmak olur. Bunların hepsini aynen şeyhe arz etmek lâzımdır. Şeyhin suretinden, teveccühünü ayırmamak icap eder. Zira, şeytan şeyhin suretine girip görünemez. Çünkü, şeyhler Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimize tamimiyle uymuşlardır. Zahirleri ile, bâtınları ile, sırları ile, alenileri ile irşât tahtına oturmuşlardır. Bu oturmaları, Hakkın ve Resûl aleyhisselâmın desturu ile vuku bulmuştur. Şeyh-i kâmilden de icazet almışlardır. Nasıl ki, şeytan Resûl-ü zişân efendimizin şekline girip görünemezse, şeyhlerin şekline de girip görünemez. Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz buyurmuşlardır ki,

“Beni gören, mutlaka beni görmüş demektir. Zira, Şeytan benim suretime giremez ve benim gibi görünemez.”

Resulü ekrem efendimize tâbi olan şeyhler de aynen böyledir.

Hak Teâlâ, şeytana Resûl aleyhisselâm suretine girebilmek kudretini vermemiştir. Fakat, başka suretlerde görünür ve tâlibe kendisini ve nurunu gösterir. Onun nurunun da renkleri ve alâmetleri başka türlü olur. Bazen kızıl, bazan sarı gösterir. Gerçek tâlipler, kâmil iradetleri bulunduğu için şeytan onların gözleri önüne gelince, suya düşmüş tuz gibi eriyiverir. Duymadın mı, Ashab-ı Kehf 'in köpeği bir kere HAV demekle, yetmiş bin şeytan askerini helâk ediverdi. Hiç birisi, bulundukları

mağaranın kapısına bile uğrayamadı. Nerede kaldı ki hilye yapsın da azdırsın veya başka bir şekilde görünebilsin.

Demek ki, tâlip olanlar kâmil iradetle ve tam bir teveccühle oturmak, zikrullah ile meşgul olmak, keşif ve kerametlerle mukayyet olmamak zorundadırlar. O kadar ki, renksiz renklerle ve keyfiyetsiz nur hâsıl olsun ve türlü türlü tecelliler belirsin, **bu suretle beşeriyeti giderilsin ve külliyet fâni olsun.** Zira, beşeriyetin giderilmesi vardır, beşeriyetin fâni olması vardır, **mahvı vardır, mahvdan mahvolmak da vardır.**

Yani, kötü ve çirkin sıfatların mahvolması ve iyi sıfatların isbatı vardır. Beşeriyet sıfatlarının eserlerini mahvetmek (yok etmek) ve vahdaniyyet sıfatlarını isbat etmek vardır. Mahvdan mahv buna derler. Nasıl ki, fenâ var, fenadan fenâ var. Fenâ, fenâyı surettir. Fenâdan fenâ ise, fenâyı sıfattır. **Yani fenâyı beşeriyettir**. Burada söz çoktur. Biz yine maksada gelelim:

Evet, daha sonra tecelli-i-cemal ve tecelli-i celâl hâsıl olur. Kendisi, mecazi vücudunda külliyen fâni olur ve hakikat vücudunda mevcut olur. Yani, Hak Teâlâ Zâkir kuluna celâl sıfatı ile tecelli eder ve celâl sıfatının tecellisi sebebiyle zâkiri benliği hicabı kalkar ve oradan Hak teâlânın cemal sıfatının tecellisi zahir olur. Zâkir'in, fâni olmuş vücudunu bâki eyler, işte, bundan sonra o **zâkirde benlik ve nitelik** kalmaz.

Nitekim, bazı arifler demişlerdir ki:

Bundan ötesinin haberi, haberi olmayanlara söylenilmez, söylenilse de fayda vermez, belki zarar verir.

Müddei sorma ki yoktur sana haber,
Bi-haberlere haber denilse eder bil zarar,
Görmek istersen o sultanın cemali şem'ini,
Var enâniyyet sebâlini gözünden sil, gider.

Görülmesi gereken bir şeyi, söylemekle kimse kimseye anlatamaz. Tadılması gereken şeyi de tatmayınca görmekle ve işitmekle tadı bilinmez. **İşte, bunu da görmek ve işitmek değil tadmalıdır, sormamalıdır**: Tadmayan bilmez!

Bu makam, **gerçi nihayet (son) gibi görünür amma, bidayettir** (başlangıçtır). **Bidayet bilene hidayettir. Nihayet bilene ise dalâlettir.** Asıl sülûk, bundan sonradır. Bu konuda, lâtif sualler ve cevaplar vardır. Sülûkün bundan sonrasına SEYR-Î MÂ' ALLAH derler. Fakat, maiyyet burada Hak teâlânın vahdeti olup, kesreti olmaması manasına değildir. Belki, bu mana şöyle izah olunur. Bir kimse bir damla suyu bir denize atsa, o denizin vahdetinde müstakar (birliğine dalmış) olur, hiçbir suretle ittihat olmaz (birleşmez) deniz ve damlanın beraberliğinden değil sadece denizden bahsedilir. Bu söz yukarıda da tafsil edilmiştir. Daha fazla açıklamak lâzım değildir. Anlayan anlar!

Şu var ki, o ikilik tecerrütten (soyutluktan) başkası olmaz. Zira, zâkir bu makamlara geldikten sonra, yine beşeriyyet âlemine dönecektir. İrşât tahtına oturacak ve halkı irşât edecektir.

Asıl mesele şudur:

O kimse, şimdiden sonra nefsine karşı siyaset yapma ihtiyacını duymalı mı, duymamalı mı? Yani, artık nafile namaz kılmaktan, oruç tutmaktan, nafile ibadetlerden ve birden ziyade haclardan vaz geçmeli midir, geçmemeli midir?

Cevap odur ki, nefsine siyaset etmekte devam etmelidir. Nafile namaz oruç ve hac gibi ibadetlerden ihtiyaç hiçbir zaman kesilmez. Kesilir diyenler, kendilerini kapıp koyuverenler, nefsin dünya lezzetleriyle meşgul olanlar, yalnız farzları eda etmekle kanaat edenler, birçok kadınlar ve cariyeler alanlar, dünya nimetleriyle nimetlenenler, belki mahcup olmazlar, amma, oldukları yerde de kalır ve bir adım ileri gidemezler. Yani, bunları yaptıktan sonra seyr-i sülük edemezler. **Seyr-i sülûke devam edebilmeleri için yine mücahedeler, riyazetler ve perhizler gerekir.**

Nitekim, o hazrete yakın olanlardan birisine hitab-ı izzet vaki oldu ki:

Senin için gayet gerekli olan ancak benim, bana mülâzemet (sımsıkı bağlılık) eyle!

Bu makamlara erişip yine beşeriyyet âlemine dönenlere yine ziyade oruçlar, çok çok namazlar ve gücü yeterse hac gerektir. Duymadın mı ki o iki cihanın fahri Hz. Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz hazretleri dahi, öyle zamanlar olurdu ki dokuz günde bir defa yemek yerlerdi. Bütün ömrü boyunca nefsini arpa ekmeğine doyurmadığı meşhurdur. Geceleri de gayet az uyurlardı, teheccüd ederlerdi ve ayak üzeri durup ibadet etmekten, mübarek ayakları şişerdi:

“Gecenin bir bölümünde uyanıp namaz kıl” âyet-i kerimesi, onun hakkında nâzil olmuştu.

Şeyh Abdullah Tüşteri rahmetullahi aleyh, tâlipliği halinde yedi günde bir yemek yerdi ve derdi ki:

— Ne zaman yesem zayıflıyorum. Aç kaldığım zamanlar ise, kuvvetleniyorum. Yemekten maksat, doymaktır.

Bu şeyh-i kâmil, öyle zamanlar olurdu ki, altmış günde bir yediği olurmuş.

Şeyh Muhammed Hafif rahmetullahi aleyh de yılda dört kere halvete girer ve kırk gün otururdu. Her halvetinde, bir kere yemek yerdi. Bel kemiğini asla yere koymazdı. Bir gece çok yorgun düştü, biraz dinlenmek için arkası üzeri yattı. Daha uzanır uzanmaz, ayak ucunda Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimizi gördü ve derhal doğruldu. Utanarak başını önüne eğdi ve Resûl-ü zişânın:

— Yâ Muhammed Hafif! Ne yatıyorsun? Yoksa, tarik-i haktan yüz mü çevirdin? Hakkın izzeti için, tarik-i haktan yüz çevirip nefse uyanlara öyle azap eder ki, o azap ne Yahudi ne Hristiyan ne kâfir, hiçbir millete edilmemiştir.

Şeyh Muhammed Hafif, derhal abdest tazeledi, tövbe ve istiğfar etti halvetine girdi ve kırk çileyi birbiri ardınca tamamladı, çilehaneden bir an çıkarak nefsini dinlendirmedi ve sonunda çilehanesi içinde can verdi.

Kardeş:

Talip, matlûba erişince, kul sultana ulaşınca; amelini ihlâsa götürmüş ve mecazi vücudundan kurtularak hakikatle mevcut olmuş bulunur. Artık tâliplik ve müritlik

mertebelerinden kurtulmuş ve muratlık, matlûpluk mertebelerine erişmiş olur. Fakat, iş bundan sonra daha korkuludur. Zira:

Muhlisler, büyük bir tehlike içindedirler:

Sual — Bu mertebeye yetişen kimsenin, şeyhinden teveccühü kesilir mi? Yoksa, yine şeyhine teveccühü olur mu?

Cevap — Artık ihtiyaç olmaz. Zira, tâlibin şeyhten ihtiyacının kesilmesi Allahu Teâlâ'yı kâmil bir muhabbetle sevmekle olur. Allahu Teâlâ'yı kâmil bir muhabbetle sevmek ise, mahbubun kendisine tecelli etmesiyle olur. Mahbubun tecelli etmesi de talibin kendinden geçmesine külliyen fâni olması ile olur.

Bunların hepsi hâsıl olduğuna göre, artık **teveccühe ihtiyacı kalmaz**. Fakat, bu konuda bir söz daha vardır. Seven kişi ona derler ki, Kendinde fani olmayınca **Hak onda tecelli etmez, Hak tecelli etmeyince kendinde fâni olmaz.**

Nitekim, bu konuya kitabın başlangıcında da temas etmiştik. İbn-i Farid de Kaside-i tâ'iyyesinde şöyle demiştir:

(Sen, benim zâtımı bende fâni olmayınca sevmedin. Suretim tecelli etmeyince, Fâni de olamazsın.)

Yani: (Celâl sıfatımın tecellisi ile fâni olmadan ve cemal sıfatımın tecellisi ile baki olmadan, sen beni sevemezsin.) demek olur.

Böyle olunca, fâninin bâkiyi sevmeğe mecali olur mu? Yahut hâdisin kadimi bulmağa kudreti bulunur mu? Kadim, kadimi sever. İşte, kâmil muhabbet budur. Baki, bâkiyi müşahede eder.

Şeyh Cafer-i Sadık'ın (Areftü Rabbi Bi-Rabbi- Rabbimi, Rabbimde bildim.) demesi de böyledir. Bunu, ancak anlayan anlar.

Burada da söz çoktur. Fakat, ârif olana bir işaret kâfidir.

Burada bu sözü keselim. Zira, cahile ne kadar çok söylenirse, mü skili ziyade olur. Nitekim, âşıklar demişlerdir ki:

Cahil ermez bu hikmete,
Cahili koyma sohbete,
Yiye de muşulaya yata,
Ahır dolu saman gerek.

Böylece, Allahu Teâlâ'ya kâmil muhabbet hâsıl oldu, nefs kemale erdi dememden, bundan öteye mertebe olmadığını sanma! iyi bil ki, bu iptidadır. **Bundan öteye mertebelerin sonu yoktur.** Ne var ki, bundan sonra şe yhin hüsn-ü rızası ve hakkın buyruğu ile bir köşeye çekilmek ve tâliplerin terbiyeleriyle meşgul olmak gerektir. Kendisi yetiştiği gibi, tâlipleri yavaş yavaş doğru yola çekmeli ve nefsin yedi kötü ve çirkin sıfatını düzeltmeğe çalışmalıdır. Sözümüz de burada tamam oldu. (Vallah u â'lem)

111- NASİHAT

Ey aziz kardeş:

Bir mürşid-i kâmil huzurunda yetiştin, olgunlaştın ve erginleştin, Hak Teâlâ, lütuf ve keremiyle seni kabul etti. Sana bu mertebeleri ihsan buyurdu. Gözünden hicap giderildi. Artık, gözün nereye baksa dost görünür oldu. Eskiden yabancı gibiydin, benlik hicabı altında kalmıştın. Şimdi, yabancılık tanışıklığa döndü, ikilik gitti ve birlik oldu. Sana dost elinden türlü türlü ihsanlar ve ikramlar yetişse gerektir. Türlü türlü tecelliler olsa gerektir. Her gecen bir kadir ve her günün bayram olsa gerektir. Her yer, sana Kâbe, mescit ve Kudüs olsa gerektir.

Zira, şimdiden sonra senin yıldızın, saadet burcundan doğar, saadet devrini devran eder ve saadet âleminde seyran eyler. Fakat, bütün bunlara asla mağrur olmamalısın. Artık, işinin bittiğini ve sülûkünün tamamlandığını sanmamalısın.

Bundan öteye mertebe olmadığı zannıyla aldanmamalısın.

Bundan öteye **mertebeler nihayetsizdir.**

Şunu bilmiş ol ki, bir talibin yüz yıl ömrü olsa, bu yüz yıllık ömrünün tamamını sülûk ile geçirse, yüce yüce makamlara erişse, o makamlara hiçbir velinin erişemediğini zannetse, muhakkak olarak bilmelidir ki, **sülûke yeni ayak basmış gibidir.** Bin yıl ömrü olsa ve sülûküne devam etse bile, bir Nebinin ayak bastığı yere, onun başı dahi erişmez.

Böyle olduğuna göre, gece-gündüz çalışmak ve cehdi elden bırakmamak günden güne terakkide olmak gerektir. Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz hazretlerinin şu Hadis-i şeriflerini daima göz önünde bulundurmak ve düşünmek lâzımdır:

“İki günü müsavi olan zarardadır.”

Yani, bugün aştığı menzilden daha yüce bir menzili, yarın aşamayan ve o menzilde kalan zarardadır, demek olur.

Günden güne ilerleyebilmek için çok çalışmak lâzımdır.

Sual — Evliyanın korkusu gider denilmiştir. Nitekim, Hak Teâlâ, Kur 'anı kerimde buyurur:

“İyi bilin ki, Allahu teâlânın velileri (Dostları ve yakınları) için hiçbir korku yoktur. Onlar, mahzun da olacak değillerdir.” Yunus süresi: 62

Şu hâlde, bu korku nedir?

Cevap — Evet, velilerin korkusu gider. Ancak, Hak velilerinden şu korkular giderilir:

1) Dünya ve dünyada ne varsa onların korkusu gider.

2) Cehenneme girmek korkusu da gider.

3) Cennete girememek korkusu da gider.

Şu var ki, **Hak velilerinin gönüllerinde Allah korkusu baki kalır.** Bu korku, halkın korkusundan çok çok fazladır. Zira, ne kadar marifet ve kurbiyyet hâsıl olursa, Allah korkusu da o nispette artar. Nitekim, Resûl-ü ekrem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz hazretleri buyurmuşlardır ki

"Eğer, benim bildiklerimi bilmiş olsaydınız; çok korkardınız."

Şimdi kardeş:

Veliler, haktan gayriyi bilmezler. Dünyada haktan gayrı kimseden ve hiçbir şeyden korkmazlar, yalnız haktan korkarlar. Allahu Teâlâ'dan korktukları için de gece gündüz ibadet, tâat ve mücahede üzerinde bulunurlar. Neylesinler ki, Hak Teâlâ insanı çalışmak için yarattığını, Kur' anı aziminde buyurmuştur:

"İnsan için, kendi çalışmasından başka bir şey yoktur."

Şimdi ey kardeş:

Senin de gece-gündüz çalışman ve cehd üzere bulunman gerektir. Yoksa:

— Ben de Ehlullah oldum. Benim de Hak katında sözüm geçer. Ehl-i tasarruftanım. Kimini öldürür, kimini şöyle ederim, dememelisin.

Bizden önce gelmiş geçmiş Hak velileri, bunca keramet göstermişler, bunca şöhrete ulaşmışlardır. Hepsi de gitmişler adları hâlâ bu âlemde söylenir. Sakın sakın:

— Ben de keramet göstereyim, halk bana da uysun, demek gibi bir düşünceye kapılmamalısın. Oğul veya kız hatırı için veya dünyaya meylederek bir iş yapmak, keramet göstermek, tasarrufta bulunmak hevesine düşmemelisin. Mertebenden düşer Bel'am ve Bersısa gibi merdut olursun. Sonra ebediyen mahcup ve Ne'ûzü billahi Teâlâ mahrum kalırsın. Bu yolda, kendi ihtiyarı ile iş işlemek merdutluğa (reddedilip, uzak düşme) sebeptir. Nitekim, acem erenleri demişlerdir.

Keşf-ü keramet hırsının tepesine bas ey sâlik!

Zira, bütün bulaşıktık; hicap içre hicap olur.

Fakat, senin haberin yok iken, sana keramet olsun diye Hak Teâlâ tarafından olursa, o iş Allahu Teâlâ'nındır. Bir veli, kendi ihtiyarı ile keramet olsun diye keramet gösterirse ebediyen merdut (uzak düşer) olur.

Şeyh Aliyyid-dekkak rahmetullahi aleyh buyurmuşlardır ki:

"Allahu Teâlâ, Nebilerine mucizeler göstermeği farz kıldığı gibi, velilerine de kerametlerini gizlemeği farz kılmıştır."

Bazı arifler de demişlerdir ki:

"Nebilerin ukubetleri (ceza), vahyi ve mucizeleri hapsetmeleri ve velilerin ukubetleri ise kerametlerini açıklamalarıdır."

Bunlardan da anlaşılıyor ki, kişinin kendisini bilmezler makamına koyarak bu gibi tehlikelerden uzak kalması daha hayırlıdır. Hak Teâlâ katında mertebesinin ziyadeleşmesine sebeptir.

Kardeş:

Sonunun ne olacağı korkusu, velilerden asla gitmez. **Sonunun ne olacağından korkan kişi,** daima hak yolunu gözetir.

Nefsinin başını, daima mücahede çekici ile döver. Nefsini merkep edinip biner ve daima Hak yoluna sürer. Allâh dostları ve Allâh ile bilişlik edenler, nefislerinin başında daima fil terbiyecisi gibi olurlar. Mücahede çengelini elden hiç bırakmazlar. Nefsleri üzerine havale olup diledikleri yere iletirler.

Meşâyih; «O mertebelere erişen kimseler, helâlden şeriat otlaklarında nefslerini otlatsalar mahcup olmazlar» demişlerdir. Gerçi öyledir amma, biz de deriz ki, ruh kendi makamında her ne kadar mahcup olmazsa da daha ileriye de yürüyemez. Zira,

Behimi (hayvani) nefsini, helâl otlaklarda gütmüşlerdir. Âdeta nefslerinin eşekçisi olmuşlardır. Buna razı olmak kendi nefsine hizmet etmek demektir. Oysa, öyle azizler vardır ki, helâl lokmayı dahi nefslerine doyasıya vermemişlerdir.

Şeyh **Bayezid-i Bestami** rahmetullahi aleyh, zaruret olmayınca yemez ve içmez, zaruret olmayınca uyumaz ve zaruret olmayınca konuşmazdı. Yemek, içmek, uyumak ve konuşmak nefsin gıdalarıdır. Geceleri, sabahlara kadar ibadet ederdi. Uyusa bile, gayet az uyurdu. Bir gece, nefsini ibadet etmekte yavaş ve isteksiz buldu. Düşündü ve anladı ki, o gece yemeği ve içmeği her zaman olduğu gibi değil, bir iki lokma fazla yemişti ve suyu âdeti hilâfına bir iki yudum fazla içmişti. Nefsinin bu yüzden ibadete karşı yavaş ve isteksiz olduğunu fark edince, bir yıl yememeğe ve içmemeğe and içti, yemininde de sebat etti ve bir yıl hiçbir şey yemedi ve içmedi.

Kardeş:

Bu söz sana acayip gelmesin ki, Hak velilerine bir yıl yememek ve içmemek gayet kolaydır. Onlar, ruhani gıdalarla beslenirler. Bir iki yıl yemeseler ve içmeseler de hiçbir şey olmazlar. Hiç duymadın mı ki, Ashab-ı Kehf 309 yıl yemediler ve içmediler, söylemediler, yürümediler de yine ölmediler. Sûre-i Kehfte bunların kıssaları hikâye olunmuştur.

Mevlânâ Celâlüddin-i Rûmi hazretleri de Sultan-ül-ârifiyn Bayezid-i Bestamî'nin bir yıl yemediğini ve içmediğini, Mesnevisinde ne güzel ifade buyurmuştur:

Şeyh Bayezid: «Tam bir sene yiyip, içmedim.» dedi,

Hûda ona aç ve susuz yaşama gücü verdi,

Din uğrunda cihat etti yıl boyunca nefsiyle,

Sultan oldu, Kutb-ül-ârifiyn makamına erdi.

Bayezid-i Bestami rahmetullahi aleyh, şeyhler içinde adı söylenen, Sultan-ül-ârifiyn olarak bilinen, bütün şeyhlerin huzurunda saygı ile baş eğdikleri bir sultan idi. Onun

mertebesini ve bütün şeyhlerin baş eğmelerini merak edecek olursan sana hemen haber vereyim:

Meşâyih, kendisine onun için baş eğerler ki; melekler arasında Cibril-i emin ne mertebede ise, Bayezid-i Bestami hazretleri de meşâyih arasında öyledir. Nasıl ki, Cebrail aleyhisselâm meleklerin tavusu ise, **Bayezid-i Bestami de şeyhlerin tavusudur.**

Kaldı ki; az yemek, az içmek, az uyumak ve az konuşmak, Nebilerin hasletidir. Bunlar, kişiye güzel ahlâk getirir. Güzel ahlâk ise, kişiyi yüce yüce mertebelere eriştirir.

Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz buyurmuşlardır ki:

— **İyi ahlâk, kişiyi dünyada ve ahirette aziz eder. Kötü ahlâk ise, kişiyi dünyada ve ahirette zelil eder.**

Kötü ahlâk, asla affolunmayan bir günahtır. Kötü ahlâklı kişi, çok yanılır ve onun yeri cehennemdir. Hatta, cehennemin de aşağısından aşağıdır.

Abdullah Bin-il Mübarek rahmetullahi aleyh, güzel ahlâklı ulu bir şeyh idi. Daima işi açlık ve susuzluktu. Bir sefer esnasında, kötü ahlâklı birisi ile yoldaş oldu. Gezileri boyunca, o kötü ahlâklı kişinin elinden ve dilinden çok çekti. Nihayet, birbirlerinden ayrıldılar. Abdullah bin-il Mübarek hazretleri, konakladığı yerde evinden ölü çıkmış gibi ağlamağa başladı.

Kendisinden sordular:

— Yâ Şeyh! Neden ağlıyorsunuz?

Hazret-i şeyh cevap verdi ve buyurdu ki:

— Buraya kadar birlikte yoldaşlık ettiğim kişi için ağlarım ve yanarım ki, benden ayrıldı gitti, o kötü ahlâkı kendisinden ayrılmadı. Ah yazık, çok yazık. O kötü huy ondan gitmezse, gittiği yerde onun bedeni hiçbir zaman rahat bulamayacaktır.

Kötü ahlâk, kişinin bütün güzel amellerini de bozar. Nasıl ki, sirke balı bozduğu gibi, salih amelleri ifsad eder.

Veheb rahmetullahi aleyh buyurur ki:

"Kötü ahlâk, kırık saksıya benzer. Ne balçık olur ne de yamanır. Öylece çöplükte yatar, durur."

Kardeş:

Sana nasihatim olsun ki, dünyadan kaç ve dünyanın azına ve çoğuna tamah eyleme! Yetecek kadarı ile dünyaya kanaat eyle ki, izzet kanaattedir. Zillet ise tamahtadır. Şöhreti de terk et, şöhret ve riyaset isteme ki, büyük bir afete uğrarsın. Kibirli de olma, Hak Teâlâ kibirli olanları sevmez ve Kur'an-ı aziminde buyurur:

"Kibirlenenlere, cehennemde bir mekân mı yok?" Zûmer sûresi: 60

Şunu da muhakkak olarak bil ki; **şöhret, riyaset ve kibirlilik**, Hak Teâlâ hazretleri katında horluktur. **Meskenet ve tevazu** Hak Teâlâ hazretleri katında izzettir.

Aleyhissalâtü vesselâm efendimiz buyurmuşlardır ki:

— Benim ümmetimden bir kavim vardır ki, eğer onlardan birisi gelse ve sizden bir akçe veya bir pul istese, ona pul gösteriniz, fakat vermeyiniz ve kovunuz. Amma, Hak Teâlâ hazretinden sekiz cenneti mülk olarak dileseler verirdi.

Allâh dostları, miskin yere düşerler. Evinde, herkesin yiyemediği yemekleri pişirtme. Sırtına, herkesin giyemediği kıymetli elbiseler giyinme. Yemeğini, giyinmeni, yürümeni ve her hareketini meskenet (fakirlik) üzerine eyle ki, *"elbisesi eski olanın, kalbi nurlu olur"* diye Hadis-i şerif vardır. Halkı reddetmek, hakkı kabul etmektir. Halk ile ve müritlerinle çok oturma. Rızık için hiç kaygı çekme, Allahu Teâlâ'ya tevekkül et ve kendini ona teslim eyle. Hak Teâlâ nasıl dilerse, öyle eyle.

Kendini, denize düşmüş bir yonga bil, Hakkın iradeti hangi taraftan eserse seni elbette o tarafa götürür. Kulluk makamında kaim ve daim ol.

Kulluğun neyi gerektiriyorsa, onun ardından git.

Kapına geleni de kapından gideni de Hakkın getirip götürdüğünü bil.

Müritlerinin ergenine evlenmesi için müsaade etme. Evli olanın da bekâr kalmasına izin verme.

Kitabet etmelerine ve sefere gitmelerine destur vermek de yoktur. Gözünün her gördüğü de senin için bir olsun. Hak yolunda cömert ol, bâtıl yola cimri ol.

Ehl-i cemaate muhalefet eyleme. Müritlerine, beş vakit namazı imamla ve cemaatle kılmalarını tavsiye et.

Ramazan ayının son on günü içinde itikâf a girmeği terk etmesinler. Recep ve şaban aylarında oruç tutsunlar, Zilhiccenin ilk on günü ile Muharremin ilk on günü de oruçlu olsunlar.

Akşam namazı (nafile namaz, Evvâbiyn namazı) kılsınlar. Zira, Evvâbiyn kılanlara Allahu Teâlâ rahmet eder. Kur'an-ı kerimde böyle buyurulmuştur:

Akşam namazından sonra, yatsıya kadar Kur'an okumayı veya zikrullah etmeyi terk etmesinler. Akşam namazını ve Evvâbiyn namazını kıldıktan sonra, ELİF-LÂM'ın sonunu birisi okusun, diğerleri secde eylesinler ve ondan sonra ya Kur'an okusunlar veya zikrullahta bulunsunlar. Yatsı namazından sonra, herkes yerli yerine gitsinler.

Geceleri, on iki rekât gece namazını mutlaka kılsınlar. Vitir namazını, bu namazdan sonra kılmak daha iyidir. Cuma gecelerini ihyâ etmeyi unutmasınlar. Cuma geceleri tesbih namazını mutlaka kılsınlar. Zira, tesbih namazı çok gerekli bir namazdır. Sabah namazından sonra, gün doğuncaya kadar ya Kur'an okusunlar

"Allahu teâlâ, günahlarından tövbe edip, tâatine rücû edenlere mağfiret edicidir." İsrâ sûresi: 25

Veya zikrullahta bulunsunlar. Gün doğduktan sonra 2 veya 4 veya 8 rekât işrak namazı kılmayı terk etmesinler.

Müritlerine, tenbih et ki çalgı çengi, eğlence ve oyunlar içinde ömür çürütenlerle bir arada bulunmasınlar. Hasta ziyaretine gitsinler, Cenaze namazı kılsınlar, pazar yerlerine gitmesinler, bir iş için gittikleri zaman da çabucak dönüp gelsinler, çalgılı

düğünlere gitmesinler, çalgılı düğün yemeğini ve ölü için pişirilen yemeği yemesinler. Kadıların ekmeğini, vakıf ekmeğini, dilencilik ekmeğini yemesinler ve sakın dilencilik etmesinler. Sen de müritlerini Hak için irşât eyle ve dünya umma, beyler kapısına varma ve zenginlerden ilgi ve ilişkini kes, beylere ve zenginlere meylederek fakirlerden yüz çevirme. (Vallahu â'lemü bis-savâb.)

EVRÂD-I-ŞERİFE-İ-KADİRİYYE

Bu vird, içerisinde Kur'an-ı Kerim'den âyetler, hadis-i şerifler ve salâtu selâm bulunan Kadirî evrâd-ı şerifi Gavs'ul-â'zam Abdulkadir Geylani hazretleri tarafından tertiplenmiş bir virddir. Kadirî dergâhlarında zikrullaha başlanılmadan önce okunmakta olup, vakit namazlarından sonra veya günün herhangi bir zamanında da okunması için müridlere telkin ve talim olunmuş bir virddir.

EVRÂD-I-ŞERÎFE-Î-KADÎRÎYYE

E'ûzü billahi min-eş-şeytan-ir-raciym. Bismillah-ir-Rahman-ir-Rahiym

El-hamdü lillahi Rabbil-âlemiyn. Er-Rahman-ir-Rahiym.

Mâlik-i yevm-id-din.

İyyâke nâ'büdü ve iyyâke nesta'ıyn.

İhdinas-sırat-el-müstakiym.

Sırat-elleziyne en'amte aleyhim.

Gayr-il mağdubi aleyhim ve led-dâlliyn. (Âmin)

İnnallahe ve melâ'iketehu yusallûne alen-Nebiy.

Yâ eyyühelleziyne âmenû sallû aleyhi ve sellimû tesliymâ

Allahümme salli ve sellim ve bârik âlâ seyyidinâ Muhammed'in ve âlâ âlihi ve sahbihi ecma'iyn.

Sübhane Rabbike Rabbil-izzeti ammâ yasif ûn ve selâmün alel-mürseliyn. Velhamdü lillahi Rabbil-âlemiyn. **(1)**

(1) Burada, şükür makamında iki elle yüz meshedilecektir.

Es-salâtü ves-selâmü aleyke ya Resûlallah.

Es-salâtü ves-selâmü aleyke yâ Habiballah.

Es-salâtü ves-selâmü aleyke yâ Halilallah.

Es-salâtü ves-selâmü aleyke yâ Nebiyyallah.

Es-salâtü ves-selâmü aleyke ya safiyyallah.

Es-salâtü ves-selâmü aleyke yâ hayre halkillâh.

Es-salâtü ves-selâmü aleyke yâ nure arşillah.

Es-salâtü ves-selâmü aleyke yâ emin-e vahyillah.

Es-salâtü ves-selâmü aleyke yâ men zeyyenehullah.

Es-salâtü ves-selâmü aleyke yâ men şerrefehullah.

Es-salâtü ves-selâmü aleyke yâ men kerremehullah.

Es-salâtü ves-selâmü aleyke yâ men azzemehullah.

Es-salâtü ves-selâmü aleyke yâ men allemehullah.

Es-salâtü ves-selâmü aleyke yâ seyyid-el-mürseliyn.

Es-salâtü ves-selâmü aleyke yâ imâm-el-müttekiyn.

Es-salâtü ves-selâmü aleyke yâ hâtem-en-Nebiyyin.

Es-salâtü ves-selâmü aleyke yâ rahmeten lil-âlemiyn.

Es-salâtü ves-selâmü aleyke yâ şefiy-âl-müznibiyn.

Es-salâtü ves-selâmü aleyke yâ Resûle Rabbil-âlemiyn.

Salâvatullahi ve melâ'iketihi ve Enbiyâ'ihi ve hamelet-i arşihi ve cemi-i halkıhi alâ seyyidinâ Muhammed'in ve âli- hi ve sahbihi ecma'iyn.

(Allahümme salli âlâ seyyidinâ Muhammed'in abdike ve habibike ve Resûlik-en-Nebiyyil ümmiyi ve âlâ âlihi ve sahbihi ve sellim.) (1)

(1) Bu salâvat, üç kere okunacaktır.

(Allahümme salli âlâ seyyidinâ Muhammed'in-nin-Nebiyyil melihi sahib-il makam-il âlâ vel-lisan-il-fasih.) (2)

(2) Bu salâvat, üç kerre okunacaktır.

Allahümmec'al efdale salâvatike ebeden

Ve enmâ berekâtike sermeden

Ve ezkâ tahiyyâtike fadlen ve adeden

Alâ eşref-il halâ'ik-il insaniyyeti

Ve mecma'il hakayik-il iymaniyyeti

Ve Tûr-it tecelliyât-il ihsaniyyeti

Ve mehbıt-il esrar-ir Rahmaniyyeti

Ve arûs-il memleket-ir Rabbaniyyeti

Ve vasıtati ıkd-in Nebiyyin

Ve mukaddimi ceyş-il mürseliyn

Ve ka'idi rekb-il Enbiyâ-il mükerremiyn

Ve efdal-il halki ecma'iyn

Hâmil-i livâ-il izzil-â'lâ

Ve mâlik-i ezimme't-il mecd-il esnâ

Şâlıid-i esrâr-il ezel

Ve müşâhid-i envâr-i sevabık-ıl üveli

Ve terceman-ı lisan-il kıdem

Ve menba'il ilm-i vel-hilm-i vel-hıkem

Mazhar-ı sırrıl-cûd-il cüz'iyyi vel-külliyyi

Ve insan-i ayn-il vücud-il ulviyyi ves-süfliyyi

(Ruh-u cesed-il kevneyn) (3)

(3) Bu cümle üç kerre okunacak ve her defasında vücut mesh olunacaktır.

(Ve ayn-i) (4) hayat-id-dâreyn

(4) Burada iki elin baş parmaklarının tırnağı öpülerek gözlerin üzerine meshedilecektir.

El-mütehakkıki bi-â'lâ rüteb-il ubudiyyeti

Vel-mütehallık-i bi-ahlâk-il makamat-il-ıstıfâ'iyyeti

El-halil-il â'zam vel-habib-il ekrem

Seyyidinâ Muhammed'in bin Abdillah bin Abdilmuttalip ve âlâ sâ'ir-il Enbiyâ-i-vel mürseliyn

Ve âlâ melâ'iketik-el mukarrebiyn

Ve âlâ ibâdillah-is sâlihiyn

Min ehl-is semâvat-i ve ehl-il-ardıyne

Küllemâ zekerek-ez-zâkirûn

Ve gaf ele an zikrik-el gafilûn

Ve sellim ve radiyallahu an ashab-i Resûlillah-i ecma'iyn.

EVRÂD-I ŞERİFE-Î-KADİRİYYE ŞERHİ VE TERCEMESİ

EVRÂD; lügatte VİRD'in cem'i (Çoğulu) olup, VÎRD'ler yani her zaman tekrar edilen ve belirli zamanlarda okunması vazife bilinen dualar anlamına gelmektedir. Biz, buna dil alışkanlığı veya daima dilde bulunması, daima tekrarlanması gerekli hayırlı ve faydalı sözler de diyebiliriz. Kaldı ki, evrâd-ı şeriflerin çoğu Kur'an-ı kerimden âyetler, Hadis-i şerifler ve salâtü selâm ile süslenmiştir. Tarikat-i aliyyenin pirân-ı izâmı veya daha sonra gelen meşâyih-i kirâmı tarafından tertip olunmuş ayrı ayrı evrâd-ı şerifesi vardır.

Kadiri evrâd-ı şerifinin, başından ALLAHÜMMEC'AL EFDALE SALÂVATİKE ibaresine kadar olan kısmı, MÜZEKKİN NÜFUS müellifi Eşref zade Şeyh Abdullah Rûmi kaddesallahu sırrah-ul-Kayyumi hazretlerinin, muhterem mürşitleri, Pir sultan

Abdülkadir-i Geylâni kuddise sırruh efendimizin torunu Şeyh Seyyid Hüseyin-il Hamavi kuddise sırruh tarafından, mütebakisi Gavs-ül-â'zam hazretlerince tertip buyurulmuş olup Kadiri dergâhlarında mübarek gecelerde zikrullaha başlanılmadan okunduğu gibi, müritlere de sabah namazlarından sonra veya günün diğer münasip bir zamanında muntazaman okunması telkin ve talim olunmuştur.

Mânası ve medlûlu bilinmeden okunacak **herhangi bir** dua ile, bilerek ve anlayarak okunan dua arasında, kabule karin olması bakımından elbette büyük farklar olacağını göz önünde bulundurarak, Kadir-i evrâd-ı şerifesinin metnini **ver**dikten sonra, öz ve özet halinde şerhini ve açıklamasını yapmayı da maksada uygun ve faydalı bulduk.

Bu kısa izahattan sonra, şimdi açıklamalara başlayabiliriz:

E'ÛZÜ BİLLÂHİ'MİN-EŞ-ŞEYTAN-İR-RACÎYM

Rahmet-i İlâhiden kovulmuş olan şeytanın şerrinden, Allahu teâlânın hıfz-u himayesine sığınırım.

BİSMİLLAH-İR-RAHMAN-İR-RAHİYM

Rahman ve Rahiym olan Allahu Azim-üş-şânın ismiyle başlarım.

EL-HAMDÜ -LİLLAHİ RABBİL-ÂLEMİYN

Bütün hamd ve senâlar, o Allahu teâlâya mahsus ve münhasırdır ki, âlemlerin Rabbi, mürebbisi ve mâlikidir.

ER-RAHMAN-İR-RAHİYM

Dünya hayatında- Ayırd etmeksizin- bütün yarattıklarına nimetlerini ihsanlarını ve merhametini esirgemez. Âhirette ise, yalnız mü'min kullarına rahmet ve merhamet eyler.

MÂLİK İ YEVM-İD-DİN

Hesap ve ceza gününün hâkimidir.

İYYÂKE NA'BÜDÜ VE İYYÂKE NESTA'İYN

Ancak sana ibadet ederiz ve ancak senden yardım dileriz.

İHDİNAS-SIRAT-EL- MÜSTAKİM SIRAT-ELLEZİYNE EN'AMTE ALEYHİM

Bizi doğru yola, kendilerine nimet verdiklerinin yoluna hidayet et.

GAYR-İL MAGDUBİ ALEYHİM VELED-DÂLLİYN

Gazabına uğrayanların ve sapıkların yollarına değil. **(Âmin.)**

(Evrâd-ı şerif enin bundan sonra gelen kısmı, Ahzâb sûre-i celilesinin 56. âyet-i kerimesidir.)

İNNALLAHE VE MELÂ'İKETEHU YUSALLÜNE ALEN-NEBİY YÂ EYYÜHELLEZİYNE ÂMENÜ SALLÛ ALEYHİ VE SELLİMU TESLİMÂ

Muhakkak ki, Allahu teâlâ ve melekleri Nebiyyi zişâna salât ederler. Ey iman edenler! Siz de ona salât ve selâm edin.

(Bilindiği gibi, SALÂT'ın iki mânası vardır. Birisi namazdır ve diğeri Peygambere duadır, ki bu duaya TASLİYE denilir. Salât, Allahu teâlâ tarafından olursa; Hakkın rahmet ve in'amı, meleklerin istiğfarı ve Resûl-ü zişânın medh-ü senâsı demek olur. Selâm ise, ayıplardan ve âfetlerden beri olmaktır. Birbirimize karşı alıp verdiğimiz selâm da bu mânada bir duadır. Falır-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz hazretleri, bir Hadis-i şeriflerinde: (BENİ BİR KERRE TASLİYE EDENİ, ALLAHU ÂZİM-ÜŞ-ŞAN ON KERRE TASLİYE EDER,) buyurmuş olduklarından, diğer bütün evrâd-ı şeriflerde olduğu gibi, Kadiri evrâd-ı şerifinde de salât ve selâma, geniş bir yer verilmiştir.)

ALLAHÜMME SALLİ VE SELLİM VE BÂRİK ALÂ SEYYİDİNÂ MUHAMMEDİN VE ALÂ ÂLİHİ VE SAHBİHİ ECMA'IYN

(Aşağıda mânaları açıklanmıştır.)

Evrâd-ı şerif enin bu kısmı da Saffât sûre-i celilesinin 180 -181 ve 182. âyet-i kerimeleridir ki, her duadan sonra okunmaktadır. Zira, bir Hadis-i şerifte: **«*Kim, âhirette kilelerle ölçülecek sevap isterse, her mecliste son sözü* SÜBHANE RABBİKE RABBİL İZZETİ AMMA YASIFUN VE SELÂMÜN ALEL MÜRSELİYN VEL-HAMDÜ LİLLAHİ RABBİL-ÂLEMİYN olsun»** buyurulmuştur. Bu âyet-i kerimenin meal-i münifi de şöyledir:

Rabbin, Rabbil-izzeti celle şâne, onların bütün isnatlarından münezzehtir. Gönderilen bütün peygamberlere selâm ve âlemlerin Rabbi olan Allahu teâlâya hamd olsun.

ES-SALÂTÜ VES-SELÂMÜ ALEYKE YÂ RESÛLALLAH

Salâtın mânasını yukarıda açıklamıştık. Bu izahatımıza göre mâna vermek gerekirse**: (Allahu teâlânın rahmet ve in'amı, bereket ve ihsanı selâm ve senası senin üzerine olsun ve seni bütün âfetlerden selâmette bulundursun ey Allahın Resûlü.)** demek olur. Resûlün de üç mânası vardır:

1. Elçi
2. Allahu teâlâ tarafından kitap ile gönderilen peygamberler
3. Peygamber-i zişân efendimiz. Burada, her üç mâna da kastedilmekle beraber, daha ziyade üçüncü mânayı kasd ve kabul etmek lâzımdır. **(Aşağıda salât ve selâm tekrar edildikçe, buna göre mâna verilmelidir.)**

ES-SALÂTÜ VES-SELÂMÜ ALEYKE YÂ HABİBALLAH

Habiballah, Peygamber efendimizin mübarek isimlerindendir. Habip, sevgili demektir. Buna *göre* **(Salât ve selâm senin üzerine olsun, ey Allahın sevgilisi.)** denilmek istenilmiştir.

ES-SALÂTÜ VES-SELÂMÜ ALEYKE YÂ HALİLALLAH

Halil, sadık dost demektir. Allahu teâlânın en sadık dostu olarak peygamber efendimiz Halilallah diye de anılmaktadır. Bu isim, aynı zamanda efendimizin

muhterem dedeleri İbrahim Peygamber aleyhisselâma da verilmiştir. Buna göre: **(Salât ve selâm senin üzerine olsun, ey Allahın sadık dostu.)** denilmek istenilmiştir.

ES-SALÂTÜ VES-SELÂMÜ ALEYKE YÂ NEBİYYALLAH

Nebi, bilindiği gibi Allahu teâlâ tarafından kullara ahkâmı tebliğ eden zât-ı şerif demektir. Resûl ile arada şu fark vardır. Nebiler, kitap sahibi olmayabilirler. Oysa, Resûl kitap sahibi bulunanlara mahsustur. Buna göre: **(Salât ve selâm senin üzerine olsun, ey Allahın Nebisi.)** denilmek istenilmiştir.

ES-SALÂTÜ VES-SELÂMÜ ALEYKE YÂ SAFİYYALLAH

Safi, pâk ve temiz manasına gelir. Peygamber efendimizin mübarek isimlerinden olduğu gibi Âdem aleyhisselâmın da isimlerindendir. Buna göre: **(Salât ve selâm senin üzerine olsun, ey Allahın pâk ve temiz kulu.)** denilmek istenilmiştir.

ES-SALÂTÜ VES-SELÂMÜ ALEYKE YÂ HAYREHALKİLLAH

Hayr'ın mânası açıktır ve herkes tarafından bilinmektedir. Halkillah, Allahu teâlânın yarattığı bütün mahlûkat-ı ilâhiyyedir. Peygamber efendimiz âlemlere rahmet olarak gönderilmiş, âdemoğullarının efendisi ve bütün yaratılmışların en üstünü bulunduğundan elbette mahlûkat-ı ilâhiyyenin en hayırlısıdır. Buna göre: **(Salât ve selâm senin üzerine olsun, ey Allahu teâlânın yarattıklarının en hayırlısı.)** denilmek istenilmiştir.

ES-SALÂTÜ VES-SELÂMÜ ALEYKE YÂ NURE ARŞİLLAH

Arş-ı İlâhi, nûr-u Muhammedi'den yaratılmış bulunduğundan Peygamber efendimiz elbette arşın nurudur. Buna göre: **(Salât ve selâm senin üzerine olsun, ey Allahın arşının nuru.)** denilmek istenilmiştir.

ES-SALÂTÜ VES-SELÂMÜ ALEYKE YÂ EMİN E VAHYİLLAH

Peygamber efendimiz, Hak teâlâ tarafından kendilerine vahyolunanların hepsini, aynen ve tamamen ümmetine tebliğ ve talim buyurmuş olduklarından vahyin emini manasına **«Emin-e vahyillah»** olarak tavsif olunmuşlardır. Kaldı ki, risâlet ve nübüvvetlerinden önce de kendilerine **MUHAMMED-ÜL EMİN** lâkabı verilmiş olduğu tarihi kaynaklardan anlaşılmaktadır. Buna göre **(Salât ve selâm senin üzerine olsun, ey vahy-i ilâhinin emini.)** denilmek istenilmiştir.

ES-SALÂTÜ VES-SELÂMÜ ALEYKE YÂ MEN ZEYYENEHÜLLAH

Zeyyenehullah, Allahu teâlânın ziynetlendirdiği, süslediği demektir. Gerçekten, Peygamber efendimiz Hak celle ve âlâ hazretleri tarafından mânen ve maddeten, zâhiren ve bâtınen hiçbir kula nasip ve müyesser olmayan üstün meziyetler ve mümtaz hasletlerle süslenmiştir. Buna göre: **(Salât ve selâm senin üzerine olsun, ey Allahın ziynettendirdiği.)** denilmek istenilmiştir.

ES-SALÂTÜ VES-SELÂMÜ ALEYKE YÂ MEN ŞERREFEHULLAH

Şerrefehullah, Allahu teâlânın şereflendirdiği demektir. Gerçekten, Peygamber efendimiz hiçbir Resûl ve Nebiye nasip olmamış şereflerle müşerref kılınmıştır. Buna

göre: **(Salât ve selâm senin üzerine olsun, ey Allahın şereflendirdiği-.)** denilmek istenilmiştir.

ES-SALÂTÜ VES-SELÂMÜ ALEYKE YÂ MEN KERREMEHULLAH

Kerremehullah, Allahu teâlânın ululaştırdığı, hürmet ve tâzim ettiği demektir. Gerçekten, Hak teâlâ Peygamber efendimizi tekrimat-ı sübhaniyesine mazhar kılmış ve kendisine hiçbir peygamberine göstermediği tâzimi göstermiştir. Buna göre: **(Salât ve selâm senin üzerine olsun, ey Allahın ululaştırdığı, tekrim ve tâzim ettiği.)** denilmek istenilmiştir.

ES-SALÂTÜ VES-SELÂMÜ ALEYKE YÂ MEN AZZEMEHULLAH

Azzemehullah, Allahu teâlânın büyülttüğü ve yücelttiği demektir. Gerçekten, Hak teâlâ Peygamber efendimizi bütün peygamberleri arasında büyültmüş ve yüceltmiştir. Buna göre: **(Salât ve selâm senin üzerine olsun, ey Allahın büyülttüğü ve yücelttiği.)** denilmek istenilmiştir.

ES-SALÂTÜ VES-SELÂMÜ ALEYKE YÂ MEN ALLEMEHULLLAH

Allemehullah, Allahu teâlânın talim buyurduğu, öğrettiği demektir. Gerçekten, Hak teâlâ Peygamber efendimizi ilm-i ledün ile, zâhir ve bâtın ilimleriyle, evveliyn ve âhiriyn ilimleriyle talim buyurmuştur. Buna göre: **(Salât ve selâm senin üzerine olsun, ey Allahın ilm-i ezelisini talim buyurduğu.)** denilmek istenilmişti.

ES-SALÂTÜ VES-SELÂMÜ ALEYKE YÂ SEYYİD-EL- MÜRSELİYN

Seyyid. Efendi demektir. Mürseliyn de Âdem aleyhisselâmdan itibaren Resûl-ü zişân efendimize kadar gönderilen Peygamberân-ı izâm hazeratına denilir. Buna göre: **(Salât ve selâm senin üzerine olsun, ey bütün peygamberlerin efendisi)** denilmek istenilmiştir.

ES-SALÂTÜ VES-SELÂMÜ ALEYKE YÂ İMAM-EL- MÜTTEKİYN

İmamın mânası bellidir. Müttekiyn ise, günahlardan ve bütün şüpheli hal ve hareketlerden sakınanlar, takva ehli olanlar demektir. Buna göre: **(Salât ve selâm senin üzerine olsun, ey takva ehlinin imamı, önderi ve rehberi.)** denilmek istenilmiştir.

ES-SALÂTÜ VES-SELÂMÜ ALEYKE YÂ HÂTEM-EN- NEBİYYİN

Hâtem, sonuncu demektir. Nebiyyin de Nebiler mânasına gelir. Gerçekten Kur'an-ı kerimde Ahzâb sûre-i celilesinin 40. âyet-i kerimesinde (VE LÂKİN RESÛLÜLLAH-İ VE HÂ- TEM-EN-NEBİYYÎN — Lâkin o, Allahın peygamberi ve peygamberlerin de sonuncusudur,) buyurulmuştur. Buna göre: **(Salât ve selâm senin üzerine olsun, ey Allahın son peygamberi.)** denilmek istenilmiştir.

ES-SALÂTÜ VES-SELÂMÜ ALEYKE YÂ RAHMETEN LİL-ÂLEMİYN

Rahmeten lil-âlemiyn, âlemlere rahmet olan demektir. Gerçekten, Kur'an-ı kerimde Enbiyâ sûre-i celilesinin 107. âyet-i kerimesinde (VE MÂ ERSELNÂKE İLLÂ RAHMETEN LİL-ÂLEMİYN — Biz, seni ancak âlemlere rahmet olmak üzere gönderdik,) buyurulmaktadır. Buna göre: **(Salât ve selâm senin üzerine olsun, ey âlemlere rahmet olarak gönderilen...)** denilmek istenilmiştir.

ES-SALÂTÜ VES-SELÂMÜ ALEYKE YÂ ŞEFİ-AL- MÜZNİBİYN

Şefi, şefaat edici demektir. Müznibiyn ise günahkârlar anlamına gelir. Gerçekten, Peygamber efendimize Hak teâlâ şefaat hakkı bahş ve ihsan buyurmuştur. Mahşer gününde, bütün peygamberlerin dizleri üzerine çökerek, nefsleri kaygısına düştükleri esnada, Resûl-ü zişân efendimiz Allahu azim- üş-şân katında günahkâr ümmetine şefaatçi olacaktır ve bu şefaatleri de haktır. Buna göre: **(Salât ve selâm senin üzerine olsun, ey günahkârların şefaatçisi.)** denilmek istenilmiştir.

ES-SALÂTÜ VES-SELÂMÜ ALEYKE YÂ RESÛLE RABBİL-ÂLEMİYN

Resûl ve Rabbil-âlemiyn kelimelerinin mânaları yukarıda açıklanmıştı. Buna göre: **(Salât ve selâm senin üzerine olsun, ey âlemlerin Rabbinin Resûlü.)** denilmek istenilmiştir.

SALÂVATULLAHİ VE MELÂ'İKETİHİ VE ENBİYÂ' İHİ VE HAMLE'T-İ ARŞİHÎ VE CEMİ-İ HALKİHİ ALÂ SEYYİDÎNÂ MUHAMMEDİN VE ÂLİHİ VE SAHBİHÎ ECMA'İYN

Allahu teâlânın fazl-ü ihsanı, meleklerinin, Nebilerinin, arşı taşıyanların ve bütün yaratılmışların tâzimat ve salâvatı efendimiz Hz. Muhammed aleyhisselâm ile âlinin, evlâdının, ezvacının, ashabının üzerlerine olsun.

ALLAHÜMME SALLÎ ALÂ SEYYİDÎNÂ MUHAMMEDİN ABDÎKE VE HABİBİKE VE RESÛLİK-EN-NEBÎYYİL- ÜMMİYİ VE ALÂ ÂLİHÎ VE SAHBİHÎ VE SELLİM

Allahım! Senin kulun, peygamberin, sevgilin ve ümmi olarak yarattığın Nebiyyi âlimin olan efendimiz Hz. Muhammed aleyhisselâm ile âline, evlâdına, ezvacına ve ashabına sonsuz ihsanların ve senâlarınla, rahmet ve in'amlarınla tâzim buyur.

ALLAHÜMME SALLİ ALÂ SEYYİDÎNÂ MUHAMME- DİNİN-NEBÎYYİL-MELİHÎ SAHİB-İL MAKAM-İL Â'LÂ VEL-LİSAN-İL FASİH

Allahım! Efendimiz Hz. Muhammed aleyhisselâma sonsuz ihsanlarınla, senâlarınla, rahmet ve in'amlarınla tâzim buyur ki, o senin mânen ve maddeten, zâhiren ve bâtınen güzellerin güzeli olarak yarattığın, Makam-ı Mahmud gibi yüce makamlar bahşettiğin, fasih lisan ile emirlerini ve nehiylerini tebliğ ettirdiğin Nebiyyi kerimindir.

ALLAHÜMMEC'AL EFDALE SALÂVATİKE EBEDEN

Allahım! Sonsuz ihsan ve senâlarının, rahmet ve in'amlarının en üstününü ve ebedisini

VE ENMÂ BEREKÂTİKE SERMEDEN

Hayır ve bereketlerinin, ezelden ebede kadar daima artanını

VE EZKÂ TAHİYYÂTİKE FADLEN VE ADEDEN

Tahiyyatının sayı ve fazilet bakımlarından en pâk ve arınmışını

ALÂ EŞREF-İL HALÂ'İK-İL İNSANİYYETİ

İnsan olarak yaratılmışların en şereflisi

VE MECMÂ-İL HAKAYIK-İL İYMANİYYETİ

İman hakikatlerinin makam ve menba'ı

VE TÛR-İT-TECELLİYAT-İL-İHSANİYYETİ

İhsanlarının ve gaip nurlarının tecellilerinin Tûr'u

VE MEHBİT-İL ESRAR-İR-RAHMANİYYETİ

Rahmani sırlarının nüzul ve hübut mahalli

VE ARÛS-İL MEMLEKET-İR-RABBANİYYETİ

Harem saray-ı vahdetinin mahrem-i esrarı

VE VASITATİ IKDİN-NEBİYYİN

Bütün Nebilerinin ahd ve misaklarının vasıtası

VE MUKADDİM-İ CEYŞ-İL MÜRSELİYN

Resuller ordusunun önderi ve öncüsü

VE KA'İD-İ REKB-İL ENBİYÂ-İL-MÜKERREMİYN

Mükerrem kıldığın bütün Nebilerinin yedicisi ve sürücüsü

VE EFDAL-İL-HALKİ ECMA'IYN

Bütün yaratılmışların en üstünü

HÂMİLİ LİVÂ'İL-İZZİL-Â'LÂ

Livâ-i izzetin olan Livâ-i hamdin sahibi

VE MÂLİKİ EZİMME'T-İL MECD-İL ESNÂ

Azamet ve kerem dizgininin mâliki ve mutasarrıfı

ŞAHİD İ ESRAR-İL EZEL

Ezel sırlarının şahidi

VE MÜŞAHİD İ ENVÂR-İ SEVÂBIK-İL-ÜVELİ

Bütün âlemler yok iken, ilmullahta mevcut olan nurların müşahidi

VE TERCEMAN-I LİSAN-İL KIDEM

Kelâm-ı kadimin olan Kur'an-ı azim-ül-bürhanın tercümanı

VE MENBÂ'İL İLMİ VEL-HİLMİ VEL-HİKEM

İlinin, hilmin ve hikmetlerin kaynağı

MAZHAR-I SIRRIL-CUD-İL CÜZ'İYYİ VEL-KÜLLİYYİ

Dünyada kullarına bahşettiğin cüz'i nimet ve ihsanlarınla, âhirette ihsan ve inayet buyuracağın külli nimetlerinin tamamına ait sırların açıklayıcısı,

VE İNSAN İ AYN-İL VÜCUD-İL ULVİYYİ VES-SÜFLİYYİ

Ulvi veya süfli insan vücudunun göz bebeği (Bilindiği gibi, göz bebeği görmek için zahiri sebeptir. Görmek, onunla mümkün olur. Gözün sırrı, süsü ve faydası odur. Onunla bütün yararlara vasıl olunur. Göz bebeği olmazsa, birçok büyük menfaatler ve faydalar ele geçirilemez. Oysa, aleyhissalâtü vesselam efendimiz, ulvi veya süfli bütün

mevcudatın, iki cihanda nimetlendiği ve faydalandığı göz bebeğinden elbette daha kıymetlidir.)

RUH-i CESED-İL KEVNEYN

Dünya ve ukbanın veya gayp âlemi ile şuhut âleminin cesetlerinin ruhu (Dünya ve âhiret ehlinin cesetlerinin ruhu)

VE AYN-i HAYAT-İD-DÂREYN

Dünya ve âhiret hayatının (iki cihanın) gözü

EL-MÜTEHAKKiKi Bi-Â'LÂ RÜTEB-İL UBUDiYYETi

Kulluk rütbesinin en yüksek ve en yüce derecelerinin gerçekleştiricisi (Kulluğun ne büyük bir rütbe olduğunun öğreticisi)

VEL-MÜTEILALLiK-i Bi-AHLÂK-İL MAKAMAT-IL İSTiFÂ'iYYETi

Seçtiğin ve beğendiğin en güzel ahlâk makamları ile ahlâklanmış olan

EL-HALiL-İL Â ZAM

En büyük ve sadık dostun

VEL-HABiB-İL EKREM

Tekrim buyurduğun sevgilin

SEYYiDiNÂ MUHAMMED BiN ABDiLLAH BiN ABDiLMUTTALiP

Efendimiz Abdülmuttalip oğlu Abdullah oğlu Hz. Muhammed aleyhisselâm ile ALÂ SÂİR-İL ENBİYA-İ VEL-MÜRSELİYN

Ve gönderdiğin diğer Nebilere

VE ALÂ MELÂ'iKETiK-EL MUKARREBiYN

Ve sana yakın olan meleklerine

VE ALÂ İBADiLLAH-İS-SALiHiYN

Ve bütün salih kullarına

MiN EHL-İS SEMAVAT-i VE EHL-İL ARADiYN

Göklerde ve yerlerde bulunanların hepsine

KÜLLEMÂ ZEKEREK-EZ-ZAKiRÛN

Bütün zâkirler zikrettikleri müddetçe

VE GAFELE AN ZiKRiK-EL-GAFiLÛN

Ve senin zikrinden gafil olanların da gafletleri müddetince

VE SELLiM VE RADiYALLAHU AN ASHAB-i RESÛLiLLAH-i ECMA'ÎYN

Ve Resûl-ü ziŞânının ashabına da saadet ve selâmet ihsan buyur ve onların hepsinden razı ol yâ Rabbi!